

DADA
CIÓN

DEVOTI
INSTITUTI
CANGNI

I

K96
D48
V.1
C.1

135917

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE HISTORY OF THE UNITED STATES
BY JOHN P. HARRIS

VOLUME I

NEW YORK
ALLEN

11
17

17
17

S

VON

AL

THE
LIBRARY OF
THE
MUSEUM OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF
THE
METROPOLITAN MUSEUM OF ART
NEW YORK

THE
LIBRARY OF
THE
MUSEUM OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF
THE
METROPOLITAN MUSEUM OF ART
NEW YORK

THE
LIBRARY OF
THE
MUSEUM OF
ART AND
ARCHAEOLOGY
OF
THE
METROPOLITAN MUSEUM OF ART
NEW YORK

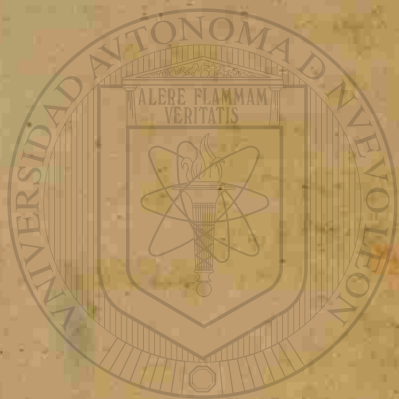
The background of the entire image is a traditional marbled paper pattern. It features large, irregular, organic shapes in shades of green, orange, and brown, set against a lighter, cream-colored base. The pattern is dense and covers both pages of the book. In the top left corner, there is a rectangular label with a decorative border. In the center of the left page, there is a smaller, horizontal label.

*Esta y otras varias obras,
de todas clases, se hallarán
en Cádiz en la librería de Hor-
tol y Compañía, plazuela de
S. Agustín.*

José Angel Benavides.

1080046405

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

⁴⁴⁵⁶¹¹²
JOANNIS DEVOTI,

DEI ET APOSTOLICE SEDIS GRATIA

EPISCOPI ANANIENSIS,

INSTITUTIONUM

CANONICARUM.

LIBRI IV.

TOMUS PRIMUS. *244 f.*

EDITIO NOVA, ETIAM IPEIS ROMANIS EDITIONIBUS
REVERA CORRECTIOR, ATQUE EMENDATIO.

MATRITI: MDCCCX.

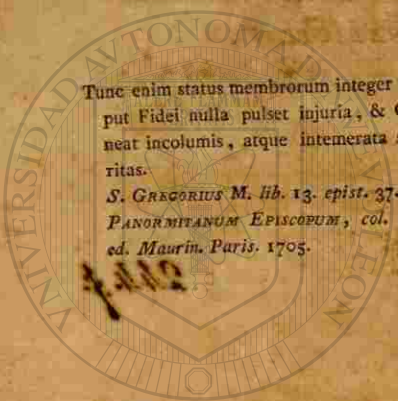
EXCUDERAT KAYWONDUS ADL.

Superint. Facultatis.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS
473-83 MICROFILMADO R-55.

38197

K96
048

Tunc enim status membrorum integer manet, si caput Fidei nulla pulset injuria, & Canonum maneat incolumis, atque intemerata semper auctoritas.

S. GREGORIUS M. *Hb. 13. epist. 37. ad JOANNEM PANORMITANUM EPISCOPUM, col. 1244. tom. 2. ed. Maurin. Paris. 1705.*

FONDO BIBLIOTECA PUBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEON
135917

PIO SEXTO,

P. O. M.

JOANNES EPISCOPUS ANANIENSIS,

FELICITATEM.

Cum Canonica Institutiones, quas tribus ab hinc annis in amplissimo tuo nomine divulgavi, PIE PONTIFEX OPTIME MAXIME, multi non tantum ex nostris, sed etiam ex exteris regionibus studiose conquirent, & nulla prorsus earum essent exemplaria, quae ab ipsis comparari possent, eas iterum typis edere cons-

titui. Dedi autem in primis operam, ut nova hec editio multis in locis valde aucta, & emendata prodiret, & ideo quae pridem à me scripta paulo iunius, & forte etiam inattentius fuerant, ea multo uberius, & accuratius excutienda, explicanda, emendanda curavi. Tuum est totum hoc opus, Pontifex sapientissimus, quandoquidem tuis habuit auspiciis initium, cursum, exitum, & ideo patere, ut quod prius in manus hominum sub tuo nomine emisi, idem nunc diligentius recognosum, amplificatum, emendatum cum eisdem amplissimi nominis inscriptione divulgem. Beneficio singulari tuo, non merito aliquo meo, Ananensis Ecclesie creatus Episcopus, jure pridem edere debuissim publicam aliquam animi significationem, unde omnes intelligerent, quam tibi obstrictus, devinctusque sim memoria beneficiorum sempiterna. Quod si atque ad hoc tempus distuli, rogo ostensorque te, ne id potius mihi officio vertendum, quam Episcopalius curis, atque laboribus, qui ne sane haec occupatum, impeditumque tenerent, tribuentium putes. Sentio equidem, Beatissime Pater, quam tenuis sis, & minime par immortalibus in me beneficiis hinc grati animi testificatio, & meae me tenuitas sedet, qui non modo insigniori aliqua significatione, sed ne hoc quidem tam exiguo, quod suscepi, munere tantam prosequi beneficentiam nequeam. Quamquam in summo isto, rebusque humanis longe excelsiore Dignitatis loco, eequod non à me dico, sed à quovis demum homine, quantavis facultate praestante, suscipi, efficique potest, quod tuis respondere beneficiis posse aliquo modo videatur. Quod si, cum gratia referri tanta non potest, tanta debetur, habenda saltem est, quantum maximam animus capere potest, ego certe, qui hujus habenda, praedicanda, praer meque ferenda gratiae studio concedam nemini, non magnopere eo nomine mi-

bi laborandum esse videar, cur ampliolem facultatem requiram. Accipia igitur novis nunc curis auctas, diligentiusque recognitas Canonicas Institutiones, quae etiam hoc tibi nomine debentur, quod magno illis auxilio fuerint tua illa scripta immortalia, quae ad tuendam, atque amplificandam Religionem, pacemque Ecclesiae restituendam disquisitionibus temporibus in lucem evasisti, & quorum doctrinam, gravitatem, sapientiam omnes admirantur. Nam ex iis multa ego derivavi in meas Institutiones, itaque effeci, ut tenuitas mea sustentetur lumine ingenii, & doctrinae tuae. Atque haec quidem scripta quoniam omnes avidissime legant, & admirantur, tamen saepe cogunt metuere, ne quid detrahatur ex valetudine tua (quae nobis ipsa lucis usura clarior, & pretiosior est) in tot tantisque rebus occupatio tam assidua, tamque vehementer, ut ne illud quidem intermittat tempus, quod somno, & quieti concessum est. Facis id quidem pro excellenti natura tua, & pro ardore quo raperis, eximio, & singulari tuendae, fovendaeque rectam Ecclesiae, ut quod operibus praestas, scriptis quoque perficias, & posteritas utrorumque memoriam immortalitatis memoria prosequatur. Sed tamen qui te amant (amant autem, mihi crede, omnes) cum te videant nihil recusare studii, laboris, periculorum, ut tot, ac tanta negotia sustineas, non possunt non esse solliciti de te, cujus vitam perpetuam esse velint, cum tibi perpetuum optare vitam idem sit, ac optare nobis perpetuam felicitatem. Sed quoniam hinc lege hinc omnes ingredimur, ut aliquando discedimus, neque nobis pro tua singulare virtuti licet singularem in te uno conditionem postulare, saltem ut in his gravissimis occupationibus integra valetudine utaris, ac te praesente quam diutissime perfruamur, supplices à Deo petimus, idque pro cuncta ejus in

nos clementia impetraturos confidimus. Sani hæc communia omnium vota, quibus equidem insistens nullum factam Deum orandi, & observandi finem, ut te, Beatissime Pater, quam diutissime icolumem, sospitemque conservet, efficiatque sua ope, ut tandem capias fructus uberrimos, ac jucundissimos laborum, & vigillarum tuarum, Ecclesie pacem, & tranquillitatem.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA

DIRECCIÓN GENERAL DE

PRÆFATIO

VII

AD CUPIDAM SACRORUM CANONUM JUVENTUTEM.

Omnia fere ætas magnam effudit copiam Scripturarum, qui Juris Canonici Institutiones mandarunt litteris, sed inter eos vix ullum invenimus, cujus scripta usui possint esse vobis, Optimi Adolescentes, in quos erudiendos omnes nostras curas, & cogitationes conferre debemus. Quidam enim ita inopes, & jejuni sunt, ut ossa solum, non sanguinem videantur tradere ecclesiasticæ jurisprudentiæ; quidam obruant ingenia nimia rerum copia, & varietate, atque intempestivis, verbosisque questionibus, quas cum ipsis principiis absurde confundunt, adeo ut nosci interdum vix, plerumque autem ne vix quidem possit, quid pro certo summendum, quid dubium, controversumque sit; quidam nullum sibi negotium sumunt de causis rerum, & memoria veteratis; quidam denique ita eruditionis studio rapiuntur, ut ad antiquitatem, atque ad omnem rerum excurrentes originem prope obliviscantur recentiorum ætatum. Nos omnes studuimus declinare scopulos, ad quos ceteros offendisse novimus. Quantum effecerimus; aliorum sit judicium, conatos certe esse præ nobis ferimus. Nam nostris Institutionibus complexi sumus antiquam, mediam, novam Ecclesiæ disciplinam, atque uno in conspectu posuimus non tantum vetustas leges, quæ Juris corpore continentur, sed etiam Canones Tridentinos, & constitutiones recentiorum Pontificum, & responsa, quæ à Sacris Cardinalium Consiliis, quas Congregationes vocant, in dies emittuntur. Initium duximus à Prolegomenis, quibus Juris Ecclesiastici fontes patefecimus, ac celebriores explicavimus collectiones, quæ ab Ecclesiâ incunabilis usque ad hanc nostram ætatem in manus hominum pervenerunt. Neque enim recentiorum collectionum, quibus nunc in Scholis, & in

Poto utimur, viam, & rationem scire, ac tenere possumus; nisi primum antiquiores, unde ille ductæ, excerptæque sunt, cognoscantur. Explicatis autem collectionibus, ad rem ipsam accedimus, quam pluribus, uti mos est, titulis comprehendimus universam. Quorum in partitione titulorum eum ordinem sequuti sumus, qui nobis commodior, atque concinrior videbatur; quin etiam titulos seculimus in partes, ut quasi in genera digeremus Ecclesiasticam Jurisprudentiam, deinde eorum generum quasi quædam membra disperiremus. Nam nisi adolescentes, qui nunc primum in viam ingreduntur, accuratam habeant, & simplicem, unoque in conspectu positam rerum divisionem, nunquam in suis studiis progressus facere possunt, & sæpe fracti, ac debilitati metu propter rerum obscuritatem, voluntatem discentium simul cum spe perdiscendi abijciunt.

Et quantum ornatur Jurisprudentia eruditione primum, & quasi colore quodam, & succo suo, idcirco nos rerum origines investigare curavimus, atque hausimus ex fontibus Ecclesiasticæ Historiæ ea, quæ ad rem nostram ita pertinere arbitrabamur, ut non irruisse in alienum locum, sed in suum immigrasse viderentur. Ita scilicet operam dedimus, ut vobis paaderemus viam non solum ad forensensem peritiam, verum etiam ad omnem interiorem, atque reconditam Ecclesiasticam Jurisprudentiam. Volo enim talibus doctrinis excoli vestros animos, ut habeatis adjuncta, quibus instructi sacram jurisdictionem, ac jura certissima Sedis Apostolicæ plane compertæ, atque explorata habeatis. Obruimur copia Scriptorum, quibus duo tantum proposita fuisse videntur, alterum ut vos in errores rapiant, alterum ut in Ecclesiæ caput Romanum Pontificem virus evolvant acerbitalis suæ. Quorum & numero nescio equidem, an post Bohemerum, Thomasiuum, ceteros hæreticos, ullus sit, qui Eybelio anteferendus videatur. Homo videlicet, qui ausus est improbare

confessionem, quam aure excipit Sacerdos, ut nescat crimina, de quibus iudicium ferre debet (a), qui gravissimus error merito damnatus est (b), facile intelligitis, quantum valeat in rebus Ecclesiasticis, & quas juris Canonici Institutiones scriptitare poterit. Hujus hominis scripta, & cetera similia, quæ merito damnata sunt iudicio verissimo Sedis Apostolicæ, vitanda, & fugienda vobis sunt diligenter, ne vos admisceatis, atque implicetis erroribus, quibus facile vestra hæc ætas inflicti potest imprudens, & qui postea difficilius ex animis effluunt, cum sæmel infusi sunt. Horum quoque Scriptorum à nobis facta est interdum mentio in nostris Institutionibus (quod tamen parce, & continenter fecimus) sed quidquid in iis erat, quod vobis compertum esse oporteret, id totum nos hausimus, atque expressimus, indeque in nostra scripta derivavimus. Quod eo mihi prædicandum fuit, ne quis forte vestrum curiosus velit scripta ipsa evolvere damnatorum Auctorum, quorum à nobis injecta mentio est. Principio eos legere nefas est, nisi primum venia à Sede Apostolicæ impetrata sit; deinde illi etiam, qui hanc facultatem obtinuerunt, caveant diligenter, ne iis legendis animum teneris prævis opinionibus imbuant, hauriantque errores, quibus illi undique referti sunt. Magna nobis, divina ope, copia est librorum optimorum: hos sine periculo legite, atque perlegite, & per religiosi itineris vias, ac veritatis semitâs, quas universa tenet Ecclesia, gradientes, magis magisque hæreticorum devia, & diabolica calcate figmenta (c).

(a) Vid. Conc. Trident. Sess. 14. cap. 5. de Sacram. penti.

(b) Deterrimi libelli titulus latine redditus est: Quid continentur documenta antiquitatis Christianæ de articulis Confessionis ab Eybel. Vindobonæ 1784. cum vero damnari optinuit, ac sapientissimus Pontifex Pius VI. Apostolici literis Mediator Dei datis die 11. Novembis 1784. Ipsius aures Eybelli Introductionem in part. Ecclesiasticum Catholicorum damnavit Sac. Indicii Congregatio die 16. Februarii ejusdem anni.

(c) Verba hæc sunt S. Maximi Taurinensis Ham. 9. tit. hęc.

Reliquum est, ut aliquid etiam de notis, quibus Institutiones has meas illustrandas curavi: quoniam hæc in primis earum scribendarum ratio, & hoc propositum fuit. Nimirum Institutiones tantum certis constare principiis, ac modicis regionibus circumscriptæ esse debent, & questiones suam in iis locum habent nullum. Quare nos ita Textum conscripsimus, ut in eo, quantum nostræ patiebantur vires, neque aliquid abesset, quod proprium esset Institutionum, neque redundaret. Sed quæ in Textu strictim exposita sunt, ea in Academiis viva voce Doctoris in lucem præferuntur, latiusque expli- cantur; & tunc res omnis accuratius expenditur, atque etiam attinguntur questiones, quæ scitu utiliores esse videantur, ut ita una cum seminibus propago quoque studiosis, atque seges occurrat materiarum. Id nos in notis præstitimus, ubi non tantum indicavimus locos, unde sumptæ sunt ea, quæ in Textu traduntur, sed etiam in magis abditam, ac penetralem jurisprudentiam excurrere, & præcipuas etiam questiones attingere volumus, ut postquam cum iis primarum, ac certarum rerum genera ipsa didicistis, reliqua non incommode persequamini. Quod si quis copia, & varietate rerum, quæ in notis disputantur, impediri se putet, à discendoque deterri, is licet hinc, quantum ei videbitur, circumcidat, atque amputet, tamen Textus sobrietate contentus habeat, quod ad instituendos juvenes accommodatum est. Quamobrem pergite, ut facitis, optimi adolescentes, atque ad hæc studia contendite, ut & vobis honori, & Reipublicæ utilitati esse possitis, ac magis commendemini SANCTISSIMO PRINCIPIS, cujus exquisita doctrina, intelligens iudicium, effusa in litteras beneficentia vos ad hæc studia cohortatur.

mal., cujus ætrogia opera, & reliqua adhuc latentia, ut plura præferrent, diligenter recognoscit, splendidoque, ac magnifice in lucem edi curavit SANCTISSIMUS D. N. PIUS VI.

APPROBATIONES

quæ Ejus operis secundæ editioni Romæ elargitæ fuerint.

Jussus à Rmo. P. Magistro S. P. A. legi primum totum Institutionum Canonicarum Cl. Viri Joannis Devoti, olim Advocati, & Antecessoris nostræ, nuper ad Episcopatum Anagninum a PIO SEXTO P. M. erecti; quod opus, exemplaribus universis cito distractis, iterum typis evulgatur nonnullis correctionibus, & additamentis doctissimi Auctoris. Nihil adversum regûli fidei, aut bonis moribus invenire est in hoc primo volumine; quæ vero omnia, quæ in eo tradita sunt, omnigena eruditione, & juris ecclesiastici peritia redundent, adeo novit Litteraria Republica, ut meis laudationibus celebratissimi operis famam augeri vix posse credatur. Romæ ex Aedibus Magnæ Curie Innocentianæ III. Non. Jul. MDCCXCIII.

*N. Riganti Majoris Presidentiæ Abbr.
& AC. in Cavilibus Locustensium.*

Institutiones juris ecclesiastici V. Cl. Joannis Devoti nunc Episcopi Anagnini cum primum in lucem prodierunt typis Romanis anno 1785, tanta omnium acclamatione exceptæ fuerunt, ut aucto in dies requirementum numero, brevi exemplaria defecerint, alique cadere necesse visum fuerit: id vero accidit percommode; cum enim occasionem arripuit Prasul præclarissimus opus suum retractandi, pluraque sparsim adjiciendi uberiori adolescentium in re canonica eruditioni opportunissima. Quæ porro in vulgatis jam exemplaribus continebantur, ea præstantissimorum virorum iudicio probata, tum publico testimonio celebrata, meo certe calculo non indigent ut iterum imprimantur: quæ vero nova hæc primo volumini aspersa sunt, mandante Rmo. S. P. A. Magistro cum attente perlegerim, ea ex purioris doctrinæ fontibus haus-

ta, & selectissima eruditioe referta mihi videntur, proindeque dignissima quae publici juris fiant. Datum Romae pridie Idus Sept. anni MDCCXCII.

D. Coppola Proton. Apostolicus, & Rit. C.
Secretarius.

Opus, quod primo editum tanto plausu ab eruditis omnibus Viris exceptum est, modo Scriptore ab ipso Cl. V. Joanne Devoti Episcopo Anagnino expolitum, auctum, perfectum non equidem dubito, quia cusum denuo rei literariae publice majori ornatu est, praesidioque futurum. Dabam Romae VI. Id. Sept. MDCCXCII.

J. Castillioneus Proton. Apost. Apostolice Palatii
Litterarum Corrector, & S. Congr. Boni Regimini à Secretis.

PROLEGOMENA

CAPUT I.

DE ECCLESIA, EJUSQUE NATURA, ET CHARACTERIBUS.

I. Juris definitio.	VIII. IX. X. Vis, & ratio potestatis ecclesiasticae.
II. Divisio.	XI. Ecclesiae signa. Ea una est.
III. Ecclesiae institutio.	XII. Sancta, Catholica, Apostolica.
IV. Definitio, & natura.	XIII. & XIV. Ecclesia Romana.
V. Imperium, & administratio.	XV. Pseudo-Ecclesiae haereticorum.
VI. Ea Respublica est à civili distincta.	
VII. Distinctio ecclesiasticae, & civilis potestatis.	

§. I.

Juris nomen sive à *justitia* factum est (1), sive à *jubendo*, quoniam Majores nostri jura dicebant *justa*, aut *jussa* (2), quod ea continerent, quae jussisset Populus. Ejus autem non una est significatio. Nam et quod æquum, bonumque est, ac rationi consentaneum (3), et artem ipsam æqui atque boni (4), et legitimam quid habendi, ac retinendi potestatem (5) jus appellamus. Nobis hoc loco jus est collectio legum, ac regularum, quibus utitur humanum genus, ut *justa*, et *injusta* distinguat. Nam ad *justitiam* recte gerendam leges pertinent, et omnes in commune bonum sunt.

(1) Isidorus Hispalensis. *etymol. lib. 5. cap. 3. pag. 57. edit. Paris. 1601. Leg. 1. ff. de jur. et jur.*

(2) Festus de verb. signif. lib. 10. verb. *jussa* pag. 200. edit. Paris. 1681.

(3) Terentius Heautontim. *act. 4. scen. 1. vers. 29. p. 380. edit. Lugd. Batav. an. 1657. Quid cum illis agas, qui neque*

ta, & selectissima eruditioe referta mihi videntur, proindeque dignissima quae publici juris fiant. Datum Romae pridie Idus Sept. anni MDCCXCII.

D. Coppola Proton. Apostolicus, & Rit. C.
Secretarius.

Opus, quod primo editum tanto plausu ab eruditis omnibus Viris exceptum est, modo Scriptore ab ipso Cl. V. Joanne Devoti Episcopo Anagnino expolitum, auctum, perfectum non equidem dubito, quin cusum denuo rei literariae publice majori ornatu sit, praesidioque futurum. Dabam Romae VI. Id. Sept. MDCCXCII.

J. Castillioneus Proton. Apost. Apostolice Palatii
Litterarum Corrector, & S. Congr. Boni Regimini à Secretis.

PROLEGOMENA

CAPUT I.

DE ECCLESIA, EJUSQUE NATURA, ET CHARACTERIBUS.

I. Juris definitio.	VIII. IX. X. Vis, & ratio potestatis ecclesiasticae.
II. Divisio.	XI. Ecclesiae signa. Ea una est.
III. Ecclesiae institutio.	XII. Sancta, Catholica, Apostolica.
IV. Definitio, & natura.	XIII. & XIV. Ecclesia Romana.
V. Imperium, & administratio.	XV. Pseudo-Ecclesiae haereticorum.
VI. Ea Respublica est à civili distincta.	
VII. Distinctio ecclesiasticae, & civilis potestatis.	

§. I.

Juris nomen sive à *justitia* factum est (1), sive à *jubendo*, quoniam Majores nostri jura dicebant *justa*, aut *jussa* (2), quod ea continerent, quae jussisset Populus. Ejus autem non una est significatio. Nam et quod æquum, bonumque est, ac rationi consentaneum (3), et artem ipsam æquique boni (4), et legitimam quid habendi, ac retinendi potestatem (5) jus appellamus. Nobis hoc loco jus est collectio legum, ac regularum, quibus utitur humanum genus, ut *justa*, et *injusta* distinguat. Nam ad *justitiam* recte gerendam leges pertinent, et omnes in commune bonum sunt.

(1) Isidorus Hispalensis. *etymol. lib. 5. cap. 3. pag. 57. edit. Paris. 1601. Leg. 1. ff. de jur. et jur.*

(2) Festus de verb. signif. lib. 10. verb. *jussa* pag. 200. edit. Paris. 1681.

(3) Terentius Heautontim. act. 4. scen. 1. vers. 29. p. 380. edit. Lugd. Batav. an. 1657. Quid cum illis agas, qui neque

jur. negat hominum, atque equum sciunt.

(a) *Leg. xi. ff. de iur. et jur.*
 (b) *Tertentius Adelpbor. act. I. scen. 1. vers. 26. et 27. pag. 443. Non necesse habeo omnia pro meo iure agere. Alia etiam de iuris nomine, et significatione habent Menagius amon. jur. cap. 39. verb. ius, Grovius de jur. bel. et pac. in prolegom. §. 12. Scip. Gentilius Origin. Tom. 2. oper. pag. 415. et seq. ed. Neapoli. an. 1763.*

§. II. Sunt autem quædam publice utilia, quibus nimirum Reipublicæ salus continetur, quædam vero privatim, quæ scilicet ad commodum pertinent, atque utilitatem singulorum. Hinc distinctio oritur publici, et privati juris. Publici nobilior pars est, quæ Sacerdotum jura, et rerum constituit divinarum; quo quidem jure nulla fere gens carere consuevit, quamquam pleræque et superstitionis, et fabularum plenam habent religionem. Hebræis Deus ipse leges dedit, quæ à Moysæ receptæ, et collectæ Pentateucho continentur.

§. III. Translato per Christum Sacerdotio, sacra etiam translata sunt, et antiquata Hebræorum. Itaque nova constituta Christianorum Republica nova lex, novique ritus introducti sunt à Christo Domino, qui sacramenta instituit, fidei mysteria explicavit, etque homines docuit, morum præcepta, naturæque leges confirmavit; cetera autem arbitrio commisit Ecclesiæ, hoc est Episcoporum, in primisque Petri, & eorum omnium, qui post eum Pontificatu Maximo fungerentur, quos sui Vicarios, et Ecclesiæ supremos Principes esse voluit.

§. IV. Nam hi sunt Rectores Ecclesiæ, quæ definitur societas hominum sub legitimis Pastoribus, præsertim vero sub visibili omnium capite, centroque unitatis Romano Pontifice Christianam Religionem præstentium, eorumdemque sacramentorum colligatione in unum corpus coalescentium à Christo instituta (1). Ex quo patet, Ecclesiam societatem esse inæqualem, in qua scilicet alii sunt,

qui regunt, atque imperant alii qui reguntur, & parent (2), esseque præterea visibilem, quoniam animo, et corpore constant homines, quibus ea conflata est. Et certe non falsa solum, sed etiam absurda est Protestantium (3) sententia, qui sibi invisibilem confingunt Ecclesiam; societatem scilicet hominum visibilem, quam ut Dei filius constitueret, assumpta humana natura, visibilis factus est, quam ipse per Evangelii annunciationem, rem videlicet sub sensu cadentem (4) propagari voluit, quam constrinxit vinculis sacramentorum, quæ visibilibus constant rebus, ac præsertim Baptismo, quo homines in eam cooptantur.

(1) Manca igitur, & minus propria est Ecclesiæ definitio, quam post Febroniam, & ceteros hujusmodi tradidit Dominicus Cavallarius Institut. Jur. Canon. part. 1. cap. 1. §. 1. cum inquit, Ecclesiam esse christianorum conventum, qui sub cura pastoribus ad vitam æternam assequendam exercentur. Quid in hac definitione est, quod hæretici non probent, quodque genti catholice satisficiat? Non enim memorat legitimis pastores, hoc est Episcopos à Spiritu Sancto positos gerendarum Ecclesiarum causa; non item Summum Pontificem, qui similitè constitutus Ecclesiæ caput, & centrum unitatis; non denique sacramenta, quæ catholicis omnibus eisdem sunt, & in quibus hereticorum longe discrepans ratio est. Non enim, quæ nobis sacramenta sunt, in sacramentis numerant; neque vero quæ habent, talia quædam esse putant, quæ nos credimus. Arguo illa sane Civillium definitio quadrat etiam in Pseudo-Ecclesiis hereticorum, quæ suos habent pastores, quæque omnes exercere se jactant ad vitam æternam assequendam.

(2) Ex quo intelligitur, quam falsum, & absurdum sit systema collegiale, seu societatis æqualis, quod novissime placuit Protestantibus (nam longe aliud eorum Majoribus visum est) ex quo profluere ajunt illa jura Ecclesiæ Collegialia, et Majestatica, quæ Ecclesiæ veluti collegio æquali, & Principi tamquam Patrono collegiorum, quæ in suo imperio sunt, attribuant. Ipsi etiam sanctiores Protestantes inopissimum hoc commentum refutant; atque ex eorum numero Gasp. Zeiglerus in præfat. ad tract. de superintend. pluribus ostendit, quam necessaria in Ecclesiis sit hæc inæqualitas, et subordinatio, quæ regendi, et gerendi partes distribuit. Patet enim, inquit, et quales ubi esse cupiunt omnes, quid aliud

4
inde sperandum, nisi inordinata confusio. Discerptis tenten-
sue, ac propositis temporibus omnia recte disturbans?
Idem habent Carpovius de jure ecclē. lib. 2. def. 247, et
Voetius de politia Ecclesiastica, alique complures. Vide
Vincentium Lupolium gratia. jur. canon. cap. 5. §. 4. et seq.
tom. 1. pag. 241. et seq. ubi Justi Emmigii Boehmeri ea de re
errores refutantur; ac vide in primis doctissimum Mamachium
S. P. A. Magistrum ep. 2. ad Justin. Febronium §. 7. num. 19.
pag. 285. tom. 1. ubi hæc inæqualis societatis ratio adversus
Febronium gravissime, accuratissimeque explicatur.

(3) Confer Melchior Canon de loc. Theolog. lib. 4. cap. 1.
et ult., à quo imprimis solide, et luculenter refutantur delira-
menta eorum, qui invisibilem Ecclesiam fingunt.

(4) Apostolus ad Rom. X. 14. et seq. Quomodo invocabu-
unt, loqui, in quem non crediderunt? aut quomodo credent
ei, quem non audierunt? quomodo autem audient, sine prædi-
cante... Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum
Christi. Atque hæc etiam spectat illud Matthæi XVIII. 17. quod
si non audierit eos, dic Ecclesia, si autem non audierit Ec-
clesiam, sit tibi sicut ethnicus, et publicanus. Pauli I. ad Ti-
moth. III. 15. ut scias quomodo oporteat te in domo Dei con-
versari, quæ est Ecclesia Dei vivi. Luc. act. XX. 28. attendi-
te vobis, et universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit E-
piscopos regere Ecclesiam Dei. Num ad Ecclesiam delicti cri-
men in ea quis vestiri, eodemque regi possit, nisi aperta
omnino esset, atque visibilis.

§. V. Quod si visibilis est Ecclesia, visibili
etiam imperio, et administratione regatur necesse
est. Qua in re gravissimus est error illorum, qui
putant, imperium in hominem ita à Deo esse di-
visum Civilem inter, atque Ecclesiasticam potes-
tatem, ut hæc tantum animis, illa vero corpori-
bus imperet, ac jura constituat. Ita scilicet non ho-
minum societas esset Ecclesia, sed animorum, hoc
est incideremus in errorem Protestantium de
Ecclesia invisibili; neque civilis Respublica homi-
num, sed corporum societas constaret. Quo quid
dici potest absurdius, aut exitiosius non Ecclesie
solum, sed etiam civili Republicæ? Nam si Eccle-
sia solis animis præficiatur, non ei licet ex. gr.

§
leges de jejuniiis constituere, quoniam eorum ob-
servatio solo corpore perficitur; civiles vero leges
inutiles erunt omnes, atque ridiculæ, cum impe-
rent corpori, quod sine animo parere non potest (1).

(1) Vide Distrib. de Ecclesiast. potestat. Roma editam
an. 1774. à V. Cl. F. Hermanno Dominico Christianopoli Ord.
Præd. §. 1. cap. 1. num. 3. pag. 8. et seq. ubi solide, nervose-
que refutantur commenta eorum, qui discrimen civilem inter,
atque ecclesiasticam potestatem sic statuunt, ut alteram cor-
poribus, alteram vero animis præesse arbitrantur.

§. VI. Est etiam Ecclesie proprium, ut ea non
Collegii, sed Reipublicæ rationem habeat à civili
distinctæ, et ideo proprio, eoque summo regatur
imperio. Sed Protestantes Ecclesiam in civili Re-
publica collegii instar esse putant, quoniam ea
post institutas civitates, atque Respublicas orta est.
Et cum summum earum imperium sit, consequens
esse ajunt, ut ab his pendere debeat Ecclesia, ne
duo sint summa imperia, unde gravis rerum con-
fusio, perturbatioque oriretur.

§. VII. Sed aliæ sunt partes Civilis Potestatis,
aliæ Ecclesiasticæ, & utraque habet suum certum,
ac definitum genus, in quo summa est. Illa ni-
mirum curat civium commoda, et civilem socie-
tatem, altera res, sacras, atque divinas. Nullum
hic absurdum, & nulla rerum confusio, neque sta-
tus in statu est, quod inquit Protestantes: sed
status uterque diversi generis est, et habet uter-
que provinciam suam, quam transilire non de-
bet. (1). Atque in eo quidem omnis est posita ve-
ra, atque accurata distinctio Ecclesiasticæ, ac ci-
villis potestatis, quod hæc est ordinis naturalis,
illa supernaturalis (2), altera curat res civiles, ac
temporalem hominum felicitatem, altera præest re-
bus sacris, atque divinis, & curam gerit eorum,
quæ ad æternam beatitudinem pertinent.

(1) Vide Laurentium Vaih Richer. *System. confut. sect. 2. cap. 3. §. 56. et seq. pag. 321. et seq. August. Vindelici. 1783. V. Cl. Franciscum Anton. Lacat. in Antisebron. t. 1. disert. 1. cap. 1. et in Antisebron. vindicat. p. 1. disert. 2. c. 1.*

(2) Vide Librum de l' autorité des deux Puissances editum anno 1781. Tom. I.

§. VIII. Jamvero multa sunt, & præclara Divinarum Scripturarum loca, ex quibus manifestum est, Ecclesiam à Christo fuisse institutam non instar collegii, sed Reipublicæ, quæ res sacras, divinasque reget imperio suo. Huc enim spectat ampla illa, quæ Apostolis, eorumque successoribus data est, potestas ligandi et solvendi (1); huc ea lex, quæ ad Ecclesiam deferri jubentur querelæ inter Christianos exortæ, cujus decreto si reus non steterit, habendus est, tamquam ethnicus, & publicanus (2); huc denique illud Christi: *qui vos audit me audit, qui vos spernit me spernit* (3). Itaque in ipsum Christum peccat, qui Ecclesie non obtemperat.

(1) Math. XVI. 19. XVIII. 18.

(2) Math. XVIII. 17.

(3) Luc. X. 16. Joan. XIII. 20.

§. IX. Verum huc potissimum referenda est ea Christi oratio, qua in cælum migraturus usus est, cum Apostolos ad propagandum in universum orbem Evangelium mitteret: *Data est vobis, inquit, omnis potestas in cælo, et in terra; euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus S., docentes eos servare omnia quecumque mandavi vobis* (1). Quibus sane verbis non solum Apostolis, eorumque successoribus potestas fit ubique gentium, vel in vitis Civitatum Principibus, nuntiandi, Evangelium, civesque, quicumque voluissent, baptismo initiandi, sed etiam in tradita doctrina continendi, et confirmandi omnes,

qui in Christianam societatem essent cooptati. Quod idem est ac præcepisse, ut Christiana institueretur societas, quæ leges sibi constitutas observando conservaretur (2).

(1) Math. XXVIII. 18.

(2) Vid. laudatam Diatrib. de Eccles. potest. cap. 1. §. 2. num. 7. et seq. pag. 19. et Cl. Marinum Gerberum Ecclesia Militari cap. 29. tom. 1. pag. 124. seqq.

§. X. Neque aliter habere se res ipsa potest. Nam collegium non nisi intra certæ civitatis, aut provinciæ fines, veluti in dominationis loco, constitui potest (1); at vero Ecclesia nullis locorum comprehenditur angustiis, sed omnes complectitur gentes propagata, atque diffusa per orbem universum. Rursum collegium sine venia Principis institui, et coire non potest (2); verum Ecclesia invitis ipsis Principibus et instituta, et confirmata est, quoniam Deo potius, quam hominibus parere oportet (3). Denique collegium recte dissolvitur, si quæ suboriantur causæ, propter quas ipsum dissolvendum videatur. Quis autem tam insigniter improbus est, qui id de Christi Ecclesia audeat dicere? (4)

(1) Leg. 1. in princ. ff. de colleg. et corpor.

(2) Leg. 3. ff. eod. tit. Leg. 1. in princ. ff. quod conjug. univers.

(3) Unde ad Opimatos, et Seniores Judæorum: *Petrus vero, et Joannes respondentes dixerunt ad eos: si justum est in conspectu Dei vos posuisse audire, quam Deum; justificat. Act. IV. 19.*

(4) Vide Cl. Mamachium ep. 2. ad Justin. Febronium §. 6. et 7. pag. 207. et seq. tom. 1., qui gravissime exagitat Pufendorf de Ecclesie collegialitate errorem, quem Febronius sequitur.

§. XI. Satis non erat, quod visibilis, atque ut distincta Respublica Ecclesia, Deo ipso auctore,

constitueretur. Necesse etiam erat, eam habere signa quaedam, et notas, quibus certo dignosci posset a sectis haereticorum, qui sibi falso decus, nomenque adscribunt Divinae Religionis. Ad ea autem signa cum primis pertinet Ecclesiae unitas (1), quae una fide, eorundem sacramentorum communione, subiectione legitimis Pastoribus (2), et una visibili capite (3) continetur, et cernitur.

(1) Quae unitas saepe ab Apostolo laudatur, comparatione humani corporis, quod unicum est, licet pluribus constet membris, quae singula suo funguntur officio 1. ad Corin. XII. 27. & ad Ephes. IV. 3. solliciti, inquit, servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus, & unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestrae. Et haec spectat S. Augustinus serm. 103. cap. 4. de verb. Dom. ed. Maurin. Venet. 1731. tom. 5. col. 526. & S. Cyprianus in lib. de unit. Eccl. ed. Rigaltii Paris. 1666. pag. 179. & seq.

(2) Matth. XXVIII. 18. nunc est ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S., docentes eos servare omnia, quaecumque mandavi vobis: quibus verbis comprehenditur unitas fidei, sacramentorum, subiectionis. Atque hanc a Christo datam unitatis doctrinam Apostoli, ubi opus fuit, & magis explicarunt, & sedulo tradiderunt; atque haec spectat Paulus ad Ephes. IV. 5. 11. 13. 1. ad Corinth. II. 17. XII. 13.

(3) Apposite S. Hieronymus ep. 14. num. 2. ed. Vallarsii Veron. 1734. tom. 1. col. 38. ad Damasium P. de hypostasi: ego nullum, inquit, primum, nisi Christum sequens, Beatitudinis tuus: id est cathedrae Petri communione consocior. Super illam petram aedificavit Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in ora Noe non fuerit, peribit ragnante diluvio... Non novi Vitalium, Meletium respicio, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit spargit, hoc est qui Christi non est, Antechristi est. Et epist. 16. n. 1. ad eund. Damas. col. 41. quae eum iterum rogat, ut sibi significet, cum quo debeat communicare ex tribus, quos inter Antiochena Ecclesia dividebatur: Hinc enim, inquit, praesidium sulca mundi Ariana rabies fremit: hinc in tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat... ego interim clamo, si quis cathedrae Petri iungitur, meus est.

§. XII. Similiter Sancta est ex Conditore suo (1),

ex fine institutionis, ex mediis ad finem comparatis; quae sanctitas elucet in doctrina fidei, & morum, atque in ipsa disciplina (2), in sacramentis, quae instrumenta sunt divinarum in nos gratiarum, in gloria miraculorum, in praeclaris Ecclesiae membrorum virtutibus; denique Catholica, hoc est universalis, nullis temporum, ac regionum finibus definita (3); atque Apostolica tum propter doctrinam, tum propter ordinem, ac jurisdictionis potestatem, ab ipsis Apostolis repetentem originem, ac perpetuo continenti serie propagatam (4).

(1) *Iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum... passus est*, inquit Apostolus ad Hebraeos XIII. 12. atque ex hoc mundo dicentibus promisit Apostolo, scire missorum Spiritum sanctitatis, & veritatem Joan. XIV. 16. 17. 25. 26.

(2) Etiam in constituenda disciplina Ecclesiae regitur a Spiritu S., ideoque unius, idemque semper est disciplinae spiritus, quamquam illa interdum pro temporum ratione mutetur. Confer Jacobum Zallinger Inst. Jur. Natur. & Eccl. public. lib. 1. §. 319. & seq. August. Vindelic. an. 1784. qui omnes Ecclesiae notas, & characteres solide, accurateque recenset.

(3) Quare Augustinus ep. 52. n. 1. col. 119. t. 2. *Ipsa est enim*, inquit, *Ecclesia catholica*, unde ex *omni* gratiae appellatur, quia per totum orbem terrarum diffunditur; & serm. de tempore. (si vere est Auctor ejus sermonis, quem PP. Maurin Fausto tribuunt, & rejiciunt ad appendix. tom. 5. serm. 242. col. 308.) Ecclesiam appellari Catholicam inquit, hoc est toto orbe diffusam; quia diversarum haereticorum Ecclesiae ideo catholicae non dicuntur, quia per loca, atque per suas quasque provincias continentur, haec vero a Solis ortu usque ad occasum unius fidei splendore diffunditur. Vide etiam eundem Augustinum ep. 43. col. 113. & in lib. de unit. Eccl. T. 9. col. 357. qui totus in eo est, ut ex Loge, Propheta, Evangelio, atque ex Actis Apostolorum Catholicam esse Ecclesiam contra Donatistas ostendat, & vide Vincentium Linensem comment. cap. 3. in Biblioth. Patr. tom. 7. pag. 250. ed. Lugdun. an. 1677.

(4) Nam post Christum fundamenta etiam praeterea Ecclesiae fuerunt Apostoli, teste Paulo ad Ephes. II. 20. super aedificati, inquit, super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum.

§. XIII. Jamvero omnia haec signa ad Romanam

Ecclesiam pertinent; quo fit, ut ea vera Christi Ecclesia haberi debeat. Nam una ipsa est sive fide, cum non nisi ea, quae ab Apostolis per verbum traditum, aut scriptum accepit, credenda proponat; sive sacramentis, cum eadem illa, quae Christus instituit numero septem, quaeque ad sese perpetua traditione per venerunt, administret, atque custodiat; sive demum Pastoribus, qui accepta manuum impositione rite, & recte praepositi Ecclesiae regimini communiōne junguntur cum Romana cathedra, ad quam omnis Ecclesia conveniat necesse est. (1)

(1) Ad Romanam cathedram, ut inquit S. Irenaeus *contr. haeres. lib. 3. cap. 3. num. 2. pag. 175. ed. Massueti Paris. 1770.* propter potorem principatitatem necesse est omnino convenire Ecclesiam.

§. XIV. Sancta item est tum deposito doctrinae, quod sibi divinitus creditum semper sartum tectum servavit, atque tuetur; tum facta fidelibus copia sacramentorum, praesertim Eucharistiae, qua ipsum Christi corpus, & sanguis traditur; tum ecclesiasticis regulis, & puro Religionis cultu, quo homines ad veram pietatem instituuntur, atque excitantur; tum praeclaris virtutibus, pietate, miraculis eorum, qui Ecclesiam, cujus in sinu educati sunt, illustrant, semperque illustrarunt. *Catholica*, cum diffusa per orbem universum pateat, quum contra singulae infidelium, atque haereticorum sectae, aliae alibi, suis quaeque finibus arcentur. *Apostolica* tum quod in Petri cathedra nunquam intermissa Pastorum successio viget (1), eaque non nisi per ordinationem Episcopali manuum impositione factam ad haec usque tempora deducitur, tum quod una semper, eademque obtinuit doctrina, quae Apostolica aetate obtinebat. Atque haec Ecclesia neque fallere, aut falli (2), neque unquam periri, ac deleri potest (3).

(1) Recte Augustinus *contr. epist. Manich. quam vocant fundamenti cap. 4. l. 8. col. 153. cit. ed. Venet.* cautius significat, propter quod Romanae Ecclesiae adhaeret, hoc demum ait: *tenet me ad ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascentis oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad praesentem Episcopatum successio Sacerdotum.*

(2) Joan. XIV. 16. & 16. & XVI. 13. Paulus. 1. ad Timoth. III. 15. Hinc S. Fulgenius *epist. 3. ad Prob. cap. 5. in Biblioth. Patr. tom. 9. pag. 92. ed. Lugdun. 1677. Ecclesia, inquit, virgo in fide, & caritate, peritibus & sapientiam possidet, & virtutem; ideo nec seductione decipitur, nec violentia vincitur, quia invirginitatis integritate fovetur.* Et S. Irenaeus *contr. haeres. lib. 3. cap. 4. num. 1. pag. 178. cit. ed. non oportet, inquit, adhuc quaerere apud alios veritatem, quam facile est ab Ecclesia invenire; cum Apostoli, quasi in depositarium dicit, plenissime in eam contulerint omnia, quae sunt veritatis, ut omnis, quicumque velit, sumat ex ea potum vitae.*

(3) Matth. XVI. 18. XXVIII. 20. Luc. XXI. 31. Et Chrysostomus *Homil. 4. in illud Isa. cap. 6. Vidi Dominum tom. 6. pag. 112. ed. Montfaucon. Paris. 1712. facilius, inquit, est Solem extinguere, quam Ecclesiam deleri.* Vido etiam Augustin. in *psalm. 103. item. 2. Tom. 4. col. 1245. ed. cit.*

§. XV. At vero nihil ex iis signis, quibus vera Christi Ecclesia dignoscitur, quadrare in Protestantium Ecclesiam ulla ratione potest. Neque enim eorum Ecclesia una est ad fide, in qua variae sunt, interque se dissentientes illorum confessiones (1); aut in sacramentis, quorum in numero definitum dispar est omnium fere sententia (2); aut demum Pastoribus, cum quidam nullam agnoscant ecclesiasticam hierarchiam, quidam varium habeant Ecclesiarum regimen, cuncti vero careant uno omnium capite, cum quo conveniant, aut sub quo concilium aliquid instituant (3). Non item Sancta, tum quod sectarum auctores perditos, ac nefarios fuisse homines constat (4); tum quod eorum doctrina plena licentiae, ac vitiorum est. Non Catholica, tum quod non semper fuit, cum haeretici, antequam in errores inciderent, cum Romana Ecclesia communiōne junge-

reatur, tum quod ubique non est, cum Protestantium sectae, si conjunctim omnes accipiuntur, non unum sint, sed inter se valde differant (5), si disjunctim singulae, modicae quaedam partes sint, quae universitatem habere non possunt (6). Non demum *Apostolica*, cum neque Apostolorum sit eorum doctrina, neque Episcoporum successio ab Apostolis repetatur, neque Apostolica sit missio, cum neque Calvinus Episcopus fuerit, neque Lutherus; licet ipse Episcopus ordinare ausus fuerit. (7)

(1) Extant haec confessiones unum in corpus collectae Geneva an. 1612. Vide Bossuetum in *Histor. variation. Eccles. Protestan.* & ipsius contra Basanapum defensionem.

(2) Lutherus tria tantum probat sacramenta; *quamquam ita uti*, inquit *lib. de captiv. Babylon.* tom. 2. *opp. pag. 260. Janne 1600. Scripturae loqui velim, moniti unum sacramentum habere, & tria digna sacramentalia.* Melancton tria videtur agnosceret; Zuinglius matrimonium etiam recenset, Calvinus baptismum tantum, & coenam retinet, licet etiam ordinationem adficere videatur; denique Dallaeus Minister Calvinianus quaestionem de sacramenti reu leuem, ac nullius momenti esse arbitrat.

(3) Varium est apud Lutheranos Ecclesiarum regimen, Calvinianis multa est hierarchia, neutris unum omnium caput.

(4) Lutheri flagitiu caput ipse Calvinus *ep. ad Balingermum tom. 9. opp. pag. 339. Annot. 1667.* omnibus vero competiti sunt peritui utriusque mox. Nam hic ab Urbe Norinduno ob infames turpitudines, ab Urbe Geneva tamquam seditiosus publico eieetus est; ille vero doctum Regulare Institutum, quod solemnibus emisis votis susceperat, & palam uxorem duxit virginem molalem, ex qua tres filios procreavit. Multa de eo scripsit Jacobus Bossuetus in *Histor. Variation.* & multa etiam sunt apud Berninium *Historia di tutto l'eresie tom. 4. cap. 5.*

(5) Angli à Calvinianis, Calviniani à Lutheranis, Lutheranis ab Anabaptis, Anabaptistae à Zuinglianis communione dissi, discretique sunt.

(6) Idem fictum volo de schismaticis in Oriente; nam Aethiopes ab Aegyptiis, & Alexandrinis, hi ab Armenis, Armeni à Constantinopolitanis, & hi à Russis invicem separantur.

(7) Late ea de re disputant Theologi Bellarminus de not.

Eccles. lib. 4. cap. 8. pag. 88. tom. 2. opp. Venet. 1721. Harbort Theolog. dogmat. tom. 1. prob. cap. 3. Contenson. Theolog. men. & cord. tom. 1. dissert. 1. cap. 1. & seq. Juenin. Inst. Theolog. quaest. 4. cap. 4. art. 4. Bert. in supplicon. tom. 5. de loc. Theolog. aliique complures.

CAPUT II.

DE ECCLESIAE REGIMINE, ET POTESTATE.

XVI. Regimen in Ecclesia necessarium.	XXI. Nilil Concilium generale.
XVII. Quale hoc sit	XXII. & XXIII. Quod Summo Pontifici subest.
XVIII. Non Democraticum.	XXIV. Verum Concilium generale contra Pontificem stare non potest.
XIX. Neque Aristocraticum, sed Monarchicum.	
XX. Monarchie nihil detrahit Episcoporum potesta.	

§ XVI.

Haectenus quae vera Ecclesiae natura sit, & quibus ea notis, signisque noscatur, exposuimus; nunc de ejus potestate disputemus. Neque enim societas hominum, qualis Ecclesia est, stare, & consistere potest, nisi imperii auctoritate contineatur, & nisi leges habeat, quibus ea regatur, & quibus omnes pareant. Ex quo intelligitur, esse in Ecclesia condendam legum potestatem.

§ XVII. Nam Christus cum homines praefecit, qui visibilem Ecclesiam visibiliter regerent, in eos etiam contulit imperium, quo carere non potest quisquis societati praefectus curare debet, ut ea optimis abundet legibus, & institutis, atque ut poenis etiam coerceantur; qui non obtemperant legibus, quibus reipublicae salus, & incolumitas continetur. Regendae enim societatis summa tota est posita in imperandi, puniendique potestate; eam Christus Ecclesiae dedit, eaque semper Apostoli, ceterique Episcopi, praesertim vero Romani Pontifices usi sunt (1).

(1) Confer Doujat *pronot. canon. lib. 2. cap. 2.*; prae ceteris autem confice clarissimum Mamachium *Orig. & antiquit. Christian. lib. 4. par. 1. cap. 2 §. 5.* & c. 3. pag. 239. & seq. tom. 4.; ubi de Ecclesiae potestate, ac regimine graviter, accurateque disputatur.

§. XVIII. Atque hanc quidem potestatem plerique ex Protestantibus ad Aristocratiam referunt (1); quamquam non desint ex Lutheranis, qui Ecclesiae regimen democraticum esse contendunt, atque hominum voluntate discrimen inter clericos, & laicos inductum putent (2). Cujus erroris absurdum noverrunt etiam plerique ex Lutheranis, & Calvinianis, adeo ut vix dignus sit qui à nobis refutetur. Revera quidquid Christus de Ecclesiae potestate dixit, non plebi, sed Apostolis dixit aut omnibus, aut Petro nominatim (3), legesque omnes de rebus ecclesiasticis non à populo, sed ab Episcopis, ac praesertim à summis Pontificibus sunt perpetuo constitutae. Eorum videlicet est, semperque fuit leges condere, curare diligenter, ut ab omnibus observentur, atque in reos criminum animadvertere.

(1) Confer Mamachium *Orig. & Antiquit. Christian. lib. 4. part. II. cap. 1. §. III. tom. 5. pag. 12. & seq.*, ubi horum complures recensentur.

(2) Inepitissimum hunc errorem ipse etiam refutavit Josephus Binghamus, homo videlicet ex Protestantium numero, *Orig. Eccles. vol. 1. lib. 1. cap. 5. pag. 41. & seq. ed. Hala Magdalenae an. 1751.* Vide Mamachium *loc. cit. pag. 11. not. 1.*

(3) Quo pertinet *Math. XVI. 19. Tibi dabo claves &c. quodcumque ligaveris &c. Joan. XXI. 15. seq. Pasce agnos meos, pasce oves meas, Matth. XVIII. 18. quaecumque alligaveritis super terram &c. Joannes XX. 23. quorum remissionis peccata &c. Hinc Petrus *ep. 1. cap. 5. vers. 2.* ha Episcopos Ponti, Galatae, Cappadociae &c., quos Seniores appellat, alloquitur *pascite, qui in vobis est, gregem Dei; pascere autem idem est ac regere, ut patet ex Ps. LXXVII. v. 71. seq.*, ubi David constitutus divinitus dicitur *pasce Jacob servorum ejus*, quod est *regere*; nisi forte velis ab Regibus non gubernari, regique populum, sed insinui, imbuique doc-*

trina; quo quid fieri potest absurdius? Confer etiam *lib. II. Reg. c. V. v. 2. & lib. I. Paralip. c. XI. v. 2.* Hujus vero ab Apostolis, eorumque successoribus exercitae potestatis pleni sunt Sacrae Scripturae, & Ecclesiasticae historiae libri.

§. XIX. Democraticos sequuntur proxime, qui Ecclesiae regimen errore pari Aristocraticum faciunt (1). Sunt autem catholici, qui puram Aristocratiam respuentes, tamen Monarchiam Ecclesiasticam Aristocratia temperatam volunt. Verum cum inter Catholicos omnes conveniat, Romanum Pontificem jure divino praeesse Ecclesiae universae, & vero praeesse non solum honore, ac loco, sed etiam potestate, & jurisdictione, facile intelligitur, Ecclesiae regimen monarchica ratione contineri. Nam Monarchiae nomen designat summum imperium, quod apud unum est.

(1) Videndus Nicolaus Coeffetaeus in *libris IV. apologeticis pro sacra Monarchia Ecclesiae Catholicae, Apostolicae, & Romanae adu. tempus. M. Antonii de Dominis*, & videndus praesertim Mamachius *Orig. & Antiquit. Christianar. tom. 1.*, quo toto fere volumine Aristocraticos doctissime, copiosissimeque refutavit.

§. XX. Nihil autem Monarchiae detrahit potestas Episcoporum, quae etiam in precaria, sed propria, & nativa sit, tamen cum pendeat à Summo Pontifice, non hujus certe monarchica potestas ex illorum potestate imminuitur (1). Christus enim cum Episcopalem ordinem instituit, nullos distinxit fines Ecclesiarum, quibus singuli Episcopi esset praeficiendi; idcirco ea res tota humano jure fieri debuit, fieri autem non potest, nisi auctoritate ejus, qui universam Ecclesiam omnibus praefectus est. Accedit quod Episcopalis potestatis exercendae modus iudicio subest Romani Pontificis, cui non minus ovium, quam pastorum cura commissa est, ut Princeps, & Moderator totius Ecclesiae constitueret quidquid ra-

tio temporum, & communis salus postulare videretur (2).

(1) In Concilio Tridentino magna animorum contentione quaesitum est, num Episcoporum auctoritas *immediate* à Deo, an potius à Romano Pontifice esset praesertim Cardinali à Lotaringia. Nam inter catholicos erat disputatio, non inter catholicos, & haereticos, qua de causa concilium habebatur. Vid. Natal. Alex. *Histor. Eccles. saec. XV. & saec. XVI. dissert. 13. art. 14. §. 1. & 2. tom. 9. pag. 359. ed. Venet. an. 1776.* Pallavin. *Histor. Conc. Trident. lib. 18. cap. 24. & 25. & lib. 21. cap. 11.* & Cl. Zaccaria *in Anni-Februario tom. 2. dissert. 2. cap. 6.* Ceterum utat immediate à Deo Episcoporum potestas repetatur, nihil id detrahit monarchico Ecclesiae imperio, quoniam ea subjecta, & obnoxia est Summo Pontifici, à quo arctari, amplificari, ac tolli etiam potest. Confer Ballerinum *de potest. eccles. Summorum Pontificum & Concil. general. cap. 1. §. 5. & 6. pag. 16. et seq. ed. August. Vindelic. an. 1770.* Ita etiam si à Summo Pontifice in Episcopos jurisdictionem derivamus, non inde efficitur, eos meros esse ipsius vicarios, cum ipsa potestas quoad originem suam à Deo sit instituta. Confer Zallinger. *loc. cit. §. 363.*

(2) Quo referendum illud Concil. Tridentinum sess. 14. c. 7. *de sacram. penitent. i. merito Pontificis Maximi, pro suprema potestate sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviorum sua potestate seculari iudicio referre.* Atque huc etiam spectat illud Leonis M. ep. 14. cap. 1. *opp. tom. 1. col. 686. edit. Ballerini. Venet. 1753.* Vigili *ep. 2. ad Euthesium num. 7. tom. 4. Concil. collect. Labbei col. 1293. edit. Venet.* aliorumque complurium, Episcopos in partem solitudinis, non in plenitudinem potestatis esse vocatos.

§. XXI. Neque Ecclesiastica Monarchia temperationem aliquam Aristocratiae accipere potest ex Concilio oecumenico, quod in ipsum Romanum Pontificem imperii potestate pollere quidam putant. Ego vero Summo Pontifici praestare Concilium nego, & pugnantia eos loqui intelligo, qui cum ex catholicae fidei doctrina ecclesiasticam monarchiam agnoscant, tamen opinionem illam repente, ut equidem puto, saeculo XIV. ex medio schismatis incendio (1) or-

tam, & in aristocratiam denique recedentem sequuntur; id quod non modo à Catholicis reliquis, qui ab eis dissentiunt, sed etiam à Protestantibus (2) adversum est.

(1) Haec opinio induci cepit, meo quidem iudicio, à 1395, cum illa fuisset usque ad eam statem sententia Majorum doctorum, quorum nomeni unquam in mentem venit Pontificem Maximum Concilii potestati subdicere. Quodrat in hanc rem aptissime illud Tertulliani *lib. de praescript. cap. 31. num. 31. pag. 243. ed. Rigaltii Lutet. Paris. 1634; id est Dominicum, et verum, quod sit prius traditum, id autem extraneum, et falsum, quod sit posterius inmissum.* Vid. Ballerinum *loc. cit. cap. 1. §. 3. num. 20. et seq. pag. 84. et seq., & Veit Richerii system. confut. sect. 2. cap. 1. art. 3. §. 21. et seq. pag. 114. et seq. et art. 3. §. 29. et seq. pag. 143. et seq.*

(2) Jo. Laurentius Mosheimus in *dissert. de Gallor. appellat. ad concil. univers. Eccles. unitatem Ecclesiae visibilem tollentibus* ita scribit: Quod universis, sive singulis Ecclesiis praesse Pontificem dicunt, non universae Ecclesia, id tam nulli scilicet videtur, ac si quis affirmaret, membra quidem à capite regi, non vero quod ex membris constat corpus; aut urbes quidem omnes, villas, et praedia subesse Regi, non vero, quae his confinetur, ipsam Provinciam. Samuel Pufendorfus *de habitu Relig. Christian. ad vit. civil. §. 38.* habet haec: Concilium esse supra Papam thesi est... Sed quod isti quoque hanc propositionem asserere velint, qui Sedem Romanam omnium aedestiarum centrum, ac Papam oecumenicum Episcopum agnoscunt, id quidem non parum absurditatis habet, cum status Ecclesiae Romanae monarchicus sit, ista autem thesi meram artem, ratiā vicat.

§. XXII. Revera si monarchiae ratio in eo est posita, ut omnes uni subjiciantur, eoque demum erit monarchia, si Romanum Pontificem Episcopis in unum congregatis subjiciamus? At enim in concilio collecti Episcopi Ecclesiam universam representant, Pontifex vero quamquam singulari Ecclesiae distributive praesit, collector tamen, hoc est Ecclesiae universae non praest, inquit, ipse, sed subest. Atqui falsum in primis est, Episcopos una collectos, nisi secum habeant Pontificem, qui eos

conjungat, & copulet, universam Ecclesiam representent. Erunt enim Antistites illi quidem singularum Ecclesiarum, sed Ecclesiam, quae necessario una est, referre universam non poterunt, nisi inter eos fuerit Summus Pontifex, hoc est commuae unitatis centrum, quo disjunctae illae inter se potestates conjunguntur.

§. XXIII. Atque illud concedendum nullo modo est, Ecclesiam *distributive* caput habere, *collective* non habere, & quod caput *dispersa* erat, idem *collectae* repente aliud quodvis membrum evadere. Hoc enim redeunt, qui Pontificem Ecclesiis omnibus *distributive* antepouunt, *collective* autem obnoxium faciunt. Atqui in primis universitas, quae ab omnibus in unum collectis conficitur, opus habet capite, à quo regatur; neque unitas Ecclesiae universae, cujus tuenda, & conservanda causa Christus & honoris, & jurisdictionis primatum instituit, conficitur à singulis tantum, sed ab omnibus *collective* sumptis, atque in unum coactis. Hinc supra petram non singuli lapides, sed universa Ecclesia aedificata est; claves Petro sunt datae non unius alteriusve conclavis, sed regni caelorum universi; ipse jussus est praesesse toti gregi, non singulis tantum agnis, & ovibus; denique si fratres singulos, etiam universos confirmare debet (1).

(1) Confer Ballerinium *loc. cit.* cap. 4. §. 3. pag. 36. et seq.

§. XXIV. Quamquam tota haec disputatio excogitata est, ut Sedes Apostolica in invidiam rapiatur; cum revera contra Summum Pontificem stare non possit Ecclesia, & concilium, quod vere occumenicum sit. Ecquod enim erit hoc Concilium, aut collectio totius Ecclesiae, cum procul est Romanus Pontifex, hoc est caput, & pars praecipua, ac nobilissima Ecclesiae? Itaque in concilio si plerique Patres cum Pontifice consentiant, haec conspiratio, & con-

cordia sententiarum nullum relinquet controversiae locum, sin vero dissentiant plerique, nihil horum valebit auctoritas, quoniam à capite divulsis, atque sejuncti Ecclesiam referre, ac representare non possunt.

CAPUT III.

DE CANONE ECCLESIAE, ET PRIMUM DE JURE SCRIPTO.

XXV. Jus Canonicum.	vel specialia.
XXVI. Unde ejus nomen ducitur?	XXXVII. Canonem Conciliorum.
XXVII. Ejus indoles, & fontet.	XXXVIII. Concilia generalia.
XXVIII. Jus Divinum naturale.	XXXIX. Quis eorum sit?
XXIX. Ejus fundamentum.	XXXX. Qui in interest?
XXX. & XXXI. Jus gentium, & civile.	XXXI. Concilia particularia, & eorum divisio.
XXXII. Jus Divinum positivum.	XXXII. Concilium providentiale.
XXXIII. Ejus praeccepta.	XXXIII. Concilium dioecesanum.
XXXIV. Jus humanum.	XXXIV. Quando, & à quibus habeatur?
XXXV. Decreta Summorum Pontificum.	XXXV. SS. Patres.
XXXVI. Ea vel generalia,	XXXVI. Leges civiles.

§. XXV.

Esse in Ecclesia jubendarum legum propriam, & nativam potestatem, demonstratum est; consequens ergo erat, ut ipsa potestate hac divinitus accepta uteretur, suisque legibus, & constitutionibus curaret res sacras, atque divinas. Hinc conditae leges Ecclesiae, quas *canones* appellamus, unde juris canonici nomen ortum est. Proprie *canon* est architectorum, aliorumque artificum instrumentum, quo lineae diriguntur, atque etiam norma, ac regula, ad quam opus omne in mechanicis, atque in liberalibus artibus exigendum est (1).

(1) Vid. Duojat. *prænot. canon. lib. 5. cap. 21.*

§. XXVI. Verum peculiari quadam ratione cum apud Græcos, tum apud Latinos *canonis* nomine innotuit regula significatur (1). Hoc vocabulum suis constitutionibus accomodavit Ecclesia, sive quod abhorret ab imperioso legis nomine, quod violentam continet corporis coercionem, sive quod Juris Ecclesiastici dignitas postularet, ut quæ mores hominum formant, regulæ appellarentur, sive demum quod legis nomen apud Hebræos legi Mosaicæ plane hæserat, ut Sinagoga succedens Ecclesia alio vocabulo constitutiones suas appellandas putaverit.

(1) Hinc ab Euripido jus naturæ *νόμος τῆ ἀσπί* regula honestæ appellatur, atque à Chrysippo *L. 2. ff. de leg. lex generalitèr dicitur νόμος ἰσχυρὸς ἢ ἄλλω* regula iustorum, et *ἰσχυρὸς* iustorum.

§. XXVII. Dicitur etiam Jus Canonicum, *Ecclesiasticum*, aut *Sacrum*, quoniam agit de personis, rebusque sacris, atque ecclesiasticis; item quod Ecclesiastica, hoc est sacra potestate sit latum: dicitur & *Pontificium*, tum quod magna ex parte à Romanis Pontificibus constitutum est, tum ut à Cæsare, sive civili jure distinguatur. Definitur autem jus illud, quod ab Ecclesia per Episcopos, præsertim vero per Romanum Pontificem, explicatum, sancitum, vel approbatum est ad rectam Christianorum hominum institutionem. Constat partim divinis, partim humanis legibus, partim scriptum est, partim vero non scriptum.

§. XXVIII. Divinæ leges, quæ Deum ipsum habent auctorem, vel naturales sunt, vel supernaturales, & positivæ. Naturales accepimus ab ipsa natura, hoc est à Deo naturæ auctore, iisque discimus, quid Deo, quid nobis ipsis, quid aliis hominibus debeamus. Nimirum Deus ipse per rectam rationem impressit animis nostris amorem, & regulas honestatis,

ad quam omnes natura ferimur, cuique perpetuo adhereremus, nisi abstraheremur vitiiis, pravisque cupiditatibus (1).

(1) Hæc lex est *ratio perfecta à rerum natura*, inquit, Cicero *de legib. lib. 2. num. 4. tom. 3. pag. 189. ed. Olivetii Genæve 1743.* & *ad rectè faciendum impellens, & à delicto avocans; quæ non tum demum incipit lex esse, cum scripta est, sed tum cum orta est; orta autem simul est cum mente divina. Nemo hæc, qui peccat adversus juris naturæ præcepta committere cogitans, excusare se potest juris ignorantia, ut ait Apostolus ad Roman. II. 14. & 15.*

§. XXIX. Quidquid hoc jure prohibetur malum est per se, quidquid jubetur bonum; proinde jus naturæ mutari non potest. Ejus fundamentum est ordinatus amor erga Deum, nos ipsos, aliosque homines. Inde fluunt officia omnia naturalis ordinis, quibus tenetur humanum genus, & quæ vel justitiæ sunt, sive *absoluta*, & *perfecta*, vel humanitatis, & beneficentiæ, sive *imperfecta*, vel interdum justitiæ, interdum beneficentiæ, uti res ipsa sese offert, quæ *hypothetica* appellantur.

§. XXX. Ex jure naturæ efficitur *Jus gentium*, quod fere ipsum est jus naturæ, quo reguntur omnes homines societate conjuncti (1). Atque aliquandiu quidem post orbem conditum fuere familiarum societates, quas Deus ipse inchoaverat, sed nullæ tamen erant societates Civitatum, & Rerumpublicarum, quas deinceps homines, ratione duce, necessitate suadente iniverunt. Quo temporis cursu non ex leges erant homines, cum jure naturæ uterentur, sed nulli erant servi, & nulli item à civili Republica constituti Magistratus, quamquam non deessent, qui illis familiarum societatibus cum potestate præerant, quoniam sine Rectore nulla hominum societas stare potest (2).

(1) Quidam jus gentium dividunt in *primarium*, & *secundarium*: illud vocant jus naturæ, hoc vero peculiari pacto, quæ

inter plerasque gentes convента sunt, quo referunt jura belli, Legationum, & similia, sed non inde aliam juris speciem induci possunt, ostendit Patendorf de jur. nat. et gent. lib. 2. cap. 3. §. 23.

(1) Impe, saltemque est communium illorum, qui tempus fuisse putant, quo homines nulla prorsus societate conjuncti exleges erant, & bestiarum more vitam tractabant. Vid. Jo. Franciscum Pinetum de princip. jur. nat. & gent. lib. 12. c. 19. §. 6. tom. 2. p. 199. et seq. ed. Venet. an. 1764, eundemque libellum inscriptum *Apologia del governo umano accento d' essere stato una volta bestia*; atque in primis vide libellum egregium, & praestantissimum Eminentissimi D. Card. Gordii cui titulus *Dilectus sur le homme considéré relativement à l'état de nature, et relativement à l'état de société*.

§. XXXI. Constitutis societatibus civitatum, & rerum publicarum, ut consociata multitudo recte, apteque regeretur, instituire oportuit, qui ei imperarent. Harum vero societatum fundamentum esse debuit jus commune omnibus, jus nimirum omnium animis impressum, quod deleri, tollique non potest; & quo initio simplices familiarum societates utebantur. Atque hoc est jus gentium, quo omnes gentes utuntur; & quod unum fere, idemque cum jure naturae est. Verum praeter hoc jus, quod non opinio genuit, sed quaedam innata vis inseruit, alias etiam addere oportuit leges, quas & populorum indoles, & rerum, ac locorum ratio postulabat. Hinc ortum jus civile, quod leges continet, quas sibi Civitas unaquaeque constituit.

§. XXXII. Positiva, & supernaturales leges à Deo traditae sunt, cum per naturae rationem hominibus competere esse non possent. Statute sunt haec leges arbitrio, ac voluntate Dei, & continentur Sacrorum Bibliorum veteris, novique testamenti codicibus, & Ecclesiae Catholicae traditione explicantur. Complectitur vetus testamentum *moralia* praecepta, quae ad mores pertinent, *caeremonialia*, quae caeremonias, ritusque sacrorum, *judicialia*, quae judicia respiciunt.

§. XXXIII. *Judicialia*, ac *caeremonialia* praecep-

ta adventu Christi sublata sunt; & si qua adhuc vigent, ea servantur, quod ab Ecclesia recepta sunt, non tamquam Mosaicae legis reliquiae, sed tamquam Apostolorum, atque Ecclesiae mandata (1). *Moralia* tamen praecepta perpetuo manent; nam ea sunt mandata ipsa juris naturae, quae cum vulgo obscurata essent pravis hominum cupiditatibus, Deus ipse restituit, lapideis tabulis à Moysse propositis, quibus ea continebatur. Et vero si certos tollamus dies festos potissimum Dei cultui dicatos, qui lege Mosaica ad Sabbata pertinebant, cetera moralia praecepta Hebraeorum ab ipsis naturae legibus nequaquam differunt.

(1) Pluribus id ex causis factum est, positivum quod Ecclesia Apostolorum vestigiis inhaerens quaedam adoptavit, quae ad rerum Christianae republicae regimen conducere videbantur. Cujus rei exempla sunt in Cap. 11. et seq. de injur. cap. 1. et 2. de adulter. cap. 1. de furtis, cap. 1. de homicid. ubi renovantur poenae, quae sanctae fuerant in Exodo cap. 21. et 22. contra homicidii, stupri, furti, injuriarum reos. Quaeritur est à viris doctis, utrum illas caeremoniales Mosaicæ leges excitare poterit. Qua in re securum oportet leges illas, quae mere caeremoniales sunt, ut vestes sacerdotales, altaria, & cetera generis ejusdem, ab iis, quae caeremoniales, & simul *typicae* sunt, ut est circumcisio, & similes. Illas quidem Ecclesia renovare potuit, has vero non potuit, quoniam venturi Messiae typi ejus adventu sublatae sunt. Vid. orationem S. Amphilocho in Dominum *Circumcisio*. in Bibliothec. Patr. tom. 5. pag. 1060. ed. Lugdun. & Calmet de circumcis. effect. inter dissertationes suas lucinas tom. 2. pag. 187. ad 193. ed. Lucae 1759. Licet quidem aliquo saltem post Christi mortem temporis intervallo caeremonialia Hebraeorum praecepta observare Act. Apostolor. cap. XV. ver. 19. 21. & ideo non statim multibusa evaserunt, donec Evangelium satis late diffusum, ac propagatum esset, ut morena *ignis goga cum honore repletetur*. S. Thomas 1. 2. q. 102. art. 4. Quam rem ita explicat S. Augustinus epist. 82. num. 16. tom. 2. col. 195. *inducite vestimentis Veteris, sicut despecto corpore necessarium officium deducenda erant (lex veteris) quod ducendo ad sepulturam, nec simulat, sed religiose; non autem deterrenda contra vel inimicorum obreccationibus, tamquam caninum moribus, projicienda.*

§. XXXIV. Ut à Deo procedit jus divinum, ita humanum ab hominibus. Ejus autem tres sunt partes *decreta Summorum Pontificum, Canones Conciliorum, & scripta, atque sententiæ SS. Patrum.* Romanam Ecclesiam matrem, & magistram Ecclesiarum omnium, & Summum Pontificem Ecclesie universæ caput Christus ipse constituit. Quare si quid ab eo decernitur in commune bonum, id tamquam à D. Petro decretum (1) tenendum à Christianis est, atque esse apud omnes legis loco debet. Feruntur à Pontifice leges ob commune bonum Ecclesie vel nutu ipsius, vel adhibito consilio Cardinalium, & Episcoporum, aut motu proprio, aut aliquo rogante. Quovis modo lata sit Pontificia lex, ea parendi affert necessitatem.

(1) Frequens illud Patrum, & Conciliorum est, quod Petrus per suos successores loquitur. Ita Philippus S. Cælestini Legatus in Concilio Ephesino, probantibus ejusdem Concilii Patribus, dixit hæc: *Petrus... ad hoc usque tempus, et semper in suis successoribus vivit, et judicium exercet.* Concil. Ephesinum act. 3. col. 3554. tom. 3. concil. collect. Labbei edit. Vener. In Concilio Chalcedonensi cum lectæ sunt literæ à S. Leone ad Flavianum datæ Patres omnes una voce clamaverunt: *Petrus per Leonem ita locutus est* Conc. Chalcedonense act. 2. col. 1231. tom. 4. Quæ eadem formula uti sunt etiam III. Constantinopolitani Concilii Patres: *Per Agathonem Petrus loquebatur.* act. 18. col. 1009. tom. 7. S. Prosper contr. collat. cap. V. num. 3. pag. 184. edit. Venet. 1754. Sacrosancta, inquit, B. Petri Sedes per universum orbem Pape Zosimi sic ore loquitur. Postremo, ne omnes colligam, quod longum esset, S. Petrus Chrytologus in ep. ad Eutychem. pag. XVI. edit. August. Vindeli. 1758. B. Petrus, inquit, qui in propria sede vivit, et presidet, præstat quatenus fidei veritatem.

§. XXXV. Prioribus sæculis Romani Pontifices generales regulas plerumque in Concilio edere solebant (1): sed sæpè etiam litteris ad certas Ecclesias datis, quæ deinceps omnibus communes fiebant (2), mandata, legesque suas comprehendebant. Quas lit-

teras semper Christiani omnes ea, quæ par est, reverentia susceperunt, & semper etiam graviores de fide, ac disciplina controversias ad judicium Sedis Apostolicæ detulerunt (3). Pontificum generales sanctiones ad Episcopos, Christianosque omnes loquendi usus Bullas nuncupavit. Hodie Pontifex si quid pro universa Ecclesia statuit, aut Bulla utitur, aut decreto alicujus Sacræ Congregationis Cardinalium, quod ipse probaverit. Iisdem utitur in privatis quoque negotiis; sed hæc plerumque per Breve expediuntur.

(1) Vid. S. Leon. ep. 16. cap. 7. tom. 1. col. 724. ed. Frat. Ballerini. Venet. 1753.

(2) Cum Summi Pontifices ad aliquem Episcopum decreta mittebant, quibus omnes obstringi vellent, solebant præcipere, ut eisdem aliis atque aliis per litteras nunciarentur. Quare cum Himerius Tarracoenis regularum libram à Siricio accepit, iustus est, ut non solum ad Episcopos suæ provincie, sed etiam ad universos Carthaginienses, et Hæticos, Lusitanos, atque Gallicos, vel eos, qui vicinis tibi collimitas hinc inde provincie, hæc, quæ à nobis sunt salubri ordinatione disposita, sub litterarum tuarum protectione mittantur, ut scriptum est in ejus epistola num. 20. apud Constantium epist. Romanorum Pontific. col. 657. Paris. 1721. Similiter Zosimus in ep. ad Herychium Salonitanum n. 4. ap. eundem Constantium loc. cit. col. 970. ne quid meritis, inquit, dilectionis tue derogaremus, ad te potissimum scripta direximus, quæ in omnium fratrum, et coepiscoporum nostrorum factis ire notitiam, non tantum eorum, qui in ea provincia sunt, sed etiam, qui vicinis dilectionis tue provinciis adhaerent. Quod etiam ex pluribus Leonis M. locis manifestum est. Ita ep. 119. ad Nicetam Aquilejensem c. 7. col. 322. tom. 1. hanc autem, inquit, epistolam nostram, quam ad consultationem tuam fraternitatis emissimus, ad omnes fratres, et comprovinciales tuos Episcopos factis pervenire, ut in omnium observantia data prosit auctoritas. Hinc quædam Pontificis litteræ, quæ initio ad certos Episcopos, aut ad certas provincias datæ erant, cum deinceps ad alios Episcopos, autque ad provincias mixtæ fuissent, in quibusdam manuscriptis illam in epigraphæ additionem acciperunt et universas provincias. Ita epistola 4. S. Leonis M. intercepta est non solum omnibus per Campaniam, Picennam, et Tusciam, ad quos initio data fuisse videtur, sed et universas

provincias constituit; quæ de re vide notas Fratrum Balluini, cum in eadem epistolam tom. 1. col. 611. Ex quo intelligitur, quemadmodum Pontificiæ leges, quæ literis comprehendebantur omnibus facile innotescerent, quamquam nullus esset publicus earum codex, uti ostendit Petrus Constantius *præf. ad tom. 1. epist. Romæ Pontif. n. 45. pag. XLVII. Paris. an. 1721.*

(2) Primo Ecclesiæ sæculo S. Clemens I. 2 Corinthiorum Ecclesia consilium scripsit, uti narrat S. Irenæus lib. 3. *cont. hæres. cap. 2. num. 2. pag. 176. ed. Massueti Paris 1710.*, potentissimas litteras Corinthiis ad præsentem congregans, et reparatam fidei formam, et annotationem, quam in resolu ab Apostoli acceperat, traditionem. Quam epistolam S. Dionysius Corinthiorum Episcopus apud Eusebium *Eccles. Hist. lib. 4. cap. 27. pag. 187. edit. Valentii Cantabrigiæ 1720.*, S. Epiphanius *advers. hæres. lib. 1. hæres. 27. num. 6. pag. 107. tom. 1. edit. Petavii Paris. 1622.*, S. Hieronymus *de Vir. illustr. c. 15. pag. 839. tom. 2. ed. Vallarsii Veron. 1734.*, aliique memorant, quæque existit apud Constantium *epist. Romanorum Pontificum pag. 9.*, quo opere etiam reliquæ, quæ nunc manent, Summorum Pontificum decretales epistolæ comprehenduntur. Magna pars harum epistolarum temporis injuria perit, ut multæ perierunt, quæ 4 S. Damaso datæ sunt, et in quibus conscribendis multam ei sese operam præbuisse testatur S. Hieronymus *ep. 123. num. 10. tom. 1. pag. 901.* Sed tamen certum est, semper cunctas Ecclesiæ ad Romanam matrem, et magnam omnium graviores controversias detulisse, quod manifestum est ex omnibus Ecclesiasticis monumentis, atque ex decreta libus epistolis Summorum Pontificum, tum quas memorant antiqui Patres, tum quæ nunc etiam extant. Ac dignæ in primis memorata sunt litteræ Sanctissimorum Pontificum Innocentii I., et Leonis M., ex quibus intelligitur, quam multa ex tota Ecclesiæ negotiis omnes ad Sedem Apostolicam deferrent, ut ejus judicio finirentur. Nam ille scribens ad Patres Concilii Mileviani *ep. 30. apud Constantium col. 89.*, sese eorum litteras accepisse inquit, *inter ceteras Romano Ecclesiæ curas, et Apostolicæ Sedis occupationes, quibus diversorum consulta fidelis, ac medica discussionis tractamus; et paulo post ipsis competum esse ait; quæ per omnes provincias de apostolico fonte petentibus responsa semper emanent.* Quod etiam confirmat ipse Innocentius *ep. 37. col. 910.*, ubi restatur, id semper factum fuisse, scilicet omnia ad nos, quasi ad caput, atque ad apicem Episcopatus, referre, ut consulta videlicet Sedes Apostolica ex ipsis rebus dicitur certum aliquid, faciendumque promittit. Leo autem M. *ep. 10. tom. 1. col. 634. ed. Bul-*

teris., ostendit Apostolicam Sedem innumeris relationibus esse consultant. Huc quoque spectant litteræ datæ ab Justiniano Imp. ad Joannem Summum Pontificem, quæ descriptæ sunt in L. 8. C. de Sum. Trinit. Nec enim, inquit Imperator, parum, quidquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamquam manifestum, et indubitatum sit, quod movetur, ut non etiam vestra innotescat sanctitati, quæ capit est omnium sanctorum ecclesiarum.

§. XXXVI. Et cum Pontificiæ leges vel generales sint, vel speciales, quæ scilicet ex certa causa, persona, loco, tempore prodierunt, illæ omnes generatim obstringunt, hæ vero ad illos pertinent, pro quibus editæ sunt (1). Speciales constitutiones etiam rescripta dicuntur, quæ cum altero rogante emitti soleant, illud semper tacite habere censetur, si preces veritate nitantur (2). Quare pro subreptionem, atque obreptionem irritum est rescriptum, cum nimirum aliquid falsi narratum est, aut prætermisum veri, quod omnino scire oportebat (3). Sunt autem rescripta vel *justitiæ*, quæ ad justitiam recte administrandam pertinent, vel *gratiæ*, quæ ex Principis beneficio, et liberalitate procedunt. Atque huc spectant privilegia, quæ jus singulare concedunt vel certo homini, vel hominum certo generi, modo ad tempus, cuius generis sunt privilegia personalia, modo in perpetuum, quo vocantur privilegia realia, vel quæ certo personarum generi perpetuo tribuntur.

(1) Cap. 3. dist. 3.

(2) Cap. 2. de rescript.

(3) Cap. 6. 8. 10. 20. de rescript. c. 5. de Offic. Vicar.

§. XXXVII. Partem alteram juris canonici scripti conficiunt canones conciliorum. Quemadmodum conventus hominum deliberandi, vel aliquid decernendi causa instituti Synodi apud Græcos, Concilia apud Latinos dicebantur, ita in Ecclesiâ utro-

que nomine appellantur cœtus, et consensus Catholicorum Antistitum, qui ecclesiasticis de causis unum in locum conuenerunt. Jam inde ab Apostolorum ævo existimatum est, bene Ecclesiæ futurum, si graviora negotia, si controversiæ, disceptationesque componerentur, ac definirentur ab Episcopis in unum congregatis. Quod non semel fecerunt Apostoli, quos inter se conuenisse constat, ut alius sufficeretur Apostolus Judæ proditori, ut eligerentur Diaconi, curarenturque viduæ, atque ut Christiani Mosaica lege, et Circuncisione soliti declararentur (1) Apostolorum exemplum sequuta Ecclesia sæpe conciliis est usa, cum magna christiana reipublice utilitate (2).

(1) Act. Apost. I. 26. et seq.

(2) Ad nullam tamen fidei controversiam, quantumvis obsecram, definiendam generale Concilium absolute esse necessarium ostendit Zaccaria in *Antisebran. tom. 2. dissert. 2. cap. 31. num. 7. et in Antisebran. vindic. p. 2. dissert. 2. cap. 7. num. 7.*; quamquam valde utile sit, et interdum etiam pro temporum ratione necessarium esse possit.

§. XXXVIII. Concilia vel œcumenica, aut generalia, vel topica, aut particularia sunt. Ut concilium generale habeatur, tria servare oportet I. Concilium indicendum est consensu, et auctoritate Romani Pontificis (1), qui per se ipsum, vel per Legatos suo Concilio præse debent (?). II. Omnes vocandi sunt ex toto orbe catholici Episcopi: quamquam nihil referat, quod omnes præsentem non sint. III. Denique concilia acta à Pontifice sunt confirmanda (3).

(1) *Can. 1. et seq. dist. 17.* Atque id quidem discrete proficitur Patres Concilii Constantinopolitani I. in *epist. synod. ad Damasum*, quæ est apud Theodoritum *Hist. lib. 5. c. 9. pag. 435. edit. Valesii Cantabrig. an. 1720.*, idemque docent Pelagius II. *epist. 8. ad Episcopos*, quos Constantinopoli-

lim vocaverat Joannes Patriarcha Constantinopolitanus apud Labbeum *tom. 6. concil. col. 633. et seq. ed. Venet. an. 1728.*, idem præterea Nicolaus I. *ep. ad univers. Episc. Gallia in Reg. Concil. Collect. tom. 22. pag. 782. Paris. 1644.*, atque Hincmarus Remensis *opusc. 59. cap. 20. tom. 3. pag. 451. et seq. ed. Sirmondi Paris. 1645.* Vid. Chiriacum Lupum *schol. in can. 16. distat. S. Gregor. VII. tom. 5. oper. pag. 254. ed. Venet. 1724.* qui hoc ius Romano Pontifici late vindicavit contra Joannem Launojuum, P. Bianchi *della potestà e della polizia della Chiesa tom. 4. lib. 2. cap. 3. §. 8. part. 312.* Ballerini *de potest. eccles. Sum. Pont. et Conc. gener. cap. 6. §. 1. p. 88.* Cl. Zaccaria in *Anti-Febonio part. 2. lib. 4. cap. 1. et seq. et Cl. Thomam M. Cerboium de jur. et leg. disciplin. tom. 3. lib. 22.*

(2) Hipe Vign, et Vincentius Romani Presbyteri, atque etiam, ut plerique putant, Hosius Cogobensis Episcopus nomine S. Silvestri Concilio Nicæno præfuerunt, atque ita deinceps factum est in omnibus conciliis usque ad novissimum Tridentinum.

(3) Concilium Nicænum, quod primum ex œcumenicis est, à S. Silvestro Summo Pontifice confirmatum fuisse, meo quidem iudicio plane compertum, exploratumque est. Mitto synodicam epistolam Concilii ad Silvestrum, quam describit Baronius *ad an. 325. num. 171. tom. IV. pag. 345. edit. Luca.*, quoniam hujus epistolæ incerta fides est; sed certe ipse Silvester in Concilio Romano an. 325. apud Labbeum *tom. 2. Conc. col. 457. edit. Venet.* expressis verbis declaravit, *sed quidquid in Nicæa Bithiniæ constitutum est, cum à sanctis Sacerdotibus recentis decem et octo suo ore conformiter confirmare.* Consonat Felix III., qui in *ep. 4.* apud eundem Labbeum *tom. 3. col. 247. testatur, quod trecenti decem, & octo SS. Patres apud Nicæam congregati confirmationem rerum, atque auctoritatem S. Romane Ecclesiæ debuerunt.* Quod quidem consentaneum est antiquæ regulæ, quam memorat Socrates *Hist. lib. 2. cap. 8. pag. 74. edit. Taurin. 1747.* inquit: *canon ecclesiasticus videt, ne decreta abique sententia Episcopi Romane Ecclesiæ sanctiorum et cap. 17. pag. 83.* De Constantinopolitana, deque Ephesina Synodo hoc est II. & III. œcumenico, fute agit Bianchius *della potestà e della polizia della Chiesa lib. 2. cap. 3. §. 11. num. 7. et seq. tom. 2. pag. 536. seq.*, qui ostendit, quas in his duabus synodis partes Apostolica Sedes habuerit. Concilii Chalcedonensis œcumenici IV. Patres in *relazione ad S. Leonem M. eorum*, quæ in synodo gesta fuerant *tom. 4. Concil. col. 1778. collect. Labbri edit. Ve-*

net. approbati à Sommo Pontifice, confirmarique postulantur ea, quæ ipsi in Concilio constituerant, et alia quædam, inquit, pro rerum ipsarum ordinata quiete, et propter ecclesiasticorum statutorum definitiois firmitatem, scientes quia et vestra Sanctitas adducens et probatura, et confirmatura est eadum. Similia scribit Marcianus Imperator ad S. Leonem P. inter epist. S. Leonis 100. opp. tom. 1. col. 1114. edit. Balherii. Venet. 1753, & Anatolius Episcopus Constantinopolitanus lib. ep. 101. cap. 5. col. 1134. et ep. 132. c. 4. col. 1263. et sic inquit, gestorum vis omnis, et confirmatio auctoritati vestre Beatitudinis fuerit reservata. Leo M. jus suum agnovit confirmandi Concilii decreta, noluit tamen confirmare privilegia Ecclesie Constantinopolitane, quæ in ea Synodo fuerant stabilita, ut patet ex ejus literis datis ad Anatolium, ad Marcianum cit. tom. 4. Concil. col. 1785. seqq., atque ad Synodum universam ib. col. 1827, in quibus per suam approbationem gestorum synodaliū rata firma se haberi velle declarat tantum ea, quæ de fide fuerant constituta. Videnda est etiam ipsius Leonis ep. 117. ad Julianum Coensem col. 1208. tom. 1. edit. cit., in qua testatur se Chalcedonense Concilium, ut omnem adimat dubitationem illi, qui infirma vel dubia videri volunt statuta Concilii, quæ nulla sunt consensus mei sententia roborata. Synodum V. œcumenicam confirmavit Vigilius Pontifex, ut testatur Evagrius histor. eccles. lib. 4. c. 38. pag. 779. edit. Taurin. 1743., patetque ex Vigiliū epistolâ Decretali apud Labbeum tom. 6. Concil. col. 139. seqq., in quam epistolam videnda est Dissertatio P. de Marca ib. col. 245. seqq. Synodi VI. confirmationem datâ ad Azathonem literâ apud Labbeum tom. 7. Concil. col. 1110. postulantur ejus Concilii Patres his verbis: quum ut iterum per honorabilia vestra rescripta confirmetis, vestram oramus paternam sanctitatem. Mirto cetera œcumenica Concilia, ne longus sim, atque in Tridentino consistam, cujus Patres cum hanc in Romano Pontifice auctoritatem manifesto declinaverant, dederunt operam, ut quæ in concilio decreta fuerant, à Pio IV. confirmarentur. Pontifex igitur concilii decreta confirmat, atque his etiam recte derogat, quod in primis fit sæpius in impedimento cognoscitū intra quatuor gradum, quod est inductum à Concilio Lateranensi IV. Atqui neutrum facere posset Romanus Pontifex, nisi concilio præstaret.

§. XXXIX. Generalium conciliorum duo sunt potissimum, definire catholicum dogma, atque ecclesiasticam disciplinam constituere. Atque illa quidem

quæ in œcumenicis conciliis de fidei dogmatibus sancita, & à Summo Pontifice approbata sunt, divinam obtinent auctoritatem; quæ disciplinam respiciunt, eorum quoque sancta est auctoritas, tum quod hi canones Spiritu Dei conditi habentur, tum quod ecclesiasticam disciplinam moderari semper pastorum fuit proprium, & præcipuum minus. Verum hujusmodi canones, qui de disciplina sunt, uti postulat ratio temporum, non raro immutantur, quo spectat illud Augustini (1); concilia plenaria priora posterioribus immutari.

(1) Conf. lib. 3. cap. 7. col. 95. tom. 1. et de baptis. l. 2. cap. 3. tom. 98. col. 98. cit. ed. Venet.

§. XL. Generalibus conciliis, præter Episcopos, intersunt etiam, atque subscribunt S. R. E. Cardinales, qui certe eo jure usi sunt in conciliis Lugdunensibus I. & II., itemque Moderatores, sive, ut vocant, Generales Ordinum Regularium, & Abbates ab Episcopo benedicti. Principes quoque, & Imperatores vel per se ipsos, vel per Legatos suos adesse consueverunt, sed ut presentia sua omnes in officio continerent, atque ad exitum perducenda curarent, quæ ab Episcopis sancita fuerant, non ut quidquam de rebus sacris, atque divinis constituerent (1). Quin etiam interdum vocatos constat Presbyteros, & Diaconos, aliosque Clericos, præsertim ut adversus hereticos disputarent (2).

(1) Expedi, ut Reges, et Principes, inquit in tractat. de reform. Eccles. cap. 6. inter opera Jo. Gerardi tom. 2. col. 915. ed. Antwerpæ 1706., Cardinalis Petrus de Alliaco, mittant ad generalia concilia, non ad convocandos, et constituendos, sed ad honorandos, et confortandos Ecclesiam, et ad ea, quæ ibi decreta fuerint, quantum in eis est, exequendum. Et recte Hosius apud S. Athanasium Histor. Artanor. ad Monach. cap. 44. tom. 1. part. 2. pag. 295. ed. Minervin. Patavii an. 1777. ajebat Constantio Imperatori: Ne te

rebus miscetis ecclesiasticis; non tibi his de rebus præcepta mandaui, sed à vobis potius hæc edicas. Tibi Deus imperium tradidit, vobis ecclesiastica concessidit. Ac quemadmodum qui tibi imperium subripit, Deo ordinanti repugnat, ita merito, ut si ad te ecclesiastica pertinet, magni criminis reus sis. Vid. Eusebium in vit. Constantia lib. 4. cap. 24. p. 638. et Valesii Cantabrigie an. 1720. Quod Isaculentius expressit Marcianus Imperator in Concilio Calcedonensi act. 6. apud Labbeum to. 4. col. 1473. & Valentinianus apud Sozomenum lib. 6. cap. 7. pag. 227. edit. Valesii Cantabrig. an. 1720.

(7) Id de Nicæna Synodo testatur Eusebius Eccles. histor. lib. 3. cap. 7. et 8. pag. 380. et 381. cit. ed. Valesii; & dignum præstitum memoratum est Ariamur, qui adhuc Diaconus huic synodo interfuit, ut aduersus Arianos disputaret. Presbyteri, & alii clerici interdum etiam ad concilium veniebant tamquam Procuratores absentium Episcoporum. Quia in re magnum inter Orientalia, & Occidentalia concilia discrimen erat. Nam in orientalibus absentium Episcopi procurator eum tenebat locum, quem Episcopus ipse tenere debuisset, in occidentalibus suam post omnes Episcopos locum habebat. Vide Christianum Lupum in not. ad can. 7. Conc. Trullani tom. 3. oper. pag. 64. ed. Venet. 1724.

§. XLI. Particularia, aut topica concilia alia à Patriarchis, alia à Metropolitibus, alia ab Episcopis convocantur. Patriarcha omnes sui Patriarchatus, Metropolitæ omnes Provinciae Episcopos vocat: atque lex Patriarchalis concilii omnes afficit Patriarchatus ecclesias, concilium autem Provincialis ecclesias omnes Provinciae. Si Metropolitæ, aut Primas, vel Patriarcha concilio, totæque nationi præsit, concilium nationale appellatur.

§. XLII. Provinciale concilium tertio quoque anno habendum est à Metropolitæ (1) eoque impedito, aut vacua sede ab Episcopo provinciae antiquiore (2); convenireque jussu ejus debent omnes provinciae Episcopi, Abbates, & quotquot venire consueverunt, quibus etiam Episcopi exempti, quibus eligendus est vicinus aliquis Metropolitæ, ad cuius provinciae synodum accedant (3). Omnes hi concilio interesse coguntur, & si justa causa impediatur,

procuratorem mittere, & excusationem debent (4). Ea vero, quæ in Concilio provinciali sunt constituta, antequam promulgentur, mittenda sunt ad Sacram Congregationem Concilii, ut emendetur si quid minus recte decretum sit (5); quin etiam interdum à Summo Pontifice confirmantur. Verum hæc confirmatio non efficit, ut canones extra provinciam, in qua sunt conditi, vim consequantur (6).

(1) Conc. Trident. sess. 24. cap. 2. de reform. Olim vero provincialia concilia bis in annis singulis haberi debebant can. 2. dist. 18. Canon. Apostolor. 38. seu 30. apud Cotelierum PP. Apostolic. pag. 447. tom. 1. edit. Amsteladami an. 1724. Concilium Nicænum can. 5. tom. 2. col. 35. collect. Labbei edit. Venet.

(2) Vid. Fagnanum in Cap. 25. de accusat. n. 16. & Benedictum XIV. de Synod. Diocæ. lib. 2. cap. 9. §. 8.

(3) Conc. Trident. sess. 24. cap. 2. de reform. Vocandos etiam esse Canonicos Ecclesiarum cathedralium, non tamen invidiosos cogendos esse ad veniendum, ostendit Benedictus XIV. loc. cit. lib. 3. cap. 4. §. 1.

(4) Can. 9. et 10. dist. 18.

(5) Sixtus V. in Constit. Immensa 117. tom. 4. part. 4. Bullar. postrem. Edit. Romæ. pag. 396.

(6) Confer. Benedictum XIV. loc. cit. lib. 13. cap. 3. §. 4. ubi etiam aliquot provincialia concilia à Summo Pontifice approbata recensentur.

§. XLIII. Episcopus autem vocat ad Concilium suum, quod Diocæsanum dicitur, Archipresbyteros, Archidiaconos, & ceteros, qui Dignitatem habent, Personatum, Officium, Vicarium generalem, & Vicarios foraneos (1), Parochos, & omnes, nemine prorsus excepto, qui curam habent animarum (2), præterea Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, & Canonicos Collegiarum (3), Abbates sæculares, atque etiam Regulares, qui generalibus Capitulis non subduntur (4), cunctosque exemptos, qui alioquin, sublata exemptione, ad synodum venire deberent (5).

(1) Consule Benedictum XIV. loc. cit. lib. 3. cap. 9. Quin Tom. 3. R

etiam interdum simplicia quoque beneficia obtinentes ad synodum venire debent, ut ostendit ipse Benedictus *loc. cit. cap. 6.*

(2) Ita Regulares, omnesque exempti ab Episcopi jurisdictione venire ad synodum debent, cum habent curam animarum *Conc. Trident. sess. 24. cap. 2. de reform.*, eademque lege teneri etiam Capellanos Religionis Hierosolymitanæ decrevit S. Pius V. *Constit. 104. tom. 4. par. 3. pag. 49. Bullar. & Gregorius XIII. Constit. 125. §. 5. loc. cit. pag. 456.*

(3) Vid. Benedictum XIV. *loc. cit. lib. 3. cap. 4.*

(4) An etiam Abbates, qui dicuntur nullius diocesis, ad Episcopi synodum venire compellantur, disputat Benedictus XIV. *loc. cit. lib. 3. cap. 1. §. 16.*

(5) *Conc. Trident. sess. 24. cap. 2. de reform.*

§. XLIV. Habenda sunt hæc concilia annis singulis (1), quæque ibi decreta sunt, obstringunt diocesim universam. Ea jure indicit Episcopus electus, & confirmatus, haud vero Archiepiscopus, antequam pallium acceperit (2), neque Episcopus Titularis, neque Vicarius generalis, nisi peculiarem ea de re potestatem ab Episcopo impetraverit (3), neque Vicarius capitularis, nisi post annum ab proxime habita synodo (4), neque demum Vicarius Apostolicus, non impetrata venia à Summo Pontifice (6).

(1) *Conc. Trident. sess. 24. cap. 2. de reform.*

(2) Vid. Benedictum XIV. *loc. cit. lib. 2. cap. 5. et 6.* Sunt vero quidam Episcopi, qui à Sede Apostolica pallii usum obtinuerunt; sed eos habere synodum posse, etiam antequam pallium acceperint, ostendit ipse Benedictus *cit. cap. 6.*

(3) Benedictus XIV. *ib. cap. 7.*

(4) Benedictus XIV. *ib. cap. 8.*

(5) *Ib. cap. 9.*

(6) Quod intelligendum modo in litteris, quibus Vicarius Apostolicus est constitutus, non sit expressa facultas, quæ ut plurimum exprimi solet, habendæ synodi; nam si hæc expressa fuerit, dubitandi locus esse non potest, quin ei synodum habere liceat. Ceterum si Vicarius Apostolicus sit constitutus, ut regat Ecclesiam, quæ vacua est propter Episcopi obitum, aut translationem, is in cogenda synodo utitur eodem jure, quo Vicarius Capitularis. Vide Benedictum XIV. *loc. cit. s. 10.*

§. XLV. Denique tertia pars juris humani scripti Sanctorum Patrum sententiis continetur. Non hæc porro sententiæ suo jure Christianos obligant, cum SS. Patres non latores legum sint, sed interpretes tantum, atque doctores. Verumtamen scitum est, eos fidem probabilem facere, si complures, certam vero, si plerique omnes in eadem sententia conveniant. Quin etiam Summi Pontifices plures unius, alteriusve Patris sententiis in juris corpus retulerunt; atque hæc Pontificia auctoritate vim legis habent. Appellantur autem Sancti Patres pii illi, doctique viri, qui præsertim usque ad duodecimum Ecclesiæ sæculum res divinas scriptis illustrarunt, quorumque opera ab Ecclesia probata sunt, & magna ex parte ad nos pervenerunt (1).

(1) Sancti Patres nobis sunt, ut inquit S. Vincentius Lirinensis in *communior. cap. 39. pag. 261. tom. 7. Biblioth. Patr. ad Lugd.*, qui in fide, & communione Catholica sancte, sapienter, constantiter viventes, docentes, et persequentes, vel mori in Christo felicitati, vel occidi pro Christo feliciter meruerunt. Illis enim, post Apostolos Sancta Ecclesia, ut inquit S. Augustinus l. 2. *contr. Julian. Pelagian. c. 10. t. 10. col. 549. et 552. plantatoribus, rigatoribus, edificatoribus, pastoribus, muritoribus crevit; & in quod invenerunt in Ecclesia, tenuerunt; quod didicerunt, docuerunt; quod à Patribus acceperunt, hoc filii tradiderunt.*

§. XLVI. Placuit etiam summis Pontificibus in corpus Juris Canonici referre leges quasdam civiles eductas potissimum ex codicibus Theodosiano, & Justiniano, atque ex Capitularibus Regum Francorum (1). Verum hæc omnia non suo jure pertinent ad Canonicam Jurisprudentiam, quæ tota propria est Ecclesiæ, sed tantum legem faciunt, quoniam à Romanis Pontificibus sui juris corpore comprehensa, & proposita sunt, ut legis loco essent.

(1) Capitularia continent leges Regum Francorum, quæ hoc nomine appellantur, quoniam capitularium fore omnes edicebant.

ur. Proprie leges ipsa capitula, & singula capitulorum ediciones capitularia dicebantur. His capitulis intererat etiam Episcopi, ideoque in his de rebus quoque ecclesiasticis agebatur. Non omnia tamen capitula legis nomine construebantur, in quo errat Stephanus Baluzius, qui de cetero hæc capitularia magna doctrina, magnoque studio, ac diligentia collegit. Vide Diatribam de Ecclesiast. vit. instituit &c. Romæ editam an. 1478. à V. Cl. Hieronimo Dominico Christianopulo sect. 3. §. 38. pag. 469. ubi multa de his capitularibus præclara observantur.

CAPUT IV.

LIBRE CLAMMAN
VERITATIS
DE JURE NON SCRIPTO.

XLVII. Traditio. XLIX. Utriusque discrimen.
XLVIII. Divina, vel humana. L. Consuetudo.

§. XLVII.

Jus non scriptum traditione comprehenditur, & consuetudine. Traditionis nomine intelligimus mandata, quæ non scripto, sed viva voce populis nuntiata sunt, & Ecclesiæ observata consensu quasi per manus tradita ad nos pervenerunt. Maxima semper in Ecclesia fuit Traditionis auctoritas, & qui eam despiciunt, plectuntur pœna anathematis à Concilio Tridentino (1). Non enim omnes oportuit Ecclesiæ res scripto mandare, satisque fuit, si in pectore Sacerdotum servarentur cum traditione, tum Ecclesiæ usu quotidiano. Hujus discipline causas viri docti copiose, & diligenter explicarunt (2).

(1) Ses. 4.

(2) Egregie S. Basilii apud Gratian. *can. 5. dist. 11.* inquit: *Dogmatum, et Institutionum, quæ in Ecclesia servata sunt, alia quidem habemus ex doctrina, quæ literis consignata est, et alia vero ex Apostolorum traditione ad nos transmissa in Mysterio receperimus. Quæ utraq; eandem vim ad pietatem habent, atque his sane nemo contradixerit, qui vel exigua legum ecclesiasticarum peritis sit præditus. Et paulo post: Non ruina ista contenti sumus, quorum Apostolus, et Evangelium mensiq;*

*nem fecerunt, sed alia quoque eum antea, tum post dicimus, utpote quæ magnum momentum ad ipsam Mysterium habeant doctrina non scripta, sed tradita eruditi. Vid. S. Hieronymum in Dialog. advers. Lucifer. c. 8. tom. 2. col. 180. ed. Vallartii. S. Augustin. lib. 2. cap. 7. contr. Donat. tom. 9. col. 102. et eunt. Julian. Pelag. lib. 5. cap. 23. et 24. tom. 10. col. 640. Melchior. Can. de loc. Theolog. lib. 3. cap. 3. Constant. in præfat. ad epist. Roman. Posthinc. par. 2. num. 51. pag. LVI. Pertinet etiam ad traditionis necessitatem ostendam disciplina arcani, quam ab ipsa Christi, & Apostolorum memoria repetit, quamque egregie præter ceteros illustravit Emanuel Schelestratus peculiari dissertatione *De disciplina arcani.**

§. XLVIII. Traditio vel divina, vel humana est. Divina auctorem habet Deum ipsum, humana Ecclesiarum Rectores, hoc est Apostolos, vel eorum successores Episcopos, quibus placuit nonnulla decernere voce, & prædicatione (1). Hinc humana traditio vel Apostolica, vel Ecclesiastica appellatur, prout ab Apostolis, vel ab Episcopis proficiscitur.

(1) Multi sunt, qui Apostolicas traditiones in *mere Apostolicas*, & *Divino-Apostolicas* dividendas putant; illas vocant, quæ ab Apostolis, tanquam Ecclesiarum Rectoribus, originem repetunt, hæc contra, quæ à Christo immediate Apostolis, ab his vero Ecclesiæ viva voce datæ sunt, atque ad nos usque transmissæ. Sed hæc divisio naturam, atque originem confundit traditionis cum modo, per quem ea propagatur. Quicquid à Deo procedit divinum est, neque discrimen aliquod inducere potest modus, quo ad nos delatum est, cum ejus originem divinam esse constat. Quare omnis traditio, quam Apostoli Christi ore, aut Spiritu S. dicente acceptam ad nos transierunt ut Christi præcones, & Christi nomine loquentes divina haberi debet. Ac si aliam traditionum divisionem edocere velimus ex modo, quo ea propagatur, etiam traditiones Ecclesiasticas *Divino-Ecclesiasticas* appellabimus, quandoquidem etiam Ecclesiæ divinas traditiones ad nos transmittit.

§. XLIX. Inter divinas, & humanas traditiones magnum discrimen est. Nam illæ ad catholicum dogma pertinent, vim eandem habent, quam habent Sacræ Scripture, observandæ sunt in Ecclesia uni-

ur. Proprie leges ipsa capitula, & singula capitulorum ediciones capitularia dicebantur. His capitulis intererat etiam Episcopi, ideoque in his de rebus quoque ecclesiasticis agebatur. Non omnia tamen capitula legis nomine construebantur, in quo errat Stephanus Baluzius, qui de cetero hæc capitularia magna doctrina, magnoque studio, ac diligentia collegit. Vide Diatribam de Ecclesiast. vit. instituit &c. Romæ editam an. 1478. à V. Cl. Hieronimo Dominico Christianopulo sect. 3. §. 38. pag. 469. ubi multa de his capitularibus præclara observantur.

CAPUT IV.

LIBRE CLAMMAN
VERITATIS
DE JURE NON SCRIPTO.

XLVII. Traditio.

XLIX. Utriusque discrimen.

XLVIII. Divina, vel humana. L. Consuetudo.

§. XLVII.

Jus non scriptum traditione comprehenditur, & consuetudine. Traditionis nomine intelligimus mandata, quæ non scripta, sed viva voce populis nuntiata sunt, & Ecclesiæ observata consensu quasi per manus tradita ad nos pervenerunt. Maxima semper in Ecclesia fuit Traditionis auctoritas, & qui eam despiciunt, plectuntur pœna anathematis à Concilio Tridentino (1). Non enim omnes oportuit Ecclesiæ res scripto mandare, satisque fuit, si in pectore Sacerdotum servarentur cum traditione, tum Ecclesiæ usu quotidiano. Hujus discipline causas viri docti copiose, & diligenter explicarunt (2).

(1) Ses. 4.

(2) Egregie S. Basilii apud Gratian. *can. 5. dist. 11.* inquit: *Dogmatum, et Institutionum, quæ in Ecclesia servata sunt, alia quidem habemus ex doctrina, quæ literis consignata est, et alia vero ex Apostolorum traditione ad nos transmissa in Myserio receperimus. Quæ utraq; eandem vim ad pietatem habent, atque his sane nemo contradixerit, qui vel exigua legum ecclesiasticarum peritis sit præditus. Et paulo post: Non ruina ista contenti sumus, quorum Apostolus, et Evangelium mensiq;*

*nem fecerunt, sed alia quoque eum antea, tum post dicimus, utpote quæ magnum momentum ad ipsam Mysterium habeant doctrina non scripta, sed tradita eruditi. Vid. S. Hieronymum in Dialog. advers. Lucifer. c. 8. tom. 2. col. 180. ed. Vallartii. S. Augustin. lib. 2. cap. 7. contr. Donat. tom. 9. col. 102. et eunt. Julian. Pelag. lib. 5. cap. 23. et 24. tom. 10. col. 640. Melchior. Can. de loc. Theolog. lib. 3. cap. 3. Constant. in præfat. ad epist. Roman. Posthinc. par. 2. num. 51. pag. LVI. Pertinet etiam ad traditionis necessitatem ostendam disciplina arcani, quam ab ipsa Christi, & Apostolorum memoria repetit, quamque egregie præter ceteros illustravit Emanuel Schelestratus peculiari dissertatione *De disciplina arcani.**

§. XLVIII. Traditio vel divina, vel humana est. Divina auctorem habet Deum ipsum, humana Ecclesiarum Rectores, hoc est Apostolos, vel eorum successores Episcopos, quibus placuit nonnulla decernere voce, & prædicatione (1). Hinc humana traditio vel Apostolica, vel Ecclesiastica appellatur, prout ab Apostolis, vel ab Episcopis proficiscitur.

(1) Multi sunt, qui Apostolicas traditiones in *mere Apostolicas*, & *Divino-Apostolicas* dividendas putant; illas vocant, quæ ab Apostolis, tanquam Ecclesiarum Rectoribus, originem repetunt, hæc contra, quæ à Christo immediate Apostolis, ab his vero Ecclesiæ viva voce datæ sunt, atque ad nos usque transmissæ. Sed hæc divisio naturam, atque originem confundit traditionis cum modo, per quem ea propagatur. Quicquid à Deo procedit divinum est, neque discrimen aliquod inducere potest modus, quo ad nos delatum est, cum ejus originem divinum esse constat. Quare omnis traditio, quam Apostoli Christi ore, aut Spiritu S. dicente acceptam ad nos transierunt ut Christi præcones, & Christi nomine loquentes divina haberi debet. Ac si aliam traditionum divisionem edocere velimus ex modo, quo ea propagatur, etiam traditiones Ecclesiasticas *Divino-Ecclesiasticas* appellabimus, quandoquidem etiam Ecclesiæ divinas traditiones ad nos transmittit.

§. XLIX. Inter divinas, & humanas traditiones magnum discrimen est. Nam illæ ad catholicum dogma pertinent, vim eandem habent, quam habent Sacræ Scripture, observandæ sunt in Ecclesia uni-

versa, quae illas abrogare non potest, quamquam ejus tantum sit interpretari divinas traditiones, easque ab humanis discernere. Quo fit, ut ea solum divina traditio haberi debeat, quae talis Ecclesiae judicio existimatur (1). Contra vero humanae traditiones Ecclesiae disciplinam respiciunt, ut mutantur ab Ecclesia, cum id ejus utilitatis, necessitatis ratio postulat (2), denique etsi interdum universales esse possint, pleraque tamen certis continentur regionibus, neque ad totam Ecclesiam pertinent (3).

(1) Cum unitati Religionis in primis obsit doctrinae christianae incerta fides, hinc consuetudina nobis est auctoritas aliqua, cui secernendis traditionibus sine metu erroris adhaerere possimus. Quae auctoritas vel Ecclesiae data est. Quare omnis traditio, quae hujus judicii caret auctoritate, in pretio haberi non potest; & apposite S. Augustinus in celebri illa de rebaptizandis haereticis controversia lib. 2. c. 32. *confr. Creten. T. 9. c. 470. cit. c. d. Venet. Non accipio*, inquit, *quod de baptizandis haereticis et schismaticis B. Cyprianus sensit, quia hoc Ecclesia non accipit, pro qua B. Cyprianus sanguinem fudit*. Habet autem Ecclesia quosdam canones ad cognoscendam vim, & naturam traditionis, de quibus late disputant Scriptores rerum Theologicarum.

(2) In quo tamen caute semper Ecclesiam rem omnem egisse docet Innocentius in ep. 17. n. 9. *ad Episc. Maced. col. 837. et epist. 25. ad Decret. Episc. Eugub. col. 813. apud Constantium*.

(3) Ita ex gr. non eadem ubique est in pervigiliis Sanctorum jejunandi ratio. Sed ecclesiasticae universalis traditionis illustre exemplum est in biduo ante pascha abique diuinorum sacramentorum celebratione transigendo, quam in tota Ecclesia semper observatam Innocentius I. in epist. 25. num. 7. *ad Decret. Episc. Eugubin. ad Constantium col. 819. et ap. Gratian. dist. 3. can. 13. de consacr. ex Ecclesiae institutione ad Apostolorum imitationem educit his verbis: Utique constat Apostolos biduo isto et in maiore fuisse, et propter metum Judaeorum se occultasse. Quod utique non dubium est, in tantum eos jejunasse biduo memorato, ut traditio Ecclesiae habent isto biduo sacramenta penitus non celebrari*. Quomodo autem traditio ab Ecclesia Romana ad alias transire digne possit, & vim ubique obligandi consequatur, docet ipse Innocentius *loc. cit. num. 2.*

§. L. Consuetudo jus est inductum moribus ho-

minum, & usu diuturno, quae vim habet legis, modo honesta sit, laudabilis, ab omnibus diu servata, tacito, aut expresso Pastorum consensu introducta. Ea saepe recedimus a jure scripto, interdum non recedimus, illam consuetudinem contra jus, & hanc praeter jus appellamus. Utraque consuetudo opus habet frequentia actuum, quibus inducatur (1), voluntate ejus inducenda in illis, qui eam servare debent (2), consensu Legislatoris, qui novum hoc jus observari consentiat (3), diuturnitate temporis, quod in consuetudine contra jus esse debet annorum quadraginta, decem vero in consuetudine praeter jus, quod longum tempus in jure est (4). Cum haec servata sunt, non modo consuetudo legi vim admittit, sed etiam vim tantam habet, ut ei recentiori lege non derogetur, nisi id nominatim conscriptum, cautumque sit (5). Decreta tamen Concilii Tridentini contraria consuetudine tolli non possunt (6).

(1) Confer Cujac. *observ. lib. 10. cap. 1. tom. 3. col. 525. edit. Matr. seu Venet.*

(2) *Leg. 35. ff. de legib.* Ceterum jus consuetudinis vim nullam habet, si quid populus agit voluntarie, ac sine animo suscipiendae obligationis; quemadmodum pii quidam, diuturnique usus jejunandi, aut orandi, cum desit voluntas populi, nullam obligationem inducunt.

(3) *Cap. 18. de preben.*

(4) Confer Interpretos in *Cap. 25. de verb. signific. cap. 4. de offic. Ordin. in 6. et Leg. 2. et 3. C. que sui long. consuet.*

(5) *Cap. 1. de Const. in 6.* Quare Tridentini Patres in decretis reformationis omnes contrarias consuetudines etiam immemorabiles expresse abrogare voluerunt, parique ratione utantur Legislatores omnes tum profani, tum ecclesiastici, cum novas constitutiones emittunt.

(6) Pius IV. *Const. In Principis 109. in Bullar. Magna. vol. edit. Rom. tom. 4. par. 2. p. 254.*

40
CAPUT V.

DE ANTIQVIS JURIS CANONICE COLLECTIONIBVS.

- LII. Origo collectionum canonicarum.
 LIII. Earum ratio.
 LIII. Canones Apostolorum.
 LIV. Collectio lecta in concilio Chalcedonensi.
 LV. Collectio Jo. Scholastici.
 LVI. Ejus Nomocanon, & alia Græcorum collectiones.
 LVII. Initium collectionum canonum apud Latinos.
 LVIII. Græcorum Codex latinæ reddimus.
 LIX. Collectio Dionysii Exigui.
 LX. Methodus hujus collectionis.
 LXI. Collectio Hadriana.
 LXII. Collectiones Africanae, Hispanicae, Gallicanae, & Fulgentii Ferrandi.
- LXIII. Collectiones Mariani Bracarenensis, & Cresconii.
 LXIV. Collectio Isidori Mercatoris.
 LXV. Capitula falso adscripta Hadriano.
 LXVI. Isidori collectionis auctoritas.
 LXVII. Romæ sero cognita.
 LXVIII. Falsa sunt monumenta ea collectione comprehensa.
 LXIX. Cur ab Isidoro conficere.
 LXX. & LXXI. Tota collectio spectat ad arcendas Episcoporum accusationes.
 LXXII. Canones Penitentiales. Collectiones Reginonis, Burchardi, Iyanis.

§. LI.

Patefactis fontibus Juris Canonici, reliquum est ut videamus, quemadmodum ab iis fontibus deducti sint Canones, atque in unum corpus collecti, ne incerto vagarentur, atque ut omnibus facilius innotescerent. Vix ulla initio novas leges condere opus fuit; sed labentibus annis cum multa quotidie inciderent, quæ regulis indigebant, quibus apte componerentur, oportuit evulgare canones; quod factum ab Ecclesia est non modo Constantino Imperatore, cum quiete, & tranquillitate Ecclesiæ data, sua Christianis libere permissa Religio est, sed etiam cum ipsi ethnicorum jugo premerentur. Hinc aucto

41
in dies Canonum numero, visum est eos ex multis Conciliis collectos in unum corpus conferre, idque primum in Orientali, tum in Occidentali Ecclesia factum est.

§. LIII. Variæ variis temporibus prodire hujusmodi canonum collectiones; sed non eadem omnium ratio fuit. Aliæ canones integros, aliæ contractos, quædam solum canones, quædam canones simul & leges habent, atque hæc à Græcis *Nomocanones* appellantur. Quod attinet ad methodum, in antiquioribus servata est ut plurimum ratio temporum, in recentioribus materiarum, scilicet ad certa capita, & titulos relati sunt canones, ut materia ipsa postulare videbatur. Nos primum *antiquiores* persequemur Juris Canonici collectiones, postea *recentiores*, quibus hodie in scholis, & in foro utimur, denique explicabimus *jus novum*, quod postremo editum est.

§. LIII. Antiquissima, cujus mentio sit in ecclesiasticis monumentis, est collectio *Canonum Apostolorum*, quos Græci numerant *octoginta quinque*, Latini tantum *quingenta* (1). Prodit hæc collectio una cum *libris octo Apostolicarum Constitutionum* nomine Clementis Romani Pontificis (2), ac fuerunt, qui eas regulas Apostolis tribuendas putarent (3). Sed cum earum nulla sit mentio apud illos, qui tribus prioribus sæculis res Ecclesiæ scriptis illustrarunt (4); cum in iis multa sint, quæ cum Apostolorum ætate componi nulla ratione possunt (5), et quædam etiam, quæ Ecclesiæ doctrinæ adversantur (6); cum demum viri fuerint doctrinæ, et auctoritate graves, qui eos apocryphos judicarent (7), certum omnibus, exploratumque est, eos Apostolis adscribi non posse (8). Unum autem in corpus collecti videntur III., aut forte etiam IV. Ecclesiæ sæculo potissimum diversis ex synodis, atque ex ea disciplina, et legibus, quibus per tria priora sæcula Orientales Ecclesiæ regebantur (9).

(1) Reverta Dionysius Ebigus tantum quinquaginta reatit Canones Apostolorum, ejusque exemplum sequuti sunt in suis collectionibus Gregorius, Isidorus Mercator, aliique apud Latinos canonum collectores. Quare in concilio Romano, quod habitum est anno 769, Stephano III. Pontifice act. 4. collect. Labbei tom. 8. col. 485. ed. Venet. habentur hæc: non amplius suscipiantur Apostolorum Canonum prolata per S. Clementem, nisi quinquaginta capitula, quæ suscipit Sancta Dei Catholica Romana Ecclesia. Quod etiam constitutum est can. 3. dist. 16. Itaque Viri docti in can. 2. dist. 16. legendum esse animadvertunt quinquaginta, non sexaginta, quæ tamen Decretalis Zephyrino Pontifici attributa ab Isidoro Mercatore collecta est.

(2) Duas hujus Pontifici epistolas tamquam veras judicant eruditii; altera integra est, alterius vero tantum fragmenta supererunt. Tum illa, tum hæc referuntur à Constantio in *epist. Roman. Pontific. pag. 9. et seq.* Harum epistolarum veritatem late demonstrat Natalis Alexander *histor. eccles. sæc. 1. c. 12. art. 12. tom. 3. pag. 41. ed. Venet. 1776.* Sed libros ocio Apostolicarum Constitutionum, et cetera, quæ Clementi tribuuntur, ejus revera non esse, ostendunt Bellarminus *lib. de Script. Eccles. in Clem. Roman. tom. 7. oper. pag. 23. ed. Venet. 1728.* Baronius *Annal. Ecclesiast. ad an. 32. c. 18. tom. 1. pag. 56. ed. Luc. an. 1738.* ibique Pagnus in *critic. ad an. 100. §. 8. no. 9.* Petronius, *Traité de S. Sacram. lib. 2. du S. Sacrament. de P. Eucharistie cap. 2.* Petavius *ad Ephesiam Exposit. Fid. lib. 3. num. 10. pag. 290. ed. Paris. 1622.* Christianus Lupus *Synod. general. par. 5. in can. 1. Conc. Trullan. tom. 3. pag. 88. ed. Venet. 1724. oper. De Marca Concord. Sacerdot. et Imper. lib. 3. cap. 2.* Natalis Alexander *Hist. Eccles. sæc. 1. dissert. 19. pag. 189. tom. 3. cit. edit. Venet.*

(3) Fuit hæc peno recepta Græcorum sententia. Certe Joannes Amicochenus in ea se fuisse opinione, non obscure declarat epigraphæ ante hos canones descripta; Sancti Domini *disceptat. et Apostoli octoginta quinque canones Clementis opera ediderunt.* Eadem videtur fuisse sententia Concilii Trullani *can. 2.*, ut ad hunc Canonem animadvertunt Balsamon, et Zonaras in *pand. can. Beveregii pag. 119. Oxonii 1672. tom. 4.* Quin etiam S. Joannes Damascenus *lib. 4. de fid. Orthodox. cap. 17. tom. 1. pag. 284. ed. Lequienii Paris. 1712.* canones Apostolorum inter libros hagiographos Sacre Scripture recensendos putat; quod tamen eum incompleto fecisse animadvertit Baronius *ad an. 102. n. 16. tom. 2. pag. 18. ed. Lucæ.* Quam Græcorum sententiam aliqui etiam ex Latinis sequuti sunt, nec

lori Turrianus *adv. Centur. Magdeb. lib. 2. Panvinius in tab. conc. præmis. tit. Pontif. Platina.*

(4) Certe Victor Pontifex in controversia de Paschate celebrando contra Arianos nusquam meminit Canonum Apostolorum, neque esse item memoravit S. Cyprianus, aut Firmilianus, cum adversus Stephanum Pontificem gravis illa de Baptismo hæreticorum controversia ferveret, quamquam omnes horum canonum auctoritate sententiam suam tueri possent. Maximi etiam momenti est silentium Eusebii Cæsariensis, & S. Hieronymi, qui in conservanda scripturarum Apostolicarum memoria diligentissime versati sunt.

(5) In his canonibus mentio est *Canterum, Leborum, Hypodisconorum*, similiter habetur Parochiarum distributio, antiqua concilia metropolitana, distinctio honorum Ecclesie à bonis Episcopis, quo referuntur Canones 14. 15. 27. 38. 40. 43. ap. Godefridum *PP. Apost. pag. 443. seq. tom. 1. ed. Amstelodami 1724.* Verum hæc omnia multo post Apostolorum, et S. Clementis ætatem inscripta sunt.

(6) Ita Can. 46. et 49. hæreticum baptismum rejicitur, et can. 50. irina mersio in Baptismo necessaria dicitur ad vim sacramenti. Quod utrumque ab Ecclesie doctrina alienum est.

(7) Gelasius Pontifex, et Isidorus Hispalensis uterque apud Gratianum *can. 3. dist. 15. et can. 1. dist. 16.* apocryphos vocant canones Apostolorum. Sed illud, quod de his canonibus in Gelasiano decreto est, non Gelasio, sed Hormisdæ Pontifici tribuendum putant Fratres Balleirini in *Append. ad Opera S. Leonis M. t. 3. par. 3. cap. 11. §. 10. pag. CLVIII.* Non enim ante interpretationem Dionysii Exigui Apostolorum canones Latinis cogniti fuisse videntur; cum antiquioris versionis, per quam illi his canonibus uti poterint, nullum usquam indicium sit.

(8) Vid. Tillemontium in *vit. S. Clem. art. 7. tom. 2. pag. 164. edit. Venet. 1732.* Albaspington *lib. 1. obiter. 13. pag. 32. ed. Neap. 1770.* Pagnus in *critic. Baron. ad an. 102. §. 10. p. 19. t. 3. ed. Lucæ.* Van Espen *dissert. in Canon. Apostol., Natal. Alexand. Histor. Eccles. tom. 3. sæc. 1. dissert. 18. pag. 179. ed. Venet. an. 1776.* Petrus de Marca *Concord. Sacerd. et Imper. lib. 3. cap. 2.* Bevereg. in *Præf. ad suas in hos canones adnotat.*, quæ extant in *fin. tom. 2. Synod. v. de Pandect. canon. pag. 1. et seq. Oxonii 1672. et in Cod. Canon. Eccl. primitiv. vindic. Coelerium in Patr. Apostol. tom. 1. pag. 429. ed. Amstelodami 1724.*

(9) Sunt qui II. inchoate sæculo, sunt etiam qui tertium sæculo V. hos canones collectos putant Bevereg. *loc. cit. et Doujat. prænot. canon. lib. 3. cap. 1.*

§. LIV. Proximum (1) post Canones Apostolorum locum obtinet collectio, cujus in Concilio Chalcedonensi mentio est (2). Non satis exploratum est, quibus canonibus ea collectio constaret, et forte initio tantum comprehendit Canones Nicænos, Ancyranos, Neocæsarienses, atque Gangrenses. licet postea canones etiam aliarum Synodorum adjuncti fuerint (3). Nam primum accesserunt canones Antiocheni, tum in aliquo codice Chalcedonenses, et Constantinopolitani, in aliquo Laodiceani, et Constantinopolitani, et Chalcedonenses. Non enim omnium Codicum eadem est ratio, cum non una mens esset eorum, qui additiones illas in primo codice faciebant arbitrio, et voluntate sua (4).

(1) Petrus Pithæus in Synopsi historica eorum, qui canones collegerunt, profert Sabinium Heracleæ in Thracia Episcopum, quem Socrates lib. 1. cap. 8. pag. 21. ed. Valesii *Canthabrigiæ* an. 1740. testatur *diocæsarum synodorum alia, unam in corpus collegisse*. Sed hic, teste ipso Socrate *loc. cit.* Macedoniarum sociæ Episcopus non canones catholicorum conciliorum, sed hæreticorum synodos, eaque collegit monumenta, quæ suo magis placebant ingenio, quædam immutavit, et quædam prætermittens, ut cuncta ad suum institutum, sensumque pertraheret. Nam et convellendæ Nicænz fidei causa ejus concilii antiquitates tanquam imperitos deridebat. Quare hæc Sabini collectio inter codices sacrorum canonum, de quibus agimus, locum habere non potest. Christophorus Justellus *Codicem Canonum Ecclesie universæ*, quem Parisiis edidit an. 1610., illum esse putat antiquum codicem, cujus in Chalcedonensi Concilio fit mentio, et quo ante ipsum Concilium tum Orientalis, tum Occidentalis Ecclesia utabatur. Verum illum *Codicem Canonum Ecclesie universæ* inscriptionem uti nimis speciosam improbant Fr. Flores in *Dissert. de orig. art. et avilor. Jur. Canon.* pag. 27. tom. 1. ed. Norimbergæ 1756., et Petrus Constantinus in *pref. ad epist. Rom. Powij.* §. 1. num. 53. et seq. pag. LVIII.; neque hæc collectio, uti est à Justello edita, in ullo antiquo codice reperitur, sed eam ipse ex pluribus collectionibus suo arbitrio composuit. Extat hic Justelli Codex in *Biblio. Jur. Canon.* Guillelmi Voellii, et Henrici Justelli 7. 1. pag. 29. ed. Paris. an. 1661., atque hinc præfatione Bibliothecæ

ex præfixa Christophorum defendunt, quod amplius illum suæ collectioni titulum adiecit.

(2) In quibusdam Chalcedonensi Concilii actionibus non solum codicis canonum expressa fit mentio, sed etiam aliqui ex eo codice canones recitantur, et quidam etiam distincti numeris, qui perpetuam ostendunt numerorum seriem, quæ nonnisi in canonum collectionem quadrare potest. Quod videtur potest *act. 4. act. 11. et in actione de Caroso et Dorotheo apud Labbeum tom. 4. Concil. col. 1418. 1427. 1610. ed. Venet.*

(3) Hæc quidem, meo judicio, probabilior sententia est, quam late demonstrant Fratres Ballerini in *appendic. ad oper. S. Leonis M. tom. 3. par. 1. cap. 2. num. 5. et seq. pag. XIII. et seq.* Vulgata tamen opinio est, quam ipsi Ballerini refellunt, quod antiquissima hæc collectio, cujus in Chalcedonensi Concilio mentio est, contineret canones XX. Nicænos, XXIV. Ancyranos, XIV. Neocæsarienses, XX. Gangrenses, XXIV. Antiochenos, LIX. Laodiceos, et Constantinopolitanos III. Verum ea collectio non alios initio comprehendisse videtur canones, quam Nicænos, Ancyranos, Neocæsarienses, Gangrenses, canones autem reliquarum Synodorum deinceps additi videntur.

(4) Quod cum retineatur, facile componi poterunt dissidia, quæ inter eruditos sunt, de antiquissimo Græcorum Codice, quem Chalcedonense Concilium memorat. Nam quidam codices majorem, et quidam minorem habent numerum canonum; atque omnes ex hac codicum multitudine, et varietate eruditorum controversiæ oriuntur. Ego codice in Concilio Chalcedonensi lecto tantum comprehensos arbitror canones quatuor conciliorum, quorum paulo ante facta mentio est. Sed plures deinde huic codici factæ sunt accessiones, eaque dissimiles, uti ferebat ingenium, ac studium eorum, à quibus hujusmodi accessiones fiebant. Inde orta est illa codicum diversitas, unde tot inter eruditos turbæ exortæ sunt.

§. LV. Medio sexto sæculo additi sunt canones Ephesini; ac denique Joannes cognomento *Scholasticus*, quod esset ex schola, sive ordine Advocatorum, Presbyter primum Antiochenus, deinde Justiniano Imperatore Patriarcha Constantinopolitana novam canonum collectionem tributam in titulos quinquaginta adornavit. Continet hæc collectio Apostolorum canones LXXXV., Nicænos XX., Ancyranos XXV., Neocæsarienses XIV., Sardicen-

ses XXI., Gangrenes XX., Antiochenes XXV., Lno-
dicens LIX., Constantinopolitanos VI., Ephesi-
nos VIII. (1). Chalcedonenses XXVII., denique ca-
nones eductos ex epistolis S. Basilii LXVIII. Pos-
tremos hos canones ab aliis omissos primus Joan-
nes in sua collectione descripsit, reliquos omnes
ex antiquioribus arripuit (2).

(1) Joannes Scholasticus in praefatione describens ordinem
canonum in suo codice exhibitum numerat canones Ephesi-
nos VII., sed tamen in corpore operis *tit. 1.* etiam octavum
laudat.

(2) Quod discrete testatur ipse Joannes in praefatione sua
collectionis, quae est apud Voellum, et Justellum *Bibl. Jur.
Canon. vet. tom. 2. pag. 499. et seq.* Quare vehementer errat
Christophorus Justellus, qui primum Sardicenses canones Grae-
co Codici Joannem Scholasticum addidisse arbitratur. Certo qui-
dem statui non potest, num Sardicenses canones habuerit anti-
quissimus ille codex, qui continenti serie numerorum in Con-
cilio Chalcedonensi lectus fuit; sed tamen dubitari non potest:
quin aliis quibusdam Codicibus etiam Sardicenses canones com-
prehenderentur, quod late ostendunt Fratres Balleini *loc. cit.
part. 1. cap. 6. pag. XXXIV. et seq.*

§ LVI. Edidit ipse Joannes etiam *Nomocano-
nem* (1), divisum item in titulos quinquaginta,
ac per materias distinctum, iisque adiecit le-
ges eductas praesertim ex Codice, et Novellis Justi-
niani. Novas quoque additiones accepit Graeco-
rum codex, cum Trullana, aut Quinisexta Syn-
odus habita est (2); neque suus apud Graecos
honor defuit collectionibus Photii, qui Graecorum
schismatis vel auctor, vel certe pars magna fuit,
Simeonis Logothetae, Alexi Aristini, Arsenii, Har-
menopoli, de quibus omnibus singillatim dicere
longum est, ac non necessarium (3).

(1) *Nomocanonis* nomine haec collectio appellatur, quo-
niam continet legum cum canonibus collationem. Harum igitur
collectionem, quae ex legum, & canonum mixtura *Nomocano-*

nis appellatae sunt, quaeque apud Graecos plures numerantur
originem ab Joanne Scholastico reperit Fr. Florens *loc. cit.
pag. 30.* Illic etiam Joannis Scholastici *Nomocanonis* est apud
Voellum, & Justellum *Biblioth. Jur. Canon. tom. 2. pag. 603.
& seq.*

(2) Synodus haec, quae Latinis conciliabulum est, Trulle-
na appellatur, quod habitu fuit in Trullo palatii Constantino-
politani; dicitur autem Quinisexta, quod ejus Praesides editis de
disciplina canonibus videri vellent implevisse illud, quod V.
& VI. generales Synodi non praeterierant. Romana Ecclesia eos
tantum probavit hujus Concilii canones, qui nihil haberent, quod
superioribus synodis, probatisque moribus adversaretur, sicuti
Humbertus Cardinalis Episcopus Silvae caudiae, Leonis IX.
Legatus apud Graecos declaravit. Integram hanc Graecam col-
lectionem cum scholis Zonarae, & Balsamonis hominum schis-
maticorum Orsani edidit Guillelmus Beveregius an. 1672.

(3) De his omnibus collectionibus agunt Joannes Doulat
grenot. canon. lib. 3. cap. 6. et seq., et Joseph. Anton. Bru-
nus *Introductione alla Giurisprudenza Canonica part. 4. cap. 1.
§ 3. et seq.*; & haec quoque describitur sunt à Justello & Voello
Biblioth. canon. tom. 2. pag. 673. et seq.

§ LVII. Serius in Latina Ecclesia canonum col-
lectiones adhiberi coeperunt. Ea enim ante Nicea-
nam Synodum non aliis usa videtur regulis, quam
Sacris Scripturis, & Traditione; ita ut tota fere dis-
ciplina moribus, & consuetudine magis, quam jure
scripto plerisque in rebus regeretur. Sed post habi-
tam Niceanam Synodum ejus canones latine redditi
sunt, atque iis Latina Ecclesia uti coepit una cum
Sardicensibus (1).

(1) Insignis est locus Innocentii I. in *epist. 7. ad Cler.
et Popul. Constantinopolitanum* ap. Constantium *epist. Roman.
Pontif. tom. 1. col. 799.* ubi inquit: *quod autem ad canonum
observationem attinet, solis illis parendum esse dicimus, qui
Nicenam definiunt, quae solis sectari, et agnoscere debet
Ecclesia Catholica.* Ipse Innocentius in *epist. 5. ad Theophilum
Alexandrinum* apud eundem Constantium *col. 760.* habet haec:
*Tu igitur, si iudicio confidat, siste te ad synodum, quae se-
cundum Christum fuerit, et ibi expositis criminacionibus sub-
stantibus Niceni Concilii canonibus (alium enim canonem Ro-*

motus non admittit Ecclesia) securitatem habeatis contradic-
tionis expertis. Cum Nicænos episcopus Innocentius memoras,
intelligit etiam Sardicenses, quoniam hoc concilium tamquam
Nicæni appendix habebatur. Locus hic Innocentii satis eviden-
ter ostendit, usque ad eam ætatem Romanam Ecclesiam Nicæ-
nos tantum canones agnovisse; non defuerunt tamen, qui ea
verba aliter intelligenda esse putarunt, sed eos late refellunt
Frater Bollerius *loc. cit. cap. 1. §. 1. et 2. pag. Ll. et seq.*

§. LVIII. Temporum autem cursu evenit, ut Græ-
corum codex privato studio latine redderetur; ac
dum præsertim ante Dionysium sunt hujusmodi anti-
quæ versiones totius Græci Codicis canonum, al-
tera, quæ *Isidoriana*, altera, quæ *Prisca* appella-
tur. Illa forte est antiquior, fuitque vulgata ex col-
lectione Isidori, à quo nomen accepit; Isidorus autem
eam ex antiquiori Hispanica collectione trans-
scripsit. Continet canones Nicænos, Aquiritanos,
Neocæsarienses, Gangrenses, Sardicenses, Antio-
chenos, Laodicenos, Constantinopolitanos, & Chal-
cedonenses. Initio fortasse non omnes hos canones
comprehendebat, sed novas recentiori ætate aliorum
canonum adiciones accepit. *Prisca* Græcorum cano-
num versio paulo minus antiqua videtur, eaque
completitur canones Ancyranos, Neocæsarienses,
Nicænos, Sardicenses, Gangrenses, Antiochenos,
Chalcedonenses, Constantinopolitanos (1).

(1) *Prisca* Græcorum canonum Latina interpretatio ea so-
let appellari, quam ex antiquo MS. Codice vulgavit Henricus
Justellus, & Guillelmus Voellus in *Biblioth. jur. canon. tom. 1.
pag. 277. Paris. 1661.* Eam diligentius cognovit, & emenda-
tam iterum edidit Frater Bollerius in *append. ad oper.
S. Leonis M. tom. 3. col. 481. et seq.* Sunt hæc, *Isidoriana* ni-
mirum, & *Prisca*, celeberrime Græcorum canonum Latinæ ver-
siones, quæ ante Dionysium in manibus hominum versabantur;
sed tamen dubitari non potest, quin alias quoque collectiones
Latini habuerint, quæ tamen omnes privato studio perfectæ sunt.
Earum quædam, præter Orientalium Ecclesiarum canones, etiam
Africanos, & quædam etiam Summorum Pontificum decretales

comprehendebant. Nam ante ceteros Occidentales Afri primum
collegisse videntur canones suos, qui ita celebres fuerunt, ut
è Latinis codicibus græco translati in Græcæ etiam collectiones
migraverint. His igitur canonibus locupletatas, anctasque fuisse
constat aliquas Latinoꝝ collectiones, & aliis etiam Romano-
rum Pontificum decretales accesserunt. Non enim his assentior,
qui Dionysium primum fuisse putant, qui illas decretales colle-
gerit. Fuit is quidem primus, qui decretales à canonibus concilii-
orum discrevit, atque ordine recensuit, cum in antiquis col-
lectionibus omnia permixta, & confusa describerentur, om-
nes tamen hæc collectiones privato studio absolute sunt, & ideo
nulla earum constituere potuit codicem canonum, qui publica
auctoritate receptus jus Latinæ Ecclesiæ contineret. Codicis lo-
co, ut arbitror, usque ad octavum sæculum Romana Ecclesiæ
fuit Bibliotheca, quæ dicebatur *Archivium*, *Schrisia*, *Charta-
rium*, ubi decretalium autographa, usque acta, & canones
conciliorum, ceteraque ecclesiastica monumenta servabantur,
quæ de re videndi Constantius præfat. *ad epist. Roman. Pon-
tif. num. 44. pag. XLV. seqq.* & Cajetanus Cennius in *disser-
tationibus Italicis Pistorii editis an. 1778. tom. 1. dissert. 1.
pag. 65. et seq.* Pontificia litteræ ad certas Ecclesias initio data
omnibus postea communes fiebant, sicuti demonstratum est in
not. 2. ad §. XXXV., ut omnibus innotescerent, & omnes
parent legibus, quæ ipsis litteris erant constitutæ. Earum au-
thographum in scriniis, aut archivo Sedis Apostolicæ servaba-
tur, & hujusmodi autographum adhibebatur ad dirimendas con-
troversias, quæ forte orirentur. Sic Hieronymus *adv. Rufin.
lib. 3. opp. t. 2. pag. 549. edit. Vallarsii Veronæ* Rufinum de
litteris ab Anastasio I. ad Joannem Hierosolymitanum datis du-
bitantem, *ad chartarium* provocat. Quare multa moliendo faci-
unt ut nihil agant Van-Espanius, & ceteri, qui neminem ante
Dionysium Pontificis decretales collegisse contendunt, ut inde
illud educant consequens, quod ante Dionysium tantum concilii-
orum canones, non item Apostolicæ Sedis decreta auctorita-
tem obtinerint. Fac verum esse, quod certe falsum est, id
quod apud de Pontificis Decretalibus primum à Dionysio col-
lectis, id tamen vetustæ earum auctoritatis nihil detrahit. Cum
enim privati codices nihil in eis addere, aut adimere possent,
quid intererat Sedis Apostolicæ, sive ejus decretales in his de-
scriptæ essent, sive essent omisæ? Vis earum non ex his pri-
vatis collectionibus, sed ex Pontificis potestate, atque ex ipso
autographo in archivo servato repetebatur. Certe Siricius *ep. 1.
ad Himer. Terrac. ap. Constantium epist. Rom. Pontif. §. 20.
col. 637.* postquam Himerium hortatus est *ad servandas cans-*

nis, et tenenda decretalia constituta generalem illam sententiam pronunciat, quod statuta Sedis Apostolica, vel canonum venerabilis definitio nulli Sacerdotum Domini ignorare sit liberum. Etiam Leo M. ep. 4. cap. 5. opp. tom. 1. col. 616. edit. Venet. 1753. memorat decretalia constituta Decessorum suorum, & Comprovinciales Episcopi Metropolis Arelatensis datus ad Leonem M. litteris opp. S. Leonis tom. 1. ep. 65. cap. 2. col. 995. edit. citi. non ex aliquo canonum codice, sed ex sermone Sedis Apostolicae decretorum Zosimi Pontificis vic omnem, & auctoritatem repetuit, ut observant Fratres Ballerini not. 11. in dissert. 12. Quenellii opp. S. Leonis tom. 3. col. 697. et 698. edit. ejusd., quo etiam consulit in append. par. 3. cap. 1. §. 2. pag. CLXXVIII. eod. tom. 3. Cum igitur Ecclesia Romana, meo quidem iudicio, usque ad VIII. seculum nullum haberet codicem canonum, qui publicam auctoritatem obtineret, facile est iudicare de codice, quem dedit Justellus in Biblioth. Jar. Canon. tom. 1. pag. 29., itemque de codice, quem edidit Quenellus in append. oper. S. Leonis M., quemque ipse existimat antiquissimum esse codicem, quo Innocentio, Zosimo, & Leone Pontificibus Romana Ecclesia utebatur; Omnes privati codices sunt, ac de Codice Quenelliano graviter, veroque disserunt Fratres Ballerini loc. cit. par. 2. cap. 8. p. CXXII. et in advort. et observ. ad dissert. XII. Quenellii pag. 685. et seq. Idem debet esse iudicium de antiquis codicibus, quos memorat Petrus Constantius in prefat. ad tom. 1. epist. Rom. Pont. §. 2. num. 60. et seq. pag. LXXI.; nam hi similiter codices privati sunt.

§. LIX. Priscam hanc versionem indicare videtur Dionysius Exiguus, cum inquit, se confusione priscae translationis offensum ad novam versionem animum appulisse. Fuit hic Dionysius instituto Monachus, natione Scytho, moribus, & domicilio Romanus, doctrina vero, ac vite integritate praclarus (1). Vitam agebat V. & VI. saeculo (2), ad eoque nostra vulgaris epochae origo repetenda est (3). Celeberrimum hujus Dionysii opus est collectio canonum, & constitutionum Sedis Apostolicae, quae ab auctoris nomine Dionysiana appellatur. Ea dividitur in partes duas, quarum altera conciliorum canones, altera Summorum Pontificum epistolas complectitur. Non uno, & eodem tempore, sed diverso

utraque est edita, & utraque peculiare habet litteras, quas nomenclatorias dicimus.

(1) De hoc Dionysio loquitur Cassiodorus divin. litterar. cap. 23. pag. 551. tom. 1. ed. Rothomag. an. 1679., Tribemnius de Script. Eccles. num. 207. in Biblioth. Eccles. Fabricii cit. med. pag. 57. Hamburgi 1718., Bellarminus de Script. Eccles. oper. tom. 7. pag. 201. ed. Venet. 1728. Dicitur autem esse Dionysius Exiguus, non quod corpore pusillus esset, uti plures existimaverunt, cum neque id tradiderint antiqui Scriptores, qui de Dionysio egerunt, neque credibile sit, Dionysium, qui semetipsum exiguum appellat, suum hoc corporis vitium praesertim voluisse. Potius sese exiguum Dionysium vocasse videtur modestiae causa, quo nomine alii etiam, atque in primis Monachi, quorum e numero ille erat, uti solebant. Sic Anastasius Bibliothecarius sese exiguum appellat Apologia pro Honorio ad Jo. Diaconum in collect. Concil. Labbei tom. 6. c. 1521. cujus epigraphe est haec: Carissimo Fratri Jo. digno Christi Levita Anastasius exiguus in Christo salutem. Etiam S. Bonifacius Moguntinus sese exiguum appellare solebat, uti deprehendi potest ex eius epistolis 9. 11. 14. 18. 20. 21. in Biblioth. PP. tom. 13. pag. 73. 74. 75. 76. 78. 80. edit. Lugdun., atque inter has epistolas aliorum quoque exempla sunt, qui se modestiae causa exigui appellabant. Quin etiam plures mulieres sese exiguae vocabant, uti patet ex epistola Caesaris Arelatensis, apud Martenium Thesaur. nov. Anecd. tom. 1. col. 3. Paris. 1717. Atque id etiam sibi vult. Hincmarus Remensis, cum in ep. 17. ad Nicolaum 1. pag. 246. tom. 2. ed. Sirmondi Paris. 1645. memorat litteras exiguitati mea directas; ex quibus omnibus patet, fuisse pluribus commune nomen hoc Exigui, & modestiae causa usurpari consuevisse.

(2) Dionysius Romanus venit Anastasio II. Pontifice, qui Pontificatus tenuit usque ad annum 498. Aut sub eo, aut sub Symmacho, qui proxime Anastasium sequutus est, primam suae collectionis partem Dionysius edidit; sed pars altera certe post Anastasii obitum vulgata est. Nam in ea sunt Anastasii epistolae, non item Symmachi, & cum Dionysius dicat, se praeteritorum Sedis Apostolicae Praesulum constituta collegisse, manifestum est, hanc partem, quae Anastasii epistolas habet, eo mortuo vulgatam fuisse. Vid. Doujat. praenot. canon. lib. 3. cap. 15. num. 2.

(3) Confer ea de re Doujat. loc. cit. num. 7.

§. LX. Primo canonum collectioni Dionysius ope-

ram dedit. Nam novam Græcorum canonum versionem absolvit, suaque collectione complexus est L. canones Apostolorum, tum sub una numerorum serie canones Nicænos, Ancyranos, Neocæsarienses, Gangrenses, Antiochenos, Laodicenos, Constantinopolitanos, deinde Chalcedonenses, quibus ex Latino authographo subjecti sunt Sardicenses XXI, ac tandem Africani distincti in numeros CXXXVIII. Pars altera, quæ serius in lucem venit, comprehendit epistolâs decretales Summorum Pontificum à Siricio usque ad Anastasium II., quibus postea decretales etiam aliorum Pontificum aliena opera accesserunt. Magna hujus collectionis celebritas, & magnus ubique honos fuit (1).

(1) Cassiodorus medio VI. sæculo inquit *loc. cit.* Quos (Græcos canones à Dionysio latine redditos) hodie usu celeberrimo Ecclesia Romana complectitur. Solus videlicet intelligendus est usus, qui ei collectioni nullam publicam auctoritatem attribuit, neque eam publicum Romane Ecclesie Codicem fecit.

§. LXI. Eam quibusdam additionibus locupletatam Carolo M. Francorum Regi Romæ tradidit Hadrianus I. Summus Pontifex, atque hæc collectio est, quæ *Hadriana* vocatur, & quam illa præsertim additiones à Dionysiana distinguunt (1). Non tamen hujus collectionis, sive harum additionum Auctor ipse Hadrianus habendus est (2); sed cum ita Summus Pontifex collectionem ipsam probasse visus fuerit, Apostolicam quamdam auctoritatem ea obtinuit, & *Codex Canonum* passim appellari cœpit (3).

(1) Hadriano I. Pontifice Carolo M. ter Romam venit, ut observavit Jacobus Sirmondus; ei vero in primo ejus adventu collectionem illam traditam fuisse putat Constantius *loc. cit.* §. 8. num. 128. pag. CVIII.

(2) Incertum est, quo primùm tempore Dionysiana collec-

tioni illæ factæ sint additiones, quarum recentiores ad Gregorium II. pertinent. Sed eas ante Hadrianum jam factas fuisse certum est; quosiam Zacharias Pontifex in epistola ad Pippinum et Episcopos, Abbates, et proceres Francorum, quæ est *epist. 7. in collect. concil. Labbei tom. 8. col. 241. num. 3.* canones aliquot recitat ex Concilio Africano, alios vero ex Concilio Carthaginiensi; quæ Africanorum canonum inscriptio, & distinctio Hadriane collectionis propria est.

(3) Hinc falsas epistolâs Isidori Mercatoris, quæ postea prodierunt, aliqui rejiciendas putarunt, quia in toto *Codice canonum corrigere non constitueruntur conscriptis*, ut patet ex *ep. 42. Nicolai I. ad univers. Episc. Gall. in Reg. Concil. collect. pag. 794. tom. 22. Paris. 1644.* Quo nomine *Codici canonum* intelligi Hadrianam collectionem, manifestum est ex Hincmaro Remensi *ep. ad Honorar. Laudunens. pag. 343. to. 2. edit. Simondi Paris. 1644.* qui Isidorianas decretales repudiât, ac tantum retinendos contendit canones, quos *Apostolica Sedes... et omnis Catholica Ecclesia CANONES* appellati quique... in nostris CODICIBUS, quos ab Apostolica Sede Majores nostri acceperunt sequendos, locum habent. Ex quo recte, verèque colligit Constantius *loc. cit.* §. 8. num. 131. pag. CX.; quod quæ nobis Hadriani codex vocatur, ab Hincmaro ex usu, & consuetudine sermoialis apud Romanos, & Gallos recepti *Codex canonum* vocatus est.

§. LXII. Celebrantur etiam collectiones Africanæ (1), Hispanicæ (2), Gallicanæ (3), quæ plures numero sunt, cum fere in unaquaque natione non defuerint, qui de colligendis canonibus laboraverint. Atque in his collectionibus vel integra, vel fere integra Ecclesiastica monumenta describuntur, habita potius ratione temporum, quam rerum, & materiarum. Sunt enim collectiones aliæ, quæ breviter, ac summatis canonibus indicant, aut certos in titulos tribuunt ipsos canones, & rem canonicam universam. Inter eos, qui tantum canonum summam dederunt, primum locum obtinet Fulgentius Ferrandus Carthaginiensis Ecclesie Diaconus; qui collectionem suam *Breviationem canonum* vocavit (4).

(1) Africanorum canonum collectionem cum titulo *Codex*

canonum Ecclesie Africanae graece, & latine edidit Christophorus Justellus, eamque postea descripsit ejus filius Henricus, & Guillelmus Voellus in *Biblioth. jur. canon. tom. 1. pag. 322.* Verum hæc collectio non alios comprehendit canones, quam eos, quos Dionysius Exiguus exceperit ex Synodo Carthaginiensi anni 419., cujus tantum gesta ante oculos habuit. Flores Africanæ collectiones post Haridunum memorant eruditæ Fratres Ballerini *loc. cit. part. 2. cap. 3. pag. LXXIV. et seq.*

(2) Plures sunt Hispanorum collectiones, sed una in primis memoranda digna est, quæ Hispanica vocari solet, quæque post Dionysianam ceteris rerum ordine, & copia præstat. Primus eam memoravit Antonius Augustinus de quibusdam veter. canon. collector. *cap. 17. tom. 3. pag. 215. ed. Luc. an. 1767.*, accuratius autem exposuit Constantius in *præfat. ad tom. 1. epist. Roman. Pontific. 4. 9. num. 132. et seq. pag. CXL. et seq.*, demum Fratres Ballerini *loc. cit. cap. 4. part. 3. pag. CXCIV.*, qui ceterorum industriam, & diligentiam superarunt, quique una cum ceteris Occidentalis Ecclesie collectionibus etiam Hispanicis copiosissime persequuntur. Forte hæc collectio vel à S. Isidoro Hispalensi, vel ipsius jussu perfecta est; quæ de te videntur esse Cœnias in *præfat. ad dissertationes ad antiquit. Eccl. Hispan. tom. 1. pag. V. et XI. et seq. 4. IV. et XI. et seq. Romæ 1741.* Ejus vero compendium una cum additionibus, quæ postea fieri sunt, vulgavit Cardinalis de Aguirre initio *tom. III. Conciliorum Hispanie*, postea vero diligentius illustravit Cajetanus Cœnias, atque edidit cum titulo *Codex veterum canonum Ecclesie Hispanie*, qui præmissis est operi de antiquit. *Eccl. Hispan. tom. 1. pag. XXXIII. et seq.*

(3) De his quoque Gallicanis collectionibus, præter Simonium *præfat. in Concil. Gall. videndi Ballerini loc. cit. part. 2. cap. 10. p. CXXXIX. et seq.*

(4) Fulgentius Ferrandus, qui magistro usus est S. Fulgentii Ruspensis Episcopo, Jaxino, ac Justiniano Imperatoribus floruit. Viden. *Fr. Florus de orig. art. et auctor. jur. can. pag. 35.* Descripta est hæc collectio à Voello, & Justello *loc. cit. tom. 1. pag. 448.*

§. LXIII. Eadem, quæ Ferrandus, ætate floruit Martinius Bracaraensis Episcopus, cujus est omnium sermone celebrata canonum, seu capitulorum collectio, cujus pars una complectitur, quæ ad Episcopos, atque ad universum Clerum,

altera, quæ ad laicos pertinet (1). His recentior est Cresconius Africanus Episcopus, cujus duo circumferuntur opera, alterum quod *Breviarium Canonum*, alterum, quod *Concordia*, aut etiam *Liber canonum* appellatur (2). Alias quoque viri eruditi ediderunt canonum collectiones, quæ circa ea tempora, aut paulo serius lucubrata videntur, quæ nobis propositum non est in omnibus immorari (3).

(1) Pannonius fuit S. Martinus Episcopus Bracaraensis, ut testatur S. Gregorius Turonensis in *his. Franc. lib. 5. cap. 28. col. 247. edit. Ruinartii Paris. 1699.*, ac pro Hispanica Ecclesia suam perfectit collectionem, in quam contulit Græcos canones latine redditos, & multa etiam ex Latinis fontibus expressit. Sed sæpe antiquos canones ad recentiorum doctrinam accommodavit, et ideo sæpe multa addidit, aut detraxit, quod observant Romani Correctores ad *can. 18. dist. 18.*, & Antonius Augustinus de *emend. Gratian. l. 1. dist. 10. 11. 12. p. 58. t. 3. ed. Luc. Gratianus multa in decreto capitula descripsit, quæ extant in collectione Martini Bracaraensis, sed cum hac inscriptione ex Concilio Martini Pape, non sub nomine Martini Episcopi Bracaraensis, quemadmodum & Ivo Carnotensis multa retulit Martini Bracaraensis capitula cum hac inscriptione ex decretis Martini Pape, ut observant Antonius Augustinus de *emend. Gratian. lib. 1. dist. 10. p. 58.*, & Romani Correctores in *can. 13. dist. 18.* Extat hæc collectio apud Voellum, & Justellum *loc. cit. in appendic. tom. 1. pag. VII.**

(2) Vitam agebat Cresconius, sive, ut alii malunt, Crisconius Leontio Imperatore, cum Saraceni Africam occuparunt, hoc est VII. Ecclesie sæculo. Utrumque opus, tum scilicet *Breviarium*, tum *Concordia* Cresconii revera est, quamquam aliud nonnulli existimant; quos inter est Constantius in *cit. præfat. ad epist. Rom. Pontif. 4. 7. num. 124. et seq. pag. CV. & seq.*, & utrumque ediderunt Voellus, & Justellus in *Biblioth. jur. can. t. 1. pag. 456. & in appendic. ejusd. t. p. XXXIII.* Vide Pagium in *critic. ad Baron. an. 527. num. 14. pag. 384. t. 9. ed. Luc. & Mabillonium *Mus. Ital. p. 1. pag. 69. ed. Paris. 1687.**

(3) Hujusmodi sunt collectiones Hibernensis, Herovalliana, Andegavensis, Divionensis, Pitheceana, aliisque similes, quæ à Simondo, Petito, aliisque laudantur, quæque omnes accurate describunt Fratres Ballerini *loc. cit. part. 4. c. 7. p. CCLXXXIII.*

§. LXIV. Digna tamen est, quæ paulo diligen-

tius exponatur, collectio Isidori *Mercatoris*, aut *Peccatoris* (1), quæ IX. Ecclesiæ sæculo in manus hominum pervenit (2). Magnæ ob eam turbæ ortæ sunt, cum Isidorus veris monumentis, quæ à collectione Hispanica, Hadriana, aliisque à locis (3) arripuit, multa falsa admiscerit; quorum partem ipsæ confinxit, & partem aliorum ingenio confictam litteris consignavit. Habet hæc collectio, præter quinquaginta canones Apostolorum ex Hadriana collectione descriptos, potissimum epistolas Summorum Pontificum à Clemente usque ad Silvestrum, quæ cunctæ ex ingenio Isidori prodierunt, exceptis duabus Clementis ad Jacobum litteris (4), tum canones plurimæ conciliorum (5), postremo Pontificias litteras ab ipso Silvestro usque ad Gregorium M., & alias item epistolas, ac monumenta, quorum pars aliunde assumpta vera, ac germana est (6), pars una cum actis Concilii Romani sub Julio I., & Concilii V. & VI. sub Symmacho ab Isidoro excogitata, & inventa est.

(1) Alii sunt codices, qui *Mercatoris*, & alii, qui *Peccatoris* nomen inscriptum habent. Quod postremum nomen quotdam rapuit in eam opinionem, ut crederent, hujus collectionis auctorem fuisse aliquem Episcopum, quoniam ex formula Episcopi utebantur, ut demissum de se animi sensum testarentur, ut patet ex concilio Carpentorateni an. 527. collectionis Hartmanni tom. 2. col. 1095., Vasensi III. an. 529. col. 1106., Parisiensi III. an. 557. tom. 3. col. 340., Taronensi II. an. 567. col. 268., Maticensi I. an. 581. col. 454., atque ex monumentis Ecclesiæ Genonensis apud Mabilonium in *Veter. Anal. pag. 267. & seq. ed. Paris. an. 1723.* Verum Carolus Blascus, qui Commentario Neapoli edito an. 1760. de collectionis canonum Isidori *Mercatoris* solide, & erudite de hac collectione disseruit; observat cap. 6. pag. 46. et 47., quod Episcopi sæpe semper addebant nomen *Presulis*, aut *Episcopi*, cum illud *Peccatoris* vocabulum usurpabant. Quin etiam & Chorepiscopi cum eodem utebantur nomine, addebant & dignitatem suam, per quam distinguebantur, uti ex epistola Thegani Chorepiscopi Trevirensis ad Hactonem ipse Blascus ostendit. Nomen hoc po-

tius Monachorum proprium erat, & si tertium esset, Isidorum potius *Peccatoris*, quam *Mercatoris* nomen præferendum, ideo educi conjectura posset, quod Isidorus Monachus vel fuerit, vel voluerit videri. Sed parvum est id ostendere ad veritatem; potius ipsa operis ratio, quæ omnibus fere in eo est posita, ut Episcopia consulat, & ab his arceat accusationes, aliquam probabiliorem affert conjecturam, propter quam, et collectio alicui Episcopo tribuenda videatur.

(2) Recentius monumentum, quod Isidoriana collectio, comprehenditur, est Concilium Parisiense an. 1329; quare antea hinc tempus illa edita non videtur. Sunt qui eam serius prodire arbitrantur, nimirum circa tempus, quo Benedictus Levita Capitularium libros vulgavit, hoc est circa annum 841.; & ideo prima fælarum decretalium mentio est in Synodo Constantiensi apud Baluzium in *Capitular. Reg. Franc. tom. 2. col. 64. ed. Venet. an. 1723.* Sed Carolus Blascus loc. cit. cap. 6. pag. 46. & 47. ferens testimonio Hincmari Remensis, qui in *opusc. advers. Hincmar. Laudanen. cap. 24. pag. 476. tom. 2.* inquit, quod librum collectarum epistolarum ab Isidoro de Hispania allatum Riculfus Maguntinus Episcopus in hujusmodi, venit et in capitulis Regis studiorum, obtinuit, et ita in regionibus ex illis repleri fecit, collectionem illam ante annum 814., quo Riculfus ex hac vita migravit, editam fuisse arbitrat. Vide eundem Blascum loc. cit., Fratres Ballonius in cit. appendic. par. 3. c. 6. §. 4. pag. CCXXII. et seq., & Cl. Zaecaris, qui de Isidoriana collectione diligenter, & cum magna doctrinæ copiâ disputat in *Antisebronio tom. 2. litteræ. 3. l. 3. & 109.* Gravis etiam de vero Isidorianæ collectionis auctore controversia est. Hodie vero inter omnes fere studiosos constat, eam fuisse Gallicanum, seu Germano-Francum, sed quæ hic fuerit, incertum est. Ad valde quidam laudanda est ingeniosa conjectura Caroli Blaschi, qui distribit, quam Neapoli edito an. 1760. de *Papista Joanne*, hujus libellæ originem ab Isidori collectione reberi posse arbitrat. Inquit enim, fortasse aliquem fuisse Isidorianæ fraudis non ignarum, qui cum videret, falsas decretales pro suis haberi, quasi per antiqua fraudum delere cogatus esset, inique dicitare cepit, fuisse Pappisam Joannam nomine; eam peperisse &c. Enigma hoc, in quo dissolvendo plane Oedipo conjectoræ opus erat, non recte intellectum quoniam uti fabula vulgari, ac denique tanquam vera historia haberi coepit. Ingeniosa inquam hæc conjectura, & in illa tam incerta hujus fabulæ origine probabilis divinitio est.

(3) Necessè est fontes noscere, unde Isidorus multa derivavit in collectionem suam; nam quicquid in his non inventur, Tom. I.

id ab ipso confectum haberi debet. Fontes autem precipui sunt collectio Hadriana, & Hispanica, ac vetus collectio à Quesnelo edita, cuius supra facta mentio est. Quaedam etiam arripuit Historia Tripartita, atque ab illis locis, quos indicant Bartolus *Instit. Jur. Canon. cap. 18.*, & Fratres Ballerini *loc. cit. §. 7. pag. CCXXV. & seq.*

(4) Quinque sunt litteræ S. Clementis in Isidori collectione; quæ ad Jacobum jam à Græco aliquo confectæ fuerant, & à Rufino latine redditiæ, easque sæculo V. Iudovicus Concilium Vatisense *can. 6. col. 717. l. 4. collect. Labbei ed. Venet.* Has litteras Isidorus excerptis ex Gallicanis collectionibus, sed ipse tamen eas suis additionibus corrupit. Reliquæ tres ex ejus ingenio prodierunt.

(5) Pars hæc quæ, concilia complectitur, habet *constitutionem Constantinensium ad Silvestrum*, quæ falsa habetur, reliquæ veræ, & permansunt omnia, eaque desumpta ex auctori collectione Hispanica-originis Gallicanæ.

(6) Multa in hac parte sunt falsa veris admixta, quæ omnia accurate discernunt Fratres Ballerini *cit. par. 3. cap. 6. §. 5. pag. CCXXXV.* & Blasius *cap. 2. pag. 9. & seq.* Hinc omnes Pontificum Siricio antiquiorum epistolæ ab Isidoro descriptæ falsæ habentur, exceptis S. Damasii ad Paulinum litteris, quas ille secuti in partes tres.

§. LXV. Accesserunt ad cetera commenta etiam capitula adscripta Hadriano I. Pontifici, & Angilramno Metensium Episcopo tradita, quæ certe post falsas decretales prodierunt, & forte ab ipso illarum officio conficta sunt (1). Nam hodie eruditissimis omnibus compertum, exploratumque est, ea capitula recentiora esse Isidorianis decretalibus, neque ea tribui posse Hadriano, aut Angilramno, cum in iis multa sint aliena ab utriusque moribus, atque instituto (2), & longe alia sit ratio Hadrianae collectionis, cuius supra facta mentio est.

(1) Pontificum decreta, ex quibus præsertim ea capitula collecta dicuntur, non alia fere sunt, nisi falsæ Isidorianæ decretales, in quibus eadem sententiæ, & eadem sæpe verba occurrunt, nisi ex Antonii Augustini notis in eadem capitula, quæ extant *tom. 3. ejus oper. ed. Luc. an. 1767. pag. 349. & seq.* deprehendi possit. Qui consensus earum decretalium, & capitulorum

non obscuro argumento est, eundem omnium architectum fuisse. Quare in Isidori collectione hæc Hadriani capitula repariuntur; & in antiquissimo Vaticano Codice 630. in appendice descripta sunt, quoniam, ut observant Fratres Ballerini *loc. cit. §. 2. num. 8. pag. CCXIX. et CCXX.*, hæc capitula secundis Isidori curis adjecta sunt, cum absissent à collectione, quam antea vulgaverat. Vide etiam Blasium in *Diatriba de Capitulis Hadriano I. Papa vulgo tribuit ad eadem commentarii de collect. can. Isidor. Mercat. pag. 221.*

(2) Hincmarus Remensis in *opusculo adter. Hincmar. Laudanen. cap. 24. pag. 475. tom. 2. edit. cit.* inquit, hæc capitula Hadriani nomine fuisse edita, et Angilramno Metensium Episcopo data. Errant igitur Stephanus Baluzius in *præfat. ad Dialog. A. Augustin. num. 4. p. 6. tom. 3. ed. Luc.*, et Natalis Alexander *Hist. eccles. sæc. VIII. cap. 1. art. 9. tom. 6. pag. 11. ed. Venet. an. 1776.*, cum hæc capitula Angilramno adscribantur; cum vera operis inscriptio non Angilramnum, sed Hadrianum auctorem præferat. At neuter revera eorum capitulorum auctor fuit; et certe verus canonum codex, quem Carolo M. obtulit Hadrianus, nihil habet ex puris illis meritis, sed veras complectitur epistolæ Summorum Pontificum à Siricio ad Gregorium. Quod late ostendunt Ballerini, et Blasius *loc. cit.* Id unum addam, quod in antiquo Vaticano codice *num. 1338.* vetus extat exemplar collectionis, cujus revera Hadrianus P. auctor est, in eoque post indicem eorum, quæ codice continentur, habentur hæc: *Iste Codex est scriptus de illo autentico, quem Dominus Hadrianus Apostolicus dedit gloriosissimo Carolo Regi Francorum, et Longobardorum, ac Patrio Romanorum, quando fuit Romæ.* In hac autem collectione nullus omnino locus est falsis Isidori meritis, sed quicquid ea continetur ex veris, germanisque fontibus desumptum est. Initio describuntur canones, qui dicuntur *SS. Apostolorum* (quibus verbis ostendit Hadrianus, quid ipse de his canonibus, sentiat) postea Concilia Orientalia, Africana, Gallicana, Hispanica, postremo referuntur Decretales Siricii, Innocentii, Zosimi, Bonifacii, Gelasii, itemque pars illarum Decretalium, quæ à Leone M. editæ sunt. Vera hæc est Hadriani collectio, non ea, quæ multos post annos Isidori ingenio excogitata in lucem venit. Atque hoc quidem loco notanda est confidentia Van-Espenii, qui nihil omittit, ut suum expleat odium, quo fertur in Sedem Apostolicam, et ideo de his capitalibus inquit in *Comm. in canon. et dec. jur. vet. ac nov. part. 3. tit. 1. lit. 2.*, quod ea si ab Hadriano non confecta, probata tamen sunt, ut nova inde jura Romani Pontifices

consequerentur. Si ea probata Hadriano sunt, eorū eadem neque ipse Hadrianus neque ceteri Pontifices, qui eum consequuti sunt, per tria pene secula laudarunt. Primus enim Summus Pontifex, qui ea capitula laudasse videtur, fuit Leo IX, qui medio saeculo XI. vitam traducebat, nimirum postquam ea Burchardus Hadriani nomine in sua collectione descripserat. Verum omnia hunc ea de re sermo contineat necesse est, cum constet, ea capitula post Hadriani obitum fuisse confecta ab auctore decretalium, quae Isidori collectione comprehendantur.

§. LXVI. Isidori collectio sensim, et pedetentim usum, atque auctoritatem habere coepit, cum in illorum temporum caligine nemo esset, qui suspicaretur, vel potius intelligeret, falsa esse monumenta, quae in ea descripta fuerant. Primus Hincmarus Remensis, qui eam antea probaverat, cum sibi adversarias maxime nosceret Isidorianas decretales in causa, quam habebat cum Hincmaro Laudunensi, eas coepit respicere, quod in Codice Canonum non reperiebantur (1). Eadem quoque de causa rejectae sunt ab Episcopis Gallicanis in causa Rothadi Episcopi Svesionensis, qui in Synodo provinciali depositus ad Sedem Apostolicam provocaverat.

(1) Hincmarus ep. ad Hincmar. Laudunens. tom. 2. p. 543. et seq. ed. Sirmundi Parisi 1645. Recte tamen respondit ipse Nicolaus ep. 42. ad Episc. Gall. in Oper. Hincmari Remens. tom. 2. pag. 627. non ideo despiciendas esse decretales, quod in codice canonum descriptae non essent, quoniam earum auctoritas non ex eodem codice, sed ex eorundem auctoribus, qui Pontifices fuisse credebantur, erat repetenda, quod etiam animadvertit Fleuryus par. 2. cap. 1. num. 8. de orig. jur. Eccl. Quare Wentio Archiepiscopus Senonensis cum literis, quae ejus nomine datae sunt ad Nicolaum apud Labbeum, collect. concilii tom. 5. col. 1336., ageret de observanda epistola Melchiasis, id tantum querendum dixit, num. ea, apud Summum Pontificem, hoc 1015. in archivo Romae hactenus reperiretur.

§. LXVII. Serius Romae haec collectio innotuisse videtur; et Leo IV, qui Pontificatum obtinuit

ab anno 847. usque ad annum 855., cum responderet Episcopis Britanniae (1), Decretales memorat eorum Pontificum, quibus tunc in Ecclesiasticis judiciis Romana Ecclesia utebatur, sed nullam tamen facit mentionem decretalium, quas Isidorus collegerat, licet harum multa ad haec iudicia pertineant. Imo neque Nicolaus I., qui post Leonem Pontificatum obtinuit, laudavit unquam, aut approbavit falsas Decretales, quae Isidori collectione continentur (2). Quod vel nunc argumentum plane refellit calumniam eorum, qui aliquas in ea collectione Pontificum Romanorum partes fuisse arbitrantur.

(1) Extat haec epistola apud Sirmundum tom. 3. Conc. Gall. pag. 72. ed. Parisi. an. 1629.

(2) Confer Balleinius loc. cit. cap. 6. pag. CCXV. et Blascum loc. cit. cap. 4. pag. 31.

§. LXVIII. Hodie perspicua, non suspiciosa omnibus est falsitas decretalium, ac monumentorum, quae ex penu Isidori Mercatoris educta sunt. Nam I. Dionysius Exiguus maxima cura, ac diligentia illustratis, excussisque scrianis Sedis Apostolicae nullam illarum decretalium invenire potuit. II. Scriptores Ecclesiastici, qui per octo priora saecula floruerunt, et Concilia, quae per eam aetatem habita sunt, nullam harum decretalium mentionem faciunt, quamquam plus semel facere debuissent. III. Denique multa in iis occurrunt recentiora aetate Pontificum, quibus illa adscribuntur, uti Sacrorum Bibliorum sententiae secundum vulgatam, leges ex utroque Codice petita, posteriores canones Conciliorum, ac Decretales Summorum Pontificum, et cetera generis ejusdem (1).

(1) Adde et illud, quod hujus collectionis Auctor eam tribuit S. Isidoro, quem Episcopum, et Hispanum fuisse sig-

nificat, qualis non alius esse poterat, quam S. Isidorus Hispalensis. Atqui post ejus obitum sunt habita octo Toletana concilia à V. ad XIII., & unum Bracarense, quæ in ea collectione referuntur; similiter vivo Isidoro habitum nondum fuerat Concilium oecumenicum VI. cujus in præfatione mentio est.

§. LXIX. Quæ præsertim hujus collectionis evulganda ratio fuerit, facile intelligit quisquis paulo diligentius consideret, quo potissimum tota referatur. Nam falluntur egregie homines male animati in Sedem Apostolicam, qui eam editam putant, ut ejus opifex Romanorum Pontificum auctoritatem amplificaret, atque defenderet. Quamquam enim Apostolicæ Sedis amplitudo, et auctoritas pluribus commendetur, non tamen hoc Pseudo-Isidori propositum, atque institutum fuit, neque ea Sedes, cujus jura, et privilegia certissimis nituntur monumentis, falsis illis decretalibus indigebat (1).

(1) Vide Baronium *ad an. 865. num. 8. pag. 13. t. 15. ed. Luæ.*

§. LXX. Longe aliud Pseudo-Isidori consilium fuisse demonstrat ipsa præfatio, ac totius operis ratio. Nam in ea satis declarat, sese illa collegisse monumenta, ut omnes ab Episcoporum accusationibus deterreat (1), tum vehementius invehitur in eos, qui Episcopos audent accusare, et multa proponit, per quæ hujusmodi accusationes difficillimè evadant. Huc etiam tota spectat collectio, et huc falsa monumenta, in quibus eadem est semper de accusatis Episcopis cura, et sollicitudo.

(1) Postquam in præfatione Isidorus documenta indicavit, quibus sua collectio conficitur, hanc eorum colligendorum rationem affert: *Quatenus Ecclesiastici ordinis disciplina in unum à nobis coacta, atque digesta, et Sancti Præsulis paternis instituantur regulis, et obediens Ecclesie ministri, vel pe-*

tuli spiritualibus imbuantur exemplis, et non malorum hominum gravitatibus decipiuntur. Multi enim pravitate, et cupiditate depresti, ACCUSANTES SACERDOTES OPPRESSERUNT. Quod multis persequitur aserbe oburgans illos, qui Episcopos accusant, *ut et per illos excusent, vel eorum bonis ditentur, ac multa hujusmodi judiciorum incommoda describens illud urget, Episcopos accusatos, & rebus suis spoliatos, aut gradu motos, aut et sede pulso ad dicendam causam cogi non posse, nisi primum fuerit restituti, & quædam addit de accusationibus, atque accusatoribus rejciendis.*

§. LXXI. Atque hoc quidem consilium maxime perspicitur in capitulis Hadriano tributis, quæ veluti summam exhibent falsorum monumentorum, unde potissimum excerpta sunt. Nam pleræque eo spectant, ut ne à quolibet Episcopi accusentur, ut ne facile accusatores audiantur, sed ut multis ex causis tum eo, tum iudices liceat recusare. Cum hæc summa sit, & hic finis totius collectionis, quis non facile intelligit, id sibi unum falsis illis meritis voluisse Isidorum, ut consuleret Episcopis, qui accusabantur (1)?

(1) Quod late, vereque ostendunt Fratres Ballerini in *cit. part. 3. cap. 6. §. 3. num. 10. pag. CCXX. & Blaseus loc. cit. cap. 7. et seq. pag. 62. et seq.* Idem etiam ante ipsos observaverat Fleuryus *lib. 44. n. 22. Histor. Eccles. La principale, inquit, maître de ces décretales sont les accusations des évêques: il n'y en a presque aucune, qui n'en parle, et qui ne donne des règles pour les rendre difficiles. Aussi Isidore fait assez voir dans la préface, qu'il avoit cette matière fort à cœur; & idem similiter Van-Espeus *Comment. in quest. 7. caus. 2.*, ubi de Gratiano disserens inquit: *Hic rursus adducit varia fragmenta fictarum decretalium, quæ præcipue ad extimendos Episcopos ab omni criminali judicio adornata apparent.* Sed vide fidem, & inconstantiam hominis, quem rapit in Sedem Apostolicam virus acerbissimæ. Adversus hanc, quam noscit, veritatem inquit in *Jur. Ecclesiast. univ. part. 3. tit. 3. cap. 4. num. 16.* Isidorianam collectionem pertinere præcipue ad amplificandam *Sydis Apostolicæ auctoritatem.* Falsitatem monumentorum, quæ Isidoriana collectio complectitur, præter Hincmarum, ceterosque antiquiores, agnovissent etiam, atque indicantur ex ca-*

tholicis Antonius Contius, Antonius Augustinus, Bellarminus, Baronius, Peronius, Petrus de Marca, Cajetanus Cennius, alii- que complures. In regie tom hanc universam persequuntur Fratres Ballerini, *Dicens, loc. cit.*, & Franciscus Antonius Zaccaria in *Anti-Febronio tom. 2. dissertat. 3.* Ceterum, ut ipse fatetur David Blondellus, his decretalibus infensissimos, omnes fore ex nra eorum temporum, atque ex vera posteriorum, aliorumque doctorum operibus exceptas sunt, atque in eo fuisse Isidori, quod ipse eas sententias his auctoribus adscripsit, quoniam rariore non sunt, & recentiore disciplinam antiquis Patribus attribuit, quas eisdem etiam antea videret, quod recte etiam observant, atque demonstrant Fratres Ballerini *loc. cit. §. 3. n. 11. pag. 221. et de potest. Eccles. Summor. Pontif. et Concil. general. in vindic. ant. Pontif. c. 3. §. 2. p. 195. et seq. ed. Aug. Vindelic. 1770.* Ex quibus intelligitur, quam iniusta, vanaque sint querimonie Van- Espenii, Febronii, Eybellii, ceterorum generis ejusdem, qui per Isidorianis decretalis fractos putant ecclesiasticæ discipline nervos, jus novum in- ductum, perturbata Episcoporum, & provincialium conciliarum jura, novamque in Sede Apostolicam collatam potestatem. Quis non intelligit, quam iniusta reprehensio sit, cum Isidorus sua decretalibus comprehendit jus ab aliis constitutum, aut jam suæ ætatis more, & consuetudine receptum? Quare peperam, & minus recte Cavallarius eorum, quorum nunc memini, atiorumque, vestigiis insistens in *Institutionibus Juris Canonici*, quas non multis ab hinc annis Neapoli divulgavit, in *prolegom. cap. 6.*, ita partitus est rem canonicam, ut ab Isidoriana collectione novi juris initium repetat. Si novam non est jus Isidorianum, quid illa partitio inceptus dici, fingique potest? Vera totius rei partitio est, ut *jus antiquum* conciliet collectiones, que nunc antiquæ sunt, *novum* collectiones, quibus in scholis, & in foro utitur, *novissimum* recentiores leges ecclesiasticas, que post illas editas collectiones prodierunt.

§. LXXII. Plures deinde sequuntur sunt collectiones, quarum non eadem methodus omnium fuit. Principio collectio occurrit cum titulo *Canonum Pœnitentia- lium*, cujus incertus est auctor, quæque tametsi illam præferat inscriptionem, tamen rem totam Ecclesiasticam complectitur (1). Sunt etiam memoratu dignæ collectiones Reginonis Monachi Benedic- tini, qui opus edidit de *Ecclesiastica Disciplina*, &

Religione Christiana (2); Burchardi Vormatiensis, cujus in manibus hominum versatur *Magnum decretorum volumen* (3); Anselmi Lucensis, cui tribuitur *authenticæ, & compendiosæ collectio Regularum, & sententiarum SS. Patrum, & auctorabilium Conciliorum*, ac præterea opusculum ex pluribus SS. Patrum operibus excerptum (4); denique Ivonis Carnotensis, qui & *Exceptiones Ecclesiasticarum regula- rum, & Panormiam*, vel *Pannormiam* divulgavit (5). Sunt & alii, qui suam in colligendis canonibus ope- ram, studiumque posuerunt; sed de omnibus dicere longum esset, & jam nos ad se vocant collectiones, quibus, nunc, antiquitatis vetustioribus, corpus juris canonici conficitur.

(1) Codicem hunc, quem pridem manu scriptum inspece- rat Joannes Morinus, primas in lucem emisit Lucas Duchesius *Spicil. Veter. Scrijtor. tom. 1. pag. 310. et seq. ed. Paris 1723.* Est autem divisus in libros tres, quorum primo agitur de *Pœnitentiis*, & de *Pœnitentiis*, altero de *judiciis*, tertio de *ordina- tionibus, gradibus, & officis Clericorum*, atque *Episco- porum*. Sunt & aliæ collectiones, que *Canonum Pœnitentia- lium* titulo inscribuntur, ac de quibus agunt Fratres Ballerini, qui integro *tom. 3. Appendic. ad oper. S. Leonis M.* vetastis collectiones omnium diligentissime persequuntur.

(2) Regino Præmensis Monasterii Abbas jussu Radbodi Tre- vircensis Archiepiscopi anno, ut creditur, 906. suam collectio- nem absolvit tributam in libros duos, quorum primus *de pœni- tentiis agit, rebusque ecclesiasticis*, alter *de laicis*. In ea consuli- endi usus est collectio Dionysiana, Hispanica, & forte etiam Isidori Mercatoris, decretis Summorum Pontificum, ca- nonibus conciliarum, & sententiis SS. Patrum, quibus etiam civiles leges adjunxit petitas tum ex codice Theodosiano, tum ex capitularibus Regum Francorum. Collectionem hanc an. 1671. primus Parisiis edidit, notisque illustravit Stephanus Baluzius.

(3) Prodit hæc collectio initio sæculi XI., divisaque est in libros viginti, & vulgo *decretum* appellatur. Multa ex Regino- ne desumpsit Burchardus, neque ejus tamen mentionem fecit, ut observat Baluzius in *prefat. ad Reginon.* Reginonis autem tractus hic cum addidit, præsertim ex talis Isidori decretalibus, *Tom. I.*

quodam etiam ex veteri, novoque Testamento, atque ex libris penitentialibus accipit.

(4) Primum illud opus Anselmo tribuendum non esse suspicatur Antonius Augustinus, Natalis Alexander, Baluzius, ceteri, qui alterum eidem opus adscribunt.

(5) Utraque hæc collectio pertinet ad exitum sæculi XI, aut ad initium sæculi XII. *Exceptiones Ecclesiasticarum regularum* nunc vulgus appellat *decretum*, quod divisum est in libros septendecim; *Panormia*, quæ dividitur in libros octo, veluti ejus compendium est, atque ita dicitur quasi omnes comprehendat normas vitæ, ac disciplinæ ecclesiasticæ. Bellarminus *de scriptis. eccles. tom. 7. oper. pag. 331. ed. Venet. an. 1728.*, Ant. Augustinus *de quibusd. collector. canon. cap. 30. p. 241. et 242. tom. 3. ed. Luc. Natal. Alex. Hist. Eccles. sæc. 1. append. ad dissert. 20. num. 9. pag. 301. tom. 3. ed. Venet. an. 1776.*, Jo. Baptista Bartolus *Inst. jur. canon. cap. 52.*, Joannes Molinæus, qui primum Lovanii an. 1561. decretum edidit, in *præfat.*, alique complures disputant, num Ivo Panormitæ doctore revera sit. Burcardi, & Ivois fidem sequutus Gratianus in eisdem erratis hæsit, in quæ ipsi pridem inciderant.

CAPUT VI.

DE RECENTIORIBUS JURIS CANONICI COLLECTIONIBUS.

LXXIII. Gratiani decretum.	LXXXIII. Decretales Honorii III.
LXXIV. Ejus methodus.	LXXXIV. Collectio Gregorii IX.
LXXV. Decreti laudes.	LXXXV. Cur. Decretalium nomine appelleretur?
LXXVI. Vita.	LXXXVI. Ejus fontes.
LXXVII. Forum emendatio.	LXXXVII. Divisio.
LXXVIII. De nomine Palæx.	LXXXVIII. Collectio Bonifacii VIII.
LXXIX. Decreti auctoritas.	LXXXIX. Clementinæ.
LXXX. Collectio Bernardi Circa.	LXXXX. Extravagantes.
LXXXI. Collectiones Gilberti, Alani, Joannis Galensis.	LXXXI. Glossæ.
LXXXII. Collectiones Decretalium Innocentii III.	

§. LXXXIII.

Transgredimur nunc ad recentiores Juris Canonici collectiones; & primum quidem occurrit Gra-

tianus Monachus Benedictinus Clusii natus, qui medio sæculo XII. scripsit *Concordantiam discordantium canonum*, quam nunc *decretum* vocamus (1). Tota hæc collectio conflata est ex locis S. Scripturæ, ex canonibus quinquaginta Apostolorum, ex conciliis generalibus, ac particularibus, ex decretalibus summorum Pontificum, ex operibus Patrum, Scripturæque Ecclesiasticorum, ex libris Juris Civilis Romanorum, Capitularibus Regum Francorum, & rescriptis aliquot Imperatorum, denique ex historia ecclesiastica, gestisque summorum Pontificum plerumque desumptis ex libro diurno, atque ex ordine Romano.

(1) Decreti nomen, quo nunc Gratianæ collectionem appellamus, in eam quadrare nulla ratione posse, cum non unum, sed plura decreta referantur, jamdiu observarunt viri docti, præsertim Antonius Demochares, Antonius Augustinus, Romani Correctores. Sed usus fori, & scholarum locit, ut nunc ab omnibus eo nomine Gratiani collectio appelleretur. Vide Ant. Augustinum *de emend. Gratian. lib. 1. dial. 1.* & notas in eandem locum *lit. B. pag. 17. tom. 3. ed. Luc. an. 1767.*

§. LXXXIV. Dividitur autem universa collectio in partes tres, quarum prima de personis præsertim agit, continet *distinctiones* 101., & sub qualibet distinctione plures *canones*, qui ita allegantur, ex *gr. can. omnes dist. 1.*, hoc est *can. qui incipit omnes dist. 1.*, vel per numerum canonis, ex *gr. can. 3. dist. 1.* Pars altera judicia persequitur, eaque divisa est in causas, quæ sunt numero 36., sub unaquaque causa sunt plures *questiones*, & sub questionibus plures *canones*. In altera hac parte laudantur *numerus, causa, & questiones*, præterea numerus, vel priora canonis verba ex *gr. can. 2. caus. 8. quest. 2.* vel *can. nemo caus. 11. quest. 3.* Extat in hac decreti parte, hoc est in *caus. 33. quest. 3.*, tractatus de *penitentia* in septem distinctiones tributus. Cum indicantur canones, qui in hoc tractatu referuntur,

quodam etiam ex veteri, novoque Testamento, atque ex libris penitentialibus accipit.

(4) Primum illud opus Anselmo tribuendum non esse suspicatur Antonius Augustinus, Natalis Alexander, Baluzius, ceteri, qui alterum eidem opus adscribunt.

(5) Utraque hæc collectio pertinet ad exitum sæculi XI, aut ad initium sæculi XII. *Exceptiones Ecclesiasticarum regularum* nunc vulgus appellat *decretum*, quod diuisum est in libros septendecim; *Panormia*, quæ diuiditur in libros octo, veluti eius compendium est, atque ita dicitur quasi omnes comprehendat normas vitæ, ac disciplinæ ecclesiasticæ. Bellarminus *de scriptis. eccles. tom. 7. oper. pag. 331. ed. Venet. an. 1728.*, Ant. Augustinus *de quibusd. collector. canon. cap. 30. p. 241. et 242. tom. 3. ed. Luc. Natal. Alex. Hist. Eccles. sæc. 1. append. ad dissert. 20. num. 9. pag. 301. tom. 3. ed. Venet. an. 1776.*, Jo. Baptista Bartolus *Inst. jur. canon. cap. 52.*, Joannes Molinæus, qui primum Lovanii an. 1561. decretum edidit, in *præfat.*, alique complures disputant, num Ivo Panormie rector reuera sit. Burcardi, & Ivois fidem sequutus Gratianus in eadem erratis hæsit, in quæ ipsi pridem inciderant.

CAPUT VI.

DE RECENTIORIBUS JURIS CANONICI COLLECTIONIBUS.

LXXIII. Gratiani decretum.	LXXXIII. Decretales Honorii III.
LXXIV. Eius methodus.	LXXXIV. Collectio Gregorii IX.
LXXV. Decreti laudes.	LXXXV. Cur. Decretalium nomine appelleretur?
LXXVI. Vita.	LXXXVI. Eius fontes.
LXXVII. Forum emendatio.	LXXXVII. Diuisio.
LXXVIII. De nomine Palæz.	LXXXVIII. Collectio Bonifacii VIII.
LXXIX. Decreti auctoritas.	LXXXIX. Clementinæ.
LXXX. Collectio Bernardi Circa.	LXXXX. Extravagantes.
LXXXI. Collectiones Gilberti, Alani, Joannis Galensis.	LXXXI. Glossæ.
LXXXII. Collectiones Decretalium Innocentii III.	

§. LXXXIII.

Transgredimur nunc ad recentiores Juris Canonici collectiones; & primum quidem occurrit Gra-

tianus Monachus Benedictinus Clusii natus, qui medio sæculo XII. scripsit *Concordantiam discordantium canonum*, quam nunc *decretum* vocamus (1). Tota hæc collectio conflata est ex locis S. Scripturæ, ex canonibus quinquaginta Apostolorum, ex conciliis generalibus, ac particularibus, ex decretalibus summorum Pontificum, ex operibus Patrum, Scripturæque Ecclesiasticorum, ex libris Juris Civilis Romanorum, Capitularibus Regum Francorum, & rescriptis aliquot Imperatorum, denique ex historia ecclesiastica, gestisque summorum Pontificum plerumque desumptis ex libro diurno, atque ex ordine Romano.

(1) Decreti nomen, quo nunc Gratianæ collectionem appellamus, in eam quadrare nulla ratione posse, cum non unum, sed plura decreta referantur, jamdiu observarunt viri docti, præsertim Antonius Demochares, Antonius Augustinus, Romani Correctores. Sed usus fori, & scholarum locit, ut nunc ab omnibus eo nomine Gratiani collectio appelleretur. Vide Ant. Augustinum *de emend. Gratian. lib. 1. dial. 1.* & notas in eandem locum *lit. B. pag. 17. tom. 3. ed. Luc. an. 1767.*

§. LXXXIV. Diuiditur autem uniuersa collectio in partes tres, quarum prima de personis præsertim agit, continet *distinctiones* 101., & sub qualibet distinctione plures *canones*, qui ita allegantur, ex *gr. can. omnes dist. 1.*, hoc est *can. qui incipit omnes dist. 1.*, vel per numerum canonis, ex *gr. can. 3. dist. 1.* Pars altera iudicia persequitur, eaque diuisa est in causas, quæ sunt numero 36., sub unaquaque causa sunt plures *questiones*, & sub questionibus plures *canones*. In altera hac parte laudantur *numerus, causa, & questiones*, præterea numerus, vel priora canonis verba ex *gr. can. 2. caus. 8. quest. 2. vel can. nemo caus. 11. quest. 3.* Extat in hac decreti parte, hoc est in *caus. 33. quest. 3.*, tractatus de *penitentia* in septem distinctiones tributus. Cum indicantur canones, qui in hoc tractatu referuntur,

ne cum canonibus primæ partis confundantur (eodem enim modo procedunt) additur de *penitentia*, & causa nequaquam citatur, ex. gr. *Can. quem penitet dist. 1. de peniten.* Denique ad res pertinet tertia pars, eaque complectitur tractatum de *consecratione* tributum in *quinque distinctiones*, quarum canones laudantur hoc modo *can. tabernac. dist. 1. de consecr.*, vel *can. 1. de consecr. dist. 1.* Additur de *consecratione*, ut noscatur, canonem ad partem tertiam pertinere.

§ LXXV. Dici vix potest, quantis plausibus, & quanta hominum approbatione Gratiani collectio fuerit excepta, adeo ut in scholis publice legeretur, & in foro tamquam pars communis juris haberetur. Magna sane, & illustri laude merito celebratus est Gratianus, tum quia non ordinem sequutus temporum, ut plerique fecerant, sed sub certis titulis distribuit materiam universam, tum quia multo ceteris uberiores, atque ampliores dedit collectionem, qua complexus est quidquid fere pertinet ad rem ecclesiasticam, tum quia magno ingenii acumine, & diligentia, aptaque non scholis tantum, sed etiam forensi exercitationi methodo omnia ad concordiam vocare conatus est, inter qua pugna esse videbatur.

§ LXXVI. Verumtamen illud accidit perincommodè, quod tanta vir sedulitate, tamen, que illius temporis conditio erat, neque satis fuit antiquitatum gnarus, & rivos sectatus pleraque in opus suum derivavit non ipsis ex fontibus, sed ex mendosis collectionibus Burehardi, Ivonis, ceterorum. Factum hinc est, ut sæpe falsa pro veris usurpet; fidem adjungat decretalibus Pontificum Siricio antiquiorum; confundat canones quinti-sextæ in Trullo synodi cum canonibus sextæ synodi œcumenicæ, sententias Patrum cum decretis Pontificum Romanorum, aut conciliorum, & Patrem unum, aut unum Concilium, atque Pontificem cum alio Pon-

tifice, Concilio, Patre; corrumpat auctorum nomina, & loca, atque iis sententiam adscribat, quam nunquam animo conceperunt (1).

(1) Verissimum hoc est de Gratiano iudicium, quod tradidit Antonius Augustinus *lib. dialog. 1. de emend. Gratian. tom. 3. pag. 21. ed. Lucen.*

§ LXXVII. Cum hæc animadvertissent Antonius Contius, & Antonius Demochares de Gratiani emendatione sedulo cogitare ceperunt. Primum itaque canones omnes per numeros distinxerunt, ut facilius inveniri, laudarique possent, deinde plures decreto notas, atque emendationes addiderunt. Sed cum multa adhuc essent emendanda, Pius IV., & S. Pius V. selectis quibusdam viris, quos *Romanos Correctores* vocamus, Decreti emendationem commiserunt, que demum Gregorio XIII. Pontifice fuit absoluta. Antonius etiam Augustinus Tarraconensis Archiepiscopus eruditum vulgavit opus de Gratiani emendatione (1).

(1) Quod comprehenditur duobus dialogorum libris, qui extant *1. 2. ejus operum ed. Luc. an. 1767.* Novissime de Gratiani emendatione summo studio, ac diligentia laboravit Sebastianus Berardus, qui rem totam absolvit quatuor voluminibus, quorum est titulus: *Gratiani canones genuini ab apocryphis detecti; corrupti ad emendationum iudicium fidem exactis, diffusiores commoda interpretatione illustrati.* Suam quoque in Gratiani decreto emendando, aut explicando operam, & industriam posuerunt Pithoeus, Van Espenius, Diomedes Bruns, Bochemerus, Paulus, & T. A. de Riegger. Paucis ab hinc annis Le Platius disputatione Lovanii edita plane commentitios, ac nullas auctoritatis esse inquit canones, quos Gratianus ex Concilio Carthaginiensi IV. descripsit. Certo hujus Concilii nulla mentio est in Codice Canonum Ecclesie Africane, nulla item apud Ferrandum Diaconum, Dionysium Exiguum, ceterosque antiquos collectores. Hinc Justellus in *prefat. ad Cod. Eccles. Africam. tom. 1. Biblioth. Jur. Canon. p. 217.* Concilium hoc Carthaginense IV. repudiandum putat. Verum multi ex eo canones laudantur ab Egberto Eboracensi, Re-

ginone, Barchardo, Anselmo Lecensi, atque aliis; & ritus, qui ad ordinationes pertinent, totidem verbis exhibet Sacramentarium Romanum, quod ex Bibliotheca Regine Christiane editit Thomasius, qui illud in Gallia sæculo VII. scriptum putat. Emmanuel Schelestratus *dissert. 3. de Eccl. African.* priores canones de ritu ordinationum agentes in Synodo Carthaginiensi an. 398. constitutos putat; ceteros autem canones non in ea synodo conditos, sed a privato homine partim ex Orientalibus, partim ex Occidentalibus Canonibus collectos fuisse arbitratur. Tillemontius *art. 123. et not. 29. in Augustini vit. tom. 3. pag. 321. et 982. edit. Venet. 1732.* Synodum hanc defendere, atque objectis difficultatibus satisfacere conatur. Late etiam, & graviter de hujus Carthaginiensis Concilii auctoritate disputat Cellierus *Histoire generale des auteurs sacr. et eccl. et bre. tom. 10. pag. 686. et 687.* Sed utro vera habeatur sententia eorum, qui ad Concilium Carthaginiense IV. an. 398. pertinere negant canones illos 104, qui eodem Concilio adscribuntur; equidem valde dissentio ab iis, qui eosdem canones plane repudiandos, ac despiciendos existimant. Constat enim hos canones anto VI. sæculum laudari consuevisse, fuisseque agnitam eorum auctoritatem, uti ostendunt Fratres Ballerini in *append. ad opp. S. Leonis M. t. 2. par. 2. c. 3. §. 4. p. LXXXVIII. seqq.* Quare omnis si qui est. Gratiani error consistit in titulo, sive inscriptione, quia nimirum Concilio Carthaginiensi IV. canones adscripsit, qui ejus revera non sunt; sed tamen hos canones tanquam commentitios, ac nullius auctoritatis despici, & repudiari posse, vehementer nego.

§. LXXVIII. In inscriptionibus capitum, quæ in Decreto referuntur, sæpe occurrit nomen hoc *Palea*, quod unde sit desumptum, certo statui non potest. Quidam ea capita hoc nomine designari putant, quod sub illis incerta, ac nullius pretii, vel antiquata, aut etiam reperta contineantur; sed horum opinio vera esse non potest, cum non semper his capitibus villa, antiqua, iterata comprehendantur. Similior forte veri est opinio illorum, qui statunt, *Paleam* nomen esse auctoris, à quo canones utilitate, atque auctoritate præstantes adjecti sint, qui canones initio in margine appositi deinceps in libri contextum irrepserint (1).

(1) Observant Romani Correctores, in vetustissimis codicibus paucissima esse capita, quæ *Palea* nomen præferunt; atque eadem in uno codice valde emendato in margine reperi, in recentioribus autem Decreto exemplaribus plura numero esse, quam in antiquis codicibus reperiantur. Ex quo coniciunt, eadem capita deinceps addita fuisse, cum antea in decreto non haberentur. Non tamen unus fuisse videtur eorum omnium capitum auctor, neque omnia eodem tempore scripta sunt; & ideo vetustiores codices minorem habent capitum illorum numerum, quam habeant recentiores. Si *Paleam* auctoris nomen esse volumus, cum ipse primus hæc capita addere coepit, mirum non est, quod ceteri, qui eum sequuti sunt, suis quoque additionibus nomen ipsum inscripserint. Neque despicienda est conjectura eorum, qui putant, decreti studiosos illas in margine scripsisse additiones cum verbis *post alia*, sive *P. alia*, ut significarent, ea capita esse collocanda post ea, quæ Gratianus scripserat; errore autem librarium ex iis verbis deinceps factum esse *palea* nomen. Vide Ant. Augustinum de *emend. Gratian. lib. 1. dialog. 2. pag. 26.*, & notas in eundem locum, ubi lit. à Romanorum Correctorum ea. de re iudicium describitur.

§. LXXIX. De auctoritate Decreti sic habendum est; omnia, quæ in eo referuntur, vim eandem habere, ac si seorsim à Decreto spectentur. Itaque loca Sac. Scripturæ, decreta Summorum Pontificum, & generalium Conciliorum, quam sua indole, & natura vim habent, eandem in Decreto retinent; cetera vero auctoritatem, qua per se carent, in Decretum translata non consequuntur. Sunt qui Decretum ab Eugenio III. probatum, & publica auctoritate donatum putant; sed hæc opinio nullum habet idoneum fundamentum, quo niti posse videatur (1): Neque enim nunquam à Sede Apostolica Decretum approbatum est (2); quin etiam Gregorius XIII. huic operi emendando licet primum à Pio IV., & V. præpositus fuisset, ei tamen Pontifici auctoritatem tribuere noluit, cum illud se Pontifice absolutum in manus hominum pervenisset.

(1) Dedit quidem Eugenius III. facultatem, ut Gratiani collectio publice posset legi, & explicari, uti habet Kalendar-

rum Gymnasii Bononiensis ad an. 1152. Kal. Novembr. apud Alexandrum Machiavelium in not. ad Sigoniam Histor. Bonon. sed neque illi fieri precepit, neque auctoritate sua decretum confirmavit.

(2) Vid. Ant. Augustinum lib. 1. dial. 3. de emend. Gratian. tom. 3. pag. 26. & 27. ed. cit.

§. LXXX. Post editum Gratiani decretum plures prodierunt Summorum Pontificum Decretales, quibus magnus Canonice Jurisprudentiæ cumulus accedebat. Itaque Bernardus Circa Præpositus Papiensis, ac postea Faventinus Episcopus an. 1190. evulgavit *Breviarium Extravagantium*, hoc est decretorum, quæ extra Gratiani decretum vagabantur. Nam hæc collectio non tantum continet antiquiorum Pontificum decretales, canonesque Conciliorum, & Patrum sententias, quæ Gratiani diligentiam effugerant, sed & in primis constitutiones Summorum Pontificum post Gratianum editas, nimirum Alexandri III., Lucii III., Urbani III., Clementis III., præterea canones Concilii Lateranensis III. Collectio hæc *Prima Collectio* appellatur.

§. LXXXI. Bernardum Papiensem sequuti sunt Gilbertus Abbas, & Alanus Episcopus Antissiodorensis, qui omissas à Bernardo constitutiones collegerunt; sed horum collectiones brevi interciderunt. Quare ex his novam confecit anno 1202. Joannes Galensis, seu Vallensis, qui ea complexus est tum eorundem Pontificum, de quibus diximus, tum Coelestini III. constitutiones. Atque hæc *Secunda Collectio* dicitur.

§. LXXXII. Tum Bernardus Major Compostellanus Archidiaconus ex decretalibus, quas prioribus annis duodecim Innocentius III. ediderat, aliam collectionem absolvit, quæ tamen usu recepta non est. Nam ipse Innocentius opera Petri Diaconi Beneventani decretales suas unum in corpus redigendas curavit. Atque hæc collectio, quæ prima ab ip-

so Innocentio publica auctoritate donata est, *Tertia Collectio* fuit appellata. Hanc vero brevi consequuta est collectio, quæ *Quarta* dicitur, quæque in certum habet auctorem, & comprehendit posteriores Innocentii III. decretales, & canones Concilii Lateranensis IV., quod eo Pontifice habitum est.

§. LXXXIII. Honorius etiam III., qui post Innocentium Pontifex creatus est, suas decretales colligendas curavit, atque hæc *Quinta* decretalium collectio vocata est. Utraque illa Innocentii, & hæc Honorii collectio Sedis Apostolicæ auctoritate evulgata est. Atque hæc sunt quinque veteres Decretalium collectiones, quarum priores quatuor Antonius Augustinus, postremam Innocentius Cironius ediderunt, notisque illustrarunt (1).

(1) Duas etiam Alexandri III. collectiones post Boehemurum memorat Philippus Hedderichius *elem. jur. canon. par. 1. tit. 7. §. 92*

§. LXXXIV. Denique Gregorius IX., qui post Honorium Pontificatum obtinuit, suam confecit collectionem, per quam obsoleverunt quinque illæ vestustiores, quarum nunc facta mentio est. Prodiit hæc collectio, quam *Decretales* dicimus, an. 1234. (1), studio, atque opera S. Raymundi de Pennafort ex Ordine Prædicatorum. Quod Justinianus in Jure Civili præstitit, ut ex Codicibus Gregoriano, Hermogeniano, Theodosiano, atque ex Novellis Constitutionibus, quæ deinceps prodierant, illis etiam additis, quas ipse emiserat, novum Codicem absolveret, id in Jure Canonico Gregorius præstitit. Justiniani rationem in eo quoque ipse est imitatus, quod ex decretalibus superiorum Pontificum ea sustulit, quæ inutilia erant, quæque inter se pugnant videbantur.

(1) Romam venit Raymundus an. 1230., in eaque Urbe jussus à Summo Pontifice titium antorum spatium operam dedit
Tom. I. K

colligendis decretalibus; atque hanc collectionem in manus hominum pervenisse an. 1234. ostendit exemplum à Bremondio editum epistolæ Gregorii IX., quæ ante ipsas decretales descripta est, datæque nonis Septembris an. 1234. Vide *Prefationem* §. 3. num. 12. pag. VII., & notas 8. & 9. in *vitam S. Raymundi pag. XXXII.*, quæ omnia præmissa sunt *Summa S. Raymundi de Penafort ed. Verona an. 1744.*

§. LXXXV. *Decretalium* nomine collectio hæc appellatur, quod decretales epistolas Summorum Pontificum præsertim complectitur. Sunt autem *Decretales* epistolæ, quæ etiam absolute *Decretales*, & *Decretalia responsa* vocantur, Pontificiæ litteræ, quibus consulenti rescribitur, & quæ *Decretales* dicuntur, propterea quod iis aliquid generalitum vim habiturum, re diligenter expensa, decernitur.

§. LXXXVI. Depromptæ sunt Gregorianæ *Decretales* non tam ex constitutionibus Pontificum Romanorum à S. Gregorio I. usque ad Gregorium IX. quam etiam ex locis quibusdam Sac. Scripturæ, canonibus Apostolorum, decretis conciliorum ab Antiocheno usque ad Lateranense IV., denique ex Patrum, aliorumque Auctorum operibus. Ex quo conficiet fortasse aliquis, huic collectioni minus recte adscriptum fuisse nomen *Decretalium*, cum in ea non tantum Pontificiæ constitutiones, sed & alia permulta referantur. Verum cum maxima pars ejusdem collectionis conflata sit ex Pontificum decretalibus, additis præterea canonibus generalium conciliorum Lateranensium III., & IV., quorum auctores Alexander, & Innocentius III., facile intelligitur, quam apte in eam quadret *Decretalium* nomen.

§. LXXXVII. Dividitur Gregoriana collectio in quinque libros, quorum ordinem, & res, de quibus agitur in unoquoque eorum, exhibet hic versiculus

Judex, Judicium, Clerus, Connubia, Crimen.

Libri autem divisi sunt in plures titulos, quorum singuli plura capita continent, & capita, cum longiora sunt, in paragraphos tribuuntur. Ex his quoties aliquid laudandum est, indicantur prima verba capituli, vel numerus, vel utrumque simul, hoc modo ex. gr. *Cap. venerabilem de elect.*, *Cap. 1. de Cleric. conjug.*, *Cap. tua nos 26. de spons. & matrim. (1).*

(1) In allegandis hujus collectionis capitibus interjici à quibusdam solet verbum *extra*, hoc modo *Cap. 7. extra de elect.* ut nimum pateat, caput illud extra Gratiani decretum reperiri. Sed hæc minus frequens est allegandi ratio.

§. LXXXVIII. Gregorianæ collectioni deesse aliquid videbatur, cum novæ deinceps prodissent Summorum Pontificum constitutiones, dignæ sane, quæ in unum corpus redigerentur, partemque communis juris constituerent. Itaque Bonifacius VIII. anno quarto, postquam Pontifex creatus fuerat, usus opera Guillelmi Archiepiscopi Ebrudunensis, Berengarii Episcopi Bitterensis, & Riccardi de Senis, qui omnes postea Cardinales facti sunt, collegit canones duorum generalium Conciliorum Lugdunensium, & *Decretales* Pontificum Romanorum, quæ post editam Gregorii IX. collectionem fuerant evulgatæ, atque ex iis, suis etiam comprehensis constitutionibus, confecit *sextum Decretalium*. Quare hæc collectio Gregorianæ est supplementi loco, ac totidem, quot ea, libris constat. Ejus capita cum laudantur, in fine additur *in sexto*, ut à capitibus Gregorianæ collectionis distinguantur, hoc modo ex. gr. *Cap. Consecrationi de appellat. in 6.*

§. LXXXIX. Paulo post Bonifacium VIII. Clemens V., qui Pontifex renunciatus est initio sæculi XIV., collectionem fieri jussit quamplurimum constitutionum, quas ipse emiserat in Concilio Viennensi. Sed cum morte occupatus eam in vulgus edere non potuisset, id perfecit Joannes XXII., qui illam in

quinque libros divisim sexto Decretalium adiecit. Clementina hæc collectio appellatur ab auctore suo Clemente V., & constitutiones ea comprehensæ citantur hoc modo, ex gr. *Clement. si furiosi de relig. domib.*

§. LXXXX. Post Clementinas prodire Extravagantes, quæ hoc nomine appellatæ sunt, quia vagabantur extra corpus Juris Canonici, atque extra collectiones, quibus tunc Jus ipsam constabat (1). Duplex earum genus est. Aliæ nimirum sunt Joannis XXII., aliæ communes dicuntur, quod non unius Pontificis, quemadmodum Extravagantes Joannis XXII., sed complurium continent decretales ab Urbano IV. (2) usque ad Sixtum IV., quo Pontifice hæc collectio privato studio perfecta est (3). Ea vero dividitur in libros V., sicut Gregoriana, & ejus loca sic laudantur *Extrav. rem non novam de dol. & contumac. inter commun.* At vero Extravagantes Joannis XXII. omnes uno comprehensæ sunt libro, atque ita ejus loca indicantur, *Extrav. cum inter nonnullos Joan. XXII. de verb. signif.*

(1) Pontifices omnes constitutiones post Decretum editæ olim Extravagantes dicebantur, quod extra volumen illud vagarentur: & ideo primam earum collectionem Bernardus Papiensis *Breviarium extravaganatum* appellavit. Sed posteaquam in manus hominum preventi collectio Gregorii IX., cum Decretales in ea comprehensæ non simpliciter vagarentur, & tamen extra primum Juris corpus consistere, Doctores ejus temporis hanc collectionem indicantes solum vocabulum *extravaganantes* retinuerunt.

(2) Antiquissima decretalis, quæ occurrit in Extravagantibus, est Urbani IV., si vera est inscriptio in *Cap. 1. de Simonia.*

(3) Decretalis omnium novissima extat in *Cap. 2. de relig. & ventris Simonia;* eaque à Sixto IV. an. 1483 vulgata fuit.

§. LXXXXI. Atque hi sunt libri illi, videlicet *Decretum, Decretales, Sextus Decretalium, Clementinae, Extravagantes,* quibus in scholis, atque in foro utimur, & quibus corpus Juris Canonici con-

statum est. Sunt in libris singulis *Glossæ*, hoc est commentarii, qui multorum quidem opera exarati sunt, & qui non majorem habent auctoritatem, quam privati Doctoris opinio habere potest in legibus explanandis. Corpus integrum Juris Canonici Gregorio XIII. Pontifice editum Romæ est, diligenterque emendatum.

CAPUT VII.

DE JURIS NOVISSIMO.

LXXXXII. Jus novissimum.	LXXXXVIII. & LXXXXIX.
LXXXXIII. & LXXXXIV.	Earum collectiones.
Septimus Decretalium.	C. Regule Cancellarie.
LXXXXV. Bullæ.	Cl. Earum auctoritas.
LXXXXVI. Earum species.	CII. Concilium Tridentinum.
LXXXXVII. Distinguntur à Brevibus.	CIII. Declarationes Sac. Congregationum Cardinalium.

§. LXXXXII.

Verum editis libris illis, quos hactenus recensimus, novæ prodierunt, & quotidie in lucem prodeunt Summorum Pontificum constitutiones, absolute sunt etiam, atque ad eum productæ statum, in quo nunc sunt Regule Cancellariæ, habitum Concilium Tridentinum, quod non tantum Lutheri præsertim, & Calvini hæreses profligavit, sed multa etiam ecclesiasticæ disciplinæ capita constituit, denique plures etiam à Sacris Congregationibus Cardinalium, præsertim Concilii Tridentini Interpretum, declarationes emissæ sunt. Ex his omnibus conficitur Jus novissimum, videlicet Jus constitutum post evulgatos libros, quibus corpus Juris Canonici constare diximus.

§. LXXXXIII. Primus Gregorius XIII. animum adiecit ad colligendas constitutiones Summorum Pontificum, quæ post Sixtum IV. in lucem prodierant, atque id negotii dedit viris doctis, qui *Septimum De-*

decretalium emitterent. Sed eo mortuo, cum opus adhuc esset infectum, illud perficiendum curavit Sixtus V., quo etiam humanis rebus erepto, denique opus integrum absolutum, & typis excussum est Clemente VIII. Pontifice, qui cum Cardinalis esset, ex numero illorum fuerat, qui ea in re suam operam, studiumque posuerant. Sed obortis eo in opere difficultatibus (1), visum est suppressere exemplaria, quæ nunc rarissima sunt, & gravi emenda pretio reperiri vix possunt.

(1) Vid. Fagnan. in *Cap. cum venissent de judic. num. 61.*, qui rem totam diligenter enarrat.

§. LXXXIV. Iisdem fere temporibus Petrus Matthæus Jurisconsultus Lugdunensis edidit *Septimum Decretalium* à se privato studio exaratum; sed hoc opus publica auctoritate caret, multa in eo sunt vitia, & plura etiam desiderantur.

§. LXXXV. Sunt igitur extra corpus Juris Canonici, sed tamen ipsius Juris partem efficiunt, posteriores decretales Pontificum Romanorum, quæ *Bullæ* nuncupantur à *Bulla*, aut *Sigillo* vel plumbeo, vel aureo, quod una ex parte imagines exhibet SS. Apostolorum Petri, & Pauli, ex parte altera nomen Pontificis, pendetque ex funiculo, quod interdum sericum, interdum canebis est.

§. LXXXVI. Bullæ aliæ consistoriales sunt, quæ expediuntur in Consistorio adhibito consilio Cardinalium, à quibus subscribuntur, & hæc aliud præterea sigillum ad formam crucis habere solent. Aliæ vero sunt *non consistoriales*, quæ extra Consistorium nullis Cardinalium subscriptionibus emittuntur. Sunt etiam *Bullæ dimidiæ*, quæ tali hoc vocantur nomine, quod in sigillo impressum non habent nomen Pontificis, atque hæc feruntur à Pontifice, atque tam consecratur.

§. LXXXVII. Bullæ à Brevibus distinguuntur I. quod hæc pro levioribus ille pro gravioribus plurimque negotiis dari solent; II. quod hæc Latino elegantiori charactere, illæ charactere Longobardico, aut Teutonico scribuntur; III. Brevia per Cardinalem à Secretis Brevium, Bullæ in Cancellaria Apostolica expediuntur; IV. Bullæ sigillum habent aureum, vel plumbeum pro ratione eorum, ad quos mittuntur, Brevia sigillum cere rubræ, in quo impressa est imago S. Petri piscationem exercentis, unde expediendi dicuntur *sub annulo Piscatoris*; V. denique pro Bullis subobscuræ, crassioresque membranæ, pro Brevibus albæ, & subtiles adhibentur (1).

(1) Vid. *Constit. 145. Benedicti XIV. p. 361. t. 1. ejus Bullar. ed. Romæ 1754.*

§. LXXXVIII. Bullas, sive Extravagantes Pontificum constitutiones à S. Leone M. usque ad Sixtum V. primus collegit Laertius Cherubinus IC. Romanus, easque comprehendit uno volumine, quod *Bullarium* appellavit. Auxit deinceps suum hunc librum constitutionibus Pauli V., ac tertiam quoque parabat Bullarii editionem, qua etiam ceteræ constitutiones postea latæ continerentur. Sed cum re infecta à vita excessisset, susceptum à Patre opus absolvit Angelus Maria Cherubinus, qui Romæ edidit *magnum Bullarium Romanum* divisum in Tomos quatuor, quibus complexus est omnes constitutiones, quas pater collegerat, et quas omiserat, atque illas in primis, quæ post ejus obitum prodierant, usque ad Innocentium X. Quatuor his libris quintum addiderunt Angelus à Lantusca, et Paulus à Roma, qui constitutiones collegerunt, quæ superiori tomo prætermisissæ, quæque usque ad Clementem X. editæ in lucem fuerant.

§. LXXXIX. Sed ceteris palmam præripuit *Bullarium Magnum*, quod non multis ab hinc annis

editum Romæ est à Hieronimo *Mainardo* divisum in *tomos* 14., quodque omnes continet Bullas summorum Pontificum à S. Leone M. usque ad Clementem XII. Est etiam Bullarium Benedicti XIV., quod ejus Pontificis constitutiones comprehendit, quodque in 4. *tomos* divisum est; et sunt item Bullæ nondum uno libro comprehensæ Clementis XIII., Clementis XIV., et Pii VI., quem diu Deus servet incolumem et Ecclesiæ, et nostram omnium bono. Neque defuerunt qui Bullarum summam, sive compendium conficerent, qua, in re laborarunt Stephanus Quaranta, et Flavius Cherubinus Laertii filius, novissime Aloysius Guerra, à quo *Tomis* quatuor comprehensa est: *Pontificaliarum Constitutionum in Bullario Magno, et Romano contentarum, et aliunde desumptarum epitome.*

§. C. Regule Cancellariæ originem repetunt ab Joanne XXII., qui primus scripto mandari voluit has leges; ut iis Apostolica Cancellaria regeretur. Nam antea non scriptis regulis, sed consuetudine, ac viva voce ejus negotia expediebantur. Consequentes Pontifices, ac præsertim Nicolaus V. varie auverunt has regulas, easque perduxerunt ad eum statum, in quo nunc sunt. Hodie Cancellariæ Regule numerantur 72., in quas, præter ceteros, commentarios scripsit omnium uberrimos, atque accuratissimos, et quatuor *tomis* comprehensos Joannes Baptista Rigantius.

§. CI. Hæ regule vim obtinent, quamdiu sospes est Pontifex, à quo editæ sunt, atque ut conualescant, probari, et confirmari debent, quod paulo post creationem ab unoquoque Pontifice fieri solent. His vero derogatum in multis est per pacta conventa inter Summos Pontifices, et potentissimos Europe Principes; quæ pacta conventa, sive, ut vocant, *concordata* nos in his Institutionibus suo loco indicabimus.

§. CII. Concilium Tridentinum indictum est à

Paulo III., quo Pontifice decem habitæ sunt sessiones, octo nimirum Tridenti, et duæ Bononiæ, quo venerant Concilii Patres fugientes contagionem, quæ Tridentum premebat. A Julio III. Tridenti restauratum est, ac sex habitis sessionibus propter bella intermissum. Denique redintegratum est à Pio IV., novemque celebratis sessionibus anno 1563. absolutum. Constat sessionibus vigintiquinque; habet unaquaque fere sessio partes duas, quarum una comprehendit capita, et canones, quibus damnantur hæreses, et catholicum dogma constituitur, altera, quæ inscribitur *de reformatione*, habet decreta, quæ disciplinam respiciunt (1). Sessio XXIV. post editos canones de sacramento matrimonii continet decretum *de reformatione matrimonii*, quod in decem capita tributum est, deinceps capita viginti, et unum decreti *de reformatione* generatim; sessio autem XXV., præter alia *reformationis* capita, complectitur decretum *de Regularibus, et Monialibus*, quod est divisum in capita viginti duo.

(1) Hujus Concilii historiam docte, accurateque conscripsit Sforza Pallavicinus Cardinalis *Hist. Conc. Trident. contra Petri Suetii narrationem*. Ipsum vero Concilium legitimum, et recurrendum ab omnibus orthodoxis habendum, colendum, et suscipiendum esse præter ceteros, ostendit Natalis Alexander *Hist. Eccl. t. 9. diss. 11. art. 166. p. 366. ed. Ven. 1776.*

§. CIII. Denique ad Jus Canonicum pertinent etiam declar. Sac. Congregationum Cardinalium. Sunt autem Congregationes cætus Cardinalium, quibus à Summo Pontifice cæta negotia noscenda, ac definienda commissa sunt. Plures hæ sunt; atque earum definitiones vim magnam habent, et cum consulto Pontifice feruntur, legem constituunt (1).

(1) Vjd. Bullam *Immortalia* 117. *Sixti V. in Bullar. Magn. tom. 4. par. 4. pag. 392.* De Congregationibus Cardinalium hæc agit Jacobus Cœlius *Notit. Cardinal.*

LIBER I.
TITULUS I.

De Jure personarum, deque Laicis, et Clericis
generatim.

I. Personarum divisio.	V. Clericorum jurisdictio.
II. Baptizati Ecclesie imperio subijcti.	VI. ad VIII. Eorum jura, et privilegia.
III. Carthecumeni.	IX. Vita, et honestas.
IV. Hierarchia ordinis, et jurisdictionis.	X. Habitus.
	XI. et XII. Tonsura.

§. I.

U^t Civile, ita etiam Jus Canonicum pertinet ad *Personas, Res, et Judicia*. Personarum causa reliqua constituta sunt; itaque a Personis exordiemur. Summa personarum divisio est, ut alii hominum Laici, alii Clerici sint (1). Qui divino cultui, et Ecclesie ministerio ab Episcopo in eorum ordinatione, seu consecratione addicti sunt, Clerici dicuntur a graeco verbo κληρικός, quod latine *sors* est, quoniam peculiari modo pertinent ad sortem, atque hereditatem Domini (2); *Laici* a graeco verbo λαϊκός, quod latine *populum* significat, quoniam *populum*, et plebem Ecclesie constituunt. Est et quodam tertium genus personarum, quas Ecclesiasticas vocamus, cujusmodi sunt Monachi ordinibus non initiati, Moniales, et si qui sunt alii, qui quamquam inter clericos relati non sint, fruuntur tamen privilegiis clericorum ob peculiare vitae genus, quod profitentur.

(1) *Can. 7. cau. 12. q. 1.* Negligit nunc Jus Canonicum summam illam personarum divisionem, quam proponit Tribonianus §. 1. *Iustit. de jure personarum*, quod nimirum omnes homines aut liberi sunt, aut servi; sed olim suos Ecclesia servos habuit, quorum mentio est in Concilio Agathensi *can. 7.* apud Labbeum *collecl. concil. t. 3. col. 322.*; Aurelianensi *IV. cau. 9. col. 1365.*; Emeritensi *can. 20. col. 322. tom. 7.*, locisque aliis, et in Decretalibus *cap. 3. et 4. de rer. permitt.* Ecclesie servos manumittebat Praelatus, tamquam procurator, non tamquam dominus; quoniam dominium Ecclesie erat proprium, eaque *Idcirco manumittens* dicitur in *cap. 6. de servo non ordin.*, quia nimirum ejus auctoritate manumissio fiebat, licet actus ipse manumissionis ab Episcopo perageretur. Justa autem causa operis erat, ut recte Ecclesie servi manumitterentur, et sine hac causa manumissi in servitutem revocabantur, ne quid Ecclesie caperet detrimenti Concilium Hispanicum *l. cap. 1. et 2. tom. 6. conc. collect. Labbei col. 1313.*, et Emeritense *can. 20. col. 322. tom. 7.* Ecclesie servi debebant operas, atque obsequium Ecclesie, a quibus manumissi fuerant, uti quilibet libertus patrono suo, et huc referendum est Concilium Aurelianense *IV. col. 1365. tom. 3. cit.* et Emeritense *can. 20. col. 322. cit. tom. 7.*, cum hi liberi ab Ecclesie patrocinio, aut officio discedere prohibentur. Quin illud peculiare erat in Ecclesie servis, ut non modo ipsi, qui manumissi fuerant, sed etiam eorum liberi, sub Ecclesie patrocinio esse deberent Concilium Toleranum *III. loc. 6.* apud Baluzium *loc. cit. col. 400.*, et Emeritense *cit. can. 20.* Ante statum Caroli M. triplex erat manumittendi modus, aut eorum Principe *per denarium*, aut in Ecclesia *per chartam, seu tabulam*, aut etiam *per privatam epistolam*. Manumissio *per denarium* in eo erat posita, ut servus manu teneret denarium, quem Princeps jactabat, atque excutiebat, nisi haberet vetus hujusce manumissionis formulam apud Pithoeum *Form. antiq. in Cod. canon. vet. Eccles. Roman. num. 4. p. 29. 437. ed. Paris. 1687.*, et in *Glos. Leg. Salic. tit. 28.* post Baluzium *Capitular. Reg. Franc. tom. 2. col. 477. ed. Venet. 1773.*, et Bignonium ad Marculum *ead. loc. col. 614.*, atque uti constat ex Marcullo *Formular. lib. 1. cap. 22.* et in *append. c. 24.* apud eundem Baluzium *loc. cit. col. 264.*, et 300., ubi praecipuum, et charta denariiis occurrat. Genus hoc manumissionis ex lege Ripuaria reperitur in *Cap. Dagoberti Regis num. 57.* apud Baluzium *Capitular. Reg. Franc. tom. 1. col. 28. ed. Venet. 1772.*, ex *Legge Salica* a Marcullo *loc. cit.*, ex quo recte colligit Bignonius in *notis* ad illam Marculi locum *col. 614.*, manumissionem hanc *ex lege Salica, Ripuaria, aut alterius ad-*

gentilitie gentis processisse. Servi hoc modo manumissi *denarii* vocantur homines, et *denariales liberti* in Capitularibus Regum Francorum, atque in Legibus Longobardorum appellantur. Altera manumissio in Ecclesia fiebat per chartam, ut est in *Capit. 6. Caroli M. an. 788.* apud Baluzium tom. 1. col. 152. edit. cit., qui per chartam in Ecclesia iuxta altare dimissi sunt liberi; et que erat charta libertatis, quam Dominus à se scriptam, aut subdiciptam, atque in Ecclesia recitatam manumissio tradebat, aut à se scriptam eadem Archiepiscopus, si Dominus liberum esse servum ore pronuntiaret. Atque hæc illa ipsa est manumissio, quam in Sacrosanctis Ecclesiis ter dixit Tribonianus § *multis Insti. de Libertis*, quamque memorat Constantinus M. in *L. 1. et 2. C. de his, qui in Eccles. manumit.*, et qui eo modo liberi fiebant, secundum Legem Romanam manumitti dicebantur, atque ad hæc pertinet *Capit. 58.* Legi Ripuariorum apud Baluzium loc. cit. tom. 1. col. 28. Denique monumittebantur etiam servi per privatam epistolam, aut chartulam, et hinc Gregorius Turonensis *Hist. lib. 6. cap. 26. col. 450. ed. Ruardi Paris. 1699.* narrat, quod Ingoberga Chanberli Regis Vidua, *subitanea egritudine fatigata, migravit à saeculo, multos per chartulas liberos derelinquens.* Servi manumissi per chartulam, aut tabulam, sive ex privatam esset conscripta, sive publice in Ecclesia recitata *chartularii, et tabularii* dicebantur, quos *Capitulare 24.* Caroli M. anni 803. num. 8. et 9. apud Baluzium loc. cit. col. 281. tom. 1., et *cap. 7.* Pippini lib. col. 269. distinguit à *denariis*, quorum supra est facta mentio. Manumissi in Ecclesia patronam habebant ipsam Ecclesiam, manumissi coram Principe ipsam Principem; qui vero per epistolam ita manumittebantur, ut nullum obsequium manumissor retineret, defensionem Ecclesie, aut Principis, aut etiam alterius potentis impetrabant, ut esset qui eorum libertatem tueretur, et ab omni injuria eos vindicaret. Manumissi in Ecclesia ingenui fiebant; ac Romana civitate donabantur ex Constitutione Imperatoris Constantii L. 1. *Cod. Theod. de Manumit. in Eccles.* *Sozomenus Hystor. lib. 1. cap. 9. pag. 21. ed. Valesii Cantabrigiæ 1720.* sed et manumissi extra Ecclesiam ingenuitatis jura consequantur, cum ea lege à Domino libertatem obtinuerint, uti patet ex *Leg. Ripuar. cap. 37.* et ex *Leg. Salicæ cap. 28.* apud Baluzium *Capitular. Reg. Franc. tom. 1. col. 28.* et *col. 213.*, atque ex *Marculfo Formul. lib. 2. c. 32.* et in *append. cap. 48. col. 290. et 318.* apud eundem *Baronium tom. 2.* Nam ea res à domini arbitrio pendebat, et forte, uti putat Bignonius ad *Marculum lib. 2. cap. 32. col. 639.* apud Baluzium loc. cit. tom. 2., ea tempestate liberti

norum, et iugenuorum discrimen sublatum fuerat. Extincta inter Christianos servitute summa hæc libertorum, et servorum divisio non amplius obtinet: sunt tamen in Decretalibus Gregorii IX. tituli *de conjugio servorum, de servis non ordinandis.*

(2) *Can. 1. dist. 21.* Elepaater Constantinus M. L. 11. *C. Theodos. de Episc. et cler.* describit clericos: qui addicti divino cultui ministeria religionis impendunt.

(3) Ad rem Hieronymus *ep. 72. ad Nepot. n. 50. l. 1. col. 206. ed. Vallarsii Verone.* *Admirari Dei*, inquit, *propterea vocantur clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia Dominus ipsis, illis parti Clericorum est.* Multa, et præclara de origine nominum clericorum, et hæcorum habet doctissimus Mamachus *orig. et antiquit. christian. lib. 4. cap. 1. §. VI. tom. 4. pag. 14. et seq.* Vide etiam Petrum de Marca *disser. de discrim. cleric. et laicor.*

§. II. Spectant Laici ad jus civile, ejusque legibus tamquam reipublice cives subjeiuntur; sed ad Ecclesiam quoque pertinent, quia Baptismo donati inter ejus filios cooptati sunt. Itaque in eos in rebus spiritualibus imperium exercet Ecclesia, sique gaudent bonis omnibus, quæ ex christianæ communionis vinculo proficiuntur. Quinimo merita pleccuntur poena, et bonis privantur suis; si fidem deserant baptismo susceptam, sequæ conferant ad castra infidelium; si hæretici fiant, & sequantur errores ab Ecclesia damnatos, neque moniti resipiscant, si tamquam schismatici Ecclesie, et ejus capiti Romano Pontifici parere recusent; si ab Ecclesie sinu fuerint ejeti, et excommunicati. In hos omnes Ecclesia suo utitur imperio, et potestate, tamquam extorres filios, et criminosos.

§. III. Qui inter Ecclesie filios recepti non sunt, ii nullo modo ad Ecclesiam pertinent, nisi forte Baptismum petierint, et fiant quasi candidati Christianæ Religionis, uti sunt ii, quos Catechumenos appellamus (1). Hos rei Christianæ elementa docet Ecclesia, tradit symbolum, et signum crucis, instituit ad Baptismi gratiam recipiendam. De laicis non nisi pro re nata, et pro relatione, quam ha-

bent ad res sacras, agendum nobis est.

(1) Quod signum crucis, inquit Augustinus tract. 11. in Jo. c. 3. tom. 3. part. 2. col. 376. ed. Maur. Venet. 1730, habent in fronte catechumeni jam de domo magna sunt, sed fiant ex serois filii. Non enim nihil sunt, qui jam ad domum magnum pertinent. Interdum catechumeni christiani dicuntur, quo inuolunt referuntur Enonem 39. Concilii Eliberitani; licet Gabriel Albaspinus in notis ad hunc canonem pag. 175. ed. Neapol. 1770. eum longe aliter explicandum putat. De catechumenis illis erit agendi locus Libro II., cum de Baptismo disputabimus.

§. IV. Omnis igitur sit tractatio de clericis, ex quibus efficitur Hierarchia (1), que constat ex Episcopis, Presbyteris, et Ministris (2), quæque Divina Lege instituta est, ut haberet Ecclesia, qui ea præstarent, quæ sunt ordinis, sive sacri ministerii, et quæ sunt regiminis, sive jurisdictionis. Quare universum clericorum potestas vel ad ordinem, vel ad jurisdictionem pertinet, et alia est hierarchia, quæ ordinis, alia, quæ jurisdictionis, seu regiminis appellatur. Singulos nos persequemur ecclesiasticæ hierarchiæ gradus, atque omnem ordinis, et jurisdictionis protestatem explicabimus. Sed antequam de singulis dicere aggrediamur, nosceda sunt, quæ universos clericos generatim attingunt.

(1) Hierarchia apte definitur potestas à Christo suis Apostolis, eorumque legitimis successoribus tributa, ut Ecclesiam regant, et divina religionis mysteria in ea celebrent, atque distribuant. S. Dionysius Areopagita, sive postius auctor operis, quod ejus nomine circumfertur de Cælesti Hierarchia c. 3. pag. 41. tom. 1. opp. ed. Antwerpæ 1634. Est Hierarchia, inquit, mea quidem iudicio sacer ordo, et scientia, et actio, quæ ad Deiformitatem, quantum fas est, accedit, atque nititur sibi divinitus illustrationibus proportionem quandam ad Dei suboritur imitationem. Ac S. Maximus in his scholior. in cælest. Dionys. Hierarc. pag. 6. Quamquam idem, inquit, hierarchia nomen inscribitur huic operi

solet appellare Dionysius Hierarchas Episcopos. Sciendum est igitur, hierarchiam quidem esse principatum, ac velut curam ordinandorum sacrorum. Hierarcham vero, qui sacris præest, eaque curat, ac moderatur. Conler, prætor Petavium, et Hallerium, qui de Ecclesiastica Hierarchia peculiariter opera ediderunt, Cl. Mamachum orig., et autq. Christian. lib. 4. part. 1. cap. 3. §. 4. tom. 4. pag. 278.

(2) Si quis dixerit, inquit Concil. Trident. sess. 23. can. 6. de sacr. ordin., in Ecclesia catholica non esse hierarchiam divinam ordinatione institutam, que constat ex Episcopis, Presbyteris, et Ministris, anathema sit.

§. V. Principio soli clerici ecclesiasticam jurisdictionem habere possunt, sacrumque imperium, quo fruuntur erga illos, quos sibi jure subjectos habent. Hujus potestatis, quam spirituales jurisdictionem vocamus, plura sunt capita, de quibus suis locis disseremus, cum de jure personarum ecclesiasticarum, deque sacris Magistratibus agentes videbimus, quæ sacri imperii pars quibusdam clericis, quæ aliis sit attributa.

§. VI. Deinde certis fruuntur clerici privilegii, quorum quedam personas ipsas, et quedam res eorum attingunt. Quæ ad personas pertinent, ea vel honoris sunt, aut juris, vel personalem exemptionem, et reliqua personalia clericorum commoda respiciunt. Honoris, ac juris privilegia eo spectant, ut clerici nobiliorem occupent in templo locum, et præeant collegiis, atque corporibus laicorum, ut soli ecclesiasticas Dignitates, et Beneficia, ex iisque pensiones habere possint, et soli jus habeant utendi, fruendi redditibus rerum Ecclesiasticarum, et Beneficiorum.

§. VII. Jura exemptionis in eo sunt posita, ut neque publicis fungi muneribus (1), neque ad laicos iudices venire compellantur, sed solum ecclesiastico Magistratui subesse debeant (2). Reliqua privilegia eo fere vocantur omnia, ut in jus vocati à creditoribus in id solum, quod est supra de-

centem eorum tuitionem, condemnentur (3); ut clerici filifamilias plenum habeant dominium bonorum adventitiorum (4); ut qui in clericum violentas manus injecti statim expers ecclesiasticae communionis, sive excommunicatus evadat (5).

(1) Vide Cod. Theodos. tot. fere tit. de Episc. et Clericis, ubi clerici immunes continentur ab omnibus publicis muneribus, atque ab his etiam, quae honorifica habebantur. Eadem probatur immunitas à sordidis muneribus in tit. de extraord. sive sordid. muner., & in L. 15. eod. tit. sordida haec munera enumerantur. Idemque sancitum est in Capitularibus Regum Francorum lib. 7. cap. 185. apud Baluzium tom. 1. col. 711. ed. Venet. an. 1772.

(2) Cap. 11. de for. compet. et tom. caus. 11. q. 1. Vide etiam Capitularia Regum Francorum lib. 7. cap. 378. et 390. et lib. 7. cap. 387. 396. apud Baluz. tom. 1. col. 624. 606. 735. 750. & locis aliis compluribus.

(3) Cap. Odear. tit. de solut.

(4) Auth. Presbyteros Cod. de Episc. et Cler.

(5) Can. si quis suadenti caus. 17. q. 4.

§. VIII. Ad res Clericorum pertinent realis exemptionis jura. Propterea clericorum bona, quemadmodum & bona Ecclesiarum, immunia sunt ab oneribus, atque à vectigalibus, quae à laicis imponuntur (1). Quam recte, quamque merito haec sibi clerici privilegia vindicent, non semel Principes declararunt, eaque probarunt suis etiam legibus, & constitutionibus (2). Aequum enim est, esse in Civitate gratiosos, uti & apud ethnicos erant, qui sacris in rebus versantur, ac praeterea compensanda sunt onera, quibus in sacris explendis officiis, & ministeriis afficiuntur.

(1) Cap. 4. & 6. de immun. Eccles. cap. 1. 3. & 4. eod. tit. in 6.

(2) Quod videre est praesertim in titulo Cod. Theodos. de Episc. et Cler. et in tit. de extraord. et sordid. muner.

§. IX. Tenentur praeterea Clerici peculiaribus

quibusdam legibus, cujusmodi sunt, ut in primis morum integritate, sanctitate vitae, doctrina ceteris exemplo sint (1); ut parce, & frugaliter vivant, atque ut opes conferant ad pauperum levamen, non ad inanes sumptus; ut corporis cultu utantur, qui luxu simul careat, & sordibus, ne contemptum, aut invidiam pariant (2); ut non modo sceleris puri sint, sed omnem etiam aliorum offensionem, suspitionemque declinent; ut se abstineant à saecularibus negotiis, atque muneribus (3), à foeminis secum in una, & eadem domo retinendis, nisi arcta cognatio omnem suspicionem excludat (4), ab omni turpi lucro, & quaestuosa negotiatione (5), à choreis, comediis, aliisque spectaculis (6), à ludis alearum (7), à venationibus (8), à saeculari militia (9), à nutrienda nimis eleganter coma (10), ab armis deferendis (11), atque à ceteris ejusdem generis, de quibus agitur in Titulo de vita, & honestate clericorum. Nam eos servare oportet diligenter leges omnes, quae pro eorum moribus, & disciplina Ecclesiasticis canonibus latae sunt, quaeque aut in corpore Decretalium extant, aut in Bullis Summorum Pontificum, aut in decretis Concilii Tridentini, quae dicuntur de reformatione, aut in provincialibus, diocesanisque constitutionibus.

(1) Vide S. Jo. Chrysostom. de Sacerd. l. 5. c. 3. p. 416. et lib. 6. cap. 4. pag. 423. tom. 1. ed. Mansuetani Paris. an. 1718.

(2) Cap. 5. de vit. et honest. cler. S. Hieronymus ep. 52. ad Nepotianum tom. 1. col. 262. ed. Vallartii Veron. ita admonet Nepotianum: vestes pullos aequo detrahe, ut candidas. Ornatus ut sordet pari modo fugiendi sunt; quia alterum delictus, alterum gloriam redoleat. Concilium Lateranense II. habitum Innocentio II. Pontifico can. 4. apud Labbeum col. 1500. tom. 12. habet haec: nec in superfluitate, scitura, aut colore vestium; nec in tonsura, intuentium, quorum forma, et exemplum esse debent, offendant aspectum.

(3) Tot. Tit. de cleric. aut monach. sacral. negot. re immite. Tom. I.

(4) *Cap. 9. de cohabit. cleric. et mulier.* Quin etiam remouende sunt & feminæ cognatæ, quæ prauos habent mores, & in quas aliquis cadit suspicio *Cap. 5. de cohabit. cleric. et mulier.* De clericis, qui secum domi mulieres retinere prohibentur, est etiam notatiōe dignus canon 3. Concilii Nicœni *col. 43. tom. 2. collect. Labbei ed. Venet.*; ubi statuitur, nemini, qui in clero est, licere subintroductam, hoc est extraneam habere mulierem, secundum Dionysii Exigui interpretationem. Quo quidem canone fretus S. Basilius *ep. 33. p. 149. tom. 3. opp. ed. Maurin. Paris. 1730.* Pæregorium Presbyterum, quamquam ipse vir esset septuaginta annos natus, eiecisse iussit mulierem quam secum domi retinebat, minatusque est, si non pateret, depositionis, & excommunicationis poenam.

(5) *Can. 9. dist. 88., can. 1. c. 14. q. 4., cap. 6. ne cleric. vel monach. Clem. 1. §. aduersus de vita, & honest. cleric.* Concil. Nicœnum *can. 16. tom. 2. col. 39.* Concil. Arelat. 1. *can. 12. tom. 1. col. 1452. collect. Labbei ed. Venet.,* Concil. Tridensinum *sess. 22. de reform. cap. 1.* Quædam tamen sunt negotiationes, quibus clerici non interdiciuntur, & quas diligenter expendunt Theophilus Reynaudus in *discept. de Reliq. Negotiat.*, Gonzalez in *cap. 6. ne cleric. vel monach. num. 6.*, àllique Decretalium interpretes in eadem titulam. Ita licet clericis labore manuum suarum, & honesto artificio sibi victum comparare, præterea vendere res collectas ex propriis prædiis, & carius etiam vendere res, quæ supersunt, quasque ipsi emerunt pro se, & familia sua, modo se intra fines iusti pretij contineant. Prohibentur tamen clerici etiam sub alieni nominis iuolucro cambia, uti vocant, activa contrahere, & similes quas tuotas negotiationes exercere, Benedictus XIV. *Constit. Apostolicæ 13. tom. 1. eius Bullarii pag. 19. edit. Rom. an. 1754.* Pertinent etiam ad eisdem materiam Encyclicæ Litteræ *causæ primæ Clementis XIII. datæ die 17. Septembr. 1759. ad Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos,* quibus statutus, ne clerici, & sacerdotes ministri, aut procuratores laicorum sint ipsique præterea ab omni quæstuosæ negotiationis genere repelluntur, Consule Giraldum *Exposit. Jur. Pontific. par. 1. sect. 324. tom. 1. pag. 222. & par. 2. tom. 2. sect. 73. pag. 913. seqq.*

(6) *Can. 37. dist. 5. de concecr. can. 19. dist. 34.* Vide S. Carolum Borromeum in Concil. Provinciali. 1. par. 2. act. *Eccl. Mediolan. part. 1. pag. 19.*, decreta Concilii Burdigalensis *tit. 21., Bironicenis tit. 25. can. 6., Aquensis tit. de vit. & honest. cleric. apud Hardouin tom. 10. col. 1359. 1486. 1543.*

(7) *Can. Apostolorum 35. apud Cotelarium P.P. Apostol.*

tom. 1. pag. 443. ed. Amstelædani 1734. Episcopus, Presbyter, vel Diaconus alius, et sbricitatus vocatus vel desinat, vel deponatur, Subdiaconus, aut lector, aut cantor similia faciens vel desinat, vel segregetur.

(8) Vide Benedictum XIV. *de Stud. Dioces. lib. 11. cap. 10. §. 6. & seq.*, ubi etiam queritur, num clerici quodlibet venationis genus exercere prohibentur. Certo duplex venatio est, altera scilicet clamorosa, seu taliosa, quæ fit cum magno tumultu, strepituque armorum, & eorum ad occidendos apros, cervos, majoresque foras; altera quæta, quæ nimirum exercetur solis laqueis, retibus, aut etiam cum armis, sed paucis adhibitis canibus, sine ullo strepitu ad capiendos volucres, minoreque belluas non feroces. Communior sententia est, tantum clamorosam venationem clericis esse vetitam, sed magis esse consentaneam Iuri opinio illorum, qui utramque genus venationis interdictum putant.

(9) *Canon Apostol. 74. apud Cotelarium loc. cit. pag. 453.*

(10) *Can. 23. dist. 23. cap. 4. de vit. & honest. clericor.* Hinc Concilium Agathense *can. 20. apud Labbæum Concil. tom. 5. ed. 524. ed. Venet.* jubet Archidiaconum, clericos commam nutriendos, etiam si uoluerint, tractos deponere.

(11) *Cap. 2. de vit. & honest. Cleric.* Verum clericis ite faciendis ob necessitatem defensionem ex consuetudine armorum gestatio permittitur. Confer Giraldum *Exposit. Jur. Pontific. par. 1. sect. 311. pag. 214.*, ubi plures ea de re Summorum Pontificum Constitutiones describuntur.

§. X. Tonsi item clerici esse debent, vestemque ferre clericalem, quæ duo in illis Ecclesiæ primordiis minime servabantur (1). Clerici, æque ac laici tunicam, togamque Romanam gestabant, neque usus erat ullus tonsuræ clericalis (2); sed postea sæculo præsertim sexto laici vestimentum illud brevius à Barbaris in Italiani illatum usurpare cœperunt, clerici autem vestem illam retinere oblongiorem, propriamque Romanorum. (R)

(1) De vestibus clericorum pleriquæ sic statuunt, nullum initio inter clericos, interque laicos fuisse discrimen, atque hoc desineps induci cœpisse sexto præsertim sæculo, posteaquam Barbari, qui Italiani occupauerunt, vestimentum illud brevius intulerunt. Nam ad tertium sæculum pertinet Gregorius Turonensis, qui in *Historia Francor. lib. 5. cap. 14. col. 114. ed.*

Ruinart. Paris. 1690. hæc scribit: *Merovechus cum in custodia à Patre retineretur tonsuratus est, mutataque veste, qua clericis uti mos est, Presbyter ordinatur.* Gregorius M. Dialog. lib. 4. cap. 40. col. 444. tom. 2., et homil. 4. in Evangel. lib. 1. num. 5. col. 1449. tom. 1. ed. Maurin. Paris. 1705. Concilium Agathense tom. 20. apud Labbæum Concil. tom. 5. col. 524. ed. Venet. Matisconense I. can. 3. col. 659. tom. 6. Trullanum can. 27. col. 1319. tom. 7. ex quibus omnibus patet, alias ea tempestate fuisse clericorum, & alias laicorum vestes. Ego libenter do, & concedo, fisdem initio vestibus tum clericos, tum laicos utos fuisse, & facile etiam, assentior illi, qui tantum post Barbarorum in Italiam adventum laicorum vestes à vestibus clericorum brevitate distingui cepisse arbitrantur. Verum multo antea vestes ipsas clericorum, si non forma, & colore, materia certe, ac modesta distinctas fuisse, arbitror. Concilium Carthaginense IV. habitum anno 398. can. 45. loc. cit. col. 1441. to. 2., Clericos professionem suam, inquit, et in habitu et incessu probe Hieronymus in ep. 130. ed. Dmetriadem de virgin. servand. num. 5. col. 973. tom. 1. ed. Vallarsii, quæ epistola scripta est an. 414., Demetriadem ipsam laudat, quod pro gemmis, & serico, & exquisitis epulis appetierit jejunium, laborem, aegeritatem vestium, victus continentiam, & quod omnem corporis cultum, et habitum secularem quasi propositi sui impedimentum proiecit, ut villi tunica indueretur, et villori pallio tegeretur. Salvianus Scriptor V. sæculi lib. 4. de gubernat. cap. 7. pag. 70. ed. Baluzii Pædèponti 1743. discrete distinguit habitum secularem, & lib. 4. cap. 1. pag. 282. quidam, ut arbitror, filiorum tuorum, inquit, sub religionis titulo à religione dissociant, & habitu magis seculum relinquere, quam tenu. Nec mihi quis obijcit locum Coelestii Pontificis in epist. ad Episc. provinc. Viennens. & Narbonen. cap. 1. apud Constantium epist. Roman. Pontific. col. 1087., qui reprehendens Gallicanos Clericos, quos pallio, & cingulo utebantur, hæc? discernendi à plebe vel ceteris sumas doctrina, non vestite, conversatione, non habitu, mensis puritate, non cultu. Nam hic locus hæc certe ostendit, clericales, laicasque vestes è ætate aliquo modo dissimiles non fuisse, tantum conficit, fuisse contra ecclesiasticum morem pallium illud, & cingulum, quo Gallicani clerici utebantur, credentes se scripturam fidem non per spiritum, sed per litteram complerent; itemque conficit clericos, quod nemo non intelligit, doctrinam præsertim, ac pietate à laicis distinctos esse oportere. Satis igitur, ut mihi quidem videtur, competum, exploratumque est, non solum sexto, sed etiam quinto, quartoque sæculo aliquod fuisse discrimen in-

ter vestes, quibus laici, quibusque clerici utebantur.

(1) Caput Clericorum desuper in modum sphaera radii jubet Anicetus apud Gratianum can. 21. dist. 23., sed hic canon pertinet ad falsas decretales Isidori Mercatoris. Credibile autem non est, clericos ea tempestate, qua se ethnicis ignotos esse cupiebant, sese illis tam perspicua nota patefacere voluisse, & nullus antiquus scriptor tonsuræ meminit, imo eam dissentissime excludunt Optatus Milevitan. de schismat. Donatist. advers. Parmenian. lib. 2. cap. 23. pag. 46. ed. Anuerpie 1702., & Hieronymus in Ezech. lib. 13. cap. 44. t. 5. col. 547. tit. ed. Vallarsii.

§. XI. Per idem forte tempus clericalis tonsura cœpit adhiberi. Triplex in ecclesiasticis monumentis occurrit tonsuræ genus, Pœnitentium, Monachorum, & Clericorum. Pœnitentium tonsura omnium antiquissima, eam sequuta est Monachorum, qui Pœnitentes imitari videbantur, postremo tonsura Clericorum (1); sed hæc longe distat à reliquis, eaque nunc accipiendi ordinibus tam pueri, quam adulti initiantur, non solum tonsis, & circumcæsis capillis ad instar coronæ, sed etiam raso summo capitis vertice, ut à laicis discernantur (2). Est hæc tonsura illa clericalis, quæ hodie sumitur, antequam ordines suscipiantur, ejusque ritus describuntur in Pontificali Romano (3).

(1) Pœnitentes primum crines tondere cœperunt, ut populo despectui essent, quem usum arripuerunt deinceps etiam Monachi, qui pœnitentium vitam imitabantur. Denique etiam Clerici, qui monasticæ vitæ perfectionem imitari cupiebant, tonsuram adhibere cœperunt; antea tantum brevioris capilli modestiam servare, non item caput radere jubebantur. Vide Thomasinum Vet. & Nov. Eccl. disc. par. 1. lib. 3. cap. 37., & seq. Quare cum antiquioribus ecclesiasticis monumentis clerici brevioribus, tonsisque capillis uti videntur, id non ita esse intelligendum, quasi summius venient radere jubebantur. Nam hoc postremum ærius inductum est; verum illa capillorum brevitate semper clericis modestiæ causa uti suat. Clericus inquit Concilium Carthaginense IV. can. 44. apud Labbæum Concil. tom. 1. col. 1441. ed. Venet., nec coronam nutriat, nec barbam. Recte Hierony-

mus in illud Ezechielis : caput suum non radent, neque comam
 nuerint, sed tonsentes attondebunt caput suum, inquit lib. 17.
 in Ezechiel, t. 5. col. 547. et. ed. Vallarsii, Peripicue de-
 monstratur nec rasis capilibus, sicut Sacerdotes, cultorique
 Isidus, atque Serapias, nec esse debere, nec curare comam
 dimittere, quod proprie luxuriosius est, barbarorumque, &
 militarium, sed ut honestis habitus Sacerdotum facte de-
 monstretur; nec calvitium novacula esse factendum, nec ita ad
 precium tonendum caput, ut rasorum similes esse videamur,
 sed in tantum capillos demittendos, ut aperta sit cutis. Eri-
 go Hieronymi exate clerici non radebant caput, sed tantum
 brevioribus capillis utebantur. Hieronymo antiquior Optatus Ule-
 levitanus lib. 2. contra Parmen. pag. 54. ed. Parisien. an-
 ni 1676. Donatistas reprehendit, quod catholicis Sacerdotibus
 per vim capita raserent; docete, inquit, ubi vobis mandatum
 sit radere capita Sacerdotum, cum à contrario sint exempla
 proposita, fieri non debere. Ex quibus intelligitur, olim cleri-
 cos non rasi habuisse caput, quale nunc habent; sed tamen
 tonsos, ac breves gerebant crines, atque ita omnes amputata
 ceteris inter clericos referebantur. Martinus Bracarenis cap. 66.
 apud Labbæum, collect. conc. tom. 6. col. 595. ed. Venet. Non
 oportet, inquit, clericos comam nutrire, & sic ministrare, sed
 attonso capite, patentibus auribus, & secundum Aarom talarem
 vestem indare. Gregorius Tarontensis tom. 1. Hist. Francor.
 scriptor. Aud. Du-Cheune Paris. 1736. pag. 302. tom. 11.
 & 1261, inquit, propria manu capillos incidens clericus factus
 est. Marcellus in precept. de clericat. formul. lib. 1. num. 19.
 apud Balzium Caput. Reg. Franc. tom. 2. col. 263. edit. Ve-
 net. 1737. Veniens ille, inquit, ad nostram presentiam perit
 serenitati nostræ ut ei licentiam tribuere deberemus, qualiter
 comam capitis sui ad onus clericatus deponere deberet. Qua-
 re clericorum tonsura olim consistebat in tonsis, brevibusque
 capillis, eaque est tonsura, que sepe corona dicitur, cum ad
 inter coronam tonsi essent crines, & clerici coronati vocantur in
 L. 38. Cod. Theod. de Episc. & Cleric. quomodo modum legem
 ipsam explicat Gothofredus lib. 16. tit. 2. Cod. Theodos. pag. 85.
 tom. 6. part. 1. ed. Lipsie ann. 1723. Hinc coronam pro clero,
 & clericali reverentia accipiunt Hieronymus ep. 122. col. 1060.
 tom. 1. ed. Vallarsii, Augustinus ep. 33. tom. 5. col. 63. tom. 2.
 ed. Maurin. Venet. ann. 1720. Sidonius lib. 6. ep. 3. pag. 160.
 ed. Sir-mundi Par. 1652. Emodius lib. 4. ep. 22. & 29. ad
 Symmach. in Biblioth. P. P. tom. 9. ed. Lugdun. pag. 238. &
 339. Mos radendi clericos à Monachis fortasse ortum habuit, ut

putat Hallerus de sacce. cleri. & ordinat. par. 3. cœd. S. cap. 9.
 n. 6. tom. 3. pag. 518. edit. Rome 1740.

(2) Joannes Morinus de ordinat. par. 3. exere. 13. cap. 3.
 putat, nullos olim fuisse clericos, qui sola tonsura distingue-
 bantur, eamque nonnisi cum ordine Lectoratus, aut Ostiaria-
 tus conferri solitam, neque ante septimum sæculum inductum
 morem, ut ea separatim tribueretur. Sed Morino adversatur
 Joannes Mabillonius Acta SS. Ordin. S. Bened. in prefat. ad
 sæcul. 3. Benedic. tom. 3. par. 1. §. 1. num. 19. pag. VI. ed.
 Vener. 1734. qui citius, quam ille putat, tonsuram separatim
 ab ordinibus conferri cepisse arbitratur. Sane quæ supra des-
 cripsimus, præsertim ex Gregorio Turonensi, qui sexto sæculo
 vita functus est, evidenter ostendunt, ea exate per solam ton-
 suram clericos fuisse factos, neque ita simul cum tonsura ordi-
 nem aliquem attributum. Accedit testimonium Pauli Amicitensis
 Diaconi qui lib. 1. de Patri. Emerit. cap. 5. pag. 22. ed. Au-
 tnerp. 1638. scribit, Paulum Allarum Emeritensem Episcopum
 sexto sæculo Fidelem puerum sororis suæ filium primum ton-
 deri præcepisse, deinde per singulos gradus eum perduxisse,
 ac denique Diaconum ordinasse. Sed hæc, & alia, quæ Mabillo-
 nius collegit, monumenta ostendunt, in Ecclesiis quibusdam,
 non tamen ubique, citius tonsuram ab ordinibus fuisse sejan-
 tam: ex quo intelligitur, non uno & eodem tempore à cunctis
 Ecclesiis eandem disciplinam receptam fuisse. Confer Halle-
 rum, & Mabillonium loc. cit. ubi plura de tonsura habes. Vi-
 de etiam Christianum Lupum in scholis ad can. 14. Concil.
 Oecumenic. 7. tom. 3. opp. pag. 199. ed. Venet. an. 1724. &
 Thomasinum vit. & mo. Ecclies. discip. par. 1. lib. 2. cap. 37.
 & 1899.

(3) Par. 1. tit. de cler. facien. pag. 90. ed. Catalani Ro-
 me 1738.

§. XII. Clericalis tonsura nullam tonso tribuit
 potestatem ad sacrificium spectantem, neque ullum
 confert ministerii genus; sed tamen eum lata sig-
 nificatione clericum facit, hoc est ita in ordinem
 referit clericorum, ut inter illos tonsus locum ha-
 beat in sacris conventibus, & linteatu divinis of-
 ficiis intersit. Quo fit, ut privilegia, jura, immu-
 nitates clericorum tonsos etiam attingant, si ves-
 tes deferant clericales (1), eaque servant, quæ de
 vita, & honestate clericorum sancta sunt. Hæc ad

Clericos universos generatim pertinent; nunc de singulis agendum est.

(1) Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 6. & sess. 22. cap. 1. de reform.* modestas esse jubet vestes clericorum, quæ procul absint ab habitis, & consuetudine secularium; vestem omnem, quæ deinceps habite sint, synodi eas oblongas, nigricque coloris esse voluit. Ita statuit S. Carolus Borromeus in Concilio Mediolanensi l. par. 1. ad. *Eccles. Mediolan.* pag. 16. edit. Patavii 1754; Concilium Mechliniense *dislan. pag. 16. edit. Patavii 1754;* Concilium Mechliniense an. 1470. tit. de vit. & honest. cleric. cap. 3. tom. 21. d. tom. 21. Burgundense an. 1583. tit. de cler. in gener. n. 8. col. 701. col. 597. Rhemense an. 1583. tit. 21. col. 771. *ead. tom. 21. collecta. Labbei edit. Venet.* Exat etiam ea. de re Sixti V. Constitutio *Cum sacrosanctam* 1543. tom. 5. par. 3. pag. 47. *Bull. Roman. ult. ed.*, quæ omnes clerici, qui beneficiis, aut pensiones habent, non modo tonsuram, sed etiam longas, sive talares vestes gestare jubentur, pensionibusque, ac beneficiis privantur, qui huic legi non obtemperant; quæ tamen eadem lege ipse Sixtus V. *Constit. Pastoralis loc. cit. pag. 44.* solvit eos, quorum pensiones anno quoque non superant aureos, sive, ut vocant, ductos de Camera 60., præterea quosdam Summi Pontificis familiares. Accessit Benedicti XIII. *Constitutio Apostolica Ecclesie* 61. tom. 11. pag. 400. *cit. Bullar.*, quæ similiter constituit poenis privatum est, ne clerici laicorum vestes deferant. Quamquam autem Sixti V. Constitutio, clericos gestare velint longas, seu talares vestes, mentio est, clericos gestare est, ut illi clericis quidem non tamen ad rulos productis, vestibus utantur, atque ut has potestatem gerere debeant, cum Ecclesiam ingressi sunt, sive ad Missarum mysteria celebranda, sive ad divina officia, & ecclesiastica munera obeunda. Nimirum cum Synodus Tridentina *sess. 14. cap. 6. de reform.* Episcopis tribuam facultatem clericalis indumentum formam deservendi, tacito eorum consensu factum videtur, ut clerici per urbem incidentes breviores etiam vestes gerant. Confer *Benedictum XIV. de Synod. diocet. lib. 11. cap. 8. & Inst. Eccles. Inst. 74. & 75.*

TITULUS I L

DE HIERARCHIA ORDINIS.

- I. Quare à Christo instituta hierarchia ordinis, & jurisdictionis?
 II. Utriusque vis, ratio.
 III. Potestas ordinis.
 IV. Potestas jurisdictionis.
 V. Potestas ordinis à jurisdictionis potestate sejungi potest.
 VI. Quid requiritur, ut Episcopus utramque potestatem habeat?
 VII. De ordinis hierarchia tractatio suscipitur.

§. I.

Duplicem esse diximus hierarchiam, & duplicem clericorum potestatem, ordinis, & jurisdictionis, sive regiminis (1). Christus enim cum Ecclesiam constituit, leges dedit societati hominum, quos frui bonis spiritualibus, & quos optime regi voluit, ut deinceps æternæ felicitatis participes esse possent. Ut homines fruerebantur bonis spiritualibus, creavit ordinis potestatem, ut optime regerentur, potestatem jurisdictionis instituit.

(1) Duplex est, inquit D. Thomas 2. 2. *quest. 39. art. 5. in corp.*, spiritualis potestas, una quidem sacramentalis, alia jurisdictionalis, Sacramentalis quidem potestas est, quæ per aliquam consecrationem confertur... & talis potestas secundum suam essentiam remanet in homine, qui per consecrationem eam est adeptus, quamdiu vivit, sive in schismate, sive in hæresi labitur... Tamen hæretici, & schismatici eam potestatem amittunt, ita scilicet, quod non liceat eis sua potestate uti. Si tamen nisi fuerint, eorum potestas effectum habet in sacramentalibus... Potestas autem jurisdictionalis est, quæ ex simplici injunctione hominis confertur. Et talis potestas non immutabiliter adheret. Uide in schismaticis, & hæreticis non manet; unde non possunt nec absolvere, nec excommunicare, nec Indulgentias facere, aut aliquid hujusmodi. Quod si fecerint, nihil est actum. Eandem potestatis divisionem pluribus aliis locis S. Thomas proponit, præsertim *par. 3. quest. 63. art. 2.*, & eandem etiam non obscure tradit *Tom. I.*

Clericos universos generatim pertinent; nunc de singulis agendum est.

(1) Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 6. & sess. 22. cap. 1. de reform.* modestas esse jubet vestes clericorum, quæ procul absint ab habitis, & consuetudine secularium; vestem omnem, quæ deinceps habite sint, synodi eas oblongas, nigricque coloris esse voluit. Ita statuit S. Carolus Borromeus in Concilio Mediolanensi l. par. 1. ad. *Eccles. Mediolan.* pag. 16. edit. Patavii 1754; Concilium Mechliniense *dislan.* pag. 16. edit. Patavii 1754; Concilium Mechliniense an. 1470. tit. de vit. & honest. cleric. cap. 3. tom. 21. d. tom. 21. Burdigalensis an. 1583. tit. de cler. in gener. n. 8. col. 701. col. 597. Rhemense an. 1583. tit. 21. col. 771. *ead.* tom. 21. collecta. Labbei edit. Venet. Exat etiam ea. de re Sixti V. Constitutio *Cum sacrosanctam* 1543. tom. 5. par. 3. pag. 47. *Bull. Roman. ult. ed.*, quæ omnes clerici, qui beneficiis, aut pensiones habent, non modo tonsuram, sed etiam longas, sive talares vestes gestare jubentur, pensionibusque, ac beneficiis privantur, qui huic legi non obtemperant; quæ tamen eadem lege ipse Sixtus V. *Constit. Pastoralis loc. cit.* pag. 44. solvit eos, quorum pensiones anno quoque non superant aureos, sive, ut vocant, ductos de Camera 60., præterea quosdam Summi Pontificis familiares. Accessit Benedicti XIII. *Constitutio Apostolica Ecclesie* 61. tom. 11. pag. 400. *cit. Bullar.*, quæ similiter constitutus poenis provisum est, ne clerici laicorum vestes deferant. Quamquam autem Sixti V. Constitutio, clericos gestare velint longas, seu talares vestes, mentio est, clericos gestare est, ut illi clericis quidem non tamen ad rulos productis, vestibus utantur, atque ut has potestatem gerere debeant, cum Ecclesiam ingressi sunt, sive ad Missarum mysteria celebranda, sive ad divina officia, & ecclesiastica munera obeunda. Nimirum cum Synodus Tridentina *sess. 14. cap. 6. de reform.* Episcopis tribuam facultatem clericalis indumentum formam deservendi, tacito eorum consensu factum videtur, ut clerici per urbem incidentes breviores etiam vestes gerant. Confer *Benedictum XIV. de Synod. diocet. lib. 11. cap. 8. & Inst. Eccles. Inst. 74. & 75.*

TITULUS I L

DE HIERARCHIA ORDINIS.

- I. Quare à Christo instituta hierarchia ordinis, & jurisdictionis?
 II. Utriusque vis, ratio.
 III. Potestas ordinis.
 IV. Potestas jurisdictionis.
 V. Potestas ordinis à jurisdictionis potestate sejungi potest.
 VI. Quid requiritur, ut Episcopus utramque potestatem habeat?
 VII. De ordinis hierarchia tractatio suscipitur.

§. I.

Duplicem esse diximus hierarchiam, & duplicem clericorum potestatem, ordinis, & jurisdictionis, sive regiminis (1). Christus enim cum Ecclesiam constituit, leges dedit societati hominum, quos frui bonis spiritualibus, & quos optime regi voluit, ut deinceps æternæ felicitatis participes esse possent. Ut homines fruerebantur bonis spiritualibus, creavit ordinis potestatem, ut optime regerentur, potestatem jurisdictionis instituit.

(1) Duplex est, inquit D. Thomas 2. 2. *quest. 39. art. 5. in corp.*, spiritualis potestas, una quidem sacramentalis, alia jurisdictionalis, Sacramentalis quidem potestas est, quæ per aliquam consecrationem confertur... & talis potestas secundum suam essentiam remanet in homine, qui per consecrationem eam est adeptus, quamdiu vivit, sive in schismate, sive in hæresi labitur... Tamen hæretici, & schismatici eam potestatem amittunt, ita scilicet, quod non liceat eis sua potestate uti. Si tamen nisi fuerint, eorum potestas effectum habet in sacramentalibus... Potestas autem jurisdictionalis est, quæ ex simplici injunctione hominis confertur. Et talis potestas non immutabiliter adheret. Uide in schismaticis, & hæreticis non manet; unde non possunt nec absolvere, nec excommunicare, nec Indulgentias facere, aut aliquid hujusmodi. Quod si fecerint, nihil est actum. Eandem potestatis divisionem pluribus aliis locis S. Thomas proponit, præsertim *par. 3. quest. 63. art. 2.*, & eandem etiam non obscure tradit *Tom. I.*

Synodus Tridentina *sess. 23. can. 7.*, ubi in Episcopis utrumque requiritur, scilicet *legitima ordinatio*, & *legitima missio*, quarum altera confert ordinis, altera jurisdictionis potestatem. Quid quod etiam *extra* Catholicam Ecclesiam heretici, & schismatici, qui rite ordinati sint, ordinis potestatem habere possunt, jurisdictionis autem, quia deest legitima missio, omnino non possunt. Ergo utraque potestas distincta est, neque sola ordinatio facit, ut simul utraque potestas & ordinis, & jurisdictionis acquiratur. Movenda hæc esse volui, ut mature pateat error Canonici Georgii Sicardi, & aliorum generis ejusdem, qui notissimam hanc, receptissimamque potestatis distinctionem falso, & audacter improbant. Eos, præter ceteros, solide refutavit Cl. Belgicus *Distrib. sulla giurisdizione ecclesiastica Romæ edita an. 1791.*

§. II. Ex quo intelligitur, quid sibi velit vis, & ratio utriusque potestatis, & hierarchiæ. Scilicet potestas, & hierarchia jurisdictionis omnis est posita in regendis, gubernandisque subditis; ac jurisdictionis, quæ tota in hoc regimine, ac gubernio consistit, haberi non potest, nisi subditi sint, qui regantur, & gubernentur. Verum hierarchia, & potestas ordinis pertinet ad sacrum ministerium, atque ad spiritualia bona Christiano populo tribuenda, maxime sacramenta, quæ sunt hujus vincula societatis, eaque constat Episcopis, Presbyteris, & Ministris.

§. III. Quod attinet ad hanc hierarchiam, unus & idem est ordo, atque una, eademque potestas omnium Episcoporum, cum neque Metropolitæ, neque Patriarchæ, neque ipse summus Pontifex ordinem habeant ab Episcopatu distinctum. Nam in iis, quæ ordinis sunt, in Episcopo inest plenitudo potestatis, quæ à Deo ipso per sese, sive *immediate*, ut ajunt, ordinatione tribuitur. Quamquam enim sacramenta hominum ministerio peragantur, vis tamen eorum à Deo ipso procedit; & ideo, cum ab eo, qui habet potestatem, ordo rite confertur, nihil impedimento esse potest, quominus vis impressa sacramento consistat. Ex quo efficitur, ut qui semel accepit ordinis potestatem, is legitime quidem ejus usu prohiberi

multis de causis possit, sed vis ipsa potestatis semper hæreat, adeo ut nequeat auferri, coercerive ita, ut non efficiat, quod efflicere divino instituto debet. Quare Episcopus excommunicatus, hæreticus, schismaticus, cum rite confert ordinis, aut confirmationis sacramenta, impie quidem agit, sed rata firma confirmatio, ordinatioque est.

§. IV. Verum hierarchiæ, & potestatis jurisdictionis longe dispar est ratio. Cum enim ea pendeat ab imperio in subditos, neque hoc imperium in omnibus Episcopis unum, idemque sit, facile intelligitur, dispares eorum gradus esse oportere. Quare alia est jurisdictionis Episcopi, qui unam diocesim regit, alia Metropolitæ, qui provinciæ, alia Patriarchæ, qui pluribus provinciis præest, alia denique Summi Pontificis, quem Christus toti Ecclesiæ præfecit, quemque esse voluit ejus caput, & centrum unitatis, à quo cuncta Ecclesiæ membra copulentur (1).

(1) Consule, præter ceteros S. Leonem M. ep. 14. in fin. *opp. tom. 1. col. 691. edit. Venet. 1713.*

§. V. Potestas hæc, quæ jurisdictionis dicitur, aut regiminis, non ita coheret ordinis potestati, ut ab ea sejungi non possit. Quamquam enim Christus ad Ecclesiæ regimen Episcopatum insituerit, non ex eo tamen efficitur, ut quisquis Episcopalem ordinationem accepit, hoc ipso regendi munus possit exercere. Ita hæreticus ab hæretico, schismaticus à schismatico ordinatus Episcopus habet ordinis potestatem, cum servata sunt omnia, quæ servare oportebat, sed cum nullas habeat subditos, quos jure regat, plane nullam habere potest regiminis, aut jurisdictionis potestatem. Similiter Episcopus è gradu dejectus cum amiserit subditos, quos antea regebat, nullam amplius retinet jurisdictionem, quæ

siste subditis esse nequit, uti nemo sine servis Dominus, nemo sine filiis pater est (1).

(1) Atque adeo verum est, à nemine jurisdictionem per simplicem ordinationem, nisi etiam accedat legitima missio, exerceri posse, ut id etiam fateatur ille, qui proxime, sive immediate à Deo repetunt Episcopalem potestatem non tantum ordinis, sed etiam jurisdictionis. Nam Episcopi, inquit Thomassius *vet. et nov. Eccles. discip. par. 2. lib. 1. cap. 45. num. 3.* obtinent illi quidem immediate à Christo jurisdictionem suam, sed non ab illo immediate consecuti sunt territorium hoc suum, et peculiariter diocesim: cum hæc partitio facta fuerit volentibus sæculis ab Ecclesia, nec fieri poterit, aut perpetuari, nisi consensu Capituli, in quo est cardo, et centrum ecclesiasticæ unitatis. Sic etiam Juvenius de sacram. *dissert. 9. de ordin. in spec. quest. 1. cap. 1. art. 3. ad obsid. 1. et. 3.* & Natalis Alexander *histor. eccles. sæc. I. dissert. 4. §. 4. n. 3. tom. 3. pag. 87. edit. Ven. an. 1776.*

§. VI. Itaque ut Episcopus & ordinis habeat, & jurisdictionis potestatem, utrumque habere debet, scilicet & ordinationem, & legitimam missionem, per quam ei certis assignentur subditi, in quos imperium exerceat. Quæ subditorum assignatio non divini, sed humani juris est, fierique debet ab eo, cui subsunt Episcopi, & cujus potestas fertur in orbem universum. Quis autem, nisi Summus Pontifex, Ecclesiæ caput, & princeps hæc habet in totum orbem à Christo acceptam potestatem? Quare aut ab ipso, aut eo saltem consentiente, & probante unicuique Episcopo missio tribuenda est, nimirum certi sunt assignandi subditi, quos regat, atque ita omnes Episcopi jurisdictionis potestatem consequantur (1).

(1) Ea de re, uti sapienter animadvertit doctissimus Cardinalis Gecchi *auctor operaculorum ad hierarchicam Ecclesiæ constitutionem spectantium opus. 3. p. 132. ed. Parme 1780.* duo in primis ante oculos habenda sunt catholica dogmata à Tridecima Synodo definita *scilicet. can. 7. et 8.* Alterum citi si quis dixerit... eos, qui nec ab ecclesiastica, et canonica po-

testate rite ordinati, nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi, et sacramentorum ministros, anathema sit. Alterum autem est: si quis dixerit, Episcopus, qui auctoritate Romani Pontificis assumitur, non esse legitimum, et veros Episcopos, sed figmentum humanum, anathema sit. Itaque certum, exploratumque est, uti eadem Synodus *can. 4.* diserte statuit, eos, qui tantummodo à populo, aut a seculari Potestate, ac Magistratu vocati, et instituti ad hæc (ecclesiastica) ministeria exercenda accedunt, et qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesiæ ministros, sed fures, et latrones per ostium non ingressos, habendos esse; neque enim, & compertum est, legitimos, ac veros Episcopos habendos, atque esse revera, qui à Summo Pontifice Episcopi constituuntur. Quæ generalis Concilii definitio plane nullis aut loci, aut temporis arcata finibus illustre præbet argumentum præstantissime potestatis, quam in constituendis Episcopis Romanum Pontificem habere novit Synodus Tridentina, decretoque dogmatico confirmavit. Consule Hallierum de *sac. elec. et ordinat. par. 3. sect. 3. cap. 4. §. 1. num. 18. tom. 3. pag. 14. et art. 3. §. 6. num. 45. et 55. pag. 94. et 102. ed. Romæ 1740.*

§. VII. Jam ordinis hierarchiam nunc explicaturi primum agemus de Episcopis, quorum in ea summus est gradus, postea de Presbyteris, & Ministris, atque ita hæc hierarchia uno in conspectu posita habebitur. De his autem agentes explicabimus utramque potestatem, que in ipsis inest, ordinis scilicet, & jurisdictionis; ne, cum alterum persequemur genus ecclesiasticæ hierarchiæ, redire cogamur ad ea, de quibus superiori loco disseruerimus.

SECTIO I.

De Episcopis.

VIII. Episcopi officia.	XIII. & XIV. Vel jurisdictionem fori interni, & externi.
IX. Visitatio Diocesis.	XV. Vel legem Diocesanam.
X. & XI. Onus in ea residendi.	XVI. ad XVII. Potestas delegata Episcopi in exemptos.
XII. Potestas Episcopalis, quæ respicit vel ordinem.	

Episcopus græca vox est, quæ latine *inspectorem* significat, & quæ munus designat Antistitis, ut populo sibi commissio præsit, ejusque mores speculetur (1). Hinc Episcopi esse debet curare divinum cultum, & Christianam defendere Religionem; preces indicere; videre, ne quid peccetur in rebus Fidei, in divinis celebrandis officiis, in Sacramentorum administratione; animadvertere in eos, qui turbas excitant in re Christiana; inquirere diligenter in libros, qui in lucem emittuntur, ne qui in iis obrepant error (2); sacras in templo conciones habere, quod munus ita proprium Episcopi est, ut illud ceteri clerici sine ejus venia, aut consensu exercere prohibeantur (3); fidei mysteria, & Sacrorum Bibliorum sensum secundum mentem Ecclesie populo aperire, eumque in officio scripto, & sermone continere.

(1) Multa de variis, quibus Episcopi appellantur, nominibus habet Mamachi *orig. & antiqu. Christian. lib. 4. cap. 4. tom. 4. pag. 254. & seq.*

(2) Concil. Trident. *sess. 4. Leo X. Bulla Inter sollicitudines 13. tom. 3. par. 3. pag. 409. Bullar. ult. ed. Romane.*

(3) Concil. Trident. *sess. 24. cap. 4. de reform.*; & vero prædicationis munus adeo sui proprium agnoverunt Apostoli, ut Paulus non dubitaret asserere, se non ad baptizandum, sed ad evangelizandum fuisse missum *I. ad Corin. I. 17.* In Oraculo jam inde ab antiquis temporibus Presbyteros Episcoporum mandato divinum verbum prædicasse constat. Chrysostomus, cum adhuc Presbyter esset, plures Antiochie orationes habuit; quod etiam Hierosolymis, & Cesareæ in Palestina Origenem præstitisse scribit Eusebius *Histor. lib. 6. c. 27. g. 293. ed. Valesii Cantabrig. 1720.* Eodem quoque munere Aricum Constantiнопoli, alios vero Presbyteros Cesareæ in Cappadocia, atque in Insula Cypro sanctos fuisse tradit Socrates *Hist. lib. 4. cap. 23. pag. 297. cit. ed. Valesii.* Pertinet etiam ad hanc Orientalium consuetudinem id, quod memorie prodidit ipse Socrates *loc. cit.*, ea tempestate, qua Arius Ecclesiam perturbavit, Presbyterii Alexandrie sacra prædicatione interdictum. In Oc-

cidente, ac præsertim in Africanis Ecclesiis, Episcopi ipsi divinum verbum populo nuntiabant; & hinc apud Cyprianum crebro occurrit ea formula *tractante Episcopo*, ut videre est *ep. 52. p. 70. & ep. 56. p. 88. ed. Rigaltii Paris.* Qua eadem formula videtur etiam Pontius Diaconus in *vita Cypriani n. 18. p. 187. Act. SS. Mart. Sincer. ed. Ruinartii Veron.* Primus Valerius Hipponensis Episcopus Augustino Presbytero dedit, etiam se præserte, divini verbi prædicandi facultatem, uti inquit Possidius in *vie. Augustini cap. 5. col. 260. tom. 10. opp. ejusdem Augustini ed. Venet. 1733.* Quod licet nonnulli Episcopi reprehenderent, tamen Valerius Orientalium Ecclesiarum consuetudine factum turbatur suum, quod postea complures alii sequuti sunt. Possidius *loc. cit.*; ac præsertim Aurelius Carthaginensis, qui de re scripta ad eum ab Augustino, Ahypticæ *ep. 41. gratulationis plena col. 87. tom. 2. ed. Maurin. Venet. 1729.* Synodus Tridentina *sess. 5. cap. 2. de reform.* prohibuit Regularibus prædicare in ecclesiis non suorum Ordinum sine Episcopi approbatione, vel in ecclesiis suorum Ordinum sine Episcopi benedictione; tum *sess. 24. cap. 4. de reform.* constituit, nullus autem secularis, sive regularis etiam in Ecclesiis suorum Ordinum contradicente Episcopo prædicare præsumat.

§. IX. Cumque Episcopale munus pertineat ad totam diocesim, inducta est ejus visitatio, quam Episcopus altero quoque anno obire debet aut per se ipsum, aut per alium, ubi justo impedimento tenetur (1). Qua in re Episcopus quidquid ad visitationem, aut ad morum correctionem pertinet agere debet sine strepitu judicii (2), neque ulla appellatio suspendit vim eorum, quæ mandata, aut decreta sunt (3). Verum si solemnibus iudicii ritus servare placuit, per appellationem vis editæ sententiæ suspenditur (4).

(1) Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 3. de reform.* Episcopi Diocesim lustrantis munera describit his verbis: *Visitatio enim principis sit scopus satani, hereticorumque doctrinam, expulsi hæreticus, inducere, bonos mores turri, pravos corrigere, populum exhortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere; cetera, prout locus, tempus, & occasio ferit, ex visitatione prudentia ad fide-*

fructum constituit. Hujusmodi sunt curare, ut reparandum fructum constituit. Hujusmodi sunt curare, ut reparandum fructum constituit. Hujusmodi sunt curare, ut reparandum fructum constituit.

(2) Vide Fagnan. in cap. dilectus de re script. num. 26. & seq., qui late ea de re disputat, & plura memorat decreta Sac. Congregationis Concilii.

(3) Cap. 23. de offic. Jud. Ordin. Concil. Trident. cap. 10. sess. 24. de reform., Benedictus XIV. Constit. Ad militantis a. de appellat., & inhibition. conced. vel denegau. §. 21. to. 1. pag. 87. ed. Romæ 1754. Datur tamen appellatio, ut dicitur, in devolutio, quæ scilicet Episcopi decretum deferri ad iudicium superiorem, postquam exitum habuit.

(4) Vid. Fagnanum loc. cit., & Birbos. in Concil. Trident. sess. 13. cap. 1. de reform. num. 7.

§. X. Et quia recte suo fungi munere Episcopi nequeunt, nisi in diocesi commoventur, sive resideant, idcirco eos residere oportet in Episcopatu suo (1). Hinc Episcopi, qui per sex perpetuos menses abfuerint à diocesi sua, privantur quarta parte fructuum unius anni, quæ conferenda est in fabricam Ecclesiæ, aut in levamen pauperum, absentes sex aliorum mensium spatio amittunt aliam quartam partem eorumdem fructuum, tum gravioribus etiam plectuntur poenis, si diutius absint, non festinantes reditum ad diocesim suam (2).

(1) Concilium Tridentinum expresse definire noluit, Episcoporum in sua diocesi residentiam divini juris esse, qua de re multis disputatum est, uti narrat Pallavicinus in histor. concilii. lib. 7. cap. 6. lib. 16. cap. 4.; sed enumeratis modis, quæ Episcopis iure divino commissæ sunt, inquit sess. 23. c. 1. de refor.; ea præstari non posse ab eis, si gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt. Vid. Bened. XIV. de Synod. lib. 7. c. 1.

(2) Concil. Trident. sess. 6. cap. 1. de reform. Pius IV. in Bulla de salute 12. pag. 36. tom. 4. part. 2. Bullar. ult. ed. Rom.

§. XI. Si quis tamen velit aliquantulum abscedere, datur ei quoque anno spatium duorum, triumve mensium, modo id æqua ex causa fiat, ac sine nullo populi detrimento (1). Quod si quis aliter abfuerit, quam Sacri Canones abesse sinunt, beneficii fructus, donec abfuit, suos non facit; quod de omnibus cautum est generatim, qui curam habent animarum. Sunt autem justæ causæ, quæ Ecclesiæ Pastores excusant à personali residentia, si nimis Summo Pontifici probatæ fuerint, christiana obaritas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ, vel Reipublicæ utilitas (2).

(1) Fieri id debet, ut inquit Synodus Tridentina sess. 23. cap. 1. de reform., æqua ex causa, sine ullo gregis detrimento, & extra festos dies Ascensus, Quadragesimæ, Nativitatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Corporis Christi.

(2) Conc. Trident. sess. 23. cap. 1. de reform. Pertinet etiam ad Episcoporum residentiam Constitutio Sanctæ Synodæ 471. Urbani VIII. to. 6. part. 2. pag. 13. cit. Bullar., qua sancitum est, ut Episcopi recens in Urbe creati infra mensem ab ea discedere, atque ad proprias dioceses migrare debeant, quod tamen tempus decreto Synodi Romane sub Benedicto XIII. Cardinalis Vicarius ad alios quadraginta dies prorogare potest; atque ut Episcopi ad Apostolorum limina accedentes quatuor menses abesse possint à diocesi sua, cum citra montes, vel mare sunt, cum vero sunt ultra, menses septem. Ne qua res trans fieret his de residentia legibus Benedictus XIV. in Constit. ad univers. 18. tom. 1. ejus Bullar. pag. 78. ed. Romæ 1754. sancivit, ut qui uno anno usus non est beneficio trium mensium, quos Synodus Tridentina concedit, si altero anno diutius quam tres menses à sua diocesi abesse non possit, atque ut tres postremi menses anni superioris conjungi nequeant cum tribus primis mensibus anni consequentis, adeo ut sex perpetui menses efficiantur. In qua quidem Benedicti Constitutione multa præclara, & animadversione digna habentur de residentia Episcoporum.

§. XII. Prestat Episcoporum potestas divina institutione Presbyteris (1), atque dividitur in ea, quæ sunt ordinis, in ea, quæ sunt jurisdictionis, & in ea, quæ sunt
Tom. I.

legis diocesanæ Ordinis potestatem consecratione acquirit Episcopus (2), semel acceptam nunquam amittit, eamque alteri delegare non potest, ut recte delegat potestatem jurisdictionis (3). Ab ea manat Regum, Sacrarum Virginum (.) altarium, ecclesie consecratio, ejusque post pollutionem expiatio (5), Abbatum benedictio, collatio ordinum, & Sacramenti Confirmationis (6), confectio chris-matis, & olei infirmorum (7).

(1) Catholicam hanc veritatem contra hæreticos Presbyterianos vindicat Concilium Tridentinum *sess. 23. can. 7.* & jam-pridem S. Epiphanius *lib. 3. hæres. 77. tom. 1. pag. 904. ed. Petavii Paris 1622.* graviter perstruxerat errorem Aeril, qui Episcoporum, & Presbyterorum potestatem parem esse arbitrabatur. Vide Cl. Mamachium *Orig. et antiquit. Christian. lib. 4. cap. 4. §. 2. pag. 311. et seq. tom. 2.* ubi divinam Episcoporum institutionem, eorumque supra Presbyteros potestatem latissime ostendit.

(2) *Cap. 15. de elect.*

(3) *Cap. 9. de consecrat. Eccles.*

(4) *Can. 24. dist. 23. can. 1. §. ad Episcopum dist. 25.*

(5) *Cap. 9. de consecr. Eccles. cap. unic. cod. in 6.*

(6) Concil. Trident. *sess. 23. cap. 4. de Sacram. Ord.*

(7) *Can. perleitis dist. 23.* Dicam alio loco, quemadmodum interdum Sedes Apostolica quædam eorum, quæ Episcopi propria esse moneri, etiam Sacerdoti permittit.

§. XIII. Ad potestatem jurisdictionis, quam Episcopus adipiscitur post electionis confirmationem (1), refertur imperium, quod ipse habet in clericos, atque laicos diocesis suæ, in illos in universum, in hos vero quantum attinet ad res sacras, atque divinas. Quod imperium Episcopi internum respicit, & externum forum. Pertinet ad internum forum potestas ligandi, & solvendi in sacramento penitentiae, tollendi irregularitates, & suspensiones, quæ ex occulto crimine procedunt, excepto homicidio voluntario (2), servandi sibi jus dandæ veniæ in quibusdam criminibus (3).

(1) *Cap. 15. de elect.*

(2) Concil. Trident. *sess. 24. cap. 6. de reform.*

(3) Concil. Trident. *sess. 14. can. 11.* Argumentum hoc, quod pertinet ad reservationes, quæ in quibusdam casibus tum à Summo Pontifice, tum ab Episcopis suo jure fiunt, solide, accurateque persequitur Cl. Christianopolis in anonymo libro super Romæ edito, cui titulus, *Della nullità delle assoluzioni nel casi riservati all' Autore della lettera stampata in Milano per la validità delle medesime assoluzioni.*

§. XIV. Spectat ad externum forum potestas legislativa, judicialis, & criminalis. Itaque Episcopus leges condit pro bono regimine suæ dioceseos, vocat ad Synodum diocesanos, beneficia confert, nisi quæ Apostolicæ Sedi sint reservata, nova instituit, & interdum antiqua in unum conjungit (1), Ecclesias visitat, animadvertit in crimina clericorum, eosque gradu movet, tribunal habet, in quo judicat causas ecclesiasticas, & mixtas (2), atque etiam civiles, in quibus clericus rei partes sustinet, (3), pœnas indicit adversus eos, qui sunt pœna digni, publicos penitentes arceat ab Ecclesia, eosque restituit (4).

(1) Concil. Trident. *sess. 23. cap. 5. de reform.*

(2) *Cap. 8. & 11. de for. compet.*

(3) *Can. 13. & 14. c. 11. q. 1.*

(4) Vide Pontificale Romanum *par. 4. tit. 2. §. 6. pag. 21. ed. Catalani.*

§. XV. Ad legem diocesanam pertinet jus exigendi synodaticum, sive cathedraticum, hoc est tributum in honorem cathedræ Episcopalis præstandum, item jus exigendi procuracionem, quartam funeralium, quartam decimationum, & cetera, de quibus suis locis disputabimus.

§. XVI. Episcopi jurisdictio fertur in totam dioccesim; sed quidam tamen beneficio Sedis Apostolice

licæ ab ea sunt exempti, quo privilegio potissimum fruuntur Regulares. Verum etiam in loca, & personas exemptas suam interdum Episcopus jurisdictionem exercet tamquam Apostolicæ Sedis Delegatus. Nam ejus jurisdictioni subsunt exempti in iis, quæ contra hæreticos sunt instituta (1): ipse confert apostolica auctoritate beneficia, quæ à Prælati Regularibus idoneo tempore collata non sunt (2): animadvertit in Parochos exemptos, qui debitis diebus divinum verbum populo nunciare neglexerint, atque in omnes, qui hæreses prædicaverint (3); itemque in Regulares, qui ab se non impetrata facultate confessiones sæcularium, aut ab se non approbati Monialium confessiones excipiunt (4); quique prædicant in Ecclesiis suorum Ordinum vel non petita ab se benedictione, vel se contradicente, vel sine sua venia in alienis ecclesiis (5); & qui graviter delinquant in administratione cujuslibet Sacramenti (6).

(1) *Cap. 9. de hæret.*(2) *Clem. unic. de supplm. neglig. Prælat.*(3) *Concil. Trident. sess. 5. cap. 2. de reform.*(4) *Vide Benedictum XIV. de Synod. diocet. cap. 15. num. 9.*(5) *Gregorius XV. Constit. Insuperabili 50. §. 6. pag. 2. tom. 5. par. 5. Bullar. ed. cit.*(6) *Gregorius XV. cit. Constit. Insuperabili §. 4.*

§. XVII. Similiter visitat, & cum deliquerint, punit, & corrigit Regulares extra claustra degentes (1); qui vero intra claustra degunt, Regulares, ac palam extra claustra delinquant cum ceterorum scandalo, & offensione, rogatu Episcopi, atque intra tempus ab eo definitum à Præposito suo meritis pietendi sunt pœnis, atque eorum, quæ gesta sunt, certior est faciendus Episcopus, cui secus integrum erit in criminosos animadvertere (2). Rursus in censuris, & interdictis Episcopi

jussu evulgandis, atque servandis, diebus festis, eorumque ritibus custodiendis, & in ceteris ejusdem generis Regulares omnes, quamquam exempti, Episcopo obnoxii sunt (3).

(1) *Conc. Trid. sess. 6. cap. 3. de reformat. Bened. XIV. Constit. Pontifi. 7. pag. 33. tom. 2. ejus Bullar. ed. cit.*(2) *Vide Constitutionem Suscepti numeris 118. Clementis VIII. tom. 5. par. 2. pag. 93. Bullar. ubi etiam articulus fraudes, quæ fieri possunt adversus Episcopum loci, in quo Regularis delinquit, cum cum Præpositus mittit in monasterium extra dioccesim, ne ipsum punire cogatur.*(3) *Conc. Trident. sess. 25. cap. 12. de Regular.*

§. XVIII. Sed & alia sunt capita delegatæ jurisdictionis, quam Episcopus in exemptos habet. Nimirum inquit in obreptionem, & subreptionem gratiæ, per quam aliquis liberatus est à pœna, quæ ab se inflictæ fuerat (1), & visitat capitula exempta, nullo etiam ex canonicis ad consilium adseito, quos sibi adjungere extra visitationem in causis exemptorum capitulorum debet (2). Denique omnes ecclesiæ sæculares, quæ in diocesi sunt, etiam exempta, monasteria quoque commendata, Abbatia, Prioratus, Præposituræ (3), hospitalia, collegia, & sodalitia etiam laicorum ab Episcopo tamquam Apostolicæ Sedis delegato visitantur, exceptis illis, quæ sub immediata Regum protectione sunt (4).

(1) *Concil. Trident. sess. 13. cap. 5. de reform.*(2) *Conc. Trident. sess. 6. cap. 4. & sess. 25. cap. 6. de reform. Vide Benedictum XIV. De Synod. dioc. lib. 13. cap. 9. num. 5.*(3) *Conc. Trid. sess. 7. cap. 8. & sess. 21. cap. 8. de reformat. ubi etiam observandum discrimen inter monasteria, in quibus viget, aut non viget regularis observantia.*(4) *Conc. Trid. sess. 22. cap. 8. de reform.*

De Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, & reliquis Ordinibus.

XIX. Sacerdotis officium, & potestas.	& eorum institutio.
XX. Unde Sacerdotis, & Presbyteri nomen ductum sit?	XXX. Acolythi.
XXI. & XXII. Potestas ordinis, & jurisdictionis.	XXX. Exorcistae.
XXIII. Ministri majores, & minores.	XXXI. Lectores.
XXIV. ad XXVI. Diaconi, eorumque institutio, & officia.	XXXII. Ostiarii.
XXVII. Subdiaconi.	XXXIII. Clerici, qui solam habent tonsuram.
XXVIII. Minores Ministri,	XXXIV. & XXXV. Discrimen inter majores, & minores ordines.
	XXXVI. Clerici minores, etiam conjugati quando gaudeant fori privilegio.

§. XIX.

Ab Episcopis ad Sacerdotes pergimus universum deinde ministrorum ordinem explicaturi. Nobilissimum est officium, & nobilissima potestas Sacerdotum novae legis, qui Deo non vitulos, aut hircos immolant, sed lege à Christo lata ipsum Dominicum corpus, & sanguinem consecrant, atque offerunt in Missae sacrificio.

§. XX. Sacerdotes à sacris faciendis appellati sunt. Vocantur etiam Presbyteri latine Seniores (1) magis tamen sapientiae, quam aetatis gratia (2). Omnis eorum potestas vel ex ordine, vel ex jurisdictione procedit.

(1) Quod summo haberetur in pretio, essetque maxime venerandum *apostolus* Aristoteles vocat, & frequens illud *Homeri* *ap. de div.* veneranda Dea.

(2) Eodem Presbyteri Sacerdotis nomine vocabantur etiam Episcopi Cyprianus *ep. 83. pag. 47. ed. Rigal. Paris. 1666.* Chrysostomus in *ep. ad Philipp. cap. 1. Homil. 1. pag. 195. tom. 11. ed. Paris. 1734.* Vide Coelecium in *Ignat. epistol.*

ad Magues. num. 10. tom. 2. PP. Apostol. pag. 17. ed. Anst. teleadami 1724. & Fabrotum in *paratit. Cujac. lib. 1. t. 3. col. 24. tom. 2. par. 1. ed. Mutin. seu Venet. an. 1748.* Sed ut plurimum, ne qui esset error locus, Episcopi, aut Summi Sacerdotes, aut Sacerdotes primi ordinis; Presbyteri autem secundi ordinis Sacerdotes, aut Sacerdotes secundi appellati sunt Tertullianus de *Baptism. num. 77. pag. 267. t. 1. ed. cit. Ambrosii*, sive potius Hilarius in *ep. ad Ephes. cap. 4. c. 286. tom. 4. oper. ejusd. Ambrosii ed. Maurin. Venet. 1731.* Leo M. *serm. 48. de Quadragesim. tom. 1. col. 181. ed. Ballerin. Venet. 1753.* Vide Calmer in *ep. Pauli ad Philipp. num. 1. pag. 416. tom. 8. ed. Lucae 1738.* & Jacobum Gothofredum in *paratit. Cod. Theodor. de Episc. et Cleric. tom. 6. par. 1. pag. 17. ed. Lipsiae an. 1743.*

§. XXI. Ex ordine trahitur infirmorum unctio, consecratio divini corporis, & sanguinis, divini verbi predicatio, potestas baptizandi, & ligandi, atque solvendi in Sacramento poenitentiae. Trahitur ex jurisdictione actus ipse, & jus exercendi hanc potestatem, quod ab Episcopo accipitur, & Episcopi arbitrio confertur, aufertur, laxatur, contrahitur, excepto mortis articulo, quo Presbyteris liberam Ecclesia in morientem attribuit dimittendi peccata potestatem (1). Recte hinc eorum munera describit Pontificale Romanum (2), cum inquit, Sacerdotem oportet offerre, benedicere, praesesse, predicare, & baptizare.

(1) Concil. Trid. *sess. 23. cap. 16. de reform.*

(2) *Par. 1. tit. 12. §. 5. pag. 126. ed. Catalani Roma an. 1738.*

§. XXII. Sed non haec omnia à quolibet Sacerdote fieri possunt. Quamvis enim Sacerdoti in ordinatione assignetur titulus, sive Ecclesia, cui inseruiat, non omnibus tamen assignatur populus, quem regant, & cui in rebus spiritualibus praesesse debeant. Tituli assignatio facit, ut in eo Missae sacrificium offerant, panemque Eucharisticum populo

distribuant, & quasdam benedictiones impertiant (1). Verum quod attinet ad reliqua munera, quæ in Pontificali memorantur, aptum quidem ad ea facit Presbyterum, & idoneum ordinatio, sed cum respectu habeant ad populum, sicutque indicia spiritualis in eum jurisdictionis, & potestatis, hinc omnis Presbyter, qui sibi populum subjectum non habet, facultate eorum jurium exercendorum, quam in ordinatione accepit, partim contra canones illicite utitur, partim frustra omnino, & inutiliter.

(1) Duplex distinguitur benedictio, altera, quæ major, & solemnior dicitur, quæque Episcopi propria est; altera minus solemnior, quam etiam Presbyteri emitte re solent. *can. 96. c. 1. g. 1. c. 3. lib. 2. Glos. de privileg. in 6.* Sunt & aliæ benedictiones, ut aquæ, novorum fructuum, & similes; sed in his servandi sunt ritus, & consuetudines Ecclesiarum, ex quibus quasdam benedictiones Episcopis, quasdam Parochis, quasdam aliis ab Episcopo delegatis Presbyteris reservantur.

§. XXIII. Ministrorum duplex est genus, alii majores, & sacri, alii minores, & non sacri appellantur. Sacri sunt Diaconus, & Subdiaconus, qui sacri dicuntur, quod inter Missarum solemnia ordinibus initiantur, & suo funguntur munere supra gradus altaris.

§. XXIV. Diaconi ab Apostolis instituti sunt numero septem (1), quem numerum diu Romana Ecclesia retinuit (2). Electi autem sunt non tantum ut mensis, sed etiam ut altari ministrarent (3). Explicat eorum munera Pontificale Romanum (4) his verbis: *Diaconum oportet ministrare ad altare, baptizare, predicare.*

(1) Act. VI. Id tamen ab Apostolis Christi mandato factum est. Vid. Theologos, & Salam in not. ad Rom. l. 1. cap. 25. f. 2. pag. 350.

(2) Confer Sozomenum lib. 7. cap. 19. pag. 307. ed. Valerii Cantabrigiæ 1720., et Aulherens Comm. in 1. ad Timoth. inter oper. S. Ambrosii col. 351. tom. 4. edit. Maurin. Venet.

1751, quem quidam Ambrosium fuisse putant, vera tamen est Hilarius Sardus Ecclesie Romanæ Diaconus, qui IV. sæculo vitæ usura fruebatur, Petavius de *Ecl. Hierarch. lib. 1. c. 12. n. 7.* opus illud Hilarii esse negat, sed eum retellit N. Alexander *sæc. 4. c. 6. ar. 14. p. 296. 174.*

(3) Cyprianus in cap. 25. dist. 93. Diaconus, inquit, Apostolos sibi constituerunt Episcopatus, et Ecclesie ministros. Quod idem habet Ambrosius de offic. lib. 1. cap. 50. num. 255., et seq. tom. 3. edit. Maurin. Venet. 1751. Revera Diaconos electos legitur viros plenos Spiritus S., eosque impositis manibus consecratos, quod clare ostendit, eos non tantum mensis, sed etiam altaris ministerio fuisse prepositos. Fuso ea de re disputat Juvenio de *Sacram. dissert. 9. de ordin. in spec. qu. 4. cap. 1.*, ac doctissime, & copiosissime de officio, & institutione Diaconorum agit Cl. Mammichius in *dissert. de septem Diaconis*, quæ edita Romæ est anno 1749, atque defensa à Fr. Clemente Chodykiewicz Ord. Prædic.

(4) *Par. 1. tit. 11. §. 4. pag. 110. ed. Catalani.*

§. XXV. Debent igitur Diaconi Episcopo, & Sacerdoti sacra facientibus ad aram stantes inservire (1); olim etiam Eucharistiam populo tribuebant, sed hodie tribuere non possunt præsentem Presbytero, & nisi id necessitas flagitet (2). Eorum etiam est baptizare; sed eo jure uti nequeunt, cum adest Sacerdos, & cum procul est causa necessitatis (3). Denique munus etiam predicandi proprium est Diaconorum, atque id non solum respicit Evangelium, quod legunt in Missis solemnibus, sed veram etiam divini verbi prædicationem, quæ ad institutionem spectat populorum (4). Verum munus hoc prædicationis, ut Presbyteri, ita etiam Diaconi, sine Episcopi venia, & auctoritate exercere non possunt.

(1) Diaconus, inquit Concil. Carthaginiense IV. *can. 37. apud Labbæum tom. 2. col. 1450. ed. Venet. ita se Presbyteri, ut Episcopi ministrum novit.* Aliiubi Diaconi per summam auctoritatem sacrificium obtulerunt; sed eam compressit Conc. Arlatense I. *can. 5.* apud eundem Labbæum tom. 1. col. 1457. Nam ipsi ad ministrum, non ad Sacerdotium consecrantur, ut recte inquit Concil. Carthaginiense IV. *can. 4. apud dictum Tom. I.*

Labbaei tom. 2. col. 1477. At enim Diaconos Domianum etiam sanguinem in Latina Ecclesia consecrasset videtur tradere S. Ambrosius *De offic. lib. 1. cap. 41. num. 214. col. 64. t. 3. ed. Maurin. Venet. 1731.* nam apud eum Laurentius Diaconus in Sixtum Episcopum suum ad martirium properantem alloquitur: *Quo Sacerdos Sancte, sine Diacono propter tuos Numquam sacrificium sine ministro offerre conueveras. Quid tu mi ergo displicuit, Pater? ... Cui commisit Dominus sanguinis consecrationem, cui consummandorum consortium saceramentorum, hinc sanguinis tui consortium negat. Verum hoc hinc sanguinis consecratio est sanguis consecratus, ut à Justinianulis thesaurus dicitur pccuniarum depositio, hoc est pecunia deposita, & Ambrosius Laurentio committit sanguinem consecratum, ut eum distribuat, quod Diaconi officium erat, non ut ipsam sanguinis consecrationem faciat, quod proprium tantum est Episcopi, & Sacerdotis. Vide Card. Bona *Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 5. §. 4. pag. 304. tom. 2. ed. Laurin. an. 1749.* et Sala *in notis pag. 306.* & eruditos Monachos Congregationis S. Mauri in ipsum Ambrosium locum *cit. col. 64.**

(2) *Cit. Concil. Carthaginense IV. can. 38. tom. 2. c. 1440. & Concil. Arelatense II. can. 15. tom. 5. col. 2. Diaconos ipsis Presbyteris dare ausos Eucharistiam coereuit Nixena Synodus can. 18. tom. 2. col. 42. collect. Labbaei ed. Ven.*

(3) S. Cyrillus Hierosolymitanus *catech. XVII. n. 35. pag. 281. ed. Maurin. Paris. 1720.* Extrat ea de 10 in *act. Apostolor. VIII. 38.* exemplum Philippi Diaconi; sed tamen eum id Diaconus prestabat, Episcopi accedebat auctoritas Tertullianus *de Baptism. num. 17. tom. 3. pag. 263. cit. ed. Rigaltii, Gelasius P. in Dec. cap. 7. apud Pithaeum Codex Canon. veter. Eccles. Roman. pag. 265. Paris. 1687.* S. Hieronymus *dial. contr. Lucifer. cap. 9. col. 182. tom. 2. ed. Vallartii Verona, Conc. Eliberitanum can. 87. col. 100. t. 1. collect. Labbaei ed. Venet.* Atque in intelligendus Auctor *Constitutionum Apostolicarum lib. 8. cap. 28.* apud Cotelierum *PP. Apostol. tom. 1. pag. 416.* cum Diaconum baptizare negat. *Constitu. Martenium de antiq. Eccles. ritib. tom. 1. pag. 12. & seq. ed. Rotomag. an. 1700.*

(4) *Can. 1. dist. 24.* Quod Stephanum, & Philippum Diaconos, qui Apostolis suppres fuerunt, secisse constat ex *actis Apostolorum VI. 10. VIII. 13.* tum etiam Origenem, Chrysostomum, atque alios, cum adhuc Diaconi essent, praedicationis munus obisso memorie proditum est. Quod similiter Philostorgius *Histor. Eccles. lib. 3. cap. 17. pag. 499. & lib. 4. c. 1. pag. 504. ed. Valesii Cuius abrigis 1720.* scriptum reliquit de

Leontio Antiocheno Episcopo, deque ejus successore Eudoxio quorum alter Actium, alter Eupomium designavit ad ordinem Diaconatus, & utique dedit divinum in Ecclesia verbum nunciandi facultatem. Cuius quoque rei fortasse exempla praebere possant sermones S. Ephrem Diaconi Syri, quos magnis effert laudibus S. Hieronymus *de Scriptor. Eccles. cap. 115. t. 929. tom. 2. tit. ed. Vallartii.* Recte igitur Stephanus Baluzius in *not. ad ep. 8. S. Salviani pag. 416. ed. Pedepont an. 1743.* illud ejusdem Salviani de juvenibus, qui magistri Ecclesiarum esse coeperant, ad Diaconum arbitrate pertinere, quoniam clerici ad Diaconatum vocati primum ab Episcopo docendi facultatem accipiebant.

§. XXVI. Omnia haec sunt munera, quibus nunc Diaconi funguntur. Olim & curam gerebant viduarum, virginum, orphanorum, pauperum, martyrum in custodia detentorum, quibus potissimum providere debebant, ne quid deesset ad vitam necessarium (1); in vitam, moresque populi inquirebant, & crimina Episcopo nunciabant (2); oblationes accipiebant, nominaque offerentium (3), & sacra diptycha (4) in Ecclesia recitabant; communes preces indicabant (5); increpabant, & corrigebant eos, qui aliquid in Ecclesia agerent, quod minus decere videretur (6); finitis precibus, sacrisque peractis ab Ecclesia discedere jubebant populum, qui ad eam venerat (7).

(1) *Cyrianus ep. 2. pag. 9. ed. Rigaltii Paris. 1666.* Dionisius Alexandrinus apud Eusebium *Histor. Eccles. lib. 7. cap. 22. pag. 348. ed. Valesii Cuius abrigis 1720.* Auctor *Constit. Apostolic. lib. 3. cap. 19. ap. Cotelierum PP. Apostol. tom. 3. pag. 293. ed. Amstelardami 1722.*

(2) *Auctor Constit. Apostolic. lib. 2. cap. 44. pag. 255. loco indicato.* Atque haec ob curam Diaconi saepe Episcopi oculi, aures, os, dextera, & cor appellantur, ut patet ex *Auctore Constit. Apostolic. cit. cap. 44. pag. 258. cit.* Clemente *ep. ad Jacob. num. 12.* apud eundem Cotelierum *pag. 619. loc. cit.* Isidoro *Pluriosa lib. 1. ep. 19. pag. 9. ed. Rutherhami Paris. 1638.*

(3) *Hieronymus in Ezech. cap. 18. lib. 6. tom. 5. col. 209.*

ed. Vallarrii. Accipiebat autem Diaconus oblationes, quas tra-
debat Sacerdoti, à quo illæ super altari Deo offerebantur. Dein-
cops Diaconus offerentium nomina publice recitabat, quæ reci-
tatio dicebatur *offere nomina*, ut patet ex Cypriano ep. 9. pag.
21. ed. Rigaltii Paris. an. 1666, atque ut observant ipse Ri-
galtius in not. ad ep. 60. Cyprian. pag. 97, & Bona *Res. Li-
urgicar. lib. 2. cap. 8. §. 7. tom. 3. pag. 191. ed. Augusta
Taurin.* 1733. Latius de oblationibus agam Libro II.

(4) Diptycha erant libri, sive tabule sacræ, in quibus erant
descripta nomina viventium, & mortuorum, qui veteris aut ge-
neris nobilitate, aut virtute, aut dignitate præstarent. Hinc alia
erant viventium, & alia mortuorum diptycha. Ductum est no-
men à psichis, sive plicis, & ideo tabulæ, quæ duas habebant
plicæ, *diptycha*, quæ tribus constabant, aut quinque tabulis,
triptycha, & *pentaptycha* dicebantur, de quibus agit Turnobus
Adversat. lib. 9. cap. 23. Diptycha ecclesiastica diversa erant
à profanis; nam illa chartæ, aut membranacæ codices erant,
hæc autem tabulæ eburnæ, in quibus aureis characteribus novi
Consulis nomen quoque anno scribebatur, eisque sunt dipty-
cha, quæ consularia appellantur. Sacra diptycha, Diaconus ex
amboæ, aut pulpito in ecclesia recitabat, ut patet ex Concilio
Constantinopolitano an. 536. sub Meana habito act. 3. tom. 3.
col. 1354. collect. Labbei ed. Venet. Cavebat autem diligenter
Ecclesiâ, ne sacris diptychis inscripta nomina expungerentur er-
rore, vel calumniis hominum, quoniam hæc poena erat, quæ plec-
tebantur, qui propter aliquod crimen ab ecclesie communione
reijuncti fuerant, vel à fide desecerant; atque huc spectant Cy-
prianus ep. 66. ad Clet. *Invenit. an. 159. ed. Rigaltii Pa-
ris.* 1666, Augustinus ep. 77. num. 2. col. 182, & ep. 78. col.
184. tom. 2. ed. Maurin. Venet. 1729, Evagrius lib. 4. cap. 38.
pag. 419. ed. Valerii Cantabrig. 1720, Socrates lib. 7. pag.
303. tom. 2. ed. Valerii, Cyrillus in ep. *Synod. ad Damas.*
in art. 14. Concil. Chalced. tom. 4. col. 1046, Justinianus
epist. in collect. Concil. Constantinopolitani an. 553. tom. 6.
col. 25. collect. Labbei. Et notæ sunt disputationes de S. Jo.
Chrysostomi nomine in diptycha referendo, cum multi id in-
epte recitarent, quoniam ipse à Theopippo Alexandrino, tumens
iniqua sententia, exactoratus, & non absolutus ex hac vita
egressus fuerat. Interdum in homines vel viventes, vel mortuos ex-
communicatio iniuste ferebatur, & tunc eorum nomina herum
scribebantur in sacris diptychis, unde præter scriptura fue-
rant, ut ecclesiasticæ communioni restituerentur. Ita Alexan-
drum Antiochenum Episcopum Chrysostomi nomen scripsisse
in tabulis ecclesiasticis, in quibus plures innocens omisum fuera

narrat Theodosius lib. 5. cap. 35. pag. 235. etc. ed. Vale-
rii Cantabr., & ita Joannes Episcopus Constantinopolitanus
in Synodo anni 518. diptychis reseruit ea nomina, quæ de-
leta fuerant fraude Anastasii Imperatoris, qui Eutycheianam
heresim sequebatur, ut patet ex art. 5. Concilii Constans-
tinopolitani sub Meana habiti tom. 5. col. 1155. collect. Lab-
bei ed. Venet. De diptychis, præter Card. Bona. *Res. Li-
urgic. lib. 2. cap. 12. §. 1, & 2.*, & R. Sala in notis ad
eundem pag. 260. & seq. tom. 3. ed. Augusta Taurin.
an. 1753., latè, atque erudite disputat Card. Norisius in
Dissert. Hist. de Synod. V. cap. 5.

(5) Communes preces Diaconus indicebat, non tantum
quod eas populum laudare jubebat, sed etiam quod ei præ-
ibat verborum formula: quæ in his precibus adhibere oportebat
S. Augustinus ep. 57. ad Januar. cap. 18. col. 142.
tom. 2. ed. Maurin. Ven. 1729. Can. 23. art. 93.

(6) Auctor Constit. Apostol. lib. 2. cap. 57. apud Co-
telerium PP. Apostol. tom. 1. pag. 263. & 266. ed. Am-
stelædami 1724., S. Joan. Chrysostomus hom. 24. in art. nu-
mer. 4. pag. 198. tom. 9. ed. Moutisauontii Paris.

(7) Primum Judæos, ethnicos, catechumenos, peniten-
tes, postea vero fideles Diaconus dimittebat. Nam omnibus
hominibus, si protervos quosdam peccatores excipias, quibus
in immo erant penitentium gradu, ac sententia dicebantur, in
Ecclesia adesse licebat, cum sacræ concione habebantur, ac
psalmodia, lectioque scripturarum recitabatur, ut patet ex
Petrus hominibus, præsertim ex Chrysostomus homil. 1. in Pe-
lag. n. 4. pag. 599. tom. 2., in Photam. num. 2. pag. 707.
tom. 2. in Paulin. art. 1. col. 160. tom. 5. ed. Moutisauontii
Paris., locisque aliis compluribus. Nam Ecclesie Pa-
tres catechumenos, penitentes, & omnes, qui ex diversis
erant, uti loquitur Synodus Valentina can. 4. apud Labbeum
Concil. tom. 5. col. 759. edit. Venet., evangelia, sacratque con-
ciones audire volebant, quoniam, ut ipsa inquit Synodus
Valentina loc. cit., in Pontificum prædicatione audita non
nullos ad fidem attrahit, eisdem scimus, quod vixit spec-
tat Concilium Arausiacum l. can. 18. apud eundem Lab-
beum tom. 4. col. 704. ed. ejusd., ubi sanctum est, ut
catechumenis evangelia legantur. Illa vero publici cultus pars,
quæ peragebatur præsentibus catechumenis, dicebatur *missa
catechumenorum*, cuius mentio est in Concil. Carthagin. IV.
can. 84. tom. 2. col. 1414. Valentino can. 1. loco mox ci-
tato, Ilerdensi can. 4. col. 752. tom. 5. Ea vero finita Dia-
conus dimittebat ethnicos, hæreticos, & qui in altero erant

penitentiam gradu, & *Audientes* dicebantur, dimittebat inquam ea formula, quam habet Auctor *Apostol.* *Constr. lib. 8. cap. 5. pag. 396. loc. cit. Ne quis audientium, ne quis infidelium.* Tum fondebantur preces pro catechumenis, qui *substrati* vocabantur, pro eorumque, pro competentibus, qui scilicet brevi baptismum erant suscepturi, denique pro illis, qui in summo penitentium gradu versabantur. His peractis Diaconus exiit jubebat omnes, qui mysteris interesse non poterant, ac denique missa fidelium inchoabatur, in qua nonnisi communicantes presentes esse poterant. Ea vero absoluta Diaconus universum conventum dimittebat ea formula *in pace discedite* S. Joan. Chrysostomus *Homil. 39. in eos qui parochie sejuant pag. 614. tom. 1. ed. Montfauconii Paris. 1718.*; sed de his omnibus opportunior erit disserendi locus in II. Libro, cum de Sacramentis disputabimus; ubi etiam videbimus, num hæc, quæ certe fuit Ecclesie Græcæ, fuerit etiam Ecclesie Latine disciplina.

§. XXVII. Diaconis veluti subsidiarii accesserunt Subdiaconi, qui diu fuerunt minorum clericorum numero, sed postea in Latina Ecclesia majoribus adscripti sunt, quod factum videtur undecimo Ecclesie sæculo Urbano II. Pontifice (1). Munus eorum est Diacono in altaris ministerio opem ferre, parare vitum, panem, sacra lintea, & cetera ad sacrificium necessaria, Episcopo, & Sacerdoti manus in Sacrificio abluentibus aquam effundere, in missa epistolam legere (2).

(1) Subdiaconatum inter sacros ordines ab Urbano II. fuisse relatum evidenter, meo iudicio, ostendit Innocentius III. in *cap. 9. de rit. & qual. & ordin. practic.* Pæro dabitur non potest, quin Urbano II. Pontifice Subdiaconatus esset inter minores ordines; cum id constet ex ejus decreto, quod refert Innocentius, & quod est apud Gratianum in *can. 4. dist. 60.* Ejus verba sunt hæc: *nullus in Episcopatum, nisi in sacris ordinibus religiose vivens inventus fuerit, eligatur; sacros ordines dicitur Diaconatum, & Presbyteratum, hos siquidem solum primitiva Ecclesia legitur habuisse.* Memorat deinde Innocentius decretum alterum ejusdem Urbani, quo Subdiaconatus inter majores ordines relatus est. *Cum hodie,* inquit, *Subdiaconatus inter sacros or-*

diines computetur sicut Urbanus Papa II, expressit, et hæcant &c. Duo igitur sunt inter se pugnantia Urbani II. decreta, quorum alterum inter minores, & alterum inter majores ordines Subdiaconatum refert. Quod recte intelligi, explicarique non potest, nisi dicamus, fuisse Subdiaconatum inter minores ordines, cum Urbanus II. Pontificatum obtinuit, ab eo vero deinceps fuisse relatum inter majores ordines, quo spectat alterum Urbani decretum, quod fortasse editum est post Synodum Beneventanam anni 1091. Thomassinus *par. 1. lib. 2. c. 35. n. 2. & 3.*, cum quo sentit Van-Espanius *jur. Eccles. par. 1. tit. 1. c. 3. num. 2.*, duo hæc inter se pugnantia Urbani decreta admiratur, inquit, rationem revera ab Innocentio III. Subdiaconatum majoribus ordinibus adscriptum fuisse. Sed non video, quemodo id componi possit cum auctoritate ipsius Innocentii, qui Urbano tribuit decretum, quo Subdiaconatus inter sacros ordines relatus est. Antequam vero Subdiaconi inter majores clericos recenserentur, jam ipsi imposita fuerat lex perpetuæ continentie, ut constat ex S. Leone M. *ep. 14. cap. 4. col. 687. tom. 1. ed. Ballerini*, ex S. Gregorio *lib. 1. ep. 44. col. 138.*, & *lib. 4. ep. 36. col. 716. tom. 2. ed. Maurin. Paris. 1701.* atque ex Concilio Romano sub S. Silvestro *c. 8. col. 138a. tom. 1. collect. Labbei ed. Venet.*, & Toletano VIII. *can. 6. tom. 7. col. 420.*

(2) *Can. clericos dist. 21. can. non licet dist. 23., canon. perlectis dist. 25.* Subdiaconi officia describit Pontificale Romanum *par. 1. tit. XI. §. 8. pag. 101. ed. Catalani Rom.* his verbis: *Subdiaconum oportet aquam ad ministerium altaris præparare; Diacono ministrare; pallas altaris, & corporalia abluere, calicem, & patenam in usum sacrificii eidem offerre.*

§. XXVIII. Majoribus succedunt minores ordines Ministrorum; atque hi sunt Acolythi, Exorcistæ, Lectores, Ostiarii. Nomina hæc, & officia, quæ his nominibus designantur, ad ipsum Ecclesie initium refert Synodus Tridentina (1); sed cum non definitur, quo id tempore factum fuerit, multi existimant, omnes minores ordines una cum Subdiaconatu, procedente tempore, Ecclesiam instituisse (2). Verum cum initio Diaconorum partes essent, quæ labentibus annis minorum clericorum

propræ esse cœperunt, recte sentiunt, qui minores ordines origine sua, hoc est quatenus Diaconatu comprehendebantur, ad ipsam hujus ordinis institutionem referunt. Tum quod Diaconi pares non essent omnibus his muneribus obuendis, Ecclesia veluti partes quasdam ex Diaconatu decerpit, ac pro singulis proprios ordines instituit (3).

(1) *Sezz. 23. cap. 2. de Sacram. ord.*

(2) Disputant inter se viri docti, num minorum ordinum origo ab ipsis Apostolis sit repetenda. Affirmant Baronius ad an. 44. num. 78. to. 1. pag. 313. ed. Lucæ 1738., Bellarminus de Cleric. lib. 1. cap. 11. & seq. pag. 121. & seq. tom. 2. oper. ed. Venet. 1721., & Emanuel Schœlestratus Concil. Antiochenum rest. dissert. 4. cap. 12. art. 1.; negant Morinus de sacr. ordinac. exerc. 1. num. 30. Card. Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. 25. §. 17. tom. 2. pag. 263. ed. Augustæ Taurin. an. 1749., Cotelierus in Constit. Apostol. lib. 2. cap. 25. num. 13. pag. 241. tom. 1. ed. Amstelædani 1724., Goaricus in not. ad Eucharolog. Græcor. pag. 238., Juenin De sacr. am. dissert. 9. §. 6. cap. 12. ac disserere Amalarius De offic. eccles. lib. 2. cap. 6. in Biblioth. P. P. tom. 14. pag. 97. ed. Lugdun., P. Lombardus 4. sent. dist. 24., D. Thomas supplem. par. 3. quest. 37. art. 2. tradunt, eos post aetatem Apostolorum ab Ecclesia fuisse institutos. Vido Benedictum XIV. De Synodo Diacer. lib. 8. cap. 9. §. 4. et seq., qui rem expendit, enumeratis argumentis, quæ ab utriusque sententiæ defensoribus proponuntur. Sane Concilium Pontifex, qui medio III. sæculo vix usura fruebatur, singulos illos ordines distinctim recessit in epist. 9. ad Fabium Antiochen. num. 3. col. 150. apud Constantium ep. Romæ. Pontifex, cum de Novatianis disputans, ignorabat, inquit, unum Episcopum esse oportere in ecclesia catholica, in qua tamen reiebat Presbyteros quidem esse quatuor, et quadraginta, septem autem Diaconos, totidemque Subdiaconos, Acolythos duos et quadraginta, Exorcistas, et Lectores cum Ostiarios 12. Sed idem hæc semper ubique in antiqua Ecclesia minorum ordinum numerus fuisse videtur. Nam Auctor epistolæ ad Antiochenos, quæ Ignatii nomine circumfertur apud Cotelierum P. P. Apost. 1. 2. p. 107., itemque Auctor Canonum Apostolorum can. 42., et Auctor etiam Constitutionum Apostolicarum lib. 3. cap. 11. et lib. 8. cap. 28. utroque apud Cotelierum loc. cit. pag. 448. et pag. 287. et 445. cum mino-

res clericos memorant, nullum de Acolythi verbum sciunt, quin Auctor epistolæ, quæ Ignatii nomen præferret, medios inter Ostiarios, atque Exorcistas constituit *Laborantes*, quos Apostolorum canones, atque Apostolica constitutiones omittunt. Clericatus initia interdum à Lectoratu facta constat ex Siculo ad Hieronymum ep. 1. cap. 9. col. 633., et Zosimo ep. 9. ad Hieronymum col. 971. apud Constantium, Cypriano ep. 24. p. 35. ed. Rigaltii Paris. 1666., Paulino de S. Iulic. Natali. 4. vers. 8. col. 391. ed. Muratorii Veron. 1746. Lectores in Ecclesia Alexandria nullo discrimine, uti loquitur Socrates lib. 5. cap. 22. pag. 296. ed. Valesii Cantabrigiæ 1720., sive ex fidelibus capiebantur, sive ex catechumenis, qui certe clerici non erant, et interdum quis ex Lectorum statim ad Diaconatum evehebatur Socrates lib. 6. cap. 3. pag. 312. ed. cit., Palladius in vit. Chrysimonit. 13. opp. Chrysimon. pag. 16. et 17. ed. Montfauconi Paris. 1738. Hæc etiam spectat Gregorius Turonensis Histor. lib. 4. cap. 6. col. 146. ed. Ruitarti Paris. 1699., apud quem Cato Presbyter omnes numeros clericatus gradus, in quibus versatus fuerat, memorat tantum *Laboratum*, *Subdiaconatum*, *Diaconatum*, *Presbyteratum*. Vide Arcadium De Concord. Eccles. Occident. et Orient. lib. 6. c. 9., Morinum De Sac. Ordinac. part. 2. exerc. 11. c. 3. Thomassinum Vet. et nov. Eccles. disciplin. par. 1. lib. 2. cap. 33. num. 10., Martenium De antiq. Eccles. rit. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 8. et seq.

(3) S. Thomas Supplem. 3. par. quest. 37. art. 2. Vide Salam in notis ad Bonam loc. cit. pag. 365. et seq.

§. XXIX. Summus inter minores clericos gradus est Acolythorum, qui ita dicuntur, quasi apparitores, et pedisequi Episcoporum (1). Eorum munus est cerosferarium ferre. Ecclesie luminaria accendere, vinum, et aquam ad Eucharistiam Subdiacono ministrare (2).

(1) Acolythi quasi perpetui testes erant, et comites Episcoporum; et hinc magna erat eorum fides. Erat autem in Ecclesia Romana major Acolythorum, quam aliorum separatim minorum clericorum numerus, quoniam illorum plura erant officia, et vero alii dicebantur Palatini, qui Summo Pontifici interserviebant, alii Stationarii, qui in templis aderant, in quibus Stationes celebrabantur, alii Regionarii, qui nomen ducebant ab Urbis Regionibus, in quibus cum Diaconis manus

suam exercebant. De Urbis Regionibus, deque Stationibus late agit Mabillonius *Muzæum Italic. tom. 2. Ord. Roman. I. pag. 3. et Comment. in eundem ordin. n. 5. pag. XXXI. Paris. 1689.* Consule etiam Fratres Ballerinius in *S. Zenonem lib. 2. traç. 47. not. 1. pag. 273. tom. 1. ed. Augusta Vincl. 1758.* Olim etiam Acolythorum erat officium Dominicis diebus Eucharistiam per Titulos ad Presbyteros missam deferre, uti constat ex Innocentio I. *ep. ad Decentium Episc. Engub. c. 5. apud Constantium. es. 860.* atque ex Usuardo, et Martyrologio Romano ad diem 15. Augusti in vita S. Thasici Acolythi, qui cum quodam die deferret Christi corporis sacramenta, nec vellet ea discipulis prodeze paganis, tamdiu est spiritibus, & lapidibus ab eis maceratus, quousque exhalaret spiritum. Quin etiam ipsam Eucharistiam Pontifici ad altare procedenti præferabant in capitis, quas tenebant apertas, uti recte observat Mabillonius in *cit. Ord. Roman. pag. XXXIX.* dum Pontifex *sancta adorasset, atque ex eis particulam assuem jussisset in urum sacrificii, quod mox ab ipso celebrandum erat.* Finito autem sacrificio sacculos ad confingendas in Missa oblatas consecratis portabant, easque Sacerdotibus confracturis exhibebant; ideoque in sua ordinatione sacculos ab Episcopo accipiebant, ut illud eorum officium designaretur. Partes quoque erant Acolythorum manu tenere tum fistulam, per quam fideles Christi sanguinem ex calice haudebant, quamque tradebant ministro calicem gestanti, cum illi Christi sanguinem ebibeant; tum patenam supponendam ori illorum, qui Eucharistiam accipiebant, ne quid ex ea in terram delaberetur; præterea scribere nomina baptizandorum, et susceptorum, et signare catechumenos in scripturis, sique manus imponere et symbolum pro infantibus recitare, quæ omnia late explicantur à Martino de antiq. *Eccl. rit. to. 1. ar. 12. pag. 96. 97. 100. 103. 112. Rotomag. 1700.*

(2) *Acolythus cum ordinator,* inquit Concilium Carthaginense IV. *can. 61. apud Labbæum Concil. tom. 2. col. 1437. ed. Venet. Lugdun. 1706.* ab Episcopo quidem docetur, qualiter in officio suo agere debeat; sed ab Archidiacono accipit cerosum tum cum cereo, ut sciat, se ad accendenda luminaria mancipari; accipit & uerbulum vacuum ad suggerendum vinum in Eucharistiam Sanguinis Christi.

§. XXX. Proximum tenent locum Exorcista, quorum est demoniacis manus imponere, malosque spiritus ejicere. Quæ functio communis olim

erat omnium pene Christianorum, quorum adjuvationibus demones urgebantur (1). Sed cum hæc depellendorum demonum facultas, alimque gratie gratis datæ, quas Theologi appellant, in illis nascentis, Ecclesie initiis passim à Deo fidelibus concessæ, Ecclesie statim deinceps constituto, desissent vulgo attribui, quod pervulgatus earum usus minus necessarius evasisset, certus ab Ecclesia factus est ordo Exorcistarum (2). Hodie ad malos spiritus adjurandos Sacerdotes adhibentur.

(1) *Exorcista non ordinatur,* inquit Auctor *Constit. Apostol. lib. 8. cap. 26. apud Cotelerium PP. Apostol. tom. 2. pag. 215. ed. Amstelædani 1724.* Hæc enim certamine laus pendet à libera, & bona voluntate, & à gratia Dei per Christum, advenit Spiritus S. Verum hoc loco non de illis agi videtur, qui ex officio, ac vi ordinis fixo rate munus exercebant. Celebre autem est illud Tertulliani *Apolog. n. 23. pag. 24. ed. Rigoleii Paris. 1674.* qui ira ethnicos compellat: *edatur hi; aliquis sub tribunibus vestris, quem demum agi constat. Juxta à quilibet Christiano loqui spiritus ille, tam se demonem constituitur de sero, quam alibi Deum de falso.* Hoc etiam refer Originem *contr. Cels. lib. 7. n. 4. tom. 1. pag. 696. ed. Maurin. Paris. 1733.*

(2) Medio III. seculo Exorcista inter minores Clericos numerat Cornelius Pona in *cit. ep. ad Fabium;* & IV. seculo Laodicena Synodo *can. 26. in interpretatione Dionysii Evig. tom. 1. es. 1345. collect. Labbei ed. Venet. statutum est: quod hi, qui non sunt ab Episcopis ordinati, tam in ecclesiis, quam in domibus exorcizari non possint.* Ritus in Exorcista ordinatione servando describit Concilium Carthaginense IV. *can. 7. loc. cit.* Primum Exorcista curabant, ut enurgumini maxam diei partem in Ecclesiis versarentur, tum eis omni die manus imponebant; quæ omnia patem ex ipso Concilio Carthaginensi IV. *can. 90. 91. 92. loc. cit. col. 1444.*

§. XXXI. Lectores sunt, qui ex sacris libris ali- quid in ecclesia legunt (1). Quare olim apud eos sacri codices servabantur, & sepe ethnicis eos postulanti- bus ab Episcopis responsum constat; scrip-

turas Lectores habent (2). Legebant autem è pul-
pito, sive suggesto, & antequam initium lectioni
facerent, silentium à Diacono indicebatur verbo:
attendamus (3).

(1) Concilium Carthaginense IV. can. 8. loco indicato.
S. Joan. Chrysostomus Homil. 3. in II. ad Thesal. cap. 2.
n. 4. pag. 527. tom. 11. ed. Montfauconii Paris. 1733.
S. Augustinus serm. 133. tom. 5. opp. col. 989. ed. Man-
rii. Venet. 1751. ubi de Evangelii lectione Lectori com-
missa.

(2) Baronius ad an. 303. n. 7. 12. 13. tom. 3. pag. 339.
& seq. ed. Lucae.

(3) S. Joan. Chrysostomus Hom. 19. in alt. Apostol.
n. 5. pag. 159. ed. Montfauconii Paris. 1733. Lectoris mu-
nus saepe etiam Presbyteri, & Diaconi exercebant, ut or-
tendit Auctor Const. Apost. lib. 2. cap. 57. apud Cotele-
rium PP. Apost. tom. 1. pag. 265. & S. Hieronymus ep. 147.
ad Sabinae. num. 7. tom. 3. col. 1283. ed. Vallarsii; qui
etiam eodem se munere fungi dicit S. Augustinus serm. 356.
& 262. cap. 23. col. 1383. & 1432. ed. Ven. 1731. &
Sozomenus Hist. Eccl. l. 7. c. 19. l. 5. ed. et. Valentii tes-
tatur, quod aliabi in praecipuis festivitatibus Episcopi le-
gant, ut Constantinopoli primo die paschalis festivitate;
quod ita etiam arato factum scribit Nicephorus Callistus
Eccl. Hist. lib. 12. cap. 34. pag. 258. tom. 2. ed. Paris. 1630.
addens praeterea, non solum die Paschatis, sed etiam Ka-
lendis Januarii Patriarcham Constantinopolitanam in Ecclesia
Evangelium legere consuevisse, Gouler Frater Ballerini in
S. Zenonis lib. 1. trad. 13. vol. 1. pag. 99. tom. 5. ed. Au-
gusta Vindob. 1758.

§. XXXII. Postremum denique locum occupant
Ostiarum, qui, acceptis Ecclesiae clavibus, ape-
riendis, claudendisque januis, & arcendis infide-
libus, atque excommunicatis praesentur (1). Ho-
die Ecclesiae fores passim laicorum custodie com-
mittuntur, Jamque ante tempora Concilii Triden-
tini Sanctorum Ordinum à Diaconatu ad Ostiaria-
tum funciones pluribus in locis fuerant intermissae,

quas propterea Concilium revocari in usum juxta
sacros canones jubet (2).

(1) Ostiarios ab Ecclesia institutos ea praesertim de causa
putat Binghamus Orig. eccl. lib. 3. cap. 6. §. 3. tom. 2.
pag. 37. ed. Hale Magdeburg. ut saevientibus ethnicis ad-
versus Christianos ita conventum, & precationum tem-
pora interdicerent. Exteriores Ecclesiae portas Ostiarum, portas
Sanctuarii Subdiaconi custodiebant, ubi nulli erant Ostiarum, portas
utraque Subdiaconi obtinebant. Saepè etiam Ostiarum vocan-
tur Aeditui, atque ita S. Paulinus Nolanus ep. 1. ad Severum
n. 10. col. 7. ed. Muratorii Verona 1736. Ostiarum vocat:
nam testor, inquit, ipsum, quia & ab Aeditui nomine, &
officio ostiarii sacram incipere solentem. Quo ex loco in-
telligitur, etiam Paulini aetate Ostiarum manus primum cleri-
catus gradum fuisse. Ostiarius cum ordinatur, inquit Con-
cilium Carthaginense IV. can. 9. loc. cit. col. 1428., tra-
dat ei Episcopus claves Ecclesiae de altario, dicens: ite
age, quasi redditurus Deo rationem pro his rebus, quae
his clavibus recluduntur. Luculentius explicat Ostiarum mu-
nus Iudorus Hispanensis can. 1. dist. 25. ad Ostiarum,
inquit, pertinent claves ecclesiae, ut claudat, et aperiat
templum Dei, et omnia, quae sunt intus, et utique custo-
diat: fideles recipiat excommunicatos, et infideles ejiciat.
Quod non ita intelligendum est, quasi infideles, haeretici,
Judei in Ecclesia versari non possent, cum divinum ver-
bum nunciabatur, ante cum aliquid à sacris libris recitabatur.
Nam eo tempore ipsis in Ecclesia adesse licebat, uti de-
monstratum supra est.

(2) Concilium Trident. sess. 23. cap. 17. de reform.

§. XXXIII. Atque hi sunt quatuor ordines, quos
minores dicimus, reliquos tres majores appella-
mus. De simplici tonsura quæri solet, num ea
ordinibus adscribi debeat, qua de re inter Cano-
nistas, atque Theologos magna controversia est. Certe
qui tonsura donati sunt, vere inter clericos
recensentur, & ideo eorum utuntur privilegiis, uti
demonstratum supra est, atque his praesertim, quae
fori & canonis nuncupantur.

§. XXIV. Non unum inter majores, minoresque

ordines discrimen intercedit. Majores clerici omnino castitatem servare coguntur (1), habentque onus recitandi divinum officium aut publice in Ecclesia, aut privatim domi (2), & qui illis initiatur, habere debent ex beneficio, aut ex paterna hereditate, & patrimonio unde honeste vivant (3).

(1) Siricius, P. ep. ad Himerium Tarraconen. num. 8. & seq. col. 629. & seq. & ep. ad Epir. Afric. num. 3. col. 645. apud Constantium ep. Roman. Pontif. Innocentius I. ad Victor. Rotomag. num. 12. apud eundem Constantium col. 712. Leo M. ep. 14. cap. 4. col. 687. & ep. 167. Respons. ad inquisit. III. col. 1211. tom. 7. ad Buller. Vide Thomasin. vet. & nov. Eccles. discipl. par. 1. lib. 2. cap. 61. Quæstio autem est, num majores Clerici ex voto, an potius ex lege Ecclesiastica castitatem servare debeant. Obligationem hanc ex mera constitutione Ecclesie continentiam præcipientis repetunt Scotus 4. dist. 37. q. unie. §. dico igitur, Jo. de Lignano de cleric. conjug. cap. 2. Gutier. quest. canon. lib. 2. cap. 7. num. 45. Valent. de Calib. cap. 2. paulo post princip. contra vero eam ex voto, quod sacris Ordinibus adjunctis Ecclesie, orni arbitrantur Cajetanus in opus. tom. 1. tr. 27. q. un. §. quoad secundum, Waldens. de Sacrament. cap. 66. num. 2. Bellarminus contro. li. 1. de matrim. cap. 21. paulo post princip. §. impedimenta opp. tom. 3. pag. 662. ed. Venet. 1711. Sanchez de matrim. lib. 7. d. 27. num. 10. alique complures. Synodi Tridentinæ Patres de hac evolvenda, definiendaque questione minime laborarunt; & Cardinalis Pallavicinus Hist. Concil. Trid. lib. 23. cap. 9. num. 2. ad rem hanc refert, Sedis Apostolicæ Legatum Onium voto suo declarasse, quod Synodus can. 9. sess. 24. haud voluerit definire, cælibatum sacris Ordinibus adjunctum ex ecclesiastica lege procedere, cum nil ea de re disputatum à Patribus esset, sed tantum dimittere Lutherum suis ignis verbis ita conceptis ab eo; Non obstat lege ecclesiastica, vel voto. Confer, qui ea de re late disputant, Schmalzgrueber jus eccles. univers. lib. 3. tit. 3. par. 1. num. 28. & Lourenium For. Eccles. lib. 3. tit. 3. quest. 41.

(2) Cap. 1. & 9. de celebr. miss.

(3) Cap. 16. & 23. de præben. Concil. Trident. sess. 21. cap. 2. de reform.

§. XXXV. Soluti sunt his oneribus minores Clerici; verum cum ineunt matrimonium, sive illud

ratum sit, sive consummatum, sive vires habeat, sive iis careat, modo consensus clerici non desit, non solum impares fiunt ad ecclesiastica beneficia obtinenda; sed, quæ habent, etiam amittunt (1), quamquam recuperent quiddam forte Ecclesie dederunt è patrimonio suo (2).

(1) Cap. 1. et 8. de Cleric. conjug.

(2) Cap. 3. eod.

§. XXXVI. Minores clerici, qui beneficium non habent, ut fori privilegio fruantur (1), tonsuram, vestesque clericales deferre, atque alicui Ecclesie mandato Episcopi servire debent (2), vel cum ejus venia in clericorum seminario, aut in aliquo probato gymnasio versari, quasi in via, per quam ad majores ordines perveniant (3). Qui tonsuram, & vestes deseruere clericorum, ad laicum judicem vocari possunt; verum si velit Episcopus, eos vindicare potest, ut adversus ipsos judicium exercent (4). Atque illud quidem fori privilegium obtinent non tantum clerici celibes, sed etiam qui uxorem habent, modo unicam, eamque virginem duxerint, adscriptique ab Episcopo alicui Ecclesie sint, gerantque tonsuram, & vestes clericales (5).

(1) Quæsitum est, num Clerici, qui tonsuram, vestesque clericales abiecerunt, non tantum fori, sed etiam Canonis privilegium amittant, ac præterea beneficium Cap. Odoardus; & eor. tantum fori privilegium amittere, non item cetera, definitum est, uti testatur Giraldus Episcopi. Jur. Pontific. par. 2. sess. 93. pag. 939. et 940. Negus vero ut hujusmodi clericis fori privilegium adimatur, monitione aliqua opus est, cum li statim cadant jure suo Innocentius XII. Const. Apostolice ministerii 34. §. 8. tom. 11. Bullar. Roman. ult. edit. pag. 160. quam constitutionem confirmavit Benedictus XIII. Const. In supremo 31. pag. 350. eod. Bullar. loc. cit. Vide Giraldum loc. cit.

(2) Quamquam Tridentina Synodus fori privilegium attribuat clerico, qui ex mandato Episcopi Ecclesie servit, tamen

eodem privilegio fruitur etiam Clericus, qui vel sine Episcopi mandato, vel non illi servit Ecclesie, quam Episcopus designavit. Consule Benedictum XIV. de *Synod. diocesa. lib. 12. cap. 6. num. 5. et 6.*

(3) Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 6. de reform.*

(4) Vide Benedictum XIV. de *Synod. diocesa. lib. 12. c. 2. num. 4.* & Giraldum *loc. cit. pag. 940.* à quibus plura ea de decreta referuntur.

(5) *Cap. unic. de cler. conjug. in 6.*, Concilium Tridentinum *loc. cit.* Sunt qui putant, clericos conjugatos gaudere privilegio soli tantum in causis criminalibus, sed eos hoc frui privilegio oportere in causis criminalibus, & civilibus, modo ex presentibus, quæ prestare necesse est, respondit Sac. Congregatio Immunitatis, uti testantur Riccius *Decret. et Resol. Sac. Congreg. Immunitatis verb. clerici conjugati quoad privilegium fori et canonis*, & Ferraris *Biblioth. verb. clericus art. 2. num. 13. et seq.* Ceterum etiam clericos conjugatos, qui ea non præstant, ab Episcopo vindicari posse, ut adversus eos iudicium exerceat, respondit Sac. Congr. Concilii in *Alatrina jurisdictionis 17. Martii 1683.* Vide Giraldum *loc. cit.*, & Benedictum XIV. *loc. cit. cap. 3. num. 1.*

TITULUS III

DE HIERARCHIA JURISDICTIONIS.

- I. & II. Hierarchia jurisdictionis, ejusque Magistratus, & Caput omnium.
 III. Divisio dioceseon.
 IV. Ex omnibus membris in unum collectis una fit catholica Ecclesia.
 V. Episcopi particulares Ecclesias regunt.
 VI. ad VIII. Caput Ecclesie universæ, & necessitas jurisdictionis in hoc capite.
 IX. ad XI. Minores Magistratus, & Ministri Hierarchie jurisdictionis.

§. I.

Demonstrata jam ordinis Hierarchia, nunc Hierarchiam explicabimus, quæ jurisdictionis appellatur. Ea pertinet ad optimum Ecclesie regimen, quod ut recte consistat, suos habere debent Magistratus, sicuti suos habet civilis societas, qui impe-

rium exercent in illam hominum multitudinem, quibus societas constat, ne inter eos, si nemini pareant, necessario magna perturbatio, & confusio rerum omnium existat. Ea de causa creati sunt à Christo Episcopi, qui non solum spiritualia bona in homines conferrent, sed etiam essent præcipui christianæ societatis Magistratus.

§. II. Sed inter hos Magistratus unus esse debet, qui ceteris præeset, societatemque universam regeret, ac moderaretur. Id postulabat divina sapientia Legislatoris, qui huic societati caput, & principem daret (1), atque illa unitas tum fidei, qua Christianos omnes convenire volebat, tum caritatis, qua cuncta Ecclesie membra inter se eodem pacis, & communionis vinculo copulari debent (2). Quæ enim esset hæc unitas, nisi unus esset toti Ecclesie præpositus, qui illam tueretur, & custodiret, quique omnes una fide, una caritate, una demum Ecclesia conjungeret? Itaque Petro, ejusque successoribus Summis Pontificibus datus est hic Primatus, ut per unum caput una esset Ecclesia, sive, ut loquitur Hieronymus (3), *ut capite constituto schismatis tolleretur occasio.*

(1) Utæ testimonio heterodoxi hominis, sed philosophi, protestantis Guillelmi Leibnitii, qui ex ratione agnovit Primatus in Ecclesia necessitatem, & in eo eam necessitatem jurisdictionis. Nam scribens de Romano Pontifice *epist. 8. tom. 1. epist. ad Lipsi. an. 1734. pag. 55.* habet hæc: *Cum Deus sit Deus ordinis, & corpus unius Ecclesie catholice, et apostolice uno regimine, hierarchiaque universalis continentium juris divini sit; consequens est, ut ejusdem sit juris supremus in eo spiritualis magistratus. directoria potestate, omnique necessaria ad explendum officium pro salute Ecclesie agendi facultate instructus.* Ut inquam hoc testimonio, ut omnes intellegant, quid sola possit recta ratio in homine vel hæretico, sed ingenio præstante; ceterum Catholicos omnes agnoscent hanc Primatus necessitatem, ejusque à Christo factam institutionem, quod dogma catholice fidei est; cujus quidem Primatus naturam egregie inter ceteros persecuti sunt Bellarminus de *Romano Pont. Tom. I.* R

eodem privilegio fruitur etiam Clericus, qui vel sine Episcopi mandato, vel non illi servit Ecclesie, quam Episcopus designavit. Consule Benedictum XIV. de *Synod. diocesa. lib. 12. cap. 6. num. 5. et 6.*

(3) Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 6. de reform.*

(4) Vide Benedictum XIV. de *Synod. diocesa. lib. 12. c. 2. num. 4.* & Giraldum *loc. cit. pag. 940.* à quibus plura ea de decreta referuntur.

(5) *Cap. unic. de cler. conjug. in 6.*, Concilium Tridentinum *loc. cit.* Sunt qui putant, clericos conjugatos gaudere privilegio soli tantum in causis criminalibus, sed eos hoc frui privilegio oportere in causis criminalibus, & civilibus, modo ex presentibus, quæ prestare necesse est, respondit Sac. Congregatio Immunitatis, uti testantur Riccius *Decret. et Resol. Sac. Congreg. Immunitatis verb. clerici conjugati quoad privilegium fori et canonis*, & Ferraris *Biblioth. verb. clericus art. 2. num. 13. et seq.* Ceterum etiam clericos conjugatos, qui ea non præstant, ab Episcopo vindicari posse, ut adversus eos iudicium exerceat, respondit Sac. Congr. Concilii in *Alatrina jurisdictionis 17. Martii 1683.* Vide Giraldum *loc. cit.*, & Benedictum XIV. *loc. cit. cap. 3. num. 1.*

TITULUS III

DE HIERARCHIA JURISDICTIONIS.

- I. & II. Hierarchia jurisdictionis, ejusque Magistratus, & Caput omnium.
 III. Divisio dioceseon.
 IV. Ex omnibus membris in unum collectis una fit catholica Ecclesia.
 V. Episcopi particulares Ecclesias regunt.
 VI. ad VIII. Caput Ecclesie universæ, & necessitas jurisdictionis in hoc capite.
 IX. ad XI. Minores Magistratus, & Ministri Hierarchie jurisdictionis.

§. I.

Demonstrata jam ordinis Hierarchia, nunc Hierarchiam explicabimus, quæ jurisdictionis appellatur. Ea pertinet ad optimum Ecclesie regimen, quod ut recte consistat, suos habere debent Magistratus, sicuti suos habet civilis societas, qui impe-

rium exercent in illam hominum multitudinem, quibus societas constat, ne inter eos, si nemini pareant, necessario magna perturbatio, & confusio rerum omnium existat. Ea de causa creati sunt à Christo Episcopi, qui non solum spiritualia bona in homines conferrent, sed etiam essent præcipui christianæ societatis Magistratus.

§. II. Sed inter hos Magistratus unus esse debet, qui ceteris præeset, societatemque universam regeret, ac moderaretur. Id postulabat divina sapientia Legislatoris, qui huic societati caput, & principem daret (1), atque illa unitas tum fidei, qua Christianos omnes convenire volebat, tum caritatis, qua cuncta Ecclesie membra inter se eodem pacis, & communionis vinculo copulari debent (2). Quæ enim esset hæc unitas, nisi unus esset toti Ecclesie præpositus, qui illam tueretur, & custodiret, quique omnes una fide, una caritate, una demum Ecclesia conjungeret? Itaque Petro, ejusque successoribus Summis Pontificibus datus est hic Primatus, ut per unum caput una esset Ecclesia, sive, ut loquitur Hieronymus (3), *ut capite constituto schismatis tolleretur occasio.*

(1) Utæ testimonio heterodoxi hominis, sed philosophi, protestantis Gualtheri Leibnizii, qui ex ratione agnovit Primatus in Ecclesia necessitatem, & in eo eam necessitatem jurisdictionis. Nam scribens de Romano Pontifice *epist. 8. tom. 1. epist. ad Lipsi. an. 1734. pag. 55.* habet hæc: *Cum Deus sit Deus ordinis, & corpus unius Ecclesie catholice, et apostolice uno regimine, hierarchiaque universaliter continentium juris divini sit; consequens est, ut ejusdem sit juris supremus in eo spiritualis magistratus. directoria potestate, omnique necessaria ad explendum officium pro salute Ecclesie agendi facultate instructus.* Uter inquam hoc testimonio, ut omnes intellegant, quid sola possit recta ratio in homine vel hæretico, sed ingenio præstante; ceterum Catholicos omnes agnoscent hanc Primatus necessitatem, ejusque à Christo factam institutionem, quod dogma catholice fidei est; cujus quidem Primatus naturam egregie inter ceteros persecuti sunt Bellarminus de *Romano Pont. Tom. I.* R

sibico lib. 2. & 2. fere per tot. pag. 251. & seq. tom. 1. opp. ed. Venet. 1721., Mamachi Orig. & antiq. christian. lib. 4. par. 2. cap. 1. & seq. tom. 5. pag. 1. et seq., Petrus Ballerinius De vi ac ratione Primatus Romani. Pontif.

(1) Confer Ballerinum loc. cit. cap. 8. et seq.
(2) Lib. 1. advers. Jovinian. cap. 26. col. 279. tom. 2. ed. Vallartii Verone.

§. III. Apostolos misit Christus ad nunciandum Evangelium in universum orbem terrarum, neque inter singulas provincias, aut civitates distribuit. Sed ipsi deinceps, aucto Fidelium numero, divisionem illam instituerunt, quam necessariam esse existimarent, ut recta regiminis ratio constaret. Atque hinc prima est repetenda origo divisionis diocesanos, & origo etiam Patriarcharum, ac Metropolitaram. Cuncta hæc ab Apostolis adumbrata deinceps ab Ecclesia absoluta, ac definite constituta sunt.

§. IV. Quare illa missio in orbem universum propria, & peculiaris fuit Apostolorum, per quos ubique nuncianda erat Christi religio (1); sed ea populis nunciata, & patefacta, certi sunt constituti fines, infra quos unusquisque Episcopus jurisdictionem exerceat. Hinc Patriarchis plures provincie, & nationes, Primatibus una natio, aut regnum, Metropolitans una provincia, Episcopis diocesis una data est. Horum quilibet imperium habet in illius terræ tractum, cui præpositus est. Sed ex his omnibus unum debet effici corpus, quale est Ecclesia catholica, effici autem nequit, nisi cuncta in unum conjungantur, conjungi vero non possunt, nisi omnia unum caput, & unum commune centrum habeant.

(1) Ampla illa potestas (semper tamen obnoxia Petro omnium capiti, & principi) quæ in Ecclesie regimine Apostolis data est, in uno Petro ordinaria fuit, ideoque ad ejus successores delata est, verum in ceteris Apostolis fuit extraordinaria, ne-

quo ad ejus successores transit, sed illorum obitu expiravit. Auctoritas Natalis Alexandri Hist. Eccles. dissert. 4. ad loc. 1. §. 4. to. 3. pag. 85. ed. Venet. 1776. cujus hæc verba sunt: *summam potestatem in Ecclesia non solum data est Petro, sed reliquis etiam Apostolis, et his quidem ut tanquam extraordinario munere, et cum eis interituro fungerentur. Unde omnes illud Pauli merito tibi vindicare poterant: instantia mea quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum. Sancto vero Petro concessa est auctoritas illa suprema tanquam ordinario Pastori, cui perpetuo succederetur, Apostolica tandem auctoritate ad unum revocata. Unde S. Petri Sedes antonomastice Apostolica dicta est à S. Hieronymo, &c. In eam docent Thomassinus, Halliers, Petrus de Marca, Bossuetius, alique complures, idque confirmat Facultas Parisiensis, quæ damnavit M. Antonium de Dominicis negantem nisi Sacris Scripturis discrimen potestatis inter Apostolos, eamque propositionem hæreticam, atque schismaticam declaravit intellectam de jurisdictione Apostolica ordinaria, quæ in solo D. Petro subsistebat. Consulu Ballerinum de potest. eccles. Sum. Pontific. &c. cap. 1. §. 4. pag. 10. & seq. edit. Augustæ Vindicæ. 1770.*

§. V. Itaque omnes Episcopi, qui suis præfecti sunt Ecclesiis, seu membris, quæ omnia in unum collecta una catholica Ecclesia continet, curare debent, ut particulares Ecclesie, quas regunt, in unum confluant commune centrum, atque uni capiti subjiciantur. Sic enim Ecclesie unitas efficitur, & conservatur, cum omnia membra unum caput agnoscent, & unum habent centrum, in quo conjunguntur.

§. VI. Commune hoc unitatis centrum, & hoc omnium caput Christus Petrum constituit. Sed cum ipse vita fungi deberet, Ecclesia autem usque ad consummationem sæculi esset futura, allus, eo mortuo, constituendus erat, qui Ecclesiam universam regeret. Itaque ad Petri successores transmissum est munus, & translata potestas, quod, & quæ Petro à Christo datum, dataque fuerat. Hi sunt Romani Pontifices, qui ipsum tenent in Ecclesia locum, quem vivens tenuit Petrus; hoc est locum

Capitis, & Capitis non ociosi, sed præditi, instructive potestate, quam habere debet Caput Ecclesiam regens.

§. VII. Non enim Christus hoc Caput constituit, ut vacuum, & inane nomen heberet, sed ut totius Ecclesie unitatem custodiret. Ex quo efficitur, ut ei dederit omnem potestatem, qua opus est, ut suas impleat partes; cum dici nequeat, Christum alicui dedisse munus, & non dedisse facultates, sine quibus munus ipsum exerceri non potest. Cujus rei consequens est, ut Primatus, quem Petrus, ejusque successores à Christo acceperunt, non tantum honoris, & dignitatis, sed etiam jurisdictionis esse debeat. Atque errant vehementer, qui cum ignorare non possint, Primatus instituendi causam fuisse unitatem tot hominum, & tot Ecclesiarum, ex quibus una efficitur Ecclesia catholica, aut nullum esse putant caput, per quod illa hominum, & Ecclesiarum multitudo jungatur, aut caput fingunt inane, & ociosum, sine vi, & potestate, qua homines ad parendum cogat. Quemadmodum si quis exercitum conficeret sine Imperatore, aut Imperatorem daret, qui umbratile haberet nomen, vacuum potestate, & imperio, cui milites parent, & per quod in officio continentur.

§. VIII. Cumque Summus Pontifex omnes, quæ una catholica Ecclesia complectitur, diocesis, provincias, nationes cogere ad unitatem debeat, in omnes potestatem habeat necesse est. Ita ejus imperium, quod totam comprehendit Ecclesiam, fertur in omnes Patriarchas, Primates, Metropolitas, Episcopos; quoniam si quis esset eorum non obnoxius huic potestati, is impune disrumpere posset unitatem, quæ à catholica Ecclesia disjungi non potest. Atque hæc ecclesiasticæ hierarchiæ ratio est, ut Christiani omnes Episcopis, Episcopi Metropolitanis, Metropolitanæ Primatibus, ac Patriarchis, cunc-

ti demum Romano Pontifici subiciantur. Episcopi, Metropolitanæ, Primates, Patriarchæ, & omnium Princeps Summus Pontifex proprie efficiunt hierarchiam, quæ jurisdictionis appellatur.

§. IX. Reliqui Magistratus creati sunt, ut auxilio esset Episcopis, jaque in eos derivata est pars jurisdictionis, quæ integra ad Episcopum pertinet. Hinc instituti Coadjutores, ut Episcopo impedito opem ferrent, Chorepiscopi, ut præessent oppidis diocesis, Vicarii, ut Episcopi vices gererent, ceteri demum Magistratus, quibus sub Episcopo certa in populum potestas data est.

§. X. Quin etiam quibusdam clericis tributum est certum officium sine jurisdictione, quibusdam præter officium, etiam honoris prærogativa, & hinc ortæ Dignitates, Personatus, Officia, quæ omnia generali beneficiorum nomine comprehenduntur. Adjectam habent Dignitatem ea beneficia, quorum Rectores, præsertim in cathedralibus, aut in collegiatis ecclesiis, & quadam fruuntur honoris prærogativa, sive præminentia, & administratione, ac jurisdictione, ideoque tametsi cum reliquis canonicis corpus unum constent, ab iis tamen propter hanc administrationem, præminentiam, & jurisdictionem distinguuntur. Personatum habere dicuntur ii, qui solum habent honoris prærogativam sine administratione, & jurisdictione (1); officium denique, qui administrationem habent, careant præminentia, & jurisdictione.

(1) Personatus nomen primum in jure canonico adhibuisse Alexandrum III., illudque à Gallo sumptisse tradit Cuiacius in *tor. de præben. & Dignit. tom. 6. col. 962. edit. Mutin. sen Venet. 1778.*

§. XI. Generatim statui non potest, quæ beneficia inter Dignitates, quæ inter Personatus, quæ inter Officia sint referenda, cum unaque ecclesie

suas habeat consuetudines, & quam Dignitatem in una ecclesia obtinet Archidiaconus, vel Archipresbyter, in altera eam Decanus, vel Praepositus, vel Primicerius obtineat. Itaque jurisdictio, praeminentia, munus in omnibus ecclesiis Dignitatem, Personatum, Officium facit. Nos de omnibus agemus clericis, qui in ecclesia vel munus habentis vel honoris gradum, vel jurisdictioem. Omne, enim referendi sunt ad hierarchiam jurisdictioem, quoniam omnes pertinent ad optimum ecclesiae regimen, quo hierarchia spectat. Illud tamen inter clericos, qui jurisdictioem habent, interque clericos, qui ea carent, discrimen est, quod hi tantum Ministri sunt, illi vero sunt etiam, post Episcopos in ecclesiastica hierarchia Magistratus.

SECTIO I

De Summo Pontifice.

- XII. Papae nomen.
 XIII. Primatus honoris, & jurisdictionis.
 XIV. Summus Pontifex fidei controversias ex cathedra definitens errare non potest.
 XV. ad XIX. Potestas, & iura, quae ex Primatu des-

cedunt.
 XX. Primatus totius Ecclesiae adimi nequit Petri successores.
 XXI. Potestas Summi Pontificis Episcopalis, Metropolitana, Patriarchica, & potestas temporalis.

§. XII.

Ordinamur à Summo Pontifice, cujus in ecclesiastica hierarchia supremum gradum, & summa potestas est. Is vocatur Papa à graeco verbo *papas* latine *Pater*; quod nomen initio proprium fuit omnium Episcoporum (1); quin etiam saepe ad minores quoque clericos translatum est (2). Sed jamdudum solus Romanus Pontifex eo nomine designatur (3); atque eum etiam Chalcedonensis Conci-

lii Patres *Episcopum universalem* appellant. Verum hoc nomen, in quod arrogantia Sedis Constantinopolitanae audacter invaserat, recusavit S. Gregorius M. contentus modesto nomine *Servi Servorum Dei*, quo ipse primum uti coepit (4), & quo nunc etiam Summi Pontifices utuntur.

(1) Vide Thomassinum *vet. & nov. eccles. disciplin.* par. 1. lib. 1. cap. 4. & lib. 2. cap. 3. num. 17.; & Mamachium *orig. & antiq. christian.* lib. 4. par. 1. cap. 4. §. IX. nota 2. et seq. tom. 4. pag. 297. et seq.

(2) Vide Du-Cangium *Glossar. med. et infim. graecit.* verbo *παπας* & *πρωτοπapas*; Mamachium *loc. cit.* et not. 3. et seq. Atque huc spectare videtur Walfridus Strabo *de rebus ecclesiis.* cap. 7. in *Biblioth. PP.* tom. 10. col. 667. ed. Paris. an. 1624. *Papa* cujusdam paternitatis nomen est, et *Clericorum congrui dignitatis*. Hinc qui modo Archipresbyter, olim *Protopapa* dicebatur, & Innocentius III. lib. 11. ep. 60. ad *Archiep. Theb.* pag. 623. tom. 2. ed. Baluzii Paris. 1682. *patochiam* appellat *Papatum*, secundum usum, & consuetudinem Graecorum, à quibus omnis Sacerdos *Papa* dicebatur. Diverso tamen modo, uti recte est à Mamachio observatum *loc. cit.* not. 1., Graeci siccant vocem, cum Pontificem, & Sacerdotem *Papam* appellant.

(3) Jam inde à saeculo V. Summum Pontificem ob eminentem ejus dignitatem *Papam*, nullo alio addito, appellati coepisse ostendit Thomassinus *vet. et nov. eccles. disciplin.* par. 1. lib. 1. cap. 50. n. 14. Sed ea de re vide Christianum Lupum *schol. in distat. S. Gregorii VII. can. 11. tom. 5. opp. pag. 223. ed. Ven. 1725.*, Cajetanum *Cennium discar. 5. inter ejus dissertationes Italicas Pistorii editas an. 1770. tom. 1. pag. 152. et seq.*, & librum *Del Primato dell' Apostolo S. Pietro, e dei Romani Pontifici suoi successori* cap. 2. §. 20. pag. 43. et seq. et in not. X. pag. 47. et seq., ubi erudite agitur de Papae nomine, de quo caeteris nominibus, quibus jure, & merito Romani Pontifices appellantur.

(4) Joannes Diaconus in *vit. S. Gregor.* lib. 2. cap. 1. n. 4. *opp. S. Gregorii* tom. 45. ed. Maurin. Paris. 1705.

§. XIII. Est autem Summus Pontifex jure divino Ecclesiae caput, & centrum unitatis, Petri successor, Christi vicarius, omnium Christiano-

rium pater, & doctor, atque habet in tota Ecclesia primatum non dignitatis solum, sed etiam jurisdictionis (1). Quare Pontifex Christianos omnes honore antecedit, atque in omnibus jurisdictionem exercet, cum habeat *pascendi, regendi, & gubernandi universalem ecclesiam... plenam potestatem* (2).

(1) Conc. Florentinum in *defn. collect. Labbei tom. 18. col. 126. & 127.*, quod pridem etiam expresserat Conc. Lugdunense II. in *profess. fid. col. 512. tom. 14. eod. loc.* Tertio-
 mosia celeberrima, quæ in primis à Patribus ex Evangelio affirmantur ad Petri, ejusque successorum primatum ostendendum, & ad quæ cetera referri commode possunt, sunt apud Mattheum XXI. 18. *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hæc petram ædificabo Ecclesiam meam, et porta inferi non prævalent adversus eam; et tibi dabo claves regni cælorum &c.*; apud Joannem XXI. 17. *Pasce agnos meos, pasce oves meas*; apud Lucam XXII. 32. *Regavi pro te, ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Recte agebat S. Bernardus ad Eugenium III. lib. 2. de *considerat. cap. 8. col. 428. vol. I. ed. Mabillonii Paris. 1719.* *Sunt quidem et alii cæli janitores, et grecum pastores... Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos: Tibi universi crediti, uni unus. Nec modo ovium, sed et pastorum tu unus omnium pastor. Unde id problem queris? Hoc verbo Domini. Cui enim non dico Episcopatum, sed etiam Apostolorum sic absolute, & indeterminate totæ committitur sunt oves? Si me amas, Petre, pasce oves meas. Quas? illius, vel illius populi civitatis, aut regionis, aut ceteri regni? Oves meas, inquit. Cui non plarium; non designasse aliquam, sed assignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil. Et forte præsertim ceteri condisciplipuli erant, cum committens uni, unitatem omnium commendaret in uno grege, et uno pastore... Inde est, quod alii singuli singulas sortiti sunt plebes, scientes sacramentum. Denique Jacobus, qui videbatur columna Ecclesie, contentus est Hierosolyma, Petro universalem ecclesiam.*

(2) Verba hæc sunt Concilii Florentini loc. cit. *Constit. etiam Concilium Lateranense IV. in decr. 5. de dignit. Patriarchar. tom. 13. Concil. col. 937.* Concilium Constantiense, à quo damnata est propositio 41. Joannis Wiclei agentis: *non est de necessitate salutis credere Romanam Ec-*

clesiam esse supremam inter alias Ecclesie: tom. 16. col. 121. itemque propositio 9. Joannis Hus col. 249. ib. *conuile præterea fidei professionem, quæ apud catholicos ubique penitus obtinet, quamque Clerus Gallicanus à calumnias vindictæ hæreticorum tom. 1. Abar. Cler. Gallican. p. 97. 1699. edit. Paris. an. 1716.*, et Expositionem fidei eidem Clero probatam *ibid. p. 130.* Vidende autem in primis sunt Pii VI. Pontificis Maximi litteræ gravitatis, dignitatis, veritatis, auctoritatisque plenæ, quæ incipiunt. *Super soliditate*, datæque sunt die 28. Novembris an. 1786.

§. XIV. Multa hinc jura sunt, quibus potitur Romanus Pontifex, quia caput Ecclesie est, centrumque unitatis, quia Primatum habet ordinis, et jurisdictionis, quia regere, et gubernare, Ecclesiam universam debet. Nimirum cum unitas Ecclesie postulet, ut una sit omnium fidei, morum, ac generalium capitum disciplina consensio, consequens est, ut hæc regi, administrarique Romani Pontificis judicio, et auctoritate debeant. Itaque earum rerum, quæ ad hæc cuncta pertinent, Summus Pontifex ab omnibus certior est faciendus, quo spectat jus petendarum, accipiendarumque relationum (1), ipseque de his rebus controversias judicat.

(1) *Hoc enim optimum*, inquit Sardicensis Concilii Patres in *ep. synodice. ad Jul. I. apud Labbeum tom. 3. concil. col. 690. edit. Veneri.*, *et valde congruentissimum esse videbitur, si ad caput, id est ad Petri Apostoli sedem de singulis quibuscumque provinciis Domini referant Sacerdotes.* Sæpe primo ipso Reclesie sæculo Corinthii Clementem P. de eorum Ecclesie statu certiorum fecerunt, ab eoque date sunt ad illos litteræ, quibus omnia considerata, et provisæ sunt, quæque extant apud Coelestem PP. Apostolicæ. tom. 1. pag. 143. edit. Antwerp. 1698., et quæ memorat Eusebius *histor. eccles. lib. 5. cap. 6. pag. 187. edit. Taurin. 1746.* Videndus idem Eusebius *lib. 4. cap. 23. pag. 160.*, ubi ostendit, quia reverentia Corinthii tum ipsas Clementis, tum Soterii ejus successoris litteras acceperint, et *lib. 5. cap. 3. pag. 184.*, ubi refert legationem II. Ecclesie sæculo missam à Confessoribus Lugdu-
 Tom. I. S

neobis ad Eleutherium Pontificem, pro Ecclesiarum statu. Conferat etiam rescriptum Ianozenii I. ad Concil. Carthag. et ad Concil. Milevit. apud eundem Labbeum tom. 3. Concil. col. 44. et 47., Cyrillum Alexandrinum ep. ad Caelestin. P. par. 1. Concil. Ephesin. cap. 14. col. 869. eod. tom. 3., Bonifacium I. ad Episc. Illyric. in collect. Romanae Lucae Holstenii par. 1. pag. 69., Hieronymum ep. 123. num. 10. tom. 1. p. 901. edit. Vallartii Veronae, Augustinum ep. 186. at. 106. ad Paulin. num. 2. pag. 595. seq. tom. 2. opp. ed. Antwerp. 1700. Leonem M. ep. 12. ad Anastas. Thesalon. cap. 11. opp. tom. 1. col. 690. edit. Venet. 1755. Mito cetera testimonia, quae collegit Mamachus *del diritto libero della Chiesa lib. 3. par. 2. cap. 3. not. 1. pag. 18. et seq.*

§. XV. Atque in eo quidem iudicio, quod Pontifex ex cathedra emittit, hoc est universalis Magistri suscepta persona, in definiendis fidei controversiis errare non potest (1). Nam erroris expertem esse oportet, quem Christus Ecclesiae praeposuit, ut Christianos omnes cogat ad eandem secum unitatem, praesertim in fide, adeo ut qui ab ejus doctrina discedit, haereticus, et schismaticus habeatur.

(1) Videndi Bellarminus de Romano Pontifice lib. 4. c. 3. et seq. tom. 1. opp. pag. 394. ed. Venet. 1721., Melchior Canus de loc. theol. lib. 6. Jacobus Hyacin. Serry *dir. v. de Rom. Pontif. falli et fallere nescio cap. 1. et seqq.* Cardinalis Orsius *De irreformabili Romani Pontificis in definiendis fidei controversiis iudicio*, Petrus Ballerionus *de vi ac ratione Primatus Romani Pontificis* cap. 15. pag. 260. et seqq. edit. Augusta Vindelic. 1770., Venti *Richerit Sistem. tom. 2. §. 26. p. 121.* Cl. Mamachus *antiquit. Christian. tom. 3. par. 1. p. 93. et seqq.* et pag. 134. et seqq. et in lib. *contr. Auctorem opines quid est Papa? tom. 1. ep. 1. num. 14. pag. 57. et seqq.* et Cl. Vincentius Lupolus *Episcopus Telesiensis Jur. Eccl. praes. tom. 2. cap. 2. §. 39. in not.* Quando autem Pontifex aliquid ex cathedra definit, aut potius tanquam privatus Doctor rem agere videtur, explicat Ballerionus *loc. cit. cap. 15. §. 6. pag. 285.*

§. XVI. Jurisdictionis, et potestatis, quam Summum Pontificem in universam Ecclesiam habere

diximus, multa sunt capita. Nimirum ipse leges ecclesiasticas condit, quibus universa Ecclesia tenetur (1), conditas, cum opus est, relaxat (2), poenis animadvertit in eos, qui legibus non obtemperant (3), iudicat graviores causas ecclesiasticas (4), habetque jus appellationum (5). Cum enim recta earum ratio sit, ut ab inferiore iudice ad superiorem provocetur, ac denique ad eum, ultra quem progredi iudicium non potest, facile intelligitur, in rebus ecclesiasticis appellandum demum esse Summum Pontificem, qui omnium est Princeps, et cujus iudicium soli Deo subijcitur. Quod si in rebus civilibus semper postrema appellatio ad eum fertur, penes quem est summa earum rerum potestas, cur non etiam in rebus ecclesiasticis postrema haec appellatio dabitur ad Summum Pontificem, qui tanquam princeps, et caput Ecclesiae summam in his rebus potestatem habere debet?

(1) Initio Romani Pontifices, uti demonstratum supra est in *prolegom. cap. 3. §. 35. not. 2. & 3.* generales leges ut platum in concilio edere solebant, sed saepe etiam mandata sua comprehendebant litteris, quibus omnes parere cogebantur. Plures sunt huiusmodi litterae decretales, atque ex his, ut omnes norunt, pars magna canonici juris conficitur. Dionysius Exiguus has decretales primus collegit sumpto initio à Siricio, sed tamen certum est, ab antiquioribus quoque Pontificibus datas fuisse similes litteras, quae extant apud Constantium *Epistol. Roman. Pontif.* Certo ipse Siricius ep. 1. ad Himer. *Tarracoen. cap. 1.* apud Constantium *loc. cit. col. 624.* memorat missa ad provincias à veneranda memoria *praedecessore meo Liberio generalia decreta.* Atque illa Siricii epistola ad Himerium: qua Sacerdotes, et Diaconi iusti sunt abstinere se ab uxoribus, quas ante sacros ordines duxerant, quot in Hispaniis, ut observat Bianchius *della potestà e potestà della Chiesa lib. 2. cap. 5. §. V. tom. 4. pag. 458. & seqq.* turbas excitare debuissent, quod tolleratur veteri consuetudo earum regionum, et civilis reipublice damni aliquid inferri videbatur? Et tamen omnes Pontifices legi parue-

ae Siricius successor Innocentius I. eandem legem obser-
vati in Gallis voluit datis litteris ad Victorium Roimensem,
et Exuperium Tolosanum apud Constantium *loc. cit. col. 745.*
et Exuperium Tolosanum apud Constantium *loc. cit. col. 745.*
et Exuperium Tolosanum apud Constantium *loc. cit. col. 745.*
litteræ vim legis habuerim, uti ostendit sanctio, sed poena com-
stituta in eos, qui his legibus non obtemperant. Quæ eadem
sanctione mutua sunt litteræ ceterorum Pontificum, uti pas-
set ex *Tomino ep. 29. ad Harych. Salonit.*, *Cælestino ep. 5.*
num. 7. apud Constantium *loc. cit. col. 970. et 1074. Leonis*
M. ep. 4. cap. 3. opp. tom. 1. col. 616. ed. Balleria. Venet.
1713. alique compluribus, quos mutimus, ne longiores si-
mus. Confer Ch. Laccarium *Anti-Febranis part. 2. lib. 2. c.*
1. et cap. 1. et confer librum Romæ editum an. 1791. cui ti-
tulus *Testimonium delle Chiese di Francia &c. tom. 1. la-*
struz. Pastorale di M. Vecchio de Amicus p. 25. 27. 31. 33.
43. 49. 67. 80.

(2) Ut relaxare quis possit legem, supra eam potesta-
tem habeat necesse est. Hanc autem in leges ab universa Ec-
clesia conditas non alius habere potest, quam qui Ecclesiam
caput, princepsque est, cujus in totam Ecclesiam fertur ju-
risdictio. Atque hanc quidem potestatem propriam Summi Pon-
tificis agnovit ipsa Synodus Basiliensis in *ep. Synod. num. 5.*
apud Labbeum *concil. tom. 17. col. 484.* et agnovit ipse Du-
pinus *de mag. Eccles. disciplina. dissert. 4. cap. 2. §. 3.* Sa-
ne plene sunt ecclesiasticæ historie dispensationum, quæ à So-
de Apostolica concessæ sunt. Paulo post initium IV. sæculi
Melchisedes P. decretum edidit, de Episcopis, qui quibuscon-
que locis, si duo essent ordinati, quos dissenso geminasset,
non confirmaretur, qui fuisset ordinatus prior; alteri autem eo-
rum plebs alia regenda provideretur, et hanc quidem dis-
pensationem laudat Augustinus *ep. 53. ad Glorium et Ele-*
stium num. 16. pag. 72. tom. 2. opp. ed. Antwerp. 1700. Eodem
IV. sæculo ad exitum vergente Siricius *ep. 1. ad Himerium*
Tarracum num. 19. apud Constantium *ep. Pontific. Romæ.*
col. 636. his, qui ignorantes ad sacram militiam indebitè in-
gressi, veniam dedit, ut in ordine, quem tenerent, perseve-
rare possent; et initio V. sæculi Anirastus I. rogatu Episco-
porum Africae clericis, qui Donatistarum partes sequi fue-
rant, ministrare permisit in ordinibus, quorum munera exer-
cebant, cum in ea secta vererentur. Confer Codicem Ca-
nonum Ecclesie Africanæ *cap. 68.* apud Justellum *Biblot. Jer-*
osol. tom. 1. pag. 364. ed. Paris. 1661., Constantium *loc. cit.*
col. 733. et 734. et Thomassinum *Vet. et nov. Eccles. discipl.*
part. 4. lib. 3. cap. 24. Illustris est etiam venia data à Simpli-

cio Pontifice *ep. 14. ad Zenon.* apud Labbeum *tom. 3. con-*
cil. col. 110. rogatu Zenonis Imperatoris, qui firmati est ordi-
natio Episcopi Antiocheni, qui contra Nicænos Canones crea-
tus fuerat. Synodus Romana VI. apud Labbeum *tom. 5. Con-*
cil. col. 509. ed. Venet., quæ pluribus constat tum Italice,
tum aliarum provinciarum Episcopis, minime approbavit testi-
monium, quod tulit Symmachus Pontifex de auctoritate Sedis
Apostolicæ concedendarum dispensationum, quæ temporum ra-
tio postulare. Consule Thomassinum *vet. & nov. Eccles. Dis-*
ciplina. par. 2. lib. 3. cap. 24., Narsalem Alexandram *Hist.*
Eccles. histor. V. cæc. tom. 5. cap. 1. art. 8. tom. 5. pag. 8.
& de Phlavian. schismat. dissert. 4. §. 22. in fin. pag. 348.
tom. 6. ed. Venet. 1776. Mamachium *advers. auctor. opus.*
quid est Papæ ep. 3. §. 11. tom. 1. pag. 232. ed. an. 1787.
et doctissimum Card. Gordilium *Confutatione di due libelli*
contro il Breve Super soliditate tom. 1. pag. 35. 115. 209.
& tom. 2. pag. 129.; à quibus & alia dispensationum exempla
referuntur.

(3) Quæ enim, inquit S. Cælestinus P. *ep. 5. num. 3.* apud
Constantium *loc. cit. col. 1074.*, sola admonitionis auctoritate
non correximus, necesse est per reverentiam convenientem re-
gulis obtemperemus. Nota sunt omnibus quæ contra quatuordecima-
nos, contra rebaptizantes, contra alios Pontificis legibus non
parentes à Victore, Stephano, ceterisque Pontificibus gesta
sunt. Consule præterea, quæ superiore not. 1. diximus de poe-
na adversus eos constituta, qui Pontificis legibus non parent.

(4) Jus hoc, quo in qualibet societate positi debet quilibet
in ea supremum esse caput, & summam habet jurisdictionem,
semper Romanos Pontifices exercuisse certum est; atque hinc
ad Sedem Apostolicam graviora quæque negotia semper referri
consueverunt, ut de his iudicium ferret. *Si magor cause*, in-
quit Innocentius I. *epist. 2. ad Victic. Rotomag. cap. 3.*
apud Constantium *loc. cit. col. 749.*, in medium iuvenit do-
solutæ, ad Sedem Apostolicam, sicut Synodus statuit, &
beata consuetudo exigit, post iudicium Episcopale referantur.
Sed dignus præterea cura, & observatu est Bonifacii I. locus
ep. 15., ubi statuitur, graviores causas statim, primoque iudi-
cio ad Sedem Apostolicam esse deferendas, ac multus, ut ipsa
inquit *num. 6. col. 1022.* apud Constantium patere ostenditur
documentis maximis Orientium Ecclesiarum in magnis negotiis,
in quibus opus esset disputatione majore, sedem semper con-
suluisse Romanam, & quoties usus exegit, ejus auxilium pos-
tulasse. Eadem hæc sententia expressa est in Capitularibus Re-
gum Francorum *Capitular. Aquitranen. an. 803.* apud Ba-

ac transfert Episcopos (2), eorumque arctat, & constringit potestatem, quam obnoxiam habet (3), eosdem propter crimina Episcopatu dejicit (4), atque etiam restituit (5) Episcopatus constituit (6), & plures in unum distrahit in plures (7), cum alterutrum postulat Ecclesie utilitas, cujus sollicitudo Summo Pontifici incumbit.

(1) A Sixto Pontifice septem in Gallis Episcopus constitutos fuisse narrat Gregorius Turonensis *Hist. Franc. lib. 1. cap. 28. col. 23. ed. Paris. 1699.* et Tom. II. *Rerum Gallic. et Francic. Mart. Bouquet Paris. 1739. pag. 127.* ab eodemque Pontifice primum ad Rhemensem Metropolim directum fuisse Sixtum scribit Hincmarus Rhemensis *Opusc. 33. cap. 16. pag. 433. Tom. II. ed. Paris. 1643.* Primos Scotorum Episcopus Palladius, eoque vita functo Patricius à Caestino P. creatus est Prosper in *Chronico. col. 744. ed. Paris. 1711.* Beda lib. 1. *hitor. Gen. Angl. cap. 13. pag. 55. ed. Cantabr. 1643.* Martinus Scotus lib. 2. *etat. 6. ad an. 432.* Alla multa ex de re monumenta habes apud Joannem Diaconum in *vit. S. Gregorii M. lib. 3. cap. 7. opp. S. Gregor. tom. IV. col. 86. ed. Maurin. Paris. 1704.* & aliud apud Optatum Milevit. *contra Parmen. lib. 1. pag. 28. ed. Paris. 1676.* quem in locum vide Alhespin. in *not.* Mitto cetera, ne nimis videar. Concilium Tridentinum *sess. 21. can. 8.* "Si quis, inquit, dixerit, Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos, & veros Episcopos... anathema sit." Itaque si à Concilio tamquam catholicum dogma definitum est, veros, ac legitimos esse Episcopos, qui à Summo Pontifice creati sunt, facile intelligitur, legitimum esse Pontifici creando Episcoporum potestatem, sine qua illi veri, ac legitimi Episcopi haberi non possent. Constat Haliherum *de sacr. elect. par. 3. lib. 1. sess. 5. cap. 4. §. 1. num. 18.* et *art. 3. §. 6. num. 48. et 58.* Bertium *de theol. discipul. lib. 36. cap. 13. num. 8.* & doctissimum Cardinalem Gerbillium *Confutazione di due libelli diretti contro il Breve Super soliditate tom. 1. pag. 12. et 129.*

(2) Cap. 2. *de translat. Episcop.* Hic etiam injusti osores Sedis Apostolicæ in scenam revocant Isidorianas decretales, quas per eas tantum Summi Pontifices sus transferendi Episcopos obtinuerint. Ut mittam Febronium, Eyboliium, ceteros hujusmodi id audacter prædicat Dominicus Cavallarius in *Instit. Canon. par. 1. cap. 22. §. 6.* Sed hi omnes vehementer errant.

Nam multo ante, quam Isidori collectio prodiret, Bonifacius I. uti constat ex *ejus ep. 4. et 15. apud Constantium col. 1019. et 1039.* rogatus à Corynthiis Perigenia translationem permisit; atque auctoritate Cælestini I. uti narrat Socrates *Histor. Eccles. lib. 6. cap. 4. part. 390. ed. cit.* Proculus Cizici Episcopus ad Constantinopolitanam Ecclesiam translatus est. Quin etiam cum Barchinonensis vehementer cuperent suæ Civitatis Episcopum habere Irenæum, qui jam in ejus Diocesis municipio Episcopatum obtinebat, preces eas de re dederant ad Tarracensem Episcopum Provincie Metropolitam. In habita Synodo præbavit desiderium Barchinonensium, eaque de re litteras dedit ad Hilarium Pontificem, ut permitteret translationem, quam Provincialis Synodi auctoritate fieri non posse sentiebat. Pontifex, re diligenter expensa, præbere noluit hanc translationem, & ideo facta non est, quamvis ejus magnus esset desiderium Barchinonensium, & magna voluntas Synodi Tarracensis. Illustre etiam Episcopalis translationis exemplum est in S. Gregorii M. *ep. 79. lib. 1. col. 563. tom. 1. ed. Maurin. Paris. 1704.* per quam à Summo Pontifice Martinus à Taintatensi Ecclesia ad Sannensem translatus fuit. Neque certe fieri secus potest, quoniam opus est auctoritate Summi Pontificis, à quo relaxentur leges Ecclesiasticæ, quibus vetite sunt Episcoporum translationes, tollaturque vinculum, quo Episcopus suæ Ecclesie alligatur. Quin ex Capitularibus Regum Francorum constat, Reges ipsos à Summo Pontifice veniam postulasse, ut penes se Episcopum retinere possent; adeo certum habebatur, etiam ante editas Isidorianas decretales, si ve venia Sedis Apostolicæ Episcopum devocere non potuisset Ecclesiam, cui addictus erat. Nam in Capitulari Francofordiensi *anni 794. appud Baluzium cap. 53. tom. 1. col. 135.* habetur hæc, "Dixit etiam Dominus Rex in eadem Synodo, ut à Sede Apostolica, id est ab Hadriano Pontifice, licentiam habuisset, ut Anglirannum Archiepiscopum in suo palatio assidue haberet propter utilitates Ecclesiasticas.... Quod etiam habet Epistola 30. Codicis Carolini *pag. 226. tom. 1. ed. Ceni Romæ. 1766.* qua Paulus I. Summus Pontifex Pippino Regi facultatem tribuit apud se retinendi Georgium Episcopum, & Petrum Presbyterum.

(3) Audiatur ex de re Gersonius, qui certe nimis studii in Sedem Apostolicam suspensus videri non potest, *de Stat. Eccles. consider. 3. de aiat. Prælat. pag. 531. tom. 2. edit. Antwerp. 1706.* "Status, inquit, prælationis episcopalis habitat in Apostolis, & successoribus usum, vel exercitium suæ potestatis sub Papa Petro, & successoribus ejus, tamquam sub habente, vel habentibus plenitudinem fontalem episcopalis aucto-

torialis. Unde & quoad talia minores Pralati scilicet Curati, subant Episcopis, à quibus usus suæ potestatis quandoque limitatur, vel arcetur; & sic à Papa potest fieri circa Pralatos, majores ex certis, & rationalibus causis, non est ambigendum. Confer Balleinum *de potest. eccles. Sum. Pontif. Ec. cap. 1. §. 5. pag. 16. seqq. edit. Augustæ Vindelic. 1770.*, & Cl. Card. Gerdium *Confutatione diu. libelli et. tom. 1. pag. 23. & seq. & tom. 2. pag. 77.*

(4) Secundo Ecclesie sæculo Victor Pontifex, cum Asianos Episcopos, qui Judæorum more ipsa luna 14. pascha celebrant, sacris interdiceret veller; ejus potestatem agnovit, ut que probavit S. Irenæus, uti patet ex fragmento *ejus epistol. ad Victo. pag. 340. opp. ed. Massueti Paris. 1710.*, licet de impetranda à Domino Pontifice pro illi vena magnopere laboraret. Vide Eusebium *Hist. Eccles. lib. 5. cap. 24. pag. 245. ed. Valentii Cantabrig. 1720.* Eadem pena S. Stephanus rebaptizantes plectere volebat, neque unquam hanc potestatem Summi Pontificis in discrimen revocavit S. Cyprianus, quamquam ipse potissimum contra Stephanum illam rebaptizantium opinionem iuraret. Paulo ante quam illa Stephanus pereret contra rebaptizantes, S. Cornelius P. eadem potestate usus est contra Novatianum, uti patet ex *ejus ep. 9. ad Fabium An- tiochenum* apud Constantium *epist. Roman. Pontif. col. 145. & seq.* Pertinet hæc ad II., & III. Ecclesie sæculum. Quarto autem sæculo Julius I. graviter obfurgavit Eusebianos; quod S. Athanasius in Antiocheno Conciliabulo de Episcopatu dimotus fuerat, quod sine auctoritate Sedis Apostolicæ fieri non poterat. *An ignoratis*, inquit, *epist. 1. apud Constantium n. 22. col. 386.* hanc esse consuetudinem ut primum nobis scribitur, & hinc quod iustum est decernatur? Quam consuetudinem ab Julio memoratis ne quis ad solam Alexandrinam Ecclesiam referendam putet facit Socrates *Hist. Eccles. lib. 2. cap. 17. pag. 96.* & Sozomenus *lib. 2. cap. 8. & 10. pag. 102. & 105. ed. Valentii Cantabrigie 1710.*, qui illud, quod Julius proponit, generali Ecclesie canone receptum ostendunt. Ad hoc idem sæculum spectat depositio Timothei Episcopi Bessii, quam Romæ absolvit S. Damasus, & quam cum postulasset Orientales ignari eorum, que jam ipse gesserat, respondit *ep. 14. num. 3. col. 574.* apud Constantium: "quid legit de positionem Timothei à me denuo postulatis, qui & hic iudicio Sedis Apostolicæ, præsentie etiam Petro Alexandrina Urbis Episcopo depositus est vna cum Magistro suo Apollinariis?" Præclarum etiam hujus Pontificis potestatis monumentum occurrit V. sæculo in depositione Nestorii Patriarchæ Con-

stantinopolitani, quem S. Celestius ab Episcopatu ejiciendum pronuntiavit, "nisi intra decem dies ab hujus Conventionis die numerandos pravas predicationes suas scripta professione condemnaret," ut loquitur ipse Celestius in *ep. 13. ad Cyrillum Alexan. num. 4. col. 1106.* apud Constantium. Sæculo VI. Agapinus Antinum deposuit, ejusque loco Memnam Patriarcham Constantinopolitanum constituit, de qua quidem re ita loquitur Natalis Alexander *hist. sac. VI. cap. 2. art. 7. pag. 344. tom. 5. edit. Venet. 1776.* "Primum gloriosius, exercere non potuit Romanus Pontifex, quam Constantinopolitanum Patriarcham hæreticum exautorando, & in ejus locum alium ordinando, idque nulla synodo convocata." Vide S. Bernardum *ep. 239. ad Eugen. opp. tom. 1. pag. 103. edit. Venet. 1765.*

(5) Longum esset omnia colligere exempla Episcoporum, quos gradu motos Sedes Apostolica omni ætate restituit; pauca tantum indicabo, ex quibus de hoc jure certissimum Summorum Pontificum facile est judicare. S. Cyprianus *ep. 68. pag. 114. ed. Rigaltii Paris. 1666.* de Basilide justas ab causis depositus agens, "Romam pergens, inquit, Stephanum Collegam nostrum longe positum, ac tacite veritatis ignarum fecellit, ut exambiret, reponi se à Pontifice, de quo fuerat juste depositus." Ergo restituenti potestatem in Stephano Pontifice agnovit. Sæculo consequenti Eustachius Senatenus Episcopus cum in Concilio Militeni Ariarum depositus fuisset, provocavit ad Liberium Pontificem, cujus sententia Sedi sue restitutus fuit, uti testatur S. Basilius *ep. 265. n. 3. pag. 406. tom. 3. opp. ed. Maurini Paris. 1730.* obtulisse literis ejusdem Pontificis susceptus est à Patribus Concilii Tyansenis, quamvis antea hæreticos Arianae suspectus fuisset. "Quæ nam, autem, inquit S. Basilius, sint illi à Beatissimo Episcopo Libetio proposita, & ad quæ consentiri, nobis etiam est; nisi quod epistolam attulit, que cum restituebat, eoque contenta Concilio Tyansenis, in suum locum restitutus est." Quia etiam cum ipse Eustachius deinceps in errores iterum lapsus fuisset, omnes Episcopi diocæses Ponticæ in Tyansenis Synodo congregati eum damnare auti non sunt, nisi primum de ejus crimine certiores facerent Summum Pontificem, ab eoque facultatem impetrarent, uti constat ex epistola Basilii, cujus nunc mentionem feci. S. Joannes Chrysostomus non solum à Synodi iudicio, à quo è gradu dejectus fuerat, ad Innocentium P. provocavit, sed etiam suas propositas querelas adversus Teophilum Patriarcham Alexandrinum, cæterosque Episcopos, à quibus injuriam acceperat, roga-

viq; Pontificem in ep. spud Palladium in ejus vita opp. *Chrysostom. tom. 13. pag. 9. ed. Moutfauconii Paris. 1738.* his verbis: „rogo ut per epistolam deonunciatis ea, quæ tam ini- que acta sunt ab una parte, absentibus nobis, & non decli- nandis judicium, nullum habere robur, sicut ex sua natura, nullum habent, & ut qui talia ausi sunt, Ecclesiasticarum le- gna penis subjiciantur. Nos igitur, qui nec convicti, nec re- prehensi sumus, nec rei demonstrati litteris vestris frui date, & charitate vestra, ceterisque omnibus, ut antea.“ Quæ in controversia etiam Teophilus, qui omnes illas contra Chryso- stomum turbas excitaverat, ad Innocentium provocavit, datis lit- teris, quibus *l. 1. tit. 1.* uti narrat Palladius *loc. cit. pag. 4.* „Bea- tus Papa Innocentius parum absolvit, quin temeritatem Teophi- li, atque superbiam condemnans exhortaretur, quod & so- lus scripsisset, nec claram ejus notitiam misisset, aut cur, aut quibus assumptis negotiis Joannem deposuisset.“ Pontifex Chrysostomum restituit, ut ostendit Palladius *loc. cit. pag. 9. seq.*, neque Alexandrum Antiochenum Patriarcham, & Acta- cium Beroensem Episcopum Apostolicæ Communionis partici- paret fecit, nisi primum „omnibus esset conditionibus satisfac- tum in causa beati, & vero Deo digni Sacerdotis Joannis“, ut ipse loquitur in *ep. 19. ad Alexandrum Antioch. n. 1. col. 345.* apud Constantium. Pertinet etiam ad hunc locum restitutio Theo- dori Episcopi Cypri, quam S. Leo M. fecit, uti patet ex ejus *ep. 120. ad Ipsam Theodoritum tom. 1. opp. col. 1218. ed. Bal- leri.*, quæque etiam Concilio Chalcedonensi probata est *art. 8. tom. 4. col. 1329. collect. Labbei.* Hadrianus Episcopus Thebani, quam S. Gregorius M. absolvit, uti constat ex *ep. 6. lib. 2. ad Joan. Episc. col. 627. tom. 2. ed. Maurin. Paris. 1704.* & quæ omnium, quas commemoravi, antiquissima est, restitutio S. Athanasii, de qua late agitur in *dissertatione Roma edita an. 1768. de appellationibus ad Romanum Pontificem.*

(6) Confer Innocentium 1. *ep. 25. ad Decret. Eugubini. n. 2.* apud Constantium *ep. Rom. Pont. col. 856.* & Grego- rium M. *lib. 2. ep. 14. col. 578. tom. 2. opp. ed. Maurin. Pa- ris. 1705.* & confer etiam Cl. Zaccarium in *Antisebronio par. 2. lib. 2. cap. 7. tom. 3.* ubi multa, & præclara ea de re exem- pla colligitur.

(7) Vide S. Leonem M. *ep. 66. ad Episc. Metrop. Are- lat. cap. 2. opp. tom. 1. col. 999. edit. Ballerin. Ven. 1757.* & S. Gregorium M. *lib. 1. ep. 8. ad Bacaudum Formic. Ep. tom. 7. opp. ed. Venet. an. 1770. pag. 12. lib. 2. ep. 45. ad Benenatum Episc. pag. 142. ep. 50. ad Joan. Episc. pag. 150. lib. 3. ep. 20. ad Gratianum Episc. pag. 178. lib. 6. ep. 10.*

ad Bonifacium Episc. pag. 357. lib. 4. ep. 29. ad Jan. Episc. pag. 256. et seq., qui quidem Minturnensem diocesim For- miensi, Misenam Campanæ, Trium Tabernarum Velitræ, S. Anthemanam Nomentanæ, Carinensem Rhegiensi junxit, Phassalianam autem à Calaritanâ divisit. Recto igitur, vere- que scriptis Urbanus II. *ep. 4. ad Rainoldum Remicem t. 17. conc. collect. Labbei col. 741.* Apostolicæ Sedis esse Episcopatu- tus conjungere, conjunctos disjungere, aut etiam novos con- trahere.

§. XIX. Sunt & alia Pontificiæ potestatis ca- pita, quæ omnia pertinent ad amplam illam ju- risdictionem, qua ubique fruitor Summus Ponti- fex, atque ad curam, & sollicitudinem, quam ha- bere debet, Ecclesiæ universæ. Ea sunt, ut Bre- viarium, & Missale Romanum corrigat, ac mu- tet (1), ut Regulares Ordines approbet, atque con- firmet: eademque etiam justis de causis è medio tollat (2), ut insignes pietate viros albo Beatorum, vel Sanctorum ascribat (3), ut propter amplam, quam habet in tota Ecclesiâ, jurisdictionem ubi- que terrarum pontificalia exercere solus possit (4). Cetera, quæ ad Summum Pontificem pertinent, suis locis opportunius explicabimus.

(1) Ollin uniusquisque Episcopus suæ diocesis liturgiam mo- derabatur, quæ tamen à catholice Ecclesiæ doctrina non dis- creparet. Atque hinc orta est diversitas illa caeremoniarum, & precum, quæ occurrit in liturgiis SS. Basilii, Chrysostomi, Am- brosii, de quibus agit Cardinalis Bona *rer. liturg. lib. 1. cap. 6. tom. 1. pag. 90. et seq. ed. Taurin. an. 1747.* Sed denique uti- lias concordium precum, & illa, quæ ex crebra rerum muta- tione oriebantur, incommoda fecerunt, ut S. Pius V. in *Const. Quo primum 147. pag. 116. tom. 4. par. 3. Bullar. ed. Mai- nardi* in divinis officiiis, sacræque peragendis ab omnibus servari voluerit ordinem Ecclesiæ Romanæ, quæ aliarum veteri, & magistra est.

(2) Honorius III. SS. Dominici, et Francisci Ordines con- firmavit, quo quidem facto evidenter ostendit, jus esse Roma- ni Pontificis novos Ordines non institere solum, sed etiam confirmare. Concilium Lugdunense II. *occumenicum sess. 23.*

vit, quem errorem antea conculsum, & regione schismaticorum, integravit Wicleffus propositione illa, quam Synodus Constantiensis damnavit: "Non est de necessitate salutis credere, Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias."

§. XXI. Sed summus Pontifex est etiam Episcopus Urbis Romæ, Archiepiscopus, & Metropolita Romanæ Proviaciæ (1), Primas Italiæ, Patriarcha Occidentis. Nec prætereunda potestas *temporalis*, sive *politica*, quam habet in tota ditione ecclesiastica, more Principum ceterorum, qui summo potiuntur imperio. Potestas hæc sive repetatur ex consensu populorum, sive ex Principum donationibus, sive ex diuturna præscriptione, sive etiam ex onerosis contractibus, tam justum porro est, tamque legitimum pontificium imperium, ut nemini potiora jura esse possint (2).

(1) Jus metropoliticum Summi Pontificis ultra centesimum ab urbe lapidem producendum negant Jacobus Gothofredus, & Claudius Salmasius, quoniam hoc locorum intervallo contineri putant *suburbicarias Ecclesias*, quantum *solicitudinem gerere Pontificem, ex can. 6. Nicæni* inquit Rufinus *histor. lib. 10. cap. 6. in. Auctor. Histor. eccles. p. 221. Basilee 1528.* Sed longe ampliores hujus metropolitici juris fines esse, demonstrat Sirmondus tribus, quos adversus Gothofredum, & Salmasium evulgavit, libris, quorum primus inscribitur: "Censuram conjecturæ anonymi scriptoris de suburbicariis regionibus, & ecclesiis, alter Adventoria causidico Divionensi adversus Amicæ ecclesiam, alter Amicæ Episcopi, de suburbicariis regionibus, & ecclesiis ad Amicæ Episcopatum, de conjecturæ alterius anonymi; tertius Propempticum censuræ conjecturæ alterius anonymi; Confer Blanchium *della Potestà è della Politica della Chiesa lib. 2. cap. 1. §. 16.*, & Benedictum XIV. *de Synod. diocæs. lib. 2. c. 2.*, qui jus metropoliticum Summi Pontificis explicat copiose, & diligenter. Non tamen iisdem terminis Romanam provinciã omni ætate definita est, cum eam lapsum temporam ipsi Romani Pontifices, novis constitutis sedibus Metropolitanis, immiserint. Innocentius III. *in c. 5. de Offic. vicar. Romanam provinciam inter Capuanam, & Pisanam sitam dixit.* Sed sita deinceps à Summis Pontificibus facta sunt ejus provinciæ distractiones, & ideo quamquam ea nunc etiam potest diciatur inter Capuanam, Pisanamque provinciam, secundum

Innocentii decretalem, tamen revera conficitur ex illis tantum Episcopis, qui inter utramque illam provinciam sedent, ac nulli Archiepiscopo subijcti sunt.

(2) V. Card. Orinum *del Dominio temporale dei Papi, & Monumenta dominionis Pontificie, sive solidem Carolinum editum à Conno Romæ 1760.*

SECTIO II.

De Cardinalibus, et legatis.

XXII. ad XXIV. Cardinalium nomen, origo, dignitas.	XXVII. Officium.
XXV. Cardinales Episcopi, Presbyteri, Diaconi.	XXVIII. Jura, & privilegia.
XXVI. Eorum insignia, & numerus.	XXIX. Legati Apostolici.
	XXX. Legati à latere.
	XXXI. Legati missi.
	XXXII. Legati nati.

§. XXII.

Explicandæ, exercendæque potestatis causa Pontifex habet Curiam, & Senatum. Curiam conficiunt Ministri, quorum alii suo funguntur munere in Dataria, alii in Cancellaria, alii in Foro judicario (1). Senatum autem constituunt Cardinales, quos nomine appellantur *Coadjutores*, & *Collatores* (2) Summi Pontificis, quorum est cum consilio juvare in Ecclesiæ regimine, & administratione (3). Hoc nimirum munus est, semperque fuit Romanorum Cardinalium; quo probe stabilito, & fixo, de vera hujus amplissimæ Dignitatis origine non obscurum, neque incertum judicium est (4).

(1) Vid. Card. de Luca *Relatio Romana Curia.*

(2) Ita Cardiales vocat S. Bernardus ad Eugenium III. *de Consider. l. 4. cap. 4. col. 444. vol. 1. ed. Paris 1719, et ep. 227. col. 233.* inquit Cardinalium esse opem forte Pontifici in regimine Ecclesiæ universæ.

(3) C. 17. *de elect. in 6. Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 1. in fin.*

(4) Confer Cennium apud Catalanum *in præfat. ac annal. Muratorii t. 5. p. 1. pag. XXXIII. ed. Romæ, & præfat. ad ejusdem dissertationes t. 3. p. 1. pag. XIV. & in not. Tom. I.*

ad diuersi. 61. pag. 3. et 15. t. 3. pag. 2., Santinellum in
*dizert. della dignità del Cardinalato inter opuscula Angelii
 Cologera t. 26. p. 397.* Card. Bromatum *dizert. dell' antica
 preminenza del Cardinalato, Cohellium Notit. Cardinal.,
 Platum de Cardin. dignit. & offic. c. 2. §. 1. ad 3. p. 23. Ro-
 mane 1758.* & Cl. P. Iosephum Tamagnam *origine, & prerogative
 del Cardinali.*

§. XXIII. Omnes Ecclesie suum semper ha-
 buere Senatium, & Presbyterium conflatum ex
 Presbyteris, & Diaconis (1), quorum consilio Epis-
 copus in regenda diocesi utebatur. Itaque & Ec-
 clesia Romana semper habuit Senatium suum (2),
 quique eum conficiunt, semper præstare debuerunt
 Senatibus ceterarum Ecclesiarum, uti his Ecclesiis
 præstat Romana, cuius illi *nobilissimæ partes, &
 præcipua membra sunt* (3). Non igitur quod Car-
 dinalium nomen reliquis quoque Ecclesiis esset
 commune (4), consequens est, ut idem esset gra-
 dus, eademque dignitas Cardinalium, qui Roma-
 næ, & qui aliarum Ecclesiarum senatum consti-
 tuebant.

(1) S. Ignatius Martyr, qui I. Ecclesie sæculo florebat,
 in omnibus fere epistolis, quæ extant apud Coelestem PP.
Apostol. t. 2. ed. Amstelædani 1724., commendat obsequium,
 & reuerentiam erga Senatium Presbyterorum, cum quo Dia-
 conos etiam memorat, & qui una cum Episcopo suæ Ecclesie
 regionis præerat. *Episcopo*, inquit, *ep. ad Philadelp. n. 7. p.*
146, mandatis, et Presbyteris, et Diaconis. Et ep. ad Smyrn.
n. 8. p. 128. "Episcopum, aut sequimini, sicut Jesus Christus
 Patrem; Presbyteros sicut Apostolos; Diaconos autem vene-
 rantissimi sicut mandato Dei ministrantes." Vide etiam eundem Ig-
 natii *ep. ad Magnesiam n. 6. p. 55, et ad Trallianis n. 7.*
p. 63, dicit hæc: "Qui vero fortis est, hic is est, qui sine Epi-
 scopo, & Presbyteris, & Diaconis quidpiam agn." Hinc sæpe
 occurrunt litere datæ *ad Presbyteros, et Diaconos*, hoc est
 ad Senatium Ecclesie. Confer *ep. Cypriani ad Cornelium apud
 Constantium c. 131.*, & confer *can. 24. Concilii Antiocheni
 an. 341. apud Lubbeum tom. 2. col. 595. ed. Venet.*, ubi sta-
 tuitur quod "magister sit, quæ ad Ecclesiam pertinet cum

cognitione Presbyterorum, & Diaconorum, qui sunt circa
 eum," hoc est episcopum.

(2) *Omni igitur actu ad me perlato*, inquit Cornelius P.
ep. 6. ad Cypri. n. 2. c. 136, placuit contrahi Presbyterium.

(3) *Vide Dixi V. Constit. 70. t. 4. par. 4. pag. 279. Bul-*
lar.

(4) Cardinales appellati videntur à *sardinibus*, quia nimi-
 rum fixi, & immobiles essent tamquam cardines, & circa eos
 Ecclesie, veluti valvæ circa cardines, voluerunt. Omnes igitur,
 qui certæ Ecclesie erant addicti, sive *incardinati*, ut ei
 semper vel præsent, vel serviant, cardinales dicebantur iis
 oppositi, qui certo tantum tempore Ecclesiam tenebant, vel ei
 tamquam auxiliares addebantur. Ita Gelasius P. *can. 3. dist.*
24. Episcopum Cardinalem opponit Episcopo *Visitatori*, qui
 scilicet tamquam Visitator ad tempus Ecclesiam curare, non ei
 perpetuo addictus esse debebat. Gregorius M. pluries memorat
 Episcopos, & Presbyteros Cardinales, quos describit tamquam
 addictos certæ Ecclesie, in qua officium suum explicare debe-
 bant. Romani correctores in *can. 5. dist. 71.* censent, eum,
 qui de una ad alteram Ecclesiam transferrebat, sive Epi-
 scopum, sive Presbyterum, sive Diaconum, in priori Ecclesia
ordinatum, in altera *incardinatum* à Gregorio dici consuevisse.
 Quo sensu idem Pontifex *can. 5. c. 21. g. 1.* Agnellum Fundorum
 Episcopum, ab hostibus vastata ejus Civitate, Cardinalem Epi-
 scopum Terracine constituit, Petro hujus civitatis Episcopo vi-
 ta functo. Idem *lib. 1. ep. 83. ad Januarium Episcopum Ca-*
larianum opp. tom. 11. col. 366. edit. Paris. 1703. scribens,
 "Liberatus inquit, qui Diaconi fungi perhibetur officio, si à
 decessore tuo non est factus Cardinalis, ordinatus à te Dia-
 conibus nulla debet ratione præponi." A Romanis correc-
 toribus dissentire videtur Jo. Diaconus in *vit. S. Gregorii M.*
lib. 3. cap. XI. opp. S. Gregor. tom. IV. col. 88. edit. cit.
 cum inquit: *Cardinales violentè in Parochiis ordinatos for-*
rensis in pristinum eardinem Gregorius reuocabat. Cum car-
 dinis nomen primæ etiam Ecclesie tribuit Joannes, manifestum
 est, tam in altera, quam in prima Ecclesia Cardinalem
 ordinari consuevisse, atque ætate Gregorii latius, quam Cor-
 rectores putarint, *cardinandi* vocabulum passisse. Certe &
 clerici, qui semper serviebant Ecclesie, cui primum in ordi-
 natione adscripti fuerant, Cardinales dicebantur. Sed Cæsarici
 præsertim Ecclesie Cathedralis, qui inter ceteros clericos præ-
 cipuum, & nobiliorem tenebant locum, medio sæculo *Cardi-*
nales, appellabantur, quod multis datis monumentis ostendit
 Cl. P. Tamagna *Origine, & prerogative de Cardinali par. 1*

cap. 3. Atque hi quidem eo vocabantur nomine præsertim, quod additi essent *cardini*, hoc est Episcopo, & Ecclesie cathedrali, quæ proprie *cardo* dicebatur. *Vicentius Archiepiscopus cardinis* occurrit in vetusto codice Ecclesie Lucensis en. 904. apud Muratorum *Antiquit. med. ævi tom. 6. col. 4073*; apud Campium *Hist. Eccles. Placent. pag. 430. Andreas Dignitas Cardinalis S. Placemine Ecclesie*. Mito cetera, ne tunc prolatum moluerit. Ex quibus intelligitur, Ecclesias omnes tunc habuisse Cardinales, quo nomine comprehendebantur, qui propriis Episcopo adhaerebant, erantque additi Ecclesiæ cathedrali, ac principem inter ceteros clericos locum obtinebant. At quod non Romanæ solum, sed aliis etiam Ecclesiis commune fuerit Cardinalium nomen, non inde officii potest, quod Romanorum, ceterorumque Cardinalium idem munus, eademque dignitas fuerit; quemadmodum nemo Summum Pontificem ceteris Episcopis parem faciat, quod omni tunc Papæ dicebantur. Illi enim erant Sacerdotes, aut Diaconi, & Canonici particularium Ecclesiarum, & erant consiliarii Episcopi in gubernio Ecclesie suæ; sed Romani Cardinales semper opem tulerunt Summo Pontifici in regimine Ecclesie universæ. Decet diligenter attendere ad officium, & dignitatem Romanorum Cardinalium, ne quis nominis similitudine in errorem raptus eos cum Cardinalibus aliarum Ecclesiarum comparandos putet, quod multi faciunt, atque eorum exemplo facit Dominicus Cavallarius *Inst. Jur. Canon. par. 1. c. 12*. De nomine Cardinalis videndus Murstorius *Dissertationi supra le antichità Italiane dissert. 61. tom. 3. par. 2. pag. 3. edit. Romæ 1734*; qui tamen errat vehementer, si cuti in notis animadvertit Cennius, cum inter Romanos, ceterosque Cardinales nullum olim discrimen fuisse contendit; & videndus in primis Tanagria *loc. cit.* Illud mihi certum, exploratumque est, veram hæbeti non posse opinionem illorum, qui Cardinales eisdem omnino, ac Parochos fuisse sentiunt. Nam Parochi certe non erant Canonici, qui Cardinales dicebantur; præterea Cardinales in Civitate fuisse constat, verum nullos in ea Parochos (si Romanam, & Alexandrinam Urbem excipimus, ubi peculiaris consuetudo obtinuit) ante annum millesimum existisse, cum Episcopus una cum suo clero omnia tunc parochialis munera gereret, perspicue demonstrat Martius Lupus Bergomensis *de Parochiis ante annum Christi millesimum*.

§. XXIV. Erat quidem Romanorum Cardinalium officium, ut præessent Locis Sacris, hoc est

Titulis, quos S. Evaristus Pontifex in variis Urbis regionibus constituerat (1), quoniam nimia populorum multitudo per unum regi, & curari difficile poterat; ideoque & aliis opus erat Ecclesiis, in quibus Christiani convenirent ad sacras peragendas synaxes, & sacramenta à Sacerdotum manibus percipienda (2). Sed quod ii, præter hoc ipsum officium, etiam Pontifici opem ferebant in regimine Ecclesie universæ, dum contra reliqui Cardinales tantum curam cum Episcopo gerebant peculiaria Ecclesie suæ, certe Presbyteris reliquarum Ecclesiarum quam maxime præstare debuerunt. Hinc dignitate sunt antelati ipis Episcopis (3), in quos vacua Sedes Apostolica auctoritatem exercuerunt (4); hinc non tantum, ut ceteri, nomen acceperunt ab Ecclesiis, quibus erant *incardinati*, sed etiam, idque potissimum, ab Ecclesia Romana, cui erant addicti, quæque *cardo* est, centrumque, & caput omnium Ecclesiarum (5); hinc demum nunc ceteræ fere Ecclesie deseruerunt hoc nomen, quo designatur amplissima Dignitas eorum, ex quibus Summi Pontificis Senatus efficitur.

(1) Vide, qui ea de re late, atque erudite disputat, Cardinalis Nicolaus Antonellium in *dissert. de Titulis, quos S. Evaristus Romanis Presbyteris distribuit*.

(2) Romani Cardinales in suis titulis non tantum sacerdotalem potestatem exercebant, verum etiam quædam gerebant munera, quæ tunc ab Episcopis gerebantur, uti rectissime animadvertit Cardinalis Antonellius *loco max. indicato*.

(3) Vide Indicanam Dissertationem Caroli Bromati, & vide consuetudinem Concilii Romani *can. 3. dist. 79. ex quo patet, plures fuisse Episcopos, qui Romanæ Ecclesie Cardinales fieri cupiebant, adeunt contra ipsos poenam etiam indicere oportuit*.

(4) Vacua Sede Apostolica propter obitum Fabiani Pontificis, Presbyteri, & Diaconi Ecclesie Romanæ, qui unius anni spatio toti Ecclesie præfuerunt, gravissimas dederunt literas ad S. Cyprianum, atque ad Clerum Carthagenensem, & Cyprianus *ep. 13. & 22. p. 26. & 34. ed. Rigaltii Paris. 1666*. eorum, quæ generat, ratione reddita diligenter, ipsorum agno-

vii, probavitque potestatem. *Que littere Presbyterorum, & Diaconorum, hoc est Cardinalium Ecclesie Romane, ut testatur Cornelius P. ep. 10. num. 5. apud Constantium ep. Roman. Pontifi. col. 161.* "per totum mundum misse sunt, & in notitiam ecclesiarum omnibus, & fratribus perlate sunt." Audientibus de his Cleri Romani litteris ipse Constantius *loc. cit.* "Et sapientiam quidem, inquit, sperant primo Ecclesie clero dignum. Et nempè nimio potestatis suae studio minime perituri, episcopos vicinos, ac remotos, qui Romae aderant, secum vocare, eosque civitatis uti non dedignatur."

(1) Leo IV. in oratione habita ad Synodum Romanam an. 853. *tom. 9. col. 1133. collect. Labbei ad Venet.* "Anastasius, inquit, Presbyter Cardinalis nostri, quoniam nos in titulo S. Marcelli Martyris, atque Pontificis ordinavit. Hic porro Anastasius incarnatus erat *titulo S. Marcelli*, & tamen dicitur Presbyter Cardinalis nostri, quia nimirum non tantum preerat *titulo S. Marcelli*, sed etiam erat Cardinalis, scilicet proprius adherens Romano Pontifici cardinali, & capiti Ecclesie universae. Hodem modo Hadrianus II., cum Legatus in Gallias mitteret, eorum alterum *ep. 23. & 24. apud Labbeum tom. 10. concil. col. 429. & 430.* appellat *religiosissimum Presbyterum Cardinalis nostri*; & Joannes VIII. ad Angelbergam Augustam scribens *ep. 83. apud Labbeum tom. 1. col. 66.* ad eam mittit *litteras per latorem presentium Petrum Cardinalis nostri Presbyterum*. Merito igitur Leo IX. *ep. 1. cap. 22. apud Labbeum t. 11. col. 1357.* "Sicut cardine, inquit, totum regitur osium, ita Petrus, & successoribus ejus totius Ecclesie disponitur amolumentum... Unde clerici ejus Cardinales dicuntur; cardine autem illi, quo cetera moventur, vicinis adherentes." Ex Concilio Basiliense *sess. 23. cap. 4. tom. 17. collect. ejusd. col. 319.* eos vult institui Cardinales, "qui sicut nomine, ita re ipsa cardines sint, super quos omnia universalis versentur, & sustententur Ecclesia." Ex his autem omnibus, que dicimus, facile intelligitur, quantum à vero aberraverint, qui serius autem putant R. Cardinalium Dignitatem, quorum è numero sunt etiam eruditissimi Monachi Congregationis S. Mauri in S. Greg. M. *lib. 1. ep. 15. ad Balbinum tom. 2. col. 501. ed. Paris. 1705.*

§. XXV. Initio non alii erant Romæ, quam Presbyteri, & Diaconi Cardinales. Accesserunt postea viciniore Episcopi, qui Cardinales dicti sunt, postquam Lateranensi Basilicæ adscripti fuerunt, quique suo non desunt muneri Episcopatus, licet

Romæ commorentur, ut Summo Pontifici opem prebeant in regimine Ecclesie universæ. Hi olim erant septem numero, nempe Ostiensis Veltierno conjunctus, Portuensis, Albanus, Prænestinus, Sabinus, Tusculanus, & S. Rufinæ, seu Silva Candidæ; sed Episcopatu S. Rufinæ cum Portuensi conjuncto, sex hodie recensentur (1).

(1) De Episcopis Cardinalibus suburbicariis videndus Andronicus Hierarch. *Eccles. tract. 3.*, & videndi sunt etiam Pavinus, qui late agit de *Episcopatu, Titulo, Diaconis Cardinalium*, & Tamagna *loc. cit. cap. 4. art. 3.*

§. XXVI. Ornarunt plurimum Cardinales Innocentius IV., & Paulus II. (1), quorum alter dedit rubrum galerum, alter rubrum pannum, quo equitantes sternerent equos, aliaque honoris insignia, que primum Cardinalibus ex clero seculari data sunt, deinceps Gregorius XIV. (2) etiam Regularibus rubrum pileum attribuit. Denique Urbanus VIII. eos titulo *Eminentissimi* honestavit. Incertus est, & varius eorum numerus fuit (3); nunc septuaginta esse debent, quem numerum definiit Sixtus V., exemplo septuaginta Seniorum, quos secum assumpsit Moyses (4); atque ex his quinquaginta oportet esse Presbyteros, Diaconos quatuordecim, Episcopos sex ex vicinioribus, uti diximus, Episcopatibus.

(1) Confer Thomassinum *Vit. & res. eccles. dicit. lib. tom. 1. par. 1. lib. 2. c. 113. n. 7.*, & Michaeliem Caneiu. u. in *vita Pauli II.* editam à Cardinali Quirino.

(2) *Const. Sanctissimus 25. p. 276. tom. 5. par. 1. Bullar.*

(3) Vide ea de re Thomassinum *loc. cit. cap. 114. n. 13.*, & Platum *De Cardin. dign. & offic. cap. 2. §. 5. pag. 38. & seq.* ibique Trism. in *notis ad Romæ 1768.*

(4) *Const. Postquam vena 76. t. 4. par. 4. p. 279. Bullar.*

§. XXVII. Solus Pontifex creat Cardinales. Eo-

rum munus est, uti diximus, consilio juvare Pontificem pro bono Christiane Reipublice, Ecclesiam regere, donec ipsa isto caret, suffragium ferre in electione, quæ ab ipsis tantum perficitur, Summi Pontificis (1), quod jus non habent Cardinales, nisi Diaconatus ordinem acceperint, aut eam facultatem nominatim à Pontifice impetraverint. Suum vero munus expleant Cardinales aut in Consistorio (2) coram Summo Pontifice, aut in Congregationibus, qui cœtus sunt Cardinalium à Pontificibus instituti ad certa negotia curanda, discutienda, ac definienda. Harum singulis singuli præficiuntur Cardinales, excepta Congregatione Inquisitionis, cuius Summus Pontifex sibi servat præfecturam. Earum aliæ sunt ordinariæ, quæ scilicet perpetuo sunt addictæ certis negotiis expediendis, aliæ extraordinariæ, quæ pro certis rebus præter consuetudinem indici solent, quibus absolutis dissolvuntur.

(1) Videbis Mamachium *ad Auctor. opusc. Quid est Papæ* ep. 7. num. 4. tom. 2. pag. 112. et seq.

(2) Consistorii nomen in re civili significat Principum Senatium; sed hodie eo nomine comprehenditur consensus Cardinalium, qui in Urbe sunt, coram Summo Pontifice. Consistorium vel secretum est, vel publicum; secreto Cardinales cum Pontifice intersunt, ad publicum aliis etiam adiutus patet.

§. XXVIII. Habent autem Cardinales in suis titulis amplam jurisdictionem in iis, quæ ad eorum Ecclesiarum servitium pertinent (1); et incompatibilia retinent beneficia, quæ decent eorum dignitatem (2), et testamentum condunt per privatam synographam, missis testibus, quos Jus Civile desiderat (3); denique eorum familiarium, ut vocant, beneficia quis impetrare non potest, nisi ipsorum consensus accedat (4).

(1) Innocentius XII. *Constit. Romanus Pontifex* 33. §. 9.

p. 273. t. 9. *Bullar.*, per quam constitutionem, uti monet Pintonius de *Controv. Patron. alleg.* 41. n. 31. nunc certum est, Cardinales in suis titulis non habere jurisdictionem quasi Episcopalem. Vid. *Giraldum Expos. jur. Pontif. par. 1. tit. 33. scilicet. 197. pag. 115. & 126. t. 1.*, ubi etiam explicatur jurisdictione, quam Cardinales Titulares habent in Ecclesiis Regularibus,

(2) Sixtus V. *Constit. 123. pag. 417. t. 4. p. 4. Bullarii.*

(3) *Card. de Luca de Testam. disc. 1. mon. 2.*

(4) Vide *Regulam 32. Cancellar.*, ibique Riganium.

§. XXIX. Serviunt etiam Romano Pontifici Legati, quorum est in provinciis, & regnis illius vires sustinere. Scilicet cum Summo Pontifici cura sit à Christo commissa, gubernatioque Ecclesie universæ, ipse vero adesse ubique non possit, in locis, à quibus abest, partes suas per Legatos implere debet (1). Itaque jus mittendi Legatos in Pontificio Primatu penitus affixum, atque insitum est, & ideo Romani Pontifex semper apud Christianos Principes suos Legatos (2), & eos quidem jurisdictione præditos (3) habuerunt.

(1) Constat, inter omnes catholicos jus mittendi Legatos ad Principes annexum esse Primatui, quem ubique habet Summus Pontifex, & cuius gratia curam, ac sollicitudinem habere debet Ecclesie universæ. Id fatentur, atque ex ipsa Primatus ratione, & natura repetunt Scriptores Sedi Apostolicæ infensi *Fehrmannus de Stat. Eccles. cap. 2. §. 10.*, *Pehem prælect. in Jus eccl. par. 1. §. 268. & 269.*, *Dalham in Dis. præv. ad Concil. Salisburgen. §. 12. pag. 17. col. 1.* Ceterum totum hoc argumentum ita graviter, accurate, solide, copiose tractavit SANC-TISSIMUS D. N. P. PAVVS VI. in opere Romæ edito an. 1789. cui titulus *Responsio ad Metropolitani Moguntini, Treverensis, Colonienis, & Salisburgenis super Nunciaturis Apostolicis*, ut nihil amplius, prorsusque nihil sit, quod in hoc argumentum genere desiderari possit.

(2) Primus S. Leo M. fuisse videtur, à quo apud Imperatorem stabilis, ac perpetuus constitutus est, Sedi Apostolicæ Legatus, qui totius Ecclesie negotia procuraret, uti patet ex eius *Ep. 111. ad Marcian. ep. 112. ad Pulcher. Aug. & ep. 113. ad Julian. Episc. Coen. opp. tom. 1. col. 1187. 1189. & 1190. edit. Ballerin. Venet. 1753.* Atque hi quidem *Responsio*
Tom. I. X

*les, sive Aprocritarii dicebantur, quibus antiquiores sunt Vicarii Apostolici, qui similiter Legati erant, quos Summi Pontifices in regnis, atque provinciis constituiebant, & quibus graviora committebant negotia, quae ad iudicium Sedis Apostolicae pertinebant. S. Innocentius I. Praedecessores suos, ut ipse inquit, Apostolicis imitatus, Anysium Thessalonicensem Episcopum Vicarium, seu Legatum suum constituit, cujus causas omnes commisit, quae per totum Illyricum oriscentur, uti patet ex ejus *epist.* 4. ad *Ignatium Anysium* apud Constantium *col.* 736. Quod idem munus ipse Innocentius, ac Bonifacius contulerunt in Rufum similitur Thessalonicensem Episcopum, Innocentius *ep.* 13. ad *Rufum* *col.* 814., & Bonifacius *ep.* 4. ad *eundem* *col.* 1019. *loc. cit.*, Sixtus III. in Anastasium *ep.* 8. ad *Synod. Thessalon.* *col.* 1263. *loc. indic.*, Zosimus pro causis Galliarum in Episcopum Arelatensem *ep.* 9. et 6. ad *Hilariam Episcopum* *col.* 949. et 960. *cod. loc.*, Gregorius M. pro causis Siciliae in Episcopum Syracusanum *lib.* 2. *ep.* 7. ad *Maximianum Episcopum Syracusanum*. t. 2. *col.* 373. *edit. Maurin. Paris. 1709.*, Simplicius, & Hormisdas in Zenonem, atque in Salsustium pro causis Boeotiae, & Lusitaniae, in alios denique ceteri Pontifices, de quibus omnibus copiosissime, gravissimeque agit PIUS VI. *cit. oper. cap.* 8. *tit.* 2. & *seq. pag.* 183. & *seq.**

(7) Qua de causa S. Leo M. Julianum Coercens Episcopum suum apud Marcianum Imperatorem Legatum constituit, & quae cum potestate praedictum esse volueris, ostendit ipse Leo *cit. ep.* 111. "Vicem ipsi meam, inquit, contra temporis nostri haereticos delegavi, atque propter Ecclesiarum, pacisque custodiam, ut a comitatu vestro non abesset, exegi & *cit. ep.* 113. ad Julianum. Studet ergo, ait, dilectio tua, frater carissime, pia, & necessarium curam sollicitudini Apostolicae Sedis impendere... ut divino fultus auxilio specularem de Constantiopolitanae Urbis opportunitate non desinas." Sed clarius & luculentius Leone antiquior S. Innocentius I. de Rufum Thessalonicensem Episcopum Vicarium Apostolicum constituere declarat exemplo D. Pauli qui Titum, qui curat apud Cretam, Timotheum que per Asiam disponat, commisit *loc. cit. col.* 816. Hoc exemplo fretus Innocentius explicat jurisdictionem, quam Apostolico Vicario committit: "ut cum aliqua ecclesiastica ratio vel in tua, vel in memoratis provinciis agenda, cognoscendaque fuerit, quos velis Episcoporum socios quibuscunque de Ecclesiis assumas tecum, quorum & fide, & moderatione quidquid necessitas, causave flagitaverit, optimus dirigas arbiter, & precipuus, quippe a nobis electus, definitus intercessor." Tom addit: "nam voluntatem hanc nostram per unamquamque

, que provinciam satis ut decebat, manifestavimus." *ib. col.* 817. Innocentii; vestigiis insistens S. Gregorius M. *ep.* 54. *Univers. Episc. Galliar. qui sub regno Childberti sum lib.* 5. *opp. tom.* 11. *col.* 783. *ed. Paris. 1705.* Apostolico Vicario Virgilio Episcopo Arelatensi amplam tribuit auctoritatem, ejuoque officia describit, quae sunt, ut sedulo de fidei integritate servanda laboret; ut "inter Fratres, Consacerdotesque nostros aliqua evenerit forte contentio, auctoritatis suae vigore, vicibus nempe Sedis Apostolicae functus, discreta moderatio, ne compeccat, ut si qua oriatur controversia, quae aliorum etiam praesentiam, ac iudicium postulet, "congregatis sibi in numero competenti fratribus, & conscriptis nostris, salubriter hoc servata aequitate discutat, & canonica integritate definat; ut denique si qua sit causa gravior, quae Sedis Apostolicae iudicium requirat, Vicarius rem totam cognoscere debeat, ac "relatione sua ad nostram studeat reducere notionem, quatenus a nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari." An iurisdictioni Apostolico Vicario concessa clarius explicari potuisset? Huius quoque juris Sedis Apostolicae preclarum exhibet testimonium Joannes VIII. *ep.* 73. *Nobili Viro Lamberto* apud Labbæum *Conc. tom.* 2. *col.* 60. "Petro quia dixisti, quod sine consensu tuo, Legationes nusquam mittere debemus, ususque hic non fuerit, nec litteris legitur, nec à quoquam superstitite unquam fuisse remissio: factum: & ideo Sedes Apostolica libera semper existens liberam ubique suam mittit Legationem, habens Domini auctoritatem dicens: Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus contritas frates tuos." Paucis hæc attigi, quae multo uberius, gravius, accuratius pertractantur in *laud. opere PII. VI. Cap.* 8. *tit.* 3. & *seq. pag.* n. 46. & *seq. p.* 205. et *seq.*

§. XXX. Sunt autem Legati vel à latere, vel missi, vel nati. Legati à latere sunt Cardinales, quos Summus Pontifex quasi ex suo dimissos latere, cui semper adherere censentur, aut ad Supremos Principes, aut in ditionibus ecclesiasticis provincias mittit. Hi supra ceteros Legatos eminent, & eorum in provinciam adventu silet aliorum Legatorum potestas (1). Utuntur apostolicis insignibus (2), absolvunt excommunicatos propter violationem clericorum (3), & amplissima fruuntur potestate, quam describunt Litteræ Apostolicae, per quas Legationis munus accipiunt (4).

- (1) *Cap. 8. de Offic. Legati.*
 (2) *Cap. 23. de Privileg.*
 (3) *Cap. 9. de Offic. Legat.*
 (4) *Vide Platium de Cardin. dignit. & Offic. c. 22., & Giraldum Exposit. Jur. Pontific. par. 1. tit. 20. sect. 170. p. 101. & seq., ubi Legatorum potestas late explicatur.*

§. XXXI. Sunt etiam Legati *missi* non ex Cardinalium collegio, & *Nunti* vocantur, quos Sedes Apostolica mittit ad Supremos Principes, quique in provinciis, & regnis, ubi legationis munere funguntur, explicant Pontificiam jurisdictionem. Eorum potestas definitur litteris, quibus ipsis a Summo Pontifice officium commissum est, neque Legato misso adhibetur fides, nisi is primum litteras ipsas protulerit (1).

- (1) *Can. ult. dist. 97.*

§. XXXII. Sunt denique Legati *nati*, quorum dignitas conjunctum est legationis officium, ita ut Legati fiant, statim ac dignitatem consequuntur. Eo jure fruuntur Episcopi Cantuariensis, & Eboracensis in Anglia, Remensis, Bituricensis, & Lugdunensis in Gallia, in Hispania Toletanus, & Bracarenensis, in Germania Salisburgensis, in Italia Pisanus.

SECTIO III.

De Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis.

XXXIII. Origo, & nomen Patriarcharum.	XXXVII. Patriarche minores.
XXXIV. Divisio Orientis, & Occidentis inter majores Patriarchas.	XXXVIII. Primates.
XXXV. Nunc Patriarche Orientales tantum titulares sunt.	XXXIX. Metropolitanæ, & eorum origo.
XXXVI. Patriarcharum jus, & potestas.	XXXX. & XXXXI. Eorum jurisdictionis.
	XXXII. Pallium.
	XXXIII. ad XXXV. Ejus usus, & auctoritas.

Episcopis ordine pares, jurisdictione tamen, & imperio superiores sunt etiam Patriarchæ, Primates, Metropolitanæ. Patriarchas quasi *Patrum Principes* interpretatur Isidorus (1); & jus quidem patriarchicum Nicæno concilio antiquius est (2). Sed ejus nominis prima mentio occurrit in Concilio Chalcedonensi (3), illudque primum singulari quadam ratione Summo Pontifici, deinceps etiam Alexandrino, Antiocheno, postque Hierosolymitano, aliisque nonnullis Exarchis imitatione quadam tributum est (4).

- (1) *Can. 1. dist. 21. Videndus Svicerus ad verb. πατριάρχης ubi ea de re disputatur.*

(2) Concilium Nicænum. *can. 6. tom. 2. col. 1733. collect. Labbeæ*, cujus hæc verba sunt: "Aniqui mores serventur, qui sunt in Ægypto, Lybia, & Pentapoli, ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem & Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter & in Antiochia: & in aliis provinciis sua privilegia, ac suæ dignitates, & auctoritates Ecclesiis serventur." Verba antiqui mores serventur satis clare ostendunt, jus patriarchicum, quod habebant Episcopi Romanus, Alexandrinus, Antiochenus, ante concilium Nicænum fuisse institutum. Nimirum tres hæc sedes, non tantum quod essent locatæ in principibus Romani Imperii civitatibus, sed etiam, idque potissimum, quod à D. Petro, originem repeterent, semper Ecclesiæ Patres præcipuo quodam honore sunt prosecuti. Quæ cum ratio sit Patriarchici juris tribus illis sedibus affixa, haud sane à vero aberrare videntur, qui in summa primam ejus originem ab ipsis Apostolis repetunt. Vid. Thomassinum *Vet. & nov. eccles. discipl. par. 1. lib. 1. cap. 7. & 8. tom. 1.*, & Jo. Antonium Bianchi *della Potestà, & della giolizia della Chiesa lib. 2. cap. 1. pag. 4. & seq. tom. 4.* Scio equidem quanta, & quam gravis sit de sexto illo canone concilii Nicæni inter eruditos disputatio. Sunt enim, qui eo tantum de jure metropolitico, non vero de jure patriarchico Ecclesiarum Romanæ, Alexandrinæ, Antiochenæ actum fuisse defendunt, atque hanc sententiam novissime sequitur Dominicus Cavallarius *Instit. Jur. Canon. par. 1. cap. 10. §. 1. in not.*, ut exinde ef-

ficere quis possit, Nicæno concilio recentiorum esse Patriarchatum Ecclesie Romanæ in Occidentem universum. Sed, uti post Sirmundum animadvertit Petrus de Marca *Concord. Sacerdot. & Imper. lib. 1. cap. 2. §. 7.* Alexandrini, & Antiocheni Episcoporum jura in Concilio Nicæno patriarchalia certe fuerant, non metropolitica. Nam Alexandrino Episcopo potestas conceditur non solum in Ægyptum, sed etiam in Pentapolim, & Lybiam; & Antiocheno Episcopo ab eadem Synodo non unius, alteriusve provincie, sed totius dioceseos Orientalis, hoc est provinciarum quindecim, quæ Oriente continebantur, administrationem fuisse commissam diserte tradunt Hieronymus *lib. contr. Joan. Hierosolymitan. cap. 37. tom. 2. col. 447. ed. Vallarsii Verone.* & Innocentius I. *ep. 24. ad Alexandrum Antiochen.* apud Constantium *vol. 8. tit. 1. cap. 447. ed. Vallarsii Verone.* Ergo patriarchalia etiam esse debuerunt jura Ecclesie Romanæ, ad quorum exemplum illa componuntur patriarchalia jura Episcoporum Alexandrini, & Antiocheni, uti ostendunt canonis verba: *Quandoquidem & Episcopo Romano hoc est consuetum.* Difficile est autem sano homini suadere, quod Cavallarius putat, Hieronymum, & Innocentium, qui non procul ætate aberant à Concilio Nicæno, quique vim ejus canonum ignorare non poterant, errasse tam graviter, ut aliam, quam quæ esset revera, Nicæno canonis sententiam adscriberent. Quid? Cum ætatem de Patriarchatu Constantinopolitano est, quid aliud adversus eum opposuerint Romani Pontifices, quam canonem Nicænum, qui tantum Ecclesiarum Romanæ, Alexandrinæ, Antiochenæ jus patriarchicum agnovit? Ergo jus hoc patriarchicum revera agnitum, probatumque est Nicæna Synodo, uti late demonstrat Petrus de Marca *loc. cit.*

(3) Concilium Chalcedonense *act. 1. tom. 2. col. 257. collect. concil. Harduini ed. Paris.* de Leone Summo Pontifice hæc habet: *Leoni multi anni. Patriarchæ multi anni. Et act. 3. col. 321.* Theodorus, & Ischiron Diaconi Alexandrini: *Sanctissimo, & universali Archiepiscopo, & Patriarchæ magnæ Romæ.* Et *col. 322.* Sophronius Presbyter Alexandrinus: *Sanctissimo, & beatissimo universali magnæ Romæ Patriarchæ Leoni, Patriarcham etiam S. Leonem appellatum Theodosius junior, & Marcianus in litoris, quæ referuntur act. 1. concilii Chalcedonensis par. 1. col. 39. & par. 3. col. 672. loc. cit.* Ante synodum Chalcedonensem Patriarchas, memorat Socrates *lib. 5. cap. 8. pag. 270. ed. Valerii Cantabrigiæ an. 1720.*; at eos non veros, & ordinarios Patriarchas, sed extraordinarios fuisse Legatos ad stabilendam fidem in singulis dioceseibus à concilio constitutos observat Valesius *in not. ad eundem locum.* Quem autem Patriarcham vocat Hadrianus apud Vopiscum in Saturnino

inter Script. Histor. Aug. tom. 2. pag. 722. Lugdun. Batavi 1671., cum non christianum, sed Judæum fuisse ostendit Binghamus *orig. Ecclesiast. lib. 2. cap. 17. §. 5. pag. 250. tom. II. ed. cit.* Diligenter, atque erudite ea dicitur disceptum Mamachium *Orig. & antiquit. Christian. lib. 4. cap. 4. §. 5. num. 2. tom. 4. pag. 350.* Ceterum Patriarchæ vocabantur etiam Archiepiscopi, ut que huc spectat Concilium Chalcedonense *act. 16. col. 627. cit. collect. Harduini, & liberatus Breviar. cap. 17. in Ritz. Concil. collect. tom. 2. pag. 476. Paris. 1644.* itemque Exarchi dioceseos, qui cum Exarchis provinciæ confundi non debent. Hi enim erant Metropolitæ, uti scilicet provinciæ præpositi, atque ad hos perliner *can. 6. Concilii Sardiceni pag. 621. r. 2. Cench. ed. Harduini Paris.*; illi autem præerant diocesei, quæ plures provincias complectebatur.

(4) Proprie ad præcipuos Exarchos Patriarchæ appellatio pertinet, sed interdum etiam ad Exarchos minorum gentium, qualis ex. gr. erat Episcopus Cæsariensis, traducta est.

§. XXXIV. Post Romanum, qui Summus Pontifex est, atque Ecclesie præest universæ, multoque ceteris auctoritate, ac dignitate præstat (1), duos agnovit Nicæna Synodus præcipuos Episcopos, qui recentiori ætate Patriarchæ dicti sunt, Alexandrinum, & Antiochenum. Accessit postea Constantinopolitanus, ac demum etiam Patriarcha Hierosolymitanus (2). Itaque quatuor hodie sunt Patriarchæ Orientales, Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus (3); regiones vero, quæ sunt in Europa, Africa, America Summo Pontifici, tamquam Occidentis Patriarchæ, subjiciuntur (4).

(1) De potestate, quam semper Summi Pontifices in quatuor majores Patriarchas exercuerunt, videndus Carolus à S. Paulo *Geographia sacra lib. 1. num. 1. & seq. pag. 11. & seq. Paris. 1641.*

(2) Constantinopolitani Concilii Patres *can. 3. 1. 2. concil. col. 1125. collect. Labbei edit. Venet.* ejus Urbis Episcopatum dignitate Patriarchatus ornarunt, quod deinceps præbuit etiam Concilium Chalcedonense *can. 28. tom. 4. concil. col. 1601. edit. collect. Noluverunt id initio ratum habere Summi Pontifices, quod esset contra Nicænum canonem 6.; sed postea moti precibus*

Imperatorum ratum haberunt. Denique honos etiam Patriarchatus, probante Sede Apostolica, à Theodosio Juniore datus est Ecclesie Hierosolymitanae, qua de re cum orta essent dissidia inter Antiochenum, & Hierosolymitanum Episcopum, ea lege composita sunt in Concilio Chalcedonensi, ut tres Palæstinae Hierosolymitano Episcopo, utraque autem Phœnicia, & Arabia Antiochæno subijcerentur.

(3) Ordinem hunc dignitatis inter quatuor Patriarchas Orientales constituit Innocentius III. in Concilio Lateranensi IV. Cap. 23. de privil. De quatuor Patriarchis Orientalibus late agit Michael le Quien in opere, cui titulus *Oriens Christianus in quatuor Patriarchatus digestus*.

(4) De Occidentali Patriarchatu Summi Pontificis paucæ dicenda sunt, quoniam non desunt qui Patriarchatum ipsum non totum initio Occidentem comprehendisse contendunt, eaque est etiam opinio Domini Cavallari in *Inst. Canon. par. 1. cap. 10. §. 4.* Sed quisquis id sentit; ignorat profecto celeberrimum, & jam IV. sæculo receptum totius Christiani orbis divisionem à veteri consuetudine repetit Pseudo-Synodus Sardicensis à Semiarianis habita in epist. synodic. apud Labbæum tom. 2. Concil. vol. 740. Sed ut hoc miram schismaticorum hominum testimonium, ipsam hanc divisionem compertissimam faciunt S. Ambrosius in gestis Concilii Aquilejensis, cui ipse præfuit, col. 1167. & 1166. tom. 2. collect. Concil. Labbæi ed. Venet., S. Hieronymus ep. 97. num. 4. col. 577. tom. 1. ed. Vallarsii, Summi quoque Pontifices apud Constantinum, nimirum Coelestinus I. ep. 13. ad Nestor. col. 1113.; Liberius ep. 11. col. 444.; Bonifacius I. ep. 15. col. 1039.; præterea Constantinopolitani Concilii Patres in epist. ad Damas. et Occident. Episcopis. apud eundem Constantinum col. 58. Quibus autem terminis Orientales Ecclesie constituerentur, discrete explicat Concilium Constantinopolitanum can. 13. apud Labbæum tom. 2. col. 1125. ed. Venet. Nimirum ejus concilii Patres Ecclesias illas intra Dioceses Thracicam, Ponticam, Asianam, Orientem & Aegyptum coercuerunt; ceteras vero dioceses omnes, scilicet integrum Illyricum, Italianam, Gallias, Britannias, Hispanias, & Africam Occidentem reliquerunt. Omnes hæc dioceses Occidentis Patriarchatus complectebatur, atque in toto Occidente ipso alius unquam Patriarcha, quam Romanus fuit. Itaque Patriarchus Romanus (hic tantum loquimur de jure patriarchico Summi Pontificis, non de Primatu, quem habet in universa Ecclesia, quique totum Orientem, atque Occidentem complectitur) multo latius patebat, quam singuli patrent Orientales Patriarchatus; nam hi sunt singuli in Oriente

diocesim habebant, illi autem omnes Occidentis dioceses circummissæ erant, duæ nimirum in Italia, integrum Illyricum, quod postea secum est in dioceses duas, Gallie, Britannie, Hispanie, Africae. Atque hæc certe causa est, propter quam Archiepiscopus Concilii Patres in epist. ad Silvestrum tom. 1. collect. Concil. Labbæi col. 2449. cum Majores Dioceses, tenore dixerunt, & vero diocesis nomine ea tempestate plures provincias comprehensas fuisse constat, ut ostendit Emanuel Schelestratus *Antiquit. Eccles. tom. 2. dissert. 6. cap. 3. n. 2. pag. 424. Romæ 1697.* Ad hunc totius Occidentis Patriarchatum, quem Summus Pontifex obtinebat, spectant S. Basilii ep. 230. pag. 368. tom. 3. opp. ed. Maurin. Paris. 1730. cum eum Occidentis alium Coriphæum appellat; S. Augustinus contra Julian. lib. 1. c. 4. tom. 10. col. 303. ed. Maurin. Ven. 1733. cum S. Innocentium Pontificem Occidentali Ecclesie præpositum describit; S. Hieronymus ep. ad Marcum 17. col. 43. tom. 1. ed. Vallarsii, qui uti Petro Alexandrino Patriarchæ totum Aegyptum, ita S. Damaso Pontifici totum Occidentem adscribit, & rursus contra Vigilant. n. 2. col. 389. tom. 2. ed. cit., ubi in toto Christiano orbe non alius agnoscit Ecclesias, quam *Orientis, Aegypti, & Sedis Apostolicæ*, hoc est totius Occidentis. Innocentius ipse, quem totum Occidenti præpositum laudabat Augustinus, non solum earum, quas supra memoravi, Occidentalium dioceses principatum, excepto Illyrico (de quo tamen agit ep. 13. ad Rufum Thessalonie, apud Constantium col. 815.; et in decret. cap. 35. apud Pithecum Cod. Can. vet. Eccles. Rom. pag. 204. Paris. 1687.) Romane Sedi vindicat ep. 25. ad Driem. Epist. Eugubini. n. 2. col. 856. apud Constantium, sed etiam hujus institutionis originem ex eo reperit, quod Occidentis Ecclesie à Petro, ejusque in Sede Romana successoribus fuerint constituta. Mitto loca alia sexcenta Patrum, & Conciliorum, ex quibus patet, Summum Pontificem Occidentis Patriarcham ad omnibus semper habitum, atque appellatum fuisse. Quid autem Occidentis nomine intelligunt Patres, Concilia, Scriptores omnes, nisi illas octo dioceses, quarum supra est facta mentio, quæque totum Occidentem coniciebant? Itaque si Summus Pontifex Occidentis Patriarcha est, omnium certe illarum dioceseon Patriarcha esse debet. Vido Leonem Allatum de *Eccles. Occident. et Orient. serm. coarsens. lib. 1. cap. 12. pag. 188. Coloniæ Agrippinæ 1648.* Christianum Lupum ad can. 6. Conc. Nicæni tom. 1. pag. 244. ed. Ven. an. 1724. Natalem Alexandrum *Histor. Ecclesiast. ad inc. 4. dissertat. 20. propp. 1. tom. 4. pag. 406. et seq. ed. Ven. 1776.*, qui de Nicæni canonibus 6. interpretatione late agunt; & vide Petrum de Marca

Concord. Sacerd. et imper. lib. 1. cap. 5., Emantiolem Schelestratum *Antiq. Eccles. tom. 2. dissert. 6. per tot. pag. 409.* Carolus à S. Paulo *Geographia sacra lib. 1. num. 8. et seq. pag. 15. et seq. Paris. 1642.*, Holler *de Sac. ordinat. par. 2. cap. 4. sect. 5. or. 3.* Morinum *Exercit. eccles. lib. 1. encre. 6. p. 17. Paris. 1669.*, qui omnes de jure Patriarchico Summi Pontificis in totum Occidentem late, ac nervose disputant.

§. XXXV. Nunc Orientalium Patriarcharum sedibus Barbarorum tyrannide oppressis, tamen Sedes Apostolica Patriarchas creat, qui Romæ commorantur solo insigniti titulo, & nulla præditi jurisdictione, ne insignium Ecclesiarum memoria oblivione deleatur Quæ eadem causa est, propter quam creantur etiam Episcopi *Titulares*, quos Episcopus in *partibus* appellamus (1), & quorum est Episcopis opem ferre in iis, quæ sunt ordinis Episcopalis, præsertim cum diocesis tam late patet, ut unus Episcopus omnibus ubique muneribus obeundis idoneus non sit (2).

(1) De Episcopis Titularibus videnda in primis est Homilia plena eloquentiæ, elegantiæ, & doctrinæ, quam habuit SS. D. N. PIUS SEXTUS in Basilica S. Pauli die 4 Octobris an. 1778 in consecratione Hieronymi Crivelli Episcopi Nepesini, & Sutrini, ac Petri Aloyii Galletti Episcopi, Cyrenensis; & videndus etiam Andreæ Hierarch. *Eccles. tract. 1.*

(2) Erant olim & Episcopi *gentium*, ex quibus horum titularium Episcoporum origo repetenda videtur. Eos ordinabat Sedes Apostolica, ut mitteret ad gentes, quæ ad Christianam Religionem essent instituendæ. Vide Petrum Constantium *ep. Roman. Pontif. pag. 3. & 6.*, & Franciscum Blanchinum *tom. 2. Anastasii in not. ad vit. S. Elenæ pag. 142.*

§. XXXVI. Potestatem, quam Metropolita habent in Suffraganeos, eandem fere à Sacris Canonibus habent Patriarchæ in Metropolitanas. Præcipua eorum jura, & privilegia sunt, ut post Summum Pontificem, & Cardinales sedeant ordine dignitatis; ut Metropolitanis pallium concedant, postquam ipsi à Pontifice acceperunt; ut crucem præseferant per universum tractum sui Patriarchatus, nisi occurrat Sum-

mus Pontifex, aut ejus à latere Legatus; ut à suis Metropolitanis ad eos appelletur (1).

(1) *Cap. 23. de privileg.*

§. XXXVII. Reliqui Patriarchæ minores dicuntur, uti sunt Patriarcha Venetus, Indiarum, Ulisiponensis. Hi non procul distant à Primatibus, ac medium tenent locum inter majores Patriarchas, ac Metropolitanas. Eorum potestas trahitur in omnes certi regni, ac nationis Metropolitanas, & Episcopos; ipsi vero Majori Patriarchæ subjiciuntur, cujus intra fines Episcopatum tenent.

§. XXXVIII. Proximus post eos locus est Primatum, & Metropolitanarum; sed illi his antecellunt. Nam Primates omnibus præsunt Metropolitanis, atque provinciis regni, aut nationis, ubi primatum habent. Hujusmodi sunt Antistes Bituricensis, Lugdunensis, Toletanus, Salisburgensis, Pisanus, aliique, quibus à Metropolitanis concessæ appellationes, & jus anteferendæ crucis datum. Sed hodie tantum Primati Lugdunensi reliquum est jus appellationum, ceteri solam honoris prerogativam retinent (1).

(1) De antiqua Primatum dignitate, ac potestate magna inter eruditos disputatio est. Sunt enim qui eos Patriarchas, sunt qui Metropolitanas fuisse putant, & sunt qui ab utroque distinguunt. Sane apud Alios, uti pater ex Concilio Africano *cap. 69.* apud Pithæum *Codex canon. vet. Eccles. Roman. pag. 160. Paris. 1687.* Primates Metropolitanæ erant; atque hinc Nomenclaturæ Metropolitanæ *Primatem* Augustinus vocat *ep. 219. n. 6. col. 1013. l. 2.*, & Antistes Carthaginensis à Possidio in *Vita August. c. 8. col. 163. l. 10. opp. August. Primatæ*, in Concilio Ephesino *act. 1. t. 1. col. 1419. coll. Harduini Metropolita* appellatur. Ex quo confici videtur posse, nullum inter Primatem, & Metropolitanam discrimen intercedere. Accedit quod *cap. 3. de For. competen.* cautum est, ut orta lite inter Episcopos diversarum provincialiarum deantur iudices à Primatæ, cujus in provincia sedet locus, de quo disputatur. Cum autem proprius Episcoporum Juxta Metropolitanam sit, certe Primas Metropolita videtur. At vero Innocentius III. apud Bosquetum in *ejus gee-*

iii pag. 60. inquit: "apud nos hæc duo nomina Primas, & Patriarcha penè penitus idem sonant, cum Patriarcha, & Primates teneant unam formam, licet eorum nomina sint diversa." Eadem occurrunt in apocryphis litteris Clementis, Aniceti, Anaclei, Lucii PP., quæ apud Gratianum extant *can. 1. & 2. dist. 80., & can. 1. & 2. dist. 99.* Denique qui alium à Patriarcha, & Metropolita Primatem faciunt, videntur canone Concilii Chalcedonensis apud Labbeum *tom. 4. col. 1686. ed. Venet.*, quo habentur hæc: "Si autem cum ipsius provincie, Metropolitano Episcopo, vel clericis controversiam habeat, diocesis Exarchum adeat, vel Imperialis Urbis Constantinopolis thronum." Primas igitur alius est à Metropolita, & alius à Constantinopolitano Episcopo, hoc est Patriarcha. Pauca de hac controversia dicam. Cum primum Ecclesia Primatis vocabulum usurpare cepit, eo significavit Metropolitam. Episcopi Arelatensi, & Viennensi de Primatus honore contendentes Taurinense Concilium *an. 397. can. 1.* apud eundem Labbeum *tom. 2. col. 1535.* ita respondit: "qui ex his approbaverit, suam civitatem esse metropolim, is totius provincie honorem, Primatus obtineat." Ita Africani Primates Metropolite erant, & ita Primas Metropolita est in *Cap. 3. de Pbr. competen.*, quod ex Africano Concilio desumptum est. Sed postea Primatis vox tractata est ad Patriarchas, & novo hoc sentis vox hæc usurpata primatum cepit in filiis decretalibus Clementis, Aniceti, Anaclei, Lucii, quæ sunt in *can. 1. et 2. dist. 80., et can. 1. et 2. dist. 99.* forte quod Auctor eorum decretalium nullum discrimen fecit inter Exarchum, aut Primatem diocesis, qui Patriarcha est, interque Primatem provincie, qui est Metropolita. Mirum autem videri non debet, quod aliquis à Metropolita iudicio provocare postet vel ad Primatem diocesis, hoc est Patriarcham, vel ad Constantinopolitanum Antistitem, uti sancitum est canone Concilii Chalcedonensis. Nam id peculiariter iure, & extra ordinem datum erat Episcopo Constantinopolitano, ut in casibus non suorum Metropolitarum per Orientem primo iudicio decerneret; quod patet exemplo Flaviani Patriarchæ Constantinopolitani, qui iudice dedit in causa Ibe Metropolite Edesseni, qui suberat Patriarchæ Antiocheni, uti constat ex Concilio Chalcedonensi *act. 10. col. 507. et seq. tom. 2. collect. Harduini.*

§. XXXIX. Metropolita uni præest provincie, & Episcopis, qui ea comprehenduntur. Dignitatem hæc ante Concilium Nicænum viguisse compertum est (1).

multique sunt viri docti, & graves, qui ejus originem repetunt ab Apostolis, à quibus hujusce dignitatis, & juris non obscura relicta sunt monumenta, ut recte status Ecclesiastica Hierarchia constitueretur (2). Metropolite nomen à metropoli procedit, quæ est urbs provincie caput. Qui in ea civitate Episcopatum gerebant, dicti sunt Metropolite, ac deinceps etiam Archiepiscopi, quod posttremum vocabulum etsi olim latius pateret, tamen lapsu temporum translatum est ad eos, qui provincie uni essent præpositi, quales Metropolite sunt. Itaque ratio, & mos hominum fecit, ut Metropolitanica dignitas hæreret civitati, quæ in provincia habebat principatum, & ad quam omnes confluebant, postea à sacris canonibus jura, & privilegia dignitati consentanea fuere attributa (3).

(1) Fuisse Metropolita ante Concilium Nicænum, perspicuum est ex ipsius Concilii *can. 6. et 7. tom. 2. col. 33. collect. Labbei.* Idem colligitur ex Epiphonio *Advors. Hæres. lib. 2. tom. 2. hæc. 48. n. 1. ed. Petrucci Paris 1622.* Athanasio *de Sentent. Dionysii n. 5. t. 2. pag. 194. ed. Patav. an. 1777.* atque ex Concilio Illiberitano *can. 38.* apud Labbeum *tom. 5. col. 999. ed. Venet.*, ubi memoratur *prima cathedra*, quæ Metropolite est.

(2) Speciem satis clarum, & expressum metropolitanicæ dignitatis Apostoli deperunt in Tito, & Timotheo, quorum alteri omnes in Creta Insula ecclesias, alteri totam Asiam provinciam commissam fuisse constat. Vid. Chrysostomum *Hom. 2. in Tit. & hom. 1. in 1. Timoth. pag. 527. & 737. t. 17. opp. ed. Montfauconii Paris.* atque Eusebium *Histor. Eccles. lib. 3. cap. 4. pag. 90. edit. Valerij Cantabrigie 1720.* Idem de successoribus Timothei, & Titii reseruit ipse Eusebius *lib. 5. c. 4. p. 368.* de Polycrate, qui Asia Episcopus, de Philippo, qui omnibus creta Insulae Ecclesiis, de Irenæo, qui Gallie, de Felino, qui Ponto, de Theophilo Cæsariensi, & Narcisso Hierosolymitano, qui Palaestina Episcopi præfuit, *lib. 4. c. 23. et lib. 5. c. 23. p. 143. & 190.* Ac meo quidem iudicio ita componi videtur posse vetus illa questio, num Metropolitanica dignitas ab Apostolis, an post eorum æratum ab Ecclesia fuerit instituta. Ejus certe speciem ab Apostolis est relictum; sed res deinceps

omnis contentis temporibus absoluta, & perfecta est. Videndus Ursarius de Orig. Episcop. & Metropol. Beveregius Cod. can. vindicat. lib. 2. cap. 5. num. 12. de Marca Concord. sacerdot. & imper. lib. 6. cap. 1. num. 3. Thomasius Vet. et nov. Eccl. discipl. lib. 1. par. 1. cap. 1. Mamachi Orig. et antiq. Christian. lib. 4. cap. 4. §. 5. num. 4. pag. 755. tom. 4. Ceterum Metropolitae vocabulum recentius est, & qui deinceps eo nomine appellati sunt canon. 37. Apostolorum apud Cotelierum PP. Apostol. tom. 1. pag. 446. Antiochia d. 1324. dicuntur *episcopi*, & *metropolitae*. Concilio Sardicensi can. 9. apud Labbeum tom. 2. col. 676. Episcopi Metropolitae, Augustino Brevic. collect. 1. cap. 16. l. 9. col. 170. ed. Venet. 1733. Principes, atque in Concilio Carthaginiensi III. can. 26. apud citatum Labbeum tom. 2. col. 1403. statum est, ne primus Antistes, alio nomine, quam *primus deus Episcopus* vocaretur. Cumque apud Afros haec dignitas, excepta Ecclesia Carthaginiensi, quae in tota Africa primatum habebat, non haberet certe Sedi, sed in provinciam reverteret, qui senior ordinatione erat, factum hinc est ut qui provinciam praesent *Senes* appellarentur. Ita Xantippus Numidiae Primas semel atque iterum *Senes* appellatur in Concilio Africano cap. 67. apud Pithreum Codex Canon. vet. Eccl. Roman. pag. 161. Paris. 1687; & pluries etiam eodem vocabulo utitur Augustinus ep. 64. 65. 141. col. 133. 134. 416. tom. 2. edit. Maurini. Venet. 1729.

(2) Concilium Antiochenum can. 9. apud Labbeum tom. 2. col. 190. "Episcopus, inquit, qui sunt in unaquaque provincia, scire oportet, Episcopum, qui praesent metropoli, etiam curam suscipere totius provinciae, eo quod in metropolim una, de quaque concurrunt omnes, qui habent negotia." Et haec etiam spectat Concilium Turinense can. 2. apud eundem Labbeum tom. 2. col. 1381. Concilium Calcedonense can. 12. et 17. tom. 4. col. 1687. ejusd. collect., Concilium Trullanum can. 38. col. 136. et tom. 7.

§. XXXX. Metropolitae jurisdictionem habet in omnes suae provinciae Episcopos, quos suffraganeos vocat. Quare supplet eorum negligentiam (1), eosque vocat ad synodum provincialem (2), inquirunt in absentiam, atque ad residendum compellit (3), negligentes ad officium cogit, jus dicit inter eos, qui a Suffraganeorum judicio ad se provocant (4), denique in tota provincia Cruces praesert, in-

signe jurisdictionis suae (5).

(1) Synodus VII. in can. Cum simus c. 9. q. 3. Concilium Lateranense III. can. 8. apud Labbeum tom. 12. col. 421. Cap. Licet de Supplen. neglig. praesent., cap. 7. de Offic. ord., Conc. Trident. Sess. 24. cap. 20. de Reform.

(2) Can. 6. dist. 18., Conc. Trident. sess. 24. cap. 2. de Reform.

(3) Conc. Trident. Sess. 25. cap. 1. de Reform., Pius IV. in Bulla De salute gregis, 12. pag. 36. tom. 4. par. 2. Bullarii. Hodie tamen Episcopi itae venia Summi Pontificis a suis Ecclesiis abesse non possunt Benedicti XIV. in Constit. Ad universae 18. de Resid. episc. tom. 2. ejus Bullar. pag. 78. ed. Rom. 1754.

(4) Cap. 11. de Offic. judic. ordinar., Cap. 3. de Appellat. in 6. Videnda tamen ea de re est Constitutio Ad militantis 48. itemque Constitutio Romanae Curiae 115. Benedicti XIV. in ejus Bullar. tom. 1. pag. 81. et 285., ubi certus est definitus appellationum modus, ne quid ex iis damni oriat.

(5) Clement. Archiepiscopo de privi.

§. XXXXI. Majores tamen causae criminales Episcoporum, in quibus de eorum depositione agitur, ad iudicium pertinent Romani Pontificis (1), minores ad Concilium provinciale (2). Olim Metropolitae iustitiam etiam poterant dioceses Suffraganeorum suorum (3), nunc non possunt, nisi causa in provinciali synodo cognita, & probata sit (4). Atque haec quidem omnia pertinent ad praefecturam, & eminentiora jura, quae supra Episcopos insunt in Patriarchis, & Metropolitanis. Nam ipsi habent etiam in diocesi sua jura Episcopalia, quae sibi cum reliquis Episcopis communia sunt.

(1) Vetus est, sed jam a multis explosa, atque ejecta calumnia, quod falsae doctores Isidori majores criminales Episcoporum causas Romani Pontificis iudicio servaverint. Haec calumnia est haereticorum, atque eorum omnium, quorum in Sedem Apostolicam insigne odium est, hoc nobis praeter ceteros obijciunt Febronius, & Eybelius, & hoc item Institutionibus

non multis ad hinc annis editis Cavallarius *par. 1. cap. 8. §. 4.* Sed quæ magis frigida, & jejuna calumnia excogitari poterit, cum exploratissimum sit, idque etiam fateat Blondellus, homo videlicet et numero hæreticorum, Isidorianæ decretales nihil novum jus induxisse, sed omnes esse exceptas ex sententiis Sanctorum Patrum, ex veris Summorum Pontificum post Siricium constitutionibus, canonibus conciliorum, Romanis legibus, & disciplinæ comprehendere, quæ jam obtinebat? Roveca maiores causas, quæ ad Episcoporum accusationes pertineant, jam ante Isidorum servatas erant iudicio Sedis Apostolicæ, sine cuius consensu definiti non poterant, uti coostat in primis ex Si. Leone *ep. 6. r. 5. col. 622. ep. 13. col. 678. & ep. 14. col. 682. b. r. opp. ad. Bulleræ,* atque ex S. Gregorio *ep. 7. & 36. lib. 3. col. 630., et 630. ep. 3. 24. et 63. lib. 6. col. 794. 809. 838. tom. 2. ed. Maurin. Paris. 1701., & jam ante Zozimus ep. 1. ad Episc. Gall. apud Constantium col. 938. graviores Episcoporum causas Summi Pontificis iudicio servatas declaraverat, cum scriberet: "Ad cuius (Petrocelli, Arelatensis Vicarii Apostolici) notitiam, si quid illic negotiorum emerit, referri censemus, nisi magnitudo causæ etiam nostrom requiritur examen." Quo etiam spectat ejusdem Zozimi *constitutio* inter apud eundem Constantium *col. 981.,* ubi describitur Sardicensis Canon de appellacionibus ad Sedem Apostolicam. Vide *Notam 4. ad §. XVI. et Notam 4. ad §. XVIII. Tit. IX., & vide et. Bluvium de Collect. Canon. Isidor. Mercator. cap. 9. pag. 93. et seq. ubi tota hæc materia solide, & erudite pertractatur.**

(2) Conc. Trident. *Sess. 24. cap. 5. de Reform.*

(3) *Cap. 1. de Censur. in 6.*

(4) Conc. Trident. *Sess. 24. cap. 5. de Reform., Urbanus VIII. Constit. Exponit nobis 356. tom. 6. part. 1. pag. 277. Bullar.*

§. XXXII. Omnes Patriarchæ, & Metropolites, præter cetera pontificalia ornamenta, habent pallium, cujus origo à divisione ecclesiasticarum provinciarum videtur repetenda, ac præsertim tempore, quo Sacerdotes à Diaconis, à Sacerdotibus Episcopi, atque inter eos qui principem obtinebant locum, vestibus distingui cœperunt. Neque enim aliud, præter pallium, videtur occurrere ornamentum genus, quo Episcopi inter se discernantur (1). Est au-

tem pallium fascia lanea candida (2), tres circiter digitos lata, in modum circuli contexta, quæ humeros cingit, habetque ab utraque parte lineas in pectus, & humeros impendentes cum sex sericis, nigrisque crucibus intextis, tribusque aciculis aureis consuitur, & alligatur (3). Sumitur ex altari, ubi constitutum est B. Petri corpus, ideoque ex eodem Petri corpore sumptum dicitur, ac per ipsum plenior Patriarcharum, & Metropolitanarum potestas designatur (4). Olim à Sede Apostolica suis Vicariis, ut plurimum, tribuebatur (5); nunc ab ea datur omnibus Patriarchis, & Metropolitanis (6).

(1) In tanta origo pallii obsecuritate hæc ceteris probabilior conjectura videtur, quam tradit Carolus Gagliardus *Instit. Jur. Canon. lib. 1. tit. 17. num. 3. Cardinalis Baronius ad an. 336. num. 65. pag. 291. tom. 4. edit. Lucae,* pallium ab Ecclesiæ inducentem putat exemplo Rationalis, & Superhumeralis, cujus mentio est in Exodo *cap. 28. vers. 4. & quo tantum Summus sacerdos, alius præterea nemo, utebatur.* "Ita, inquit, in Christianæ Religionis Sacerdotio genus illud inducenti, quod pallium dicimus, Summi tantum Pontificis cense, sit usui, ab eo tamen compluribus magna ex causa communicatum." Certe, ut est à Mamachio animadversum *ad Auctor. opusc. Quid est Papa? ep. 3. n. 10. tom. 1. pag. 228.* jam usque à primis nominis christiani temporibus Romani Pontifices Metropolitanarum dignitatem indicii quibusdam firmare, ac corroborare consueverunt; atque inter hæc indicia pallium esse, nemo insolubiter. Præclare S. Gregorius M. *lib. 2. ep. 22. ad Univers. Illyric. Episc. pag. 117. tom. 7. edit. Paris. 1770.* de Joanne electo cunctis suffragis Episcopo Justinianæ primæ loquens: "juxta postulationis vestre desiderium, inquit, prædicium Fratrem, & Coepiscopum nostrum in eo, in quo est, Sacerdotis Ordine constitutus, nostri assensus auctoritate, firmamus, ratamque nos ejus consecrationem habere, dirigentes pallium indicamus." En pallium firmati à Sede Apostolica Archiepiscopatus indicium. Qui pallium Patriarcharum, & Metropolitanarum imperatorum fuisse ornamentum, atque ab Imperatoribus Ecclesiæ concessum purant, si nituntur fundamentis, quæ eruditorum omnium iudicio falsa sunt. Hujus generis est certe rescriptum Valentiniani III., quod habet Agnellus *lib. Pont. in vit. S. Maxim. p. 84. ed. Martini. 1708.,* idque late demonstrant Baroñus *ad an. 432. n. 94. Tom. I.*

seq. p. 446. seq. t. 7. ed. Lucae, Schelestrates Antiqu. eccles. dissert. 4. cap. 5. num. 7., Norisius Dissert. hist. de Symmacho. V. cap. 10., Christianus Lupus Dissert. 2. de Africanae Ecclesiae Romae appellat. c. 8. pag. 176. & seq. opp. tom. 8. ed. Venet. 1727.; Bacchinius in praefat. ad laudatum Agnelli Librum pag. 10. num. 12. & seq. ac de Eccles. Hierarchy. origini. par. 3. pag. 378. et seq. ed. Mutinae an. 1703. Multos in errore induit pallii vocabulum, quod erat generale nomen ludumens, quo omnes utebantur, & quo totum corpus tegebatur. Sed quis ex eo consicit, omnino simile fuisse pallium, quod ornamentum loco conceditur Patriarchis, & Metropolitanis, ut ab Episcopis fuisse productum multi quoque pallium initio usque ad talos fuisse productum multi tradiderunt ex eo, quod lib. 15. Annal. n. 5. t. 2. pag. 108. edit. Paris. an. 1687. narra Zonaras, Anastasium Germani Patriarchae vestigiis insistentem ejus orationem calcasse, ut ita enim moneret, ne propararet; sed, ut recte est a Christiano Lupo in ed. dissert. de African. Eccles. appell. c. 7. p. 174. t. 8. opp. ed. est. animadversum, eo loco Zonaras loquitur de stola, hoc est de manicata veste talari, non autem de pallio, quod tantum intra Ecclesiam gerabatur. At vero Anastasius S. Germani vestem extra Ecclesiam calcavit.

(2) Die S. Agnetis Virginis, qui est dies 23. Januarii, in eiusdem Agnetis templo in via Nomentana singulis annis duo candiduli agni offerri, ac benedicti soleat, cum in Missa imploranditur Agnus Dei, deincepsque Apostolicis Sacerdotibus traduntur, atque in aliquo sanctimonialium monasterio nutriuntur, donec suo tempore rondenantur. Ex ea vero lana permixta reliqua lana, cum in filum deducta fuerit, pallia conficiuntur.

(3) Antiquam pallii formam describit Innocentius III. lib. 1. Myst. miss. cap. 63. tom. 1. p. 324. Colon. 1575. his verbis: "Fit enim pallium de candida lana contextum, habens desuper circulum humeros constringentem, & duas lines ab utraque parte dependentes; quatuor autem crucez purpureas ante, & retro, à dextris, & à sinistris, sed à sinistris est duplex, & simplex à dextris." Nonne tres crucez sunt, crucez nigri coloris. Vid. Card. Bonei Rer. Liturgic. lib. 1. cap. 24. §. 16. tom. 2. pag. 272., & Sala in not. 1. pag. 275. Laurin. 1749.

(4) Cap. 4. de Elect.

(5) Temporibus iniuria perierunt antiquiora monumenta, quorum ope statui certo possit, quo primam tempore Romani Pontifices Metropolitanis Pallium attribuere ceperint. Hoc certum est, Symmachum, qui initio VI. saeculi Pontificatus gessit,

illud concessisse Theodoro Lanzenensi, uti patet ex ejus ep. 11. apud Labbæum tom. 5. concil. col. 440., cumque illud Pontifex se infulgere dicit more majorum, facile intelligitur, palli à Sede Apostolica obtinendi jam tunc fuisse morem plane veterem. Vigilius Auxanice Arelatensis Episcopo ep. 7. apud eundem Labbæum tom. 5. col. 1301. pallium dedit, sicut decessori tuo, inquit. Praedecessor noster sanctae recordationis Symmachus legitur concessisse. Unde intelligimus, & Constantino, qui fuit decessor Auxanii, pallium à Symmacho fuisse concessum. Eodem VI. saeculo Pelagius I. cum Vicarium Apostolicum creasset Sapandum Episcopum item Arelatesem literis ad eum datis an. 557. apud eundem Labbæum tom. 6. col. 277. pallium etiam ei se attribere dixit, ut in tanto loci fastigio constitutus preclaro quoque habitu decoraretur. Hoc etiam referendus est Rabanus de Instit. cleric. l. 1. c. 23. t. 6. opp. p. 8. ed. Colon. Agrip. 1626. cum ait super hæc autem omnia Summo Pontifici propter Apostolicum vicem pallii honor decernitur. Petrus de Marca Concord. Sacerdos. & Imper. lib. 6. c. 7. n. 1. ut usus de Gallicano pallio à Romano distincto sententiam confirmet, statuit, ætate Gregorii M. sicque Arelatesem Episcopum illud in Gallia gestasse. Sed ex vita Desiderii Vionensis Archiepiscopi apud Henschenium, & Papebrochium ad diem 23. Maii tom. 5. Act. SS. pag. 252. Anturcopia an. 1685. manifestum est, cum quoque "cum Archiepiscopus factus est, ex more Romani misse pro adipiscendo Sedis Apostolicæ pallio." Quibus ex verbis intelligimus, Desiderium non primum fuisse Vionensem Episcopum, qui à Sede Apostolica pallium postulavit. Ex eodem loco deprehenditur, quam falsa sit sententia Petri de Marca de Concord. Sacerd. et Imper. lib. 6. cap. 6., qui ait, Romanos Pontifices summam in mittendis palliis ad Episcopos Gallicanos curam adhibuisse, ut jus Metropolitanicum à Vicariata Sedis Apostolicæ vitari videretur, atque ut illis novum jugum, novaque servitus imponeretur. Non enim pallium sua sponte offerit Gregorius, ut jugum aliquod imponat, sed ipse Desiderius à Gregorio postulat de more, quod indicat antiquam consuetudinem; cujus mentio est etiam apud ipsum Gregorium lib. 4. ep. 1. col. 682., & clarius ep. 11. lib. 9. col. 937. tom. 2. ed. Maurin. Paris. 1705. Revera tantum abest, quod rectissime est à Gravesonio Histor. Eccles. etc. IX. collat. 6. tom. 3. pag. 202. edit. Venet. observatum, "ut Summi Pontifices curam in mittendis ad Gallicos Praefates palli adhibuerint, ut potius ferventibus Regum precibus, & ardentibus Episcoporum votis indererentur ad usum pallii Episcopis concedendum, Quod si Romani Pontifices pro usum Pallii novam servitutum

Episcopis imponere intendissent omni procul dubio nec Reges, in gratiam Metropolitanorum suorum unquam istud pallium à Romanis Pontificibus postulasset; nec Metropolitani novam, & insolitam hanc servitutem sibi imponi passi fuissent, nedum ambissent. ^a Pat est sententia eorum, qui olim sine Imperatoris auctoritate pallium à Romano Pontifice concedi potuisse negant, ex eoque numero est etiam Dominicus Cavallarius *Institutur. Canon par. 1. cap. 9. §. 2.* Nam hæc sententia nititur rescripto Valentiniani III., & nititur errore, quod ecclesiasticum pallium Imperatorum ornamentum fuerit. Vid. Christianum Lupum *cit. disser. de Africa. Eccles. Roman. appellat. cap. 8. pag. 176.* Bianchium della Potestà *della Polizia della Chiesa lib. 2. cap. 1. §. 2. 3. 4. tom. 1. par. 1. pag. 178. et seq. Bonni. Res. liturg. lib. 1. cap. 24. §. 16., & Salam in not. pag. 170. et seq. tom. 2. ed. Taurin. 1749.*

(6) Grecis Episcopis commune pallium est, quod quemadmodum evenit, narrat Listerandus in *Legatione 11. Constantinopolitana ad Nicophorum Phocam nomine Othonis apud Muratorum Scriptor. Res. Ital. tom. 2. pag. 488.* ubi inquit: "Romanus Imperator solum suum Theophylactum Eunuicum Patriarcham constituit, cumque cum Alberici capitis, non latere, mixis ei numeribus raris insignis, effecit, ut ex Papæ nomine Theophylacto Patriarcha litteræ mitterentur; qua autoritate ipse cum successoribus ejus absque Paparum permisso pallii uterentur. Ex quo turpi commercio vituperandus mos invaluit, ut non solum Patriarchæ, sed etiam Episcopi totius Græciæ pallii utantur. Quod quam absurdum sit, censore opus non est." Consulte eundem Listerandum, qui hoc Alberici factum narrat, de *rebus Europ. lib. 3. cap. 12.* apud Duchesium *t. 32. Histor. Franc. p. 398.* Ceterum VIII. dumtaxat exarante sacro-archiepiscopo pallium concederetur, ut colligi potest ex *tom. 2. operum suorum. Matillonii, ubi occurrit dissertatio Theodorici Ruinat de Pallio Archiepiscopali cap. 11. pag. 457.* Multa autem præter auctores, quos modo indicavimus, de pallio scripserunt Petrus de Marca *Concord. sacerdot. et Imper. lib. 6. cap. 6. et 7. Nicolaus de Brillon disser. de Pallio, Patres Maurini in S. Gregorini M. lib. 3. ep. 28. col. 518. et 2. ed. Paris. 1705. lectique alii eorumdem epistolarum, Dominicus Georgius de Liturg. Rom. Pontif. t. 1. p. 210. et 119. alique complures. Ad videnda in primis est Constitutio Rerum ecclesiasticarum bo. Benedicti XIV. tom. 2. ejus Bullar. p. 204. laud. edit., ubi multa habentur de pallio, quæ ad recentiores pertinent dici-plinam.*

§. XXXIII. Solus Romanus Pontifex, cujus potestas nullam habet definitam regionem, cujus terminis septa teneatur, pallio ubique utitur, & semper; ceteri non nisi intra fines sue jurisdictionis, & statis, certisque diebus, cum pontificalia conficiunt; scilicet die natali Christi Servatoris, die S. Stephani, S. Joannis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Palmarum, feria V. in coena Domini, in Sabbato subæto, in Paschate, & feria secunda, ac tertia post Pascha, Dominica in albis, in Ascensione Domini, in Dominica Pentecostes, in festo Corporis Christi, in nativitate S. Joannis Baptiste, in festis omnium Apostolorum, ac quatuor diebus festis B. Mariæ Virginis, nimirum Purificationis, Assumptionis, & Nativitatis, in commemoratione omnium Sanctorum, in dedicatione Ecclesiarum, in præcipuis festis diebus Ecclesiæ Archiepiscopalis, in ordinatione Clericorum Episcoporum in consecratione & Virginum, & in die anniversaria, quam Archiepiscopus celebrat, cum consecrationis, dieque item anniversaria dedicationis Ecclesiæ (1).

(1) *Cap. 4. et 6. de Auctor. et usu pallii* Ibig. *Glos., & Pontificale Romanum par. 1. tit. de Pallio.*

§. XXXIV. Pallio ita est adjunctum munus Archiepiscopale, ut eo acodem accepto ne Archiepiscopi quidem nomen quis mereatur (1), neque synodum provincialem indicere possit, neque christum conficere, neque Episcopos consecrare, neque alia obire munera sive Metropolitana, sive Episcopalia (2). Petendum est intra tres menses ab exacta consecratione, & quidem enixis precibus, si ve, ut in more est, *instanter, instantius instantissime* (3), à Summo Pontifice in Consistorio Cardinalium; petit per se ipsum, si in Urbe sit, Archiepiscopus, si absit, per Procuratorem. Auz-

quam detur, exigitur juramentum fidei, & obedientie erga Summum Pontificem (4), presentem in Urbe datur a primo Diacono Cardinali, absentem ab aliquo Archiepiscopo, cui Summus Pontifex rem commisit.

(1) *Cop. 2. de Auctor. et usu pallii.*

(2) *Cap. 28. §. Super eo de Elect.*

(3) *Con. 1. et 2. dist. 100. Vide Nicolaum de Brillon cit. dissert. de pallio cap. 1.*

(4) Formulam juramenti, quod absentis Archiepiscopi Procurator prestare debet, habes in *cit. Constit. Rerum ecclesiasticarum Benedicti XIV.*

§. XXXV. Ita autem pallium adhæret personæ Archiepiscopi, ut neque alteri commodari possit, & secundum, ac tertium petendum sit, si quis iterum, ac tertio Ecclesiam mutet (1). Denique ubi Archiepiscopus sepelitur, cum eo simul pallium, vel pallia, si plura accepit, humanda sunt (2). Singulari privilegio Cardinalis Episcopus Ostiensis, cum Romanum Pontificem consecrat, pallio utitur (3), & beneficio etiam Sedis Apostolicæ quibusdam Episcopis pallii usus concessus est (4).

(1) *Cap. 4. de Postulat. Prælat. ibique Glossa in fin.*

(2) *Cap. 2. de Auctor. et usu pallii.*

(3) *Vid. Card. Petra tom. 5. ad Const. 3. Pii II. sect. ult. & Catalanum in Comment. ad Pontific. Rom. par. 1 tit. 14. §. 3. num. 4. pag. 239.*

(4) Ita Arcenio Episcopo pallium dedit Clemens XII. *Constit. Insigne 1. tom. 15. pag. 103. Bullari*, & ita quibusdam aliis Episcopis ab aliis Summis Pontificibus similiter pallii ipsius usus concessus est.

SECTIO IV.

De Coadjutoribus.

XXXVI. Coadjutorum officium, & origo. XXXVII. & XXXVIII. Eorum species; & quis eos constituat.

De Episcopis nunc pro eorum jurisdictione rediret oratio, sed quoniam uno loco comprehendimus universam eorum potestatem tum ordinis, tum jurisdictionis, pergimus ad reliquos Magistratus, atque ad Ministros, quorum est Episcopis in dioceses regimine opulari. Sit initium à Coadjutoribus. Senio, aut mala valetudine confectos Episcopos, aliosque Ecclesie ministros de gradu dimovere injustum, atque inhumanum visum est. Ergo ab antiquis temporibus instituti sunt Coadjutores, qui impedito Antistiti subsidium compararent, eiusque vicem sustinerent. Primum Coadjutorum Episcoporum exemplum præbere videtur Ecclesia Hierosolymitana, ubi Coadjutor datus fuit Alexander Narciso Hierosolymitano Episcopo, qui annos natus erat centum, & viginti (1). Sed illustre præceteris est exemplum Augustini, qui Valerio Episcopo Hipponensi male valetudinis, senique causa coadjutor accessit (2).

(1) Primum hoc alicujus coadjutoris exemplum esse iudicat Henricus Valerius in *Euseb. lib. 6. cap. 11. pag. 268. ed. Cantabrig. an. 1720.* Sed multa deinceps exempla coadjutorum occurrunt. Theotecnus Episcopus Cæsariensis sibi Anselmum coadjutorem adiecit; & successorum designavit, & ambo communi studio Ecclesie præfuerunt, ut testatur Eusebius *Hist. lib. 7. cap. 32. pag. 370. ed. Valesii Cantabrig. 1720.* Maximum simul cum Macario Episcopum Hierosolymitanam seise scribit Sozomenus *Hist. lib. 2. cap. 20. pag. 70. cit. ed. Valesii*; & Orionum Episcopum Palæstincensem sibi coadjutorem, & successorem Silerium elegisse tradit Synesius *ep. 67. pag. 209. ed. Paris. 1633.* Theodoritus *lib. 5. cap. 4. pag. 297. cit. ed. Valesii* memorat Joannem Episcopum Aramæ, qui coadjutorem habuit Stephanum, & Ambrosius, sive potius auctor epistolæ *de Causa Bonati tom. 3. opp. 5. Ambrosii col. 1093. ed. Maurii. Ven. 1751.* Senecioem, qui Baso Episcopo coadjutor fuit.

(2) *Possidius in Vit. August. cap. 8. col. 262. tom. 10. opp.*

S. August. ed. Venet. an. 1735. Et Augustinus quidem, vivo adhuc Valerio, Episcopus ordinatus est; quamobrem et scriptus animo insedit, ut ipse ait *ep. 213. col. 790 tom. 2. ed. cit.*, "adhuc in corpore positio beate memoriz Patre, & Episcopo meo Sene Valerio Episcopus ordinatus sum, & sedi cum illo, quod Concilio Niceno prohibitum fuisse nesciebam, nec ipse sciebat." Hinc Reaclium collegam elegit, at Episcopum non ordinavit: *Quod reprehensum est*, inquit, *loc. cit. in me, nals reprehendi in filio meo. Erit Presbyter, nisi est, quando Deus voluerit, futurus Episcopus.* Spectat Augustinus ad Nicenam canonem 8., quo cautum erat, ne duo in una urbe essent Episcopi; verum hic canon non obtinebat, cum ista erat causa, propter quam duo in una civitate Episcopi constituerentur, ut ostendant exempla, que paulo ante indicavimus.

§. XXXXVII. Dantur Coadjutores vel ad tempus, quamdiu scilicet vite usura fruiat Prælati, quem vis adversa morbi, aut senectutis suum munus exercere vetat; vel perpetuo, qui nimirum mortuo succedunt. Uterque coadjutor Episcopis non nisi à Summo Pontifice dandus est (1); ceteris beneficiorum Rectoribus etiam Episcopus Coadjutores ad tempus constituit (2).

(1) *Cap. ult. de Cleric. aegrot. in 6. Concil. Trident. sess. 25. cap. 7. de Reform.*

(2) *Concil. Trid. loc. cit. cap. 3. & ult. de Cleric. aegrot.*

§. XXXXVIII. Nunc, qui Episcopis dantur, coadjutores sine jure futuræ successionis, dicuntur *suffraganei*, quales habet Cardinalis Episcopus Ostiensis, atque Episcopus Sabinus, alique præsertim in Germania Episcopi, quorum dioceses tam late patent, ut his adjutoribus opus habeant ad Episcopale munus recte exercendum. Hi sunt Episcopi insigni titulo *in partibus infidelium*, uti sunt etiam Episcopi coadjutores, qui jus habent succedendi. Utrique enim decorantur ordine Episcopali, ut ea peragant, que hujus ordinis propria sunt (1).

(1) Vide Andreæ vociam *Hierarch. Eccles. tract. de Episc. titular.*, & Benedictum XIV. de *Synod. dioces. lib. 13. c. 14.*

SECTIO V.

De Chorepiscopis.

XXXXIX. Chorepiscoporum, L. Eorum potestas, officium, & ordo.

§. XXXIX.

Quemadmodum Episcopi, cum propter morbum, aut ingravescentem ætatem suo recte munere fungi non poterant, in Civitate Coadjutores habebant, ita cum nimis late patebat diocesis, in pagis, atque oppidis longe dissitis habebant Chorepiscopos adjutores, & ministros laborum suorum. Dicuntur Chorepiscopi, quasi *ἱεροὶ* hoc est *ruris* Episcopi. De his quæri solet, num Episcopi, an tantum Presbyteri fuerint; sed longe probabilius est sententia illorum, qui eos meros Presbyteros fuisse arbitrantur (1).

(1) Episcopus Chorepiscopos fuisse putant Henricus Hammondus *lit. 3. contr. Blondell. c. 8. per 101. præsertim §. 41. 42. 43. pag. 164.* Lonsini 1651, Guillelmus Beveregius *Not. in conc. Austrin. can. 13. in Pandect. Canon. tom. 2. p. 175.* Oxonii 1672. Josephus Bingham. *Orig. eccles. lib. 2. cap. 14. §. 4. tom. 1. pag. 195.* atque hi quidem præsertim nituntur Athanasii loco *Apolog. contr. Arian. tom. 1. opp. pag. 158. ed. Parisii an. 1777.* cujus hæc verba sunt: "Matæotes regio est Alexandina, in qua nunquam Episcopus fuit, aut Chorepiscopus; sed universæ illius regionis Ecclesie Alexandrino parent Episcopo. Presbyteri autem singuli suos vicos habent maximos, qui decem circiter sunt, imo plures numero. Apertum hic quidem discrimen inter Chorepiscopum, & presbyteros constituit; sed nullam equidem video causam, propter quam hoc discrimen potius ad ordinem, quam ad officium, & jurisdictionem referendam videatur. Atqui Athanasius minime adversarius est nobis, si dicamus, animum, & eundem fuisse ordinem chorepiscoporum, & presbyterorum, dissimile tamen officium, & dissimilem jurisdictionem. Rectius igitur Franciscus Turrianus *Not. in cap. 14. Conc. Nic. Arab. apud Labbeum tom. 7. Tom. 1.*

Concil. col. 317. Antonius Augustinus *Epil. jur. canon. par. 1. lib. 6. tit. 1. cap. 3. & seq. pag. 259. tom. 5. opp. edit. Luc. 1770.* Ludovicius Thomassinus *Vet. ac nov. Eccles. discipl. p. 1. lib. 2. cap. 1.* Natalis Alexander *Histor. Eccles. sac. IV. Append. ad dissert. 44. quæst. un. l. 4. pag. 649;* ibique Manlius in *not. pag. 653. ed. Venet. 1676.* Chorepiscopus Præbytero fuisse contendunt, nisi præteritum canone 8. Concilii Nicæni *tom. 2. col. 38. collect. Labbæi,* & canone 10. Concilii Antiocheni *tom. 2. col. 490. ejusd. collect. Labbæi* ex quibus manifestum est, Chorepiscopos Episcopos non fuisse. Quod etiam, re diligenter cognita, & expensa, definitum est, uti patet ex Capitularibus Regum Francorum apud Baluzium *tom. 1. col. 253. ed. Venet. an. 1772.* Cum enim Carolus M. ea de re Legatos misisset ad Leonem III. Pontificem, responsum est, Chorepiscopos meros esse Præbiteros, idcoque irritum esse quod ipsi gesserant proprium ordinis Episcopalis. Quod probantur Retributionis Concilii Patres apud Sirmondum *Conc. Gall. t. 2. p. 239. & seq. Paris. 1629;* ac deinceps etiam Synodus Parisiensis *an. 829. lib. 1. cap. 27. loc. cit. pag. 102. tom. 2.* respondit, nihil eorum, que ad Episcopalem ordinem pertinet, fieri à Chorepiscopis posse. Interdum vero Chorepiscopi etiam erant Episcopi, quod recte observat Casaubonus *Notit. concil. cap. 8.* Petrus de Marca *Concord. sacerdot. et imper. lib. 2. cap. 13.* Bellarminus *de Cleric. lib. 1. cap. 17. pag. 139. opp. tom. 2. ed. Venet. an. 1721;* atque ad hos pertinent canones omnes conciliorum, quibus Chorepiscopis cum venia Episcopi Diaconos, & Præbiteros ordinare permittitur.

§. L. Chorepiscopi non unam, ut Parochi, sed plures singuli curabant Ecclesias, easque lustrabant (1); dabant litteras *pacificas*, seu *formatas* (2) clericis ruralibus in aliam diocesim abeuntibus; minores ordines conferebant (3). Sed cum intra suæ potestatis fines non se continerent, & jura invaderent Episcoporum, satius visum est eam Dignitatem extinguere, ac delere, quod in occidente primum factum est Leone III. Pontifice (4); sed tamen etiam post Leonis ætatem mentio Chorepiscoporum occurrit (5).

(1) Quod Chorepiscopi Diocesim lustrarent, dicti sunt

etiam *Periodevtae*, hoc est *circitores*, & *visitatores*, quos memorat Laodicensis Synodus *can. 57. Dilect. auctor. Eccles. Univers. col. 48. tom. 1.* Sed non inde efflidi potest, Chorepiscopos, & *Periodevtae* unum, atque idem fuisse, quod aliquibus visum est. Vide Fabrium *ad Cujatium in tit. 3. Cód. de Episc. et Cleric. col. 28. tom. 2. par. 1. ed. Venet. 1748.* Omnis quidem Chorepiscopus erat *Periodevta*, sed non omnis *Periodevta* erat Chorepiscopus, uti rectissime observat de Royo *Instit. jur. canon. lib. 1. tit. 15.* Verum quod contendit Binghamus *Orig. eccles. lib. 2. cap. 14. §. 12. tom. 1. pag. 201. ed. Halæ Magdeburg. an. 1751.* à Laodicensi Synodo *cit. can. 57.* in locum Chorepiscoporum constitutos fuisse *Periodevtae*, id nullum habet idoneum fundamentum, quo nisi posse videatur.

(2) *Formatarum* litterarum multe erant species. Nam alie erant *epistole commendatorie*, alie *communicatorie*, alie *dimissorie*. Postremæ hæc tantum ad clericos pertinebant, quibus dabantur, cum se in aliam diocesim conferre, ut ibi domicilium constituerent; atque hæc litteræ *dimissorie*, & interdum etiam *pacificæ* dicebantur, quoniam testabantur, clericum cum pace Episcopi sui ex antiqua ecclesia fuisse dimissum. *Commendatorie*, & *communicatorie* dabantur omnibus tum clericis, tum laicis, qui per alienam diocesim iter faciebant, eoque testimonium erant orthodoxiæ, & ecclesiasticæ communionis illius, qui epistolas ipsas deferrebat. Nam tanta erat concordia, atque inter omnes Episcopos consensio à minorum, ut nemo ecclesiasticæ communionis in aliena diocesi particeps feret, nisi ea dignus proprii Episcopi testimonio deprehenderetur. Ita per eas litteras Ecclesiarum unio ostendebatur, sive, ut verbis utar Tertulliani *de Præscript. cap. 20. pag. 206. ed. Rigaltii Paris 1675. communicatio pacis. . . . & consecratio hospitabilis* demonstrabatur. Hinc Optatus Milevitanus *l. 2. p. 32. ed. Antuerpiæ 1702. Tatui, inquit, orbis commercio formatarum in una communione societate concordat. Commendatorie litteræ dabantur vel hominibus, quorum illustrior erat conditio, vel etiam hujusmodi hominibus, quorum existimatio in discrimen vocata fuerat, vel clericis, qui in externas regiones concedebant; *communicatorie* obtinebant omnes, qui in ecclesie erant communionem, cumque ea pacem colebant, ideoque *pacificæ*, & *ecclesiasticæ*, atque interdum etiam *canonicæ* dicebantur. Omnes generali nomine *formatæ* dicebantur, quod peculiari forma, ac singularibus signis, & characteribus scriptæ erant, ne quis falsas obtruderet, & omnes ab Episcopo concedebantur. Ad has autem litteras pertinet Canon Apostolorum 54. apud Cotelerium*

PP. Apostol. tom. 1. pag. 446. ed. Amstelædami 1724; itemque Concilium Charraginense I. *Can. 7.* apud Labbeum tom. 2. col. 749. ed. Venet. Laodicenum *Can. 41.* col. 1538. tom. 1. ejusd. collect. Antiochenum *Can. 7.* an. 341. apud eund. Labbeum tom. 2. col. 190., Agathense c. 38. tom. 5. col. 527., Chalcedonense c. 11. col. 1682. tom. 4., Charraginense III. *Can. 28.* col. 1403. tom. 2. ejusd. collect. Quas litteras cum in illo persecutionum discrimine dedissent Confessores quidam, quorum magna erat in ecclesia existimatio, id ab eis fieri vetuit, atque alias a proprio Episcopo communicatorias litteras unicuique dari jussit Concilium Elibethianum *Can. 25.* col. 996. tom. 1., & Arelatense I. *Can. 9.* col. 1452. tom. 1. loc. cit. Non enim duo hi canoness, uti putat Baronius ad an. 142. num. 9. pag. 157. tom. 2. ed. Luæ, intelligendi sunt de martyrum libellis, quos lapsi impetrare solebant, ut in ecclesia communionem reciperentur; quod recte animadvertit Albanpinus in not. ad cit. *can. 25. Conc. Elibeth.* pag. 167. ed. Neapol. 1770. Chorepiscopus autem dicitur litteras pacificas, seu formatas, manifestum est ex Concilio Antiocheno *Can. 8.* loc. cit. col. 1538., cujus hæc verba sunt: " nec presbyteri qui sunt in pagis, dent canonicas epistolas, vel ad solos vicinos Episcopos epistolas emittant. Chorepiscopi autem nulli reprehensionem affines dent pacificas."

(3) Concilium Antiochenum *Can. 10.* col. 1538. loc. cit.
(4) Vid. *Capitalar. Caroli M. lib. 6. cap. 121.* apud Baluzium *Cap. Reg. Francor. col. 235. tom. 1. ed. Ven. an. 1772.*

(5) Concil. Parisiense an. 829. lib. 1. *can. 27.* apud Labbeum tom. 9. col. 729., Meldense an. 845. c. 44. col. 975. loc. cit., Metense an. 888. c. 8. col. 594. tom. 11. collect. Labbei. Vide Thomassinum *part. 1. lib. 2. cap. 1. & 2.*, & Morinum *Exec. sac. cap. 11. & de Sac. Ordin. part. 3. exar. 4.* Sua jam ætate Chorepiscopus exolevisse testatur Balsamon in *can. 13. Concilii Ancyran.* apud Beveregium *Pandec. canon. tom. 1. pag. 386. Oxonia 1672.*

SECTIO VI.

De Prælati inferioribus.

II. Prælati inferiores, eorumque divisio. III. ad LIV. Singulorum potestas.

Medium inter Episcopos, atque Presbyteros locum tenent Prælati inferiores, nimirum antistites, qui expertes ordinis episcopalis, in sibi subjectas Ecclesias, atque personas jurisdictionem exercent. Non idem omnium eorum Prælatorum gradus, neque eadem ratio est. Nam alii sunt ab Episcopi potestate subtrahiti, qui certo præsent generi personarum intra septa alicujus ecclesie, aut monasterii, vel conventus existentium, quales sunt Superiores regulares, & nonnulli Prælati seculares, qui immediate subint Sedî Apostolicæ una cum Ecclesia, ejusque clericis, atque ministris, quibus præfecti sunt. Alii præsent clero, & populo alicujus regionis, que tametsi ab Episcopi potestate subtracta sit, tamen sedet in illius diocesi, à qua undique circumscibitur. Alii denique propriam habent quasi diocesim à cujusvis Episcopi diocesi avulsam, & separatam, in qua jurisdictionem obtinent quasi episcopalem (1).

(1) Vid. Card. Petra *ad Constit. 4. Callist. III. sect. 1. pag. 90. tom. 3.*, & Benedictum XIV. *de Synod. Diocesan. lib. 2. cap. 11.*

§. LI. Omnium nobilissimi sunt Prælati, qui separatam quasi diocesim habent; nam hi proprie, & vere Prælati nullius dicuntur, atque inter Ordinarios receperentur. Ceteri exempti quidem sunt ab Episcopi jurisdictione, sed nullam habent quasi diocesim ab illius diocesi distinctam, in qua ordinariam jurisdictionem exercent (1). Itaque Prælati nullius minus proprie vocari possunt, cum revera in Episcopi diocesi sint.

(1) Vide Benedictum XIV. in *Const. Apostolicæ 76. tom. 1. ejus Bullar. pag. 149. & Const. Inter multa 33. pag. 166. tom. 2. ed. Romæ 1754.*

§. LIII. Prælati inferiores vel sæculares sunt, vel regulares; alii beneficio Sedis Apostolicæ habent usum Pontificalium, alii vero non habent (1). Omnium potestas oritur vel ex privilegiis Summorum Pontificum, vel ex præscriptione, quæ hominum memoriæ superat (2). Quare & amplior, & angustior est, uti ferunt leges privilegii, vel consuetudinis, unde procedit. Generatim Abbates Regulares, qui in Sacerdotio sunt, & solemnem ab Episcopo benedictionem acceperunt, suis subditis regularibus pro jure suo primam tonsuram, & minores ordines conferunt, reliqui vero expresso privilegio opus habent (3).

(1) Vide Giraldum *Exposit. Jur. Pontific. part. 1. tit. 33. tom. 2. pag. 722. & seq.*, ubi multa sunt de usu Pontificalium, quem habent Prælati Episcopo inferiores.

(2) Confer Benedictum XIV. in *laudata Const. Apostolica* §. 2. pag. 150., et in *Const. Inter multa* §. et sane pag. 168.

(3) Conc. Triden. *sess. 23. cap. 19. de Reform.* De Subdiaconatu, cujus conferendi potestas interdum à Sede Apostolica quibusdam Abbatibus facta est, agit inter ceteros Juvenis de *Sacram. dissert. 9. quest. 6. cap. 3.*

§. LIV. Quod vero attinet ad jurisdictionem quasi episcopalem, multa sunt, quæ Prælati inferiores, etiam cum discretam, & separatam quasi diocesim habent, exercere non possunt, quamquam in ipsa jurisdictione insita, & affixa videantur. Principio vetantur indicere, & habere synodum diocesanam, nisi expressam ea de re facultatem à Summo Pontifice impetraverint, eaque semper usi fuerint; & simili modo vetantur etiam eligere examinatores ad parochiales ecclesias per solemne examen conferendas (1). Hinc vicinior Episcopus in quasi diocesi, quæ nullius revera est, & Episcopus diocesanus in ecclesia exempta, quæ sedet intra fines suæ dioceseos, parochias confert, ser-

vata lege concursus, quæ à Concilio Tridentino constituta est. Par est ratio litterarum dimissorialium, quas illi dare nequeunt sæcularibus sibi subditis pro ordinibus suscipiendis; cum horum omnium ordinationes pertineant vel ad viciniorem Episcopum, si Prælati quasi diocesim separatam habeant, vel, si Ecclesia exempta sit, ad Episcopum, cujus diocesi continetur (2). De causis vero criminalibus, & matrimonialibus recte judicant Prælati, quibus sua quasi diocesis separata est; non item Prælati, exempti, nisi hoc privilegium obtulerint vel à Summo Pontifice, vel per præscriptionem, quæ ultra hominum memoriæ est (3).

(1) Vide Benedictum XIV. de *Synod. diocesim. lib. 2. cap. 11. num. 6. et 7.*

(2) Conc. Tridentino. *Sess. 23. cap. 20. de Reform.* Consule Benedictum XIV. loco mox indicato num. 15. et 16., Card. Petr. ad *Constit. Apostol. in constit. 4. Callisti III. lect. 2. num. 67. et seq. pag. 116. et seq. tom. 3.* & Giraldum *Exposit. Jur. Pontific. part. 2. tom. 3. pag. 961.*

(3) Confer Card. Petram *loc. cit. num. 37. et seq. pag. 109. et seq.*

SECTIO VII.

De Capitulis Canonicoꝝ.

LV. Collegii Canonicoꝝ.

LVI. Unde ortum Canonicoꝝ nomen?

LVII. Canonici sæculares, & regulares.

LVIII. Capitula vel cathedralia, vel collegiata.

LIX. Canonicoꝝ officium.

LX. Dignitas in capitulis inert.

LXI. Potestas capituli cathedralis Sede vacante.

LXII. & LXIII. Vicarius Capitularis. A quibus, & in-

tra quod tempus ejus electio facienda sit?

LXIV. Quis electi debeat, & quam jurisdictionem habeat?

LXV. Capitulum, ejusque Vicarius nihil Sede vacante innovare potest, et nihil agere, quod sit ordinis Episcopalis.

LXVI. Quæ beneficia conferri possint, quæ contra non possint, & quibus recte dentur litteræ dimissorie.

Ecclasticam Dignitatem hodie etiam inesse constat in collegiis Canonorum tum cathedralium, tum collegiarum Ecclesiarum. Cathedrale templum dicitur, in quo Episcopus suam habet cathedram, & quod princeps est ceterorum, quæ in civitate, aut in diocesi sunt. Cetera templa, quæ post cathedrale collegium habent canonicorum, collegiata appellantur.

§. LVI. Omnibus olim clericis commune fuit Canonorum nomen, quia scilicet adscripti erant *Canonis*, seu *matricula* Ecclesie, cujus sumptu alebantur (1). Mediis autem sæculis Canonici dicti sunt clerici, qui communem, & secundum propriam regulam vitam tradebant. Hoc sensu Crodogangus Metensis Episcopus primus ætate Pippini Regis Canonicos instituit, clericos videlicet, quos, nullis emissis votis, in unam societatem coegit, quibusque regulam dedit (2). Quod vitæ institutum omnes pene Ecclesie acceperunt; Synodus vero Aquisgranensis regulam edidit plenioram, quæ ad canonicæ vitæ institutionem pertinebat.

(1) Canonis nomine hoc sensu utitur Concilium Nicænum *can. 19. tom. 1. col. 41. collect. Labbei*, & Antiochenum *can. 1. col. 587. tom. 2.* Quod idem est atque illud, quod Canon Apostolorum 14. apud Cotelianum PP. *Apostol. tom. 1. pag. 444. ed. Anseladami 1724. notæ in catalogo*, Concilium Agathense *canon. 1. ejusd. collect. tom. 5. col. 521.* Augustinus *Serm. 336. num. 14. col. 1390. tom. 3. ed. Venet. an. 1731. tabulam clericorum* appellant. Quare cum omnium clericorum nomina in canone, sive matricula Ecclesie esse descripta, Canonici dicebantur, & hinc Cyrillus Hierosolymitanus *profat. catech. num. 4. pag. 4. ed. Maurin. Paris 1720. notæ in notæ* significat clericorum presentiam, Concilium Laodicenum *can. 1. ejusd. 1. col. 1534. collect. Labbei. notæ in notæ* vocat clericos cantores, & generatim in Concilio Nicæno *can. 16. col. 40.* & Antiocheno *can. 1. col. 488. loc. cit. per notæ in notæ* Ecclesie clerici significavit.

(2) Primus Crodogangus certam videtur dedisse regulam clericis communem vitam tradentibus, quæ quidem regula extat apud Holstenium *Cod. Regular. tom. 2. pag. 96. ed. August. Vindelic. 1759.* Verum ante ejus ætatem jam ipsa communis vita clericorum obtinebat. Nam initium habuit in Oriente, ubi eam viguisse testantur S. Basilius *ep. 207. tom. 3. opp. pag. 310. ff. Maurin. Paris 1730.* & Sozomenus *lib. 6. cap. 31. pag. 264. ed. Valerii Cantabrig. 1720.* Ex Oriente in Occidentem opera S. Eusebii Vercellensis, cum ipse ab Athanasio ex Oriente rediit, illum migrasse tradit Ambrosius *ep. 63. n. 66. tom. 3. col. 1228. ed. Maurin. Venet. 1751.* Eam vero sequuti sunt Ambrosius, Martinus Turonensis, Paulinus Nolanus, ac præsertim Augustinus, cujus exemplum, uti narrat Possidius *in ejus vit. cap. 5. col. 260. tom. 10. opp. Augustini ed. Maurin. Venet. 1730.*, complures Ecclesie sequute sunt. Certum porro est, Augustinum una cum suis clericis communem egisse vitam, sed is non alia fuisse videtur regula, quam Evangelium, Consult. Thomassinum *Vet. & nov. Eccles. disciplina. par. 1. lib. 3. cap. 3.*, Holstenium *loc. cit. addit. 7. pag. 93.* Mabillonium *Annot. Benedic. tom. 2. lib. 23. num. 31. pag. 170. edit. Lutet. 1739.* & Cl. Card. Garaspium, quem nuper vita defectu magno damno rei literariæ *Dissert. 9. in Vit. B. Clare Arminensis.*

§. LVII. Ita nati, & brevi propagati canonici, qui sub certa regula communem vitam tradebant. Sed cum hæc regula, atque hæc communis vita consequentibus annis pene ubique desisissent, eam instaurare conati sunt viri insignes pietate, & doctrina (1), qui monasticis etiam votis suos canonicos obstringi voluerunt; qua in re novi ab antiquis canonicis differabant, quibus suo se patrimonio non abdicare licebat. Cum vero non omnes clerici communem illam, ac pene monasticam amplecterentur vitam, hinc aditus patefactus est Canonici, qui sæculares appellantur. Nam Regulares sunt, qui sub Præposito communem vitam, & votis adstrictam agunt, sæculares vero, qui seorsim vivunt, ac perpetuis ecclesiasticis præbendis donati, suaque bona retinentes servant canonicum institutum, quatenus patitur vita singularis.

(1) Quod in Italia præstiterunt Petrus Damiani, in Gallia Ivo Carnotensis, in Anglia Robertus Eboracensis, atque alii, qui canonicum institutum monasticis etiam votis obligarunt. Atque hi quidem Canonici sub Augustini regula incluserunt, quod scilicet ejus clerum pari terorum suarum abdicione amulabantur; quoniam Augustinum nullam specialem suis clericis regulam dedisse constat. Confer Thomassinum *loc. cit. cap. 7. & seq.*, ac Muratorum *Dissertationi sopra le antichità Italiane dissert. 62. tom. 3. part. 2. pag. 20. ed. Roma 1755.*, atque eruditus Cæterani Censur in hanc dissertationem notas, ubi late agitur de Canonicorum origine, & instituto.

§. LVIII. Sensim autem canonici seculares in omnibus cathedralibus, atque in pluribus etiam inferioribus Ecclesiis locum habere cœperunt, eorumque cœtus capitula appellantur; que vel *cathedralia*, vel *collegiata* dicuntur, cum nimirum cathedrali, aut aliis inferioribus Ecclesiis inserviunt.

§. LIX. Præcipue canonicorum partes sunt altari, ac divino cultui inservire, & divinum officium in templo persolvere, quod, ut inquit Synodus Tridentina (1), facere per se ipsos debent, non *per substitutos*. Cui muneri ut satisficiant, debent canonici in suis Ecclesiis immorari; sed tamen iis quoque anno datur spatium trium mensium, quo abesse possunt ab Ecclesiis suis (2). Ultra tres menses abesse nequeunt, nisi qua justa causa eos procul esse cogat, veluti si absint curaturi res Ecclesie, aut Episcopi (3), aut daturi operam in aliquo probato gymnasio sacre Theologie, sacrisve Canonibus (4). Ex justis causis absentes præbendæ (5) fructus percipiunt, non item quotidianas distributiones, que tantum in choro præsentibus accrescunt (6).

(1) Concil. Trident. *Sess. 24. cap. 12. de Reform. Satis autem non est, quod canonici choro intersint, sed etiam debent elata voce officium canere Benedictus XIV. in Constit. 103. §. 24. p. 216. t. 1. ejus Bullar. & Constit. præclara decora §. 6. in supplement. num. 4. tom. 3. pag. 335.*

(2) Conc. Tridentinum *loc. cit.* Sed hoc beneficio frui nequeunt canonici, qui alternis tantum hebdomadibus choro intersint. Vide Giraldum *Exposit. Jur. Pontific. part. 2. tom. 3. pag. 1013.*

(3) *Cap. 7. & 15. de Cleric. non resid.* Quod tamen intra duos tantum canonicos cõhibendum esse constat *ex cit. cap. 15. & ex Constit. exponi nobis 286. Urbani VIII. pag. 149. tom. 6. par. 1. Bullarii.*

(4) *Cap. 12. de Cleric. non resid., cap. ult. de Magistris, Conc. Tridentin. Sess. 5. cap. 1. de Reform.* In *cap. 22. de Præben.* nullum delinquitur tempus, quo canonici abesse possunt ab Ecclesiis suis in aliquo probato gymnasio, ut dent operam sacre Theologie, sacrisve canonibus; verum in *cap. 5. de Magistris* spatium quinque annorum ejus rei gratia conceditur. Illud monendum est, quod cum integri canonicatus fructus distributionibus constant, vel tertiam earum partem non attingunt, tunc absentes, sive ut doceant, sive ut addiscant sacram Theologiam, sacrosve Canones, duas tertias consequuntur partes coniectas ex fructibus præbendæ, atque ex distributionibus, reliqua vero tertia pars presentibus accrescit.

(5) Vestimenta, simenta, & cetera, que militibus præbentur, *præbenda* neutro genere (ut est à Gualacio animadvertum *observat. lib. 2. cap. 23. opp. tom. 3. col. 37. ed. Venet. 1758.*) appellata sunt *L. 29. ff. de testib.* Eadem voce aptud Ecclesiasticos illa redditum pars designata, que datur canonicis, ut ex ea percipiant, que sunt ad vitam traducendam necessaria.

(6) *Cap. un. de Cleric. non resid. in 6.* Excipiuntur tamca illi, quos infirmitas, seu justa, & rationabilis corporis necessitas, aut evidens Ecclesie utilitas excusaret, qui absentes etiam quotidianas distributiones accipiunt. Sed de his agam copiose Libro II.

§. LX. Honorantur autem canonici supra ceteros clericos, maxime si sint canonici cathedralis templi, qui præcipua quædam habent supra canonicos collegiatarum. Singuli canonici Dignitatem non habent, quamquam ad eam proxime accedant canonici Ecclesie cathedralis, ideoque interdum à Sede Apostolica Judices delegati constituuntur (1), sed Dignitas est penes corpus universum.

(1) Consule Benedictum XIV. *Constit. Quamvis 28. §. 6. pag. 41. tom. 1. ejus Bullarii ed. indic.*

§. LXI. Potestas, & jurisdictio Capituli Ecclesie Cathedralis sese in primis exerit, vacua Sede Episcopali; nam tunc ad ipsum omnis transfertur Episcopi jurisdictio (1). Quod non alieno mandato, aut delegatione efficitur, sed potius nativo quodam, & proprio jure, quod mortuo Episcopo in Presbyterio reviviscit (2). Ergo omnis ad Capitulum venit ordinaria Episcopi jurisdictio; atque ejus est judicare, condemnare, penas imponere, cetera demum agere, que ordinariæ jurisdictionis sunt.

(1) *Cap. 11. & 14. de majorit. & obedien.*

(2) "Episcopali Sede vacante inquit *Card. de Luc. ad Conc. Tridentin. disc. 21. n. 1.* de jure Episcopalis jurisdictio, atque Ecclesie administratio devolvitur ad Capitulum, non quidem ex aliquo privilegio, vel delegatione, sed ex ratione juris, non decreta, quia Ecclesia cathedralis efformatur conjunctim ab Episcopo, & Capitulo.

§. LXII. Quam potestatem Capitulum exercet per Vicarium Capitularem, quem intra octo dies post obitum Episcopi eligere debet, ne pluribus commissa negotia segnus, & difficiliter expediantur. Elapso hoc tempore, jus eligendi transfertur ad Metropolitanam, & si Ecclesia ipsa metropolitana fuerit, vel exempta, tunc antiquior Episcopus ex suffraganeis in metropolitana, & propinquior Episcopus in exempta Vicarium constituit (1).

(1) *Conc. Tridentinum Sess. 24. cap. 16. de Reform.*

§. LXIII. Tum ubi ecclesiam suffraganeam carentem capitulo una cum metropolitana vacare contigerit, electio Vicarii suffraganei non ad antiquiorem suffraganeum, sed ad capitulum metropolitanum pertinebit (1). Quod si omnes vicarium eligere neglexerint, eum constituit Romanus Pontifex, aut Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium, ejusque facultates modo angustioribus continentur

finibus, modo amplioribus explicantur. Quinimo cum Episcopo datus est ab Apostolica Sede Vicarius, is, etiam illo mortuo, officium retinet, neque tunc ob reverentiam Supremæ Sedis debitam locus est Vicarii Capitularis electioni (2).

(1) *Consule Benedictum XIV. de Synod. Dioces. lib. 2. cap. 9. num. 2.*

(2) *Vid. Gaudentium de Viti. & jurisd. Prælat. tom. 1. cap. 5. dub. 13. sect. 2. num. 13. & Card. Petram Caus. Apost. tom. 1. sect. 5. pag. 278. num. 42.*

§. LXIV. Eligendus est Vicarius Capitularis ex canonicis, si qui inter eos Doctores, Licentiat, Jurisque consulti reperiuntur (1). Recte etiam eligitur postremus defuncti Episcopi Vicarius, vel extraneus, cum nemo est ex canonicis, qui ad hoc munus gerendum aptus, & idoneus habeatur. Rite constitutus ex officio dimoveri non potest, nisi justa, & Sacra Congregationi Episcoporum, ac Regularium probata causa sit (2); totamque accipit jurisdictionem, cujus nullam omnino partem sibi Capitulum reservare potest (3).

(1) Vicarius capitularis, inquit Synodus Tridentina *Sess. 24. cap. 16. de Reform.*, eligi debet, "qui saltem in jure canonicus, eo sit Doctor, vel Licentiat, vel alias, quantum fieri potest, test, idoneus." Cum autem aliquis inter canonicos aptus, & idoneus est ad Vicarii officium exercendum, hunc, non extraneum, eligendum esse, respondit Sac. Congregatio Concilii, uti tenetur *Gaudentius, loc. cit. num. 16.*

(2) *Consul. Benedictum XIV. de Synod. Dioces. lib. 2. cap. 9. num. 4.*

(3) Fuit olim multoentis opinio, quod liceret Capitulo arretrare, & costringere Vicarii jurisdictionem, ejusque partem sibi reservare; sed nunc communis omnium sententia est, quam etiam probat *Benedictus XIV. de Synod. Dioces. lib. 4. c. 8. num. 10.* & *Grædus Expressit. Jur. Pontific. par. 2. tom. 3. pag. 982.*, id fieri non posse. Quia etiam multi sentiant, Vicarium Capitularem propter alienam suo officio potestatem, et quoque recte expedire, pro quibus Vicarius generalis Episcopi

§. LXV. Multa tamen sunt, quæ, dum vacua est Ecclesia, Capitulum, ejusque Vicarius non facit, vel quod non habet potestatem, vel quod ei sacri Canones modum constituerunt. Non facit, quæ sunt ordinis Episcopalis, quamquam ad ea gerenda recte exteros Episcopos advocet; nec porro facit, quæ ex delegatione, aut beneficio Summi Pontificis uni Episcopo concessa sunt (1). Nihil quoque Capitulum, sede vacante, potest innovare, ac de juribus Episcopalibus diminuire (2); quod proprium est omnium; qui rem gubernant, quæ ad interregnum venit, ut nihil innovent, & nihil de juribus detrahant. Itaque, sede vacante, capitulum conjungere, aut dividere beneficia, atque aliquid alienare prohibetur.

(1) Ad cetera, quæ Capitulum, ejusque Vicarius, sede vacante, facere non potest, referendæ sunt etiam Indulgentiæ, quæ ab ipsis concedi nequeunt, quamquam earum concedendum potestas non ad ordinem, sed ad jurisdictionem pertineat. Sane Episcopus quadraginta dierum Indulgentias tribuere potest, capitulum vero, ejusque Vicarius non potest. Tres hujus rei causas afferit Benedictus XIV. *de Synod. Diocæs. lib. 2. cap. 9. num. 7; prima*, quod facultas concedendi Indulgentias non ita necessaria est pro regimine Diocæses, ut aliquid inde oriatur detrimenti, si ea careat qui ad tempus diocæsim administrat; *altera*, quod hæc facultas extraordinariæ cujusdam jurisdictionis est, quæ tantum pertinet ad Dignitatem Episcopalem; *postrema*, quod universus Indulgentiarum thesaurus penes Summum Pontificem est, à quo illius juris pars in solos Episcopos conferri potuit, non autem in illos, qui veri non sunt Ecclesiarum sponsi, verique pastores, sed qui tantum ad tempus diocæsim administrant.

(2) Vide Titulum *Ne, Sed. Vacant. aliq. innovet.*

§. LXVI. Ad beneficia quod attinet, Capitulum, sede vacante, oblatum à Patrone clericum recte ins-

tituit (1), & recte etiam confert beneficia; quæ conjunctim cum Episcopo conferre deberet (2), non item beneficia, quorum libera collatio ad solum Episcopum pertinet (3). Denique litteras dimissorias primo anno vacantis Ecclesiæ Capitulum (4) recte concedit iis, quos beneficium vel acceptum, vel accipiendum ordines suscipere cogit, non item reliquis, post annum verò omnibus indiscriminatim (5).

(1) *Cap. 1. de Inst. in 6.*

(2) *Cap. nile. Ne sed. vacant. in 6.*

(3) *Cap. 2. Ne sed. vacant. aliq. innovet.*

(4) Haud tamen capitulum per se ipsum concedit litteras dimissorias, sed per Vicariam capitularem, ad quem tota, uti diximus, capituli jurisdictio deferretur. Vide Giraldum *Exposit. Jur. Pontific. par. 2. tom. 3. pag. 962.*

SECTIO VIII

De Dignitatibus, Personatibus, Officiis.

LXVII. & LXVIII. Quid dignitas, quid Personatus, quid Officium sit? rias. LXXX ad LXXXIII. Archidiaconi munus, & potestas.
LXIX. Canonicus Theologus. LXXXIV. & LXXXV. Munus, LXX. Canonicus Penitentia- & potestas Archipresbyteri.

§. LXVII.

Sunt à Canonicis, qui Dignitate, Personatu, Officio à ceteris distinguuntur. Hujusmodi sunt Archidiaconus, Archipresbyter, Primicerius, Decanus, Præpositus, Thesaurarius, alique, qui non solum habent canonicatum, sed etiam, quæ ceteris Canonicis communia non sunt, aut certum munus, aut honoris prerogativam, aut cum honore jurisdictionem; & Officia, Personatus, Dignitates appellantur. Non idem est in omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis eorum numerus, & ra-

tio; ac longum esset de omnibus singillatim dicere.

§. LXVIII. Totum in his rebus conficit usus, & consuetudo Ecclesiarum. Quare videndum est, quid cuique in singulis datum sit muneris, quid honoris, quid jurisdictionis, & unusquisque, quæ sibi sunt commissa, partes implere debet. In Italia primam Dignitatem plerumque obtinent Archidiaconi, in Hispania, & Lusitania Decani, in Germania Præpositi (1). Nos de duobus nominatim agemus Officiis, quæ omnes habent Ecclesiæ Cathedrales, ac de duobus dignitatibus, quibus summam post Episcopum auctoritatem Decretales attribuant.

(1) Vid. Rigantium *ad Regul. Cancellar.* IV. §. 1. n. 20. et seq.

§. LXIX. Officia sunt Canonici Theologi, & Penitentiarii. Utrumque instituit Concilium Lateranense IV., quod habitum est Innocentio III. Pontifice (1), utrumque probavit Synodus Tridentina (2), & utrumque omnes Cathedrales Ecclesiæ habere debent. Est autem Canonici Theologi Sacras Scripturas explicare, & clericos ad res Theologicas instituire (3); quo munere cum fungitur, præbendæ fructus, & quotidianas distributiones percipit, perinde ac choro interesset (4).

(1) *Cap. 4. de Magistris.*

(2) Concilium Tridentinum *Sess. 5. cap. 1. de Reform.* non modo Theologi officium retinere voluit in his Ecclesiis, in quibus jam erat institutum, sed etiam addidit, quod in Ecclesiis Metropolitanis, vel Cathedralibus, si civitas insignis, vel populosa, ac etiam collegiatis existentibus in aliquo insigni oppido, etiam nullus diocesis, sibi clerus numerosus, fuerit, ubi nulla præbenda, aut præstimonium, seu stipendium huiusmodi deputatum reperitur, præbenda quomodocumque, præterquam ex causa resignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompatibile in iunctum non sit, ad eum unum, sine facto perpetuo constituta, & deputata intelligatur. Similiter penitentiarium in omnibus Cathedralibus Ecclesiis,

ubi id commode fieri poterit, eum unione præbendæ proxi-
me vacaturæ ab Episcopi iustitiam iussit Synodus Tridentina
Sess. 24. cap. 8. de Reform. Testatur autem Van Espenius
part. 1. tit. 12. cap. 3. §. 13., quod in locis quibusdam
Penitentiarium non merum Officium, sed Dignitas habeatur,
ita tamen ut omissimum inter Dignitates locum obtineat. Sim-
iliter Theologum inter Dignitates recusat ipse Van-Espenius
loc. cit. tit. 11. cap. 6. Verum id vel fundationis lege, vel
penitentiarii locorum consuetudine factum est; nam Theologum,
& Penitentiarium meram esse officium respondit Sac. Congre-
gatio Concilii in *Mutina 12. April. 1699.* & in *Senen. Pen-
itentiarium 16. April. 1691.*

(3) Quibusdam diebus lectio Theologalis habenda sit, ex-
presse non edixit Synodus Tridentina; verum quæ hora, qui-
busve diebus, tum super quo Sac. Scripturæ libro conficienda
sit lectio, Episcopi arbitrio relictum voluit Sac. Congregatio
Concilii apud *Garziam de Benefic. par. 2. cap. 7. num. 157.*
Multa etiam de Theologi officio habent Benedictus XIV. *de
Synod. dioces. lib. 13. cap. 9. n. 17.*, & Giraldus *Exposit.
Jur. Pontific. par. 1. lib. 5. tit. 3. tom. 2. pag. 506. & seq.*

(4) Vide Benedictum XIV. *Inst. Ecclæ. CVII. §. 9. n. 33.*, & Giraldum *loc. cit. par. 1. tom. 1. lib. 3. sect. 318. pag. 244. & seq.*

§. LXX. Suppar est institutione Theologo Penitentiarium, cuius est audire confessiones, atque is similiter, dum hoc agit, tanquam presens in choro habetur. Si autem oportet Sacre Theologiæ, aut Juris Canonici laurea insignitus, & annos saltem quadraginta natus, nisi aliud loci ratio, & necessitas, aut utilitas Ecclesiæ postulet (1). Neuter eorum habet Dignitatem, aut Personatum, sed unusquisque sedet in choro, servato ordine collationis, possessionisque antiquioris, nisi quid aliud consuetudo velit; & utrumque officium, concursu adhibito, conferendum est (2).

(1) Conc. Trident. *d. Sess. 24. cap. 8. de Reform.*

(2) Benedictus XIII. in *Constit. Pastoralis Officii 69. tom. 11. pag. 474. Bullarum.*

§. LXXI. Decretales recessat potissimum inter
Tom. I. Cc

Dignitates Archidiaconatum, & Archipresbyteratum, quibus post Episcopum summam auctoritatem tribuunt. Archidiaconi ex ordine Diaconorum erant, sed eorum Principes, & ratione habita meritorum (1), ab Episcopo, ut plurimum eligebantur (2). Ordine inferiores erant Archipresbyteris, jurisdictione tamen superiores (3). Sed cum absurde videretur, non Presbyteros Presbyteris præstare, iis demum est imposita necessitas Presbyteratus (4).

(1) Male Salmastius Archidiaconum dictum putat, qui ordinatione esset antiquior; nam ille eligebatur, quem Diaconi *indulstrum noverant*, ut loquitur Hieronymus *Ep. 146. n. 1. col. 1076. tom. 1. ed. Vallaræ*, & vero Theodorus *lib. 1. cap. 26. pag. 19. ed. Valesii Cantabrigiæ 1720.* Athanasium Diaconum, cui junior esset, principem ordinis Diaconorum appellat.

(2) A Diaconis Archidiaconum electum videtur tradere Hieronymus *loc. cit.*; sed complurima sunt exempla eorum, qui ab Episcopis Archidiaconi sunt constituti. Ita Laurentium Sixtum, & Serapionem Chrysostomus Archidiaconum elegerunt, Ambrosius, *lib. 1. de Off. cap. 21. tom. 3. pag. 64. ed. Murei. Venet. 1751.*, Sozomenus *lib. 8. c. 9. p. 337. cit. ed. Valesii.* Vid. Selvagiæ *Antiquit. Christian. lib. 1. part. 1. cap. 2. p. 4.*

(3) Isidorus apud Gratianum *Can. 1. dist. 25.* "Archipresbyter vero, inquit, se esse sub Archidiacono, ejusque præceptis, sicut Episcopi sui, sciat obedire." Observant Romani Correctores verba hæc non extare in ipsa Isidori epistola, neque apud Barchardum *lib. 3. Decret. cap. 50.*, neque apud Ivonem in *Patavinis lib. 3. cap. 41.*, ubi hæc epistola refertur. Extant tamen in decreto Ivonis *par. 6. cap. 209.* ex quo forte Gratianus ea desumpsit, atque in decretum transfudit. Atque ex hoc Gratiani loco desumptum fortasse est *Cap. 1. de Offic. Archipresby.*, quod tribuitur Concilio Toletano, & tamen nullum est Toletanum Concilium, in quo illa occurrant verba de Archidiaconi supra Archipresbyteram potestate.

(4) Celebres sunt literæ Hincmari Remensis ad Archidiaconos Presbyteros.

§ LXXII. Amplissima olim erat potestas Archi-

diaconi (1), qui Episcopi Vicarius erat à jure constitutus, & ejus etiam *oculus* dicebatur (2), propter latam administrationem, & in rebus gerendis potestatem, quæ omnia fere, exceptis sacramentalibus muneribus, comprehendebat. Is enim collector olim oblationum, reddituum, atque universæ pecuniæ ecclesiasticæ præbendas, partesque suas tribuebat clericis, pauperibus, Ecclesiæ fabricæ; mittebat in possessionem eos, qui beneficia acceperant; quos nosset idoneos ad ordines, & beneficia, Episcopo offerebat: atque omnes fere noscebat, definiebatque causas fori episcopalis (3). Et licet initio Archidiaconi hæc fere omnia gererent mandato, arbitrioque Episcopi, tamen deinceps eo usque progressi sunt, ut propriam, atque ordinariam obtinerent jurisdictionem, quæ pridem erat delegata ac jura etiam invaderent, quæ propria erant Episcoporum (4).

(1) Isidorus Hispanensis in *Can. 1. dist. 25. et can. 20. dist. 63.* late describit Archidiaconi jura, quæ sua ætate obtinebant. Ea vero diu perseverasse, lapsuque temporum aucta etiam fuisse, ostendit Decretalium titulus *de Offic. Archidiacon.*

(2) *Can. diaconi 6. dist. 93. Conc. Trident. c. 12. Sess. 24. de Reform. Archidiaconus post Episcopum sciat, se vicarium ejus esse in omnibus*, scriptum est in *cap. 1. de Offic. Archid.*

(3) Confer Thomassinum *par. 1. lib. 1. cap. 17. et seq.*

(4) Synodaticum, procuraciones, aliæque id genus Archidiaconi capiebant Petrus Bletensis *Ep. 51. pag. 237. ed. Paris. 1667.*, Conc. Lateranense in *Cap. 6. et 23. de Censib.*

§ LXXIII. Tantam hanc Archidiaconorum potestatem Episcopi tollendam, aut minuendam curarunt; & nunc vix ejus umbra, & imago superest. Synodus Tridentina Archidiaconis, aliisque inferioribus Prælatibus judicium ademit causarum matrimonialium, & criminalium, quas Episcopo reservavit (1); ipsis vero reliquit jus visitandi Ec-

clesias, quas antea visitare consueverant, modo id faciant per semetipsos, & cum consensu Episcopi, cui debeat intra mensem rationem reddere peractæ visitationis, atque integra acta exhibere (2).

(1) *Trid. Cap. 20. Sess. 24. de Reform.*, quo decreto etiam beneficiales, maioresque causas comprehendit, omnes se-
re arbitrantur. *Salem Synodus c. 14. Sess. 25. de Reform.* speciatim vetuit Archidiaconos clericorum de impedita causa cognoscere.

(2) *Trid. cap. 3. Sess. 24. de Reform.*

§. LXXIV. Nunc omne Archidiaconi munus eo redactum est, ut adistat Episcopo, cum generales ordinationes conficit, vocetque eos, qui ordines suscepturi sunt (1). Cumque Archidiaconi nunc amplius non sint vicarii nati Episcopi, tanta hodie in singulis inest auctoritas, quanta vel Episcopi mandato, vel Ecclesie statuto, vel diuturne consuetudine data est (2). Diaconatus autem ordine insignitus esse oportet Archidiaconos (3), eosque Synodus Tridentina (4) in omnibus Ecclesiis, in quibus fieri potest, Magistros in Theologia, seu *Doctores* aut *Licentiatos* in iure Canonico esse iubet.

(1) *Benedictus XIV. in Constit. Ex quo dilectus 25. pag. 107. tom. 2. ejus Bullar. indicat. edit.*

(2) *Cap. 4. et 5. de Offic. Archid. Conc. Trident. c. 3. Sess. 24. de Reform.*

(3) *Can. 1. dist. 60.*

(4) *Conc. Trident. cap. 12. Sess. 24. de Reform.*

§. LXXV. Archipresbyter est princeps Presbyterorum, eaque dignitate donabatur interdum qui ætate, interdum qui sapientia præstarent (1). Si suo fungatur munere Archipresbyter in cathedrali, siue in civitate, urbanus dicitur, si in minoribus oppidis, ruralis appellatur. Urbani Archipresbyteri officium respicit sacramentorum administrationem, forique in-

terni jurisdictionem; atque ejus præsentem est præsentis Episcopi curam levare, & vices agere absentis in iis omnibus, quæ sacerdotalis officii sunt (2).

(1) Antiquiores ordinatione apud Latinos Archipresbyteros constitutos fuisse constat ex S. Leone M. ep. 19. *col. 733. et seq. tom. 1. ed. Ballerini. Venet. 1753.* apud Græcos eos, qui virtute præstabant, ostendit Thomassinus *par. 1. lib. 2. cap. 3. num. 3.* Sed idem interdum etiam à Latinis factum est. Utinamque Ecclesia suam habeat Archidiaconum, & Archipresbyterum, ut docet S. Hieronymus *Ep. ad Rusticum Monach. 125. col. 936. t. 1. opp. edit. Vallursii Verone 1734.* "Singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi."

(2) *Cap. 1. 2. 3. de Offic. Archipresbyt.*

§. LXXVI. Ruralis est imperitii vulgi sollicitudinem gerere, & Presbyterorum, qui per minores titulos, hoc est ecclesias habitant, puta Parochorum, vitam jurgi circumspectione custodire, & qua unusquisque industria divinum opus exerceat, Episcopo renunciare (1). Nunc omnis Archipresbyteri auctoritas pendet ex mandato Episcopi, ex statuto ecclesiarum, ex consuetudine. Et cum plerumque Archipresbyter adjunctam habeat curam animarum, hinc hujusmodi beneficia, in quibus hoc onus inest, nemo consequi potest, nisi saltum vigessimum quintum ætatis attingerit, atque idonea scientia, & morum integritate commendetur (2).

(1) *Cap. 4. de Offic. Archipresbyt. Synodus Replacina an. 850. c. 12. apud Labbeum tom. 9. col. 1070. ed. Venet.*

(2) *Cap. 7. de Elect.*

SECTIO IX.

De Vicariis.

LXXVII. Vicarius generalis, ejusque origo.

LXXXVIII. Quomodo ab Episcopo constituitur?
 LXXXIX. In Italia nunc constitui solet Vicarius, alibi Vicarius, & Officialis.
 LXXX. Quae jurisdictione sit Vicarii generalis?
 LXXXI. Qui Vicarii munere

fungi possint?
 LXXXII. Quomodo exprimit Vicarii jurisdictione?
 LXXXIII. Vicarii foranei.
 LXXXIV. Vicarii Parochorum.
 LXXXV. Vicarii nati.
 LXXXVI. Vicarii Apostolici.

§. LXXVII.

Cum Archidiaconis adempta est ampla illa potestas, quam pridem à jure habebant; Episcopi elegerunt vicarios, quorum auctoritas à suo arbitrio, & voluntate penderet. Id vero factum est medio illo tempore, quod inter Gregorianam, & Bonifacianam collectionem excurrit (1). Est autem Vicarius, qui vices gerit Episcopi, & *generalis* dicitur, quoniam ejus potestas fertur in diocesim universam.

(1) Vicarios tantum constitui coepisse saeculo XIII. ex eo conficit Thomassinus *part. 1. lib. 2. cap. 8.*, quod nulla sit eorum mentio in Gratiani decreto, & nulla in decretalibus Gregorii IX. Itaque eorum originem reperit à Concilio Lateranensi IV., ubi Innocentius III., & ceteri Patres hortantur Episcopos, ut si expedit nequeant per se negotia universa, eligant Presbyteros, quorum in his vicarium supponant fidem. Tandem addit, exente saeculo XIII. ubique receptos vicarios generales, & hinc in VI. decretalium libro titulus est de *Officio Vicarii*, in quo totum ejus munus explicatur.

§. LXXVIII. Vicarius non habet beneficium, sed habet munus, & muneri adjunctum honorem cum jurisdictione, cujus fines Episcopi arbitrio constituuntur. Nam ut Vicarius ab Episcopo eligitur, ita omnem ab eo accipit jurisdictionem (1). Itaque Episcopus suo libitu potest aut electum Vicarium remove, aut unum, vel plures, vel etiam nullum eligere, cum ipse sine aliena ope suo per se

munere fungi potest (2). Ubi plures constituti sunt, iique *in solidum*, antefertur potestas ejus, qui primus negotium aliquod occupavit; ubi inter singulos divisa sunt officia, intra eorum fines continere se unusquisque debet.

(1) Num ordinaria, an delegata sit Vicarii generalis jurisdictione, vetus quaestio est, quae ingenia canonistarum exercet. Qui eam ordinariam esse arbitrantur, his fere argumentis nituntur; quod Vicarius nunquam delegatus in decretalibus appellatur; quod potest causas nonnullas alteri delegare, cum id delegato non liceat; quod denique semel constitutus suo jure exercet ea, quae sunt Episcopalis jurisdictionis. Sed multa tamen argumenta sunt, ex quibus confici videtur posse, Vicarii jurisdictionem delegatam esse, non ordinariam. Tota enim pender ab arbitrio, autque Episcopi, qui suo libitu vicarium constituit, & remove, in eumque vel minorem, vel majorem confert potestatem. Rursum Vicarii tribunal novum, idemque est cum tribunali Episcopi; eoque motuo, aut dignitate moto, omnem Vicarius amittit jurisdictionem, quae proinde alia non est, quam ipsa Episcopi mandata, vel delegata jurisdictione. Verum si Vicarii jurisdictionem ordinariam dicimus, quod ipse eam exercet propter officium, quod jure probatum est, & ideo jurisdictionem ipsam non tam ab homine, quam à jure habere videatur, hoc quidem sensu eam ordinariam appellari posse, non inficiatur.

(2) Si Episcopus suum recte munus per se ipsum obire potest, nullam habet necessitatem eligendi Vicarium, quod & res ipsa declarat, & ostendit historia eorum temporum, quibus Episcopi ipsi per se solos Episcopatum gesserunt; habet omnino, ut suo satisfaciat muneri, si ei solus impar sit. Ita paucis expediri videtur posse vetus controversia, in qua plerique canonistarum, & Theologorum otio, ac tempore abusi sunt.

§. LXXIX. In Italia unus constitui solet Vicarius, cui committitur administratio rerum spiritualium, & simul etiam contentiosa jurisdictione (1). Sed in Gallia, aliisque ultramontanis regionibus Officialis à Vicario distinguitur. Vicarii potestas ea complectitur, quae voluntariae jurisdictionis sunt, Officialis autem, quae sunt jurisdictionis contentiosae.

(1) Sequitur hanc Italiae consuetudinem Synodus Triden-

ina *sess. 24. cap. 16. de Reform.*, ubi officialem cum Vicario confundit.

§. LXXX. Igitur Italia more transit in constitutum Vicarium ordinaria Episcopi jurisdictione, sed non transit potestas gerendi ea, quae peculiare mandatum postulant, & quae uni Episcopo servantur. Propterea saepe speciali mandato non cognoscit causas criminales, in quibus in reum criminis gravior est animadvertendum (1), non item, ut plerique sentiunt (2), causas matrimoniales; non confert beneficia (3), neque iis permutandis, unieendis, erigendis consensum impertitur (4), sed instituit presentatos à patronis, & iudicat causas beneficiarias de iurepatronatus, de quae ejus quasi possessione (5); non visitat dioecesim, neque synodum cogit (6), excepto Vicario Romani Pontificis, cui licet habere synodum dioecesanam Cleri Romani (7); non indicare collegium Canonicorum, eique interesse, ac ferre suffragium potest (8); non absolvit à casibus Episcopo reservatis (9), neque tollit irregularitates, quae ex occulto crimine procedunt (10); non denique concedit litteras dimisorias, nisi Episcopus in longinquis regionibus diu commoretur (11). Eoque minus Vicarius generalis aliquid attingere potest eorum, quae sunt ordinis Episcopalis.

(1) *Cap. 1. de Offic. Vicar. in 6.*

(2) Confer Barbesam ad *Conc. Trident. sess. 24. c. 20. de Reform. n. 57.*, ubi plures, qui utranque tenent sententiam, afferuntur.

(3) *Cap. 3. de Offic. Vicar. in 6.*

(4) *Cap. 5. de Ret. permut.*

(5) *Cap. 3. de Insti.*

(6) Ita respondit Sac. Congregatio Concilii die 4. Decembris 1655., ut patet ex lib. 19. *Discret. pag. 423. d. 1799.* Confer Altatoram in *Vind. Eccles. jurid. lib. 7. cap. 5. Episcopatum in cap. Sicut olim. n. 11. de Accusat. Leurenium trad. de Potestat. Vicar. Episcop. cap. 3. quaest. 168. §. 9.*

(7) *Benedictus XIV. de Synod. dioeces. lib. 2. cap. 3. num. 3. & 4.*

(8) *Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. de Reform.*

(9) *Cap. 2. de Penit. & Remission. in 6.*

(10) *Conc. Trid. sess. 24. cap. 6. de Reform.*

(11) *Cap. 3. de Tempor. ordinat. in 6.*

§. LXXXI. Vicarii munus recte obeunt omnes clerici tonsura initiati; sed ab eodem acentur clerici conjugati, minores annis vigintiquaque (1), Parochi, Canonici Penitentiarum, & ceteri, qui curam habent animarum, demum imperiti, & ideo necesse est, quod Vicarius generalis vel Sacrae Theologiae, vel Juris Canonici lauream obtinuerit (2); nisi aliunde viri peritia manifesto constet (3).

(1) *Vid. Barbos. de Jur. eccles. lib. 1. cap. 14. & seq.*

(2) Plura ea de re sunt decreta Sac. Congregationis Episcoporum & Regularium apud Pellegrin. *part. 1. cap. 1. num. 9.*

(3) *Conc. Trident. sess. 24. cap. 16. de Reform.*, ubi cautum est, ut Vicarius tam Episcopi, quam Capituli saltem in iure Canonico sit Doctor, vel licentiatas, vel alias, quantum fieri poterit, idoneus. Vide Card. de Luca *disc. 31. ad Concil. Trident.* ubi decretum laudatur Sac. Congregationis Episcoporum, & Regularium.

§. LXXXII. A Vicario generali ad Episcopum provocare non licet, cum utriusque tribunal unum, idemque sit. Expirat autem Vicarii jurisdictione, vel si ipse eo munere sese abdicet, vel si ab Episcopo removeatur, vel si ipsa Episcopi jurisdictione aut obitu, aut poena, aut alio quovis modo extinguatur.

§. LXXXIII. Solent Episcopi *foraneos* etiam habere Vicarios in oppidis dioecesis suae, qui mandata ab Episcopo potestate fruuntur, quae loco circumscriptur, & plerumque pertinet ad res peculiares. Hi propter locorum distantiam tribunal habent ab Episcopo discretum, & separatum, ideoque ab iis ad Episcopum recte provocatur. Eo munere fungebantur olim Chorepiscopi (1), Archidiaconi (2), Ar-

episcoposbyteri, & Decani rurales (3); sed translata Archidiaconi potestate ad Vicarium generalem, instituti videntur Vicarii foranei, quos memorat Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi (4), & Clemens V. in Vienensi (5).

(1) Vide Juvenin. *de Sacramen. disert. q. quest. 2. cap. 4.*

(2) Sigebertus in *Chronico* de Damaso, II, qui Pontificatus tenuit saeculo XI, scribens: "Damasus, inquit, Papa doctus, ne quid contra Episcopos praesumant Archidiaconi, qui dicuntur Chorepiscopi, idest villarum, & regionum Episcopi." Concilium Londinense an. 1237. *can. 2. tom. 13. col. 1401. collect. Labbei* decrevit, ut Archidiaconi in suorum Decanatum canonicis sacerdotibus maxime in his studentibus erudite, docerent eos, qualiter circa baptismum, penitentiam, eucharistiam, & matrimonium debeant se habere. Vid. Thomassinum p. 1. li. 2. cap. 7. num. 1. & 2.

(3) Innocentius III. in *cap. 7. de Offic. Archidiacon.* memorat Decanos rurales vices gerentes vel Episcopi, vel Archidiaconi urbani, vel utriusque, quos vel alteruter, vel uterque suo iudicio constitueret, atque amoveret. Emanuel Gonzalez in notis ad hunc locum verbo *rurales* interpretatur, eos esse Archipresbyteros.

(4) *Cap. 1. de Offic. ordin. in 6.*

(5) *Clem. 2. de Rescriptis.*

§. LXXXIV. Sunt & Vicarii, qui vel perpetuo, vel ad tempus constituti animarum curam administrant, quae habitu, uti vocant, penes alios est propter ecclesiam parochialem, quae ipsorum ecclesiis, monasteriis, collegiis, locisque piis conjuncta est (1). His certa fructuum portio ex ipsius Ecclesiae redditibus detrahenda Episcopi arbitrio tribuitur (2). Saepe etiam Vicarios vel ad tempus, vel perpetuo, qui Parochi absentis, impediti, imperitive vices gerant (3). Vicarii perpetui propriam interdum habent Ecclesiam, quae *filialis* dicitur, respectu habito ad matrem Ecclesiam, quae est titulus Parochi, cui subijciuntur.

(1) A capitulis, & monasteriis, uti monet Benedictus XIV. *de Synod. diocesi. lib. 12. cap. 1. num. 2.* constitui solent vicarii temporarii, ad tantum amovibiles, qui animarum curam exercent in parochiis, quae illidem capitulis, sive monasteriis unitae sunt, a quibus tamen secundum jus commune etiam sine eorum remotione possunt, modo procul sit dolus, & omnis odii causa.

(2) Conc. Tridentinum *Sess. 7. cap. 7. de Reform.* Arbitrium hoc Episcopi aetavit S. Pius V. in *Constit. Ad exequendum* 68. pag. 401. tom. 4. part. 2. Bullarum, sed illud postea pro ratione locorum, & temporum restituit Benedictus XIV. *Constit. Cum semper* 103. §. 10. pag. 224. tom. 1. ejus Bullarum ed. Romae 1754.

(3) Conc. Tridentinum *Sess. 21. cap. 6. & Sess. 25. cap. 16. de Reform.*

§. LXXXV. Nec praetereundi Vicarii nati, quorum potestas non ab arbitrio pendet Episcopi, sed à lege, quae illorum beneficiis illam perpetuo conjungit. Archipresbyter, & Archidiaconus sunt Vicarii nati Episcoporum, & vicarios perpetuos, quorum nunc facta mentio est, vicarios natos Parochorum possumus appellare.

§. LXXXVI. Sunt denique vicarii Apostolici, quos constituit Sedes Apostolica (1), sive cum metus est, ne datus Ecclesiae pastore careat, sive cum turbas, & dissidia fore prospicitur in Vicarii capitularis electione, vel cum Episcopus senio, aut alia de causa suum recte munus gerere non potest, vel demum cum Episcopus ab administratione suspenditur, aut etiam removetur. Eliguntur autem hi vicarii interdum cum characteribus Episcopali, atque hi creantur Episcopi in partibus infidelium, interdum sine hoc characteribus; eorum vero potestas noscenda est ex litteris Apostolicis, quibus suum officium accipiunt.

(1) Sixtus V. in *Constit. 117. tom. 4. part. 4. pag. 369. Bullarum* Sacrae Congregationis Episcoporum, & Regularium facultatem dedit eligendi Vicarios Apostolicos, quando eos Ecclesiarum necessitas postulare.

SECTIO X.

De Parochiis, & reliquo clero.

LXXXVII. ad LXXXIX.

Paroeciarum institutio.

LXXX. Parochorum officia.

Missa pro populo.

LXXXI. Divini verbi præ-

dicatio.

LXXXII. Sacramentorum

administratio.

LXXXIII. Officium reli-

quorum clericorum.

S. LXXXVII.

Inter eos, qui Episcopo operam ferunt in procuratione dioceseos nobile in primis est officium Parochorum, qui semel ab Episcopo constituti jure proprio concedit sibi populi curam exercent (1). Per tria fere priora Ecclesie sæcula nulla in ecclesiasticis monumentis eorum mentio est (2). Una in principe dioceseos Civitatis erat Ecclesia, ad quam Christiani omnes non modo Urbis, sed etiam vicinorum oppidorum die solis, hoc est Dominico confluebant; & presentibus quidem distribuebatur Eucharistia, ad absentes per Diaconos mittebatur (3). Huic Ecclesie, quæ cathedralis erat, ipse præerat Episcopus, qui summ habebat Senatam, & Presbyterum (4), hoc est illi addictos Presbyteros, quorum erat Episcopo dare operam in Ecclesie regimine, & administratione.

(1) Parochos à Christo ipso fuisse institutos, ut una cum Episcopo, subjecta tamen ipsi potestate, Ecclesiam regerent, quorundam opinio est; & id quidem demonstrari vellet libro, qui ex Gallico in Italianum sermonem conversus Florentie prodit an. 1783, cum titulo: *L'istituzione divina de' Parochi, è loro diviso al governo generale della Chiesa*. Eadem est verba Petri Tamburini in libro, cujus titulus: *Vera idea della Sede*. Verum quam falsa hæc opinio sit, satis ostendit ipsa Parochorum origo, quæ certe III. sæculo antiquior non est. Imò in Civitatibus ante annum Christi millesimum nullos fuisse Pa-

rochos, ostendit Marius Lupus Bergomensis *De Parochiis ante annum Christi millesimum*. Certe antiquiori ætate nulli erant injusti Presbyteri, qui propriam habebant officium regendi populum, sed Episcopus unum, aut alterum eligebat Sacerdotem, cui modo unam, modo alteram populi partem committebat, & cui adnecbat officium eodem arbitrio, quo dederat. Nemo enim, ut nunc Parochi sunt, certo erat addictus populo, quem perpetuo regeret jure officii sui; dabat Episcopus iudicium civibus Presbytero, dabat quamvis, & quot vellet, neque illa erat injuria Presbytero, à quo Episcopus repetebat subitos suorum quos vel ipse per se regeret, vel alteri Presbytero regendos committeret. Lapsu temporum maluerunt Episcopi parochos eligere, hoc est Presbyteris quibusdam certam populi partem perpetuo regendam committere; atque in Parochorum potestate ab Episcopi ordine, tanquam à fonte, procedens instituta est; sed ita tamen instituta, ut hujusmodi Presbyteri in rebus omnibus ab Episcopo penderent, ac nihil agerent sine mente, aut consensu Episcopi, ut inquit Concilium Laodicenum can. 57. apud Labbeum tom. 1. concil. col. 1539. edit. Venet. & Toleranum l. can. 20. col. 1474. tom. 2. Nam comitans est Partum regulis, Presbyteros in rebus omnibus Episcopo obnoxios esse oportere, neque eorum, quæ ad Ecclesiam pertinent, quidquam sine Episcopo ab illis esse facientium. *Necessarium itaque est*, inquit S. Ignatius Martyr *Ep. ad Trallian. num. 2.* apud Cotelerum *P. Apostolic. tom. 2. pag. 22. edit. Antwerp. 1698.* Quomodoquæ faciis, ut sine Episcopo nihil agatis: & ad *Philadelph. num. 7. pag. 32.* Testis autem mihi est h, in quo vincit sum, quod à carne humana non cognoverim; sed Spiritus annuntiavit dicens ita, sine Episcopo nihil facite, & ad *Smyrn. num. 8. pag. 37.* Sine Episcopo nemo quidquam facit eorum, quæ ad Ecclesiam spectant. Rara Eucharistia habebat illa, quæ sub Episcopo fuerit, vel cui ipse commiserit, non licet sine Episcopo neque celebrare, neque agapem celebrare; sed quodcumque ille probaverit, hoc & Deo est beneplacitum, ut tantum ratumque in quodcumque agatur. Item docent Tertullianus *de Baptism. cap. 17. pag. 230. edit. Venet. 1744.* S. Cyrilianus *Ep. 17. lapsis col. 95. edit. Venet. 1758.* S. Hieronymus *Dial. advers. Luciferian. num. 9. opp. tom. 11. col. 181. edit. Vallarsii Verone.* S. Celestinus l. *Ep. 27. ad Episc. Galliar. c. 1.* apud Constantium col. 1186. deum euncti Patres. Confer etiam Canonem Apostolorum 49. apud Constantinum *loc. cit. pag. 443.* Concilium Gallicense *can. 6.* apud Labbeum tom. 2. Conc. col. 421. edit. Venet. Antiochenum *can. 14. ibi. col. 603.* Qui divinitus Parochos institutos potest,

eorum originem repetunt à 72. discipulis, quos Christum Sacerdotes fecisse arbitrantur. Verum hi Discipuli missi quidem sunt, in omnem locum, & civitatem, quo Christus erat venturus, ad animos ejus adventui preparando, sed neque erant sacerdotali characterè insigniti, neque ipsi erant tributa potestas regendi populos, neque electi ad sacramenta administranda, cum potestas clavium nominis in Petrum, & Apostolos à Christo collata fuisset. Itaque procul aberant Discipuli ab illis, quæ proprie Parochorum constituit. Sacre ex septuaginta duobus discipulis septem viri electi sunt, quos Apostoli manuum impositione Diaconos ordinant. *Ad. Apostol. cap. 6.* Quomodo ipse fidem à Christo sacerdotibus creati esse poterant? S. Epiphanius *Hæres. 20. n. 4. lib. 1. tom. 1. pag. 39. edit. Colonia 1682.* id rectissime animadvertit inopians: "præter hos (Apostolos) 72. rectissime animadvertit inopians: "præter hos (Apostolos) 72. alios ad eandem functionem allegat, è quibus septem illi, facere, qui ad viduarum, obsequium electi sunt, Stephanus, & Philippus &c." qui quidem Philippus ad Christi fidem convertit Samaritanos, diuque post Christi Ascensionem ad caelum Diaconus erat. Dionysius Petavius *de Ecclesiast. hierarch. lib. 3. cap. 16. n. 2.* loquitur de missione, qua septuaginta duo Discipuli à Christo acceperunt, nullam autem in hac missione ordinis, aut jurisdictionis potestatem agnoscat. "Prior ista missio, inquit, nullam aliam quam prædicandæ poenitentiae, ac tam doctrinæ, quam miraculis præparandi ad Christi fidem populi facultatem illis indidit: non regendi, gubernandæ jus ullum, aut potestatem sive ordinis, quam sub eorum ultimam consensu creditur, sive jurisdictionis, quam post resurrectionem suam reipsa, & ut loquuntur, actu tradidit." Petrus Paludanus *de Casu. invidiis. Ecclesiast. potest. latissime ostendit, 72. discipulos aut fuisse Sacerdotes à Christo constitutos, idque et ex præsertim conficit, quod illi ab Apostolis Diaconi ordinati fuerant ib. art. 3.* Facile ex his intelligitur, quam levis & infirmum sit fundamentum, quo nititur opinio eorum, qui Presbyteros, ac præsertim Parochos 72. Discipulorum locum tenere existimant; unde repetunt jura Parochorum, quos pene Episcopi patres fingunt. Late hoc argumentum persequitur Georgius peculiari dissertatione, quam descripsit II. tomo operis, quo jura defendit Episcoporum; & vide etiam Belgium *Etiam della vera idea della S. Sede pag. 7. & seq.* atque Antonium operis, *de l'Autorité des deux premiers tom. 2. par. 3. cap. 1. par. 3.* Ad hæc autem que dixi, adverti diligenter volo ut oñibus pateat, quæ vera sit animi mei sententia, de Parochorum origine, & jurisdictione, quam ipsis committi arbitror ab Episcopis, quos Christus Ecclesie Rectores constituit. Nam

Scriptores Annalium Ecclesiasticorum Florentiæ, quod superiori loco scripsi, Presbyteros interem appellati Sacerdotes secundos, aut secundi ordinis, ut distinguantur ab Episcopis, qui Summi Sacerdotes, aut Sacerdotes primi ordinis dicuntur exinde conficere se posse censuerunt, me sectari falsam sententiam illerum, qui à Christo repetunt Parochorum jurisdictionem. Ego vero me ab hac sententia quam longissime aberte profiteor, itaque satis me significasse arbitror argumentis illis, quæ mox attuli, & scriptoribus, quos ne præter institutum meum longior essem, indicavi. Presbyteros vocari Sacerdotes secundos, non quod in aliquam agnoscerem jurisdictionem ab Episcopo non delegatam, sed tantum ut eos distinguere ab Episcopis, qui sunt Sacerdotes Summi, & quorum est in tota Ecclesia jurisdictio. Atque hoc sensu Patres Sacerdotes secundos Presbyteros vocant.

(2) Sane in epistolis Ignatii, ac Cypriani, in Epistola Dionysii Corinthiorum Episcopi ad Soierem P. apud Eusebium *Histor. eccles. lib. 4. cap. 23. pag. 159. edit. Turin. 1746.* in epistola, quam Cornelius P. ad Fabium Antiochenum dedit apud Constantium *col. 146.* itaque in canonibus Apostolorum tantum maximam urbium Ecclesie memorantur. Si quando Parochie vox occurrit, ea diocesis universa comprehenditur; quoniam antiquius *napina.* & *viduæ* eandem significationem habebant. Eusebius *Hist. eccles. lib. 2. cap. 23. pag. 73. ed. Turin. 1746.* Alexander *Epist. excel. apud Socratem histor. eccles. lib. 1. cap. 6. pag. 9. ed. Turin. 1746.* Epiphanius *ep. ad Joan. Hierosolym. opp. tom. 2. pag. 313. ed. Colonia 1682.* Concilium Anconyranum *can. 18. apud Labbeum conc. tom. 1. col. 1491. edit. Ven.* & Antiochenum *can. 9. ib. tom. 2. col. 150.*

(3) S. Justinus M. *Apol. 1. n. 67. pag. 83. ed. Maurin. Paris. 1742.*

(4) In hoc tamen Presbyterio suum etiam Diaconi habebant locum, qui ea gerbant, quæ sui ordinis propria erant, ut observat Thomassinus *Vet. & Nov. Eccles. discipl. part. 1. lib. 2. cap. 23. num. 2.*

§. LXXXVIII. Cum aucto Christianorum numero, plures in una Civitate Ecclesie condite sunt, ad eas Episcopus diebus dominicis mittebat ex Ecclesia Cathedrali Presbyteros, quorum erat sacra obire munera, & præste populo, qui ad Ecclesias illas confluebat. Verum hi Presbyteri non erant

perpetui Rectores harum Ecclesiarum, cum Episcopus eos modo uni, modo alteri committeret ex clericis Ecclesie cathedralis, eorumque officium finiretur tempore, quod ab illo constituebatur (1). Itaque una tantum in singulis civitatibus erat Ecclesia, quae proprie Parochia, uti nunc est, dici posset, nimirum Ecclesia cathedralis; relique minores Ecclesie nulli separatim Presbytero addictae erant, sed ad eas regendas singulis diebus dominicis clerici de Ecclesia Episcopi mittebantur.

(1) Romae tamen, & Alexandriae minoribus quoque Ecclesiis certi Presbyteri, qui iisdem praesentent iam inde ab antiquissima temporibus affixi erant. Il de Ecclesia Alexandria testatur disertissime Epiphanius *Heres. 49. sive 69. Arian. num. 1. opp. tom. 1. pag. 727. edit. Coloniae 1682.* Quotquot, inquit, Alexandriae catholicae communionis Ecclesiae sunt, uni Archiepiscopo subiectae, suis cuique praepositi sunt Presbyteri, qui ecclesiastica munera illis administrarent, qui circa Ecclesias illas habitant, eorumque conventicula vici, seu laurae ab Alexandriae vulgo nuncupantur. Dionysius Petavius *Ani. ad. vers. in d. loc. Epiphani. tom. 2. pag. 276.* non tantum Alexandriae, sed in aliis quoque majoribus urbibus cum consuetudinem viguisse censet, ut plures intra urbem essent Ecclesiae, quibus certi Presbyteri affixi erant. Henricus Valesius *Not. in Sozomen. lib. 1. cap. 15. pag. 31. ed. Taurin. 1747.* à Petavio dissentit, & morem illum addicendi in civitate Presbyteros certae Ecclesiae, quam separatim reperit, proprium, ac peculiarem fuisse putat Ecclesiae Alexandriae. Igo vero Petavio non assentior alicui, quod in cunctis majoribus urbibus Presbyteri certae adscriberentur Ecclesiae, quam perpetuo regerent; sed tamen eam, quam supra memoravi, consuetudinem non tantum Alexandriae, sed etiam Romanae Ecclesiae propriam fuisse arbitror. Certè Romanos Presbyteros titulis quos S. Evagrius distribuit, affixos fuisse censeo, & Biton Presbyter Romanus, cuius meminit S. Athanasius *Apol. advers. Arian. num. 20. opp. tom. 1. pag. 111. edit. Maurin. Paris. 1777.* addictus firmiter erat Ecclesiae, in qua populum colligebat. Locum autem Innocentii I. *Ep. 25. ad Decent. Eugubin. cap. 5. num. 8.* apud Constantium col. 860. meo quidem iudicio minime ostendit, ut Valesius parat, quod etate Innocentii Romani Presbyteri sui titulis, sive Ecclesiis affixi non essent. Alii quidem Innocentius,

hos Presbyteros reliquis diebus secum convenire solitos, sed nulla in eo pugna est, quod illi alicui minori praesentent Ecclesiae, & quod reliquis diebus, excepto die Dominico, cum Pontifice in Ecclesia majori convenire deberent. Hoc certum, quod iisdem Presbyteri die Dominico propter plebem sibi creditam suis titulis praesentent debeant, quod nulli tantum quadrare videtur posse in eos, qui certam plebem, certamque Ecclesiam perpetuo regendam habent. Quod autem addit Innocentius de fermento à se confecto, quod ad hos Presbyteros mittebatur, id tantum indicat vinculum communionis, quia minores Ecclesiae cum majori conjunctae esse debeant, ut ipse declarat Innocentius inquit, "Ideo fermentum à nobis confectum per acolythos accipiant, ut se à nostra communione, maxime illo die, non judicent separatos."

§. LXXXIX. Constitutae sunt Parochiae primum in vicis, & villis, quarum incolae cum ad civitatem commode ire non possent, eorum gratia ibi conditae sunt Ecclesiae, quibus praepositi Sacerdotes, qui populum illum regerent, muneratae ecclesiasticae exercebant (1). Serius in Civitatibus ortae sunt Parochiae (2), neque ubique omnes eodem tempore initium habuerunt. Cum enim ea res tota ab Episcoporum arbitrio penderet, alii citius, serius alii Parochos in civitate constituerunt, uti major, minorve numerus Christianorum, eorumque utilitas, atque necessitas postulabat (3).

(1) Parochiae nomen, quo nunc etiam Civitatis Ecclesiae designantur, proprium initio erat ruralium Ecclesiarum. Concilium Chalcedonense *can. 17.* apud I. abbatum *tom. 4. Concil. col. 1687. edit. Venet.* "Quae sunt, inquit, in unaquaque provincia rurales, sive vicariae provinciae huius, & inconcussae manere apud eos, qui illas tenent, Episcopos." Vide etiam Sacrae *Histor. eccles. lib. 1. cap. 27. pag. 55. edit. Taurin. 1747.* Severum Sulpitium *Dial. 1. n. 8. opp. tom. 1. pag. 69. edit. Verona 1741.* Innocentium I. *Ep. 25. ad Decent. Eugubin.* apud Constantium, col. 860., qui quidem diserte distinguit Ecclesias civitatis ab Ecclesiis ruralibus, sive parochiis, atque ad illas se die Dominico fermentum per acolythos mittere declarat, "quod per parochias, inquit, fieri debere non patto, quia nec longe portanda sunt sacramenta." Paroch *tom. 1.* Eo

vocabulum à rusticis ad urbanas Ecclesias translatum deinceps est. De origine Parochiarum disputant Petavius in *Epiphaniæ hæres. 69. Arian. tom. 2. pag. 276. ed. Colon. 1682.*, Thomassinus *Vet. & nov. Eccles. disciplin. part. 1. lib. 2. cap. 21. et 22.*, & Muratorius *Dissertationi sopra le Antichità Italiane dissert. 74. pag. 324. tom. 3. par. 2. edit. Romæ.*

(2) Antè annum Christi millesimum nullas, ut supra dixi, in Civitate Parochias fuisse, ostendit Marius Lupus *de Parochiis ante annum Christi millesimum.*

(3) Binghamus *Origin. ecclesiast. lib. 9. cap. 8. §. 2. tom. 3. pag. 193. & seq. edit. Hala Magdeburg. 1758.*

§ LXXXX. Præcipua Parochorum munera sunt sacrificium pro populo offerre, divinum verbum nunciare, sacramenta administrare (1). Debet enim unusquisque Parochus, sive dives, sive pauper, pro populo sibi commisso cunctis dominicis, festisque diebus sacrificium offerre. Licet tamen Parochis, qui gravi inopia laborant, cum Episcopi venia festis diebus accipere, quod à pio aliquo homine datum est, & pro eo missam offerre, modo infra hebdomadam pro populo rem divinam conficiant, quam festis diebus conficere debuissent (2).

(1) Conc. Trident. *Sess. 23. cap. 1. de Reform.*

(2) Benedictus XIV. in *Constit. Cum semper 103. t. 1. ejus Bullar. pag. 222. ed. cit.* Vide Ubaldu Giraldu *ad Inst. Canon. Remigii Maschat. Elenc. VI. tom. 1. pag. 461.* Atque hoc quidem onere offerendi pro populo missam dominicis, ac festis de præcepto diebus tenentur generatim omnes, qui curam habent animarum, etiam vicarii amovibiles, ac temporarii, & regulares, uti declaravit Benedictus XIV. *cit. Constit. §. 4.* Num tenentur etiam Episcopi, cui potiori jure, quam Parochi, animarum cura commissa est, disputant Ferrarius *Biblioth. verb. missæ art. 3. num. 11.*, & Giraldu *Expos. Jur. Pontif. par. 2. tom. 3. pag. 925.*

§ LXXXXI. Debent etiam Parochi non solum pueros, rudesque homines Christianæ Religionis rudimenta edocere (1), sed etiam cunctis saltem dominicis diebus, & festis solemnibus sermonem ad

populum habere de rebus divinis, eique explicare, quæ ad æternam salutem omnibus sunt necessaria (2). Huc etiam refertur munus nunciandi festos dies, indulgentias, jejunia, & cetera, quæ emergerint, Ecclesiæ præcepta, ne populi ignorantia violentur (3).

(1) Vide Benedictum XIV. *Constit. Etsi minime 42. tom. 1. ejus Bullar. pag. 67. ed. cit.*

(2) Conc. Trident. *Sess. 5. cap. 2. de Reform.* Quæ concilio à Parocho habenda est inter missarum solemnia, recteque ostendit Card. Bona *Rer. liturgic. lib. 2. cap. 7. §. 7. pag. 149. & seq. tom. 3. ed. Taurin. 1753.*, morem hunc semper obtinuisse, ut "proxime post Evangelium sermo, sive homilia, vel tractatus, ad populum haberetur. Vide Constitutionem Apost. tolli ministerii." 34. Innocentii XIII. *pag. 258. tom. 11. Bullarum editam pro Regnis Hispaniarum, quam postea confirmavit Benedictus XIII. Constit. In supremo militante 31. pag. 350. eod. loc.*, ubi animarum pastores suas has partes implere jubentur, quamquam exiguum habeant populi numerum, & quamquam per annuos concionatores satis huic rei consultum videretur.

(3) Conc. Trident. *post Sess. 25. de Reform. in decreto de Delectu ciborum, jejuniis, & diebus festis.*

§ LXXXXII. Denique eorum etiam est administratio sacramentorum. Quare Lateranense Concilium (1) non modo sancivit, ut Christiani omnes in Paschate à proprio Parocho Pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramenta suscipiant, sed etiam Tridentinum (2) monuit, ab eo solo, exceptis confirmatione, & ordine, generatim licite suscipi sacramenta. Sed nunc cum privilegia Regularium, & frequentes Episcoporum concessiones quam plures extra ordinem sacramentorum miastros induxerint, ab iis etiam, modo se contineant intra fines concessionis, ea probe suscipiuntur, & jus Parochorum redactum est ad Paschalem communionem, ad viaticum, ad extremam unctionem.

(1) Conc. Trident. *cap. 12. de Penitent. & remiss.*

§ LXXXXIII. Ceteri Clerici generatim satisfacere debent oneri, quod conjunctum est beneficio, quo fruuntur. Quidam eorum præpositi sunt sacellis, hospitalibus, aliisque locis, & hi curam gerunt præfecturæ, quam exercent, suisque fruuntur juribus ac privilegiis, & Capellani, Rectores, Governatores appellantur. Quidam autem nullum habent onus, præter quotidianam recitationem divinarum precum, quas officii nomine comprehendimus, & hi simplex beneficium habere dicuntur.

TITULUS IV.

DE MODIS POTESTATIS ORDINIS ACQUIRATUR.

I. Ordinis potestas consecratione, vel ordinatione acquiritur.

§ I.

Omnes clericorum gradus, & officia, atque universam singulorum potestatem sumus persequuti; proximum est ut videamus, quemadmodum ipsi hanc potestatem consequantur. Initium capiemus à potestate ordinis, quam clerici acquirunt vel consecratione, vel ordinatione. Consecratio ad Episcopos, ordinatio ad sacerdotes, ceterosque clericos pertinet.

SECTIO I.

De Consecratione Episcoporum.

- II. Ritus in Episcopi consecratione observandi. IV. Quando scienda sit consecratio, ejusque vis.
III. Quis Episcopum consecrat?

Episcoporum consecratio manibus impositis, & Divino invocato Spiritu maxime perficitur; quamquam & alii ab Ecclesiæ ritus, ac cæremonie adhibeantur (1). Nam recitatis initio litteris Cancellarie Apostolicæ de collato Episcopatu consecrandus, præstare debet Romano Pontifici juramentum obedientiæ, & fidelitatis conceptum verbis S. Gregorii VII (2); deinde examen conficitur, super electi humeros, atque cervicem imponuntur codices Evangeliorum, recitantur preces, funditur benedictio, caput, & manus sacro chrismate unguuntur (3), tum benedicuntur (nisi hæc omnia primum benedicta fuerint) baculus pastoralis (4), annulus (5), mitra (6), chirothecæ (7). Accipit etiam Episcopus, antequam consecretur, crucem, quam antepectus gerat (8).

(1) Vide Pontificale Romanum tit. 13. de Consecratione electi in Episcopum pag. 169. tom. 1. ed. Catalani Romæ 1738. ubi cuncta hæc, que recensentur, ordine referuntur, ritus quo omnes describuntur consecrationis, & vide etiam canonem Concilii Carthusiensis IV, apud Gratianum can. 7. dist. 23. ex quo hodierna consecrationis forma profluit.

(2) Forma hæc juramenti habetur in Cap. 4. de Jurur., etque comprehenditur septem articulis, quibus nunc duo alii adduntur. De hujus sacramenti antiquitate, & æquitate videndas Zaccaria Dissert. de Reb. ad histor. atque antiq. Eccles. parti. dissert. 13. tom. 2. pag. 264. & seq.

(3) Sacra unctio neque in Episcoporum consecratione, neque in Presbyterorum ordinatione nunc à Græcis adhibetur; licet olim adhibita fuisse videatur. Confer Meaerum in Hæ. Sacramentor. S. Gregorii vii. 777. & 782. col. 116. & 126. tom. 3. opp. S. Gregorii tit. Maurin. Paris. 1705. Haller de Sac. elect. pari. 2. sect. 3. cap. 10. art. 2. & seq., Catalani de Pontific. Roman. tom. 1. tit. 12. §. 1. pag. 922. & tit. 13. §. 22. pag. 202. Est tamen Decretalis Innocentii III. in cap. unic. de Sac. sacri., que etiam Græci unctionem hanc adhibere jubentur; sed vide hujus Decretalis explanationem apud Gonzalez, & vide Giraldum Exposit. jur. Pontific. par. 1. sect. III. tom. 1. pag. 72.

§ LXXXXIII. Ceteri Clerici generatim satisfacere debent oneri, quod conjunctum est beneficio, quo fruuntur. Quidam eorum præpositi sunt sacellis, hospitalibus, aliisque locis, & hi curam gerunt præfecturæ, quam exercent, suisque fruuntur juribus ac privilegiis, & Capellani, Rectores, Governatores appellantur. Quidam autem nullum habent onus, præter quotidianam recitationem divinarum precum, quas officii nomine comprehendimus, & hi simplex beneficium habere dicuntur.

TITULUS IV.

DE MODIS POTESTATIS ORDINIS ACQUIRATUR.

I. Ordinis potestas consecratione, vel ordinatione acquiritur.

§ I.

Omnes clericorum gradus, & officia, atque universam singulorum potestatem sumus persequuti; proximum est ut videamus, quemadmodum ipsi hanc potestatem consequantur. Initium capiemus à potestate ordinis, quam clerici acquirunt vel consecratione, vel ordinatione. Consecratio ad Episcopos, ordinatio ad sacerdotes, ceterosque clericos pertinet.

SECTIO I.

De Consecratione Episcoporum.

- II. Ritus in Episcopi consecratione observandi. IV. Quando scienda sit consecratio, ejusque vis.
III. Quis Episcopum consecrat?

Episcoporum consecratio manibus impositis, & Divino invocato Spiritu maxime perficitur; quamquam & alii ab Ecclesiæ ritus, ac cæremonie adhibeantur (1). Nam recitatis initio litteris Cancellarie Apostolicæ de collato Episcopatu consecrandus, præstare debet Romano Pontifici juramentum obedientiæ, & fidelitatis conceptum verbis S. Gregorii VII (2); deinde examen conficitur, super electi humeros, atque cervicem imponuntur codices Evangeliorum, recitantur preces, funditur benedictio, caput, & manus sacro chrismate unguuntur (3), tum benedicuntur (nisi hæc omnia primum benedicta fuerint) baculus pastoralis (4), annulus (5), mitra (6), chirothecæ (7). Accipit etiam Episcopus, antequam consecretur, crucem, quam antepectus gerat (8).

(1) Vide Pontificale Romanum tit. 13. de Consecratione electi in Episcopum pag. 169. tom. 1. ed. Catalani Romæ 1738. ubi cuncta hæc, que recensentur, ordine referuntur, ritus quo omnes deserviunt consecrationis, & vide etiam canonem Concilii Carthusiensis IV, apud Gratianum can. 7. dist. 23. ex quo hodierna consecrationis forma profluit.

(2) Forma hæc juramenti habetur in Cap. 4. de Jurur., etque comprehenditur septem articulis, quibus nunc duo alii adduntur. De hujus sacramenti antiquitate, & æquitate videndas Zaccaria Dissert. de Reb. ad histor. atque antiq. Eccles. parti. dissert. 13. tom. 2. pag. 264. & seq.

(3) Sacra unctio neque in Episcoporum consecratione, neque in Presbyterorum ordinatione nunc à Græcis adhibetur; licet olim adhibita fuisse videatur. Confer Meaerum in Hæ. Sacramentor. S. Gregorii vii. 777. & 782. col. 116. & 126. tom. 3. opp. S. Gregorii tit. Maurin. Paris. 1705. Hallier de Sac. elect. pari. 2. sect. 3. cap. 10. art. 2. & seq., Catalani in Pontific. Roman. tom. 1. tit. 12 §. 1. pag. 922. & tit. 13. §. 22. pag. 202. Est tamen Decretalis Innocentii III. in cap. unic. de Sac. sacri., que etiam Græci unctionem hanc adhibere jubentur; sed vide hujus Decretalis explanationem apud Gonzalez, & vide Giraldum Exposit. jur. Pontific. par. 1. sect. III. tom. 1. pag. 72.

(4) Baculi pastoralis meminit antiquus ordo Romanus, & meminit Concilium Toleranum IV. cap. 28. *Delect. Actor. eccl. univers. col. 297. t. 1.* Et hinc animadvertit Joannes Morinus de *Sacr. ordinum. par. 5. exerc. 7. cap. 2. num. 5.* ritum hunc esse antiquissimum. Vide Jacobum Goar in *Not. ad Ritual. Græcor. par. 313. ed. Paris. an. 1647.* Illud hic animadvertendum, quod Summus Pontifex non utatur baculo pastoralis tunc propter historiam, tum propter mysticam rationem, ut inquit Innocentius III. in cap. *univ. de sacr. unct.* Intellegit Innocentius historiam, quam narrat Innocentius Augustodunensis *Serm. de Ss. Petro, & Paulo*, ad Petrus Cluniacensis Abbas lib. 1. cap. 2. de S. Petro, quem sicut baculum tradidisse S. Eucherio primo Trevisensium Antistiti, à quo per illum S. Martinus eius socius ad vitam revocatus est. Vid. Cironium in *Paratit. ad Decretal. Gregorii IX. tit. de Sacr. unct. §. 6.* Baculi significationem explicat Innocentius III. lib. 1. cap. 62. *Myster. miss. tom. 1. opp. pag. 333. ed. an. 1775.* sed & jurisdictionem significat, & ideo Mirinus Romane Ecclesie Diaconus, & Legatus in Synodo VIII. Constantinopolitana act. 7. c. 839. tom. 5. collect. *Haradati Paris. de Photio* inquit; "tollente baculum de manu ejus; signum est enim dignitatis pastoralis, quod hic habere nullatenus debet." Atque in chronico Novationensi apud Duchesnum *Histor. Franc. tom. 3. lib. 6. de Abbate exauctorato* habentur hæc detestabilem Sarabaitam capiti baculum fregit, atque superbum de sede dejecit. De hujusmodi baculo pastorali fuisse scripturam Josephi Vicecomes de Appar. missæ lib. 3. cap. 41. Andreas Saussajus *Paratit. Episc. l. 2. Ciampinius Vet. monument. par. 1. cap. 15. pag. 121. et seqq. Georgius Liturg. Roman. Pontif. lib. 1. cap. 29. Catalanus Gregorius ad Pontif. Roman. tom. 1. cap. 20. pag. XXVII. et ill. 13. §. 16. de Consecrat. elect. in Episc. pag. 207.*

(5) Annuli etiam usum antiquissimum esse observat Morinus *loc. cit.* quoniam ejus mentio est in vetusto Ordine Romano, in *elit. can. Concilii Toletani IV.*, apud Surium in *vir. S. Borini die 3. Decembris*, apud Isidorum Hispanensem lib. 2. de *Offic. cap. 5. in Biblioth. Patr. tom. 10. pag. 205. ed. Paris. 1624.* Et licet Alcuinus, Amalarius, & Rabanus Gregorius *Liturg. Roman. Pontif. tom. 1. cap. 20. pag. XXVII. et ill. 13. §. 16. de Consecrat. elect. in Episc. pag. 207.*

(6) De Mitre Episcopalis origine, & antiquitate non una omnium sententia est. Sui qui eam antiquissimam; sunt qui

circa seculum X. inductam putant. Ego dubitari vis posse acerbior (quæ sententia est Cardinalis Bona *Rer. liturg. lib. 3. cap. 24. §. 14. pag. 251. tom. 2. ed. Taurin. 1749.*) quin semper Episcopi, si non omnes, saltem aliqui ornamentum aliquod capitis habuerint, cujus loco recentiori ætate mitra, qualis hodie est, adhiberi cepit. Vide Bonam *loc. cit.*, & Salam in *Not. Menardum in Not. ad Sacram. S. Gregorii mor. 947. col. 557. tom. 3. opp. S. Gregorii ed. Maurin. Paris. 1705.* Mattenium de *Antiq. Eccles. rit. lib. 1. cap. 4. art. 1. num. 14.* Mabillonium *Præf. in æcc. & Bernardus. part. 2. num. 182. l. 6. pag. LXXV. ed. Venet. 1728.* Recte tamen observat Alexius Symmachus Mazochius in *lib. de Sanct. Neapol. Eccles. cult. par. 3. cap. 15. sect. 3. num. 2.* breviorum antea fuisse mitram, postea dictam fuisse oblongiorem, uti nunc adhibetur. Plures hujusmodi Mitre una cum antiquissimo Baculo Pastoralis in hac mea Cathedrali Ecclesia Ananienis servantur. Confer Hermannum Dominicanum Christianopolium *De S. de Exuperantio Cingulanorum Episcopo cap. 11. §. III. num. 67. seqq.*

(7) Vide Innocentium III. lib. 1. de *Myster. missæ. cap. 10. pag. 322. tom. 1. ed. Colonia 1775.* De antiquitate chirothecarum erudite disputat Cardinalis Bona *Rer. liturg. lib. 1. cap. 24. §. 12. pag. 247. tom. 2.*, & Robertus Sala in *Notis ad eundem.*

(8) Monet Innocentius Cironius *Paratit. in Decret. Gregorii IX. lib. 1. tit. 8. §. 18.* Episcopos in Concilio Constantinopolitano VIII. à cruce, quam gestant, *compasari* fuisse appellatos. Innocentius III. lib. 1. de *Myster. missæ. cap. 53. pag. 331.* inquit, Pontificem crucem gerere in pectore pro lamina, qua Hebræorum Pontifex frontem exornabat. Vide Bonam, & Salam *loc. cit. §. 10. pag. 243.*

§ III. Olim Episcopum Metropolita consecrabat, Metropolitanus senior Episcopus provincia, ceteris tamen utriusque consecrationis causa ad Synodum vocatis, atque in principe vacantis Ecclesie templo congregatis, ibi enim coram populo, atque clero consecrationem absolvere oportebat (1). Hodie postquam Summo Pontifici sunt reservata Ecclesie cathedrales, vel ab ipso, vel ejus mandato sunt Episcoporum consecrationes. Episcopi, qui Romæ consecrationem accipiunt, aut ab aliquo Car-

dinalibus, aut ab aliquo ex quatuor majoribus Patriarchis, qui in Urbe commorantur, mandato Summi Pontificis consecrandi sunt. Ceteri vero Episcopi, qui extra Urbem consecrantur, suo arbitrio Episcopum eligunt, cui datur mandatum Apostolicum, ut eorum consecrationem absolvat, vel in ipsa, cui praeesse debent, Ecclesia, vel saltem in provincia (2).

(1) *De Gratianum dist. 64. 65. 66., & Decretales in Cap. 9. de Tempor. ordinat.*

(2) *Constit. Benedictum XIV. in Constit. In pastorem 64. §. 16. pag. 306. tom. 4. ejus Bullarum ed. Romae 1758., & Pontific. Rom. tit. 15. §. 3.*

§. IV. Tres adhibentur Episcopi in consecratione (1); ea peragenda est die dominico post actum superiori Sabbato jejunium, effususque precibus (2), hora tertia, qua scimus, Spiritum Sanctum ex caelo in Apostolos elapsum, quibus consecrationi praesentium est trium mensium, quibus elapsis, si Episcopus consecrari neglexerit, perceptos fructus amittit, atque etiam Ecclesia privabitur, si tres alios ultra menses consecrationem protraxerit (3). Consecratus vero acquirit ordinis potestatem (4), quam tamen Metropolitana, & Patriarcha solum post acceptum pallium exercere possunt; ejus matrimonium cum Ecclesia consummationem efficitur (5); & vacant beneficia, quibus ipse antea fruebatur (6).

(1) *Cap. 6. & 7. de Tempore ordinat.* Nam ad vim consecrationis necessarii sunt praesentia trium Episcoporum, magna inter Theologos, & Canonistas disputatio est. *Motinus de Sacram. ordinat. par. 3. exerc. 4. cap. 2. & Toutouly de Sacram. Ordin. pag. 233. ed. Paris. an. 1729.* consecrationem sine tribus Episcopis absolutam plane irritam esse arbitrantur. Sunt qui eam irritam, ratioremque habent, si unus tantum adhibitus est Episcopus, cum tamen Summi Pontificis, cujus est officio Aurelii

Pietie Theolog. *quest. de Sacram. Ordine. par. 6. quest. 23. §. 1. & 2.* contra sunt alii, qui consecrationem ab uno Episcopo absolutam illicitam quidem, non tamen irritam existimant, atque ita sentient Cabasutius *Notit. Eccles. sec. IV. in not. ad can. 4. Nicen.*, Junius *de Sacram. diserte. 9. de Ordine in specie. quest. 1. de Episcopat. cap. 4.* Christianus Lupus *Append. ad can. 4. conc. Nicen. 1. 1. opp. pag. 241. & seq. ed. Venet. an. 1724.*, Thomassinus *Vet. & nov. Eccles. discipl. par. 2. lib. 2. cap. 12. per tot., Bocat tom. 5. de Ordine. instit. disp. 6. sect. 6. punct. 2. pag. 443.*, Van-Espen in *Jur. Eccles. par. 1. tit. 15. de Consecr. Episc. cap. 1. num. 7. & seq.*, Hallier *de Sacram. ordinat. par. 2. sect. 5. cap. 2. art. 2. per tot.*, & praesortim §. 3. Cardinalis Gottus *Theolog. tom. 15. quest. 5. de Episcopat. dub. 4. §. 1. & 2.*, Catalanus *ad Pontific. Roman. 10. 1. tit. 13. pag. 198. & seq.* Quae postrema opinio similior veri esse videtur; & certe in sacra antiquitate non desunt exempla Episcopallium consecrationum, quae ab uno Episcopo factae sunt, & haec quidem illicitae, non tamen irritae judicantur. Neque vero Sedes Apostolica interdum ex justa causa hujusmodi consecrationes ab uno tantum Episcopo absolvi permitteret, praesentibus duabus, tribusve Dignitatibus, si ad eorum vim tres Episcopi omnino necessarios esse arbitraretur. Consulte Benedictum XIV. *de Synod. dioces. lib. 13. cap. 173. num. 2. & seq.*, & Cotelierum in *Constit. Apostol. lib. 3. cap. 19. tom. 1. PP. Apostol. pag. 292. ed. Amsteladami 1714.*

(2) In illis tamen Ecclesiae primordiis Episcoporum consecrationes quotlibet die fieri consueverunt tradit Pagius in *Baronium an. 67. n. 18. pag. 649. tom. 3. ed. Lucae*. Certe disciplina, quae nunc riget, antiquitas educi non potest ex Decretali, quam Gratianus in *can. 1. dist. 75.* adscribit Anacleto Pontifici, & qua sancitum est, ut Episcopi consecratio die Dominico peragatur, Nam haec Decretalis prodit ex officina Isidori Mercatoris.

(3) *Conc. Tridentinum sess. 23. cap. 2. de reform.*

(4) *Cap. 15. de Elect.*

(5) *Cap. 2. de Translat. Episc.* Fallitur Van-Espenius in *Gratianum casu. 11. c. 9. quest. 11.*, & Ellouet recteri, quorum opinio eadem haeret sententia, quod Innocentius III. in *cit. cap. 2.* spirituale hoc conjugium Episcopi cum Ecclesia sua ex falsa Decretali Evaristi Pontificis in *laudato cap. 21.* annuicavit. Nam hujus matrimonii discrete meminerunt antiqui Patres, nimirum S. Cyprianus, Patres Concilii Aletani.

xandriani anni 339. S. Simeonis, seu S. Innocentius, S. Ambrosius, S. Hieronymus, atque alii, quos enumerat Blasius de *Collect. canon. Isidori Mercator. cap. 8. num. 2. pag. 77.* Vide etiam eundem Blasium loco indicato *not. 6. & cap. 10. num. 2. not. 1. pag. 120.* qui solide, verèque defendit Innocentium III., qui hoc *spirituale vinculum fortius, quam carnale esse dicit.*

(1) *Cap. 7. & Cum vero de Elect.*

SECTIO II.

De Presbyterorum, & aliorum Clericorum ordinatione.

V. Ritus in Presbyterorum, aliorumque Clericorum ordinatione observandi.	ditum ordinare prohibetur sine litteris dimissorii propti Episcopi.
VI. Tempus, & locus ordinum conferendorum.	XII. Poena Episcopi ordinantis, & clerici ordinati sine his dimissoriis.
VII. Nemo per saltum promovendus.	XIII. & XIV. Qui Episcopus ordines conferre debeat.
VIII. Ordinum interstitia.	XV. Ætas ordinandorum.
IX. Ordinandi titulus.	
X. Et. examen.	
XI. Episcopus alicui sub-	

§. V.

Plures etiam ceremonias adhibet Ecclesia in Presbyterorum ordinatione. Præcipue sunt ordinandis manus imponere, preces super eos recitare, divinum Spiritum invocare, illorum manus oleo cathecumenorum inungere, vasa demum tradere pro sacrificio. Diaconis quoque, dum ordinatur, manus imponit Episcopus (1) funduntur præces, Evangeliorum libri traduntur. In ordinatione Subdiaconorum, Acolytorum, ceterorumque clericorum traduntur instrumenta, que ordinis cujusque sunt propria (2)

zissisque præcibus eorum ordinatio perficitur (3).

(1) Diaconis tamen solus Episcopus manus imponit, ut habetur in Pontificali Romano *tit. II. §. 8. pag. 113. tom. I. ed. Catalani, Presbyteris Episcopus cum eum adstantibus Sacerdotibus, ut ipsum habet Pontificale Romanum tit. 12. §. 6. pag. 129.* Verum manuum impositio, quam alii Presbyteri faciunt, solemnitatis, non necessitatis est. Vide Catalanum in utroque locum.

(2) Ita Subdiaconus accipit calicem vacuum, & patenam similiter vacuum, Acolytus cereolarium cum cerco, & uroscos vacuum, Lector librum epistolarum, Exorcista librum exorcismorum, Ostiarius claves, & funem campanarum. In Subdiaconatu, atque in minoribus Ordinibus nulla adhibetur manuum impositio, & plane mendosa est vulgata lectio in *Cap. 3. de Sacram. non iterum*, ubi Innocentius III. etiam Subdiaconatus manuum impositionem desiderare videtur. Jaupridem enim observari viti eruditi, præsertim Antonius Augustinus, & Emanuel Gonzalez in *Not. ad A. cap. 1. loco Subdiaconatus legendum esse Diaconatum.* Græci tamen manuum impositione Subdiaconos, & Lectores ordinant, uti habetur in VII. Concilio Oecumenico *can. 14. tom. 4. col. 496. collect. Harduini* Ritus hunc Græcorum à Latinorum ritu diversum in ordinatione Subdiaconorum, atque Lectorem Vid. in *Biologico Goarii p. 273. et 244. Paris, 1627. et in Codice Liturgic. Assensu lib. 8. part. 2. pag. 74. et seq.*

(3) Vid. Pontificale Roman. *part. 1. tit. 4. & seq. pag. 74. & seq. tom. 1. ed. Catalani Romæ 1738.* Concilium Cathaginense IV. apud Gratianum *can. 16. & seq. dist. 23.* Eugenium IV. in decreto *Conc. Florenti.* apud Labbeum *tom. 18. col. 22.*

§. VI. Dignus ordinatione locus est Ecclesia cathedralis, illaque certis, staticque diebus fieri debet (1). Majores ordines die Sabbati in omnibus quatuor anni temporibus (2), ac Sabbato sancto, & Sabbato ante Dominicam Passionis (3) inter Missarum solemnias conferuntur. Qui extra statuta tempora sacros ordines suscepit, eorum muneribus fungi (4), & Episcopus, qui in illam legem peccavit, ordines conferre prohibetur (5). Minores autem ordines quolibet die festo de præcepto etiam extra

missam, sed ante meridiem conferuntur (6); tonsura autem quocumque loco, hora, die.

(1) Conc. Tridentinum *Sess. 23. cap. 8. de Reform. Con.* ab ethnicis vexarentur Ecclesia, etiam in privatis actibus ordinationes peragebantur S. Cyprianus *Ep. 43. p. 68. pag. 59. 66. 71. 2. ed. Regalium Paris. 1666.* Sed post ea tempora constitutum est, ut publice in Ecclesia, atque inter Missarum solemniam ferent, & hinc primum catechumeni episcabantur Conc. Laodicenum *can. 3. apud Labbeum tom. 5. col. 1531. ed. Venet.*

(2) Apostolos orantes, & jejunantes manus imposuisse scriptum est in *Act. XIII. 5.* Apostolorum exemplo Ecclesia jejunia instituit quatuor temporum, ut populus per hæc precientie opera bonos Ecclesie ministros à Deo impetrare possit. Hinc S. Carolus Borromeus in suo Concilio Provinc. II. *tit. 1. decret. 21. jussit*, "ut dominico die, qui stata quatuor temporum jejunia, quibus ordinis sacramentum administratur, antequam recedit, Parochi in sua unquamque eorum Parochiali Ecclesia supplicationes, hincque pie, ac religiose vel intus habeant, vel prosequente fidelium multitudine foris Ecclesiam, sicut moris, obeant; ut Dei, Sanctorumque ope implorata, tum Episcopos in eorum delectu, quibus ordines conferret, Spiritus S. lumine illustratur, tum illi, quibus, conferuntur, in virtute sanctitate, doctrina, religiosisque virtutibus, proficiant." Idemque habetur in Concilio Mediolanensi IV. *tit. Qua pertinet ad Sacrament. ordin.* Hinc parantur aliqui, jejunia quatuor temporum primum à S. Carolo in Ecclesia Mediolanensi fuisse instituta; sed eos late refellit Justus Fontanius *Dissert. de Ceron. Ferris Longobard. cap. 8. num. 5. pag. 69. & 70.* Porro in Ecclesia Romana quinto saltem seculo generaliter observantur jejunia quatuor temporum, ostendunt sermones S. Leonis, præsertim sermo 86. & seq. de *Jejunio septem mensis col. 340. sermo 12. 13. 19. & 20. de Jejun. X. mensis col. 39. 43. 46. 62. tom. 1. ed. Bullarum Venet. 1753.* Hinc bene multa S. Leonis testimonia refert Card. Cozza de *Jejun. part. 2. art. 9. num. 7. pag. 104. & seq.* In jejuniis mensibus, Junio videlicet, Septembris, December, eadem erat omnium Ecclesiarum ratio, & consuetudo, sed dissimilis erat disciplina in hebdomada designanda, uti post Simonium *ad Ep. 23. lib. 3. Geoffrid. Vindocim. in Bibl. PP. tom. 21. p. 105. ed. Lugdunum.* observat Card. Bona *Rer. liturg. l. 2. c. 16. §. 4. tom. 2. pag. 345.* Solemnis erat denunciandi jejunii formula; quam habet Card. Bona *loc. cit.* & aliam Muratorius in *Liturg. Romanæ. vet. tom. 1. col. 603.*

(3) Quovis die Apostolos ordinationem absolvisse putat Hallier, *de Sacr. elect. et ordin. tit. de Temp. sacr. ordin. par. 2. num. 6.* Quidam vero sunt, qui olim à Romanis Pontificibus tantum mense Decembri exactas ordinationes putant; sed eos refellit Pagius in *Breviar. gest. Pontif. Roman. t. 1. in vit. S. Simplicii, Hallier loc. cit. par. 2. sect. 7. art. 2. t. 1. §. 3. num. 6.* Porro S. Leo M. apud Gratianum *can. 4. et 5. dist. 75.* tradit diversissime, vetustam esse, aique à Patribus acceptam consuetudinem, quod ordinationes non *passim diebus omnibus expellantur, sed die dominica reservationis* (quæ illis olim dicebatur quilibet dies Dominicus) cui *ut vesper Sabbati initium constat adscribitur.* Primum Gelastius I. apud Gratianum *can. ult. dist. 71.* constituit, ut ordinationes ferentur *jejunio mensis quartii* (hoc est Junii, quoniam olim Christiani exemplo Romanorum à mense Martii annum hebdomabant) *septimi*, hoc est Septembris, *decimi* hoc est Decembris, et *quadragesimalis initii*, hoc est primæ hebdomada quadragesimæ, ac *mediæ hebdomada*, id est Sabbati ante Dominicam passionis quintam quadragesimæ, quæ mediæ quoque Dominica dicitur, quia in ejusdem sectionibus commemoratur luna quartadecima, & quintadecima, quæ sunt mediæ periodi inarrari. Quamquam vero in hæc epistola nulla sit mentio Sabbati Sancti, tamen eo quoque die à Gelasio permittitur Presbyterorum, & Diaconorum ordinationes putat Christianus Lupus in *calc. Schol. ad decret. 3. S. Leonis IX. in respons. ad 3. quas. tom. 4. pag. 299. ed. Venet.* Sed clarius deinde Alexander III. ordinationis tempora constituit *Cap. 3. de Temp. ordin.* cum inquit quod ad Sabbaticum, ac ceteros majores ordines, nisi quatuor temporibus, *aut Sabbato sancto, vel in sabbato ante dominicam de passione nulli Episcoporum, præterquam Romano Pontifici, licet aliquis ordina.*

(4) *Cap. 2. & cap. 8. de tempor. ordinat.* Potest tamen Episcopus ordinatum ab ea poena post actam penitentiam liberare, uti in *cap. 16. eod. tit.* sancitum est à Gregorio IX, emendata ea in re Decretali, quæ est in *tit. cap. 8. per* quam hæc clerici restitutio Sedi Apostolicæ fuerat reservata. Et quamvis Sixtus V. *Constit. Sanctam & salutare 140. pag. 40. tom. 5. par. 1. Bullarum* cum rem similiter Sedi Apostolicæ reservasset, tamen hæc Constitutioni derogavit recentior Constitutio *Romanæ Pontificem 121. Clementi. VIII. pag. 97. tom. 5. par. 2. Bullarum.*

(5) *Cap. 3. de Temp. ordinat.* Quemadmodum autem Summus Pontifex extra tempora à Jure constituta sacros ordines conferre potest, ita Episcopi conferendi tribuit facultatem,

quod præstat litteris Apostolicis in forma Brevis, quas vulgo *extra tempora* appellamus; Quæ facultas conceditur iuris de causa, quas numerat Congregatio particularis habita, Innocentio XII. Pontifice, apud Riganium *ad Regul. 24. Cancellar. §. 1. num. 44. tom. 2.*

(6) *Cap. 3. de Temp. ordinat.* Quæ Decretalis non ita est intelligenda, ut Episcopus eadem die uni clerico plures minores ordines conferat, nullis servatis interstitiis, quæ etiam in minoribus ordinibus servari jubet Synodus Tridentina *cap. 11. sess. 23. de Reform.*; nisi aliud Episcopo magis expedire videatur. Nam ea non ad unum pertinet clericum, sed ad plures, qui ordines erant susceperunt, atque id sibi voluit Pontifex, ut plures quidem minores ordines eadem die, sed uni clerico unus, alteri alter recte tribueretur. Non igitur, ut quidam putant, huic Decretali ea in re à Tridentina Synodo derogatum est.

§. VII. Gradatim præterea conferendi sunt ordines, & qui ad majorem ordinem, neglectis mediis, ascendit, quem *per saltum promotum* dicimus (1), is, si dolo careat, tamdiu suscepti ordinis munus exercere prohibebitur, quamdiu labatur tempus necessarium ad ordinem, quem omisit; & si non ministraverit, poterit cum eo Episcopus, ut inquit Synodus Tridentina (2), *ex legitima causa dispensare.*

(1) Vox hæc *per saltum promotus*, quæ habetur etiam in titulo Decretalium *de clerico per saltum promotus*, est sane vetus apud Ecclesiasticos Scriptores, extatque in decretis Siricii *cap. 11.* apud Pithocum *Codex canon. Eccles. Rom. pag. 190. Paris. 1687.* Elegans Alexander II. in *can. 1. dist. 52. pr. posterum cursum* vocat, hoc est invertum cursum, atque ordinem ab antiquis canonibus constitutum, quem *per saltum* hoc est progressum vocat Concilium Sardicense *can. 10. l. 2. col. 666. collect. Labbei.* Mandat autem Alexander Constantiensi Episcopo, ut eum, qui, omissio ordine Subdiaconatus *negligentia potius, quam superbia*, Diaconatum, Presbyteratumque susceperat, ab officio sacerdotali prohibeat, "donec proximo quatuor temporum jejuniis Subdiaconatus ministerium sibi rite imponas, & sic deinceps ad majora officia cum recte concedas." Hoc recentior disciplina ab antiqua distat, quod nunc nullus ex inferioribus ordinibus omitti potest, antequam supe-

riores accipiantur; sed olim minor aliquis ordo impune omittitur, si qui satis probatus esset, adeo ut superiori ordine dignus videretur, ut ostendit Morinus *de Si. Ordin. par. 3. exerc. 13. cap. 2. & 3.*

(2) *Sess. 23. cap. 13. de Reform.* Quod tamen ita est intelligendum, ut Episcopus post susceptum ordinem, quem omisit, facultatem tribuat ministrandi in ordine per saltum suscepto, non ut ordinatus, antequam inferiorum ordinem omissum suscipiat, ad superiorem evehatur. Confer etiam Clementis VIII. *cit. Const. Romanum Pontificem*, quæ Episcopi restituta est facultas ea in re dispensandi, quam uni Sedi Apostolicæ reservaverat Sixtus V. *cit. Const. Sanctum & salutare.*

§. VIII. Sed & certa intervalla temporum, quæ *interstitia* vocantur, inter unum, atque alterum ordinem debent intercedere, eaque non tantum in majoribus, sed etiam in minoribus ordinibus servanda sunt. Vetus in Ecclesia est lex interstitiorum (1); & licet olim aliqui interdum minores ordines impune omitterentur (2), numquam tamen recte quis poterat, nullo interjecto spatio, pluribus ordinibus initiari (3). Hodie minorum ordinum interstitia Episcopi arbitrio permessa sunt (4), quod arbitrium tam late patere non debet, ut sine justa causa nulla adhibeantur. Quod attinet ad interstitia majorum ordinum, saltem unius anni spatium inter unum, atque alterum ordinem debet intercedere, nisi aliud Episcopo videatur ob Ecclesie utilitatem, ac necessitatem. (5).

(1) Conferam esse epistolam Cæsi Pontificis apud Gratianum *can. 1. dist. 77.*, jam pridem animadvertentem viri oruditi; sed tamen interstitiorum mentio est apud Siricium, ac Zosimum *d. dist. 77. can. 2. & 3.*, in Concilio Sardicensi *can. 10. col. 666. tom. 2. collect. Labbei. ed. Venet.* in VIII. Synodo occumenica *can. 5.* apud eundem Labbeum *tom. 10. col. 635.*, & in Capitulare Reg. Francor. *lib. 7. cap. 42.* apud Baluzium *t. 1. pag. 693. ed. Venet. an. 1772.* Antiquum vero de interstitiorum tempore Ecclesie disciplinam explicat diligenter Thomassinus *Vet. ac nov. Eccles. discipl. part. 1. lib. 2. cap. 35. & 36.* Hallier *de Sac. elect. & ordinat. tit. de Temp. sac. ordi-*

nat. sect. 7. cap. 2. art. 7. Juven. de Sacram. Dissert. 8. quest. 8. cap. 3. de Sacram. ordin. in commun.

(2) Vide S. Thomam in Suppl. quest. 75. art. 5. num. 50. Juven. de Sacram. loc. cit. cap. 4. Morium de Sacram. Ordini. par. 3. exerc. 11. cap. 2.

(3) Vide Thomassinum Vet. ac nov. Eccles. discipl. par. 1. lib. 2. cap. 35.

(4) Concilium Tridentinum Sess. 23. cap. 11. de Reform. satis perspicue declaravit, etiam in minoribus ordinibus iurisdictione esse servanda, cum non constiterit jussit per tempus interstitia; verum nullum certum eorum tempus desiniva, remque totam Episcopo arbitrio permitti.

(5) Conc. Trident. Sess. 23. cap. 11. 13. 14. de Reform. Haud tamen Episcopo licet plures uno die majores ordines conferre. Ceterum hic interstitiorum annus, qui inter unum, atque alteram majorem ordinem debet intercedere, est annus ecclesiasticus, ideoque ordinatur Diaconus in quatuor temporibus Quadragesimæ recte ordinatur Sacerdos in quatuor temporibus Quadragesimæ anni consequentis, licet Pascha celeriter adveniat, uti secundum sententiam Sac. Congregationis Concilii monent Vignani in Cap. Litteras num. 2. de Tempor. ordinat. & in Cap. Ad nostram num. 18. vers. 6. confirmatur de Regular.

§. IX. Ne autem clericus, cum dedecore sui ordinis, aut stipem quærere, aut sordidum aliquid munus exercere cogatur, nemo sacris est initiandus ordinibus, exceptis Regularibus (1), nisi beneficium (2) habeat, aut pensionem, aut patrimonium (3), quod suppediet ad cultum, & ad victum, quodque nullis subjeti oneribus, neque alienari potest, nisi clericus aliunde habeat, quod suppetat ad decentem ejus tuitionem (4). Qui decepto Episcopo falsum obtulit, aut simulatum patrimonium, suspenditur à susceptis ordinibus, donec illud integrum, atque legitimum obtineat (5); & Episcopus, qui sciens prudens clericum sine beneficio, aut patrimonio ordinavit, cogitur ei præstare necessaria ad vitam honeste transigendam, donec aptum, atque convenienter beneficium consequatur (6).

(1) Regulares paupertatis titulo ordinari competentem est; verum eos, qui professionem non emisissent, vel exire, aut dimitti à clauetro possunt, titulo hoc paupertatis ordinari renuit S. Pius V. in Const. Romanus Pontifex 102. tom. 4. part. 3. pag. 46.

(2) Nullam absolute ordinari, inquit Concilium Chalcedonense can. 6. apud Labbæum tom. 4. col. 1683. ed. Venet. nec Presbyterum, nec Diaconum, nec omnino aliquem eorum, qui sunt in ordine ecclesiastico, nisi specialiter in Ecclesia civitatis, vel pagi, vel martyrio, vel monasterio in, qui ordinari, designatur. Eos autem qui absolute ordinantur, decrevit S. Synodus, irritam ac invalidam habere ejusmodi, manuum impositionem, & nunquam exercere, ac operari posse, se ad ejus, qui ordinavit, injuriam. Eadem habet Concilium Francofordense can. 28. col. 105. eod. loco. Aliquem absolute ordinare idem erat atque ordinare sine titulo, hoc est nulla designata Ecclesia, cui perpetuo addideri esse, ac servire deberet. Nam titulus eandem atque Ecclesia significationem habebat. Baronius ad an. 112. num. 5. tom. 2. pag. 68. ed. Lucæ an. 1738. hujus nominis rationem affert hujusmodi. Quemadmodum, inquit, Piscus imposito titulo, hoc est velis quibusdam, in quibus Imperatoris imago, aut nomen inscripta, inscriptumque erat, rem sibi addicebat, ita Christiani crucis imagine, aut Christi nomine Ecclesie inscripto locum aliquem divino cultui addictum significabant. Sed credibile non est, Christianos ea temperare, qua ethnicis imperio potiebantur, signa illa in suis Ecclesiis ante omnium oculos ponere voluisse; nisi forte dicamus, hæc signa tantum Christianis nota fuisse. Rectius Mabillonius Comment. in ordin. Roman. cap. 3. & Bernius Histor. Eccles. II. sac. tom. 2. dissert. 1. num. 3. pag. 40. ed. Bazarini 1769. Titulos fuisse observant loca Deo consecrata, quæ sacerdotibus, & ministris sibi addictis habebant. Nam & lapis erectus, & Deo consecratus à Jacob in Bethel Titulus dicitur Genes. 28. v. 18. & 22. atque ara similiter, & delubra Idolorum Levit. cap. 26. v. 2. & Numer. cap. 33. v. 52. Tituli appellantur. Panta hæc de Titulis dicenda putavi; nunc ad rem redeo. Omnes igitur clerici in ordinatione cortæ adscribebantur Ecclesie, quam deserere non poterant, nisi ab Episcopo dimissi fuissent, quo spectabant veteres littera dimissoria. Quare clericos, qui sine Episcopi venia à suis Ecclesiis discesserant, ad eas redire cogunt, & poenis etiam coercet S. Leo M. Ep. 1. cap. 5. col. 570. tom. 1. opp. ed. Ballerini Venet. 1753. S. Gregorius M. lib. 9. ep. 65. col. 981. tom. 2. ed. Maurini Parisii 1705. Concilium Arelatense can. 21. col. 1413. tom. 1. Tom. I. Gg

Et Francorodiente *Can. 37. rjurd. collect. Labbal.* Quod idem sancitum est. *Novel. 3. cap. 1. & in Capitularibus Regum Francorum apud Balzium tom. 1. Capitul. 1. an. 789. cap. 24. col. 193. Capitul. an. 794. c. 10. col. 193. Capitul. 1. incertis an. cap. 11. col. 351. Capitul. Caroli M. lib. 1. cap. 3. col. 425. ed. Venet. an. 1772.* Ordinatorum titulos populo nuntiabat Archidiaconus ea formula, quam describunt Romani Correctores in *Can. 1. dist. 70.* Ab Ecclesie titulo non procul aberat titulus Monasterii. Quidam enim ordinabantur, ut sacra conficerent in sacellis Monasteriorum, & hi quidam his sacellis erant addicti, ut ceteri clerici Ecclesie sua. Non desunt tamen exempla quorundam, quorum insignis pietas, atque doctrina, propter quam Ecclesie universae utiles videbantur, ab Episcopo impetrare poterit, ut in ordinatione nulli certae Ecclesie adscriberentur. Ita Paulinus *Ep. 6. p. 7. ed. Veron. 1776.* de ordinatione, qua insignitus est à Lampio Barcinonensi, habet hæc: "Ea conditione in Barcinonensi Ecclesia consecratus, adductus sum, ut ipsi Ecclesie non alligaret in sacerdotium, tantum Domini, non etiam in locum Ecclesie dedicatus." Eademque lege Hieronymus à Paulino Episcopo Antiocheno ordinatus est. Erant tamen hæc exempla prae communem consuetudinem, à qua se recte discedere Episcopi putabant posse, ut morem gererent illis, quos Ecclesie universae utiles fore prospiciebant. Verum ea disciplina, per quam nemo ordinabatur, nisi certae adscriberetur Ecclesie, cui perpetuo addictus esse deberet, generatim obtinuit, usque vivebat adhuc saeculo XI, ut patet ex Concilio Placentino apud Gratianum *Can. 2. dist. 70.* & Claramontano *Can. 13* apud Labbeum *tom. 12. col. 841.* Eodem autem modo Ecclesie, ac Beneficij titulus; nam qui certae adscribebatur Ecclesie, ei de ipsius Ecclesie redditibus alimenta prestabantur, quæ præstationes beneficij loco erant. Nunc, ut recte animadvertit Benedictus XIV. *de Synod. diocet. lib. 11. cap. 2. num. 8. & seq.* cum instituta sint beneficia simplicia, quorum Rectores residentie onere non obstringuntur, cum neminè patrimonium ordinationis titulum præbeant, non ea potest retinere generatim Chalcedonensis Concilii lex, ut scilicet nullius ordinatione habeatur, nisi mancipetur certæ alicujus Ecclesie ministerio, quod ipse deserere nusquam possit. Verum nunc etiam eo jure utitur, ut omnes clerici in ordinatione certæ Ecclesie adscribantur, quod quidem juxta est constitutum à Concilio Tridentino *Sess. 23. cap. 16. de Reform.*, ab Innocentio XIII. *Constit. Apostolicæ ministerii 34. s. 3. Bullar. Roman. ult. edit. t. 11. pag. 259.* à Benedicto XIII. *Constit. In impreso militantis 31. s. 2. loc. cit. pag. 350.* & in Concilio Roman. *tit. 6. cap. 2. de*

Elect. & qualif. proficiend. Atque hæc adscriptio non ea quidem omnia efficit, quæ à Concilio Chalcedonensi, vetustisque cunctis sancita erant, sed tamen clericus servare debet Ecclesie, cui in ordinatione adscriptus est, præsertim si ea Patrochialis sit. Nam clericus susceptos ordines in ea debet exercere, nisi suam Parocho operam præbere, cum pueros rem christianam doceat, cum sacris in Ecclesia numeribus fungitur, cum ad ægros deferat sanctissimum Eucharistie sacramentum. Omnis clericus, qui non hæc rite præstitisse demonstraverit, non est ad superiores ordines tradendus.

(3) Patrimonij titulo occasionem dedisse videtur Alexander III. in *Cap. 4. de Præben.* cum Episcopum, qui clericum sine beneficio ordinaverat, liberat à poena eidem suppeditandi necessarii, donec ecclesiasticum beneficium obtinerit, quo sese alere honeste possit; nisi forte talis, qui ordinatur, exilitus, qui de sua, vel paterna hereditate subsidium vitæ possit habere. Si recte Alexandri mentem inspicimus, nos hic profecto ipso patrimonij titulum instituit, sed tantum proponit casum, quo Episcopus ab ea poena liberetur. Verum tamen Canonistæ hoc fœdi decreto Alexandri indiscriminatim ordinari putarunt clericos vel beneficii, vel patrimonij titulo; sed Concilium Tridentinum *Sess. 21. cap. 2. de Reform.* statuit: "Ne quis, clericus secularis ad sacros ordines promovetur, nisi prius legitime constet, eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere. Patrimonium vero, vel pensionem obtinentes ordinari non possunt, nisi illis, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate, vel commoditate ecclesiarum suarum." Quibus ex verbis manifestum est, recte desultum à Sac. Congregatione Concilii apud Fagnanum in *Cap. 4. de Præben. num. 24.* ex sententia Synodi Tridentinæ beneficii titulum legitimum, atque ordinarium esse, titulum vero patrimonij, ac pensionis extraordinarium, ac veluti ex dispensatione admitti, cum nimirum Episcopus pro Ecclesie utilitate, aut necessitate aliquem ordinandum esse judicaverit.

(4) Synodus Tridentina *loc. cit.* tantum in majoribus ordinibus titulum postulat beneficii, pensionis, aut patrimonij; sed in locis compluribus, sive lege, quam multi cum Glossa repetunt ex *cap. 2. de Præben.*, ubi ea in re nullum inter majores, minoresque ordines discrimen constituitur, sive consuetudine quomodocumque est, ut etiam in minoribus ordinibus titulus requiratur. Confer Giraldum *Exposit. jur. Pontific. par. 1. l. 3. tit. 5. sect. 360. l. 1. p. 250.*

(5) Cit. *Constit. Romanæ Pontifex S. Pii V.*

(6) *Cap. Cum secundum de Præben. Hac autem potest, per quam Episcopus clerico sine titulo ordinato alienum præbendam cogatur, cum tantum liberari, si ipse Clericus obtineat, beneficium, nos item si ex bonis patrimonialibus obtineat, unde vivere honeste possit, secundum jus novissimum Conc. Tridentini, ostendit Rigant. ad Regul. 24. §. 5. n. 192.*

§. X. Utque ordo clericalis turpitudine omnino careat, & idonea scientia sit præditus, necesse est inquirere in vitam, mores, scientiam singulorum (1), antequam ordines suscipiant, quod examen qui subterfugerit, prohibebitur obire minus ordinum acceptorum, si ordinandis se clam inseruerit, ut Episcopum deciperet (2). Quin etiam si quis sacris se miscuerit officiis, cum non esset ordinibus initatus, spem ordinum amittet in posterum, atque ab Ecclesia abjicietur (3).

(1) Verus est in Ecclesia lex, ut nemo ordinetur, nisi prius Episcopi iudicio probatus fuerit *Can. 2. 3. §. dist. 24.*, que lex continentaneè est præcepto Apostoli 1. ad *Timoth. V. 22. Manus cito nruini imperarier, eamque commendam Sr. Patres, præsertim S. Joan. Chrysostomus Hom. 16. in 1. ad Timoth. tom. 11. pag. 642. ed. Paris. an. 1754. S. Leo M. Ep. 12. cap. 2. col. 659. tom. 1. ed. Hallerini. S. Gregorius M. lib. 3. Ep. 49. & l. 4. Ep. 26. col. 660. & 704. tom. 2. ed. Paris. 1705.* Atque hæc spectat Decretalium titulus de *scrutinio in ordine faciendo*, in quem videndus Cironius in *Paratit. Consultissimam hanc legem probavit Synodus Tridentina sess. 23. cap. 7. de Reform.*, cum statuit, ut Episcopus ordinationis facturus sibi etiam actus peritis viris ordinandorum genus, personam, aetatem, institutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter investiget, & examinet. Plura simul eadem Synodus decreta edidit de scientia, qua clericos pro singulis ordinibus peditos esse oportet *de sess. 23. cap. 4. 11. 13. 14.* Atque ut ordinandorum vita omnibus esset explorata, verus Ecclesiarum nominum coram clero, & populo nunciare continevit, ut patet ex Cornelio Chalcedonensi apud Gratianum *Can. 1. dist. 70.* ubi habent ordinationis publicæ vocabulum, ex S. Cyprino *Ep. 35. pag. 47. ed. Paris. 1666.*, aliisque apud Haller. de *Sacr. elect. lib. 1. cap. 2. art. 2.*, & Em. Gonzalez ad *tit. de Scrutin. in ordin. facien. Synodus Tridentina sess. 23. cap. 5.*

de *Reform.* statuit, ut "ad minores ordines promovendi bonum, num à Parocho, & magistro scholæ, in qua educantur, testimonium habeant. Hi vero, qui ad singulos majores erunt assumendi, per mensem ante ordinationem Episcopum adeant, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus, ac desiderio eorum, qui volent promoveti, publice in Ecclesia proponat, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita à nro dignis diligenter inquireat, & litteras testimoniales ipsam inquisitionem factam continententes ad ipsam Episcopum quantumvis transmittat."

(2) *Cap. ult. de eo qui furto. ordin. suscep.* Potest tamen Episcopus suspensionis poena solvere furtive ordinationi, nisi ministraverit, uti statuit Clemens VIII. *tit. Const. Romanum Pontificem*, abrogata constitutione Sixti V., cujus paulo ante facta mentio est.

(3) *Cap. 1. de Cler. non ordin. Ministe.*

§. XI. Ordinum ubique conferendorum potestas unius est Romani Pontificis (1), Episcopi in diocesi sua. Alienæ dioceseos hominem ordinare quis nequit, nisi ab ejus Episcopo veniam acceperit litteris, quas appellant *dimissoriales*. Dabantur olim hæc litteræ, ut clericus dimitteretur ab Ecclesia, cui erat addictus, atque ut alteri Ecclesie adscribi posset (2); nunc dantur, ut ordinetur ab Episcopo non suo, sed in tamen, ut antea pertinet ad suum Episcopum, cum hodie tantum suscipiendorum ordinum gratia clerici dimittantur (3).

(1) De ordinat. à Summo Pontifice illud est animadvertendum, quod qui ab eo minore ordinem accipit, majorem ab alio accipere non potest, quam ab ipso Pontifice, aut ab Episcopo, cui illum Pontifex facultatem dedit. Coasæ Benedictum XIV. in *Const. In postremo 64. pag. 298. tom. 4. ejus Bullarii ed. Romæ 1758.*, ubi ea de re agitur copiose, & diligenter.

(2) Hæc spectabant antiquæ litteræ *dimissoriales*, quæ & *parochiales* & *formales* dicebantur, quantum, uti demonstratum supra est *Fenk. III. tit. 1. §. 1. l. not. 2.*, formatarum litterarum vocabulum nomen esset generis, quod & *commendatorias*, & *communitatorias*, & *dimissoriales* litteras comprehendebat. Omnes enim clerici in ordinatione certæ ecclesie adscribentur,

neque eam deserere poterant, nisi primum Episcopus ipso ab ejus servitio *dimitteret*, & quasi emanciparet Conc. Carthag. I. *Can. 5. col. 749.*, & Trullanum *Can. 17. apud Labbeum tom. 7. col. 1355. ed. Venet.*, quo decernitur, ut "nullus omnino clericus, in quocunque sit gradu, potestatem habeat sine proprii Episcopi scripta dimissoria in aliena Ecclesia cathalogum referri." Ex quo evidens est, datas litteras dimissorias, non et clericus ordinaretur, sed ut referri posset in *aliam Ecclesiam cathalogum*, quod fieri non poterat, nisi primum ab Ecclesia, cui erat addictus, *dimitteretur*. Dnas litterarum dimissorialium formulas proponit Gratianus *Can. 1. & 2. distind. 73.*, sed hae commentitiae sunt. Clerici peregrini, qui sine Episcopi litteris vagabantur graviori afflicuntur poena à Concilio Arelatensi I. *Can. 2. col. 1454. tom. 1.* Nicæno *Can. 16. col. 59. tom. 2.* Taurinensi *Can. 7. col. 1386. tom. 2.* Chalcedonensi *Can. 20. col. 1690. tom. 4.* Arelatensi II. *Can. 13. col. 4. tom. 5.* apud Labbeum *ed. Venet.* atque à Canone 15. Apostolorum apud Cotelerium *P.P. Apostol. tom. 1. pag. 444. ed. Amstelædani 1724.* ubi hujusmodi clericus ulterius ministrare prohibetur, & tanquam *laicus communicare* iubetur.

(3) *Cap. 8. de Offic. Archid. cap. 3. de Temp. ord. in 6.*

§. XII. Episcopus, qui sine litteris dimissoriis alienum subditum ordinavit, anni spatio ordinum collatione interdicitur; ipse autem clericus susceptos ordines exercere non potest, nisi primum à suo Episcopo veniam obtineat (1). Diu in utraque Ecclesia proprius Episcopus is tantum fuit, qui aliquem primum clero adscriperat. Nulla enim habebatur ratio originis, aut domicili (2); & cum clericus relinquere non posset Ecclesiam, cui adscriptus in ordinatione fuerat, ab ejus Episcopo reliquos etiam ordines suscipiebat.

(1) Conc. Trid. *Sess. 23. cap. 8. de Reform.* Vide Rigant. *ad Regul. 24. Canon. 5. 4. num. 39. & seq.*, ubi etiam explicatur poena, qua plectitur Episcopus, qui aut extra tempora constituta, aut ante legitimam aetatem ordinis constituit.

(2) Vide Hallier. *de Sac. ordinat. par. 2. sect. 5. cap. 2. art. 1. §. 4.*, qui multis exemplis ostendit, olim vetitum fuisse solum alienos clericos, non autem alienos laicos ordi-

nare. Revera tantum de clericis, nulla de laicis mentio est in veteris canonibus Concilii Sardicenis *Can. 18. & 19. col. 679.* apud Labbeum *ed. Venet. tom. 2. Carthaginiensis III. Can. 31. col. 1402. tom. 2. ejusdem collect.* Quod etiam confirmant S. Leo M. *Ep. 14. cap. 9. col. 689. tom. 1. ed. Ballerin. Venet. 1733.*, & S. Augustinus *Ep. 64. col. 163. tom. 2. ed. Venet. 1729.*, qui tradit diuersissime, Carthaginiensi canone de *solis clericis statutum, non etiam de laicis*. De Orientali Ecclesia testatur Balsamon in *Respons. ad Marcum* apud Leunclavium *Jur. Graeco Romano p. 382. & 383. ed. Francofor. 1596.* primum in Synodo Constantinopolitana Michaelis Anchiæ Patriarchæ actum fuisse de alienis laicis non ordinandis. Atque huc spectant exempla Origenis, Hieronymi, Augustini, aliorumque complurium, qui omnes ordinati non sunt ab Episcopis, quorum in diocesi nati erant, aut domicilium habebant. Quin Demetrius Episcopus Alexandrinus licet Origeni esset infensissimus, tamen ei nunquam vitio verit, quod ab alieno Episcopo ordinatus fuisset, ac tantum obiect voluntariam sui ipsius mutilationem, cujus crux enim irregularem contendebat: nihil namque aliud habebat, quod ei obijceret uti narrat Eusebius *lib. 6. Histor. c. 8. p. 264. ed. Valesii Cantabrigie 1720.*

§. XIII. Sed deinceps non amplius prioris ordinationis, verum *originis*, & *beneficii* ratio haberi crevit (1). Accessit recentiori aetate titulus *domicilii* (2), ac denique titulus etiam *familiaritatis* (3). Itaque certo Episcopo nunc omnes subjecti sunt aut propter *beneficium*, quod aliquis habet in ejus diocesi, aptum, & conveniens ad decentem ipsius tuitionem (4); aut propter *originem*, cum nimirum ipse in ejus diocesi natus est non fortuito, sed domo pridem à parentibus constituta (5); aut propter *domicilium*, quod quis in ejus diocesi perpetuum, fixumque posuit (6); aut propter *familiaritatem*, cum per triennium Episcopo familiaris fuit, & cum eo commoratus est (7).

(1) *Cap. 1. de Tempor. ordinat. in 6.*

(2) *Cap. 3. col. 11.*

(3) Conc. Tridentinum *Sess. 25. cap. 9. de Reform.*

(4) Quomodoque olim ipsa ordinatio clericum certe ecclesie adscribebat, ita hodie beneficium ecclesiasticum clericum facit ministrum Ecclesie, in qua habet beneficium, & subiectum Episcopo, cujus in dioecesi illud situm est. Quare hæc subiectio propter beneficium omnino est consentanea antiquæ Ecclesie discipline, ut ostendit Hallier de *Sacr. ordinat. par. 2. sect. 5. cap. 3. art. 5. §. 1.* Ut vero omnes amoverentur fraudes, quæ ea in re fieri possent, statuit Innocentius XII. in Bulla *Speculatores* 26. tom. 9. pag. 372. Bullar. ult. ed., ut illud satis esse debeat ad decentem Clerici rationem. Quis quidem Bulla accurate recensetur, atque explicatur quatuor illi tituli *beneficii, originis, domicilii, familiaritatis*, quorum causa quis certo Episcopo subijcitur, & alia in conferendis ordinibus servata necessaria proponuntur.

(5) Episcopum originis memorat Clement IV. in c. 1. de *Tempor. ordinat. in 6.*, sed ita memorat, ut facile constet, disciplinam hanc sempiternam fuisse constitutam. Et licet *originis* nomen secundum Jus civile in *Leg. 6. §. 1. ff. Ad Municip.* non tantum propriam ipsius originem, sed etiam patris originem comprehendat, tamen in ordinatione nulla habetur parente originis ratio, sed tantum spectatur locus originis, aut civitatis eius, qui ordinibus initiatur; modo ipse eo in loco casu natus non fuerit, puta cum pater in itinere esset, aut ibi mercaturæ ex gr., officio causa temporalem moram ducceret.

(6) Innocentius XII. in *cit. Constit. Speculatores* legem constituit, per quam domicilium acquiritur, ut quis ejus loci Episcopo subijcitur. Inquit enim domicilium ab eo tantum acquiri, qui illud adeo stabiliter constituerit in aliquo loco, ut vel per decem annos saltem in eo habitando, vel majorem partem, ac honorum suorum partem cum instructis ædibus in locum hujusmodi transferendo, ibique insuper per aliquod considerabile tempus commorando, satis superque suum perpetuo ibidem permanendi animum demonstraverit; & nihilominus ulterius utroque casu se vere, & realiter animum hujusmodi, habere jurjurandum affirmet. Sed hoc jurjurandum requiritur, cum filius propter animum, non item cum propter patris domicilium ordinari cupit, ut demonstrat Rigant. ad *Regul. 24. Canonell. §. 3. tom. 51.*

(7) Ut Episcopus ordinare recte possit illum, quem tamen in spatio secum habuit familiarem, necesse est etiam, quod beneficium, quacumque fraude cessante, statim re ipsa illi conferat, ut inquit Synodus Tridentina *Sess. 23. cap. 9. de Reform.* Illud vero statim ita explicat Innocentii constitutio

§. ad hæc statim, hoc est saltem intra terminum unius mensis a die factæ ordinationis. Et quamquam Synodus Tridentina, atque Innocentii consensu tantum beneficium titulum memoret, tamen Episcopum ordinare posse clericum familiaritatem etiam titulo positionis, aut paritatis, modo id postulet militat, aut necessitas suarum Ecclesiarum, eundemque illis adscribat, monet Giraldo *Exposit. jur. Pontific. par. 2. sect. 97. pag. 918. tom. 3.*

§. XIV. A quolibet Episcopo, cui quis subest propter beneficium, aut originem, aut domicilium, aut familiaritatem, ordines suscipere potest; quin etiam, modo fraus absit, ordo unus ab uno Episcopo, & alius ab alio recte suscipitur (1). Verum cum Episcopus ordines conferre jure beneficium, aut familiaritatis, necessariae sunt litteræ testimoniales Episcopi originis, & domicilii, per quas comperta sit vita, ætas, natales, mores clericum, qui ordines suscepturus est (2). Regulares autem exhibitis litteris dimissorii sui superioris ordinandi sunt ab Episcopo, cujus in dioecesi situm est cenobium, in quo commorantur, non item ab alio Episcopo, nisi certis monumentis ostendant, illum vel abesse, vel ordinationes non habere (3).

(1) Ita qui unum ab Episcopo originis ordinem accepit alium ab Episcopo domicilii, vel beneficium accipere potest; atque ita modo proci sit fraudis evitata, responsum est à Sac. Congregatione Concilii in *Fantasia Ordinum 22. Januarii. 1666. l. 22. Decret. pag. 52. in Aquipendens. 160. Clavina Discretur. 13. Novemb. 1717. et in Bononiæ. seu Terraricæ Ordinationis 12. Novemb. 1753. l. 6. pag. 193. Nihil Card. Petra. ad Constit. Apost. com. 1. pag. 329. et 330. sect. n. 64.*

(2) *Cit. Constit. Speculatores §. 3. et 6.*

(3) Benedictus XIV. *Const. Insuper 27. tom. 2. eius Bullar. pag. 309. edit. Vrbis. 1754.* Expiantur tamen Regulares, ut ipse docet Benedictus, qui à Sede Apostolica privilegium impetrant suscipendi ordines à quovis catholico Archiepiscopo, modo hoc privilegium ipse nominatum, & post Concilium Tridentinum concessum sit.

§. XV. Certa etiam pro singulis ordinibus ætas requiritur, qua in re varia fuit antiquæ Ecclesiæ disciplina (1). Nunc tonsura, & minores ordines ante exactum septimum ætatis annum non conferuntur (2); Subdiaconus autem nemo esse potest, nisi vigesimum secundum, Diaconus, nisi vigesimum tertium, Presbyter, nisi vigesimum quintum ætatis annum attigerit (3). Qui ante hanc ætatem, non impetrata venia Sedis Apostolicæ, vel ab alieno Episcopo, sine litteris dimissoriis Episcopi sui, ordinibus initiatus est, susceptorum ordinum munera exercere prohibetur, & si exerceverit, irregularis efficitur (4).

(1) De ætate ordinandorum non eadem semper fuit Ecclesiæ disciplina, quod late ostendit Thomassinus *Vet. ad nov. Eccles. discipl. par. 1. lib. 2. cap. 67. & seq.* Dicit vixit consuetudo, ut parentes Ecclesiæ offerrent infantes filios, qui in clerum cooptabantur, ac suo deinceps tempore per gradus ad superiores ordines exhebantur, cum antea singulorum minorum ordinum officia exercerissent. Quo fiebat, sicuti observat Cardinalis Bona *Rever. liturgic. lib. 1. cap. 25. §. 18. tom. 2. pag. 374. ed. Taurin. 1749., ut verum ecclesiasticarum privilegiorum essent, in quibus fuerant ab ipsa pene infantia nutriti. Quam parentum oblationem tanti valuisse multi putant, ut filii etiam cum puberes evaserant, deserere non possent illud vitæ institutum, cui parentes eos vel infantes, vel impuberes addiderant. Certe in Concilio Chalcedonensi *Can. 7. col. 603. tom. 2. collect. Harduini ed. Paris.* habentur hæc: "qui remel in clero deputati sunt, aut monachorum vitam exoptaverunt, statimque, neque ad militiam, neque ad dignitatem, aliquam venire mudantur." Pueros autem à parentibus oblatos in ipsa infantia tenent fuisse, ac Lectoratus ordine impunitos, adeo ut revera in clero deputati dicerentur, non obscure testat Concilium Toletanum II. *Can. 1. col. 1139. tom. 2. laudata collectio*, cum inquit, hos pueros mox fuisse detonsos, & ministerio electorum contradictos. Quod etiam ostendit Cyillus Scytopolitanus in *Vit. S. Euthymii Abbatis Analector. Græcor. tom. 1. pag. 8. & 9. Paris. 1688.*, ex quo intelligimus, ipsum Euthymium triennem Otrejo Mellinensi Episcopo oblatum fuisse, "qui susceptum puerum hap-*

titavit, & totandis, commissaque sibi ecclesiæ Lectorem se-
cit, atque in Episcopo accepit, & enutrivit." Quibus ex
locis, meo iudicio, perspicuum est, pueros à parentibus obla-
tos statim tonderi, ac Lectoratus ordine donari consuevisse;
quamquam non ignorem, plures esse viros doctos, quorum in
animis alia insidet opinio. Utur ea de re sit, profecto si hæc
parentum oblatio efficebat, ut hi pueri revera Clerici fierent,
non item efficebat, ut perpetuam castitatem servare cogeren-
tur. Nam ipsi integrum ætat, postquam adoleverant, aut
uxorem accipere, aut suscepi subdiaconatum esse perpetuo
continentiæ lego obstringere. Rem omnem explicat disertissimo
Iudithus Canon I. Concilii Toletani II., cuius hæc verba sunt:
"De his, quas voluntas parentum à primis infantie annis cle-
ricatus officio mancipavit, statim observandum, ut mox
cum detonsi, vel ministerio lectorum contradicti fuerint, in
domo ecclesiæ, sub episcopali presentia, à præposito sibi de-
beant erudiri. At ubi octavum decimum ætatis suæ comple-
verint annum, coram totius Cleri, plebisque conspectu, vo-
luntas eorum de expendo conjugio ab Episcopo perscrute-
tur. Quibus si gratiæ castitatis, Deo inspirante, placuit.....
primum Subdiaconatus ministerium haberi prohibitionis suæ vi-
cesimo anno suscipiant." Quod cursum erat de omnibus, qui
se clero adscripterat, ut cum ad pubertatis annos venissent,
vel uxorem ducerent, vel continentiam proficerent, uti lo-
quitur Conc. Carthaginense III. *Can. 19. tom. 1. col. 963.
collect. Harduini.* Poterat hi quidem minores clerici uxorem
accipere, sed non poterat à clericatus professione recedere,
quod late ostendit Thomassinus *Vet. et nov. eccles. disciplin.
par. 1. lib. 1. cap. 11. et seq.* Hicam paulo post de puero,
quos parentes monasterio offererant. Huius autem discipline
de filiorum oblatione moderationem paucis ab hinc sæculis in-
ductam esse monet Benedictus XIV. in litteris datis ad P. Hiero-
nymum Groglielmi 15. Decemb. 1751., quæ extant in ejus
Bullario *tom. 7. Constit. 54. §. 3. pag. 249. ed. an. 1754.*
Consule Morinum de *Sacris ordinibus. par. 3. capite. 13. de
Tonsur. cleric. cap. 3. Bosquetum in Notis ad Ep. 136. In-
nocentii III. lib. 2. cap. 14. pag. 151. Martenium de *Antiq.
Eccles. ritibus. lib. 1. par. 2. cap. 8. art. 3. num. 2.* Tho-
massinum *Vet. et nov. eccles. disciplin. par. 2. lib. 1. cap.
23. et seq.**

(2) Nullam pro tonsura, & minoribus ordinibus æta-
tem expressè constituit Synodus Tridentina; seu ea res Episcopi
arbitrio relinquatur, qui pueros ordinare poterit, & tunc
te, quæ ad hoc munus aptos, & idoneos iudicabit,

Generalium tamen post septennium minores ordines conferuntur. Vide Catalanum in *Pontific. Roman. lit.* 1. 5. 1. n. 9. par. 1. pag. 28., & Fagnanum in *exp. Super inordinata de Præben.* num. 27. ad ult.

(3) Conc. Trident. *Sess. 23. cap. 12. de Reform.* De Subdiaconorum ætate non eadem semper, & ubique fuit antiquæ Ecclesiæ disciplina. Concilium Tolosanum II. *loc. cit.*, & Trullianum *can. 13. col. 1666. tom. 3. collect. Harjuini*, ætatem constituunt annorum viginti; Concilium Melitanum *can. 4. col. 1685. tom. 6. par. 2. ejusd. collect.* annos decimoquarto, aut decimoquinto Subdiaconos ordinari permittit. Hugo à S. Victore de *Sacram. lib. 2. cap. 21. pag. 614. tom. 3. opp. ed. Rothomag. 1628.* sua adhuc ætate octo quartum decimum ætatis annum Subdiaconatum dari non consuevisse testatur; & Clemens V. in *Clement. Convocalem de Ætat. & qualitate ordin. annorum decimum octavum definit.* Diaconos vero ante annos 25., Presbyteros autè annos 30. ordinari vetat *cap. 5. et 6. dist. 77.*

(4) Ita scriptum est à Pio II. *constit. cum ex sacrorum 9. tom. 3. par. 5. pag. 109. Bullarii ed. ult. Graviores*, quam quæ hæc constitutione comprehenderentur poenas induit Sixtus V. in *cit. constit. Sacram. 140. p. 40. l. 9. par. 1.*, sed eas sustulit, & antiquiorem Pio II. constitutionem, cujus nunc facta mentio est, servari voluit Clemens VIII. *lit. constit. Romanum 121. pag. 97. tom. 5. par. 2. Bullarii ed. cit.* Piana constitutio tantum memorat ordines sacros, ex quo conficli Rigantus ad *Regul. 26. cancell. 5. 4. num. 12.*, ea poena tantum illos esse plectendos, qui majores, non item, qui minores ordines extra legitimum ætatem, vel extra tempora à jure constituta, vel sine literis dimissionis proprii Episcopi susceperunt; quamquam *num. 24. fitatur*, hoc etiam clericis, cum abierit bona fides, à susceptorum ordinum exercitio esse suspendendos. Verum id quidem est, quod dicitur de Piana Constitutione, sed Innocentius XII. in *cit. constit. Speculatores, et ipso suspensus à susceptorum ordinum executione declarat clericos, qui sine literis testimonialibus proprii Episcopi iusturam, atque ordines susceperunt.*

Soy ex Remandoy

TITULUS V.

QUIS DE MODIS POTESTAS JURISDICTIONIS, ET OMNIA ECCLESIASTICA BENEFICIA ACQUIRANTUR.

I. Potestas jurisdictionis acquiritur vel ecclesiastico Magistru, vel delegatione.

§. I.

Potestatem jurisdictionis acquirunt clerici vel ecclesiastico Magistratu, vel delegatione. Qui jurisdictione utuntur sua, & insita beneficio, quo fruuntur, ii proprie dicuntur gerere ecclesiasticum Magistratum; qui non propriam, & nativam, sed ab alio acceptam jurisdictionem exercent, ii delegationem habent, uti sunt Vicarii, de quibus superiori loco actum est. Ecclesiasticum Magistratum clerici consequuntur per electionem, postulationem, collationem, institutionem, quæ nimirum pertinet ad beneficia jurispatronatus. Iisdem etiam modis omnia ecclesiastica beneficia acquiruntur.

SECTIO I.

De electione.

II. Quid electio sit?	IX. & X. Episcoporum electiones Sedi Apostolicæ justis de causis reservatæ.
III. & IV. Electio Summi Pontificis.	XI. Reservationes indite à Clemente V., à Benedicto XII., à Regulis Cancellariæ.
V. Romani Pontifices initio Episcopos constituebant.	XII. Concordatæ.
VI. Quomodo delinceps electiones delatæ ad Synodos provinciales, ad Metropolitanas, ad Clerum, ad Canonicos?	XIII. Electiones Prelatorum inferiorum.
VII. & VIII. Vetos Episcoporum eligendorum ratio.	XIV. ad XVI. Qui eligere, & qui eligi possint.

Generalium tamen post septennium minores ordines conferuntur. Vide Catalanum in *Pontific. Roman. lit.* 1. 5. 1. n. 9. par. 1. pag. 28., & Fagnanum in *exp. Super inordinata de Præben.* num. 27. ad ult.

(3) Conc. Trident. *Sess. 23. cap. 12. de Reform.* De Subdiaconorum ætate non eadem semper, & ubique fuit antiquæ Ecclesiæ disciplina. Concilium Tolosanum II. *loc. cit.*, & Trullianum *can. 13. col. 1666. tom. 3. collect. Harjuini*, ætatem constituunt annorum viginti; Concilium Melitanum *can. 4. col. 1685. tom. 6. par. 2. ejusd. collect.* annos decimoquarto, aut decimoquinto Subdiaconos ordinari permittit. Hugo à S. Victore de *Sacram. lib. 2. cap. 21. pag. 614. tom. 3. opp. ed. Rothomag. 1628.* sua adhuc ætate octo quartum decimum ætatis annum Subdiaconatum dari non consuevisse testatur; & Clemens V. in *Clement. Convocalem de Ætat. & qualitate ordin. annorum decimum octavum definit.* Diaconos vero ante annos 25., Presbyteros autè annos 30. ordinari vetat *cap. 5. et 6. dist. 77.*

(4) Ita scriptum est à Pio II. *constit. cum ex sacrorum 9. tom. 3. par. 5. pag. 109. Bullarii ed. ult. Graviores*, quam quæ hæc constitutione comprehenderentur poenas induit Sixtus V. in *cit. constit. Sacram. 140. p. 40. l. 9. par. 1.*, sed eas sustulit, & antiquiorem Pio II. constitutionem, cujus nunc facta mentio est, servari voluit Clemens VIII. *lit. constit. Romanum 121. pag. 97. tom. 5. par. 2. Bullarii ed. cit.* Piana constitutio tantum memorat ordines sacros, ex quo conficli Rigantus ad *Regul. 26. cancell. 5. 4. num. 12.*, ea poena tantum illos esse plectendos, qui majores, non item, qui minores ordines extra legitimum ætatem, vel extra tempora à jure constituta, vel sine literis dimissionis proprii Episcopi susceperunt; quamquam *num. 24. fitatur*, hoc etiam clericis, cum abierit bona fides, à susceptorum ordinum exercitio esse suspendendos. Verum id quidem est, quod dicitur de Piana Constitutione, sed Innocentius XII. in *cit. constit. Speculatores, et ipso suspensus à susceptorum ordinum executione declarat clericos, qui sine literis testimonialibus proprii Episcopi iusturam, atque ordines susceperunt.*

Soy ex Remandoy

TITULUS V.

QUIS DE MODIS POTESTAS JURISDICTIONIS, ET OMNIA ECCLESIASTICA BENEFICIA ACQUIRANTUR.

I. Potestas jurisdictionis acquiritur vel ecclesiastico Magistrali, vel delegatione.

S. I.

Potestatem jurisdictionis acquirunt clerici vel ecclesiastico Magistratu, vel delegatione. Qui jurisdictione utuntur sua, & insita beneficio, quo fruuntur, ii proprie dicuntur gerere ecclesiasticum Magistratum: qui non propriam, & nativam, sed ab alio acceptam jurisdictionem exercent, ii delegationem habent, uti sunt Vicarii, de quibus superiori loco actum est. Ecclesiasticum Magistratum clerici consequuntur per electionem, postulationem, collationem, institutionem, quæ nimirum pertinet ad beneficia jurisprætoratus. Iisdem etiam modis omnia ecclesiastica beneficia acquiruntur.

SECTIO I.

De electione.

II. Quid electio sit?	IX. & X. Episcoporum electiones Sedi Apostolicæ justis de causis reservatæ.
III. & IV. Electio Summi Pontificis.	XI. Reservationes introductæ à Clemente V., à Benedicto XII., à Regulis Cancellariæ.
V. Romani Pontifices initio Episcopos constituebant.	XII. Concordatæ.
VI. Quomodo deinceps electiones delatæ ad Synodos provinciales, ad Metropolitanas, ad Clerum, ad Canonicos?	XIII. Electiones Prelatorum inferiorum.
VII. & VIII. Veterum Episcoporum eligendorum ratio.	XIV. ad XVI. Qui eligere, & qui eligi possint.

XVII. Intra quod tempus

Episcopi electio faciendâ
sist.

XVIII. & XIX. Electio per
scrutinium.

XX. Per compromissum.

XXI. Per quasi inspiratio-

nem.

XXII. Electionis confirma-
tio.

XXIII. & XXIV. Vis confir-
mationis, atque ejus con-
cedendæ modus.

§. II.

Electio est idoneæ personæ ad ecclesiasticum Ma-
gistratum, aut Dignitatem vacantem canonicè fac-
ta vocatio. Ea proprie pertinet ad majores Eccle-
siæ Dignitates, ad Summum Pontificem, ad Epis-
copos, ad Prælatos sive sæculares, sive regulares,
qui aliis præficiuntur.

§. III. Romanum Pontificem ab antiquis tem-
poribus eligunt Cardinales, de quo multe sunt
editæ Constitutiones (1), quas servare oportet di-
ligenter, ut res tanti momenti rite, recteque ex-
pediatur. In hac electione præcipua sunt, quod post
soluta iusta funeri defuncti Pontificis per dies no-
vem, cardinales die decima conclave ingrediuntur,
posteaquam Missa Spiritus S. solemniter celebrata
est. Postero autem die inchoatur electio, neque
Cardinales, qui in conclavi sunt, absentes expec-
tare coguntur, neque absentibus licet suffragium
suum alteri committere.

(1) De electione Summi Pontificis celebres in primis sunt
constitutio Gregorii X. in Concilio Lugdunensi *cap. 3. de
Elect. in 6.*, & dux Gregorii XV. Constitutiones, quarum
altera est Constitutio *Decret Romanum Pontificem* 51. pag.
5. tom. 3. par. 3. Altera Constitutio *Aeterni* 41. pag. 400.
tom. 5. par. 4. Bullar. ed. cit., in quibus Pontificis electio
accurate describitur. Omnes autem antiquiores de Summi
Pontificis electione constitutiones confirmavit Clemens XII. in
Constit. *Apostolatus* 76. pag. 302. tom. 12. Bullar. ed.
cit., ubi plura de conclavis regimine, ac de rebus geren-
dis, Sede Apostolica vacante, decreta sunt. De jure autem

Cardinallum in eligendo Summo Pontifico videndus in primis
Mamachi ad Auctor. opus. *Quid est Papa?* q. 7. non.
3. seq. pag. 96. et seq. tom. 2.

§. IV. Cum electio fit per scrutinium (nam fie-
ri potest etiam per compromissum, & quasi ins-
pirationem, quos singulos eligendi modos paulo post
explicabimus) non tantum *scrutinium*, sed etiam *ac-
cessus* adhibetur. Nimirum cum publicato scruti-
nio, nemo electus apprehenditur à duobus ex tri-
bus eligentium partibus, quas postulat electio Sum-
mi Pontificis (1), novum in *accessu* suffragium fer-
re possunt Cardinales, & ita conficere justum nu-
merum suffragiorum, quo opus est, ut canonice
electio absolvatur. Omnes, qui præsentibus sunt, Car-
dinales; exceptis iis, qui in sacris constituti non
sunt (2), jus habent ferendi suffragii, neque repel-
li quis potest, quod excommunicatus sit, suspen-
sus; interdictus (3).

(1) *Cap. 6. de Elect.*

(2) Pius IV. in *Constit. In eligendis* 73. §. 25. tom. 4.
par. 2. pag. 148. Bullar. ed. cit.

(3) *Clemens 2. de Elect.*, Pius IV. in *cit. Constit. In eli-
gendis* §. 29. Sed præcipua, quæ ad Romani Pontificis electio-
nem pertinent, accurate descripta sunt in laudatis Constitutioni-
bus Gregorii XV., atque in libello, cui titulus *Ceremoniale
electionis Romani Pontificis*, ubi etiam habentur constitutio-
nes, quas Cardinales initio conclavis sese diligenter servaturos
jurati promittunt.

§. V. Episcopus in illis Ecclesiæ primordiis
Apostoli ipsi constituerunt, in primis autem Pe-
trus caput, & princeps omnium, à quo præsertim
Occidentales Ecclesiæ originem repetunt (1). Ver-
rum ampla illa, quæ in Apostolis inerat, potes-
tas regiminis, aut jurisdictionis cum ipsis Apo-
stolis exspiravit, non ad eorum in Episcopatu suc-
cessores translata est; tantum Petri potestas, cui
ceteri suberant, ordinaria fuit, atque ad ejus suc-

cessores deferri debuit. Itaque vita functis Apostolis tantum Petri Successores Romani Pontifices, Episcopus constituere potuerunt eodem jure, quo Petrus ipse constituerat; atque hæc sane fuit vetustissima Ecclesie disciplina (2).

(1) Celebris est illud, quod repugnante nemine testatus est Innocentius I. Ep. 25. ad Decret. *Diognit.* apud Constantium col. 8. 6. "presertim cum in manifestum, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, Iovolasque adjacentes nullam in Ecclesia, nisi eos, quos venerabilis Petrus, aut ejus successores constituerunt Sacerdotes."

(2) Confer quæ scripsimus lib. 3. tit. 1. §. XVIII. not. 1.

§. VI. Lapsu temporis constitutis Episcopatus, & ampliatas eorum regionibus, factaque provinciarum divisione, ut res omnis commodius expediretur, Episcoporum electio Metropolitibus, ac Synodis provincialibus commissa est. Verum posterior hæc disciplina nihil detrudere potuit de jure Summi Pontificis, ad quem initio pertinebat Episcopos constituere, Itaque Romani Pontifices etiam cum à Metropolitibus, Synodisque Provincialibus Episcoporum electio perficiebatur, ea in re sui jura Primatus exercuerunt, constitutis legibus, quas temporum, ac locorum ratio postulabat (1). Atque his quidem legibus factæ semper sunt Episcoporum electiones, & vero factæ ab iis, quibus hoc negotium Summi Pontifices commiserunt (2). Itaque si ea, quæ in Episcopis eligendis à Sede Apostolica immutata, sancitaque sunt, perperam, & injuria gesta dicamus, legitimam cum Protestantibus Episcoporum successionem tollemus; at si catholici esse volumus, & legitimam hanc successionem agnosceat, profecto recte omnia, & jure facta habeamus necesse est.

(1) Confer Sincium Ep. 4. ad Amyr. apud Constantium col. 642. & Ep. 6. ad divers. Episc. cap. 1. col. 659, Inno-

centium I. Ep. 2. ad Victor. cap. 1. col. 748, & Ep. 3. ad Synod. Toletan. col. 764. & seq., Zosimum Ep. 7. ad Patrocl. Arclaten. col. 961., & Ep. 11. ad Cler. Ordin. & Presb. Massiliens. col. 973., Leonem M. Ep. 10. ad Episc. Provinc. Vienne. cap. 4. opp. tom. 1. col. 636. & seq., Ep. 13. ad Episc. Metropol. Illyric. cap. 3. col. 679., Ep. 14. ad Anastat. Thezalonie. cap. 5. col. 688. & Ep. 167. ad Rustic. Narbon. Inq. 1. col. 1420. ed. Balleriu. Venet. 1753., Gregorium M. lib. 1. Ep. 77. opp. tom. 11. col. 561. ed. Maurin. Paris. Sano Romani Pontifices certo generi personarum Episcopos eligendi, aut nominandi potestatem concesserunt, dederuntque etiam leges, quibus electiones fieri deberent. Quæ leges semper observatæ fuerunt; atque in profecto Capitula Ecclesiarum Cathedralium eligendi facultatem, in Principes per indulta, aut pacta conventa jus nominandi obtulerunt. Quisquis in dubium revocat Sedis Apostolicæ potestatem, in idem quoque discrimen revocet necesse est electiones Capitulorum, aut nominationes Principum, quæ omnes ex illo fonte procedunt. Non igitur in Ecclesia catholica legitimam Episcoporum successionem habebimus; qui Protestantium error est. Testatur Petrus de Marca de Concord. Sacerdot. et Imper. lib. 8. cap. 8. num. 6., idque certissimis ostendit monumentis, quod "Pontificum Romanorum decretis electio personæ collata est in arbitrium Cleri, & Populi, etiam absque Synodi Episcopalis presentia, & num. 8. hujus, inquit, novæ formæ origo tribuenda est Sincio, Papæ, & sequentibus Pontificibus Eccl." Quomodo hæc electiones recte firmæ haberi potuissent, nisi illi legitimam eligendi, potestatem habuissent? Quomodo vero legitima fuisset hæc potestas, nisi eam Summi Pontificis suo jure concessissent?

(1) Vide Cl. Card. Gardillum Consultatione di duo libelli &c. tom. 1. pag. 20. et seq. et pag. 108. et seq.

§. VII. Jam vero ad clerum delatis Episcoporum electionibus, is porro eligebat, seu potius aliquem designabat, præsentem, ac testimonium dicente populo (1), ne Episcopus daretur invititis, atque ut omnibus essent comperti mores ejus, qui eligebatur (2). Præcipue tamen erant in electione partes Metropolita, & Episcoporum provincie (3), qui proprie eligebant Episcopum, & qui suo lubitu rejiciebant postulatam, aut nominatam, ubi minus idoneus videretur.

(1) Populum in Episcoporum electionibus nunquam dedisse testimonium, ostendunt Bellarminus de Cleric. lib. 1. cap. 6. pag. 238. tom. 1. ed. Venet. Sixtus Senensis lib. 5. Biblioth. admitt. 118. pag. 625. ed. Neap. 1742., Petrus de Marca Concord. sacerdot. et imper. lib. 8. cap. 2. num. 2. et seq. Thomassinus Vet. et nov. Eccles. disciplin. par. 2. lib. 2. cap. 1. et seq. Quod testimonium initio dabatur à populo universo, deinceps, ut procul essent dissidia, & confusio multitudinis, ab Honoratio, et Primatibus Civitatis dari coepit. Si alias unquam populus in electionibus partes habuit, id factum est per absummum, & contra canonum disciplinam.

(2) Episcopus, inquit Cyprianus Ep. 68. pag. 114. ed. Paris. 1666., "eligatur plebs presente, quæ singulorum vitam plenissime novit, & unanimesque acum de ejus conversatione ne prospexit." Et paulo ante pag. 113. sacerdotales ordinationes fieri ait, "ut plebs presente vel delegatur malorum crimina, vel honorum merita prædicentur, & sit ordinatio iusta, & legitima, quæ omnium suffragio, & judicio fuerit examinata." Sæpe tamen hæc populi testimonium, atque petito despiciebatur; quoniam, ut inquit Cælestinus I. Ep. 3. ad Episcopos Agul. et Calabr. apud Constantium col. 1074. "docendum est populum, non secundus, neque, si nesciant, eos quid liceat, quidve non liceat, commovere, non his consensum præbere debemus."

(3) Conc. Nicænum Can. 4. tom. 2. col. 72. collect. Labbæi. ed. Ven.

§. VIII. In Ecclesiis compluribus, potissimum si quod erat periculum, ne qua in electione dissidia essent futura, Metropolitæ ad viduante Ecclesiam mittebat Episcopum Visitatorem, cujus erat edocere populum, quid esset de eligendis Episcopis à canonibus constitutum, & motus componere animorum, qui contrariis studiis raperentur. Ita Clerici, Monachi, laici cum Episcopo Visitatore certum hominem laudabant; atque inde decretum conficiebatur. Re perlata ad Metropolitam, is, accitis provinciæ Episcopis, aut eum, de quo canonicum decretum factum fuerat, Episcopum consecrabat, aut si quid ei officere, & obstare animadverteret, alium Episcopum eligebat (1). Sæculo

tamen XII. jus eligendi Episcopos ad solos viduante Ecclesie canonicos migravit, quod jus est Decretalium Gregorij IX. (2).

(1) Episcopi Visitatoris crebra mentio est in epistolis S. Gregorij M., præsertim lib. 1. Ep. 78. col. 562. Ep. 81. lib. 4. col. 721. Ep. 21. lib. 6. col. 808. Ep. 17. lib. 10. col. 1052. et Ep. 13. lib. 13. col. 1227. tom. 2. ed. Paris. 1705. Opera primum est verba ipsa describere ipsius Gregorij cit. Ep. 13. lib. 13. ut pateat, quod munus esset Episcopi Visitatoris, & quas in Episcoporum electionibus partes clerici, & populus haberent. "Ideo Dilectio tua, inquit Gregorius, ad prædictam Ecclesiam sic properabit, & assiduis adhortationibus clericum, plebemque ejusdem Ecclesie admonere festinet, ut, reinoto studio, uno eodemque consensu talem sibi definiendum expectant Sacerdotem, qui & tanto ministerio dignus valeat reperiri, & à venerandis canonibus nullatenus respiciatur. Qui dum fuerit postulator cum solemnitate decreti omnium subscriptionibus roborati, & Dilectionis tue testimonio iteratum, ad nos, sacculus occurrat." Eisdem verbis concepte sunt reliquæ Gregorij epistolæ, quibus Visitator constituitur. Ex his autem intelligimus, clericum, & populum tantum laudasse, aut postulasse Episcopum, sed veram, propriamque electionem ad eos pertinuisse, cujus erat postulationem rejicere, aut approbare, & Episcopum consecrare. In multis quidem Ecclesiis, cum de eligendo Episcopo ageretur, à Metropolitæ Visitatorum multo consuevisse constat; sed non idem in omnibus generatim Ecclesiis factum videtur, quamquam ubique præcipue fuerit Metropolitæ partes in Episcoporum electionibus. Flores autem formule decreti, quod à clero, & populo fiebat, extant apud Baluzium Formul. antiq. prænot. Episc. num. 7. 10. 25. tom. 2. capitul. col. 418. 420. 435. ed. Venet.

(2) Consule titulum Decretalium de Electione.

§. IX. Tandem post Clementem V., Benedictum XII., ceterosque Pontifices Episcoporum electiones Sedi Apostolicæ reservatæ sunt. Avertenda nimirum erant mala complurima, quæ in ipsis electionibus ex ambitione hominum, ex dissensione, studiisque partium oriebantur. Quibus rebus cum remedium adhibere oporteret Romanos Pontifices, factum est, ut ipsi servarent sibi Episco-

porum electiones, ut Ecclesie consulerent, ut dissidia tollerent, ut favorem, & gratiam arcerent, ut ratio haberetur una meritorum (1).

(1) Plenum est corpus Juris canonici dissidiorum, quæ in electionibus oriebantur. Leo X. in *Constit. Primitiva* §. 6. tom. 3. pag. 433. *Bullar.*, quæ complectitur concordata Gallie, ex his causis repetit Episcopatum reservationes, & apposito Innocentius apud Thomassinum tom. 2. lib. 2. cap. 33. n. 5. in fin. inquit, "ne si denno restitueremus vobis licentiam eligendi, de quo Apostolica licentia abutentes Revenentem scholasticæ ecclesiæ, sicut. Argue hæc quidem dissidia, & hæc turbæ, uti ostendit Thomassinus loco max. indicato, ex populi factionibus oriebantur, & interdum etiam in cædes erumpebant, adeo ut in Ecclesiis quibusdam Episcoporum electiones intermittere oportuerit, quod in Ecclesiis Bituricensi, Lugdunensi, Burdegalensi, Carotenensi evenisse constat. Rem hæc testatissimam sicut cano. Concilii Bituricensis anni 1276. col. 574. tom. 14. collect. Labbei, cui præfuit Legatus Pontificius, à quo anathematis poena indicia ex adversus tantorum factorum auctores: "Multitudine populi per iniquitatis filios concita, in electores impetum faciente, electiones ipsæ in nonnullis ecclesiis impediuntur, tolluntur &c." Alios quoque poenas constituit hæc Synodus contra eorum criminibus reos, quæ poena in Concilio Auticensi anni 1279. renovata suat col. 602. tom. 14. collect. Labbei.

§. X. Neque vero Summi Pontifices aliquid de alieno jure usurparunt, uti jactant homines in Sedem Apostolicam male animati, sed potius repetere jus suum, quod Ecclesie sollicitudo, ac ratio temporum repetere cogebat. Nam initio jus constituendi Episcopos, uti demonstratum supra est, proprium erat Pontificum Romanorum, qui deinceps eligendi potestatem concesserunt Synodis Provincialibus, Clero, Metropolitans, Capitulis Canonico-rum. Cum hi omnes concessa sibi potestate abuterentur, cum leges in electionibus observandas despicerent, cum in iis ambitio, simonia, studia partium, cætera hujuscemodi dominarentur, consequens erat, ut creatio Episcoporum ad eum rediret, in quo jus hoc semper hæserat, & à quo

potestas omnis in inferiores derivata fuerat (1). Ita jure devolutionis (2), justissimisque de causis integrata est vetus disciplina, per quam Summus Pontifex suo jure Episcopos constituerebat.

(1) Consula Benedictum XIV. *Const. In postremo* 64. §. 13. ejus *Bullar. tom. 2. pag. 305. edit. Venet. 1748.*

(2) Jus devolutionis secundum receptam ubique doctrinam egregie declarat Thomassinus *Respons. ad var. Scrip. anonym. præmiss. tom. 3. oper. de Veter. & nov. Eccles. disciplina.* "Ubi jus, inquit, ab inferiori ad Superiorem devolvitur, varbi gratia à Capitulo ad Episcopum, ab Episcopo ad Metropolitanam, Metropolitano ad Primatem, non accipit ab inferiori, non usurpat in inferiorem Superiorem, non facit inferiorem inferiori Superior, non repetere potest à Superiori inferior. Ratio porro, ita potius potestatis alicujus oppido magnificentissimus est. Solemne est enim, jura omnia ad Superiores ab inferioribus devolvi, & omnium prorsus spiritualium Potestatum jura ad Summum Pontificem devolvi posse, quia summus omnium vertex est. Nec flocci ergo facias jus devolutionis, quo splendidius aliud vix fingi potest. Si autem hæc jura à Conciliis provincialibus ad Romanum Pontificem devolvuntur, quia summus omnium vertex est; perperam ergo inde inferunt, quod ea ex sese non habeat, quod ea usurpet, quod contrario usu possit amittere." Scripserat autem paulo supra "non ergo eam potestatem à Conciliis provincialibus vel accepit, vel extorsit, Romanus Pontifex; sed quam semper habuerat, tempor alicubi exercuerat, eam superstantibus Conciliis provincialibus cepit ubique terrarum solus exercere."

§. XI. Initio Clemens V. Sedis Apostolicæ reservavit Ecclesiis, quarum Episcopi in Romana Curia decedunt (1). Benedictus XII. præter Episcopatus in Curia vacantes, alias etiam fecit reservationes (2). Denique post editas regulas Cancellariæ generatim Summo Pontifici servata est electio, & collatio omnium Cathedralium Ecclesiarum.

(1) *Extrav. Etsi in temporalium de Præben. int. communit.*

(2) *Extrav. Ad regimen eod. tit.*

§. XII. Ob hanc rem turbæ in Ecclesia factæ sunt, quas sustulerunt *concordata*, hoc est pacta conventa inter Sedem Apostolicam, & potentissimos Europæ Principes. Nicolaus V. ita cum natione Germanica rem composuit, ut in Germania Episcopi à Canonicis eligantur, servata Summo Pontifici eorum confirmatione (1). Leo X., abrogata pragmatice sanctione, quam ediderat pseudo-concilium Basileense adversus Pontificias reservationes, Galliarum Regi permisit nominationem idonei viri, qui tamen à Summo Pontifice in Consistorio creandus esset Episcopus Ecclesiæ, ad quam fuerat nominatus (2). Denique alia etiam inita sunt pacta, sive concessa Indulta, & privilegia Regibus Hispaniarum, Lusitanie, Pannoniæ; aliisque Principibus, qui nunc ad cathedrales Ecclesias ditionum suarum vel nominationem habent, vel præsentationem, vel supplicationem, ut Pragmaticè loquuntur, pro viris idoneis, & Episcopatu dignis (3).

(1) Concordata Germaniæ à Nicolao V. probata fuerunt in Bulla *Ad Sacram. t. tom. 3. par. 3. pag. 61. Bullar.*

(2) Vide Leonis X. Bullam *Pastor æternus* 21. tom. 3. par. 3. pag. 435. & *Idem Bullar. ed. cit.* quæ abrogatur Pragmaticæ sanctioni, & Bullam *Primivota* pag. 435., quæ comprehendunt pacta conventa inter Leonem X., & Franciscum I. Galliarum Regem.

(3) Consule Rigani. *Ad Regul. 2. Cancellar. §. 1. per tot.*, ubi omnia inter Sedem Apostolicam, atque Europæ Principes pacta conventa, eisque concessa Indulta, & privilegia accurate recensentur.

§. XIII. Pertinent hæc ad Episcoporum electiones. Prælati autem ceteri vel sæculares, vel regulares, aut nominantur à Principibus, ut eos Pontifex confirmet, vel eliguntur à collegio illorum, quibus præficiuntur.

§. XIV. Electio canonica esse debet, ut vim habeat; atque ut canonica sit, duo præsertim spec-

rare decet, primum, qui eligere, alterum, qui eligi possint. Omnibus, qui sunt è gremio capituli, jus est eligendi, & cunctos, qui eo jure frui possunt, vocare decet (1), ne si aliquis prætermisus est, querelam proponat suam, ut electio irrita declaretur (2). Absentes vocantur per litteras, nisi in remotis locis commorentur (3); nemo invitus interesse cogitur electioni (4), & qui interesse nequit propter justum impedimentum, recte suffragium suum committit uni ex canonicis, vel etiam extraneo, si capitulum consenserit (5).

(1) *Cap. 18. 35. de Elect.*

(2) Quod si absens ratam habeat electionem vel expressit verbum, vel silentio suo, ea maiore vi citatur *cap. 18. de Elect.*

(3) *Cap. 18. et 28. de Elect.*

(4) *Argum. cap. 6. de Privil.* Verum si interit Ecclesiæ, vel consuetudine, aut statuto inducitur, ut, quod omnia non impedit ad faciendam electionem venire debeant, eos omnes venire oportet *Schmalzgrueb. Jus eccl. lib. 1. par. 2. tit. 6. §. 7. num. 22.*

(5) *Cap. 22. §. Illud autem de Elect.* Quis etiam plures constitui possunt procuratores, ut tamen unus eorum tantum suffragium ferat *Cap. 46. de Elect. ut 6.* Verum aliquis nomine alterius, & suo, non debet incipit consentire elidendo suffragia in diversos, sed utrumque debet in unum conferre, nisi ad certam personam eligendam fuerit constitutus *Cap. 46. §. Porro de Elect. in 6.*

§. XV. Carent eligendi jure furiosi, & amentes, in sacris non constituti (1), suspensi (2), qui personali interdieto (3), aut majori excommunicatione tenentur (4), canonici supra numerum (5), carentes ætate, quam statuta postulant (6); denique prohibetur quis semetipsum eligere (7). Quidam etiam ad tempus amittunt eligendi potestatem, & hi sunt, qui inter eligentes laicorum suffragia admiserunt, quæ electio nullius momenti est (8), præterea negligentes eligere intra tempus à jure definitum, & canonicam in eligendo formam contemnentem (9), &

indignum scienter eligentes. Quae potestas, pro ea vice, qua ii deliquerunt, devolvitur ad reliquos canonicos non delinquentes, & si omnes deliquerint, statim delabitur ad Summum Pontificem, si tantum neglexerint ad proximum superiorem (10).

- (1) *Clemens 7. de Aetat. et qual. et ordin. presb.*
 (2) *Confer Schmalzgrueb. loc. cit. §. 1. num. 9. & Pieling Int. Can. lib. 3. tit. 6. sec. 1. num. 30. ubi explicatur genus suspensionis, quae canonicos à jure eligendi repellit.*
 (3) *Vid. Schmalzgrueb. loc. cit.*
 (4) *Cap. Potestatis, et cap. ult. de Cler. excom. ministr.*
 Sed qui tenentur immo excommunicatione licet elgi nequeant, possunt tamen eligere, ut constat ex *Cap. 39. de Elect.*
 (5) *Argum. cap. 54. de Elect.*
 (6) *Cap. 32. eod. tit. in 6.*
 (7) *Cap. 26. de Inrepar., et cap. 7. de Instit.*
 (8) *Cap. 43. de Elect.*
 (9) *Cap. Quia propter eod. tit.*
 (10) *Cap. 41. de Elect., et cap. 18. eod. tit. in 6.*

§. XVI. Ut vero quis creetur Episcopus, exiguntur justae ac legitimi natales (1), & sana religio, & morum virtus, & idonea scientia (2), & Laurea Sacrae Theologiae, Jurisve Canonici, aut publicum alicujus Academiae testimonium, quo ad alios docendos idoneus ostendatur (3). Excluduntur ab Episcopatu minores annis triginta (4), irregulares omnes (5), criminosi (6), excommunicati, suspensi, interdicti (7), qui contra canonum decreta pluribus fruitur beneficiis, quae incompatibilia dicuntur (8), qui alium habet Episcopatum, nisi eo se abdicare paratus sit (9), qui saltem sex ante menses, quam eligatur, sacros ordines non susceperit (10), denique qui scienter elegerit indignum, elgi per triennium nequit (11).

- (1) *Cap. 7. de Elect.*
 (2) *Cap. 13. eod. tit.*

- (3) *Conc. Trident. Sess. 22. cap. 2. de Reform.*
 (4) *Cap. 7. de Elect. Conc. Trident. Sess. 7. cap. 1. de Reform. Quae aetas annorum 30. absoluta esse debet, ut sanctum est à Gregorio XIV. in Constit. Omnis Apostolica 16. §. 9. tom. 1. par. 1. pag. 269. Bullar. ed. cit. In Gallis tamem secundum pacta conventa à Rege nominator ad Episcopatus, qui vigesimum septimum agunt aetatis aequum.*
- (5) *Cap. ult. de cleric. excom.*
 (6) *Cit. Constit. Omnis Apostolica Gregorii XIV. §. 9.*
 (7) *Cap. 8. de consuet., cap. 3. de Aetat. et qual. et oram. presb.*
 (8) *Cap. 54. de Elect.*
 (9) *Conc. Trident. Sess. 7. cap. 2. de Reform.*
 (10) *Conc. Trident. Sess. 22. cap. 2. de Reform.*
 (11) *Cap. 21., et 26. de Elect.*

§. XVII. Episcopi electio facienda est intra tres menses (1), ut plurimum in templo cathedrali, & cum vacua est Ecclesia, adeo irritum sit quidquid, vivo Episcopo, gestum fuerit (2). Lapsa hoc tempore jus eligendi devolvitur ad proximum superiorem (3).

- (1) *Cap. 41. de Elect.*
 (2) *Cap. 36. eod. tit.*
 (3) *Cap. 3. de Supplen. neglig. Praelat.*

§. XVIII. Tribus autem modis, alio praeterea nullo, electio perficitur, per scrutinium, compromissum, & quasi inspirationem (1). Fit scrutinium electis tribus scrutatoribus, quorum est colligere suffragia singulorum, quae certa, & vacua conditione, atque ambiguitate esse debent (2); eaque colligenda sunt secreto, ut plurimum in scriptis, singillatim, non à pluribus conjunctim, justo ordine, ut scrutatores invicem à se ipsis suffragia excipiant, deinde à ceteris secundum ordinem, & praerogativam gradus, quem unusquisque obtinet, diligenter, ut vel ipsi, vel iis praesentibus, tabello in scriptum redigat suffragia singulorum, eaque om. I.

mox publicent, hoc est patefaciant, ut electus censetur, in quem major, & sanior pars capituli consensit (3).

(1) *Cap. Quia propter 42. de Elect.*

(2) *Cap. 2. eod. tit. in 6.*

(3) Ex quo consuevit Canonice, non tantum suffragiorum numerum esse estimandum, sed etiam zeli ad zelum, ut ajunt, & meriti ad meritum collationem esse faciendam monent. Verum nunc ea zeli ad zelum, & meriti ad meritum collatio obsolevit, ac tantum suffragiorum, quæ quidem justa, ac legitima sint, numerus inspicitur, uti observat Giraldus *Exposit. Jur. Pontific. Par. 2. lib. 1. sect. 46. pag. 29. tom. 1.*

§. XIX. Major pars æstimatur, respectu habito ad omnes illos, qui electioni intersunt; & ideo si eorum collegium constet ex. gr. canonicis quindecim, nemo rite electus habetur, nisi octo suffragia obtinuerit (1). Si desit justus hic numerus suffragiorum, nihil agitur, sed electio consequenti die iteranda est, ac tandiu repetenda, donec quis à majori parte eligatur. Absoluta, & patefacta electione, conficitur decretum; quod subscribit eligentes (2), quibus tunc omnis variandi potestas admittitur (3).

(1) *Cap. 48. de Elect.*

(2) *Cap. 20. eod., Can. 9. cap. 2. q. 1.*

(3) *Cap. 21. & 58. de Elect.*

§. XX. Alter modus eligendi est *per compromissum*, quando à capitulo, nemine dissentiente, uni, vel pluribus, etiam extra gremium capituli existentibus clericis (1), electio committitur (2). Potestas compromissarii data, re non integra, revocari nequit, & cum ii, servatis compromissi legibus, idoneum elegerunt, in eum consentire omnes debent, eumque habere Episcopi loco (3).

(1) *Cap. 42. de Elect.*

(2) *Cap. 30. & 33. de Elect.*

(3) *Cap. 8. 30. & 32. eod.*

§. XXI. Denique *per quasi inspirationem* electio absolvitur, cum electores omnes quasi divino spiritali afflari in eum repente feruntur, de quo antea vix cogitaverant.

§. XXII. Electio rite absoluta electo mox offerenda est, ejusque consensus petendus, quem intramensem, ne cadat jure suo, debet emitte (1), & præterea intra menses tres à Superiore petenda est confirmatio (2). Sed Episcopi, & ceteri, qui à Summo Pontifice confirmandi sunt, intra mensem iter arripere debent ad Sedem Apostolicam, & ab ea petere confirmationem vel per se ipsos, vel per idoneum procuratorem, sumpto tempore ad itineris longinquitatem necessario (3).

(1) *Cap. 6. de Elect. in 6.*

(2) *Cit. cap. 6. de Elect. in 6.*

(3) *Cap. 16. de Elect. in 6. Clem. 2. §. ult. eod.*

§. XXIII. Ideo vero desideratur confirmatio, ut in electionis rationem, in mores, atque in merita electi sedulo inquiratur (1). Nam per eam Episcopus consequitur jurisdictionis potestatem (2), quam si exercent ante confirmationem, jus amittet ex electione quæsitum (3).

(1) *Cap. 19. 22. 44. de Elect.*

(2) *Cap. 15. eod. tit.*

(3) *Cap. 17. eod., Cap. 5. eod. in 6. Vide etiam Constit. Romani Pontificis 6. Julii II. tom. 3. par. 3. pag. 265. Bullarii ult. ed. Roman., qua, confirmatis superioribus ea de re Pontificum constitutionibus, cautum est, ut qui Episcopatum adepti sunt in Curia Romana literas Apostolicas intra annum impetrare debeant, atque ut ante eas impetratas Ecclesie administrationem suscipere nequeant.*

§. XXIV. Olim confirmatio à Metropoli fæbat, & cum eam, ut plurimum, statim exciperet consecratio, vix una ab altera distinguebatur, adeout Episcopus utramque simul potestatem & jurisdictionis, & ordinis acquirere videretur. Verum confirmatio, & consecratio duo semper distincta fuerunt, ac semper firmum, immotumque fuit, per illam jurisdictionis, per hanc vero ordinis conferri potestatem. Nunc primum Episcopi ab aliis electi, aut nominati à Summo Pontifice confirmantur, postea eorum consecratio perficitur, uti demonstratum supra est. Cum extra Curiam Romanam electi mores, & cetera scitu necessaria expendantur, *processus* conficitur vel à Nuntio Apostolico, vel ab Ordinario, vel si hic desit, à vicinioribus Ordinariis (1), & inde ad Urbem transmittitur, ubi, curctis diligentissime perpensis, in Consistorio refertur ad Summum Pontificem, quæ *præcenzatio* dicitur, deinde in altero Consistorio iudicium fertur, quæ dicitur *propositio*, quam statim sequitur decretum, quod, consultis Cardinalibus, à Summo Pontifice emittitur (2). Episcopi Italiæ, atque Insularum adjacentium coram Summo Pontifice Cardinalibus, Prelatis, atque aliis Sacræ Theologiæ, & Juris Canonici peritis viris diligenti, atque improvise examine probantur, eorumque processus in Urbe conficitur, antequam Episcopatum obtineant (3).

(1) Cone. Trident. *Sess. 22. cap. 2. de Reform., et Sess. 24. cap. 1. de Reform.*, ubi accuratius rei totius conficiendæ methodus, & ratio declaratur.

(2) Vid. *lit. Constit. Omnia Apostolica* Gregorii XIV., in instructionem editam an. 1677, ab Urbano VIII., quæ est & *Bullario tom. 6. par. 1. pag. 73. Constit. 23.*, ubi etiam traditur ratio, quam servare oportet, cum Regulares Episcopatum consequuntur, & ostenditur, quæ tenenda sit methodus cum extra urbem, quæ nem, cum in urbe processus conficitur.

(3) Vide *Fagnanum in cap. Nisi cum pridem num. 63. de Renunciat.*

SECTIO II.

De Postulatione.

XXV. Quid postulatio sit? XXVII. In quo cum ea conveniat?
XXVI. In quo differat ab electione?

§. XXV.

Cum aliquis eligendus est, qui canonico impedimento laborat, ita ut ejus electio rata firma haberi non possit, rogare oportet eum, cui jus est dandæ veniæ, ut vitium illud, & impedimentum removeat. Quod fit per postulationem, quæ est petitio à collegio Electorum apud majorem potestatem facta ejus, qui ob aliquod canonicum impedimentum eligi non potest; ea vero respicere debet dumtaxat illos, quorum tolli impedimentum solet, & potest, ceteri inutiliter postulantur (1).

(1) *Cap. 1. de Postulat.*

§. XXVI. Differt ab electione postulatio, quod hæc gratiæ ignitur, illa juri; hæc Superiori offertur, qui idoneus non est, ut ab eo vitium, & impedimentum avertat, illa qui est idoneus, ut electus confirmetur; in electione, quæ rite facta est, electores consilium mutare non possunt, possunt (1) in postulatione, antequam ea Superiori offeratur (2); electus consentire in suam electionem potest, postullatus non potest, nisi sub conditione, si eadem rata habeatur; denique electio à majori suffragiorum parte perficitur, postulatio, ut probetur, duas saltem eorum partes desiderat (3).

- (1) *Cap. 53. de Elect.*
 (2) *Cap. 4. de Postulat.*
 (3) *Cap. 3. de Postulat.*

§. XXVII. In ceteris eadem est electionis, & postulationis ratio, & qui eligendi, si etiam postulandi jus habent. Præstat tamen electio postulationi, & ideo si pars capituli aliquem elegerit, pars vero postulaverit, tum postulatio electioni præfertur, cum postulantium numerus duplo major est numero eligentium (1). Postulatio autem, ut electio, examinanda est, & postulantes adire debent Superiorem, qui jus habet confirmandæ electionis. Sed hodie generatim omnes, quibus vel ætas, vel alius Episcopatus, vel quidvis aliud impedimento est, quominus eligi possint, à Sede Apostolica veniam, sive ut pragmatici vocant, *indultum eligibilitatis* impetrare solent.

(1) *Cap. 40. de Elect.*

SECTIO III

De Collatione.

XXVIII. Quid sit collatio?
 XXIX. Episcopus collator beneficiorum suæ dioceseos.
 XXX. Summus Pontifex collator beneficiorum omnium.
 XXXI. Apostolicæ reservationes.
 XXXII. Reservationes clausæ in corpore juris.
 XXXIII. Reservationes Extravaganter.
 XXXIV. Reservationes comprehensæ Bullis Summo-

rum Pontificum.
 XXXV. ad XXXVII. Reservationes Regularum Cancellariæ.
 XXXVIII. ad XXXX. Reservationum discrimen.
 XXXXI. & XXXXII. Annatæ, & carum equitas.
 XXXXIII. & XXXXIV. Cardinales, & Legati à latere quæ beneficia conferantur
 XXXXV. & XXXXVI. Collatio quomodo expeditur

§. XXVII.

Collatio est modus alius, quo Ecclesiasticos Magistratus, & beneficia adipiscimur. Definitur beneficium vacantis ab habente potestatem libere facta concessio. Summo jure collatio dupliciter differt ab electione. Primum, quod electio locum habet in beneficiis, quæ vacua viduam faciunt Ecclesiam, uti Episcopatus, Abbatia, collatio in ceteris; deinde quod electio fit à pluribus; uti sunt collegia Canoniorum, collatio ab uno solum rectissime absolvitur. Sed moribus hominum, & consuetudine factum est, ut quibusdam in locis Dignitates etiam capitulorum electione tribuantur, atque interdum electio dicatur ea beneficii concessio, quæ ab uno conficitur.

§. XXIX. Collator est omnium beneficiorum suæ diocesis Episcopus; sed lex aliqua, sæpe impedimento est, quominus ipse certa beneficia conferre possit. Atque huc spectant Apostolicæ reservationes per quas certorum beneficiorum collatio pertinet ad Summum Pontificem, huc leges, consuetudines, fundationes, per quas certa beneficia vel ab Episcopo cum Capituli consensu, vel conjunctim cum eo, vel alternatim, vel à solo Capitulo conferuntur. Quas fundationes, consuetudines, leges, quæ in unaquaque Ecclesia vigent, tenere, ac servare diligenter decet.

§. XXX. Sed Summus etiam Pontifex, cujus potestatur in omnes dioceses, omnium beneficia conferre potest; & ideo sibi merito quorundam collationes reservavit (1). Eo jure certe usus est S. Gregorius M. (2), quem suspicari non licet jus alienum invadere, & rem non suam arripere voluisse. Sæculo præsertim XII. jus hoc explicatur per triplex genus litterarum (3), quæ conferendi ratio cum minus commoda videretur, satius visum ex litteris consignare certas beneficiorum reservatio-

nes, ut omnes intelligerent, quorum collatio ad Summum Pontificem, quorum ad Episcopos, atque ad ceteros pertineret.

(1) *Papa jure potuit*, inquit Petrus Allacensis de *Eccles. Conc. gen. Rom. Pontif. antor. par. 2. cap. 1. §. unde ulterius tom. 2. opp. Gerionii pag. 945. ed. Antuerpiae 1706.* ordinationes majorum, & electivorum dignitatum, atque collationes aliorum beneficiorum sibi, & Apostolice Sedis reservare, quia hæc antiquissimo jure sibi competeabant. Hæc etiam non solum jure universali administrationis Papalis potuerunt competere, sed etiam ex speciali causa ratione materie subiectæ: ut poro, quis inferioris in suis electionibus, & ordinarii collatores in beneficiorum collationibus abutabatur, & per potentiam laicalem sæpe jure suo non libere uti permittebantur, seu alia, aliqua specialia ratione. . . . Ex quo subsistit, quod cum Sedes Apostolica in præmissis præscriptis, supposito quod Summi Pontifices in hoc abusi fuerint, vel excesserint, non propter hoc est ab eis hujusmodi jus tollendum, sed abusus tollendus, & excessus restringendi sunt. Confer Paulinum *jurispr. sac. tom. 2. lib. 6. tit. 10. cap. 4.*, & Thomassinum *Vet. & nov. Eccles. disciplin. par. 2. lib. 2. cap. 27. & 28.*

(2) Vido S. Gregorium M. *Ep. 8. 79. So. lib. 1. col. 495. 563. Ep. 13. 24. & 37. lib. 2. col. 577. 587. & 599. 2097. & Ep. 14. lib. 4. col. 694. opp. tom. 2. ed. Paris. 1705.* ubi multa hujus rei exempla sunt. Nullam vero indiciam, & nulla conjectura est, unde colligi possit, S. Gregorium primum fuisse, qui eo jure uti coepit. Quintimo cum ipse antiquarum regularum studiosissimus esset, certe dicendum merito est, cum nihil novi indixisset, sed illud tantum egisse, quod ab aliis Pontificibus superioribus ante actum fuerat. Reverti ante Gregorium M. Innocentius I. anno circiter 413. ab Episcopo Naisitano restitui jussit. Prohibyeros à Bonoso, antequam dimitterentur, ordinatos, qui Naisitanae dioceses Ecclesias administrabant *Ep. 16. apud Constantium col. 821. seq.* Caeselinus an. 430. aperte *Sedis Apostolicæ auctoritatem* sanxisse scribit, ut clerici de dignitate dejecti locum suum recuperare deberent *Ep. 14. ad Cleric. & Popul. Constantinopol. n. 7. col. 1126. ibid. Leo M. an. 454. Anatolio Constantinopolitano Antisiti jussit, ut Aetrium de Archidiacono ejus Ecclesie dejectum restitueret, episcopetque Andream, qui ejus locum injuria occupabat Epist. 113. cap. 2. col. 1190. Ep. 132. cap. 2. col. 1262. & Epist. 131. cap. 2. col. 1278. opp. tom. 1. ad Bullerum Venet. 1753. Simplicius anno circiter 475. Gaudensium Aulicissem Episcopum ob illi-*

cius ordinationes, minere sacerdotali, & magna ecclesiasticorum reddituum parte iniecitavit *Ep. 3. ad Flor. apud Labbeum tom. 5. Concil. col. 96. ed. Vni.* Neque multo post Gelasius I. de redditibus Ecclesiarum universis constituit, penamque indixit in Episcopos, qui secus facerent *Ep. 9. ad Epis. Luc. cap. 27. & 28. & Ep. 10. ad Epis. Sicil. eod. loc. col. 321.* Confer etiam eundem Gelasium in *Fragm. ep. loc. cit. col. 349. seq.*, & Synmachum *Ep. 5. ad Cesar. Arlaten. cap. 1. ibid. col. 425.* Mitto cetera generis ejusdem, ex quibus manifestum est, tempore Romanos Pontifices ecclesiasticorum honorum arbitrium, & potentiam habuisse.

(3) Dabantur primum litteræ *monitoria*, quibus nisi pateret Episcopus, adhibebantur *præceptorie*, & si neque ista mos gereretur, mittebantur *executoria*, & simul cum his Executor, cuius erat curate, ut pontificalia mandata exitum consequeretur. Earum mentio est in decretis Innocentii III. & Honorii III. *cap. 30. 37. 38. & 40. de Rescripto.* Non inde tamen constet potest, *præceptorias*, atque *executorias* litteras primum ab his Pontificibus data fuisse, quasi superiores Pontifices rem omnem egerint horratu solum, ac precibus, quæ deinceps in mandata committuntur fuerint. Nam ante hos Pontifices non preces, sed *mandatum*, hoc est *præceptorias* litteras adhibuerat Hadrianus IV. *Ep. 11. ad Theobal. Epist. Paris. Ep. 14. ad Can. S. Crucis Arletan. Epist. 26. ad Godefrid. Epist. Arret. col. 23. & seq. tom. 13. conc. collect. Labbei ed. Venet.*, & Alexander III. in *cap. Si quando de Rescripto*, atque ejus quidem etiam in re potestatem non solum nemo in discrimen revocavit, sed etiam Rex ipse, atque Episcopi agnoverunt. Nam *Ep. 167. ad Decanum & Capitulum Paris. col. 224. est. tom. 13. Concil. Nepot. Meldensis Episcopi Beneficium, aut Dignitatem contulit precibus, ut ipse loquitur, "Carissimi in Christo filii illustris Francorum Regis Reginae quocumque, & aliarum magnarum personarum precibus induerit."* Quid opus verbis est? Quanta, & quam late patens antiquissimis temporibus potestas fuerit Summorum Pontificum in administratione, cura, & distributione reddituum Ecclesiarum, ostendit S. Gregorius M. non solum litteris, quarum supra dicta mentio est, sed etiam *Ep. 12. lib. 5. col. 737. ibid.*, qua iussit, ut Visitatori, quem ipse miserat ad Ecclesiam Agrigentinam, quarta pars reddituum ejusdem Ecclesie unoquoque anno tribueretur, itemque Cassarius Arletanus *Epist. ad Symmachum P. tom. 2. concil. vol. 956. collect. Harlani ed. Paris.*, S. Leo M. *Ep. 17. pag. 85. par. 2. ed. Romæ 1755.*, alique complures. Non in omnibus quidem Pontificis litteris eadem est verborum formula, sed omnes tamen eodem redeunt, ut quiddam ist

litteris comprehensum est, exitum habere debeat. Ordo schismate inter Urbanum VI., & Pseudo-Papam Clementem VII. jus reservationum in discrimen revocari cepit; verum ipse Ludovicus Bavarus in suo, cui favebat, Pseudo-Papa potestatem agnovit reservandi sibi collationem beneficiorum; ubi eumque Ludovicus dominum habebat temporalium, aut, praevaleret armis, Antipapa in spiritualibus praecebat, dignitates, ac beneficia conferrebat; aut narrat Cornelius Zambiet in *Ordo.* apud Martenium *Veter. Scriptor. tom. 5. pag. 187.* Ex quo facile intelligitur, quomodo catholici reservationes, quae à vero Pontifice habent, accipere debuissent. Reverta eas *utiles, et salubres* appellam antiqui Scriptores, qui ea etate floruerunt, quoniam per eas effectum est, ut avertentur mala; & vitia, quae in collationes beneficiorum, atque in Episcoporum electiones irrepserant. Confer Bernardum Guidonum in *Vit. Joani. XXII.* apud Baluzium *Vit. Pape, Avenion. tom. 1. col. 177.* Petrum de Herentalis *ibid. col. 182.* Antorem Anonymum, qui suppar fuit Joanni XXII, in *Cod. Vaticana num. 4869. pag. 9.* & confer etiam acta Cleri Gallicani *tom. 11. pag. 15. ed. Paris. 1710.* ubi, inter ceteras, hanc etiam rationem proposuit Henricus III. Galliarum Rex, cum quidam essent, qui antiquam electionum rationem redintegrari cupiebant. Sed & aliae, exque iustissime fuerint reservationum indocendum causa, ut scilicet Romani Pontifices clericos bene de Ecclesia meritos remunerandi, tum Principibus pro aliquo rogantibus gratificandi, eosque in Ecclesiam propensiores reddendi copiam haberent, atque etiam ut beneficiorum collatione firmior esset Romanae Ecclesiae communitio cum ceteris Ecclesiis, atque ita unitas Religionis, & mutua conspiratio, atque concordia ecclesiastica disciplina conservaretur. Consule Thomassinum *Vet. & nov. eccles. discipl. par. 2. lib. 1. cap. 43. & 46.* & Cl. Zacchariam in *Anti-Febonio par. 2. lib. 5. cap. 3. mem. 8. & seq. tom. 4.* ubi de his reservationibus diligenter, atque erudite disputatur. Notum est de Pontificis reservationibus in Concilio Constantiensi, atque hoc alterum erat caput, quod à futuro Pontifice emendari debebat, uti patet ex *Sess. 40. col. 706. tom. 16. concil. collect. Labbei ed. Venet.* Sed electo Martino V., nihil à Concilio contra illas actum est, imò à Summo Pontifice in ipso Concilio probatae, confirmataeque sunt tum antiquae reservationes, tum Regulae Cancellariae, ac praeterea nova est inducta reservatio mensium, quae regula IX. Cancellariae continetur, uti constat ex *Sess. 43. col. 782. 731. & 1275.*

§. XXXI. Tunc igitur stabilitate sunt reservatio-

nes, quae sane sunt dissimiles ab affectionibus, & hinc alia sunt beneficia, quae reservata, alia, quae affecta dicuntur. Affecta sunt ea, quibus conferendis se miscuit, seu manus apposuit Summus Pontifex; reservata autem sunt, quorum collatio Pontifici expresse servata est. Reverentia Pontifici debita facit, ut nemo conferre possit beneficium affectum, aut reservatum; sed affecta beneficia pro ea tantum vice, reservata perpetuo à Pontifice conferuntur (1).

(1) Praeter jus reservationis, confert etiam Summus Pontifex alienarum dioceseon beneficia *jure devolutivis*, cum scilicet ad eam collatio devenit, & *jure preventivis*, cum prius collationem occupat.

§. XXXII. Reservationes aliae *juris corpore clausae*, & aliae *extra corpus juris* esse dicuntur. *Juris corpore* continetur reservatio, quam sancivit Clemens IV. (1), beneficiorum, quae per obitum in Curia vacua fiunt. Quae reservatio à Bonifacio VIII. traducta deinceps est etiam ad beneficia, quae obtinent Legati, aut Nuntii Sedis Apostolicae, ac ceteri omnes ad Romanam Curiam venientes, vel ab ea recedentes, si in locis Curiae finitimis, hoc est duorum dierum in itinere distantibus ex hac vita migraverint; itemque ad beneficia Curialium, qui se in locum contulerint Curiae finitimae, ibique decesserint, aut Curiam comitantes, dum ea transferuntur, in itinere mortui sunt (2).

(1) *Cap. 2. de Praben. in 6.*

(2) *Cap. 34. ord. ill. in 6.*

§. XXXIII. *Extra corpus juris* sunt reservationes, quae Extravagantibus, quae item Bullis Summorum Pontificum, quae denique Cancellariae Regulae comprehenduntur. Principio Joannes XXII. (1)

confirmavit, latiusque explicavit reservationem, quam fecerat Clemens V.; tum Sedi Apostolicæ reservavit collationem beneficiorum vacantium per prohibitam eorum multitudinem, sive pluralitatem (2). Postea Benedictus XII. superiora confirmans, reservata esse voluit beneficia, quæ vacua sunt, ubi quis Episcopatum est assequutus, ubi alio translatus, ubi motus dignitate, ubi addictus Curie decessit, postremo beneficia, quæ coram Pontifice resignantur (3). Atque hæc reservationes sunt, quæ Extravagantibus continentur (4).

(1) *Extravag. Ex debita 5. de Elect. int. communes.*

(2) *Extrav. Execrabilis 4. de Preben. inter communes.*

(3) *Extrav. Ad Regimen. 13. eod. tit. int. communes. Vide Rigan. ad Regul. v. Cancellar. § 1. num. 38. et seq.*

(4) Extravagantes tum communes, tum Joannis XXII. nunc corporis Juris Canonici partem constituunt; sed quoniam Extravagantium nomine huic corpori interne sunt, pristinam adhuc naturam suam retinere videntur, ideoque in comprehensione reservationis Juris corpore clausæ non dicuntur. Confer Rigan. loc. cit. num. 43. et seq.

§. XXXIV. Bullæ Pontificum Romanorum multas habent reservationes. Nam ad eas spectant beneficia vacantia propter crimen hæreseos (1); beneficia recepta contracta fiducia, sive, ut vulgo ajunt, in confidentiam (2); beneficia vacantia vacua Sede Episcopali (3); Ecclesie parochiales, quæ concursu delate non fuerint (4); beneficia eorum, qui offendunt litigantes, judices, causidicos Curie Romanæ (5); itemque beneficia eorum, qui simulato nomine subeunt examen, ut pro aliis beneficium obtineant, aut pensiones offerunt beneficii obtinendi causa (6); denique beneficia vacantia ex resignatione, in qua observatum non fuit præceptum, quod de ea publicanda à Gregorio XIII. ædictum est (7).

(1) S. Pius V. *Bulla Cum ex Apostolatus 44. tom. 4. par. 2. pag. 340. Bullar. ind. edit. ult.*

(2) S. Pius V. *Bulla Intolerabilis 117. tom. 4. par. 3. pag. 67.*

(3) S. Pius V. *Bulla Smeitissimus in Christo 77. tom. 4. par. 3. pag. 362.*

(4) S. Pius V. *Bulla In conferendis 51. tom. 4. par. 2. pag. 362.*

(5) Alexander VI. *Bulla In eminenti rebus 15. tom. 3. par. 3. pag. 255.*

(6) Paulus IV. *Bulla Inter ceteras 17. tom. 4. par. 1. pag. 340.*

(7) Gregorius XIII. *Bulla Humano via judicio 155. tom. 4. par. 4. pag. 41.*

§. XXXV. Magnus quoque est reservationum numerus in Regulis Cancellariæ. In I. renovantur reservationes duarum, quas memoravimus, Extravagantium ad regimen, & execrabilis; præterea reservantur beneficia, in quibus conferendis non ea servata est ratio, quam Synodus Tridentina constituit. In II. reservantur omnes Ecclesie Cathedralis, & Monasteria consistorialia majoris redditu, quam 200. florenorum auri, & omnia beneficia, quæ vacua sunt Sede Episcopali vacante. In III. ampliuntur reservationes Extravagantis ad regimen & reservantur beneficia, quæ aliquis resignavit, audivit intra tempus vacationis, & concessionis aliorum incompatibilium beneficiorum. In IV. reservantur majores Dignitates post Pontificales in Ecclesiis Cathedralibus, & principes Dignitates in Ecclesiis Collegiatis excedentes redditu decem florenorum auri, non quidem omnes, sed quæ prima sit, sive Decanatus, sive Præpositura, sive alio quovis nomine appelletur; præterea Dignitates conventuales Regulares, quæ in commendam dantur, & perpetuæ sunt; præceptorie quorumvis Ordinum non militarium; denique beneficia Cardinalium (1), & eorum qui vel Summo Pontifici, vel ipsis Cardinalibus familiares famuli fuerint.

(1) Vide Constitutionem Julii III. editam die 12. Decem.

an. 1333. Imprestam post ejus Regulas Cancellarie, qua declaratum est, etiam Cardinales tamquam Pontifici familiares habendos esse.

§. XXXVI. In V. omnia beneficia collectorum, & subcollectorum fructuum Camere Apostolicæ. In VI. omnia beneficia Curialium in itinere decedentium, dum Curia transferretur. In VII. beneficia omnia cubiculariorum, atque cursorum Summi Pontificis. In VIII. Canonicatus, Præbendæ, Dignitates, Personatus, Officia, quæ sunt in tribus Urbis Ecclesiis S. Joannis Lateranensis, S. Petri in Vaticano, & S. Mariæ Majoris (1); itemque beneficia, quæ absentibus, Cardinalibus in eorum titulis vacaverint.

(1) Verum Regula hæc non comprehendit minora beneficia, quorum collatio privilegio Summorum Pontificum ad Cardinales Archiepiscopos, atque ad Capitula pertinet, ut observat Rigantus ad eand. Regulam §. i. num. 13. & seq.

§. XXXVII. Denique in IX. regula reservantur cuncta beneficia, quæ vacaverint in octo mensibus Januarii, Februarii, Aprilis, Maii, Julii, Augusti, Octobris, Novembris. Hæc iis Episcopis, qui in suis Ecclesiis commorantur, beneficii, & remunerationis loco libera (quam tamen postulare debent) sex mensium collatio permittitur, eo quidem tempore, quo resident, ita ut alternis mensibus cum Pontifice dividant collationem, nisi ea beneficia vacent, quæ ex aliis capitibus ad Pontificem pertinent. Relinquantur autem his Episcopis Februarius, Aprilis, Junius, Augustus, October, & December; menses reliqui Summo Pontifici reservantur.

§. XXXVIII. Inter reservationes harum Regularum, ceterasque reservationes, quæ aut juris eorum, aut Extravaganantibus, aut Bullis continentur magnum discrimen est. Nam hæc perpetuam vim habent, illæ autem vim omnem amittunt, decedente

Pontifice, sed paulo post creationem ab unoquoque suscitantur. Quod non ita intelligendum est, ut vacua Sede Apostolica liceat Episcopo conferre beneficia omnia, quæ in Regulis Cancellariæ reservantur.

§. XXXIX. Nam videndum est, cujus generis sit reservatio. Cum adharet rei, hoc est beneficio, cujus generis sunt Regule I. II. III. IV. & VIII., cum item pertinet ad certam personam, cujus officium reservationem inducit, quo spectant Regule V. VI. VII., etiam mortuo Pontifice manet reservatio. Itaque nullum ex his beneficiis conferre potest Episcopus, exceptis illis, quæ curam habent animarum, quæque vacua Sede Apostolica ab Episcopo recte conferuntur, ne quid interim, dilata collatione, populus accipiat detrimenti (1).

(1) Cap. 33. de Præben. in 6.

§. XXXX. Quare propter obitum Pontificis tantum reservata esse desinunt beneficia, quæ ad tempus conferendi pertinent, quæque Regula IX. continentur. Verum hæc etiam beneficia ut recte ab Episcopo conferantur, expedienda est collatio, cum vacua est Sedes Apostolica; nam electo Pontifice, confirmatisque Regulis amittit Episcopus conferendi facultatem, eaque redit ad Summum Pontificem (1).

(1) Regula LXVIII. Cancellariæ.

§. XXXXI. In conferendis beneficiis exigit Sedes Apostolica unius anni redditus, si beneficia sint majora, sive consistorialia, ut Archiepiscopatus, Episcopatus, & similia; dimidium autem fructuum unius anni, si beneficia minoræ sint, & ejus redditus singulis annis summam superent 24. ducatorum auro- rum, quos vocant *de Camera*; quæ annata, & medietate annate nuncupantur (1). Earum usus in Eccle-

siis quibusdam antiquissimus est (2); sed quo primum tempore hædem Romana Ecclesia uti cœperit, non satis exploratum est (3).

(1) De annatis agit in *Bulla Decet Romanum* 7. Pauli II. tom. 3. part. 3. *Bullar.* pag. 126., in *Bulla Apostolica* 4. Innocentii VIII. tom. 3. pag. 100., in *Bulla Incumbentia* 16. Pauli IV. tom. 4. part. 1. pag. 339., in *Bulla Apostolica* 46. S. Pii V. tom. 4. part. 2. pag. 369., in *Bulla Camera nostræ* 23. Sixti V. tom. 4. part. 1. pag. 213., in *Bulla Altæ* 46. Urbani VIII. tom. 3. part. 7. pag. 222., in *Bulla Postquam* 82. Clementis V. tom. 7. pag. 146.

(2) Consule Thomassinum *Vet. & nov. Eccles. disciplin.* part. 3. lib. 2. cap. 48. num. 1. & seq., & Natalem Alexandrum *Histor. eccles. disert.* 9. de annatis art. 1. pag. 487. tom. 9. ed. Venet. an. 1776., à quibus multa ea de re exempla afferuntur.

(3) Multi tunc viri docti, & graves, qui annatas inductas putant exemplo Legis veteris, quæ Levite Summo Sacerdoti decimas decimarum solvere jubebatur *Nom. XVIII.* Nam quemadmodam lege nova Romanus Pontifex Summus Sacerdos est, ac totius Ecclesie caput, ita æquum est, quod ei ab Episcopis, & Sacerdotibus aliquid periculator; quo ipse consilium decenti tuitioni sui, atque omnes agnoscant primatum, quem habet in Ecclesia universa. Ita tunc Legatis Principum Germanicæ qui de annatis conquerebantur, responsum scribit Pallavicinus *Histor. Concil. Trident. lib. 2. cap. 8. num. 2.* Confer D. Thomam 2. 2. quest. 87. art. 4., Petrum Alliaceum in *tract. de Auctor. Eccles. &c.* par. 2. tom. 2. opp. *Gersonii* pag. 943. ed. Antuerpiæ 1708., Baronium *ad an. 1356.* num. 19. pag. 105. tom. 19. ed. Lucae, Raynaldum *ad an. 1399.* num. 12. pag. 50. tom. 8. ed. Lucae. Annatarum utrum in Ecclesia Romana antiquissimum esse constat; sed quo primum tempore inductæ expositi, certo definiti non potest. De Clemente V. narrat Matheus Westmonasteriensis *Flor. Histor. ad an. 1306.* pag. 414. ed. Francofurti 1601., & Thomas Walsinghamus *Insula. Neutrie in Angliæ. Hiberniæ &c.* pag. 497. & 498. ed. Francofurti 1602., cum ad duos tredecim annos beneficiarum, quæ in Apulia vacarent, annatas exterrasse. Similiter Joannes XXII. legem edidit de annatis ad eorum tempus solvendis ex omnibus beneficiis *Extra. 10. & 11. de Practic. & dignit. in communem;* & post obitum Gregorii XI. Camera Apostolicæ magna vis pecunie ob non solutas annatas debebatur, ut tra-

dit Thomassinus *part. 3. lib. 2. cap. 19. num. 3.* Denique Bonifacius IX. perpetuum ea de re legem edidit, modumque constituit, qui nunc pro solvendis annatis obinet; atque hinc ipso Pontifex annatarum auctor à quibusdam habetur, licet ex vetera multo antiquiores sint, uti ostendunt Spondanus *ad an. 1399.* num. 1., & Raynaldus *ad eundem annum num. 12. pag. 50. tom. 8. ed. Lucae.*

§. XXXII. Hoc unum constat, pervertustum esse annatarum usum in Ecclesia Romana, atque earum exigendarum causas esse justissimas, ac prope necessarias. Nam à Romanis Pontificibus multa, & gravia ferenda sunt onera, ut open ferant Principibus adversus hæreticos, atque infideles, cujus rei monumenta certa in historiis extant, ut in longinquas regiones mittant viros ecclesiasticos amplificandæ causæ religionis, ut pauperibus, atque ad Christi fidem venientibus opitulerent, ut denique rebus consulant Ecclesie universæ (1). Hinc cum sæpe de annatis actum, quæsitumque fuisset, nihil adversus eas constitutum est, sed firmæ, immotæque sunt relicte, omniaque explosa, & rejecta, quæ contra ipsas proponebantur (2).

(1) Hic de causis, quas nemo non intelligit esse justissimas, exiguntur annatæ; ex quo patet, quam gravis sit error illorum, qui aliquod simoniæ vitium in his latere existimant, quasi propter electionum confirmationem uti beneficiarum collationem exigant. In hoc errore resistendo frustra à nobis opera terretur, cum id multi præsterint graves, & intelligentes viri, quos ne singulos recenseamus, indicabimus Thomassinum *Vet. & nov. eccles. disciplin.* par. 3. lib. 2. cap. 48. num. 1., & Natalem Alexandrum *Histor. eccles. sac. XV. & XVI. disert.* 9. de annatis art. 3. pag. 400. tom. 9. ed. Venet. 1776. Confer etiam Fagnanum in *Cap. Præterea 1. Ne Prælati vires suas &c.* & Zaccariam in *Anti-Ebrosio* par. 2. lib. 5. cap. 3. num. 1. & seq. tom. 4., qui de annatis agunt copiose, & diligenter.

(2) Actum de annatis fuit in Concilio Constantiensi, cum quidam essent, quibus ex minime probarentur, Nationis Gallicæ Deputati, ut inquit Natalis Alexander loco mox indicato, simoniæ notam annatis afflixerant errore facti, quia
Tom. I. Mm

propter confirmationem electionum, & promotionum ad ecclesiasticas dignitates sacrum illud tributum exigi sunt arbitrari. Sed nemo Gallicanae Ecclesiae tribuat, quod nationis Gallicanae, Disputati contra annatas apud Constantiense Concilium scripserunt, cum florentissimam illam Ecclesiam sustinentes non representarent, nec Petrus de Alliaco, & Joannes Gersonius, praecleari ejusdem Ecclesiae, & Academiae lumina, alique Praesules, & Doctores annatas simoniae damnarent.¹⁶ Ille de auctoritate querele ad Concilium delatae fecerunt, ut *Sess. 40.* etiam annatae describerentur inter cetera, quae futuro Pontifici emendanda proponerentur. Martinus V., qui *Sess. 41.* Pontifex creatus est, multa emendavit *Sess. 43.*, sed nihil contra annatas constituit, imo vero declaratum est, quod ceteris fuerat satisfactum, uti patet ex ipsa *Sess. 43. col. 721. tom. 16. collect.* Labbei *ed. Venet.* Quia in Ms. codicibus Cardinalis Capranica, & Vindobonensis, qui appendicis loco Constantiensis Concilii acta adjuncti sunt *ib. col. 723. descr. 4., & col. 728. descr. 15.* habetur haec: "Roemano Pontifici, & S. R. E. Cardinalibus, pro illarum substantiatione, rebus Romanae Ecclesiae stantibus, ut sunt, non videtur aliter posse provideri, quam hoc usque factum est, salicet per beneficia, & communita servitia, quae vacantibus nuncupantur." In Concilio Basiliensi *Sess. 12. s. 17. concil. collect.* Labbei *col. 277.* rogatus est Summus Pontifex, ut annatas tolleret, cum passiculi fuisset concilii Patres, sese daturus operam, ut aliud annatarum loco obtrineret. Sed cum deinceps nihil ea de re praestitisset concilii Patres: Summus Pontifex retinuit, quas antea percipiebat. Eiusdem concilii Patres cum male animati essent in verum Pontificem Eugenium IV., a quo Synodus revocata fuerat, annatas sustulerunt *Sess. 21. ibid. col. 317.*, sed postea *Sess. 42. ib. c. 418.* annatas, quas in legitimo Pontifice condemnaverant, dederunt Pseudo-Papae Felici V., cujus partes tuebantur. Alia advenit annatas edite sunt leges in Sanctione Pragmatica; sed ea subtili pacis conventu inter Leonem X., & Franciscum I. Galliarum Regem, cautam est, ut interire essent collationes beneficiorum, quorum veri redditus designati, ac patefacti non fuissent. Etiam ad Concilium Tridentinum querele contra annatas delatae sunt; sed Concilii Patres omnibus satisfecerunt, atque annatarum aequitatem clarissime demonstrarunt, uti narrat Cardinalis Pallavicinus in *Histor. Concil. Trident. lib. 2. cap. 8. num. 7. & seq.* Contra etiam Pii IV. responsa ad Germanorum de annatis quereles apud Raynaldum *ad an. 1563. n. 44. tom. 15. pag. 370. edit. Lucae 1756.*

§. XXXIII. Etiam Cardinales, & Legati a latere fruuntur jure conferendi beneficia, quae vacaverint in eorum titulis, atque Episcopatibus suburbicariis, aut in provincia, in qua legationis munus exercent. Atque hi beneficia conferunt quovis mense, cum non obstringantur alterna illa mensium divisione, quae profluit ex regula IX. Cancellariae; & Legatus quidem a latere in provincia sua primus occupare potest collationem beneficiorum, quae ad Episcopum pertinent, ita ut si ab utroque idem beneficium collatum sit, potior habeatur collatio, quae antiquior est (1).

(1) *Cap. 6. de Offic. Legat., Cap. 31. de Præben. in 6.*

§. XXXIV. Omnes Cardinales habent a Summo Pontifice facultatem, sive, uti vocant, indulgentiam (1) conferendi beneficia, quibusdam exceptis (2), quae vacua sunt in suis Titulis, Ecclesiis, Cathedralibus, Diocesisibus, Abbatibus, & Monasteriis sibi commendatis, laxato vinculo Regularum Cancellariae. Verum ut in suis Titulis, atque Episcopatibus suburbicariis conferre ipsi beneficia possint, in Curia Romana commorari debent (3), quoniam absentes eo jure carent, nisi illud peculiari beneficio Summi Pontificis impetraverint (4). In tribus autem Basilicis S. Joannis Lateranensis, S. Petri in Vaticano, & S. Mariae Majoris, quae inter Cardinalium titulos minime recensentur, Cardinales Archipresbyteri minorae conferunt beneficia, etiam si absentes a Curia reperiantur (5).

(1) Indulgentiam, quod singulis Cardinalibus a Summo Pontifice dari solet, late explicat Rigantius *ad Regul. 8. Cancell. §. 1. fere per tot.*

(2) Excipiuntur majores Dignitates in Cathedralibus, & Principes Dignitates in Collegiatis Ecclesiis, aliaque beneficia, quorum collatio ad unum Pontificem pertinet, & de quibus late agit Rigant. *ad Regul. 1. Cancell. §. 4. num. 15. & seq.*

ad Regul. 4. §. x. num. 28. & §. 3. num. 24. & seq.

(3) Vid. Rigant. ad Regul. 2. Cancell. §. 1. num. 44. & seq. & num. 144. & seq. ubi ostenditur, quæ proprie Curia Romana sit, in qua Cardinalis commorari debet, ut beneficia conferat, quæ in suo Titulo, sur Episcopatu suburbicario vacant sunt.

(4) Quædam hujus generis exempla numerat Rigantius loc. cit. num. 142.

(5) Vid. Rigant. loc. cit. n. 27. & seq. Verum collatio minorum beneficiorum in tribus Urbis Basilicis pertinet etiam, ut diximus, ad capitula, quæ de re videndus ipse Rigantius loc. cit. num. 13. seq.

§. XXXV. Collatio, sive ab Episcopo fiat, sive à Summo Pontifice, sive ab ejus Legato, aut Cardinali, non viva voce, sed scripto fieri debet. Pontifex dat diplomata, quæ Bullæ dicuntur, quæque à pluribus Datarie & Cancellarie ministris obsignantur. Earum alie dicuntur *in forma gratiosa*, alie *in forma dignum*, alie demum *in forma Commissaria*. Litteræ *in forma gratiosa* dantur ad clericum, qui sui Episcopi exhibitio testimonio beneficium obtinuit, easque veram secumferunt beneficii collationem. Litteræ *in forma dignum*, quæ ita appellantur, quod ab eo verbo exordiuntur, locum habent, cum illud Episcopi testimonium, ex quo pateat idoneum esse clericum, in medium allatum non fuit; propterea mittuntur ad Episcopum, cujus esse debet certo clerico beneficium attribuire, postquam ipse, facto periculo, dignus, & idoneus repertus est. Denique *in forma Commissaria* conceduntur litteræ, cum clericus illud quidem dedit Episcopi testimonium, sed multa adhuc ab se narrata Summo Pontifici, ut beneficium consequatur, demonstrare debet coram designatis *Exaquatoribus*, vocatis omnibus, quorum interest. Atque hæ litteræ non veram collationem continent, sed tantum *mandatum*, ut ajunt, *de conferendo*.

§. XXXVI. Episcopus etiam publico instrumento, eoque ab ejus Cancellario obsignato complectitur beneficii collationem. Ubique mentio fit de natura, atque redditibus beneficii, de tempore, ac modo, quo illud vocaverit, de meritis ejus, qui idem postulat.

SECTIO IV.

De Institutione, & Jurepatronato.

XXXVII. Institutionis definitio.

XXXVIII. Juspatronatus. Unde doctum Patroni nomen?

XXXIX. Juspatronatus concedendi causæ, ejusque origo.

I. & II. Jus patronatus vel ecclesiasticum, vel laicæ

le, vel mixtum.

LII. Reale, vel personale, itemque hereditarium; vel penitentiom.

LIII. & LIV. Quomodo acquiritur?

LV. ad LVII. Quomodo transferatur, & quomodo à pluribus presentatio fiat?

LVIII. Quomodo amittatur?

§. XXXVII.

Postremus modus, quo Ecclesiasticos Magistratus, & beneficia consequimur, est Institutio, quæ definitur beneficii concessio facta ad presentationem ejus, qui habet juspatronatus (1). Quare duo hic necessaria sunt, ut quis beneficium obtineat, Institutio, & Presentatio. Hac ad Patronum pertinet, cujus est designare, & offerre clericum; illa ad Episcopum, cujus est designato clerico beneficium tribuere, modo nihil obstat, cujus causa repellendus videatur (2).

(1) Institutionis vocabulum latius interdum accipitur, adeo ut etiam collationem comprehendat, eaque est institutio, quæ libere appellatur. Proprie tamen, ac striete institutio pertinet ad beneficia juspatronatus, ac de ea nos hoc loco disserimus.

(2) Cap. ult. de Instit. in 6., Concil. Trident. Sess. 7. cap. 23. et seq. 23. cap. 9. de Reform.

§. XXXVIII. Est autem juspatronatus jus presentandi clericum instituendum ad ecclesiam, vel beneficium vacans. Quae presentatio nobilissimam facit, ac praecipuam juspatronatus partem, quamquam ipsum & minora quaedam jura comprehendat, uti sunt jura alimentorum, sepulturae, sedis, processionsis, thuris, & cetera, quae honorifica appellantur (1). Qui his juribus fruitur Patronus dicitur, sive quod patrocinium Ecclesiae praestare debet, sive quod olim dominus fuerit earum rerum, ex quibus Ecclesia edificata est (2).

(1) Cuncta haec jura ut una definitio comprehendat Franciscus de Roye in *Prælegom. ad tit. de juspatron. cap. 1.* juspatronatus definit jus, quo fundatori alicujus ecclesiae in ea competenti. Verum & in Jure Civili juspatronatus, quod manusmissor in liberum habet, multis constat, puta successione, operis, obsequii, atque officii; & immo jus successione, quod praecipuum est, per eminentiam juspatronatus appellatur. Ipse Franciscus de Roye peculiari libello *de Juribus honorificis Patronorum* diligenter disputat.

(2) Originem hujus nominis quidam referunt ad aetatem S. Gregorii VII., quidam etiam ad ea tempora, quibus Gregorius collectio edita est. Sed eam antiquiorem esse demonstrat Franciscus de Roye in *Prælegom. ad tit. de Juspatr. cap. 1.*

§. XXXIX. Propterea Sacri Canones templorum, altarium, beneficiorum fundatores, eorumque liberos, & heredes praecipuis quibusdam juribus, honoribus, & privilegiis donarunt, ut erga illos se gratos praebent, ceteri autem pari ad bene de Ecclesia merendum voluntate excitarentur (1). Hinc nomina, & elogis Fundatorum in Ecclesiis recitata, sacrisque dyptychis inscripta fuisse constat (2); hinc eorum nomina Ecclesiis imposita (3); hinc datum jus designandi, & offerendi clericum, qui beneficium adipiscatur; hinc reliqua concessa jura, quae honorifica appellari diximus (4). Omnium tamen maximum, ac praecipuum est jus offerendi, seu presentandi Epis-

copo clericum, qui institui, & creati debeat Rector templi, seu beneficii, ad quod presentatus fuit; de quo quidem jure agendum nobis hoc loco est.

(1) Integer Canon 38. Concilii Toletani IV. apud Labbeum *tom. 6. col. 1462. ed. Veron.* quem mancum, & multum Gratianus habet in *can. 30. caus. 16. q. 7.*, cuius aperte significat, Ecclesiam jura illa Patrona concessisse, ut se erga ipsos gratam praebere. Nam de patrono ad inopiam redactis inquit: "praebendum est & sacerdotibus vitae solatium indigentibus, & maxime his, quibus restituenda vicissimdo est." Et in fine quanto magis his consulendum est, quibus restitutione facta debetur. Juxta haec retributio, et vicissitudo praecipua fuit juspatronatus inducendi ratio.

(2) Concilium Emeritense *can. 19. col. 522. apud cit. Labbeum tom. 7.* S. Paulinus *Ep. 32. col. 195. ed. Veron. 1736.* Sidonius Apollin. *lib. 2. Ep. 10. et lib. 4. Ep. 18. pag. 1086. et 1097. to. 6. Biblioth. PP. Lugdun. 1677.*

(3) Ita Titulus Equitum, Titulus Domast, Titulus Lucinae, aliaeque complures Ecclesiae a suis Fundatoribus nomen acceperunt. Videt. F. Florens *tract. de Juspatr. in Praefat. pag. 324. tom. 2. opp. ed. Norimberge 1716.*

(4) Jus presentandi concessum est Fundatoribus à Conc. Aquisano I. *c. 10. col. 1785. t. 1. coll. Harduini*, quem canonem non multo post confirmavit II. Arelatensis Concilii Patres *can. 36. tom. 2. col. 776. ibid.*, postea Nicolaus II. utrumque renovavit apud Gratianum *can. 1. caus. 16. q. 3.* Ipsius quoque juris meminit Zeno Imperator in *L. 25. de Sueris. Eccles.*, atque etiam Justinianus. Nam *Novella 57.* probat Zeonaei constitutionem, & *Novella 127. cap. 19.* confirmat idonei clerici presentandiam, & nominationem, sicut & Pelagius Pontifex in *can. 31. c. 16. q. 1. & in can. 2. c. 18. q. 2.* Haec etiam confirmata sunt à Concilio Toletano IV. & IX. in *can. 30. & 32. c. 16. q. 7.* ac Patrono ad inopiam redacto ex Ecclesiae bonis alimenta tributa sunt. Postremo honorem quoque processionsis addidit Clemens III. in *cap. 25. de Juspatr.* Neque enim audiendi sunt, qui jus hoc Patronis multo ante tributum putant à Gelasio Pontifice in *can. Prigentis & can. Pse monit. c. 16. q. 7.*, quoniam hi canones longe aliud significant, uti ostendunt F. Florens *tract. de Juspatr. in praefat.* & F. de Roye *de Jurib. honorif. lib. 1. c. 7.* Baroniis *ad art. 45. n. 23. t. 8. pag. 180. edit. Lacæ* memorat piam mulierem Basam, quae Andream acce-

sive, ac pastorem efficit, & profectum monasterii, quod ab ea fuerat adificatum.

§. L. Juspatronatus vel est ecclesiasticum, vel laicale, vel mixtum. Ecclesiasticum est, quod Ecclesia, vel clericus habet titulo ecclesiastico; laicale, quod ex bonis laicorum constitutum est, quodque ad aliquem pertinet laicali titulo; ex gr. agnationis; hereditatis; mixtum, quod ex ecclesiasticis, & laicalibus bonis conflatum est, atque ita ad laicos, & Ecclesiam pertinet, ut non alternatim, sed simul ab utrisque fiat presentatio. Laicus ad presentandum habet quatuor menses, ecclesiasticus menses sex, uterque à die cognite vacationis (1). Laicus, cui brevius conceditur temporis intervallum, quo presentationem expediat, potestatem habet variandi, offerendique alium; Ecclesiasticus ea facultate caret, quoniam in eligendo clerico, quem offerat, & laico peritior esse censetur, & longiori deliberatione accuratius ferre iudicium debet (2).

(1) Cap. 22. & 67. de Jurepatr., cap. ult. §. ult. eod. in 6.

(2) Quae variandi potestas, quam laicus habet, in eo est posita, ut ipse facta presentacione alium similiter idoneum clericum nominare possit *cumulative*, ut ajum, non *privative*, hoc est alium adungere illi, quem pridem nominaverat, non cum rejiciat cap. 5. et 22. de Jurepatr. Tunc autem cum aequo idonei sunt clerici, quis eorum alteri preferatur, iudicio Episcopi relinquitur, ut inquit Lucius III. c. 11. cap. 24. Verum cum ecclesiasticum est juspatronatus, in quo patronus variandi facultatem non habet, qui primo presentatus est, modo sit idoneus, institui debet. Similiter si laicus Patronus clericum obtulit non idoneum, propter suam, quam habet, variandi facultatem, alium offerre potest; sed ecclesiasticus, qui sciens prudens id fecit, pro ea vice amittit juspresentandi. Confer Benedictonem XIV. de Synod. Diaeces. lib. 12. c. 7. n. 64. & Giraldum Exposit. jur. Pontific. par. 1. lib. 3. tit. 38. sect. 179. tom. 1. p. 3. 393.

§. LI. Lapsa tempore, quod ecclesiastico, aut laico Patrono concessum est, neque exacta presentacione, transit ad Episcopum potestas conferendi beneficium suo arbitrato (1). Mixtum autem juspatronatus naturam utriusque sequitur, ac semper illud sibi vindicat, quod in altero fuerit optimum. Itaque est in eo tum variandi potestas, tum spatium sex mensium ad faciendam presentacionem, quorum alterum laicalis, alterum juspatronatus ecclesiastici proprium est.

(1) Cap. 3. de Jurepatr.

§. LII. Est item juspatronatus reale, quod inhæret rei, prædio scilicet, aut castro, & cum re defertur ad ejus possessorem; & personale, quod non rei est adjunctum, sed certis adscriptum personis, hoc est patrono, ejusque heredibus, aut descendentibus. Denique jus patronatus est hereditarium, quod simul cum hereditate sive, testamentaria ad heredes defertur, & agnatum sive legitimum, sive familiare, quod transit ad eos, qui sunt ex familia, sive agnatione; præterea mixtum ex utroque, quod etiam vocatur *ex pacto*, & *providentia*, quodque ad eos defertur; qui sunt heredes simul, & successores legitimi, adeo ut nemo illud sibi asserere possit, nisi ostendat, esse se heredem, atque à testatore descendentem.

§. LIII. Acquiritur juspatronatus per constructionem, si quis videlicet rei suo Ecclesiam adificavit (1); per fundationem, si quis fundum ad Ecclesiam construendam præbuit; per dotacionem, si quis dotem dedit aptam, & idoneam, per quam consultum sit sumptibus, quos Ecclesia conservatio, & Ministri postulant (2). Qui hæc tria unus præstitit, is unus quoque patronus efficitur; at cum alter Ecclesiam excitavit, alter fundum, & alter dotem dedit, omnes juspatronatus consequuntur.

tur (3) modo cum Episcopi consensu edificata Ecclesia fuerit (4).

(1) *Can. 26. §. 1. 2. 3. c. 16. §. 1. cap. 25. de Jurepatr. Conc. Tridentinam Sess. 14. cap. 12. et Sess. 21. c. 9. de Reform.* Atque hæc quidem, quam sequimur, canonum opinio est; quod tribus hæc modis, constructione scilicet, fundatione, dotatione acquiratur juspatronatus, adeo ut si tres fuerint, quotum alter ecclesiam pro suo edificaverit, alter fundum, alter dotem dederit, omnes juspatronatus consequantur. Quidam tamen suat, qui fundi donatione illud acquiri negant, agentes, fundationem, quam canones memorant, esse constructionem, non fundi donationem, & aliquem esse vix posse, qui in alieno fundo ecclesiam edificet. Quæ sententia est Francisci de Roye *ad tit. de Jurepatr. cap. 13.* Van-Expellii *Jus Eccles. univers. par. 2. lit. 25. cap. 3. num. 6. et seq.*, & aliorum quorundam. Ego facile do, & concedo, interdum constructionem cum fundatione confundi, atque omnes, ut plurimum, in suo, non in alieno fundo ecclesiam edificare. Sed si quis in alieno edificet, cur non acquirere debet juspatronatus, qui fundum dedit, sine quo Ecclesia edificari non potest? Neque certum est, quod canones, qui de fundatione loquuntur, omnes ad constructionem referendi sint; imo vero in *Can. 4. caus. 18. §. 1. satis perspicue jus presentandi possessionis domino adscribitur.*

(2) Non omnium tamen dotationem, aut constructionem satis esse ad acquirendum juspatronatus, perspicue docet Synodus Tridentina *tit. Sess. 24. cap. 9.* cum statuit, ut Patronatus quicumque, & acquisitis à quadraginta annis citra; & in futurum acquirendi seu ex augmento dotis, seu nova constructione, vel alia simili causa, etiam auctoritate Sedis Apostolicæ ab eisdem Ordinariis, uti delegatis, ut supra, qui nullus in his facultatibus, aut privilegiis impediatur, diligenter cognoscantur; & quos non reperierint, ob maxime evidentem ecclesiæ, vel beneficii, seu dignitatis necessitatem legitime constitutos esse, in totum revocant. Ita si qui Ecclesiæ non satis dotate incrementum dotis attribuit, bene is quidem de Ecclesiæ meritis habetur, sed patronus non efficitur.

(3) Ita illud Glossa *Patronatus factum doti, edificatio, fundus*, intelligendum esse ostendit Fagnanus in *Cap. Quisiam de Jurepatr. num. 49.* Ceterum illud est animad-

vortendam, quod qui tantum Ecclesiam edificat non acquirit juspatronatus, nisi ea suam quoque dotem habeat. Neque enim sine dote Ecclesiæ edificanda est; quinimo contrahendam esse dotem, antequam illa edificetur, tradit Fagnanus *loc. cit. num. 34.* Quare cum Sacri Canonibus fundatores juspatronatus habere statuant, eos intelligunt fundatores, qui necessaria quoque dedorunt, si plures hi sint, omnes in solidum juspatronatus obtinent, si unus cuncta præstitit, is unus patronus habebitur. Et quamquam conjunctim edificanda & dotanda sit Ecclesiæ tamen dotatio, que dinceps fiat cum Episcopi consensu, valet etiam ad acquirendum juspatronatus Fagnanus *loc. cit. num. 48.*

(4) Sola fundatione, que secundum ecclesiasticas regulas facta sit, acquirit juspatronatus quatinus illud expresse reservatum non fuerit, docet Glossa in *can. 6. de consecrat. dist. 1.*; idque late demonstrat Franciscus de Roye in *Prolegom. ad tit. de Jurepatr. cap. 15.* Quod non obscure videtur significare Clemens III. in *cap. 25. de Jurepatr.* cum rogatus num. aliquis efficiatur sola ecclesiæ constructione, ne patronus respondit: quod si aliquis ecclesiam cum assensu Diocesani construxit, ex eo juspatronatus acquirit.

§. LIV. Acquiritur etiam juspatronatus privilegio Summi Pontificis (1), & præscriptione. Quæ præscriptio si contra Ecclesiam liberam sit, debet esse temporis; quod hominum memoriis excedat, & cum pluribus sociata presentationibus, quæ exitum habuerint (2), potissimum si qua sit suspicio, illud à viro potente usurpari potuisse. Tunc enim, præter quasi possessionem temporis antiquissimi, cuius initium in tenebris lateat antiquitatis, necesse est etiam probare titulum, & evincere presentaciones perpetuas saltem per annos quinquaginta, quæ omnes ad exitum productæ fuerint (3).

(1) Privilegium hoc tantum à Summo Pontifice concedi potest, ab Episcopo vero non potest *cap. 1. de Reb. Eccles. non alien. in 6.*

(2) *Conc. Trident. Sess. 25. cap. 9. de Reform.*

(3) *Conc. Trid. loc. cit.*, ibique Harbosa *num. 32.* Atque hæc quidem de probando juspatronatus Concilii Tridentini decretum non solum ad petitorum, sed etiam ad pos-

essorium iudicium pertinere docet Eraganus in *cap. consultationibus de Jurepatr.* num. 9. Id vero obtinet, cum adversus Ecclesiam probandum est juspatronatus; nam si inter duos queratur, quis habere debeat juspatronatus, hoc contra verum patronum præscribi, cum, præter tempus ad præscribendum necessarium, tres adsum præsentationes, ostendit Franciscus de Roys in *Prolegom. ad tit. de Jurepatr. cap. 16.*

§. LV. Transferitur juspatronatus cum re, cui inhaeret, si reale sit (1), & transferitur etiam contractu, aut successione. Contractus donationem respicit, ac permutationem; quoniam juspatronatus, nisi qua lex impedimento sit (2), donari; permutarique potest. Donatio in privatum hominem collata indiget Episcopi auctoritate, collata in Ecclesiam, aut Monasterium non indiget (3). Quod etiam dictum volo de permutatione, quæ similiter cum privato homine absoluta, opus habet Episcopi auctoritate (4); atque hæc præterea rem aliam spiritualem, aut spirituali annexam desiderat, ut recte perficiatur (5). Vendi tamen juspatronatus nequit (6), nisi forte vendatur fundus, aut castrum, cui adheret, quia tunc etiam juspatronatus in emptorem transferitur (7). Verum ex jurepatronatus, quod fundo adheret, nulla pretii fieri debet accessio, quia tunc res spiritualis, vel spirituali annexa, quod fieri nequit, tacite venderetur (8).

(1) Ita Juspatronatus beneficio, aut dignitati conjunctum cum beneficio ipso, & dignitate, adjunctum castris, aut prædio cum prædio, & castris transferitur.

(2) Sic dirahi gentilitium juspatronatus vetat lex fundationis, quæ ad illud vocat certæ familie agnatos, aut cognatos, prout agnaticum, vel cognaticum juspatronatus est.

(3) *Cap. 8. de Jurepatr.*; *cap. un. eod. in. 6.*

(4) *Cap. 5. eod.*

(5) *Cap. 6. et ult. de Rer. permut.*

(6) *Cap. 6. et 16. de Jurepatr.*

(7) *Cap. 7. eod.*

(8) Contale Schmalzgrueber *Jus rectis. lib. 3. tit. 28. §. 1. num. 159.*

§. LVI. Successione transferitur juspatronatus ad hæredes sive legitimos, sive testamentarios (1), & vero transferitur in solidum, quamquam hereditas inæqualiter dividatur, quoniam juspatronatus dividi non potest (2). Quæ successio defertur in stipules, hoc est jure representationis; & ideo pluribus patronis decedentibus, quorum alter duos heredes reliquerit, alter unum, duo illi heredes unum habebunt suffragium ad faciendam præsentationem, quoniam ambo unicum tantum patronum representant (3).

(1) Quod de jurepatronatus hereditario intelligendam est; nam gentilitium defertur ad successores cum in legibus; quæ in fundatione sunt constituta.

(2) *Cap. 1. de Jurepatr.*

(3) *Clem. 2. eod. tit.*

§. LVII. Cum autem inter plures patronos, aut unius patroni heredes facile dissida, litesque exoriantur, merito, ut hæc removeantur, constitutum est, eos recte posse inter se alternis vicibus dividere præsentandi (1). Quæ alterna divisio, si facta fuerit, quoties facienda erit præsentatio, omnes patroni suum habebunt suffragium, sive vocem ad eam expediendam (2), & cum omnium voluntas consentiens non fuerit, ille erit antefereendus, cui plura numero suffragia præsto sunt, nisi quid forte obstet, propter quod repulsam ferre debeat; cum autem paria erunt omnia, itemque cum orta inter patronos dissida intra menses quatuor composita non fuerint, Episcopus beneficium conferet suo arbitratu (3).

(1) *Cit. clem. 2. de Jurepatr.*

(2) Præsentatio interdum spectat ad collegium, & tunc

amot, qui collegiam constituunt, vocandi sunt ad farendum suffragium, & presentatio collegialiter, ut inquitur, fieri debet, adeo extra collegium facta non valet. Interdum vero pertinet ad plures divinum, sive *uti singulos*, & tunc separatim presentatio fieri potest, neque necesse est, quod omnes eodem tempore consensus prebeant.

(3) *Ep. 3. et 27. de Jurapat. cit. Clem. 2. cod.*

§. LVIII. Amittitur juspatronatus, si Patronus Ecclesiam reparare, & conservare recuset (1), si eadem incendio consumpta fuerit, vel motu terre, vel vetustate, aut vicio suo corruerit; si patronus suo se jure abdicet, aut alteri concedat (2), vel Ecclesiam, nulla sui juris facta reservatione, collegiatam fieri patiatur (3), vel prædium vendat, cui juspatronatus adheret; si in hæresim incidit (4), si ecclesie Rectorem, aut clericum vel per se, vel per alios occidere, seu mutilare ausus fuerit (5), vel jura ecclesie usurpaverit (6), vel separatim juspatronatus vendiderit (7); denique si præscribi permiserit.

(1) Benedictus XIII. *const. Pius et misericors* 19. §. 7. pag. 398. tom. 11. *Bullar. Rom. edit. Mainardi.*

(2) *Cap. 10. de Jurapat. in 6.*

(3) *Cap. 25. de Jurapat.*

(4) *Cap. 10. de Hæres.*

(5) *Cap. 12. §. Sacri de Penis* Atque hæc quidem pena non ipsum modo patronum comprehendit, sed ejus etiam descendentes usque ad quartum gradum, modo post homicidium nati sunt. Nam qui nati sunt, antiquam Ecclesie Rector interficeretur, nullam dependant penam, sicuti ostendit Benedictus XIV. *de Synod. Dioces. lib. 12. cap. 24. num. 21.*

(6) *Conc. Trident. Sess. 25. cap. 9. de Reform.*

(7) *Cap. 6. de Jurapat. conc. Trid. loc. indic.*

TITULUS VI.

QUIBUS ECCLESIASTICI MAGISTRATUS, ET BENEFICIA RECTE TRIBUANTUR.

I. Quid in beneficiorum concessionibus observandum?	VII. Aut ordinem.
II. Beneficia dignioribus sunt conferenda.	VIII. Aut Doctoris gradum, quem beneficium postulat.
III. & IV. Parochie per concursum conferuntur.	IX. Leges Fundarum in conferendis beneficiis.
V. A beneficiis repelluntur, qui canonico impedimento laborant.	X. Statuta, & consuetudines Ecclesiarum.
VI. Qui non habent ætatem.	XI. Quod jus obtineat in Delegatis?

§. I.

Nunc videamus, quibus Ecclesiastici Magistratus, & Beneficia recte tribuantur; deinceps ostendemus, que impedimento sint, quominus rite, & recte ordines suscipiantur. Illud initio tenendum est, vacua esse oportere ecclesiastica beneficia, ut ea recte concedantur. Nam collatio, quin etiam promissio beneficii non vacantis, nisi fiat a Summo Pontifice, nulla est (1), & qui sciens prudens ad beneficium non vacuum institui se passus fuit, is ab ecclesiastica communione pellendus est (2). Deinde collatio idoneo tempore, hoc est intra sex menses est expedienda (3), ne hoc elapso tempore jus conferendi devolvatur ad proximum superiorem (4); eaque non petio fieri debet, non sub conditione, non alternatim, non impetrari per vim, & metum, non per obreptionem, & subreptionem.

(1) *Cap. 2. & 7. de Concess. grab. Concil. Trident. Sess. 24. cap. 19. de Reform.*, ubi sublata sunt *gratis*, quæ dicuntur, *expectativa*, & *reservationes mensales*, et alia quæcumque *gratis* ad vacatura.

(2) *Cap. 1. de Concess. grab. Vid. etiam Reg. XXI. Cancellar.*

amot, qui collegiam constituunt, vocandi sunt ad farendum suffragium, & presentatio collegialiter, ut inquitur, fieri debet, adeo extra collegium facta non valet. Interdum vero pertinet ad plures divinum, sive *uti singulos*, & tunc separatim presentatio fieri potest, neque necesse est, quod omnes eodem tempore consensum præbeant.

(3) *Ep. 3. et 27. de Jurapat. cit. Clem. 2. eod.*

§. LVIII. Amittitur juspatronatus, si Patronus Ecclesiam reparare, & conservare recuset (1), si eadem incendio consumpta fuerit, vel motu terre, vel vetustate, aut vicio suo corruerit; si patronus suo se jure abdicet, aut alteri concedat (2), vel Ecclesiam, nulla sui juris facta reservatione, collegiatam fieri patiatur (3), vel prædium vendat, cui juspatronatus adheret; si in hæresim incidit (4), si ecclesie Rectorem, aut clericum vel per se, vel per alios occidere, seu mutilare ausus fuerit (5), vel jura ecclesie usurpaverit (6), vel separatim juspatronatus vendiderit (7); denique si præscribi permiserit.

(1) Benedictus XIII. *const. Plus et misericors* 19. §. 7. pag. 398. tom. 11. *Bullar. Rom. edit. Mainardi.*

(2) *Cap. 10. de Jurapat. in 6.*

(3) *Cap. 25. de Jurapat.*

(4) *Cap. 10. de Hæres.*

(5) *Cap. 12. §. Sacri de Penis* Atque hæc quidem pena non ipsum modo patronum comprehendit, sed ejus etiam descendentes usque ad quartum gradum, modo post homicidium nati sunt. Nam qui nati sunt, antequam Ecclesie Rector interficeretur, nullam dependant penam, sicuti ostendit Benedictus XIV. *de Synod. Dioces. lib. 12. cap. 24. num. 21.*

(6) *Conc. Trident. Sess. 25. cap. 9. de Reform.*

(7) *Cap. 6. de Jurapat. conc. Trid. loc. indic.*

TITULUS VI.

QUIBUS ECCLESIASTICI MAGISTRATUS, ET BENEFICIA RECTE TRIBUANTUR.

I. Quid in beneficiorum concessionibus observandum?	VII. Aut ordinem.
II. Beneficia dignioribus sunt conferenda.	VIII. Aut Doctoris gradum, quem beneficium postulat.
III. & IV. Parochie per concursum conferuntur.	IX. Leges Fundarum in conferendis beneficiis.
V. A beneficiis repelluntur, qui canonico impedimento laborant.	X. Statuta, & consuetudines Ecclesiarum.
VI. Qui non habent ætatem.	XI. Quod jus obtineat in Delegatis?

§. I.

Nunc videamus, quibus Ecclesiastici Magistratus, & Beneficia recte tribuantur; deinceps ostendemus, quæ impedimento sint, quominus rite, & recte ordines suscipiantur. Illud initio tenendum est, vacua esse oportere ecclesiastica beneficia, ut ea recte concedantur. Nam collatio, quin etiam promissio beneficii non vacantis, nisi fiat a Summo Pontifice, nulla est (1), & qui sciens prudens ad beneficium non vacuum institui se passus fuit, is ab ecclesiastica communione pellendus est (2). Deinde collatio idoneo tempore, hoc est intra sex menses est expedienda (3), ne hoc elapso tempore jus conferendi devolvatur ad proximum superiorem (4); eaque non petio fieri debet, non sub conditione, non alternatim, non impetrari per vim, & metum, non per obreptionem, & subreptionem.

(1) *Cap. 2. & 7. de Concess. grab. Concil. Trident. Sess. 24. cap. 19. de Reform.*, ubi sublata sunt *gratis*, quæ dicuntur, *expectativa*, & *reservationes mensales*, et alia quæcumque *gratis* ad vacatura.

(2) *Cap. 1. de Concess. grab. Vid. etiam Reg. XXI. Cancellar.*

(3) *Cap. 5. rod.*; atque hoc tempus numeratur à die cognita vacationis.

(4) *Cap. 2. rod.*

§. II. Post hæc singulorum merita scrutanda sunt, & qui ceteris præstat, beneficium obtinere debet. Parochiæ confereandæ sunt per concursum, qui expeditur à tribus saltem Examinatoribus Synodalibus, & coram Episcopo, vel ejus Vicario generali (1), ac beneficium ab Episcopo deferendum est ad eum, qui moribus, ætate, prudentia, doctrina cunctis antecellit, adeoque irrita habeatur collatio, si minus dignus ceteris antelatus (2). Reliqua beneficia, quæ adjunctam non habent curam animarum, tribuenda sunt etiam magis aptis, & magis idoneis clericis; sed jura humana firmas habent hujusmodi collationes, quas minus idonei clerici impetrarunt.

(1) In hoc Examinatorum judicio nullæ sunt partes Episcopi, aut Vicarii generalis, qui ejus loco præsens est; nisi forte parit, aut singulari sint Examinatorum suffragia, quia tunc integrum est Episcopo, aut Vicario, eum voluerit, accedere, uti perspicue statuit Conc. Trident. *Sess. 24. cap. 18. de Reform.* atque ita respondit Sac. Congregatio Concilii *lib. 1. Decret. pag. 158.*

(2) Conc. Trident. *Sess. 24. cap. 18. de Reform.* Debent Examinatores conuolare quotquot idoneos iudicant "ætatè, moribus, doctrinâ, prudentiâ, & aliis rebus ad vacantem Ecclesiâ, siam gubernandam opportunis" Episcopus vero debet ex his, qui renuntiaui fuerint, magis idoneum eligere, atque ita à Sac. Congregatione Concilii definitum fuisse, testatur Garcias de Benefic. *part. 5. cap. 7. num. 11.* Sæo autem desseur moneri Examinatores Synodales, ut recte monet Benedictus XIV. *de Synod. dioces. lib. 4. cap. 8. d. 3.*, si tantum de alicujus doctrinâ, literarumque peritiâ iudicium ferrent, non item de morum probitate, ceterisque dotibus quæ sunt ad rectè obduendum Parochi officium necessariæ. Confer eundem Benedictum *cit. Contr. Cum illud §. 10.*

§. III. Legem concursus editam à Synodo Tri-

dentina, ut ejus cursum, atque exitum facerent expeditiorem, declarare, & ampliari censuerunt Summi Pontifices, præsertim S. Pius V. (1), Clemens XI (2), & Benedictus XIV. (3). Quamobrem qui à minus æquo judicio Episcopi, & Examinatorum provocat ad Metropolitanam, aut ad Summum Pontificem, is impedimentum inferre non potest, quominus alter parochiæ possessionem obtineat; quamquam appellationis beneficio delere possit respulsam notam, & suam novo experimento virtutem ostendere (4).

(1) S. Pius V. in *Bulla In conferendis §. 1. tom. 4. par. 2. pag. 362.*, & *Bulla Apostolatus 62. tom. 4. par. 2. pag. 31. Bullarii ed. cit.*

(2) Clemens XI. per litteras Sac. Congregationis Conc. data die 10. Januar. 1711, quæ referuntur à Benedicto XIV. in *Constit. Cum illud 68. Bullar. sui pag. 133. tom. 1. ed. Rom. 1754.*

(3) Benedictus XIV. *in cit. Constit. Cum illud.*

(4) S. Pius in *cit. Constit. In conferendis*, ubi appellatio tantum in devolutivo, ut ajunt, non item in suspensivo conuocatur.

§. IV. Solute sunt hæc lege concursus Ecclesiæ jurispatronatus laicorum. Nam oblatum à Patrono instituere debet Episcopus, si eum, facto experimento sine concursu cum examinatoribus in synodo designatis, idoneum inueniat (1). At patroni ecclesiastici inter approbatos ab iisdem examinatoribus, qui in concursu periclitati fuerunt ingenium, & virtutem suam, debent digniorem eligere, atque eum Episcopo offerre, ut ab ipso deinceps instituat (2). Episcopus autem iudicium patroni ecclesiastici in delectu, & presentatione dignioris omnino sequi debet, cum nullæ sunt aliorum querelæ, at vero inquiri in iudicium patroni, si quis de eo conqueratur (3).

(1) Conc. Trident. *cit. Sess. 24. cap. 18.*

(2) Quod obinet, cum institutio ad Episcopum pertinet. *Tom. 1.*

Oo

Verem "com insitulo, inquit Synodus Tridentina loc. cit. ab illo, quam ab Episcopo, uti scienda, tunc Episcopus totus ex dignis eligat digniore, quem patronus ei presentet, ad quem insitutum spectat."

(3) Benedictus XIV. in *Constit. Reddite vobis* 4. tom. 2. pag. 15. *Bullarii sui*. Quod si aliquis sit, qui de patroni iudicio conquiratur, in illud Episcopus inquirere debet; illique etiam appellationis beneficium conceditur. Quae appellatio datur in *suspensio*, si Episcopi iudicium à Patrono dissentiat, si cum eo consentiat, datur tantum in *devolutivo*, uti sancitum est in *cir. Constit. 4. Benedicti XIV.*

§. V. His accedunt ea, quae à jure, & quae ab hominibus constituta observari necessario debent, ut ecclesiastica beneficia recte tribuantur. Jure cautum est, ut qui beneficium consequuntur. I. nullo canonico impedimento teneantur. Hinc à beneficiis repelluntur baptismo, aut tonsura carentes; illegitimi, quibus tamen potest Episcopus veniam dare minorum obtineendorum ordinum, & simplicium beneficiorum (1); haeretici, eisque faventes, & illorum filii ad secundum in linea paterna gradum, in materna tantum ad primum, si parentes in haeresi decesserint (2); conjugati, bigami, excommunicati, suspensi, interdicti, irregulares.

(1) *Cap. 1. de Fil. presbyter. in 6.*

(2) *Cap. 2. & 15. de Haeret. in 6.*

§. VI. II. Ut habeant aetatem necessariam, quae pro simplicibus beneficiis est annorum 14., pro dignitatibus, & beneficiis, cum quibus conjuncta est cura animarum, annorum 25., pro reliquis dignitatibus, quae nullam habent animarum curam, annorum 22., pro Episcopatu annorum 30 (1).

(1) *Conc. Trident. Sess. 23. cap. 6., & Sess. 24. cap. 12. de Reform.*

§. VII. III. Ut initiati sint ordine, quem dignitas, aut beneficium postulat. Ita Sacerdotium ad-

jectum habent Episcopatus, Abbatia, Praepositura, Parochia, & dignitates, quae secumferunt curam animarum, & quae Canonicorum collegio praeficiuntur (1). Generatim tamen, nisi secus cautum sit vel statuto, vel lege fundationis, sancitum est, ut quilibet intra annum suscipiat ordinem, quem cum beneficio conjunctum esse oportet (2).

(1) *Cap. 1. de Aetat. et qual. et ordin. presb. & c.*

(2) *Clem. 2. eod.*

§. VIII. IV. Denique ut ea sint praedita doctrina, qua est opus, recte obeant munus, quod in beneficio inest (1), utque insigniti sint laurea Sac. Theologiae, Jurisve Canonici, si eam postulat beneficium, quod consequuntur. Nam ea decoratos esse oportet Vicarium generalem, & capitularem, Archidiaconum, & ceteros, qui primas habent in cathedralibus, aut in collegiatis ecclesiis dignitatis (2).

(1) *Cap. 7. de Elect.*

(2) *Conc. Trident. Sess. 24. cap. 12. de Reform.* Sed Archidiaconos, & ceteros, qui primas obtinent in cathedralibus, aut in collegiatis ecclesiis dignitates, quibus non curam animarum, neque aliquam jurisdictionem habent, ea lege minime teneri, atque id plus semel à Sac. Congregatione Concilii definitum ostendunt *Gacetas De benef. par. 7. cap. 7. num. 33. Pignatellus Consult. can. num. 4., Monacellus Formular. eccles. tom. 1. in appen. pag. 281. num. 15. & 16.*

§. IX. Sunt haec jure tradita, quibus parere, & quae sequi debent, qui beneficia conferunt. Sed & observandae, retinendaeque sunt leges à Fundatoribus constitutae de aetate, meritis, & qualitatibus beneficiorum, quamquam inde regula canonum, non quidem tollatur omnino, sed vel paulo lenior, vel etiam severior evadat. Quare etiam vana sit lex, quae ecclesiastica beneficia laicis adscribit, ea tamen retinenda est lex, per quam simplices etiam Capellaniae, & Canonicatus beneficia fiunt sacerdo-

talia, aut per quam beneficia quedam, quæ jure essent sacerdotalia, vel diaconalia, minoribus clericis conceduntur.

§. X. Atque hæc, quæ de Fundatorum lege dicimus, dicta etiam volumus de constitutionibus singularum ecclesiarum. Nam eas pari modo spectare, & servare decet in iis, quæ præcipiunt de canonicorum, & ceterorum beneficiorum qualitatibus.

§. XI. Illud postremo decet animadvertere quod non tantum in conferendis beneficiis, sacrisque magistratibus inspicere oportet gradum, ætatem, mores, doctrinam singularum, sed etiam in ecclesiasticis officiis, quæ jure delegato mandantur. In quo tamen multum valet mandantis voluntas, atque potestas; præterea necesse est indolem, atque naturam jurisdictionis, quæ commissa fuit, diligenter expendere.

TITULUS VII.

QUI PROMOVERI NON POSSINT.

I. Quid irregularitas sit, & unde procedat?	X. & XI. Et qui alienum habent à lenitate animi.
II. & III. Irregularitates ex crimine procedentes.	XII. Et qui sans mente non sunt, atque infames.
IV. ad VI. Irregularitates ex defectu, aut vitio corporis.	XIII. & XIV. Item nati extra nuptias.
VII. & VIII. Irregularitates ex defectu animi.	XV. & XVI. Et bigami.
IX. Irregularitates servi, & indocti.	XVII. Irregularitates quomodo, & cujus auctoritate tollantur?

§. I.

Non aditus datur omnibus ad ordines suscipiendos, sed iis intercluditur, qui canonico impedimento laborant, & quos irregulares vocamus. Quem recentior ætas Ecclesiæ novo vocabulo irregularem dixit, eum Nicæni Patres (1) alienum à regula appel-

larunt. Est autem alienus à regula, cui ecclesiastica regula impedimento est, quominus aut clero adscribatur, aut evehatur ad ordinem superiorem, aut in suscepto ordine ministret. Ex quibus facile educitur irregularitatis definitio. Non unum semper pro varia Ecclesiæ disciplina fuit irregularitatis genus (2); sed hodie irregularitates omnes vel ex crimine, vel ex vitio aliquo, aut defectu procedunt.

(1) *Can. 17. c. 331. tom. 1. collect. Harduini.*

(2) *Vid. Thomassin. Vet. & nov. eccles. discipl. par. 2. lib. 2. à cap. 57. ad 91.*

§. II. Criminos puros Ecclesiæ ministros Apostolus, omnesque Græci, ac Latini Patres esse voluerunt (1). Quare olim quisquis pro crimine publicam egerat poenitentiam, cum non careret justa reprehensione, quæ dedecet sacrum ministerium, quo clericis fungi oportet, ab ordinibus repellentur. Nunc laxata severitate antique discipline, ea dumtaxat crimina irregularitatem inducunt, quæ infamiam afferunt, ob maculam, qua inde criminosis adspersitur, vel quæ nominatim expressa sunt. Hujusmodi criminosi, qui nominatim à Jure designantur, sunt serio, ac scienter baptismum iterantes, & qui palam baptismi iterationi ministerium impenderunt (2); simoniaci (3); ordinati per saltum (4); qui in ordine non suscepto ministrarunt (5); qui à suscipiendis ordinibus non approbati, nec vocati obrepserunt (6); qui ordines susceperunt, aut eorum jam susceptorum exercuerunt munera, cum majiori excommunicatione, aliave censura tenerentur (7); qui voluntarium, atque injustum homicidium pararunt (8).

(1) *Apostolus ad Titum I. 6. & 7. I. ad Timoth. III. 2. et 10. Conc. Nicæni. Can. 2. et 9. col. 313. et 327. t. 1. collect. Harduini, Can. 43. 46. 48. 49. 60. dist. 50. S. Gregorius M. lib. 3. Ep. 49. col. 660. et lib. 4. Ep. 10. opp. tom. 2. col. 690. ed. Paris. 1705. S. Petrus Damian. in Gomorrhian. cap. 3. et seq. pag. 60. opp. tom. 3. ed. Paris. 1663. Atque olim quod-*

libet grave crimen, etiam illud, quod eligeret poenitentis, irregularitatem inducebat. Origenes *contra Celsum* lib. 3. cap. 57. opp. 10. 1. pag. 481. ed. Paris. 1733. tradit, lapsos, qui conspuissent, in communionem per poenitentiam recipi concessivisse, sed quia lapsi sunt, ab omni posthac dignitate, & praesentia in Ecclesia Dei arcentur. Hinc illud Concilii Carthaginensis IV. Can. 68. apud Labbeum tom. 2. col. 142. ed. Venet., ex poenitentibus quamvis sit homo. Clericus non ordinatur. Consentium S. Sicutus Ep. 1. ad Himerium Tarraconen. num. 18. apud Constantium col. 676., Zozimus Decret. cap. 3. apud Pithoeum Cod. can. vet. Eccles. Romani pag. 215. ed. Paris. an. 1687., S. Augustinus Ep. 183. num. 45. opp. tom. 2. col. 660. ed. Mairin. Venet. 1729., S. Isidorus Hispanen. de Eccles. Offic. lib. 2. cap. 5. pag. 197. opp. ed. Paris. 1601. Et vero gravis crimina non tantum publica, & manifesta, sed etiam occulta, irregularitatem inducebant. Sed orta deinceps inter publica, & occulta crimina distinctio, quam probavit Gratianus post Can. 32. dist. 50., omnibus firmiter ratum esse cepit, quod ex publicis, non autem ex occultis criminibus irregularitas exoritur. Hodie non nisi crimina occulta, quae in jure expressa sunt, & reliqua crimina publica, quae infamiam afferunt, irregularitatem secumferunt. Synodus Tridentina Sess. 24. cap. 6. de Reformatione octas ex occultis criminibus irregularitates agnovit, cum Episcopo facultatem dedit relaxandi irregularitates, & suspensiones ex occultis crimine provenientes, excepto homicidio voluntario.

(2) Can. 6. dist. 50., cap. ult. de Baptismo, cap. 2. de Apostat.

(3) Can. 2. dist. 33. Sixtus V. Constit. Sanctum 140. t. 5. par. 1. pag. 40. Bullar. ult. ed.

(4) Cap. 11. de Cleric. per salt. promot.

(5) Cap. 1. de Cler. non ordinat. ministr.

(6) Cap. 1. 2. 3. de eo qui furto. ordin. suscep.

(7) Cap. 32. de Sent. excom. Minoris tamen excommunicationis violatorem irregularem non fieri, decrevit Gregorius IX. in cap. ult. de Cleric. excom. depos. interd. ministr.

(8) Cap. 1. et 10. de Homicid. volunt. vel casual.

§. III. Quod pertinet etiam ad eos, qui animatum mulieri partum abegerunt, sive id medicamentis, sive alio quovis modo effecerint (1); itemque ad eos, qui consilium; mandatum, operam alicui dederunt, ut hominem interficeret (2). Fortuitum vero homici-

dium, quod admissum est ab eo, qui rei licite operam dabat (3); quemadmodum & homicidium, quod servato, ut inquit, moderamine inculpatae tutelae aliquis patrare coactus est, sui ipsius defendendi causa (4), aut quod commissum est ab amente, furioso, infante, irregularem facit neminem (5).

(1) Cap. 20. de Homicid. Sixtus V. in Const. Effrenatum 134. par. 5. tom. 1. pag. 25. Bullar. id. cit. eadem poena pleci voluit illos, qui mulieri partum adhae carentem abegissent; verum haec in re, Sixti constitutione abrogata, jus antiquum servari jussit Gregorius XIV. Const. Sedes Apostolica 10. tom. 5. par. 1. pag. 275. Bullar. d. ed.

(2) Cap. 6. eod., Cap. 2. de Cler. pugn., can. 23. dist. 1. de Penit., can. 80. dist. 50.

(3) Cap. 13. 14. 15. 25. de Homicid. At vero irregularis est, qui praeter voluntatem hominem interfecit, non adhibita diligentia, quam adhibere oportebat Cap. 7. 8. 12. de Homicid. quique fortuitum homicidium admisit, cum rem vocitum, sive illicitam gereret cap. 19. eod. Qui autem rem medicam, aut chirurgicam exercuerunt, cum recte periti artis essent, omnemque in curandis aegrotis curam, ac diligentiam adhibuerunt, si paulo accuratius expendimus canonicam jurisprudentiam, irregulares non sunt, licet aegrotus aliquis decesserit: "Physici, vel Chirurghi, si periti sint in arte, & nihil commiserunt de contumacibus, & habuerint super hoc sanam conscientiam, potest rursus promoveri, si causa eorum aliquid in homine contigerit." inquit S. Petrus Coelestini in Opus. par. 4. ser. 1. c. 3. t. 25. Biblioth. PP. ed. Lugdun. p. 822. Nihilominus minus cum hi ordinibus initiarentur, quantum "certo non sciunt, ut ait Benedictus XIV. de Synod. dioces. lib. 13. cap. 10. n. 4., semper, usus fuisse omnibus ab arte praescriptis regulis ad expellendum morbum, qui aegrotum interemit, sibi totius consulerent cupientes, scriptum, vel Breve dispensationis ab irregularitate ad cautelam satagunt obtinere." Et licet olim clerici non prohiberentur medicam artem exercere, nunc tamen id ipsis vetitum est Concilio Rhemense Can. 6., & Lateranense Can. 9. col. 984. & 1004. tom. 10. Conc. collect. Labbei, c. 3. et 10. Ne Cler. vel monach.; ideoque Apostolica venit, sive adulto opus habent, ut artem illam exercere possint. Quae venia conceditur certis adfectis legibus, quas numerat Benedictus XIV. de Synod. Dioces. lib. 13. cap. 10. n. 8.

(4) Olim nihil intererat, nam quis dolo malo, an ob sui tutelam hominem interfecisset *Can. 8. dist. 50*; quæ vetus disciplina viguisse videtur usque ad tempora decretalium, ut colligitur ex *cap. 24. de Homi. id.* Sed Clemens V. in *Clem. univ. eod. tit.* irregularitatem non esse respondit eum, qui mortem aliter vitare non valens suam occidit, vel mutilavit invasorem.

(5) *Clem. univ. de Homicid. voluntar. vel casual.*

§. IV. Defectus sive vitium vel est corporis, vel animi. Vitio corporis irregulares sunt, qui non habent ætatem, quam pro singulis ordinibus Sacri Canonis constituunt, & quam superiori loco descripsimus (1).

(1) *Vide Tit. 4. rec. 2. §. XV.*

§. V. Sed potissimum ad hunc locum pertinent irregularitates eorum, qui insigui aliqua deformitate notantur; & qui propter corporis impedimentum ordinis ministerium exercere non possunt. Ob deformitatem ordinibus prohibentur, qui ita deformes sunt, ut risum, aut stomachum moveant, nisi sunt illi, quibus abscisse sunt nares, aut oculus erutus (1), qui lepra laborant (2), qui ridicule pusilli, atque ita claudi sunt, ut sine fulcro incedere nequeant (3); non tamen illi, quorum leve vitium est, uti si quis maculam habeat in oculo, aut unguam digiti amiserit (4).

(1) *Can. ult. dist. 55.*

(2) *Cap. 4. de cler. agram.*

(3) *Can. 1. dist. 49.*

(4) *Cap. 2. & 7. de corpor. vitiat.* Irregularitatis, quæ ex corporis deformitate procedit, vestigia sunt in veteri testamento *Levit. XXI. 18. ad 29.*, ubi excluditur ab altaris ministerio, si quis "caecus fuerit, si claudus, si parvo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si jugem scabieus, si impetigine, nem in corpore, vel herniosus." Veterum ceremonialis hæc veteris legis præcepta deserunt. Antiqui Ecclesie canones po-

tius vitia mentis, atque animi, quam corporis notari voluerunt, & hæc spectat *Canon 37. & 78. Apostolorum* apud *Catechetarum PP. Apostolicarum. 1. pag. 451. & 452. ed. Amstelædam. 1744.*, & licet etiam id, quod *Sozomenus lib. 6. Histor. cap. 30. pag. 263. ed. Valesii Cantabrig. 1720.* narrat de Anachorata Ammonio, qui licet abscissa esset auricula, tamen Episcopatu dignus est habitus, & *Palladius in Histor. Lausiæ. cap. 4. apud Ros-vveydum Vir. PP. p. 931. Antuerpiæ 1675.* Episcopum memorat, qui proficiebatur, se paratum ordinare virum bonæ vitæ, etiam usque amputato. Vitio corporis ab ordinibus excludebantur, qui eorum munera obire non poterant, vel qui tibi sponte, ac sine causa partem aliquam corporis absciderant. Sed sæculo V. jam disciplina vigeat, per quam corpore vitati ab ordinibus repellentur, uti patet ex *can. 3. dist. 55.*

§. VI. Ob impedimentum corporis irregulares habentur surdi, muti, cæci utroque oculo, vel sinixtro solum, quem oculum *canonis* appellamus, vel qui eundem ita læsum habent, ut, nonnisi indecore conversa facie, misse canonem legere possint, paralitici, comitiali morbo laborantes, carentes aliquo membro, puta manu, aut pede (1), quin etiam digito ad frangendam Hostiam necessario, pollice nimirum, atque indice (2), qui pedibus stare, & consistere non possunt (3), quibus volentibus virilitas sunt secta (4), nisi id suavis medicorum, aut in cunabulis factum sit (5).

(1) *Cap. 6. de Corpor. vitiat. ordin.*

(2) *Cap. 1. eod.*

(3) *Can. 57. dist. 1. de Consecr. 2. ibique Glissa verb. cum baculo.*

(4) *Can. 4. & 5. dist. 55., cap. 3. & 4. de Corpor. vitiat. ordin. Conc. Nicænum can. 1. tom. 2. Conc. collect. Labbei col. 33. ed. Venet.*

(5) *Cap. 3. & 5. eod.* Sunt etiam irregularitatis expertes qui vel à natura, ut *Dorotheos* apud *Eusebium Eccles. Histor. lib. 7. cap. 32. pag. 366. ed. Valesii Cantabrig. 1720.*, *Melitho*, & alii, vel à violentia, quales olim fuerunt *Germanus*, & *Ignatius*, eunuchi facti sunt. *Ivo Carnotensis Ep. 231. Tom. I.*

Pp

opp. par. 2. pag. 98. ed. Paris. 1647. loquitur de Monacho Civitaceni, qui propter languorem eunuchus factus fuit, neque irregularis evasit; multa hujusmodi exempla referi Theophilus Reynaud opp. De Eunuchismo. Quare Nicæus Canon I. ad eos pertinet, qui se ipsos absciderunt, ut Origenes & Leonius, quos imitati sunt Valesii, sui Valesium hæretici apud Epiphanium Advers. hæres. lib. 2. hæres. 38. tom. 1. opp. pag. 499. ed. Patavii Paris. 1622.

§. VII. Vitium, aut defectus animi irregulares efficit illos, qui baptismum non acceperunt; & horum quidem ordinatio irrita est, quia cum Ecclesie janua ingressi non fuerint, apti non sunt ad suscipiendos ordines, & capessenda officia, quæ sunt Ecclesie filiorum propria (1). Qui carent sacramento confirmationis ordinibus initiari non debent (2); verum si initiati fuerint, ordinatio rata firma est. Huc quoque referuntur neophiti, hoc est nuper baptizati, qui à majoribus ordinibus repelluntur, quoniam eos citata ordinatio in superbium raperet (3); item in ægritudine baptizati, nisi postquam convalescerint, suis operibus ostendant, se non metu mortis, sed studio pietatis, & religionis baptismum suscepisse (4).

(1) Cap. 1. et 3. de Presbyt. non baptiz.

(2) Conc. Trident. Sess. 23. cap. 4. de Reform.

(3) Can. 1. dist. 48. & Concilium Nicænum Can. 2. col. 33. tom. 2. collect. Labbei. Quantum vero temporis sit necessarium, ut neophitis pro suscipiendis ordinibus satis probatus habeatur, inter Juris canonici interpretes non bene exploratum est. Alii annum unum satis esse arbitrantur, quia miles in Jure Civili, ex octo militie anno, veteranus dicitur; alii biennium postulant quoniam Gregorius M. lib. 16. Ep. 24. opp. tom. 7. col. 1076. ed. Paris. 1705. eos, qui Christum fidem amplecti fuerant, ordinari vetuit, principium biennium in conversatione compleverat; alii decennium requirunt, quod hoc in Jure longum tempus est; alii denique, cum nullum ea de re certum tempus à Jure definitum sit, rem totam relinquunt arbitrio Episcopi, cuius est videre, num recens baptizati tante sint virtutis, ut que in fide constantius, ut in ecclesiastica ministeria tuto committi possint.

(4) Can. 1. dist. 47. Idcirco Cornelius P. Ep. 9. ad Fabianum Antiochen. num. 4. apud Constantium col. 157. irregularem habuit Novatianum, quod in lecto decumbens baptismum acceperat. Hi vero homines elimiti dicebantur à græco verbo *anire*, quod *lesum* significat.

§. VIII. Pertinet etiam ad animum libertas, doctrina, lenitas, sana mens, fama integra, va-cuitas ab omni sorde, atque ab omni incontinentie nota. Sunt hæc bona animi, quæque his adversantur, faciunt aliquem irregularem.

§. IX. Itaque irregulares habentur servi (1), nisi à domino libertatem fuerint consequuti, ordinati autem sciente domino ingenui efficiuntur (2); præterea, qui ad servos videntur accedere, tutores, curatores, & ceteri, qui tenentur onere rationum reddendarum, nisi eas antea reddiderint, atque ita omnem fraudis suspicionem excusserint (3); item illiterati, & indocti (4); denique qui alienum ab ecclesiastica lenitate animum declaraverint.

(1) Cap. 1. & 2. de Serv. non ordin.

(2) Can. 20. dist. 44.

(3) Cap. unic. de Obligat. ad ratiocin.

(4) Illiteratos eodem jure ac corrupte vitiatos censet Gelasius Pontifex in can. 1. dist. 36., & necios literarum Synodus Toletana IV. Can. 5. dist. 51. Ex quibus evidens est, eos ab ordinibus excludi, qui propius ignari sunt literarum, non item eos, qui mediocri scientia sunt præditi, ut respondit Innocentius III. in cap. 19. de Elect. Quantum zorem in singulis ordinibus debeant Episcopi scientiam exquirere, tradit Synodus Tridentina Sess. 22. c. 1. & Sess. 23. cap. 4. et 13. de Ref.

§. X. Nam ministros suos, exemplo Christi, lenes esse voluit Ecclesia; atque hinc inter Episcoporum munera non illud postremum fuit, ut pro reis crimine damnatis intercederent apud Magistratus (1). Itaque irregulares sunt, qui aliquid conferunt ad necandum, aut mutilandum hominem, quamquam is alterutra poena merito plectatur, ve-

luti iudices, qui sententiam proferunt mortis, aut mutilationis, modo eadem sententia ad exitum perducatur (2), item accusator, fisci patronus, testes in causa sanguinis, & ministri omnes, qui sententiam exequantur (3), cunctique demum, qui alienae mortis, aut mutilationis participes fuerint (4).

(1) S. Augustinus *Ep.* 153. ad *Macced.* opp. tom. 2. col. 572. ed. *Maurin.* Venet. 1729., S. Ivo Carnoteus *Ep.* 246. opp. par. 2. pag. 106. ed. *Paris.* 1647. Conc. Sardicense *can.* 7. et 8. tom. 2. col. 662. et 663. coll. *ff.* Labbei. Conc. Tolentanum IV. apud Gratianum *Can.* 29. *caus.* 23. q. 8.

(2) *Cap.* 5. et 9. *Ne Cleric. vel Monach.*

(3) *Can.* 30. c. 23. qu. 8., *cit.* cap. 5. et 9. *Ne Cleric. vel Monach.*

(4) *Cap.* 24. *de Homicid. volunt. vel casual.*

§. XI. Quod si clericus, qui civile habet imperium in suos, criminales causas alteri committat, eumque *justitiae debitum* exequi jubeat, irregularis non est, quamquam a iudice mortis sententia proferatur (1). Ne quis autem anam habeat ad vexandum impune clericos, statuit Bonifacius VIII (2), eos irregulares non esse, cum illatas sibi à laicis injurias persequuntur, modo vere, atque ex animo declarent, se non ultores injuriarum agere, et sanguis effundatur.

(1) *Cap. ult. Ne Cleric. vel Monach. in 6.*

(2) *Cap. 2. de Homicid. in 6.*

§. XII. Sunt etiam, uti dicebamus, irregulares ii, quorum mens sana non est, & huc vocantur amentes, furiosi, enervumeni, & quotquot vel natura, vel morbo mente sunt imbecilliores (1); praeterea qui bona fama non sunt, & huc referendi haeretici, schismatici, apostatae, atque ii, quorum pater, avusque haeretici sunt, vel haeretici decesserunt (2), itemque adulteri, perjuri, falsi testes, le-

nones, & rei ceterorum criminum, quae alicui infamiam inferunt (3). Crimina haec aut nota omnibus, aut iudicio probata eorum reos ab ordinibus, repellunt (4).

(1) *Can.* 3. 4. 5. *dist.* 33. Vide Conc. Aurelianense III. *Can.* 6. col. 1275. tom. 5., & Toletanum II. *Can.* 1. & 3. apud Labbeum tom. 5. col. 879. ed. Venet. S. Gregor. M. *Dial. lib.* 2. *cap.* 19. opp. tom. 2. col. 249. ed. Paris. 1705.

(2) *Cap.* 15. *de Haeret. in 6.*

(3) *Can.* 17. c. 6. qu. 1.

(4) *Cap.* 4. & *ult. de Tempor. ordinat.* ubi statuitur: "si proposita crimina ordine iudicario comprobata, vel alius nota non fuerint, non debent hi (praeter reos homicidii), post penitentiam in jam susceptis, vel suscipiendis ordinibus impedi." ®

§. XIII. Vacuitas ab omni sorde eo spectat, ut ordines suscepturi nullum dedecus, nulasque sordes ex nativitate contraxerint. Ea de causa ab ordinibus arcentur illegitimi (1); nisi postea nuptiae inter eorum parentes rite conciliantur (2), aut nisi religionem professi monumento hoc pietatis natalium sordes eluerint, quia tunc recte ordinibus initiantur, licet à sui Ordinis praefecturis, nisi primum ea lege soluti fuerint, abstinere se debeant (3). Sed & bona cum venia Episcopi, aut Summi Pontificis ordines suscipere potest illegitimus, atque etiam consequi ecclesiasticos Magistratus. In minoribus ordinibus, & beneficiis simplicibus satis est venia Episcopi (4); in ordinibus sacris, parochiis, dignitatibus Summi Pontificis venia desideratur (5).

(1) Huius irregularitatis nullam antiqui canonum rationem habuisse videntur. Nam. *can.* 8. Nicephori Confessoris apud Cotelerium *Ecles. Graec. monum.* t. 3. p. 146. Paris. 1686. habentur haec: *Qui ex concubina, aut bigamia, vel trigamia nati sunt, modo vitam exhibuerint sacerdotis dignum ordinantur.* Consentiant antiqui Patres, quorum testimonia Gratianus describit *dist.* 56.; idque late demonstrat Chri-

tianus Lepus in *Synod. General. & Provinciali*. t. 4. c. 12. *De inter. 1. prom. p. 36. ed. Venet. 1733.* Irregularitatem hanc, quæ ex natalium vitio procedit, meminit Innocentius III. *lib. 1. Ep. 444. r. 1. p. 460. ed. Paris. 1682.* & ejus etiam antea meminerat decretum Urbani II. c. 1. *dist. 37.* & canon Synodi Pictaviensis in *cap. 1. de Fil. Presbyt.* Tam canon hic, quam illud decretum pertinent ad exitum fere sæculi XI.

(2) *Cap. 1. & 7. Qui fil. sine legit.* Necessè tamen est, quod inter parentes consistere poterit matrimonium, cum filii concepti sunt, ut postea per illud legitimi efficiantur. Videtur literas Benedicti XIV. datas ad Archiepiscopum S. Dominici, quæ extant in *eius Bullario tom. 1. pag. 276. constit. 133.* ubi ea de re volide, copiose disputatur.

(3) *Cap. 1. de Fil. Presb.* Quæ autem servare oporteat, ut illegitimi irregularè instruantur rectè suscipiant, explicat Gregorius XIV. *constit. circumscripta 5. pag. 232. tom. 3. par. 1.* & Clemens VIII. *constit. In suprema 168. pag. 200. tom. 5. par. 2. Bullarii*, quæ constitutiones mitigant, & relaxant severitatem constitutionum ea de re à Sixto V. editarum.

(4) *Cap. 1. eod. in 6.*

(5) *Cap. ult. eod., cap. 1. eod. in 6.*

§. XIV. Atque hæc quidem venia non latius applicanda, sed certos intra fines cohiberi debet, & ideo cui data copia est suscipiendorum ordinum, non ei data etiam videtur copia obtineandi beneficii, nec sui permissum est unum beneficium licet plura obtinere (1). Decet autem hujus veniæ cupidum cuncta narrare, ac patefacere Summo Pontifici, & potissimum significare oportet, num beneficium, quod illegitimus petit, situm sit in eadem ecclesia, in qua pater ejus ministrat, vel ministravit. Difficilius enim in hac ecclesia illegitimo beneficium permittitur; cum sacri canones, ut omnis à beneficii imago hereditariæ successiois areatur, & nulla sit reliqua memoria conjugii, beneficio potiri illegitimus vetent, aut ali- quod obire munus in ecclesia, in qua eorum pater dignitatem, aut beneficium obtinuit (2). Imo nec filius Presbyteri legitimus, scilicet ex justo con-

jugio susceptus ante ordinationem, sine venia Sedi Apostolicæ proxime succedere potest in beneficio patris, nisi media persona intercesserit, in quam illud post patrem collatum fuerit (3).

(1) *Cit. cap. 1. & cap. 2. de Fil. Presbyt.* Vid. *Rebus. in Prax. benefic. par. 1. tit. de dispensat. super defect. natal. num. 27. & seq.*

(2) *Cap. 15. & 16. de Fil. Presb. Conc. Trident. Sess. 25. cap. 15. de Reform. Clemens VII. constit. Ad canonem 37. tom. 4. par. 1. pag. 92. Bullar. ed. Ind.*

(3) *Cap. 7. r. 1. & 17. de Fil. Presbyt.* At filius Presbyteri illegitimus, ne media quidem intercedente persona, æt nunquam omnino consequi potest beneficium, quod ejus pater obtinuit, et declaravit Clemens VII. in *cit. constit. Ad canonem.*

§. XV. Ob notam, & suspicionem, quam præbuerunt, incontinentiæ (1), ab ordinibus areator bigami, qui scilicet plures nuptias contraxerunt. Triplex autem est bigamia, vera, interpretativa, & similitudinaria. Vera bigamia est, quam modo descripsimus, nempe duplex conjugium; interpretativa, in qua non re, sed interpretatione quadam duplex matrimonium consideratur, veluti si quis ducat uxorem alio marito viduatam (2), aut ab alio corruptam, antequam suo se immiseret conjugii (3); similitudinaria est, cum quis solemniter castitatis voto devinctus uxorem accipit, cumque ea liberis dat operam (4).

(1) Caput hæc irregularitatis, ex nota incontinentiæ recipiunt Græci Patres, quibus & Latinorum quidam assentiuntur. S. Jo. Chrysostomus *Homil. 2. in epist. ad Titum app. tom. 11. pag. 738. ed. Paris. 1734.* explicans illa Apostoli verba, "oportere Episcopum esse unius uxoris virum, habet hæc: eademque opera impudicos castigat, non sicuti est, post secundas nuptias ad Ecclesiæ regimen assumi." Eadem dicit S. Hieronymus in *eadem epist. ad Titum cap. 1. col. 636. app. tom. 7. ed. Verona 1737.* Confer etiam Ter-

missimum *Ad uxor. lib. 1. c. 7. p. 163. edit. Venet. an. 1744.*
Esse autem ad ordinibus, tanquam bigamum, repellendum
eum etiam, qui ante baptismum uxorem suam accepit, al-
teram post baptismum, docent Innocentius I. *Ep. 17. ad*
Macedon. Episc. cap. 2. apud Constantium col. 381., Leo M.
Ep. 6. ad Anastas. Thersalon. cap. 3. opp. tom. 1. col. 621.
edit. Venet. Ballerin., Ambrosius *de Offic. ministr. lib. 1.*
cap. 50. opp. tom. 4. pag. 411. edit. Venet. 1781., licet alia
Hieronymi fuerit, aliorumque sententia.

(1) *Can. 59. dist. 50.*

(2) *Can. 2. dist. 33.*, *can. 11. & 12. dist. 34.*, *cap. 1.*
de Bigam. non ordin.

(3) *Cap. ult. cod.*

§. XVI. Verum hoc irregularitatis genus vulgo
repetimus à conjunctione Christi cum Ecclesia,
quam significare non potest bigami matrimonium (1).
Propterea bigamus non habetur, qui alienam vi-
duam, sed non compressam à viro accepit uxo-
rem (2), nec qui plures feminas in incestum, aut
in stuprum illexit (3).

(1) Primus hanc irregularitatem ad defectum significatio-
nis sacramenti retulisse videtur S. Augustinus *de Bon. conjug.*
cap. 18. opp. tom. 6. col. 331. ed. Maurin. Vener. 1731.
ac S. Leo *Ep. 11. cap. 3. opp. tom. 1. col. 660. edit. Venet.*
Ballerin. Eadem sententia est Celestini III. *in cap. 5. de*
Bigam. non ordin., & ceterorum Pontificum in decretalibus,
& ideo nunc hujusmodi irregularitas ex hac ratione repetitur.

(2) *Cap. 5. de Bigam. non ordin.*

(3) *Cap. 6. cod.*, *can. 7. dist. 34.*

§. XVII. Irregularitates quedam perpetue
sunt, quedam temporarie, & hæc quidem sta-
tim desinunt, sublata causa, unde procedunt.
Ita qui caret idonea scientia, ætate, liberta-
te, cum liber est factus, cum ætatem, &
scientiam adeptus est, recte ordinibus initiatur.
Perpetue irregularitates, quas induxit Jus Ec-
clesiasticum, tolluntur venia Sedis Apostolicæ;
Verum in homicidio voluntario venia dari non so-

let, neque ei locus est, cum quis animi, aut
corporis vitio non est aptus omnino ad suscipien-
dos ordines, atque ad obeunda munera, quæ
eorum propria sunt. In occultis criminibus solvit
lege etiam Episcopus, excepto homicidio volunta-
rio (1).

(1) Conc. Trident. *Sess. 24. cap. 6. de Reform.*

TITULUS VIII.

QUIBUS MODIS POTESTAS JURISDICTIONIS, ET ECCLESIASTICA
BENEFICIA AMITTANTUR.

I. & II. Potestas jurisdic- voluntate nostra amittun-
tionis, & ecclesiastica bene- tur.
ficiæ vel poenæ causa, vel

§. I.

Amittunt sæpe clerici ecclesiastica beneficia, &
amittunt jurisdictionem, quam acceperunt. Ordini-
nis potestas semper in iis fixa hæret, uti hæret in
animo character, qui semel impressus deleri non
potest, licet interdum aliquis hujus potestatis usu
prohibeatur. Verum potestas jurisdictionis, quæ to-
ta tenet ex imperio in subditos, plane tollitur,
& extinguitur, cum quis non amplius habet sub-
ditos, in quos illam exerceat.

§. II. Simili modo etiam ecclesiastica beneficia
amittuntur. Cum enim ea consistant in jure perci-
piendi fructus bonorum ecclesiasticorum, in offi-
cio, in honoris gradu, in jurisdictione, facile in-
telligitur, hæc omnia tolli posse; iis vero subla-
tis beneficia amittantur necesse est. Duobus autem
modis beneficia, & potestatem jurisdictionis amit-
timus, voluntate nostra, hoc est per renunciatio-
nem, translationem, permutationem, atque extra

voluntatem nostram, ac poenae causa, scilicet per depositionem, aut degradationem.

SECTIO I.

De Renunciatione.

III. Duplex renunciatio, quibus tacita.	dignitat.
IV. Quis expressa est?	VII. Beneficia coram quo dimittuntur?
V. Auctoritas Superioris, ut renunciatio valeat.	IX. Renunciatio pura, ac sub conditione.
VI. Juxta renunciationis causae.	X. Quae in renunciationibus observanda?
VIII. Discrimen inter renunciacionem loco tantum, ac renunciacionem loco, &	XI. Renunciatio fit etiam per procuratorem.

§. III.

Renunciatio, quae & resignatio dicitur, definiri potest ecclesiastici magistratus, & beneficii ex auctoritate superioris sponte, ac legitime facta abdicatio. Ea vel tacita, vel expressa est. Tacita oritur ex facto ipso, atque à jure inducitur, cum beneficiarius uxorem ducit (1), cum Regularis Instituti professionem emitit (2), cum beneficium consequitur, quod priori repugnat, sive, ut inquitur, *incompatibile* est (3). Tunc enim vacant beneficia, quae simul cum nuptiis, cum Regulari instituto, cum altero incompatibili beneficio stare non possunt.

(1) *Cap. 1. & 2. de cleric. conjug.*

(2) *Cap. 4. de Regular. in 6.*

(3) *Cap. 28. de Præben.*

§. IV. Expressa est, quae fit verbis dimittendi animum declarantibus, sive ea ore sint prolata, sive comprehensa litteris conceptis forma, quae à

jure praescribitur. De his expressis renunciacionibus agendum nobis est, quae olim non probatae sacris canonibus in more esse coeperunt, potissimum Alexandro III. Pontifice, justis allatis causis (1).

(1) *Cap. 20. de Renunc.*

§. V. Magistratibus, & beneficiis se abdicare cuius licet, etiam Pontificatu Maximo, ut Caestinus declaravit suo exemplo, & constitutione, quam probavit Bonifacius VIII. (1). Sed tamen vires non habet renunciatio, neque quis abdicacione sua beneficium amittit, nisi se abdicet auctore eo, à quo illud obtinuit, excepto Summo Pontifice, qui supra se ex hominibus habet neminem. Hinc Episcopi recte haud renunciant, nisi renonciatio Sedi Apostolicae probata fuerit (2), ac nisi justas habeant renunciandi causas.

(1) *Cap. 1. de Renunc. in 6.*

(2) *Cap. 2. §. sicut de Translat., cap. 1. & tot. tit. de Renunc.*

§. VI. Cause sunt imbecillitas corporis, ob quam Episcopus munera episcopalia exercere non potest; imperitia, ut regere nequeat Ecclesiam; conscientia criminis, propter quod etiam post actam poenitentiam munere carere debet; personae irregularitas; pervercia plebis, quae cogi ad parendum nequeat; gravis offensio, sive scandalum, quod nonnisi dimissa Ecclesia removeri potest (1).

(1) Omnes has causas enumerat, atque explicat, diligenter Innocentius III. in *cap. 10. de Renunc.*, unde illa traciata sunt crimina.

Debilis, ignarus, male conscius, irregularis, Quem mala plebs odit, dant scandalum, cedere possit.

§. VII. Episcopus interdum loco tantum renua-

ciat, interdum loco, & dignitati. Qui loco tantum renunciavit, honorem retinet, & dignitatem episcopalem, licet jurisdictionem exercere non possit, quoniam nullos amplius habet subditos; sed rogatus ab alio Episcopo recte exequitur in eius diocesi, quae sunt ordinis episcopalis. Qui loco simul, & dignitate se abdicavit, quamquam retineat ordinis characterem, qui deleri non potest, nihil tamen agere potest eorum, quae ejus ordinis propria sunt (1).

(1) *Cap. 1. de Ordinat. ab Episcop. qui renunc.*

§. VIII. Praelati Episcopo inferiores, qui sacrum habent imperium, & Sedis Apostolicae immediate subjiciuntur, opus habent venia Summi Pontificis, qui eis copiam renunciandi faciat (1). Dignitates, Canonicatus, Parochiae, & cetera beneficia, quorum collatio ad Episcopum pertinet, coram eo dimituntur. Curandum tamen est, ut intra unum mensem renunciatio rata habeatur, & simul ab Episcopo beneficium collatio fiat; nam nisi eo temporis spatio totum illud negotium expediatur, ad Summum Pontificem jus conferendi transfertur (2).

(1) *Cap. ult. de Renunc.*

(2) Gregorius XIII. *Const. Humano viae iudicio* 255. §. 4. & 8. pag. 41. tom. 4. par. 4. Bullarii.

§. IX. Beneficio renunciamus aut pure, ac sine ulla reservatione, aut sub conditione, hoc est cum nobis, aut aliis certam ex beneficio pensionem quovis anno servamus. Hujusmodi renunciaciones his obstrictae legibus, & conditionibus fieri nequeunt coram Episcopo, sed Pontificiam auctoritatem postulant (1).

(1) S. Pius V. *Constit. Quanta* 80. tom. 4. par. 3. p. 10. Bullar. ubi late statuitur, quae ab Episcopis renunciaciones ad-

mitti debeant, & Episcopi ipsi resignata beneficia aut suis, aut resignantium consanguineis, vel aliis conferre prohibentur. De his renunciacionibus, quae reservata pensione sunt, est etiam in primis observanda signa *Constitutio In sublimi* 30. Benedicti XIV. pag. 43. tom. 1. ejus Bullarii ad Romae 1754. edita adversus renunciaciones, quae sunt reservata pensione, & arcano pacto cum extinguendi per certam vim pecuniae, quae resignanti persolvitur. Haec autem reservationes, exemptionesque pensionum irritae declinantur; praeterea statuitur, ne intra sex menses à capta beneficii possessione pensiones deleri possint.

§. X. Multa vero in his renunciacionibus quae alterius commodo emittuntur, observanda sunt, ut eas vim, atque exitum obtineant. Praecipua sunt, ut qui beneficium resignavit, non decedat infra viginti dies post actam renunciacionem (1); ut si beneficium sit jurispatronatus, patronus assentiat, ut beneficium non sit litigiosum, quia tunc tantum in alterum litigantem conferri potest, neque item sit conjunctum, vel unitum, etiam antequam unio exitum consequatur (2); denique ut beneficiorum Episcopatu inferiorum resignatio publicetur intra certum tempus, certisque in Ecclesiis, cum populus magno numero ad eas confluit, secundum formam, quae à Gregorio XIII. constituta est (3).

(1) Regula XIX. Cancellariae, quae de viginti instituitur.

(2) *Conc. Trident. Sess. 21. cap. 5., et Sess. 23. cap. 18. de Reform.*

(3) Gregorius XIII. *Constit. Humano viae iudicio* 155. l. 4. dar. 4. pag. 41. Bullar. Quam constitutionem confirmavit, atque ad omnes avertendas fraudes explicavit Benedictus XIV. in *Constit. Ecclesiastica* 10. pag. 37. tom. 2. ejus Bullarii.

§. XI. Renunciamus tam per nosmetipsos, quam per procuratorem, sive clericum, sive laicum, sive unum, sive plures; modo litteris consignetur peculiare mandatum, quo facultas resignandi, & beneficii demonstratio continetur (1). Facta, & probata renunciacione, frustra renunciacionem poenitent

eorum, quæ gessit (2); cum omne amiserit jus in beneficio, quo se abdicavit, & quod nonnisi nova electione, aut collatione recuperare potest (3).

- (1) *Clem. univ. de Renove.*
 (2) *Cap. 3. de Renove.*
 (3) *Cap. 2. eod.*

SECTIO II

De Translatione.

- XII. Translationis definitio. nes sine auctoritate Summi Pontificis fieri æqueum.
 XIII. Translationes sine justa causa vetiæ. XV. Justæ Translationis causa.
 XIV. Episcoporum translationes.

§. XII.

Translatio est modus alter, quo voluntate nostra beneficium amittimus. Definitur ecclesiastici Magistratus de una in aliam Ecclesiam facta mutatio.

§. XIII. Episcoporum translationes, quasi spirituale adulterium, improbant antiqui canones (1); sed hoc ita intelligendum est, nisi justa adsit causa (2); & ita statutum fuit in Synodo Romana habita ab Joanne IX., in qua vindicata est memoria Formosi Pontificis, qui relicto Episcopatu Portuensis Romanum acceperat. Neque enim desunt exempla Episcoporum pietate, & doctrina præstantium, qui ob utilitatem, aut necessitatem Ecclesie Episcoporum mutantur, & in ipsa Nicæna Synodo Eustochius Bereæ Episcopus ad Sedem Antiochenam translatus est (3).

(1) Conc. Nicænum can. 15, col. 39. tom. 2. Antiochenum can. 21, col. 394. citat. tom. 2. Sardicense can. 1. & 2. col. 618. & sequent. apud Labbæum tom. 2. mox relato ed. Venet., & alia permuta. concilia, quæcum canones ex parte referat Gratianus

in casu. 7. quest. 3. Apposito S. Hieronymi Ep. 69. ad Oceanum num. 5. col. 415. tom. 1. opp. ed. Verone 1734. "Et hoc, inquit, in Nicæna Synodo a Patribus decretum, ne de alia in aliam Ecclesiam Episcopus transferatur, ne virginis pauperculæ societas contempta, ditionis adulteræ querat amplectitur."

(2) Conc. Carthag. 4. can. 27. l. 1. col. 980. col. Harduini.

(3) Vide Pagium erit. in Saranum ad an. 324. n. 26. t. 4. pag. 78. ed. Luca 1729. Similiter S. Gregorius Nazianzenus, relicto Episcopatu, quem pridem habebat, Theodosio M. Imperatore, ad Constantinopolitanum, & alii etiam Episcopi ad alias Ecclesias translati sunt. Ex quibus intelligitur, Episcoporum translationes, quæ justam habebant causam, permissas fuisse.

§. XIV. Episcopi nonnisi Summi Pontificis auctoritate ad aliam sedem transferuntur (1). Et adeo quidem pendet à Pontificis potestate translatio, ut si quis, eo ignaro, mutet Ecclesiam, non novam modo, sed etiam veterem, quam regebat, amittat (2); & si Pontifex Episcopum ad majorem Ecclesiam transferri permissit, ad parem, aut ad minorem transire non possit (3).

- (1) *Cap. 2. de Translat. Episc.*
 (2) *Cap. 3. de Translat. Episc.*
 (3) *Cap. 4. eod.*

§. XV. Transferitur Episcopus vel utilitatis causa, si alterius Ecclesie regimini utilior habeatur (1); vel necessitatis, si ipse populo in odium acerbissimum venerit, si infestum ejus loci aerem ferre non possit, si præsens Ecclesia ab hostibus eversa sit (2). Minorum beneficiorum Rectores transferunt Episcopus, cujus in loco ea sita sunt, factaque translatione vacat beneficium, cum Sacri Canones aliquem pluribus Ecclesiis adscribi vetent, qua de re alius erit agendi locus.

- (1) *Can. 34. c. 7. q. 1.*
 (2) *Can. 42. & 44. c. 7. q. 1.*

De Permutatione.

XVI. Permutationis definitio. XVIII. Quæ beneficia recte
XVII. Quid in permutatione permulentur?
observandum?

§. XVI.

Renunciatio, & translationi affinis est permutatio, quæ definitur mutua beneficiorum dimissio, seu resignatio, ut alter alterius dimittentis beneficium consequatur. Episcopatus sine auctoritate Summi Pontificis, cetera beneficia sine venia Episcopi, cujus in diocesi sunt, permutari non possunt (1). Qui secus fecit, sententia Judicis beneficium amittit (2).

(1) *Cap. 5. de Res. permut. & cap. unic. eod.*

(2) *Cap. 7. de Res. permut.*

§. XVII. Episcopi esse debet, antequam permutationem fieri sinat, cognoscere causas, propter quas petitur, videre, ne qua fraus lateat (1), exigere consensum eorum, qui jus habent conferendi, eligendi, præsentandi, curare, ut permutatio publicetur, eaque serventur, quæ Gregoriana constitutione præscribuntur (2).

(1) Confer Benedicium XIV. *de Synod. Dioces. lib. 13. cap. 24. non. 8. & seq.*, qui plura habet, quæ ad permutationes beneficiorum pertinent. Quærit autem, num etiam permutationes comprehendantur *cit. constit. Quarta 80. S. Pii V.*, per quam Episcopi resignata beneficia suis, aut resignantium consanguineis, & affinibus conferre prohibentur, & eas comprehendit *negat*, modo stans omnis ab his permutationibus procul abii.

(2) *Cit. constit. Humano vix judicio Gregorii XIII.*

§. XVIII. Dum spirituale cum temporali non permutetur, omnia beneficia permutari possunt (1), etiam curata cum simplicibus, exceptis beneficiis unitis, quæ scilicet cedere debent in incrementum alterius Ecclesiæ, reservatis Summo Pontifici, cuius consensu opus est, ut eorum permutatio recte expediat, denique litigiosis (2).

(1) *Cap. 9. de Res. permut.*

(2) *Vide Pithag. lib. 3. tit. 19. §. 4. per tot.*

SECTIO IV.

De Depositione, & Degradatione.

XIX. Quid degradatio sit? XXII. Quibus præsentibus degradatio fiat?
XX. Simplex depositio differt a degradatione. XXIII. Quæ sint crimina, quæ XXI. Degradatio verbalis, & locum degradationis faciunt realis.

§. XIX.

Pœnæ causa ecclesiastica beneficia, & potestatem jurisdictionis amittimus per depositionem, & degradationem. Exemplo militaris exautorationis, quæ, detracto cingulo, quod erat insigne militiæ, absolvitur, etiam Ecclesia suorum militum, hoc est clericorum exautorationem induxit, quam degradationem vocamus, & in qua clerico à summo ad infimum singulorum ordium insignia detrahuntur (1). Nullum olim inter depositionem, atque degradationem discrimen fuisse videtur (2); sed hodie magnum inter utramque discrimen est (3).

(1) Vetus est mos detrahendi insignia, quæ ordinis propria sunt, cum quis deponitur. Adversus Irenæum Episcopum Neosorio addicem constitutum est, ut ornatumque & nomine sacerdotii penitus exutus, privatus in patrio tantum solo viveret

re permitteretur, ut scribit Baronius ad an. 448. num. 6. tom. 7. pag. 616. ed. Lucæ. Paulam Alexandriæ Episcopum per ablationem pallii depositum, narrat Liberatus in *Breviar. cap. 23. pag. 161. ed. Paris. 1673.* Similis de depositione Igitur Patriarchæ Constantinopolitani ex Nicœnæ testimonio describit Baronius ad an. 861. num. 7. pag. 333. tom. 14. Qui in conciliis deponerantur Episcopi, ut impa, ut tolerati, per clamores probris afflicbantur Socrates *Hist. eccles. lib. 1. cap. 24. pag. 58. edit. Cantabrig. 1720.* Confer *Du-Cangium Glossar. med. & infim. litin.*

(2) Hinc Theologi, & Canonici complures degradationem cum depositione confundunt; quod quidem secundum veterem Ecclesiæ disciplinam dici vere, recteque potest; secundum disciplinam recentiorum non potest, ut oberrat *Du-Cangius Glossar. med. & infim. latine. verb. degradatio.* Nunc enim depositio à degradatione distinguitur. Jam vero non una, atque eadem erat degradationis ratio. Nam interdum clerici omnino degradabantur, hoc est omnibus privabantur juribus, & privilegiis clericorum, & prorsus laici habebantur. Interdum ex parte tantum degradabantur, quod pluribus modis fieri solebat. Quidam enim sui ordinis honorem, & dignitatem retinebant, sed ejus munera exercere prohibebantur. Quæ poena à Concilio Ancyrano *Can. 1. & 2. col. 271. tom. 1. collect. Harduini ed. Paris. constituta est adversus Presbyteros, & Diaconos, qui in idolatriam lapsi novo certamine confessores evaserant, & Concilio Nicæno *Can. 8. col. 226. tom. 1. epoch. collection. adversus Episcopos Novatianos, qui ad catholicam communionem redierant, quibus permissus est honor Episcoporum, sed ipsi tamen ad ordinem Presbyterorum redacti sunt; denique à Concilio Agathensi c. 1. 1. col. 998. Eandemque poenam memorat Socrates lib. 1. cap. 9. p. 27. Sordomensis lib. 1. c. 22. p. 32. ed. Cantabrig. 1720., Basilius Ep. 109. ad Amphibach. 4. 27. p. 294. opp. tom. 3. ed. Paris. 1730.* Quidam ex gradu, quem habebant, ad inferiorem deponerentur. Concilium Neocaesariense *Can. 10. tom. 1. col. 283.* Dicendam impudicum ad ordinem Subdiaconatum detrudi iussit, & Concilium Toletanum I. *Can. 4. tom. 1. col. 990. collect. Nith. subdiaconum, qui defuncta uxore aliam acceperat, ordinarii, vel lectores gradum obtinere voluit, Interdum aliam quædam tantum sui ordinis munera adhibebantur, cetera autem relinquerebantur, ut patet ex Concilio Neocaesariensi *Can. 9. col. 283., & Carthaginiensi IV. can. 68. col. 937. d. tom. 1., & interdum etiam ultimi inter clericos sui ordinis sedere cogebantur, quæ poena erat eorum, quos ambitio, atque arrogan-***

tia tapebat Cenc. Trullanum *can. 7. tom. 3. col. 1663. Cenc. Nicænum II. can. 5. tom. 4. col. 490., atque hanc poenam, etiam inter monachos in regulis SS. Pachomii, & Benedicti oblativæ contrat in regula Pachomii art. 161. apud Holstenium *cod. Reg. tom. 1. pag. 34., et Benedicti r. 43. pag. 228. ed. August. 1719.* Clerici ex parte degradati proprie degradati dicebantur, & eorum mentio est in Concilio Toletano I. *can. 4. loc. cit., Aurelianensi III. can. 27. tom. 2. col. 1218., Matiscomensi I. can. 10. et 19. tom. 3. col. 414. collect. cit.* Degradationis vocabulum sumptum est ex re militari *L. 2. cod. Theod. de cri. publ., atque erat rejectio militum in inferiorem militiam. Qui omnino degradabantur, si proprie degradati, & omnino deponi, & omnino de proprio gradu dejecti, & doordinati, & ab ordine cleri amoveri, & à clero cessare, & ad laicam communionem redigi dicebantur Concilium Carthaginiense IV. *Can. 48. 49. tom. 1. col. 982., Ambrosianum Can. 5. col. 93., Ephesianum Can. 6. col. 1623., Aurelianense I. Can. 13. col. 265., Nicænum Can. 2. col. 375., Tarraconense can. 10. col. 1844. tom. 2. collect. Harduini.* De clericis, qui ad laicam communionem redigebatur, Synodus Agathensis *can. 106. tom. 2. col. 1004. laicam collect. habet licet, ab officii honore depositus in monasterium detradatur, & ibi, quamdiu vixerit, laicam tantummodo communionem recipiat.* Erat autem laica communicio poena, qua peccabantur clerici degradati, & qua ipsi in conditionem laicorum redigebantur, quod patet ex Concilio Aurelianensi III. *can. 7. & 8. 1. 2. col. 1423. collect. Harduini* ex Martino Bracarenis *colleç. can. 26. apud Justellum Biblioth. sac. can. 1. 1. in append. p. 30. ed. Paris., ex Gratiano *can. 52. dist. 60., et can. 13. dist. 33. In secundo Petrus de Marca in *Diact. eccl. Interpr. cap. clericus 2. d. num. 162. apud Baluzium ad Dialog. dunt. Augustus de *Femp. Gratian., Du-Cangius in Glossar. verb. communio laica, Regulus in *Lyrian. Ep. 12. p. 69. ed. Paris. 1666., Alberpinus *Ostero. l. 1. t. 4. per tot., Card. Boas *Res. liturg. 1. 2. 1. 19. s. 3. 23. pag. 3. lib. 1. Anguar. *Zarin. 1713. Graveson *Hist. Eccles. IV. 1713. collat. 62. Bellot. *Observ. ad rit. Eccles. London. pag. 639., Franc. de Berledda *de Oblatim. tom. 3. 3. novit. edit. pag. 77. et reg. Neque vera esse potest opinio Bellarmi de *Enchar. lib. 4. cap. 24. opp. tom. 3. pag. 357. ed. Venet. 1721. putant, licet ad communionem fuisse communionem sub una pan. specie, cum certum sit, olim factos sub utraque specie eucharistiam accepisse. Similiter Lindanus *Panopl. lib. 4. cap. 18. Duran. de Rit. Eccles. lib. 2. cap. 57. num. 6., Vossius *Theo-****************

Theolog. disp. 23. ch. 4. Pithæus Glossar. ad lib. capitul. verb. communio peregrina apud Baluzium Capitular. Reg. Franc. tom. 2. pag. 493. edit. Venet. 1773. qui laicam communionem explicant communionem, quam laici extra sinctuarium accipiebant, non satis clare ejus vim, notamque declarant. Hæc & id proprium laicæ communionis, ut clerici ad eam redacti extra sinctuarium, non cum laicis Eucharistiam acciperent; verum in isto solum æquivalent posita erant omnia. Nam si laicæ communionis vocabulum tantum æstimemus ex loco, quo Eucharistia dabatur, etiam Presbyteri & protantes, cum ad eos in lecto decubentes Eucharistia deferretur, laicam communionem accepisse viderentur. Eandem hanc poenam memorant Canon. 15. Apostolorum apud Cotelierum P.P. Apostol. tom. 1. pag. 444. ubi Presbyter, atque Diaconus, qui ab Episcopo vocatur ad suam Ecclesiam redire noluerit, tamquam laicus communicare jubetur; & S. Gregorius apud Gratianum Can. 10. dist. 50. ubi agitur de clerico criminoso damnato ad recipiendum inter laicos communionem. Hinc aliquem laicæ etiam communionem privare idem erat ac excommunicare, sacrilegium interficere, & degradare. Quare S. Athanasius Histor. Ariano. ad Monach. 1. 28. pag. 284. opp. tom. 1. par. 1. Patavii 1773. de Leonio prium Presbytero, mox & Episcopo Anatholico, homine Ariano inquit: "Leontius ille castratus, qui, ne licet quidem nomine ad communionem admittendus erat, quod se ipse castrasset, ut libere cum quadam Eustolia doret, inter, revera quidem ejus miles, virgine autem dicta." Quoadmodum vero clerici per laicam communionem redigebantur ad conditionem laicorum, ita per communionem peregrinam ceñsabantur jure clericorum peregrinorum, qui sine litteris formatis vagabantur, & qui sanctorum ordinum numeribus fungi non poterant. Alebantur hi quidem Ecclesie sumptibus, ut scriptum est Canone 26. Apostolorum apud Cotelierum P.P. Apostol. 1. pag. 446. laudate editis, sed neque ad communionem admittebantur, neque ordinum munera exercere poterant, eo fere modo, quo nunc extraneis, & ignotis sacerdotibus non permittitur rem divinitam conficere, nisi litteras suis ordinationibus ostendant. Quare ut laicæ communionis poena omnis in eo erat posita, ut clerici non amplius clerici, sed laici haberentur, ita poena communionis peregrinæ in eo consistebat, ut clerici non peregrini eodem, quo clerici peregrini, jure ceñerentur. Uno verbo peregrina communio non plena erat, & perfecta dejectione, quæ illis erat communio laicæ, sed temporaria segregatio clericorum, qui post actam penitentiam, quæ prius esse debuit, quæ publicæ poenitentis spem nullam restitutionis daret, gradum

suum repetebant. Ita Alzpinus Observ. 1. 2. c. 3. Simonides in Hist. public. poenit. c. ult. quorum sententiam refert, laudatque Card. Bona Rer. Liturg. lib. 2. cap. 19. §. 6. pag. 421. edit. Taurin. Petrus Not. in Syneti epist. 67. cap. 3. pag. 78. id. Portii 1633. de Marcæ Dissert. in cap. clericus ad calcem Baluzii de sinod. Gratian. pag. 369. ed. Paris. 1681. Schelestrat. Not. in Conc. Antioch. pag. 397. Can. 7. cap. 12. art. 3. Bencinus in Dissert. 1. de Litt. ecclesie. §. 20. n. 11. & seq. pag. 301. 304. 308. quibus etiam assentitur Josephus Binghamus Origin. Ecclesiar. lib. 7. cap. 3. §. 7. tom. 8. pag. 17. ed. Hale Magdeb. 1760. ita inquam explicant communionem peregrinam, hæc illi minus probabiliter eam alio modo explicandam putent. Nam Binius Not. in Conc. Helveticæ c. 757. tom. 5. conc. Labbei ed. Venet. Bellarminus loc. cit.; Grotianus Glossator in Can. 11. c. 13. §. 2. inter laicam & peregrinam communionem nullum discrimen fuisse arbitrat, quod revera maximum erat, cum clerici ad peregrinam communionem redacti posticam penitentiam gradum suum, & munera recuperarent, sed clerici in laicam communionem concessi nulla ordinaria spes esset restitutionis. Ideo Gratianus Glossator loc. cit. peregrinam communionem intelligi posse extimat communionem, quam homo in exitu vite suscipit, cum recedit, vel peregrinatur de hoc mundo. Verum ista non mora peregrinatio est, & Concilium Agathense Can. 1. 1. col. 998. col. Harduini doctæ statuit, quod hi clerici post actam poenitentiam gradum suum, dignitatemque suscipiant; ex quo intelligitur, poenam hanc fuisse clericorum, quos synodus bene sapere habebat, adeo ut suum gradum, & dignitatem recuperare possent. Nullo demum antiquitatis monumento nituntur opiniones Gabrielis Henao de Sacrific. missæ par. 4. Miss. 28. §. 49. qui peregrinam communionem fuisse putat peregrinationem sine perpetua, sive temporaria, quæ clerici criminosi poenæ causâ suscipere coguntur; & Gregorii Cassandi de communionem peregrinam interpretatur obligationem Eucharistie, quæ extra statos dies peregrinationis causâ fiebat. Memorat hanc poenam Concilium Reginense can. 7. tom. 1. col. 1749. Agathense can. 2. & 3. col. 998. tom. 2. collect. Harduini ed. Paris. & Canon 34. Apostolorum apud Cotelierum P.P. Apostol. tom. 1. pag. 446. ac Conc. Catthaginense 1. can. 7. §. 1. col. 686. collect. Harduini per verum exhibent, quo jure peregrini vagantes sine Episcopi litteris ceñentur.

(1) Discrimen hoc agnovit Coelestinus III. in cap. 10. de Judic.

XX. Simplex depositio clericum perpetuo quidem arceat aut ab exercitio ordinum susceptio- rum, aut ab officio, usque ecclesiastica juris- dictionis, aut a beneficio; aut denique ab omnibus exercitio simul, & officio, & beneficio, sed non ei fori, & canonis privilegium adimit, ideoque ipse, ut antea, subest ecclesiastico imperio, non laico subicitur. At vero degradatio non tantum clericum perpetuo privat ecclesiastico ministerio, offi- cio, beneficio, sed eum etiam obnoxium facit laice potestati, a qua post degradatio nemus iudicatur, atque in carceres detritur, ut laicorum more sustineat poenas, quae sunt ejus sceleris à jure constitutae.

XXI. Duplicem degradationem distinguit Bonifacius VIII. (1), *verbalem*, quae etiam *depositio* dicitur, & *realem*, sive *actualem*, quae propterea *degradatio* appellatur. *Verbalis* est ipsa sententia, per quam Juxex Ecclesiasticus clericum de gradu dimovet, & laico foro addicit; *realis* autem est tristis ipse actus, seu funesta caeremonia, qua Episcopus clerico, contra quem est lata degradatio- nis sententia; detrahit insignia ordinum singulo- rum, eumque seculari curiae puniendum tradit (2); adjunctis tamen precibus, ut quam mitissime tra- teretur. Tum vero clericum omnia amittit ordinis privilegia, & quamquam ejus retineat potestatem, quae tolli non potest, eam tamen exercere nequit, amittit item omnia ecclesiastica officia, beneficia, jurisdictionem, & poena plectitur, quam criminis socham laicus Juxex putat.

(1) *Cap. 2. de Penit. in 6.*

(2) De clerico, qui Curiae traditur, mentio fit in L. 39. *Cod. Theod. de Episc. & Cleric.*, in L. 13. §. 1. *cod. tit. Cod. Justinian.*, et in *Novell. 123. cap. 12.* Ex his locis evi- dens est, clericum Curiae tradi consuevisse, ut ei describeretur, atque ut in *posteram Curiae ministraret*, ut loquitur Justinianus in *eli. Leg. 13. §. 1.*, non autem ut puniretur. Eodem modo rem eripuit laici decretalis, quam Eobino Isidorus ad-

scribit, quaeque extat in *Can. 31. c. 11. q. 1.* Verum antiqui- tatis ignorantia fecit, ut haec formula longe aliter intelligeretur, atque apud Canonistas aliquem tradere Curiae seculari hinc esset de puniendum dare, serius tamen indulta est solennis illa clerici degradatio traditio judici seculari, quae tunc adhibe- tur, quaeque in eo est posita, ut gravissimi criminis reus poena coercescatur, ac nihil quidem persuasum est, eam antiquitatem non esse Innocentio III., qui eam lem dicitur consulti in *cap. 8. de Crimine falsi.* Regula erat *Reolite*, quod clericus, qui ab ecclesiastico iudice propter crimen gradu motus fuerat, non aliam deinceps à seculari Magistratu poenam toleraret, ne du- plex irrogaretur poena, secundum Canonem Apostolicum apud Gratianum *Can. 13. dist. 81.* Quae regula proposita est in con- troversis de ecclesiastica immunitate, quae oritur sunt Alexan- dro III. Pontifice, quaeque suscipiunt S. Thomas Cantuariensis, uti narrat vetus scriptor apud Bononium *ad an. 1173. num. 26. pag. 212.* & Pagium in *not. sum. 3. pag. 23. colona 19. ed. Luc. Eandemque ipse Alexander III. cap. 4. de Juri. Bohe- miano Episcopo propositi "sed non debet quemlibet depositum, pro suis excessibus (cum suo ut fubius dicitur, sed duellid, & debet ipsam conditione coercere iudici tradere seculari. Ni- hilominus minus Alexandri successor Lucius III., ut graviori poena persequeretur hereticos, quae tunc latè grassabantur, longè aliud constituit in clericos, qui in haereticis laici fuerint *cap. 9. §. praesenti de Haeret.*" Clericus, loquitur, est, vel cujuslibet religionis obduratione infectus, totius eccle- siasticae ordinae prerogativa nudatus, & sic omni officio, & beneficio spoliatus ecclesiastico, seculari relinquatur arbitrio, potestatis animadversione debita puniendus." Atque haec poe- na, nisi quidem iudicis, ecclesiasticae sit est, quae clericos degradatos arbitrio relinquunt seculari Magistratu, ut poena afficiantur, & in *Luc. 174. Locis* constitutione animadvertendum est, quod *debet non traditur Curiae, sed tantum committi- tur seculari arbitrio coercendi.* Quae in re nihil laici est Ecclesia, tantum impedimento non est, quominus secularis Magistratus in hunc clericum animadvertere possit. Urbanus III., qui post Locum Pontificem maximo iunctus est, in *cap. 3. de Crimine falsi* clericos, qui *salaverunt singu- lum Regis Francorum*, ab Episcopo plecti voluit poena, modo per eum maxime morte inferretur, neque membrum ali- quod amputaretur, usqueque proterea, ut *videm degradati in regnum malefili characterem aliquem imperium fa- ceret* & verum eos seculari Curiae puniendos latius notavit. Gregorius III., sive, ut alii putant, Gregorius III. in *Cap. 10.**

de iudiciis clericum in furto, homicidio, perjurio, aliove crimine deprehensum depositi voluit, tum excommunicari, si incorrigibilis fuerit, deinde contumacia crescente, anathematizari, in mucronis leni, *exstremo*, si in profundum, *inquit*, *ma-*
lorum veiens contempserit, cum Ecclesia non habeat iura, quid faciat, ne possit esse ultra perditio plurimorum, per secularem compellendus est potestatem. Et quibus manifestum est, laicos in clericos criminatos nullam exercere jurisdictionem potuisse, etiam posteaquam hi depositi ab Episcopo fuerant; nam si post depositionem ad huc in criminibus versari pergant, primum *excommunicantur*, deinceps anathematizantur, tandem *excommunicantur*, tantum cum in profundum malorum venerit, & Ecclesia non habeat ultra quid faciat, cum *statutum* per secularem potestatem comprimuntur. Itaque usque ad exitum seculi XII., qui quidem aetate Pontificatum tenuerunt Alexander, Lucius, Urbanus, Clemens, Celestinus, nullum exemplum est Clerici degradati, qui seculari Magistratus puniendus tradatur. Tantum Lucius clericum in haeresim lapsum *seculari potestate arbitrio relinquit*, sed non eadem Ecclesia *tradit*, ut poena afficiatur. Similiter Clemens, seu Celestinus clericum criminatum depositi iubet deinceps excommunicari, & *anathematizari mucronis feriet*, postremo eum *comprimi* iussit a Magistratu seculari, sed non eam praerogativa solemnem traditionem, quae nunc degradationem sequitur. Primum, ut dixi, monumentum Clerici degradati, qui seculari iudicio traditur, est in *cap. 8. de Crimine falsi*. Nam Innocentius III., ut *ostendit* simul adverteret in clericos, qui laici crimen commiserant, sacerdot, ut si omnibus officis, & beneficiis perpetuo sint privati, vari, na quod qui per se falsitatis vitium exercentur, postquam per delictum iudicem fuerint degradati, seculari potestati traduntur, secundum constitutiones legimus puniendi. *di.* Constitutionem hanc ipse Innocentius clarius explicavit in *Cap. 27. de Verb. significat.*, ut dirimeret controversias, quae de recta ejus interpretatione ortae fuerant. Atque ita factum est, ut deinceps Clerici propter graviora crimina degradati seculari tradiderentur, & clericum Curiae tradere idem haberetur, ac dare puniendum seculari potestati. Quae nunc nobis eorum vocabulorum significatio est, quamquam olim, ut supra demonstravimus, longe aliud in verbis intelligeretur. Formam autem, quae adhibetur in reali degradatione Clerici, describit Bonifacius VIII. in *tit. cap. 2. de Penit. in 6.*, & Pontificale Romanum *part. 3. tit. 7. et seq. pag. 138. et seq. ed. Rom. 1740.*

§. XXII. Olim Episcopi degradatio postulabat

duodecim Episcopos, qui praesentes essent, Presbyteri sex, Diaconi tres (1); sed hodie criminales causa Episcoporum, quae depositione, sunt, aut privatione dignae, ab uno Romano Pontifice nocende, finiendaeque sunt (2). Reliqui autem clerici de gradu deiciuntur ab Episcopo, ad consilium accitis, Episcoporum loco, totidem Abbatibus usum mitra, atque baculi habentibus sive aliis in Ecclesiastica Dignitate constitutis; qui & sint aetate graves, & Juris scientia commendatur (3). Minores autem clerici sola Episcopi sententia degradantur,

- (1) *Can. 4. 5. 6. 7. c. 13. q. 7.*
 (2) *Conc. Trident. Sess. 24. cap. 5. de Reform.*
 (3) *Conc. Trident. Sess. 13. cap. 4. de Reform.*

§. XXIII. Degradatio gravissimum poena genus est, & ideo non infligitur ex omnibus criminibus, sed tantum ex gravioribus, quorum causa reus seculari curiae puniendus traditur. Hujusmodi sunt crimen haeresis, & apostasiae cum pertinacia (1); falsationis litterarum Apostolicarum (2); assassinii, ut vocant (3); averse veneris plus semel exercitae (4); sollicitationis ad turpia in sacramentali confessione (5); celebratae missae, auditaeque confessionis sine ordine sacerdotali (6); patrae abortus (7); falsae, aut vitatae monetae aereae, vel argenteae (8); furti sacrilegi Sanctissimae Eucharistiae, sive cum sacra pyxide, sive sine illa quis sacram Hostiam surripit, & apud se retineat, aut alio transferat (9).

(1) *Cap. 9. & 15. de Haeret. cap. 1. et 4. cod. in 6. Paulus IV. constit. Cum quorundam 5. tom. 4. par. 1. p. 322. & Clemens VIII. Constit. Dominici gregis 1588. tom. 5. par. 5. pag. 1. Bullarii ed. cit. quibus datus Constitutionibus specialium degradationis poena plectuntur nequitate mysterium Sanctissimae Trinitatis, vel Christum Dominum sola Spiritus Sancti opera conceptum, vel ejus mortem, vel semper integram Deiparae virginitatem.*

- (2) *Cap. 7. de Crimin. falsi, cap. 27. de Verb. signific.*
 (3) *Cap. 1. de Homicid. in 6.*
 (4) *S. Pius V. constit. Horrendum 95. 4. tom. par. 3. pag. 33. Bullarii d. ed.*

(1) *Pius IV. constit. Cum sicut 37. tom. 4. par. 2. pag. 77. Gregorius XV. Constit. Universi 73. tom. 5. par. 5. pag. 54. Bullar. ed. Mainar. cit., Benedictus XIV. constit. Sacramentum 20. tom. 1. pag. 30. ejus Bullar. ed. Romæ. 1754.*

(6) *Clemens VIII. constit. Etsi alias 260. tom. 5. par. 2. pag. 395. Urbanus VIII. constit. Apostolatus 219. tom. 6. par. 1. pag. 113. ed. cit., Benedictus XIV. Constit. Sacerdos in æternum 97. pag. 108. tom. 3. ejus Bullarii. Cum autem usu fore vigeret opinio damnandi ad vitæ terminos, aut ad carcerem perpetuam illos, qui in carceres conjecti statim crimen suum confitebantur, Benedictus XIV. hoc beneficio frui vetuit illos, qui crimine sperant carceribus detenti, & coram Judice constituti, ne Curie seculari tradantur, uti patet ex constit. Divinarum 71. pag. 332. tom. 4.*

(7) *Sixtus V. constit. Effrenatam 134. tom. 5. part. 1. pag. 25. Sed cum dixit sua hac constitutione animati, & non animati partus abortivum eodem jure censeret, Gregorius XIV. constit. Sedes Apostolica 20. tom. 5. par. 1. pag. 275. Sixtina illam legem tantum ad abortum partus animati pertinere voluit.*

(8) *Urbanus VIII. constit. In suprema 249. tom. 6. par. 1. pag. 91. qua consultatione comprehenduntur omnes, qui in Italia dumtaxat provincis aureas vel argenteas monetas tundere, & fabricare, colorare, vel alias adulterare, seu etiam quomodolibet, hoc adulteratus scienter erogare, aut exponere presumpserint. Itaque hanc degradationis poenam ab Urbano indictam Benedictus XIV. constit. ad curam 65. pag. 310. tom. 4. ejus Bullar. amplavit ad eos, qui idem falsi crimen admittunt in siograpia, vel in credale, Sac. Montis Pietatis Urbis, aut mensæ nummarie S. Spiritus, quique in eo in crimine suam dolose operæ præstant.*

(9) *Alexander VIII. Constit. Cum alias 37. tom. 9. p. 97. qua confirmata est vetustior constitutio Innocentii XI., & utramque postea confirmavit Benedictus XIV. Constit. Ab augustissimo 93. pag. 190. tom. 1. ejus Bullar. Inter graviora crimina, propter quæ clericis degradationis poenam pendere debet, quidam recensent etiam contumeliam gravem, vel calumniam adversus Episcopum, vel conspirationem in ejus necem. Scriptum id quidem est in *Can. 18. c. 11. q. 1. ex sententia S. Pii Pontificis; sed hic canon eductus est ex falsis Decretalibus Li-**

dori Mercatoris. Hoc vero excepto canone, cujus nulla certa fides, & auctoritas est, alius non extat Juris Pontificii locus, quo adversus reum hujus criminis degradationis poena constituitur. Quidam etiam maleficium, seu sortilegium, cujus causa mora hominum eveniret, degradationem secumferre arbitrantur, idque se colligere posse censent ex *Constitutione Omnipotentis Dei 101. Gregorii XV. tom. 5. par. 5. pag. 97.*; verum hæc constitutio nullum de clericorum degradationis verbum habet, uti observat Cardinalis Albinus de *Innocentian. in fid. par. 1. cap. 32. num. 150.* Quidam denique etiam polygamiam degradationis poena puniendam existimant, cum qui videlicet simulo nomen, viva uxore sua, aliam ducit: quoniam hujus criminis reos seculari Curie tradi jussit Urbanus VIII. in *Constit. Magnum 137. tom. 6. par. 2. pag. 107.* Sed hæc Constitutio non pertinet ad clericos, neque ulla degradationis mentio in ea est. Sola igitur crimina specialim expressa degradationis poena pleciuntur; cetera graviora crimina eidem poenæ subijci possunt, cum eorum rei plane evadant poenas, per quas moniti resipiscere, & aliud sequi vitæ institutum possent; quæ communis est sententia omnium, qui hanc materiam scriptis illustrarunt.

TITULUS IX.

DE MONACHIS, ET REGULARIBUS.

- I. Ascetæ à Monachis diversi. vel expressa.
 II. & III. Monachorum origo. XIV. Vis professionis.
 IV. Monachi Orientales, & Occidentales. XV. Quomodum adversus irritam professionem reclamare liceat.
 V. & VI. Quæ initio, quæ tractu temporis fuerit Monachorum regula? XVI. Renunciaciones ante professionem faciende.
 VII. Canonici Regulares, Dominicani, Franciscani. XVII. & XVIII. Moniales, & earum clausura.
 VIII. Reliqui ordines Regulares deinceps instituti. XIX. & XX. Monialium regimen Episcopo commissum.
 IX. Monachi initio laici erant. XXI. Virgines tractæ Monialibus antiquiores.
 X. Privilegia, & jura Regularium. XXII. & XXIII. Viduæ ecclesiasticæ, & Diaconissæ.
 XI. & XII. Eorum regula.
 XIII. Professio regulæ tacite,

- (2) *Cap. 7. de Crimin. falsi, cap. 27. de Verb. signific.*
 (3) *Cap. 1. de Homicid. in 6.*
 (4) *S. Pius V. constit. Horrendum 95. 4. tom. par. 3. pag.*
 33. *Bullarii d. ed.*

(1) *Pius IV. constit. Cum sicut 37. tom. 4. par. 2. pag. 77.*
Gregorius XV. Constit. Universi 73. tom. 3. par. 5. pag. 54.
Bullar. ed. Mainar. cit., Benedictus XIV. constit. Sacramen-
tum 20. tom. 1. pag. 30. ejus Bullar. ed. Romæ. 1754.

(6) *Clemens VIII. constit. Etsi alias 260. tom. 5. par. 2.*
pag. 395. Urbanus VIII. constit. Apostolatus 219. tom. 6.
par. 1. pag. 113. ed. cit., Benedictus XIV. Constit. Sacer-
dos in æternum 97. pag. 108. tom. 3. ejus Bullarii. Cum au-
tem usu foret vigeret opinio damnandi ad vitæ fines, aut ad car-
cerem perpetuam illos, qui in carceres conjecti statim crimen
suum confitebantur, Benedictus XIV. hoc beneficio frui ve-
luit illos, qui crimine sperant carceribus detenti, & coram Ju-
dice constituti, ne Curie seculari tradantur, uti patet ex
causis. Divinarum 71. pag. 332. tom. 4.

(7) *Sixtus V. constit. Effrenatam 134. tom. 5. part. 1.*
pag. 25. Sed cum dixit sua hac constitutione animati, & non
animati partus abortivum eodem jure censeret, Gregorius XIV.
constit. Sedes Apostolica 20. tom. 5. par. 1. pag. 275. Six-
tum illam legem tantum ad abortum partus animati pertinere
vohuit.

(8) *Urbanus VIII. constit. In suprema 249. tom. 6. par. 1.*
pag. 91. qua consultatione comprehenduntur omnes, qui in Ita-
lie dumtaxat provinciis aureas vel argenteas monetas tundere,
fabricare, colorare, vel alias adulterare, seu etiam quomodolibet,
hæc adulterata scienter erogare, aut exponere præsumserint.
Itaque hæc degradationis poenam ab Urbano indictam Benedic-
tus XIV. constit. ad curam 65. pag. 310. tom. 4. ejus Bullar.
amplavit ad eos, qui idem falsi crimen admittunt in siograpia,
vel in credale, Sac. Montis Pietatis Urbis, aut mensæ nummarie
S. Spiritus, quique in eo in crimine suam dolose opere præ-
stant.

(9) *Alexander VIII. Constit. Cum alias 37. tom. 9. p. 97.*
qua confirmata est vetustior constitutio Innocentii XI., & utram-
que postea confirmavit Benedictus XIV. Constit. Ab augustis-
imo 93. pag. 190. tom. 1. ejus Bullar. Inter graviora crimi-
na, propter quæ clericis degradationis poenam pendere debet,
quidam recensent etiam contumeliam gravem, vel calumniam
adversus Episcopum, vel conspirationem in ejus necem. Scrip-
tum id quidem est in Can. 18. c. 11. q. 1. ex sententia S. Pii
Pontificis; sed hic canon eductus est ex falsis Decretalibus Li-

dori Mercatoris. Ho vero excepto canone, cujus nulla certa fides, & auctoritas est, alius non extat Juris Pontifici locus, quo adversus reum hujus criminis degradationis poena constituatur. Quidam etiam maleficium, seu sortilegium, cujus causa mora hominum eveniret, degradationem secumferre arbitrantur, idque se colligere posse censent ex *Constitutione Omnipotentis Dei* 101. *Gregorii XV. tom. 5. par. 5. pag. 97;* verum hæc constitutio nullum de clericorum degradatione verbum habet, uti observat Cardinalis Albinus de *Incuratam in fid. par. 1. cap. 32. num. 150.* Quidam denique etiam polygamiam degradationis poena puniendam existimant, cum qui videlicet simuleto nomine, viva uxore sua, aliam ducit: quoniam hujus criminis reos seculari Curie tradi jussit Urbanus VIII. in *Constit. Magnum 137. tom. 6. par. 2. pag. 107.* Sed hæc Constitutio non pertinet ad clericos, neque ulla degradationis mentio in ea est. Sola igitur crimina specialim expressa degradationis poena pleciuntur; cetera graviora crimina eidem poenæ subijci possunt, cum eorum rei plane evadantur poenas, per quas moniti resipiscere, & aliud sequi vitæ institutum possent; quæ communis est sententia omnium, qui hæc materiam scriptis illustrarunt.

TITULUS IX.

DE MONACHIS, ET REGULARIBUS.

- I. Ascetæ à Monachis diversi. vel expressa.
 II. & III. Monachorum origo. XIV. Vis professionis.
 IV. Monachi Orientales, & Occidentales. XV. Quomodum adversus irritam professionem reclamare liceat.
 V. & VI. Quæ initio, quæ tractu temporis fuerit Monachorum regula? XVI. Renunciaciones ante professionem faciende.
 VII. Canonici Regulares, Dominicani, Franciscani. XVII. & XVIII. Moniales, & eorum clausura.
 VIII. Reliqui ordines Regulares deinceps instituti. XIX. & XX. Monialium regimen Episcopo commissum.
 IX. Monachi initio laici erant. XXI. Virgines tractæ Monialibus antiquiores.
 X. Privilegia, & jura Regularium. XXII. & XXIII. Viduæ ecclesiasticæ, & Diaconissæ.
 XI. & XII. Eorum regula.
 XIII. Professio regulæ tacite,

Hactenus de clericis, quos *sæculares* dicimus, nunc agemus de Regularibus, qui nimirum, solemnibus emissis votis, Regulare institutum amplexi sunt. Fuere semper inter Christianos, qui durius quoddam, & asperius vite genus sequerentur vacantes jejunio, precibus, & meditationi rerum divinarum. Hi ab hac exereitatione dicti sunt *Ascetae*, quos semper habuit Ecclesia (1), & qui cum Monachis confundi non debeat.

(1) Ascetæ nomen tractum est à græco verbo *ασκω* quod *exercitationem* significat. Quisquis durioribus abstinentiæ, ac virtutis regolis sese exercebat, Asceta dicebatur. Quare Asceta erat, qui se à carnibus, & vino abstinebat, ut corpus vexaret Origenes *Cont. Cel. lib. 5. num. 49. opp. tom. 1. p. 615. ed. Paris. 1733.* Canon Apostol. 23. apud Coelestinum PP. *Apostol. tom. 1. pag. 449. ed. Amstelædami 1724;* qui in Divino cultu, & in assiduis precibus tempus impendebat, & hinc Cyrillus Hierosolymitanus *Catech. 10. n. 19. pag. 146. ed. Paris. 1720.* Athan. Prophetisam *σκηπας* asceticam vocat, qui duriores agebat vitam voluntariam amplexus paupertatem, & cæcua despiciens, & hinc Hieronymus *de Vir. illustr. cap. 76. opp. tom. 2. col. 902. ed. Veronæ 1734.* Peritum *ascetiam*, & *appetitionem paupertatis* dicit; & Athanasius, si vere est actor *Synopses. Scripturæ num. 77. tom. 2. opp. p. 156. ed. Patavii 1777.* Lucianum martyrem *μυθολογία asceticæ magnam ascetiam* appellat propter duritiam, cui sese in carcere adsuccerat. Quidam ex his ascetis duos, tresve dies jejunii agebant nihil protus cibi sumentes, & horum exempla sunt presertim in Imæo apud Eusebium *lib. 6. cap. 24. pag. 226. ed. Cantabrig. 1726.* Dionysio Alexandrino *Ep. ad Basilidem Episc. apud Bevetreg. Pand. can. tom. 2. pag. 3. Oxonii 1671.* & Epiphanio *Advers. hæres. in exposit. fid. n. 22. tom. 1. opp. pag. 1104. ed. Paris. 1627.* Memorant etiam, Ascetas Apostolicæ Constitutionis *lib. 8. cap. 13. pag. 409. apud Coelestinum PP. Apostol. tom. 1. ed. indic.* atque ut ad sceram mentiam accedentibus locum tribuunt statim post Lectores, & Cantores; "Post hæc, *inguit, sumat, & communi, necer Episcopus; deinceps Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Lectores, Cantores; & Asceta.*" Erat autem hoc vite institutum

proprium & marum, & feminarum, illi *Ascetæ*, hæc vero *Ascetisse* dicebantur, illudque omnium ordinum hominibus libere permittabatur. Non igitur cum Scriptores, qui tribus prioribus Ecclesiæ sæculis floruerunt, Ascetas memorant, intelligendi sunt Monachi, qui serius instituti coeperunt, sed intelligendi sunt omnium ordinum homines, qui in ipsis civitatibus, atque in media hominum societate austeram illam vitam rationem invocant, quod recte observarunt Valerius *Not. in Euseb. de Martyr. Palestin. cap. 12. pag. 472. ed. Cantabrig. 1720.* Coelestinus *Not. in Constit. Apostol. loc. cit. pag. 408.* Pagnius *Critic. in Baron. an. 378. n. 22. & seq. tom. 5. pag. 643. ed. Luca 1738.* Holstenius *Prefat. ad Regul. veter. monach. cap. 1.* Popebrochius *Com. in acta Pachomii Maii 14. tom. 5. act. Sanctor. p. 295.*

§. II. Serius instituti sunt Monachi, & prima eorum initia referenda ad ætatem Decii Imperatoris (1). Nam ea tempestate multi hominum, ut declinarent impetus eorum, quos ethnica superstitione in rem Christianam agebat, receperunt se in montes, atque in vicinas solitudines, ut ibi tutum haberent perfugium à vexationibus, & liberius pietati, considerationique, & contemplationi rerum Divinarum dare operam possent. Genus hoc vite quibusdam eorum adeo jucundum fuit, ut, etiam pace Ecclesiæ reddita, mallet in desertis vivere; quam redire ad civitates, unde discesserant.

(1) Vide Thomasinum *Vet. & nov. Eccles. discipl. par. 1. lib. 3. cap. 12.* ac vide etiam Baronium *ad an. 228. tom. 4. pag. 209. ed. Luca;* Pagnium, Popebrochium, Holstenium *loc. cit.*

§. III. Primi & notissimi horum fuere Paulus, & Antonius (1) Nullæ tamen coaluerant societates hominum, qui suam ad certas regulas vitam conformarent, & nullum conditum erat Cononibium (2), sed pauci tantum, & singulares homines huc illuc in desertis *Ægypti* dispersi vitam

traducebant, donec, pacata, & tranquilla Ecclesia, Pachomius quaedam in Aegypti Thebaide Monasteria edificanda curavit (3). Ita Monachi (4) eo sunt adducti, ut communem, certisque obstrictam regulis vitam agerent, quod antea non fecerant.

(1) Hieronymus *Ep. 21. ad Eustoch. cap. 36. t. 1. col. 119. ed. Vallarsii Veronae 1734.* eorum alterum vitam Anachoretarum auctorem, alterum illustratorem appellat.

(2) *Canobium* à *Laura* differt. Nam *Canobium* est unum domellium, quod plures comprehendit in societate viventes, & omnia habentes communia; at vero *Laura* nomine intelligimus solitudinem, in qua plures sunt divise omnes, ac discretæ cellæ, in quibus singuli separatim vivunt. *Lauram* memorant Evagrius *lib. 1. cap. 21. pag. 176. ed. Valesii Cantabrig. & Epiphanius Hæresi. 69. lib. 2. n. 1. pag. 727. tom. 1. opp. ed. Paris. 1622.*

(3) Illustre est testimonium auctoris vitæ S. Pachomii apud Heuschenium & Papebrochium *die 14. Maii tom. 3.*, nam ita S. Antonius Saccharum S. Pachomii discipulum alloquitur "Quo ego tempore monachum coepi agere, nullum usquam extabat coenobium. . . postea pater vester (Pachomius) iuram bonum, Deo adiuvante, effecit."

(4) Monachi ita sunt appellati, quia solitariam vitam agebant; nam vocabulum tractum est ex græco verbo *monos*, quod Latino *solum* significat. Hinc illud Hieronymi *Ep. 98. ad Paulinum. cap. 51. tom. 1. col. 320. ed. Veronae 1734.* "Sin autem casus esse, quod diceris Monachus, idest solus; quid fisci in urbibus & castellis, quæ utique non sunt solorum habitaculis, sed multorum?" Qui societatem hominum fugientes privati in cellulis vitam traducebant, *Anachoretæ*, qui in coenobio, *Canobites* dicitur. Alia multa sunt Monachorum nomina, de quibus omnibus sigillatim dicere longum est, ac non necessarium.

§. IV. Pachomii exemplum alia in Oriente regiones imitate sunt (1); ac denique S. Basilus monasticum institutum perfecit, deditque regulas, quibus deinceps omnes fere Orientales Monachi paruerunt (2). In Occidentem instituta detulit Monachorum S. Athanasius, qui cum Romam venisset, Romanis proposuit S. Antonii vitam, ut eam se-

querentur (3). Multa deinceps in Occidente condita sunt monasteria (4), sed denique sexto sæculo S. Benedictus primum Sublaci, quod est Aequorum oppidum in Latio, deinde in Monte Casino monasteria posuit, & certam constituit regulam, quam postea cuncti fere Occidentales Monachi sequuti sunt (5).

(1) Hilarion Antonii discipulus primus fuit Monachus, qui in Syria vixit, nec ante eum ullum in Palestina monasterium fuit, ut scribit Hieronymus in *Vit. Hilar. c. 14. col. 19. opp. to. 2. ed. Veronae 1735.* "Apud Armenios, & Persas phlogas, & accolæ Ponti Eustachius Sebastie in Armenia, Episcopus monasticæ conversationis auctor fuisse dicitur," inquit Sozomene *lib. 3. cap. 14. pag. 115. ed. Cantabrig. 1720.*

(2) Basilus non novum aliquem ordinem instituisse videtur, sed potius suis legibus perfecisse, atque ordinasse, quos iam institutos invenit. Sed cum ipse præcipuus monastici instituti propagator fuerit, ejusque regulæ fere ubique probate in Oriente fuerint, vulgo habetur Orientalium Monachorum pater, uti Occidentalium S. Benedictus. Non desunt tamen, qui *asceticos* libros de *Virginitate*, & *monastica vita* non Basilio, sed Eustachio. Sebastie in Armenia Episcopo tribuendos putant.

(3) Marcellam nobilem mulierem primam Romæ monasticam vitam amplexam fuisse, atque institutam ab Athanasio, qui Romanam venerat, ut Arianorum insidias declinaret, ex viris autem primum Romæ Monachum fuisse Primmachium Senatorem, narrat Hieronymus *Ep. 66. col. 302. & Ep. 117. col. 947. tom. 1. ed. Vallarsii Veronae.* Vide Baron *ad an. 340. n. 7. t. 4. p. 342. ed. Luca 1739.* quem perperam reprehendit Muratorius *Antiqua Italica dissert. 65.*, qui primum Mediolani monasterium à S. Martino Tirotesensi institutum putat, antequam ullum Romæ concederetur. Verum quidem est, quod de monasterio à Martino Mediolani condito dicitur, idque dicere tentatur Severus Sulpicius de *Vit. B. Martini num. 6. pag. 113. tom. 1. opp. edit. Vironae 1741.*, & Augustinus etiam *Confess. lib. 8. cap. 6. opp. tom. 1. col. 116. edit. Venet. 1729.* memorat monasterium Mediolani plenum bonis fratribus extra urbem mania sub Ambrosio nutritum. Verum Martinus suum illud monasterium constituit, posteaquam deseruerat militiam, qua functus fuerat sub Juliano Apostata, qui Imperator creatus est anno 361. Verum autè hoc tempus monasterii Romæ

instituti cooperant, scilicet posteaquam ad eam urbem accessit Athanasius, quod evenit an. 340. Si verum est, quod affirmat Ferdinandus Uggellius *Ital. aev. tom. 4. col. 20. edit. Vindel. 1719.* ante annum 313. à Mirocle Mediolanensium Antistite monasterium conditum fuisse, nullifortè in oia Italia antiquius monasterium Ambrosius *Ep. 63. ad Verceilen. Eccles. num. 66. opp. tom. 6. pag. 213. edit. Maurin. Venet. 1781.* Eusebio Verceilensi Episcopo eam laudem attribuit, quod "primus in Occidentis partibus diversa in-ter se conjunxit, ut & in civitate positus instituit Monachorum reperi, & Ecclesiam regebat jejuni sobrietate." Verum Ambrosius nullam ab Eusebio monasterium institutum memorat, tantum dicit, eam fretum exemplis Elise, Euzi, ac Bepeate in suis clericis monasticam vitam cum clericali conjunctam voluisse. Martinus, qui illud Mediolani monasterium instituerat, posteaquam Turonensis Episcopus creatus est, non procul à Civitate sibi monasterium constituit, uti narret Severus Sulpicius in *epist. 71. pag. 17. tom. 1. edit. Italic. ejusque opera ita brevi propinquum est Monachorum institutum, ut ad eius funus fere duo milia illorum convenisse scribat ipse Sulpicius *Ep. ad Basulam etc. tom. 1. pag. 56.**

(4) Multa hæc monasteria in Gallia, in insula Capraria Mediolani, atque alibi memorant S. Augustinus *Confess. lib. 8. cap. 6. col. 170.* & de Morib. *Eccles. cap. 31. et seq. col. 710. tom. 1. opp. ed. Venet. 1729.* S. Ambrosius *Ep. 3. num. 19. col. 800. opp. tom. 3. ed. Maurin. Venet. 1751.* Cassianus de *Instit. canob. lib. 2. cap. 2. pag. 13. ed. Francofurti 1722.* Orosius *Histor. lib. 7. cap. 36. pag. 364. ed. Lugduni Batavor. 1738.* Sev Sulpicius in *Vit. S. Martini loc. cit.* In Africa nullum ante Augustini Episcopatum monasterium fuisse ostendit Christianus Lupus in *Not. ad Tertullian. de Prescript. cap. 2. pag. 39. tom. 9. ed. Venet. 1728.* De Monasteriis, quæ ante S. Benedictum in Occidente erant, late disputat Mabillonius *Amal. Benedictin. lib. 1. tom. 1. num. 9. pag. 7. & 6. edit. Lucæ ann. 1759.*

(5) Vide *Annales Benedictinos* à Joanne Mabillonio conscriptos. Quatuor autem S. Benedictus *Regul. Monach. c. 1.* apud Holstenium *Cod. Regul. tom. 1. pag. 115. edit. Augustæ Vindelic. an. 1759.* distinguit Monachorum genera, *Cambricis, Anachoritis, Sarabaitis, & Fyrovagor.* Duo hæc posteriora genera, tanquam Ecclesie dedecus, & obprobrium, vehementer improbat, ac de Sarabaitis eadem proprus dicit, quæ S. Hieronymus *Ep. 22. ad Eustochium cap. 34. tom. 1. opp. col. 116. edit. Veronæ 1734.* & Cas-

sius *Collat. PP. collat. 18. cap. 7. pag. 121. ed. Francofurti 1722.* his vero omnia tunc ad *Cambricium fortissimum genus accedere declarat.*

§. V. Præcipua monastici instituti ratio erat, ut Monachi, rerum omnium tractatione, & cogitatione relicta, animum ad Divina intenderent, atque ut procul à populi tumultu viventes (1) Præpositis obedirent (2), sibi quæ manu labore victum quærerent (3), & corpus castigarent (4) Habebant tamen singula monasteria propriam, ac peculiarem regulam; quædam scriptis legibus utebantur; quibusdam regula loco erat vivendi ratio probata Majorum consuetudine, ac traditione, quibusdam autem Abbatis voluntas, quæ explicabatur, uti se se dabat occasio (5). Sed quoniam omnium regularum unum erat propositum, ut scilicet Monachi procul à cura, & sollicitudine rerum humanarum divinis vacarent, idcirco Rectorum arbitrio nova etiam in uno monasterio regula interdum recipiebatur, & interdum plures in uno eodemque cenobio obtinebant regula, aut additis, aut demptis, quæ temporum, ac locorum ratio postulare videbatur (6).

(1) S. Hieronymus *Ep. 125. ad Rustic. cap. 8. tom. 3. opp. col. 931. ed. Veronæ 1734.* reprehendit monachos, qui la Civitate vivere cupiebant. "Quid desideramus, inquit, urbium frequentiam, qui de singularitate cense- mur?" Antonium dicere solum tradit Sozomenus *lib. 1. cap. 13. pag. 28. ed. Valentii Cantabrigiæ 1710.* "qui, eos quidem aqua nutriti, monachis vero ornamento esse solitudinem; & quemadmodum illi, simulatque terram attigerint, vitam amittunt, sic istos, cum ad urbem accedunt, monasticam gravitatem perdere." Agitur etiam ea de re in *Leg. 1. codi. Theod. de Monachis, in L. 29. codi. Justin. de Episc. & clericis, & in Novell. 113. cap. 47.*

(2) Prima apud eos, inquit Hieronymus *Ep. 22. ad Eustoch. cap. 35. tom. 1. opp. col. 117. ed. Veronæ 1734.* confederatio erat, obedire majoribus, & quicquid iussissent, facere. Quare Monachi, qui hæc præfectorum jussa des-

peissent, Eucharistia, sacrisque omnibus interdicebantur ac censuris, aliisque ecclesiasticis poenis plecebantur. *Cassianus de Instit. canob. lib. 2. cap. 16. pag. 27., lib. 4. c. 16. & 20. pag. 58. & 62., & collat. 2. cap. 5. pag. 240. edit. Francofurti 1722., Sociates lib. 4. cap. 23. p. 238. cit. edit. Valerii.*

(3) Laborem hinc manuum, in quo sese Monachi exercebant, tum ut sibi vitam compararent, tum ut aliis opem ferrent, tum denique ut omne otium procul haberent, memorant *Cassianus Instit. lib. 10. cap. 23. pag. 169. edit. indicata.* Hieronymus *Ep. 125. ad Rustic. cap. 11. tom. 1. opp. col. 933. ed. Verone 1734., & Ep. 22. ad Eustach. lib. cit.* Epiphanius *Harce. do. num. 6. pag. 1072. opp. tom. 1. ed. Paris. 1612., Sozomenus lib. 6. cap. 28. pag. 257. laud. edit., Augustinus de Morib. Eccles. cap. 31. col. 710. opp. tom. 1. ed. Maurin. Venet. 1729.*

(4) Hinc Hieronymus *Advers. Vigilantium cap. 16. col. 407. opp. tom. 2. ed. Vallarsii Veron. 1735.* Monachi institutum vitam *plagantis* appellat, & *Præfat. in Regul. Panchonii, col. 53. cit. tom. 2.* insulam Canopum, ubi Tabennenses Monachi vitam agebant, vocat insulam *metanota*, hoc est inuulnam penitentiæ.

(5) Testatur *Cassianus de Instit. canob. lib. 2. cap. 2. pag. 12. ed. Francofurti 1722.*, quos *tot propemadum typi, ac regule erant, quot cellæ, ac monasteria.*

(6) Vide Mabilloniam in *Præfat. ad Annales Benedictin. num. 18. tom. 1. pag. XXXIV. ed. Lucæ.*

§. VI. In tanto hoc regularum discrimine magna tamen erant inter omnes monachos consensio animorum, una societas, unumque corpus, nulla prorsus vestium diversitate discretum (1). Quare facilis, ac promiscuus erat ex uno in aliud monasterium transitus, non modo Latinorum inter se, sed etiam Latinos inter, & Græcos, quibus satis erat in novo monasterio stabilem, firmam que moram constituere. Verum S. Benedictus Monachos suos obstrictos perpetuo voluit regula, quam semel essent amplexi, atque ita sublatum est Rec-torum arbitrium, & Monachis adepta libertas, quam pridem habebant mutandi regulam, & monasterium (2).

(1) "Verum illo ævo, inquit *Mabillonius* loc. cit. n. 19. cum unus esset monasticus ordo, necdum in varias classes divisus, illa regularum diversitas, quæ uniformes censebatur, nullam inducibat ordinum diversitatem; uti nec modo, diverse in eandem regulam constitutiones, quas vult unus, ejusdemque Ordinis Congregationes sibi præscribunt, unitati Ordinis laud officiant."

(2) S. Benedictus *Regul. c. 58. tom. 1. pag. 131. edit. cit.* Vide Joannem Mabillonium *cit. num. 19. & num. 28. pag. XXXVIII.*, ubi adversus Lucam Holstenium demonstrat. S. Benedictum non tantum dedisse regulam Casinensi Con-nobio, sed etiam Ordini universo; & vide etiam eundem Mabillonium *Acta Sanctor. Ord. S. Benedict. præfat. ad sæc. 4. par. 1. tom. 5. num. 52. & seq. pag. XVII. & seq. edit. Venet. an. 1735.*

§. VII. Sæculo XIII instituti fuerunt Canonici Regulares, quorum multa sunt nomina, sed celeberrimi sunt, qui in Lateranensi Basilica ab Alexandro II. recepti Lateranensium, nomen acceperunt. Ex Canonicis Regularibus processit S. Dominicus, qui ordinem instituit Prædicatorum ad eliminandas hæreses Albigenisium, publicisque concionibus pravos hominum mores corripiendos, quem Ordinem probavit Innocentius III., & Honorius item III. confirmavit. Eadem tempestate suum etiam creavit Ordinem cum lege summe paupertatis, exemplo Christi, atque Apostolorum, S. Franciscus Assisiensis, & eum etiam idem Honorius approbavit.

§. VIII. Annis autem consequentibus alii instituti sunt Ordines Regulares, ut certa charitatis officia præstarent, atque ut clericis opem ferrent in iis, quæ clericalis muneris propria sunt. Nec prætereundi Ordines equestres, & militares; qui præsertim à cruciatis, atque expeditionibus in Saracenos ortum habuerunt, & quos inter celeberrimi sunt Equites Hierosolymitani, qui Rhodo pulsati nunc habent Melitam acceptam à Carolo V., & in quos

potissimum Anastasius IV. multa contulit privilegia.

§. IX. Monachi olim ordinibus initiati non erant (1), & ideo si quis eorum gravius criminis reus esset, plectebatur poena excommunicationis, non suspensionis, aut degradationis, quæ ad Clericos pertinebant (2). Sed interdum eorum aliquis Episcopi beneficio inter clericos referebatur, præsertim ut in sacello monasterii rem Divinam conficeret (3). Denique propter utilitatem Ecclesie receptum est, ut Monachi sacris initiarentur ordinibus (4); & ideo nunc passim monachi clerici sunt, exceptis illis, qui famulati, ac vilibus ministeriis reservantur, quos vulgo *laicos* appellamus.

(1) *Alia*, inquit S. Hieronymus *Ep. 14. cap. 8. tom. 1. opp. col. 33. ed. 1734. monachorum est causa, alia clericorum* Idem habent S. Leo M. *Ep. 94. c. 6. par. 2. opp. p. 361. ed. Romæ 1757. Conc. Chalcedonense Can. 2. & 4. apud Labbeum tom. 4. col. 1681. et seq. ed. Venet. & Trullanum can. 22. col. 1358. tom. 7. ejusdem collect. ubi Monachi à Clericis distinguuntur. Verum eos non meros laicos fuisse, constat ex c. 3. *Chalcedon.* ubi Monachi, æquo ac clerici, secularia negotia exercere prohibentur.*

(2) Conc. Chalcedonense *loc. cit. can. 2.* " Si quis inquit, sequester, & intercessor adeo turpibus, & nefariis lucris appetit, hic quoque, si sit quidem clericus, proprio gradu excidat, si sit autem laicus, vel monachus, anathematizetur."

(3) Monachos Clericos memorant Cassianus *Collat. 2. c. 1. pag. 254. collat. 4. cap. 1. pag. 267. cii. edit. Francosartii, Sozomenus lib. 2. cap. 23. p. 74. cit. ed. Cantabr., Liberatus Brev. c. 11. p. 61. ed. Garnerii Paris. 1675, S. Athanasius *Ep. ad Dracont. c. 7. et 8. opp. tom. 1. par. 1. pag. 210. ed. Patavii 1777. S. Augustinus Ep. 60. col. 148. opp. tom. 2. ed. Mansi. Venet. 1729, S. Epiphanius *Expos. fid. num. 21. to. 1. opp. pag. 1104. ed. Patavii Parisi 1622, Zosimus in Decret. cap. 1. apud Pithoeum Cod. canon. Eccles. Roman. pag. 314. Paris. 1687., Concilium Agathense Can. 27. col. 526. tom. 5. et Hieronymus Can. 3. col. 731. tom. 5. apud quond. Labbeum. Præsertim cum monasterium ita aberat ab Episcopatu, aut Parochiali Ecclesia, ut Monachi ad illam commode accedere non possent, unus aut alter eorum ordinabatur Presbyter, qui divina prægeret in sacello monasterii; & sæpe Episcopi voca-***

tos ex eo monachos in Ecclesie ministerium ordinabant, & hinc spectat L. 32. *Cod. Theod. de Episc. et Cleric.* quam in legem consule notas Jacobi Gothofredi *cod. Theod. lib. 13. tit. 2. can. 6. par. 1. pag. 76. ed. Lipsiæ 1743.* Quia etiam exempla Monachorum, qui ad Episcopatum dolati sunt, habet Athanasius *loc. cit., Severus Sulpicius in Vit. S. Martini num. 10. opp. com. 1. pag. 17. ed. Veron. 1741., & Jo. Moschus c. 124. p. 893. apud Ros-vvedum Vite PP. Antwerp. 1615. Ita Basiliius *Ep. 218. ad Amphilochem p. 331. opp. 3. ed. Paris. 1770. meminit Alexandri Corydalii in Lycia, qui ex Monacho Episcopus factus est; uti etiam Severus ex Monacho Episcopus evasit, sicuti narrat Marcellinus in Chron. ind. VI. Clement. et Prob. cor. p. 529. t. 9. Biblioth. PP. ed. Lugdun.**

(4) Quod ad ampliationem divini cultus. perpetua lege constituit Clemens V. in *Clem. 1. de Stat. Monach.*

§. X. Regulares omnes, quatenus clerici sunt, habent ea, quæ sunt clericis communia, propterea fruuntur clericalibus privilegiis, iis præsertim quæ *fori & canonis* nuncupantur. Quatenus vero sunt Regulares, habent ea, quæ sunt Regularium propria. Eorum quedam peculiaria sunt, & propria cujusvis Ordinis, quedam communia universis.

§. XI. Propria sunt ordinum singulorum privilegia, quæ in illos præsertim Romani Pontifices contulerunt. Est etiam cujusvis Ordinis proprium institutum, & regula, quam semel rite susceptam quilibet servare, ac retinere debet (1). Communia autem non pauca sunt.

(1) Primus S. Benedictus mutandæ regulæ licentiam coercuit, ademptis Monachis libertate deserendi institutum, quod semel susceptant; atque eum vel primum, vel inter primos fuisse, qui professionis formam, modumque præscripsit, inquit Mabillonius *cit. Pref. in x. par. 126. q. Brev. n. 53. pag. xviii.*

§. XII. Primum est, ut præter peculiarem regulam, quam profitentur, castitatem (1) etiam, obedientiam (2), & paupertatem servare debeant omnes Regulares (3), iisque sese voto obstringe-

re (4); alterum ut quisquis profiteatur Ordinem ab Apostolica Sede approbatum (5), tertium ut domus quæque Regularium suos ministros habeat, & præfectos, omnesque uni capiti, tamquam summo moderatori, subiciantur; quartum, ut quilibet Regularium familia propriam habeat Ecclesiam, seu sacellum, ubi non solum illi preces Deo fundant, sed etiam privilegio Sedis Apostolicæ liturgiæ celebrare, & plura sacra facere possint, quæ propria sunt Ecclesiarum Cathedralium, & Parochialium; quintum, ut Regulares omnes sint exempti ab Episcopi potestate, & Sedi Apostolicæ subiecti (6) quod intelligendum secundum mentem Concilii Tridentini, & recentiores constitutiones Pontificum Romanorum (7). Ac præsertim Episcopi jurisdictione sese exerit in Regulares animarum curam exercentes, qui in iis, quæ ad hanc curam, & sacramentorum administrationem pertinent; illius jurisdictioni, visitationi, & correctioni immediate subsunt (8).

(1) Cænitium votum non tantum in eo positum est, ut Regulares domitas habeant libidines, quod Christianis omnibus commune est, verum etiam ut se à nuptiis abtineant. Porro Regularium matrimonia, quæ initio tantum illicita fuisse valentur, deinceps etiam irrita facta sunt, quod primum in Synodo Romana, cuius decretum habet Gratianus *Can. 40. c. 27. q. 1.*, constitutum fuisse patet Van-Espenius *Jur. eccles. univers. par. 2. tit. 13. c. 4. n. 7.*

(2) Tria potissimum in Monachorum obedientia desiderat S. Benedictus *Regul. cap. 5.* apud Holstenium *Cod. Regul. t. 1. pag. 118. ed. Augusta Vindel. an. 1759.* scilicet ut Monachi pareant suis Præpositis sine mora, non tepide, & cum bona anima.

(3) Paupertatis, quam profiteatur, causæ nihil proprium habere possunt Regulares, & si quid tale aliquis habuerit, invito, vel invito Præposito, fracti voti reus utriusque suffragii iure biconio privabitur, & alius etiam pro criminis gravitate poenis mulabitur, mortens autem, nisi res omnes numerato dimiserit, sepeliatur extra commune cœmeterium *Cap. 4. de Stat. monach. Conc. Trid. Sess. 25. cap. 2. de Regul.* Atque huc spec-

tat regula, quod quicquid acquirit Monachus ad monasterium pertinet.

(4) *Cap. 16. de Regular.*

(5) *Cap. un. de Vol. in 6. & c. ult. de Relig. domib.*

(6) Exemptionis ab Episcopi jurisdictione, quam Regularibus Summi Pontifices concesserunt, exempla sunt apud S. Gregorium M., aliosque antiquissimos Summos Pontifices illaque sæpe, ipsis rogantibus Principibus, attributa fuit, quæ omnia accurate describit Thomassinus *Ver. & nov. Eccles. disciplin. par. 1. lib. 3. cap. 20. & seq.* & Blanchius *dell' Estero politica della Chiesa lib. 2. cap. 2. §. 5. tom. 4. pag. 360. & seq.* Multa etiam habes hujusmodi exemptionum monumenta apud Du-Chesnium *Hist. Franc. tom. 1. pag. 662.* Ughellium *Ital. Sac. tom. 4. col. 955. ed. Venet. an. 1719.* Mabillonium *Annal. Benedic. tom. 1. lib. 13. n. 3. pag. 345. & in Append. 2. ejusd. tom. n. 17. & 18. pag. 633. & 634. ed. Luca 1739.* & Alii SS. *Bened. in Vit. S. Bertulfi n. 7. tom. 2. pag. 151. ed. Venet. 1733.* & *de Re diplom. lib. 1. cap. 3. n. 12.* Præcipuas vero, easque justissimas exemptionum concedendarum causas enumerat Petrus Blesensis *Ep. 68. ad Alexandrum III. pag. 103. ed. Paris. 1667.* Scimus, inquit, quod ob quietem monasteriorum, & Episcoporum tyrannidem hæc exemptionis pleuraque Romani Pontifices indulserunt. Earumdem querelarum contra Episcopos, qui Regulares vexabant, unde harum exemptionum origines repetit ipse Van-Espenius *par. 3. tit. 12. cap. 2.*, mentio est in Concilio Toletano IV. *Can. 51. tom. 6. Concil. collect. Labbei col. 1463.* & in Concilio Toletano IX. *ca. 1. col. 360. ed. Venet.* Sed ea de re sermo rediit II. Libro, cum de Monasteriis agemus. Gravior autem, & copiose, præter eos, quos supra descripsi, de Regularium exemptione disputant VV. CCL. Mamachus *Conte. Auctor. apus. Quid est Papa? Ep. 3. §. 14. tom. 2. pag. 272. & seq.* & Zacharia in *Anti-Petroni. par. 2. lib. 5. cap. 2. §. 6.*, et in *Anti-Eberon. vind. Dissert. cap. 4.*

(7) *Vid. Tit. 2. Stat. I. §. XIII. et seq.* ubi omnem explicavimus delegatam jurisdictionem, quam Episcopus in Regulares habet.

(8) *Conc. Trident. Sess. 25. cap. 11. de Regul.* Gregorius XV. *Const. Inscrutabili 50. §. 4. tom. 5. par. 1. Bullar. Quia Tridentina lege Capellanorum Religionis Intercolymitanæ curam animarum exercentes obstrictos declaravit S. Pius V. *Const. 104. & 187. pag. 20. & 180. par. 3. tom. 4. Bullarii ed. cit. & Gregorius XIII. *Const. 125. eodem loc. pag. 456.*, itemque Parochos Regulares Indiarum, Orienta-**

lium, & Occidentalium Benedictus XIV. *Const. Quamvis* 2a tom. 2. *ejus Bullarii pag. 1.* Vide etiam Constitutionem Firmantis ejusdem Benedicti XIV. in *ejus Bullar. tom. 1. pag. 263.* in qua describitur quidquid præstari potest ab Episcopo visitationem obente in Ecclesiis Regularium, quibus animarum cura conjuncta est.

§. XIII. Professio regulæ facit aliquem Regularem (1). Ea vel tacita, vel expressa est; tacita, quæ ex perspicuis, certisque actibus educitur (2), expressa, quæ fit palam, ac publice coram Regularis familie Moderatore; recitata formula professionis, adhibitis etiam aliis solemnitatibus, secundum receptos ordinis cujusque ritus. Ut professio vim habeat, fieri debet post sextum decimum (3), & post exactum probationis annum (4), eumque integrum, atque perpetuum, gestato habitu, actaque vita toto illo temporis cursu intra claustra designati monasterii, in quo tyrones instituendi sunt (5); debet esse libera, non extorta vi, metuque gravi (6), facta ab homine, qui suæ voluntatis habeat arbitrium, non à servo, invito domino (7), non ab Episcopo, ignaro Summo Pontifice (8), non à viro, qui sospitem habet uxorem, ea dissentiente (9); denique Regularis instituti nomine accipienda est ab eo, cui jus est accipere, ratamque habere professionem (10).

(1) Diu viguit disciplina, quam memorant Hieronymus *Ep. 107. ad Letam num. 3. & 6. col. 674. & 678. opp. tom. 1. ed. Valarsii Veronæ, & Salvianus Advers. avarit. lib. 1. §. 4. pag. 231. ed. Papezoni 1743.* ut patentes infantis filios non modo clericam offerrent, nisi demonstratum supra est, sed etiam monasterio, pro quo disciplina acerrime propugnauerunt Petrus Damiani *Opusc. 16.*, & Rabanus Maurus singulari libello, quem composuit adversus quosdam, qui eidem discipline resistebant; idque argumentum late persequitur Gratianus *caus. 20. quest. 1.* Atque hi quidem pueri à parentibus monasterio oblati, cum puberes evaserant, discedere non poterant ab eo vix instituto, cui semel additi fuerant. Hinc illud Toletani Concilii, quod etiam memorat Clement III. in *cap. 12. de Regular., mon-*

chum aut paterna devotio, aut propria professio facti; & Concilium Wormatiense anni 868. *Can. 21.* apud Labbeum *tom. 10. col. 459. ed. Vener.* "Hi pater, inquit, vel mater filium, filiamque intra septa monasterii in infantie ætate sub regulari tradiderunt disciplina, non liceat eis, postquam ad pubertatis pervenerint annos, egredi, & matrimonio copulari. Et *Can. 23.* Monachum ergo, ait, aut paterna devotio, aut propria professio facit. Quidquid horum fuerit, alligatum tenet, bit. Proinde huic ad Mundum reverti intercludimus aditum, & omnes ad seculum interdictionis regressus." Solemnis formula ejus oblationis ex S. Benedicti regulæ *cap. 59.* apud Holsteinum *Cod. Regul. tom. 1. pag. 132. ed. August. Vindelic. 1759.* erat, ut manus pueri oblati in altaris palla involveretur, quæ erat mappa altari superimposita, idque testimonium erat oblationis, qua sic involutus puer Dei obsequio addebatur. Gratianus *can. 4. caus. 20. quest. 2.* Lambertum quemdam oblationum memorat, qui tum propter non servatam solemnem hanc formulam oblationis, tum propter alias causas velis solutus declaratus fuit. Rothardus in *Reg. S. Bened. Dilecti. auctor. c. 318. tom. 2. edit. Lugdun. 1706.* describit formulam, in qua Pater dicebat: "Volo tradere filium meum Deo omnipotenti ad reverendum sibi in hoc monasterio; tum Abbas presentibus testibus agebat: auditis fratres, & videtis, quid hic dicat; hi respondebant: audimus, & videmus." Abbas benedictionem dabat oblato, qui ita cooptatus conserbatur in ordinem monachorum, in quo deinceps vitam omnem tradere debebat. At non solum filios jam natos rovebant parentes, sed eos etiam, qui nondum nati in matris utero latebant, cujus rei multa collegit exempla Baluzius in *Not. ad Salvian. advers. avarit. lib. 1. pag. 428. edit. Papezoni 1743.* Confer Mabillonium in *Prefat. ad sæcul. VI. Benedictin. num. 56. pag. 14. tom. 8. ed. Venet.* & tom. 2. *Anaclet. pag. 130.* Muratorum *Antiquit. Italic. medii ævi Dissert. 65. col. 380. & seq. tom. 5. Calmetum in Regul. S. Benedicti cap. 59.* Hæcienum *Disquisit. monastic. par. 2. lib. 2. tract. 2. diligit. 7.* Hæc de his monasterio offerendis disciplina viguit usque ad ætatem Coelestini III. Pontificis, qui eam moderatius temperavit, dicta lego, ut puer monasterio oblatus, cum "ad annos discretionis pervenerit, & habitum retinere noluerit monachalem, si ad hoc induci acquerit, non est ullatenus compellendus." ut sanctum est *cap. 14. de Regular., & consentit Innocentius III. lib. 25. Ep. 116. ad Episcop. Lugdunum. pag. 644. tom. 2. ed. Baluzii Paris. 1682.* Licet autem Coelestinus huic discipline modum imponeret, non eam tamen sustulit, aut abrogavit; Tom. I. Vv

quimo nunc etiam, nisi obtent, & impediunt peculiares leges quibus Regularia Instituta reguntur, aut recentiores Pontificie constitutiones, que his tantum, qui certam ætatem nati sunt, in monasterio pernoctare sinunt, secundum jus Decretalium vetitum non est offerre filios impuberes monastice vite instituto, integro semper jure, quod de ætate, ac tempore Tyrocinii, & Professionis à Synodo Tridentina constitutum est. Quæ oblatio efficit primum, ut filius impubes à Religione recipi possit; deinde ut pater in ipsam patriam potestate amplius uti nequeat, ut cum ad sæcularem vitam revocet; denique ut etiam filio impuberenti annos pubertatis monasterii claustra deserere non liceat, quod tamen ipse facere potest, cum ad eam pervenit ætatem, in qua plerumque habet suæ voluntatis arbitrium, potest tamen Religio proprio jure uti, ut eam dimittat etiam ante annos pubertatis, nisi forte se onere obstraxerit eum retinendi, donec pubes evadat. Confer Benedictum XIV. in litteris datis ad Petrum Hieronymum Guglielmum, quæ extant in ejus Bullar. *Constit. 14. t. 5. p. 250.*

(2) *Cap. 23. de Regul. cap. 1. ead. tit. 6.* Tacite professionis exemplum est in eo, qui per quinque annos tacuit, cum irritam emisisset expressam professionem, vel qua vi metuque coactus, vel quia nondum justam ætatem attigerat. In ceteris tacite professio tantum obtinet in his ordinibus, in quibus in habitu professorum; & non professorum nullam discrimen est.

(3) S. Basilii *Regul. fus. tract. c. 15. pag. 337. opp. t. 2. Paris. 1722. S. Antrosii de Virgin. c. 7. n. 39. col. 275. opp. t. 3. ed. Venet. 1751. & Alexander III. in cap. 8. de Regul. ætatem postulant perscribere, & absolute rationis. Capitula Theodori Cantuariensis apud Hardulphum t. 5. Conc. c. 1778. c. 118. in maribus annos 15. in feminis 16. aut 17. constituant; Ipse Basilii *Ep. ad Amphiloc. can. 18. pag. 292. opp. t. 2. edit. indic. annum memorat. 16. aut 17.* denique Conc. *Trid. sess. 25. c. 15. de Regul. annum 16. exactum designat. Vide Pallavicini. Histor. Conc. Trident. lib. 24. cap. 6.* Verum Tridentini Patres cum ætatem constituerent annorum sexdecim, minima improbarent peculiares quorundam Ordinum constitutiones, quibus major ætas requiritur, quod & Sac. Congregationem Concilii declarasse, testatur Pagnanus in *cap. Nullus de Regul. num. 15.**

(4) Monasterium ingressi apud Orientales in eo per triennium manere debebant, antequam professionem emitterent, quod testatur Justinianus *Novel. 5. c. 2.* idque à S. Pachomio innotatum fuisse scribit Palladius in *Lampad. c. 38. p. 736. tit. ed. Aynerp.* Idem jus in Occidente interdum obtinuisse constat

ex *can. in dist. 53. & can. 3. c. 17. q. 2.* puto si non satis explorati essent mores ejus, qui professionem emittere debebat. Interdum vero requirebatur biennium, ut patet ex *can. 6. c. 19. q. 3.* At S. Benedicti regula annum præcivit, quod probavit Synodus Tridentina *loc. cit.*

(5) Clemens VIII. *const. Nullus omnino 242. tom. 3. par. 2. pag. 310.* Urbanus VIII. *const. Sac. Congregatio 77. tom. 5. part. 5. pag. 271. & consuit. Religiosa 363. tom. 6. par. 1. pag. 171. Conler Pithing. Jus canon. lib. 3. tit. 35. sect. 2. §. 3.*

(6) *Cap. 1. de his que vi metuso.* Et Synodus Tridentina *sess. 25. cap. 18. de Regul. antithemat* subscit omnes, qui in vitam molliorem cogant, "præterquam in casibus in jure expressis, ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem; nem" quique in eo facinore opem, consilium, auctoritatem, consensum præbent.

(7) Conc. Chalcedonen. *can. 4. col. 1685. tom. 4. conc. collecti. Labbæi ed. Venet., can. Si quis c. 17. q. 2.*

(8) *Cap. 18. de Regul., cap. 10. de Renovo.*

(9) *Cap. 12. de controver. conjugat.* Confer S. Basilii *Regul. fus. tract. c. 12. opp. t. 2. p. 354. ed. Paris. 1722.* S. Hieronymum *Ep. 122. ad Rusticum cap. 4. opp. t. 1. indic. ed. S. Augustinum Ep. 127. ad Armentar. & Paulin. col. 373. & Ep. 262. ad Rusticum c. 3. & 2. col. 889. opp. tom. 2. edit. cit. Venet. Hinc S. Paulinus *Ep. ad Celantiam c. 28. in appendic. opp. c. 741. ed. Verone 1756.* vehementer improbat mulieres, quæ viros sine ipsorum consensu deseruerant. Conjugum vero, qui mutuo consensu venerunt castitatem, exempla sunt apud Socratem *Histor. lib. 4. c. 25. p. 256. ed. Valesii Cantabrig. 1720.* Heberberum Rosweydem *Vit. PP. lib. 1. c. 9. pag. 158.* lib. 6. n. 3. pag. 652. & lib. 10. c. 208. p. 888. *Zuernerpe 1615.* Victorem Lugem *de Persec. Afric. l. 3. p. 678. t. 8. Biblioth. PP. et Lugd.**

(10) *Cap. 16. de Regul.*

§. XIV. Cum hæc omnia servata sunt, prohibetur quis in posterum deserere institutum, quod semel amplexus est, nisi aut arctius amplectatur (1), aut à Summo Pontifice veniam obtineat (2). Præterea nihil amplius acquirere sibi potest, & amittit beneficia, si quæ habet; dirimitur matrimonium ratum, non consummatum; tollitur patria potestas (3).

& vis extinguitur simplicium votorum, quæ ante professionem emissa sunt (4).

(1) *Cap. 18. de Regul., Extrav. 1. eod. tit. inter communes.* Quid autem servari debeat, ut quis arctiorem regulam rite, ac recte suscipiat, explicat Schmalzgrueb. *Jus eccles. univers. lib. 3. part. 4. tit. 31. §. 8. num. 225. & 226.* Nunc ut ea res exitum habeat celeritatem, Regularibus, qui in arctiorem Religionem conferre se cupiunt, postquam voluntatis suæ causas, ut inquit Giraldus *Expisit. Jur. Pontific. part. 2. sect. 50. pag. 895. tom. 3.* eorum competentibus Apostolicæ Sedis tribunalibus exposuerint, atque probaverint, haud egre à Romano Pontifice indulgentur oportune facultates, in quibus de rogatio super consensu Superioris Ordinis laxioris includitur.

(2) Summum Pontificem Regularibus tribuere posse facultatem deserendi institutum suum, ac redeundi ad hominum communem vitam, sive, ut inquirunt, *ad sæculum*, inter omnes constat. Sunt tamen à Theologorum familia, qui, auctore præsertim S. Thoma 2. 2. q. 88. art. 11., negant, eum solvere Regularem posse solemnibus votis, quæ emisit; sed contra hos disputant Schmalzgrueb. *loc. cit. §. 7. n. 215.*, & Puhing. *Jus canon. lib. 3. tit. 31. art. 3. §. 8. num. 144.*

(3) *Auth. Ingressi e. de Sacros. Eccles., Auth. Presbyteros C. de Episc. et Cleric.*

(4) *Cap. 4. de Vet. et. vot. redempt.*

§. XV. Quod si aliquid prætermissum est eorum, quæ servare oportebat, irrita est professio, & qui eam emisit, reclamare intra quinquennium potest (1), elapso quinquennio non potest, nisi ex justa causa fuerit à Pontifice restitutus (2). Nemo autem audietur, qui Regularem habitum dimisit, nisi primum eum denuo susceperit, ac redierit ad monasterium, unde discesserat (3). Nam qui habitum, & monasterium sua sponte deseruerit, tamquam Apostata habebatur, & puniatur pœnis, quibus puniuntur Apostata (4), quales sunt illi, qui prorsus retinenda Religionis animam abjecerunt.

(1) Conc. Tridentin. *Sess. 25. cap. 19. de Regul.*

(2) Vide *Constitutionem Si datum* 47. Benedicti XIV.

pag. 236. tom. 1. ejus Bullarii, ubi etiam accurate præscribitur iudicii ratio, quam servare oportet, cum quaeritur de nullitate professionis.

(3) Conc. Trident. *loc. cit., et cit. constit. 47. Benedicti XIV.*

(4) Apostatarum pœnas diligenter enumerat Lucius Ferraris, *Biblioth. verb. Apostata num. 50. et seq.*

§. XVI. Et quoniam Regulares, antequam vota suscipiant, suis sese bonis abdicare solent, eaque in alios conferre, idcirco constitute sunt certæ leges, ut eorum renunciationes recte expediantur. Nimirum eorum obligationes, ac renunciationes non valent, nisi emittantur cum venia Episcopi, aut ejus Vicarii generalis intra duos menses proximos ante professionem, & tantum post eandem editam vim, atque exitum habent, ita ut nullius momenti sint, nisi professio absolvatur (1).

(1) Concil. Trident. *Sess. 25. cap. 16. de Regul.*

§. XVII. Monachorum instar sunt Moniales, feminae scilicet, quæ se Deo consecraverunt; & quæ certa obstrictæ regula vitam ducunt in Monasterio sub regimine Episcopi, & interdum etiam Regularium. Eadem tempestate, qua Monachorum, etiam Monialium cognobis instituta sunt (1). Præcipua earum est clausuræ lex, qua Moniales egredi prohibentur à septis monasterii, nisi cogat exire vis major, quæ superat legum potestatem, ut magnum incendium, vel morbus lepræ, aut epidemias; qui morbus, præter Superiorem, cui Monialis subest, etiam Episcopo cognitus, scriptoque probatus esse debet (2).

(1) Vid. Thomassinum *p. 1. L. 3. c. 44. et seq.* Mutatorum *Dist. 66. p. 106. t. 3. par. 2. ed. Romæ*, Balerminio in *Zenon. decret. 3. c. 1. p. 127. t. 2. ed. Aug. 1753.*

(2) *Cap. 1. de Stat. Regul. in 6., S. Pius V. Constit. Circa pastoralis 13. pag. 292. tom. 4. pag. 2., et Constit. Dese-*

11. 139. pag. 96. tom. 4. par. 3. Bullarii, Cum autem S. Pius V. tres hasce causas expresserit *magnum incendium, lepram, epidemiam*, hoc est morbum contagiosum, quo ceteræ Moniales lesi possunt, quæsitum est ab interpretibus Juris Canonici, num alia etiam possit esse causa, propter quam Monialibus exundi è monasterio facultas concedatur. Late ea de re disputat Benedictus XIV. *De Synod. Dioces. lib. 13. cap. 12. num. 26., et seq.*, ubi ostendit, alias etiam ob causas cum venia Sedis Apostolicæ Moniales exire posse è septis monasteriis, puta si quæ earum gravi correpta morbo suavis medicorum locum mutare debeat, ut convalescat. Quod autem de incendio dicitur, id etiam pertinet ad aquarum inundationem, hostium imperium, monasterii ruinam, & similia, quæ subitam fugam postulant, *cum ab omni lege extrema necessitas sit exempta*, ut inquit Pontifex in *cap. 3. §. profecto de verb. signific. in 6.*

§. XVIII. Ceteris vero eadem ingredi claustra vetitum est, sine venia Episcopi, & regularis Superioris, si cui subest monasterium (1); atque hæc venia concedenda est ex justis, & necessariis causis, puta propter commune servitium, aut valedudium, aut salutem animarum (2). Quæ salus ut bene considerata, atque provisa sit, præter communem, & ordinarium Confessarium, debent Moniales his, aut ter in anno extraordinarium obtinere, cui liberius intimos animi sensus patefaciant (3).

(1) Concilium Tridentinum *Sess. 25. cap. 5. de Regul.* licentiam postulat Episcopi, vel Superioris, & ideo quæsitum est, num ingressu monasteriorum Regularibus subjectum, satis sit venia Regularis Superioris. Sed tum ejus, tum Episcopi veniam desiderari, ut quis hujusmodi monasteria ingrediatur, nisi dictuma consuetudo unius Episcopi veniam postulet, plus semel responsum est à Sac. Congregatione Concilii, nisi patet ex *lib. 14. Decretor. pag. 300., lib. 15. pag. 14. & 265., lib. 16. pag. 86. & 104., & lib. 17. pag. 520. & 202.*

(2) Ad hanc clausuræ legem diligenter custodiendam petuntur *constit. Ubi gratia 44. Gregorii XIII. Bullar. t. 4. par. 3. pag. 398., constit. Facultatem 117. Pauli V. pag.*

246. tom. 5. par. 3., ejusdemque *constit. Monialium 203. pag. 102. tom. 5. par. 4., constit. Apostolatus 98. Clementis X. pag. 330. tom. 7., & constit. Salutaris 40. Benedicti XIV. pag. 64. tom. 11. ejus Bullarii ed. Romæ 1754.*

(3) Conc. Trid. *Sess. 25. cap. 10. de Regul.* Vide *Constitut. Pastoralis 56. Benedicti XIV. pag. 281. tom. 2.*, ubi multa habentur de extraordinario Confessario, qui non solum universis Monialibus, sive toti monasterio dandus est, sed etiam singulis, quæ illum ex justa causa petunt; præterea Superiores Regulares jubentur saltem semel quotannis Monialibus sibi subjectis concedere extraordinarium & sæculari Clero Confessarium, vel ex altero Regulari Instituto Sacerdotem; hæcque id negligentibus, Episcopis efficere debet, quod Regularis Superior præstare debuisset.

§. XIX. Monialium regimen, quod præsentem custodiam postulat, totum est permissum Episcopis, vel ut Ordinariis, vel ut Sedis Apostolicæ Delegatis, si monasteria exempta sunt, & Sedi Apostolicæ immediate subjecta, nisi vel à certis Capitulis, vel ab aliis Regularibus gubernentur (1). Verum in his quoque monasteriis, quæ Regularibus subsunt, Episcopo una cum Regulari Superiore quovis anno reddenda est gestæ administrationis ratio, & Episcopus ipse malum administratorem ab officio dimover, nisi ab eo monitus Superior id pridem fecerit, atque etiam animadvertit in Regularæ, qui in bonorum monasterii administratione deliquerunt (2).

(1) Conc. Trident. *Sess. 25. cap. 9. de Regul.*

(2) Gregorius XV. *Constit. Inscrutabili 50. tom. 5. par. 5. par. 1. Bullarii ed. cit.*

§. XX. Atque hæc Episcopi cura, & sollicitudo in Moniales non tantum esse explicat in illa, quam diximus, bonorum administratione, atque in clausura diligenter custodienda, quæ tota est ejus juri commissa, ordinario in monasteriis sibi subjectis, delegato in exemptis (1), adeo ut recte puniat

ipsos quoque Regulares, qui peccant in clausuram Monialium sibi subjectarum (2); sed etiam in electione Abbatisarum, quae monasterio praeferuntur. Nam Episcopo nuntiandus est futurae electionis dies, etiam cum monasteria subsint Regularibus, & ipse una cum Regulari Superiore interesse, ac praesentem electioni potest (3).

(1) Conc. Trident. *Sess. 25. cap. 5. de Regul.* Vide *Constitut. Gravissimam 12. Benedicti XIV. tom. 3. pag. 17. ejus Bullarum*, ubi multa habentur de his, qui ad monasteria accedunt, ut cum Monialibus colloquantur.

(2) *Gregorius XV. cit. Constit. Inevitabili 5. 4.* Atque hoc etiam spectat *Constitut. Felici 193. Alexandri VII. tom. 6. par. 6. pag. 34. Bullarum*, qua sancitum est, ut Superior Regularis semel tantum in anno visitationis causa monasterii septa ingrediatur, quod si necessitas eum pluries ingredi cogat, id ei tantum licet, praesente Episcopo, aut aliquo Ecclesiastico viro, quem Episcopus spectatum constituit.

(3) *Cit. constit. Inevitabili Gregorii XV. 5. 5.* Monet tamen *Benedictus XIV. de Synod. Dioc. lib. 5. cap. 12. n. 4.*, satius esse Episcopo semel in synodo declarare animum suum, quod ipse scilicet semper velit Abbatisarum etiam exemptionum electionibus interesse, quam id praestare singulis vicibus, quibus electio facienda est.

§ XXI. Monialibus tempore praecedunt virgines sacrae, quarum origo vel ab ipsis Ecclesiae primordiis est repetenda (1). Eadem pene intra domesticos parietes illarum vivendi ratio, quae postea Monialium fuit. Eas Episcopus, aut aliquis ejus mandato Sacerdos (2) praecipuo aliquo festo die (3) solemniter in Ecclesia consecravit, eisque imponebat vestem, quae sacrarum virginum propria erat (4).

(1) Quemadmodum fuerunt in Ecclesia Ascetae, antequam esset Monachii, ita fuerunt mulieres, quae palam, ac manifeste virginitatem volebant, antequam Moniales instituerentur. Atque haec sunt virgines sacrae, quas saepe memorant Cyprianus, ac Tertullianus, & quas Sozomenus *lib. 8. cap. 23. pag. 351. ed. Cantabrig. 1720.* appellat *virgines ecclesiasticas*,

caus, Socrates autem *lib. 3. cap. 17. pag. 47. ejusd. ed. Cantabrig. virgines in matricula Ecclesiae adscriptas*, quoniam descriptae erant in Ecclesia libris, seu capone, atque hinc interdum Canonice dicebantur. Vide *Valesium Not. in Sozomen. lib. 8. etiam c. 23. pag. 355. ed. Cantabrig. 1720.* *Albaspinaeum Not. in concil. liberti. tom. 13. pag. 165. ed. Neap. 1770.* *Cotelerium Not. in constit. Apost. lib. 8. cap. 13. pag. 408. ed. Amsteladami 1724.*

(2) Etiam Presbyterum mandato Episcopi virgines consecravit, ostendit Concil. Carthaginiense III. *an. 368. tom. 2. col. 1404. collect. Labbei*, cum inquit, *Presbyter inconsulto Episcopo virgines non consecrat*, quod idem habet *Fulgentius Verandus Breviar. canon. 91. apud Pithecum codex canon. vet. Eccles. Rom. pag. 308. Paris. 1687.*

(3) *Devotis quoque virginibus*, inquit *Gelasius P. in Decret. c. 12. apud Pithecum loc. cit. p. 267.*, "nisi aut in Epiphaniarum die, aut in albis paschalibus, aut in apostolorum natalibus, sacrum miline velamen imponant, nisi forsitan, sicut de baptismate dierum est, gravi languore correptis, ne sine hoc munere de saeculo exeant, implorantibus, non negetur." Vide *S. Ambrosium de Virg. lib. 3. c. 1. col. 208. et de Laps. virgin. cap. 5. col. 386. opp. tom. 3. edit. Venet. 1751.*

(4) Concilium Carthaginiense IV. *canon. 11. col. 1498. tom. 2. collect. Labbei.* Atque hunc sacrarum virginum habitum memorat etiam *Arcadius L. 4. C. de Episc. audien. ubi minus, et quae ludibrio corporis questum facit*, prohibentur *non publico habitu earum virginum, quae Deo dicatae sunt.* Etenim hujus habitus pars una *sacrum velamen*, unde *relatae virgines* apud *Innocentium Ep. 2. ad Victic. cap. 13. apud Constantium Episc. Rom. Pontific. col. 756. sunt virgines Deo consecratae.*

§ XXII. Ut virgines, ita etiam ecclesiasticas viduas (1) habuit Ecclesia, antequam Monachorum, & Monialium institutum agnosceret. Ex his autem viduis, ut plurimum, eligebantur Diaconissae (2); quamquam saepe etiam perpetuas virgines eo munere functas fuisse constat (3). Earum origo ab ipsa Apostolorum aetate repetenda est (4).

(1) *Hieronymus Ep. 38. cap. 4. col. 173. & Ep. 69. Tom. I.*

cap. 7. col. 499. opp. tom. 1. ed. Verone 1734., Conc. Arausicanum can. 27. tom. 4. col. 705. collect. Labbzi, Autor Constit. Apostol. lib. 8. cap. 25. apud Cotelierum PP. Apostolic. pag. 474. tom. 1. ed. Amstelædani 1724., ubi tantum cooptari in gradum vidualem iubetur, quæ jam tunc virum auisit, & carit., & laudat vixit, & domesticorum diligenter curam habuit.

(2) Quare interdum Diaconissæ viduæ dicuntur, & earum officium viduarum appellant Tertullianus lib. 1. Ad uxorem. cap. 7. pag. 186. & de Veland. virgin. cap. 9. pag. 199. ed. Rigaltii Paris. 1634., S. Epiphanius Hæres. 79. num. 4. p. 1060. tom. 1. opp. Paris. 1622. S. Ignatius Ep. ad Smyr. num. 17. apud Cotelierum PP. Apostol. tom. 2. pag. 38. ed. Amstelædani 1724., S. Hieronymus Ep. 123. ad Agerochiam de monogam. cap. 6. col. 898. tom. 1. opp. ed. Verone 1734., eandemque ob causam eas Epiphanius loc. cit., & Conc. Laodicenum can. 21. tom. 1. col. 1334. & 1351. collect. Labbzi episcopos viduas seniores vocat. Sunt tamen distinguendæ Diaconissæ à viduis ecclesiasticis, quarum paulo ante facta mentio est. Non enim omnes hæ viduæ erant Diaconissæ, quamquam plerumque ex illarum corpore eligebantur, quæ Diaconissarum munus exercebant.

(3) Virgines, quæ Diaconissæ factæ sunt, memorant S. Ignatius loc. cit., & ibique Cotelierus, S. Epiphanius Exposit. fid. num. 21. p. 1104. ed. Paris. 1722., Autor Constit. Apostol. lib. 6. apud Cotelierum tom. 1. p. 350. ed. cit., Justinianum Novell. 6. cap. 6., Sozomenus lib. 8. cap. 23. p. 351. indic. edit. Cantabrig., Zonaras, & Balsamon ad can. 19. Nicæn. apud Beveregium Pandect. canon. tom. 1. p. 87. & 83. Oxonii 1672., ac Torrigius de Sac. Crypt. Vatican. p. 2. p. 547. ed. Romæ 1639. memorat S. Martinam virginem, & martyrem, quæ Diaconissa fuit.

(4) S. Paulus ad Romam. XVI. 1. memorat Phœben, quam *inquit* ministrans Ecclesie Cenchræensis appellat. Eftim Plinius Junior lib. 10. Ep. 97. ad Trajanum pag. 287. ed. Oxonii 1703. loquitur de duabus Christianis feminis, quæ ministras vocat, "qui magis, inquit, necessarium credidi ex duabus necesse, quæ ministræ dicebantur, quid esset veri, & per tormenta quæretæ."

§. XXIII. Nonnisi viduis unius viri, quæ jam erant ætate protractæ (1), inter Diaconissas dabatur locus. Munera earum erant Sacerdoti feminas

baptizanti præstare operam, ut sexus pudori consuleretur ea ætate, qua baptismus per immersionem conferebatur (2), catechumenas ad rem christianam domi instituire (3), feminas ægrotas invisere (4), opem terre martyribus, & confessoribus carcere detentis, cum ad eum Diaconis aditus non patebat (5), stare ad junctas, per quas mulieres Ecclesie navem ingrediebantur (6), & suum in ea locum cuique tribuere (7). His muneribus addebantur Diaconissæ per manuum impositionem (8), quæ tamen non sacramentum erat, sed Ecclesie caremonia, ad instar benedictionis, quam mulieres illæ accipiebant (9).

(1) De ætate Diaconissarum Apostolus I. ad Thimot. V. 9. habet hæc: "Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, quæ fuerit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens . . . si omne opus bonum subsuetum est." Ad hunc Pauli locum respexit Theodosius imperator in L. 27. Cod. Theod. de Episc. et Cleric., cum scripsit: "Nulla, nisi emensis sexaginta annis; cui votiva domi proles, sit secundum præceptum Apostoli, ad Diaconissarum consortium transferatur." Ipsum hanc ætatem annorum 60. memorant Tertullianus de Virg. veland. cap. 9. pag. 199. ed. Rigaltii Paris. 1634. & S. Basilus Ep. 119. canon. 2. ad Amphilocho. can. 24. tom. 3. opp. pag. 253. ed. Paris. 1730., & S. Hieronymus eodem in locum lib. 2. cap. 3. tom. 4. col. 53., et Ep. 69. ad Salomonem cap. 2. et 7. col. 493. et 500. tit. 1. ed. Verone 1734. Sed libentibus annis Chalcedonensi Concilio can. 15. col. 1707. et 1726. t. 4. collect. Labbzi sancitum est, ut Diaconissæ quadraginta annorum eligi possent, quam ætatem præbavit etiam Concilium Trullinum can. 74. tom. 7. col. 3554. collect. Labbzi ed. Venet. & Justinianus Novella 123. cap. 13. ipse Justinianus Novell. 6. cap. 6. in Novell. Diaconissæ ætatem requirit annorum 50. quam eandem ætatem definit in L. 9. Cod. de Episc. et Cleric. si vera est lectio, quæ vulgo, traditur. Non Certius legendum esse putat ten. 30. et 60., atque ita ab erroris, & negligentie nota liberis Trullentium quicquid illæ non possent, si reuineatur vulgata lectio, quæ his est concepta verbis: "Nulla, nisi emensis 50. annis, secundum præceptum Apostoli, ad Diaconissarum consortium transferatur. Non enim præceptum Apostoli 60. quinquaginta, sed

sexagiota constitit. Contra sub Nectario Patriarcha Constantinopolitano scribit Olympiadem Diaconissam quadraginta annis minore[m] scribit Sozomenus *lib. 8. cap. 9. pag. 337. edit. Vallisii Cantabrig. 1720.* Ex quibus intelligitur, non unam semper, cum senique regulam fuisse, & molium ea in re Episcopiarbitrio datum. Quæ olim in Diaconissis requirebantur, explicat Jacobus Gothofredus in *Comment. ad cit. L. 27. C. Theod. de Episc. et Cler. tom. 6. par. 1. pag. 68. ed. Lipsie 1743.*

(2) Justinianus *Novell. 5. cap. 6.*, & Auctor *constit. Apostol. lib. 3. cap. 16.*, ibique Cotelierus *PP. Apostol. tom. 3. pag. 391.*

(3) Auctor *Commentariorum in Epistolas sub nom. Hieronymi tom. in ep. ad Rom. XVI. 1. col. 898. opp. Hieronym. tom. 11. ed. Veron. 1742.*, Conc. Carthag. *IV. can. 12. col. 1498. tom. 2. collect. Labbei. ed. Venet.*

(4) S. Epiphanius *Hæres. 79. num. 3. pag. 1060. tom. 1. opp. ed. Paris. 1622.*, S. Hieronymus *Ep. 52. ad Nepotian. cap. 5. col. 258. tom. 1. opp. ed. Vallarsii Veronæ 1734.* Auctor *constit. Apostol. lib. 2. cap. 15. pag. 290. loc. cit.*

(5) Vide Cotelierum *ut. in constit. Apostol. lib. 3. cap. 11. pag. 390. loc. cit.*, & Jacobum Gothofredum *loc. cit.*

(6) Auctor epistolæ ad Antiochenos, quæ Ignatii nomine circumfertur, *num. 12.* apud Cotelierum *PP. Apostol. tom. 2. pag. 182.*, Auctor *constit. Apostol. lib. 2. cap. 57. pag. 266.*, et *lib. 8. cap. 28. pag. 416. loc. cit.* Per januas autem intelligendæ sunt portæ interiores, per quas aditus patebat ad ligneas parietes, quibus mulieres à viris in Ecclesia dividebantur. Dicam ea de re late Libro II.

(7) Auctor *constit. Apostol. lib. 2. cap. 58. pag. 270. loc. cit.*

(8) Diaconissas nullam manuum impositionem, acceperis quasdam putant, atque ex eorum numero sunt Baronus *ad a. 34. num. 283. pag. 213. tom. 1. ed. Luca.*, & Natalis Not. in *Sozomeni lib. 8. c. 9. pag. 337. ed. Cantabrig. Moventur canon. 19. Concilii Niceni col. 42. tom. 2. collect. Labbei*, cujus hæc verba sunt: "Diaconissatum autem, tem meminimus, quæ in habitu quidem censetur, quoniam nec ullam habent manuum impositionem, ut omnino inter laicos, ipse connumerentur." Quisquis tamen hunc canonem paulo diligentius expendat, facile deprehendet, eum non ad omnes generatim Diaconissas pertinere, sed ad eas tantum, quæ habitum sine ulla manuum impositione inter Paulinistas acceperant. Ceterum ipse Canon non obscu-

re declarat, reliquas Diaconissas manuum impositionem habuisse, quod recte observarunt viii eruditissimæ Jo. Gaspar. Sviderus *Thesaur. tom. 2. verb. diaconissæ num. 5. pag. 867. Amstelædani 1682.*, Areadius Cotovard. *Eccles. occident. & orient. lib. 6. cap. 10. Cirritanus Lupus Schol. in eundem. can. Nicen. opp. tom. 1. pag. 265. ed. Venet.* Gabriel Althaspinæus *Not. in eund. can. pag. 199. ed. Neap.*, Carolus Fabricius *Not. ad Balsam. collect. constit. lib. 3. tit. 1. apud Justellum Biblioth. Jur. canon. tom. 2. pag. 1217. Paris. 1661.* Gaspar Joëuin. de *Sacram. dissert. 8. de Sacram. ordin. in commun. quest. 5. cap. 2. pag. 532.* Natalis Alexander *Histor. Eccles. sac. 5. cap. 1. ar. 6. num. 21. pag. 145. t. 5. ed. Vener. 1776.* Revera Concilia, & Scriptores, qui de Diaconissarum ordinatione loquuntur, manuum impositionem discrete memorant. Earum ordinatio *canoni 11. Concilii Chalcedonensis col. 608. tom. 2. collect. Harduini vocatur 1190. 1110 & 1190. manuum impositio*; quod eodem vocabulo utitur Concilium Trullanum *Can. 14. col. 1665. tom. 3. ejusdem collect.*, & Sozomenus *lib. 8. cap. 9. pag. 337. ed. Cantabrig.*, cum de Olympic ordinatione disputat. Auctor *Constitutionum Apostolic. lib. 8. cap. 19. pag. 412. loc. cit.* Diaconissas ab Episcopo ordinari jubet cum manuum impositione, certaque oratione, quæ ibi describitur. Apud Latinos etiam hujus manuum impositionis meminit Concilium Wormatiense *Can. 76. col. 747. tom. 3. collect. Harduini*, & Fortunatus in *Vit. Radegundæ. apud Surium 12. August. lib. 1. cap. 6. tom. 4. pag. 655. ed. Colon. 1779.* de Medardo Episcopo dicit hæc: *manu inasperposita consecravit Diaconam.* Confer Cotelierum in *constit. Apostolic. loc. cit.* Erat tamen hæc manuum impositio non sacramentum, sed Ecclesie cæremonia, quæ nullum imprimebat ordinis characterem, ad quem suscipiuntur mulieres aptæ, & idoneæ non sunt. Apposite S. Epiphanius *Hæres. 79. Collyrit. num. 3. pag. 1060. tom. opp. edit. cit.* "Quamquam vero, inquit, Diaconissarum in Ecclesia ordo sit, non tamen ad Sacerdotii functionem, aut ullam ejusmodi Administrationem institutus; sed ut mulieribus sexus honestati consulatur, sive ut baptismi tempore adit; sive ut inspicatur, si quid passa sit, aut molestie pertulerit; sive ut eum nudandum est manibus corpus, interveniat; non virorum, qui sacris operantur, aspectui sit exposita, sed à sola Diaconissa videatur." Consultè Justellum *Biblioth. Jur. Canon. 1. 1. not. in Conc. Nicen. can. 19. pag. 75. Paris. 1661.*, Natalem Alexandrum *loc. cit. Jenium de Sacramen. dissert. 8. de Sacramen. or-*

dit. in commun. quest. 5. cap. 1. Salam in Not. ad Bonam lib. 1. cap. 25. §. 15. pag. 358. tom. 2. opp. ed. Turin. 1749.
Ritus à Græcis observatus in Diaconistarum ordinationibus describit Jacobus Gearius in *Encholog. Græc. de Diaconis* pag. 262. Paris. 1647. De ordinandis autem tum Latinorum, tum Græcorum Diaconis agit Morinus de *Sac. Ordinam. par. 3. exerc. 10. cap. 1. et seq.* Diaconistarum consecrationes sacculo XI. memorat Joannes XIX. litteris datus ad Episcopum Silve Candidæ apud Mabillonium *Museum Ital. Ord. Rom. XI. pag. 156. tom. 2. Paris. 1689.* Extat etiam apud Syros Diaconistarum ordinatio, quam una cum eadem officio, & potestate accurate describit Assemanus in *Dissert. de Monophysitis mun. 10. tom. 2. Biblioth. Orient.*

(9) Duo postremo sunt observanda, antequam hanc Diaconis tractationem absolvamus. Primum, quod non uno, & eodem tempore eorum usus ubique sublatus fuit, qua de re videndi sunt Bonz *Rer. liturgic. lib. 1. cap. 25. §. 15. tom. 2. p. 553.* ibique Robertus Sala in *Not. pag. 359.* Morinus de *Sacram. ordinam. pag. 3. exerc. 10. cap. 3.* Thomasinus *Vet. et nov. Eccles. disciplin. p. 2. lib. 3. c. 91. num. 1. tom. 1. Juenin. de Sacramen. de ordin. in spec. dissert. 9. §. 5. cap. 2.* Alterum est, quod interdum Diaconis etiam dicebantur diaconorum uxores ante Diaconatum ductæ, eodem modo, quo illæ, quæ uxores Presbyterorum fuerant, Presbyteræ, quæ Episcoporum, Episcopæ vocabantur, atque hæc spectat Concilium Turonense II. *Can. 13. et 19. col. 537. et 539. c. 6. collect. Labbæi, & Antisdorense Can. 21. c. 644. eod. loc. Vide Robertum Salam in Not. ad Card. Bonam loc. cit.*

RECENSIO

CAPITUM, TITULORUM, SECTIONUM.

TOMI PRIMI

PROLOGOMENA.

CAPUT I. De Ecclesia, ejusque natura, & characteribus.	1
CAP. II. De Ecclesiæ regimine, & potestate.	13
CAP. III. De Canone Ecclesiæ, & primum de Jure scripto.	91
CAP. IV. De jure non scripto.	36
CAP. V. De antiquis Juris Canonici collectionibus.	40
CAP. VI. De recentioribus Juris Canonici collectionibus.	66
CAP. VII. De Jure novissimo.	77

LIBER I.

TITULUS I.

De jure personarum, deque Laicis, & Clericis generatim.	81

TITULUS II.

De Hierarchia Ordinis.

SECTIO I. De Episcopis.	101
SECT. II. De Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, & reliquis Ordinibus.	110

TITULUS III.

De Hierarchia Jurisdictionis.

SECT. I. De Summo Pontifice.	128
SECT. II. De Cardinalibus, & Legatis.	134
SECT. III. De Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis.	164

353		
SECT. IV.	De Coadjutoribus.	182
SECT. V.	De Chorepiscopis.	185
SECT. VI.	De Prælati inferioribus.	188
SECT. VII.	De Capitulis Canonicorum.	191
SECT. VIII.	De Dignitatibus, Personatibus, Officiis.	199
SECT. IX.	De Vicariis.	205
SECT. X.	De Parochis, & reliquo Clero.	212

TITULUS IV.

	Quibus modis potestas Ordinis acquiratur.	220
SECT. I.	De consecratione Episcoporum.	ibid.
SECT. II.	De Presbyterorum, & aliorum Clericorum ordinatione.	226

TITULUS V.

	Quibus modis potestas jurisdictionis, & omnia Ecclesiastica Beneficia acquirantur.	245
SECT. I.	De Electione.	ibid.
SECT. II.	De Postulatione.	251
SECT. III.	De Collatione.	262
SECT. IV.	De Institutione, & Jurepatronatus.	277

TITULUS VI.

	Quibus Ecclesiastici Magistratus, & Beneficia recte tribuantur.	287

TITULUS VII.

	Qui promovendi non possint.	292

TITULUS VIII.

	Quibus modis, potestas jurisdictionis, & Ec- clesiastica Beneficia amittantur.	305
SECT. I.	De Renunciatione.	306
SECT. II.	De Translatione.	310
SECT. III.	De Permutatione.	312
SECT. IV.	De Depositione & Degradatione.	313

TITULUS IX.

	De Monachis, & Regularibus.	323

JEV
TEC